C A R O L II
INTRE DATORIE ŞI PASIUNE
ÎNSEMNĂRI ZILNICE
Vol. I
(1904-1939)
Ediţie de:
MARCEL-DUMITRU CIUCĂ
Şi
NARCIS DORIN ION
Editura Silex
Bucureşti, 1995
Carol II

Cuvânt introductiv în ultimii ani a luat o mare amploare publicarea memoriilor, amintirilor, însemnărilor unor personalităţi care au ilustrat diverse domenii de activitate. Un interes aparte l-au prezentat consemnările oamenilor politici, îndeosebi ale acelora care au trăit în secolul nostru, având în vedere complexitatea şi, de ce nu, actualitatea evenimentelor la care au luat parte. Cu tot subiectivismul lor, mai ales atunci când se preconiza publicarea chiar de către autori, acest gen de documente nu poate lipsi dintre sursele documentare ale istoricului; el prezintă interes şi pentru cititorul de istorie, care doreşte să cunoască cum gândeau unii din cei mai de seamă înaintaşi ai noştri. Este explicabilă, deci, curiozitatea cu care au fost primite şi creaţiile de acest fel aparţinând capetelor încoronate.

Dar, dacă memoriile regelui Carol I şi ale reginei Maria au fost publicate încă în timpul vieţii lor şi ulterior au fost reeditate, acelea ale regelui

Carol II au fost folosite numai parţial, în unele lucrări de istorie, o ediţie completă neexistând încă.

Ne-am propus deci să realizăm ediţia integrală a însemnărilor regelui

Carol II. Urmărind concretizarea acestui proiect, am constatat că regele Carol II, influenţat de bunicul şi mama sa, a început încă din tinereţe să ţină un jurnal al evenimentelor la care lua parte, Am găsit asemenea consemnări începând din anul 1904 şi, cu mai mici sau mai mari lipsuri, până la moartea sa. Însemnările lui Carol cuprind, firesc, trei perioade: prima, de la 1904 şi până la 8 iunie

1930, a doua, de la instalarea sa pe tronul României până la

abdicare, şi a treia, după abdicare până la deces. Însemnările sunt inegale ca valoare, acelea1

anterioare Restauraţiei de la 8 iunie 1930 fiind ale principelui moştenitor al tronului, neimplicat prea mult în problemele de conducere a statului, pe când cele de după ocuparea tronului sunt produsul omului aflat la cârma ţării, iar acelea de după abdicarea sa, din 6 septembrie 1940, reprezintă trăirile, gândurile sale în legătură cu ceea ce se petrecea în patrie, dar şi pe plan internaţional.

Însemnările primei perioade nu le-am depistat în totalitate; am aflat numai fragmente din anii: 1904, 1914, 1916, 1918, 1921, 1929, 1930

(anterioare lui 8 iunie), făcute pe caiete, sau (ultimele) pe agende. Au existat însă şi altele, despre care aflăm din însemnările publicate acum. Astfel, în consemnările din anul 1921, Carol vorbeşte despre „jurnalul meu", care avea peste 140 de pagini. Din însemnările primei perioade reţinem informaţii despre: călătoria sa la Iaşi (în 1904); vizita în sudul Dunării (în 1914); momente din primul război mondial (191.6); starea sa sufletească din timpul „detenţiei" de 75 de zile, în 1918. la mănăstirea Horaiţa, din Moldova, ca urmare a părăsirii, în timp de război, a unităţii militare în fruntea căreia se afla

IV

Carol II, însemnări zilnice şi a căsătoriei, în secret, la Odessa, cu Ioana Lambrino; ca şi despre o „pasiune" mai puţin cunoscută a principelui, asupra căreia vom reveni. În sfârşit, în două agende, pe anii 1929 şi 1930, Carol redă viaţa sa departe de ţară, în Franţa, cu privirea permanent aţintită asupra evenimentelor din patrie, în speranţa găsirii unei soluţii pentru revenirea la cârma şi. O asemenea situaţie se ivise prin decesul regentului Gh. Buzdugan!

Dintre textele amintite mai sus, două sunt nedatate: unul l-am datat

1916, ţinând cont că în el se vorbeşte de moartea generalului fon Dragalina, care a avut loc la 25 oct. / 6 nov. 1916; al doilea text ce nu menţionează anul la care se referă, dar începe cu „vineri, 1 ianuarie", l-am socotit ca fiind din 1921, folosind „Literele dominicale" (tabele cronologice care permit deducerea zilelor din săptămână, lunilor şi chiar anilor, când se dau anumite elemente cronologice), cu ajutorul cărora am stabilit că 1 ianuarie a căzut într-o zi de vineri în anul 1921.

Acest ultim text, în aparenţă fără prea mare importanţă, este semnificativ pentru fidelitatea lui Carol faţă de aceea cu care s-a căsătorit împotriva tuturor regulilor Casei Regale. Este vorba despre legătura principelui cu viitoarea doamnă Leonescu. Despre acest episod „picant” din viaţa lui

Carol vorbeşte şi Marghiloman în memoriile sale, amintind că s-ar fi iscat şi un scandal. Pornind de la cele scrise de Marghiloman-Paul al României, în cartea sa despre regele Carol II, bunicul patern, intitulată: *King Carol II A Life ofmy*

Grandfather (Meten, London, 1988, tradusă şi în limba română de Ileana

Vulpescu, sub titlul: *Carol al II-lea*. *Rege al României*, Bucureşti, Editura

Holding Reporter, 1991), apreciază că în această „povestire există contradicţii care-o fac să pară îndoielnică”. Reiese din textul ce publicăm că relaţia lui

Carol cu această femeie nu a avut nimic îndoielnic şi că a fost anterioară căsătoriei cu Ioana Lambrino şi continua încă la începutul anului 1921.

Problema a fost rezolvată „regeşte”, după cum reiese din documentele pe care le prezentăm în continuare.

Primul este o declaraţie pe care o redăm în întregime:

Declaraţiune.

Subsemnafii, soţii, declarăm, prin aceasta; *şi ne angajăm, pe cuvânt de onoare, că atât noi, cât şi copiii noştri, vom păstra pentru totdeauna o atitudine corectă şi plină de diferenţă* (sic) *faţă de toţi membrii „Familiei*

Regale”, că nu vom întreprinde nicio acţiune contrară acestui angajament, observând, în acelaşi timp, cea mai mare tăcere asupra serviciilor îndeplinite.

De asemenea, ne declarăm mulţumiţi cu darul primit, înapoiem toată corespondenţa avută din partea A.S. Regale, nu vom primi sau re fine pentru

Cuvânt introductiv

V

noi nicio copie după ele şi ne angajăm că dacă în viitor se vor mai produce alte exemplare: *fie de noi, fie de copiii noştri, sau de alte persoane streine nouă, le vom desminfi, la cererea ce ni se va face, pe*

baza acestei declaraţiuni, ca neavenite – sau le vom declara false.

Făcută azi, 18 octombrie 1921, în faţa martorilor de mai jos.

Marie Leonescu, născută Marie Martini.

C. Leonescu

Romulus P. Voinescu

General adj. Condeescu

Bucureşti, 1921".

(Arh. St. Buc, fond Casa Regală, Anexa, dosar 134, f. 1)

Cel de al doilea document este o chitanţă:

„Chitanţă

Certificăm prin aceasta că subsemnaţii soţii, am primit de la

Dl. General Condeescu, adjutant <*al*> *A.S. Regale, în prezenţa Domnului*

Romulus Voinescu, Directorul Siguranţei Generale, se mele;

a) *200.000 lei* (*adică două sute mii*)

b) *300.000 lei* (*adică trei sute mii*), *rentă de stat în valoare nominală*.

Făcută azi, 18 octombrie 1921, la Bucureşti.

Marie Leonescu, născută Marie Martini

C. Leonescu".

(Ibidem.f. 2)

Însemnările regelui Carol II din cea de a doua perioadă nu încep imediat după luarea Tronului, ci abia după şase ani, cu ziua de joi, 11 martie

1937: *„Mărturisesc că am greşit că de şase ani n-am serif un rând, cum trebuia, deşi atâtea au trecut peste capul meu şi al ţării"* (*Infra*, p. 149). Şi el mai precizează*: „Încă o dată aceste caiete sunt notiţe zilnice, nu sunt memorii. Oricine le va avea după dispariţia mea dintre cei vii să nu le întrebuinţeze pentru niciun scop înainte de 25 ani de la trecerea mea în lumea celor ce nu sunt. Ibidem*)

„Însemnările din cea de a doua perioadă, până la părăsirea ţării de către regele Carol, la 6 septembrie 1940, sunt de o certă valoare pentru lămurirea anumitor evenimente care au avut loc. Este vorba, în principal, despre situaţia ţării noastre în preajma izbucnirii celui de al doilea război mondial. Carol II îşi dădea seama de pericolul prin care trecea România şi făcea eforturi pentru a-i asigura graniţele, dar constata, totodată, că ţările în care îşi pusese speranţe sunt neputincioase în faţa expansiunii germane. Din păcate, probabil din

prudenţă, el, sau altcineva, a rupt din caiete acele file care conţineau, desigur.

VI

Carol II, însemnări zilnice informaţii preţioase privind motivarea unor măsuri luate de Rege. Lipsesc, spre exemplu, consemnările lui pentru începutul anului 1938, care ar fi explicat resorturile ce l-au determinat să instaureze dictatura personală. De altfel, după cum se va vedea, încă în vremea când era exilat, el gândea că în România ar fi fost bună o dictatură (*Infra*, p. 147).

Sunt interesante şi însemnările de după 6 septembrie 1940 şi până la moartea sa, prezentând cititorului viaţa de exil, relaţiile cu diferite personalităţi, reacţia pe care i-a provocat-o vestea abdicării fiului său, regele Minai, la 30

decembrie 1947, şi altele.

Au trecut deja 42 de ani de la decesul regelui şi apreciem că a venit vremea ca românii să afle gândurile şi trăirile lui, încredinţate de el însuşi hârtiei, pentru a putea aprecia mai bine omul şi epoca în care a activat.

Literalii i-am dat titlul: *CarolII*. *Între datorie şi pasiune însemnări zilnice*. *El* însuşi îşi intitulează creaţia, când „Jurnal”, când „însemnări zilnice”.

Am socotit că acest om, fie ca principe moştenitor al tronului, fie ca rege, toată viaţa a pendulat între cele două extreme: datoria şi pasiunea. S-ar putea zice:

datoriile şi pasiunile. Datoria faţă de familia sa, datoria faţă de ţară. Şi în acest caz, ca şi în alte manifestări ale personalităţii sale, răzbat trăsături de caracter care par a-l domina: nestatornicia, uşurinţa, şovăiala. Cine îl putea cunoaşte mai bine decât mama sa, regina Maria. Iată ce-i reproşa ea în 19 septembrie

1919, drept răspuns la scrisorile în care principele îi împărtăşea ideile sale privind viitorul, aşa cum le întâlnim expuse şi în însemnările din timpul detenţiei lui de la Horaiţa. Ea scria: „*Mă uimeşte tonul lor de necrezut. Dai impresia că vrei să faci pe acuzatorul, uitând cu totul că tu te porţi rău, nu eu*.

Ne dăduse şi o declaraţie formală şi semnată, asigurându-ne că aveai să fi îndeplineşti datoria cu demnitate, atât cât ar fi socotit taică-tău căţăra avea nevoie de tine, adică până ar fi scăpat de greutăţi, şi, la sfârşitul acestei perioade, ai fi declarat cu sinceritate dacă ţi-ai

schimbat sau nu părerea şi apoi, pentru buna purtare, ai fi căpătat dreptul la ceea ce tu numeşti fericirea ta şi ceea ce noi considerau nenorocirea ta. *În loc de toate astea, te-ai purtat în toate împrejurările mai prejos de tine însuţi, de rangul tău, de educaţia ta*;

ai coborât din ce în ce, până la a te da pe mâna unor oameni lipsiţi de orice fel de cod al onoarei şi care te-au făcut să decazi la nivelul lor. Într-o bună zi ai să înţelegi ceea ce, pentru moment, pare-se că-ţi scapă. *Ai rupt*. *orice legătură cu tot ce-ţi era scump şi sacru*. *Ţi-ai renegat ţara, surorile şi fratele, tradiţiile şi datoria, într-o vreme când, mai mult decât oricând în istorie*.

România avea nevoie de conducători. *Ai vorbit de moralitate, de regenerare, de dorinţa de a conduce spre lumină un popor cufundat în întuneric, ţi-ai*

Cuvânt introductiv VII

judecat tatăl, i-ai criticat pe top cei care, la urma urmei, încearcă să facă ceva

(*chiar dacă imperfect*) *pentru ţara lor, şi tocmai tu, care trebuia să le fii exemplu, sale întruchipezi speranţele, ţi-ai părăsit postul, la ceasul când ţara îndura cea mai grea umilinţă, când părinţii tăi luptau, pas cu pas, împotriva unor greutăţi zdrobitoare, ca să fugi cu o femeie*! *Şi apoi, ca să minimalizezi ofaptăde nejustificat, ai încercat s-o maschezi sub pretinsa hotărâre eroică* de *a încerca, de cealaltă parte a graniţei, să-ţi eliberezi ţara*! *Dându-ţi seama de harababura pe care ai iscat-o prin lipsa ta de caracter, ai consultat nu ştiu ce avocatei răuvoitor, pe care ţi-l recomandase şleahta de tâlhari cu care te-ai înhăitat, şi ai scos în văzul lumii un document prin care te descotoroseşti, de toate obligaţiile* (*sublinierile mele – M.D. Ciucă*) *faţă de ţară şi faţă de familie*. *Când ţi-a venit mai bine, ai lăsat totul baltă nesinchisindu-te de răul pe care îl făceai şi, sub înrâurirea altora, ai uneltit cu socialiştii, în speranţa că astfel îi slăbeşti tatălui tău poziţia, l'e urmă, când te vezi încolţit, schimbi macazul şi faci pe acuzatorul, luându-ţi cu de la tine putere dreptul de a stârni oricât scandal ca să-ţi atingi scopul*. *Te-au stricat până în măduva oaselor toţi prietenii ăştia grozavi, de care eşti aşa de mândru – tu, pe care speram sate văd în fruntea ţării, ca s-o scoţi la lumină*. *O*! *Măcar.de ai putea să te vezi cum te văd alţi – un nătâng îndrăgostit, care a pierdut orice simţ al onoarei şi al datoriei*. *Acuma, după ce mi-ai ignorat toate rugăminpele şi îndemnurile, când ţi-a ajuns funia la par, te întorci spre mine ca să implori un ajutor, pe care*

Dumnezeu ştie cât vreau să ţi-l acord şi pe care sunt mereu gata să ţi-l dau dacă-ţi bagi minţile în cap, dar, în împrejurările actuale, nu văd cum ar putea taică-tău s-aducă cea mai mică schimbare situaţiei tale militare. Te afli acum în mâinile Armatei, care a primit ordine clare, potrivit cărora, pentru orice act de dezertare sau pentru oricare altă nesăbuinţă „trebuieşti sancţionat ca orice ofiţer, iar eu, regina, mama ta, nu *pot face nimic. Sunt chemată în străinătate şt, cu toate că atât situaţia politică internă cât şi poziţia noastră faţă de aliaţi sunt spinoase, trebuie să-mi fac datoria, cum am sperat cândva că ţi-o vei face şi tu...”* (Paul al României, *op. cit.,* p.

54 – 55).

Şi pasiunile au fost numeroase: maşinile, vânătoarea, filatelia şi, nu în ultimul rând, femeile. Mai ales această pasiune – femeile – i-a creat lui Carol o faimă deosebită în ţară şi peste hotare, făcând din el personajul principal al unor cărţi care au apărut peste graniţă şi, recent, al unor filme documentare de televiziune. Femeile care au ocupat un loc mai important în viaţa lui, pentru care a făcut pasiune, aşa cum reiese din ediţia de faţă, au fost cinci. Prima lui dragoste a fost Ella Filitti, pe care o numea Păsărică, şi ei i se adresează în însemnările din anii 1914-1916. Păsărică era sora bunului său prieten, Puiu

Filitti. Ella a fost exilată din ţară şi ea, la plecare, l-a lăsat pe principe în

„Seama” prietenei ei. Ioana Lambrino. Aceasta a fost cea de a doua iubire a lui

VIU Carol II, însemnări zilnice

Carol, iubire destul de puternică şi de „nebunească” încât să-i determine să se căsătorească cu ea, în secret, la Odessa, la 31 august 1918. Consecinţa, 75 de zile de „arest” la mănăstirea Horaiţa, din Moldova, anularea căsătoriei

(Biserica însă nu a anulat-o) şi, desigur, un mare scandal. Ioanei i se adresa cu

Zizi, Zuky, Baby.

Oare numai prin nestatornicie, care se pare că îl caracteriza, putem explica infidelitatea lui Carol faţă de femeia cu care se căsătoreşte cu aşa mari riscuri? însemnările din anul 1921 se adresează unei alte femei, pe care el o numeşte tot Păsărică!!! Să însemne aceasta o retrăire a primei iubiri., pentru

EJlla Filitti, cea dintâi numită de el Păsărică, sau o lipsă de

imaginaţie a principelui în a-şi alinta iubita? Această a doua Păsărică a fost Maria Martini, căsătorită Leonescu, după un şef de gară din Bucureşti, aşa cum am arătat mai sus. Relaţia cu Maria Martini, în 1921, dura de peste trei ani, deci concomitent cu iubirea „nebună” pentru Ioana.

Deşi nu apare în însemnările de faţă şi nu este cunoscută ca una din cele cinci mari pasiuni feminine ale lui Carol, dar, pentru a sublinia ceea ce afirmam mai sus în legătură cu slăbiciunea pentru femei şi cu infidelitatea lui, trebuie să arătăm că, exact în această perioadă, în viaţa tânărului a mai fost o femeie. Încă nu-i cunoaştem numele, dar, în două scrisori, una din 25

octombrie şi alta din 21 noiembrie 1920, trimise din Paris, această persoană îi arată că debutează în filmul „Colomba”, îi vorbeşte despre afecţiunea pe care i-o poartă, că înţelege căsătoria lui cu Zizi („Tu te-ai căsătorit din cauza plictiselii. Vrei să ai pe cineva care să-ţi ţie de urât”) şi se „subscrie”: „micuţa ta ţigancă”.

A fost apoi „dragostea” pentru principesa Elena a Greciei, alintată

Sitta, pe care a cunoscut-o la Zürich, în 1920. clăsătoria a avut loc la 10 martie

1921, la Atena, dar a eşuat lamentabil, unii acuzând-o mai mult pe Sitta pentru aceasta. %

Şi, în sfârşit, femeia vieţii lui, cea care i-a marcat definitiv destinul şi a avut o deosebit de mare influenţă asupra lui, a fost Elena Lupescu, alintată de el cu numele Duduia. Pasiuni şi pasiuni, care par să fi fost preponderente în sufletul şi în preocupările lui Carol „dar, în final, a învins datoria.

Am luat părtaş la această ediţie pe studentul meu, NARCIS DORIN

ION, care promite să devină un demn slujbaş al muzei Clio.

Mulţumesc, şi pe această cale, colegelor mele SILVIA VĂTAFU-GĂITAN ŞI SIMONA CEAUŞU, pentru realizarea transcrierilor fragmentelor în limbile franceză şi engleză şi pentru traducerea lor.

Conf. univ. dr.

Marcel-Dumitru Ciucă

Bucureşti, 1 septembrie 1995

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Textele de până în anul 1930, cuprinse în acest volum, au fost

transcrise după însemnările autentice făcute de Carol II, care se află la Arhivele

Statului din Bucureşti. Însemnările dintre anii 1937-1953 au fost donate de către Monique Urdăreanu Academiei Portugheze de Istorie. O copie a acestora, pe microfilm, se află la Arhivele Statului din Bucureşti, după care s-a făcut ediţia de faţă.

Însemnările sunt scrise, în majoritate, în limba română, cât foarte multe pasaje în limbile franceză şi engleză şi câteva fraze în germană. În ediţia noastră am redat textul aşa cum a fost scris, în limbile folosite de autor, şi, în

subsolul paginilor, am dat traducerea în limba română a fragmentelor scrise în limbi străine. Scriind în patru limbi, Carol face multe greşeli, dezacorduri îndeosebi; pe cele mărunte le-am corectat tacit, pe altele le-am lăsat aşa cum au fost scrise şi le-am însoţit de: (sic), pentru a nu da impresia cititorului că sunt greşeli de corectură; greşelile care ar fi putut influenţa înţelegerea textului au fost îndreptate şi intervenţia noastră am semnalat-o cu paranteze unghiulare:

O, iar în subsolul paginilor am dat formele din textul original. Omisiunile au fost completate folosindu-ne de paranteze unghiulare: < >. Repetiţiile le-am pus între paranteze, drepte: []. Prescurtările uzuale ale unor cuvinte au fost completate tacit (Ex.: Reg. = Regiment; Div. = Divizie etc). Carol foloseşte iniţialele pentru numele anumitor persoane; când am avut siguranţa identificării lor, am completat numele fără a semnala acest lucru (Ex.: D. =

Duduia; T. = Tătărescu; M. = Mihai etc.)

— În ediţia noastră am respectat textul original, deci am redat: *mâne*, *pane*, *complet*, *după-amiaz* etc., dar am folosit: *ieşim*, *fierbere* etc. în loc de:

Ieşimi'erbere, după-amiazăete.

Am semnalat începutul filelor din caiete, înscriind între paranteze unghiulare numărul fiecăreia, sub forma: <f.5>; în cazul agendelor nu a fost nevoie acest lucru, deoarece se menţionează ziua şi luna în care au fost făcute însemnările. În cazul copiei microfilmate, am menţionat „atât numărul filei din caiet, cât şi numărul cadrului de microfilm pe care se află aceasta, sub forma:

ce.5, f. 10>. Nu am menţionat şi rola de microfilm, deoarece este una singură şi am indicat-o la sfârşitul textului: Colecţia de microfilme

Portugalia, rola 21.

La sfârşitul volumului, în *Note*, am dat informaţii privind persoanele despre care vorbeşte Carol şi explicaţii despre unele evenimente la care el se referă. Pentru aceasta am folosit o serie de lucrări, pe care le-am citat prescurtat; nu am citat însă enciclopediile şi dicţionarele întrebuinţate, pe care le menţionăm însă în bibliografia care urmează, alături de celelalte lucrări despre care am amintit.

Indicii de nume (de locuri şi de persoane) se vor da în ultimul volum al ediţiei înseninărilor regelui Carol.

— Carol n? însemnări zilnice

Bibliografie

Enciclopedii şi dicţionare

Căzănişteanu, C, Zodian, V., Pândea, A., *Comandanţi militari*. *Dicp onar*. *Bwweşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, J983.

Cristian, Cornel, Râpeanu, Bujor T., *Dicţionar cinematografic*. Bucureşti, Editura Meridiane, 1974.

Dicţionar Diplomatic, Bucureşti, Editura Politică, 1979.

Dicţionar Enciclopedic, vol. IA-C, Bucureşti, Editura Enciclopedică. 1993.

Enciclopedia istoriografiei româneşti, coordonator ştiinţific, prof. dr. Şt. Ştefănescu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 197$.

Grand Larousse encyclopédique en dit volumes. *Paris*, Librairie Larousse, 1972-1975.

Hachette. *Le Dictionnaire de notre temps*, Paris, 1988!

Iancu, Napoleon Toma, *Dicţionarul actorilor de film*, Bucureşti. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977.

Mic Dicţionar Enciclopedic, ed. a III-a, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986.

Politica externă a României. *Dicţionar cronologic*, coordonatori Ion Calafeteanu, Cristian Popişteanu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986.

Predescu, Lucian, *Enciclopedia „Cugetarea”*. *Material românesc*. *Oameni şi înfăptuiri*, Bucureşti, Cugetarea-Georgescu Delafras, 1940.

Lucrări speciale
Bezviconi, Gh., *Necropola Capitalei*, manuscris dactilografiat, la
Biblioteca Arhivelor Statului Bucureşti.
Buzatu, Gh., *Dosare ale războiului mondial* (*1939-1945*), Iaşi.
Editura Junimea, 1979.
Buzatu, Gh., *Din istoria secretă a celui de al doilea război mondial*.
Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.
Buzatu. Gheorghe, *România şi războiulmondiai din 1939-1945*, Iaşi.
—, Notă asupra ediţiei XI
Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995.
Constantinul, FI., *între Hitler şi Stalin*. *România şi pactul Ribbentrop*
— *Molotov*, Bucureşti, Editura Danubius, 1991.
Din luptele tineretului român, 1919-1939 (*Culegere de texte*), Editura Fundaţiei Buna Vestire, 1993).
Gallo, Max, *Italia lui Mussolini*, PBucureşti, Editura Politică, 1969.
Gafencu, Grigpre, *Ultimele zile ale Europei*. *O călătorie diplomatică întreprinsă în anul 1939*, prefaţă şi note Comei I. Seafeş, Bucureşti, Editura
Militară, 1992.
Gheorghe, Gheorghe, *Tratatele internaţionale ale României*, *192!*
1939, [*axic* rezumate, adnotări, bibliografie, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi
Enciclopedică, 1980.
Gilbert, Martin, Gott, Richard, *Conciliatorii*, Bucureşti, Editura
Politică, 1966.
1 Ieydecker, Joc, Leeb, Johannes *Procesul de la Nürnberg*, Bucureşti;
Editura Politică, 1983.
Închisoarea din Sighet acuză, 1950 – 1955, Baia Mare, Editura
Gutinul SRL, 1991/
Kiriţescu, C. *Istoria războiului pentru întregirea României*, *1916*
1919. II, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1989
I.oghin, Leonida, /l/<3 fo'//o? îi *război mondial*. *Acţiuni militare*, *politice şi diplomatice*. *Cronologie*, Bucureşti, Editura Politică, 1984.

Moisue, Viorica, *Diplomaţia României şi problema apărării suveranităţii şi independenţei naţionale în perioada 1938-mai 1940*, Bucureşti, Editura Academiei, 1971.

Muşat, Mircea, Ardeleanu, Ion, *România după marea Unire*, vol. II, part. II-a, noiembrie 1933-septembrie 1940, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

Palaglâiţă, Preot Ştefan, *Istoria Mişcării Legionare, scrisă de un legionar, Garda de Fier spre reînvierea României*, ediţie îngrijită de Al. V. Diţă, cu prefaţa de Dan Zamfirescu, Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1993.

Paul al României, *Carol al II-lea*. *Rege al României*, versiunea românească de Ileana Vulpescu, Bucureşti, Editura Holding Reporter, 1991.

Păcurariu, Mircea, *Listele cronologice ale ierarhilor bisericii ortodoxe române*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an XCIII, nr. 3 – 4, 1975, p. 322 – 355.

Popa, Mircea N., *Primul război mondial, 1914-1918*, Bucureşti. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979.

Savu, Ai. Gh., *Dictatura regală* (*1938-19 40*), *Bucureşti*, Editura

Notă asupra ediţiei

XII

Politică, 1970.

Scurtu, Ioan, *Contribuţii privind viaţa politică din România*. *Evoluţia formei de guvernământ în istoria modernă şi* contemporan4 Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

Simion, A., *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 1976.

Simion, A. *Agresiunile naziste din Europa în anii 1938-1939*. <Bucureşti>, Editura Elminescu, 1983.

Titulescu, Nicolae, *Politica externă a României* (*1937*), ediţie de George G. Potra, Ctin. I. Turcu, Ion M. Oprea, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1994.

Treptow, Kurt W., Buzatu* *Gh.Procesul” lui Conte/în lelea Codreanu* (*mai 1938*), Iaşi, 1994.

Vianu, Al., Zamfir, Zorin, Buşe, Ctin., Bădescu, Gh., *Relaţii internaţionale în acte şi documente*, vol. I (1917-1939), Bucureşti, Editura

Didactică şi Pedagogică, <1974>.

AMINTIRI

Călătoria mea la Iaşi

1904

Joi, în 30 septembrie

Azi, la 9 ceasuri, seara, plecăm cu trenul regal din Sinaia. Persoanele cari erau cu noi sunt: Regele, Regina, Papa, Mama şi generalul Warthiadi, colonelul Mavrocordat, căpitan comandor Gracosky, maiorul Greceanu, adjuncţi, <f. 4> şi doamnele: Bengescu şi Greceanui dame de onoare, precum şi domnul Ministru Porumbar lb”, domnul M.M. Noehrlen şi dall'Orso.

Călătorim până la Sihlea, în apropiere de Focşani. La Sihlea ajungem la 1

noaptea şi stăm până la 9 ceasuri dimineaţa.

Vineri, 1 octombrie

La 9 fără um sfert se făcu primirea. La Focşani trecem Milcovul, care odată despărţea Muntenia de Moldova. După aceea trecem pe la: Mărăşeşti.

Tecuci, Bârlad, Crasna, Vaslui şi ajungem, la 4.03. p.m., la Iaşi, unde ni se face o primire foarte frumoasă, cu gardă de onoare. Aici suntem primiţi de un numeros public, fiind de faţă şi trimisul Ţarului, principele Urusoff, precum şi reprezentantul M.S. împăratului Austro-l Ingariei, generalul Wanka. De la gară plecăm, în trăsura cu patru cai, spre Mitropolie. Începând de la hotel

„Traian”, pe străzi erau înşiraţi soldaţi în ordinea următoare: 1) Regimentul 7

de Călăraşi; 2) Regimentul 34 Ştefan cel Mare; 3) Batalionul 4 de Vânători; 4)

Regimentul 4 de Roşiori; 5) o baterie din Regimentul 3 de Artilerie şi una din

Regimentul 4 de Artilerie; 6) Şcoala militară de fii de militari. Ajungem la

Mitropolie, unde se ţine un Te Deum. De la Mitropolie plecăm la

Comandament, unde fu primită multă lume. Seara facem o plimbare în trăsură.

Sâmbătă, 3 octombrie

Azi e sfinţirea bisericii Sf. Nicolae. După prânz mă duc la Şcoala Militară, unde m-am preparat pentru inspecţia Regelui.

Duminică, în 3 octombrie

E ziua naşterii mele. Regina îmi dă cărţi şi o mapă de scris, iar Regele îmi dă un minunat album cu armata engleză. De la Mama am primit un cuţit finlandez.

La 9 1/2 a.m. e sfinţirea bisericii Trei Ierarhi, care e o minune de frumuseţe. La 3 p.m. e inspecţia Şcolii Militare. După inspecţie, veni o delegaţie de elevi din partea liceelor şi-mi aduce o frumoasă călimară şi alte lucruri pentru scris.

Carol II, însemnări zilnice

Luni, în 4 octombrie

E centenarul Seminarului Veniamin. După ce s-a oficiat slujba religioasă, plecăm în procesiune la Seminar, unde se ţin trei discursuri: 1) de

I. P.C.S. Mitropolitul Moldovei2; 2) de D-l Ministru Haret şi 3) de M. S.

Regele.

Marţi, 5 octombrie

La 10 a.m. plecăm cu automobilul la Poieni. După prânz fac o plimbare în trăsură. Deodată se strică una din roatele dinainte. După aceea ne ducem mai departe şi luăm o trăsură cu un cal, dar, după câteva minute, am părăsit-o, fiind prea odorogită. i

Miercuri, 6 octombrie

Plecăm la 9 a.m. din Iaşi spre Sinaia, trecând pe la: Târgu Frumos.

Paşcani, Roman, Adjud, Mărăşeşti, Focşani, Rm, Sărat, Mizil, Ploieşti.

Câmpina şi ajungem la Sinaia, la 10 seara.

Cotroceni, 12 nov. 1904.

<Nu a mai scris nimiC

Arhivele Statului Bucureşti, Casa Regală, Personale, Carol U, III/170, original.

<însemnări zilnice, 1914>

Duminică, 27 aprilie

Azi seară m-am întors cu o durere de cap nebună de la Paschiotti31" 8, deci am profitat să fiu leneş şi am dormit târziu,

pentru ideile de aci, nu pentru cele de la Potsdam. Căci 9 la Potsdam e relativ devreme. Masa o luăm la Palat, ca de obicei duminica! După. amiază, la curse. Nădăjduiam să văd mai multă lume, mais enfin! Je m'attendais a ce que Aline vierme, car elle devait savoir que étais rentre; elle n'est pas venen-ue et al., ete fortement decu. M-am plimbat mai ales cu Zoe Ghica şi Tili Megnano. Cu Zoe mai ales, căci e o veche rămăşiţă, a Birjăriei, Am vorbit de ea, de scumpa, iubita noastră prietenă.

Puis il y avait aussi Ies Cerchez qul t'on quitte, il y a peu de temps, mon cher amour, et naturellement on a cause de toi, ma chère Păsărică. Quand je songe comme tu m[3] manques, comme tout me parrait vide ici depuis que tu n'y es pluş, tu étais tout. pour moi, sans toi tout me parrait <f. 2> şi mort et la vie şi inutile. Quand je songe a quel point nous aurons ete heureux ensemble, que le bonheur a passe ainsi a porte de mă main et que je n'ai pas pu etendre mes bras pour le saisiret sfirtout le garder. Je songe qu'il n-y a pas une année je te serrais dans mes bras et que nous nous embrassions comme des fous, des heures exquises que nous avons passe<e>s alors ensemble reviendront-elles? Mais a present je suis si loin de toi, et al., şi envie de t'avoir, de t aimer, comme je sais t'aimer. Tu es la passion de toute mă vie, jamais, jamais, je ne pourrais oublier

Ies heures şi exquises passees preş de toi. Comme tout tend a me rapeler (sic)

ces jours de parrait bonheur. Chaque heure, chaque doute, chaque coin, chaque moţ. Dieu que je faime et que je suis fou de toi".

*... dar în sfârşit! Mă aşteptam de fapt> să vină Alina, pentru că ea trebuia să ştie că m-am întors; ea n-a venit şi am fost foarte dezamăgit.

„Apoi, aici se aflau Cerchezii, care au fost nu de mult alături de tine, scumpa mea, şi bineînţeles că s-a discutat despre tine, draga mea Păsărică. Când mă gândesc cât de mult îmi lipseşti, cum totul mi se pare pustiu de când tu nu mai eşti aici; tu erai totul pentru mine, fără tine totul mi se pare lipsit de viaţă şi viaţa atât de inutilă. Când mă gândesc cât eram de fericiţi împreună, că fericirea a trecut pe lângă mine şi că eu n-am putut întinde mâinile s-o prind şi, mai ales, s-o păstrez. Mă gândesc că acum mai puţin de un an de când te strângeam în braţe şi ne sărutam ca doi nebuni, ce ore încântătoare am petrecut atunci împreună, oare se vor mai întoarce ele? Acum sunt departe de

tine, îmi doresc atât de mult să te am, să te iubesc, aşa cum ştiu eu să te iubesc. Tu eşti pasiunea întregii mele vieţi, niciodată, niciodată n-aş putea uita clipele atât de minunate petrecute lângă tine. Totul parcă îmi aminteşte aceste zile de deplină fericire. Fiecare oră, fiecare îndoială, fiecare colţişor, fiecare cuvânt. Doamne, cât de mult te iubesc, sunt nebun după tine!

4

Carol II, însemnări zilnice

Le soir a diner, Cellica4 a été invitee, et après diner instales dans la chambre orange d'Elizabeta, chambre qui me rapelle d'entre les pluş exquis souvenirs, ai eu une conversation philosophique qui me fit beaucoupt de bien.

<f. 3> E, t voilà cette pos<s>ibilite, qui m'est venen-ue à l'esprit que je serais app<e>ler a piloter le pays a travers cel épouvantable orage que nous traversons.

Mon âme etant tellement remplie de toi, Păsărică, ai passe miile folies. Qu'ayant rompu avec la familie, cârje les aurai abandonne, je pourrais t'epouser tu pourrais vraiment devenir mă reine et ce cher rêve me pârraissait realizable.

Oh, je t'aime tant, tu seras toujours mon soutient meme loin, c'est toujours toi qui me charmes.

Păsărică, je t'adores, et toi aimes moi, ne în abandonnes pas, toi au moins, şi tout se tourne contre moi, sois mon amour.

Cest dans ces moments que ai şi besoin de ton amour.*

<f.4> Luni, 28 aprilie

Afurisit să fie, am plecat azi de dimineaţă pe Dunăre şi pierd mai mult de jumătate din congediul (?) Je ne suiş franchement pas venen-u ici pour passe<r> mon temps en voyage. J'esperais passe<r> ce conge au'beau milieu demes amis. Mais espoir decu tout doit rater pour moi". Sunt fără noroc! Da.

Seara a fost invitată la masă Cellica4, după aceea, „instalaţi în camera portocalie a Elizabetei, cameră ce-mi aminteşte unele dintre cele mai plăcute clipe trecute, am avut o discuţie pe teme filosofice care mi-a făcut mult bine.

Şi iată că mi-am adus astfel aminte că s-ar putea să tiu chemat la cârma ţării în toiul acestei cumplite furtuni prin care trecem.

Pentru că sufletul meu îţi aparţine pe de-a-ntregul, Păsărică, mi-au trecut tot felul de gânduri nebuneşti prin minte. Că dac-aş

rupe-o cu familia, pentru că aş avea puterea să-i părăsesc, ne-am putea căsători şi tu ai putea deveni cu adevărat regina mea, iar visul acesta scump îmi părea realizabil.

Oh, te iubesc atât de mult, tu vei fi întotdeauna pentru mine un sprijin chiar de departe, numai tu eşti aceea care mă încânţi.

Păsărică, te ador, tu iubeşte-mă, nu mă părăsi, măcar tu, dacă totul se va întoarce împotriva mea, rămâi iubirea mea.

Acestea sunt momente în care am atâta nevoie de iubirea ta.

Sincer, n-am venit câtuşi de puţin până aici pentru a-mi petrece timpul călătorind. Speram să-mi petrec acest concediu în mijlocul prietenilor. Dar, speranţă zadarnică, mie nu-mi reuşeşte nimic.

1914 5

tară noroc, căci viaţa tot departe de tine, Păsărică adorată, trebuie s-o duc. Şi te iubesc ca un nebun, că un desperat. Dar îmi place nebunia mea, căci de la tine vine.

Plecăm, la 9, 10, cu trenul la Olteniţa, ca de aici să trecem dincolo şi să punem piciorul pe pământul nou cucerit. Ajunşi la Turtucaia, suntem primiţi de Dl prefect Jean Cămărășescu 5. Je ne le voiesc pas trop comme prefet le bon Cămara", mais tout le monde est unanime pour dire cu'il est vraiment exoellent. 11 n'a pas commence de discours car îi est un homme pratique". Debarcat, încep prezintările. Turtucaia e un orăşel de 11.000 de locuitori, dintre care 7.000 sunt turci. După prezintări şi după ce Regele trecuse pe dinaintea gărzii de onoare, primarul înconjurându-se de comisia interimară, <f. 5> scoate o hârtie, de pe care citeşte im discurs idiot, în care numai nu zice că aceste două judeţe au cerut anexarea lor României.

Vizităm, pe urmă, biserica, şcoala şi cazarma. Cazarmă adică nu e, căci

Regimentul 35 e răspândit prin întreg oraşul, în vreo 11 case şi şcoli.

Trecem, pe urmă, pe platoul de deasupra oraşului, unde e vorba să se clădească cazărmile. Şcoala <pe> care am vizitat-o e vechea şcoală românească, care fusese de mai multe ori închisă de bulgari, apoi redeschisă, în urma protestărilor noastre. Directorul de acuma e tot acela care fusese şi în timpurile trecute. După şcoală, vizităm spitalul.

Mi s-a întâmplat o scenă care arată brutalitatea şi stupiditatea fa]

unor reprezentanţi ai administraţiei noastre. Vizitasem şcoala principală şi ieşisem în stradă; înaintea casei sale stătea un fost poliţist bulgar, în uniforma lui şi strălucind pe piept virtutea militară bulgară. Căpitanul de Jandarmi şi subprefectul, într-un exces incomprehensibil de zel, s-au aruncat pe el şi l-au făcut să dispară într-un mod destul de brutal în casa lui. J'eus la chance de voir ces cretins et je leur diese assez <f. 6> cou>vertement mon avis sur leur aftreuse conduite.

Ce futavec tout la peine du monde que pu<i>s faire revenir le pauvre diable à la ltimiere bienfaisante du solcil. *" Turtucaia e foarte pitorească, clădită în etaje, ca mai toate oraşele de pe malul drept al Dunării, e format aproape exclusiv de căsuţe turceşti, cu delicioase acoperişuri de ţiglă, câteodată până la

Nu prea-l văd pe bunul Cămara în postura sa de prefect, dar toată lumea este unanimă în a spune că el este, într-adevăr, excelent. Nu a ţinut niciun discurs, pentru că e un om practic.

** Avui norocul să-i văd pe aceşti cretini şi să le spun deschis părerea mea despre comportamentul lor înfiorător.

A trebuit să-mi dau toată osteneala pentru a-l convinge pe bietul nenorocit să revină la lumina binefăcătoare a soarelui: ...

Carol n, însemnări zilnice

5 straturi suprapuse.

De aci, pe o căldură tropicală, ne reîmbarcăm şi navigam spre

Silistra.

Silistra! Oraşul cu pricina, cauza tuturor evenimentele din vara trecută61". Sosim, discurs fulgerător al prefectului, care aminteşte că azi sunt tocmai 10 luni de când trupele noastre au intrat în acest oraş. Oraşul pare mai civilizat decât mare parte din orăşelede> de provincepe din ţară. Clădirile nu sunt mai frumoase, dar sunt pomi peste tot, are aerul curăţel. Acuma trebuie zis că is – a făcut şi o toaletă de ocazie.

Începem vizitele, prin biserică.

Aci suntem primiţi de episcopul Dunării de José, care, după un Te

Deum, ţine un discurs, admirat de unii.

<f.7> Corul bisericii, care, probabil, sub stăpânirea română se va numi catedrală, e foarte bun, dar cântă încă în bulgăreşte.

De la biserică trecem la Prefectură, fostul gimnaziu. E o caracteristică a stăpânirii noastre şi a celei bulgare: ei n-aveau

prefecturi, dar aveau şcoală bună; noi dăm afară şcoala, ca să punem administraţia. Acuma, adevărul e că nu era locul decent şi nici suficient pentru Prefectură.

Aci vizităm Tribunalul şi apoi se primeşte coi pul ofiţeresc.

Vizita o continuăm spre Mejedi-Tabia, care a intrat atâta în discuţie la începutul conflictului nostru cu Bulgaria. De aci e o privelişte splendidă peste câmpia românească şi, mai ales, peste balta Călăraşului.

Deodată, din depărtare se aude im zumzăit bine cunoscut şi se zăresc două liniuţe paralele ce înaintează repede spre fort. Cu cât se apropie, cu atâta apare mai clar pasărea năzdrăvană, dihania ace<e>a omenească, biplanul

Bristol, a<I> căpitanului Andrei Popovici7. Cu tot vântul puternic, zboară, foarte <f. 8> bine. După ce trecufse] peste capul nostru, făcu câteva viraje impresionante şi se întoarse spre oraş.

La fort, lucrul cel mai interesant de văzut e vederea. Sfârşim vizitile prin moschee şi cazarmă.

Seara, e masă mare pe bord. Persoanele principale din localitate şi prefectul din Caliacra, cu soţia sa, o persoană foarte drăguţă.

Am regăsit cu mare plăcere aci <pe> D-na Yvonne Cămărăşescu, cu care am vorbit mult, comme avec une vieille connais<s>ance.*

Marţi, 29 aprilie

Ca să pierdem timpul şi să facem dimineaţa tare plictisitoare, ne ducem la Călăraşi. Abia intraţi pe Borcea, vin vasele spre întâmpinarea noastră.

* ca şi cu o veche cunoştinţă

1914 7

Primirea e tare anostă. Cu un vânt destul de puternic, ne întoarcem la Silistra.

După amiaz<a>, excursie în automobil prin judeţul Durost<o>rului. Drumurile sunt foarte bune, dar ceva împietrite pentru ocazie. Bate un vânt <f.9>

groaznic. C'est la seule chose que je ne puis pas vraiment suporter, c'est un vent

Ires fort, cela în enleve la respiration et me met d'une humeur execrable. * Prima oprire o facem la... **, un sat despre care s-a vorbit mult în timpul tratativelor pentru Silistra. Continuăm, şi la fiecare sat simt primiri. Sosim apoi la Ac

Cadântar, unde sunt două companii din Regimentul 35, cari nu găsiseră loc la

Silistra.

Pe urmă, continuăm până la graniţă, unde e o poiana. Regiunea e foarte frumoasă, uşor ondulată, cu o mulţime de pomi izolaţi, ca şi-n Bulgaria, probabil rămăşiţile vechilor întinse păduri tăiate de pe vremea turcilor. Ne întoarcem apoi, seara, la Ostrov, unde, după masă, <ne> luăm rămas bun de la satrapii (prefecţii, aşa i-am numit eu) noului teritoriu.

<f. 10> Miercuri, 30 aprilie

Dimineaţa, plecând de la Ostrov, plutim până la Cernavoda. Ici je me.

fals enjoler par la bonne Reine qui trouve que je reste trop froid devant le pont.

Mais moi îi în embete avec le temps ce bon pont. Tout le monde se pâme devant lui, meme le Roi, qui il y a quelques armées, m’a dit cette phrase enorme que je dois avoir du respect devant le pont. Depuis ce jour îi rii est devenit, le pont, souverainement antipatique. C’est une belle bâtisse, qui amâne bien de la richesse au pays, a mon pays, je reconnais tout cela me pas plus loin, ai vu trop de choses pour tomber en pâmoison devant lui. * * *

Primire la Cernavpdă, apoi, după masă, una la Hârşova. Pe „urmă, linişte. Plutim, nesupăraţi, până la Gura Filipoiului. Eu, ca un dobitoc, în loc să profit de această linişte, ca să citesc, să scriu, joc bridge cu Mânu8 şi generalul

Georgescu.

— Ăsta e singurul lucru pe care nu-l pot cu adevărat suporta, un vânt foarte puternic, care-mi taie respiraţia şi mă prost dispune îngrozitor.

** Loc alb în text.

* * * Ajunşi aici, mă prefac pătruns de observaţia scumpei noastre Regine, căreia i se pare că rămân prea rece în faţa priveliştii pe care ne-o oferă podul. Dar eu m-am cam plictisit de acest grozav pod. Toată lumea nu mai poate de admiraţie în faţa lui, chiar şi

Regele, care, acum câţiva ani, mi-a spus foarte pătruns că trebuie să respect acest pod.

Din ziua aceea, podul mi-a devenit profund antipatic. Este o construcţie reuşită, care aduce multe venituri ţării, ţării mele, recunosc

toate acestea, dar atât şi nimic mai mult;

a în văzut prea multe lucruri, ca să mai cad în extaz în faţa lui.

Carol II, însemnări zilnice

<f. 11> Sâmbătă, 16 august

Mon Dieu! voilà aussi celte journee şi, şi longuement attendue *a* desiree!?

Arrivee bien plus tot que je ne croyais în as-t-elle apportejr] tout de

que j'en attendais?

Enfiri, après une affreuse separation, malgré, tout, de preş d'un an voilà que je la retrouve, que nous, nous retrouvons!

Que de choses ont passees sur nos tetes, sur mă fete, que d'heures de désespoiris] et aussi bien des moments de joie. Mais malgré tout au fond, a Îs fin de l'épreuve cette esperanee, comme une lumière qui me tendait les bras et qui m'a soutenu tout le temps; cel espoir fou, cel espoir de douleur et de joie?

du moment supreme ou en fin, je pourrais te revoir, te regarder dans les ycuxi d'embrasser la main… (sic), mă Păsărică chérie!

Depuis hier soir avec quelle impatience febrille altendais cel instant supreme <f. 12> du premier revoir. Plus, îi s-approchait, parcă mai puţin;

puteam să cred în bucuria cea mare, în bucuria supremă.

Mă gândeam că parcă ar dispărea şi cerul, aerul şi pământul, şi n-am rămâne decât noi doi, unul în faţa celuilalt, amuţiţi de frumuseţea clipei.

Ne-am revăzut, fără emoţie aparentă, cu toate că groaznic îmi zvâcnea inima.

parcă ieri ne despărţisem.

Dar, totuşi, ne-am schimbat, bieţii de noi, unde-ţi era râsul şi acel!

fermecător surâs de altă dată? Dus totul, parcă îmbătrânisem amândoi şi parcă;

bucuria fugise de mult.

Ne-am plimbat pe vechea cărare a carierelor. Eu am rămas cu;

Păsărică şi am vorbit de mii de lucruri, de noi, de durerile noastre, de unele!

bucurii, dar eu parcă am rămas trăsnit de durere, şi când ne-am despărţit,]

— Doamne, iată c-a venit şi ziua atât, atât de mult aşteptată şi dorită!?

Sosită mult mai devreme decât credeam, mi-a adus ea ceea ce aşteptam?

În fine, după o cumplită despărţire, de aproape un an, iată că o regăsesc, că ne;

regăsim!»

Câte lucruri ni s-au întâmplat, mi s-au întâmplat, câte ore de disperare şi, totuşi, câte clipe de bucurie! Dar iată că, orice ar fi fost după această grea încercare.

mijeşte o speranţă, ca o lumină care mi-a întins mâna şi m-a susţinut tot timpul; această speranţă nebună, această speranţă de durere şi de bucuria momentului suprem, când, în sfârşit, voi putea să te revăd, să te privesc în ochi, să-ţi sărut mâna… (sic) scumpa mea

Păsărică!

De aseară am început s-aştept cu înfrigurare clipa supremă a primei revederi.

Cu cât se apropie mai mult.

1914 9

parcă amuţisem de durere.

Simt ce nervos am devenit. Vreau să profit <f.’13> de orişiece> clipă.

Parcă fiecare secundă, când nu te simt lângă mine, e un timp prea scump răpit bucuiiei noastre! Are, oare, cineva dreptul de a ne răpi bucuria, biata, scumpa mea bucurie? Nu! Nu! Nu se poate! Trebuie să fiu fericit. Simt că mi-e dusă viaţa, că totul e pei>erdut pentru mine, dacă nu te voi putea avea veşnic lângă mine.

Păsărică, te ador, sunt mai nebun decât oricând de tine. Scumpa, scumpa mea iubită!

Faptele zilei n-au mare interes pe lângă bucuria de a te fi regăsit tot cea din alte vremuri, scumpa, iubita mea Păsărică.

Duminică, 17 august

On dit „qifun malheur ne vient jamais seul”, je pourrais bien dire pour mon compte cu’ „un bonheur ne vient pas toujours seul”. Mon bonheur de hier se repete et b se continue <f. 14> aujourd’hui.*

Dimineaţa fui, ca bun creştin, la biserică. E groaznic de cald, toate ferestrile fiind închise, căci S.S. Stareţului îi e teamă de „corent”.

După biserică, operă la mine în pădure, Păsărică bea din toate.

La Peleş, la masă, sunt delegaţii greci veniţai să conferinţepeze cu turcii asupra chestiunei insulilor. Domnii Zaimis Politis10, Raphael şi maiorul

Palas. După masa am vorbit mai îndelung eu Palas, mai ales despre mitraliere, în legătură eu experienţele ce le făcuse anul trecut. Îmi spune că sunt cu totul concludente, mai ales efectul moral, atât pe amic, cât <şi la duşman, sunt enorme.

După masă, Puiu", Nindi". Şi cu fetele trebuiau să se ducă la Sf.

Ana. Plecarea se hotărăşte pe la 2 1/2, iar eu trebuiam să-i ajung pe drum. La

3 1/4 sunt la mine, la Pădure, şi în 25 minute, sus, la Sf. Ana; nimeni.

Patiemment je m'en <f. 15> retournefs] et je renconire la bande sunat et soufflant a mi chemin. J'en reviens et je raconte cu'îi y a beaucoup deu>

monde donc on decide de tranquillement et gentil<e>ment prendre le the dans mon Petit-bois. ** Je tache de rester tant que possible à l'ecart avec ma chère

— Se spune că „un necaz nu vine niciodată singur", dar eu aş putea spune, după părerea mea, că „o bucurie nu vine niciodată singură". Bucuria mea de ieri se repetă, se continuă şi astăzi.

** O iau înapoi calm şi regăsesc grupul, transpirând şi respirând din greu, la jumătatea drumului. Revin la acestea şi povestesc că se afla lume multă şi hotărâm să luăm ceaiul liniştiţi şi nestingheriţi, la mine, în Pădurice.

Îi

Păsărică. De temps en temps nos doigts se rencontrent et nous nous les serrons avec passion.

Après le the nous nous sommes assis dans la hutte a regarder le livre de signature tout tranquilles les deux pendant (sic) que les autres jasaient au dehors. Nous avons pu ici, au moins un instant, nous regarder bien dans les yeux* şi am putut să-i şoptesc: „I love you" **, la ce mi-a răspuns acelaşi (sic), cu un surâs delicios. Parcă mi s-a ridicat o piatră de pe inimă şi aş fi voit s-o iau în braţe, s-o ţin lung, lung, strâns la pieptul meu, să spui, într-o sărutare nebună, tot focul iubirii!

Deci nimica nu s-a pierdut, cum îmi fusese, poate, teamă, tot mă

iubeşte ca altă dată, ca altă dată ar fi fericită cu <f. 16> mine, numai cu mine, departe de lumea cea rea.

Puiu şi Nindi trebuind să plece cu trenul, îi ducem cu toţii la gară. nu merg până la mănăstire", tot lângă Păsărică. Vorbim de noi, de fericirea de a ne fi regăsit aşa cum ne-am lăsat. Ea spune că parcă tot ce a fost nu există, parcă ieri ne-am despărţit. La mănăstire, după recomandaţia lui Nindi, ca să n-o compromit pe Păsărică, mă despart de ei şi mă întorc cu Nicu Costinescu.

Acasă la mine sunt sub impresia despărţirii silite şi sunt apucat de un groaznic acces de friguri, încât nu dorm toată noaptea.

Luni, 18 august

Fetele trebuiau să treacă pe la 10 1/2; la Pădure, eu, cu toate frigurile mele, le aştept în van timp de 2 ceasuri. Sunt groaznic de bolnav toată ziua, încât trebuie să mă culc.

Seara, sosesc Prinţul Nicolae şi Principesa Elena a Greciei, cu copiii lor.

<f. 17> Marţi, 19 august

Cu nădejdea că poate Păsărică o să treacă pe aci, am stat şi am citit toată dimineaţa în Pădure. Am aşteptat în van, dar am sfârşit aproape cartea, foarte interesantă: /. e *Roman menvilleux*, de Piei – Te de Couvelin.

Ceva filosofic, chiar citită, îţi face mult bine în viaţă.

„Încerc, pe cât posibil, să rămân în urmă cu scumpa mea Păsărică. Din când în când, degetele noastre se întâlnesc şi ni le strângem cu pasiune.

După ceai. ne-am aşezat în colibă (cabană) să privim cartea de onoare, liniştiţi amândoi, în timp ce ceilalţi pălăvrăgeau afară. Am putut aici, măcar o clipă, să ne privim bine în ochi

** „Te iubesc".

1914

11

După masă, cu toată lumea ne ducem să luăm ceaiul la Posada. Copiii sunt delicioşi şi foarte frumoase (sic), mai ales a doua, Elizabeta. La Posada întâlnim şi pe dL Politis, delegatul grec.

Seara, cinema la Peleş. O întâlnesc pe Păsărică. Elle fut charmante.

Dieu, que je l'aime! Elle me charme par tout, par un regard, par un moţ a peine articuleze], par un sourire. Oh! oui surtout par son

sourire. Son divin sourire.*

<f. 18> Miercuri, 20 august

Je sens, après hier soir un peu plus de joie me revenir dans l'âme, c'est exquis, o<h> şi nous pourrions ne jamais, jamais être separes commeje serais heureux, Păsărică chérie".

Dimineaţa, ies călare cu Bebe, timp de aproape 2 1/2 ceasuri, cu toate că vântul bătea straşnic pe poienile lăptăriei.

Masa o luăm la Palat, după masă, sus la Elizabeta, fetele la lucru, ca în toate săptămânide> mă duc şi eu, cum am fost cam des. Vorbesc cu mai multe, dar, la sfârşit, mai mult cu Păsărică.

Mon Dieu, cu zi ce trece, văd, lucru ce nu-l puteam nădăjdui, că mă iubeşte tot ca mai înainte. Din timp în timp, pe când vorbeşte, primesc o lungă privire dureroasă sau una din delicioasele sale surâsuri (sic), cari mă fac fericit pentru mult timp.

După lucru, şi cu amintirea surâsului ei, am plecat în auto, cu Mama şi <f. 19> cu mătuşa Elena a Greciei. Ne ducem până la Temeşul din Vale, unde luăm ceaiul. Întorcându-ne prin Sinaia, o văd; la o cotitură, pe Păsărică;

am grăbit acasă. Abia ajuns, am plecat, pe jos, pe un drum pe unde socotisem că s-o întoarce. Dar rău socotisem, că aci, ca şi în viitor, soarta ne-a despărţit, de n-o ni-o fi scris altfel.

Seara, la noi, câţieva> invitaţi, între alţii Yvonne şi Bebe. Elizabeta cântă; sfârşeşte cu: „Im wunderschonen Monat Mai" * * *, care-mi dă, din cauza amintirilor dulci, fiori prin spate.

— Ea a fost încântătoare. Doamne, cât o iubesc! Mă încântă prin tot ce face, cu o privire, cu un cuvânt abia şoptit, cu un surâs. Oh! Da, mai ales cu surâsul ei.

Surâsul ei divin

De aseară simt ceva puţin mai multă bucurie în suflet, e minunat, oh, dacă am putea să nu ne despărţim niciodată, niciodată, ce fericit aş fi, scumpa Păsărică.

* * * Este titlul cântecului nu' Schubert: *în minunata luna mai*.

12 Carol II, însemnări zilnice

Joi, 21 august

Dimineaţa, tot cu vaga nădejde c-o să frecă, poate, Păsărică, m-am instalat în Pădure şi am început cu lenevie să traduc din o poveste a Mamii. N-a trecut nimeni şi m-am întors acasă.

<f. 20> După amiaz, vin verişoarele la Pădure, ca să frigă cartofi.

Toate voiau să facă acelaşi lucru în acelaşi timp, era o învălmăşeală groaznică.

Am fost de toate într-o după-amiaz<a>, pe rând: bonă, bucătar şi chiar1

Infirmier. Copilele sunt foarte drăguţe şi groaznic de zburdalnice. Nicolae° blJ

nu prea ţinea liniştea, se poate crede.

La ceai vine toată familia şi câţiva prieteni, între ei şi Păsărică. Ne-am i dus pe urmă la Cinema, unde am putut rămâne lângă Păsărică. Mai alea întorcându-ne de la Peleş, am rămas ceva în urmă şi am putut să ne ţinem de]

mână. J'aurais de nouveaux eu envie de l'embrasser, mais je n'ai pas eu lei courage. Je sens que şi l'aimee se pousse sans que de> sentes] de nouveau [x], le gout de ţes levres, je me tuerais.*

Seara, grecii au plecat.

<f.21 Vineri, 22 august

Azi, ziua se petrece fără rost, căci pe Păsărică n-am văzut-o de fel. Şi o zi iară a o vedea nu e demnă de a fi trăit<a>.

Dimineaţa, ies cu Bebe şi Ionel Christopol, călare, masa o luăm la

Peleş.

Sâmbătă, 23 august

Quelle journee horrible, c'est un cauchemar quand y songe! Le J

matin, parţi avec la joie dans-le coeur; le soir rentre avec le degout dans l'âme et les mainş t<o>uchees de sang (sic). Ne plus oser regarder quelqu'un en face, se dire que chacun site ce que ai lait et îi me semble que chacun va me crier en face Assassin!"

— Aş fi vrut s-o sărut iar, dar n-am avut curajul. Cred că dac«r trece anul iară

să simt iar gustul buzelor tale, m-aş omorî.

„* Ce zi oribilă, un adevărat coşmar când mă gândesc la aceasta! Dimineaţă am plecat cu veselia în suflet, seara m-am întors dezgustat şi cu mâinile pline de sânge.

Să nu mai pot privi pe nimeni în ochi, să-mi spun că toţi ştiu ce am făcut şi să am tot timpul impresia că cineva îmi va striga în faţă: Asasinule!

Dimineaţa, am plecat, cu Bebe, la Bucureşti, am mers groaznic de repede. Între Câmpina şi Ploieşti am făcut 30 km în 20 de minute, adică o medie de 90 <22> pe oră; Sinaia-Bucureşti l-am făcut în 20°10.

Masa co>

[au la Puiu, vine şi Nindi.

Am fost cuprins de un fior intrând în acea casă, mai ales trecând prin odaia ta, unde petrecusem atâtea clipe de bucurie nebună. Toate amintirile scumpe din anul trecut m-au podidit cum intrai!

La întoarcere, cum ieşeam din Ploieşti, s-a întâmplat groaznica faptă.

Mergeam încet, nu zic asta ca să mă scuz, şi un băieţandru care se juca în stradă, după ce ieşise din drum, se aruncă drept sub maşină. Acolo, în mijlocul drumului, era culcat, cu capul însângerat. îl luăm îndată, din fericire era un sanitar din Reg. 47 acolo, şi-l ducem la Spital; trăia încă. Însă, în timpul serei a murit.

Nu-şi poate închipui cineva groaznica impresie ce e de a fi răpit, aşa, tară rost, o viaţă tânără şi nevinovată.

Seara, totuşi, deja enervat, îmi primesc răsplata. Caut prin, ziarele nemţeşti numele < f. 23> ofiţerilor morţi şi ochii îmi cad pe unul bine cunoscut şi iubit: Leutnant und Adjutant Hans Sigismund von Oppen. Tocmai acela care, în tot regimentul, îmi era mai simpatic, singurul cu care mă mai împrietenisem pe acolo, în mijlocul atâtor străini, tocmai el să fie acela care cade întâi pe câmpul de luptă. Îmi revine în minte o amintire de la el, cum

de fiecare dată când venea la mine în odaie, se ducea drept la fotografia

Birjăriei din Sinaia şi tocmai pe tine, Păsărică dragă, te privea şi te admira mai mult.

Duminică, 24 august

Mă scol cu groaznica impresie că sunt un assasin! Abia îndrăznesc să privesc în faţa cuiva.

Masa o iau la Peleş. După masă, Regele ne arată o scrisoare a împăratului Wilhelm1 1, prin care ne roagă să-i venim în ajutor, căci situaţia

Austriei e foarte rea.

Regele face observaţia cum că am avea un <f. 24> rol predominant dejucat în istoria şi în politica Europei. Dar dacă ţara nu vrea să-şi priceapă interesele!

După amiaz, mă duc cu Nindi şi Puiu la Predeal, la ceai; sunt şi fetele acolo şi pot vedea măcar câtva timp pe Păsărică.

14 Carol n, însemnări zilnice

Luni, 25 august

E din nou o zi de fericire, după două groaznice. Dimineaţa, mă duc cu Bebe, la Pejeş, şi acolo, Mama ne citeşte din ultima sa poveste: *The Steeli of lighi*. După amiaz<a>, iau ceaiul la mine în Pădure şi fac o mămăligă foart gustoasă. Seara, fetele vin la noi. Mama citeşte din nou povestea ei. Nu mă erau locuri pe scăunaşe, de Păsărică şi cu mine ne aşezasem pe o canapea cevi mai departe. Mama ne întreabă dacă putem auzi de acolo; răspundem că da atunci, Mama face <f. 25> observaţia că: „But perhaps they îl both be verj happy there!” O, yes Mama dear, we were* * * happy, and as very happy nex to my Iove. * ***

Pe când Mama citea, Era lucra, iar eu ascultam şi adeseori o priveau pe Ea. Când îşi întorcea şi ea faţa adorată, ce lung şi ce drag ne priveam în fundul ochilor şi parcă împreună ne ieşea acelaşi (sic) şoaptă din buze: j

faime!

Oh! Oui je crois bien qu’on s-adore, ma chérie. Tu es tout pour moi

Et cette conversation par les passages du conte, cette conversation muette şi pleine d’aveux avait un charme şi, şi grand.

Comme ai retrouve cette meme communion de pensée que jadis.

cette meme confiance dans notre amour şi fou, mais şi beau.

O, Păsărică, mă cheiie, je t’adore şi follement que je me sens a tout jamais pierdu! * * ***

„*Puterea luminii*

Dar, probabil, că ei amândoi vor fi fericiţi acolo.

* * în text este greşit: *where*.

* * * Da, Mamă dragă, am fost fericiţi, atât de fericit, cât poţi fi lângă omul iubit

* * *** Te iubesc!

Oh! Da, draga mea, cred că ne iubim cu adevărat. Tu eşti totul pentru mine.

Şi această conversaţie printre pasajele poveştii, această conversaţie mută, plină de mărturisiri avea un farmec extraordinar.

Aşa am regăsit aceeaşi comuniune de idei de altă dată, aceeaşi încredere în

dragostea noastră atât de nebună, dar atât de frumoasă.

O, Păsărică, scumpa mea, te iubesc atât de nebuneşte, încât mă simt pe veci pierdut!

1914

15

<f. 26> Mafli, 26 august

Ziua a început rău pentru mine, căci primii trista veste a morţii a încă unui camarad din Potsdam. Vecinul meu, Bubi Hornstein. E singurul cu care am vorbit mai lung şi mai serios înainte de plecare. Şi, zicându-ne la revedere, am simţit, îmi revine o deosebită greutate să ne despărţim, el, bietul om, avea lacrimi în ochi, şi ne-am despărţit cu vorbele: Cine ştie dacă ne-om mai vedea.

Şi nu ne vom mai revedea, năprasnica soartă l-a răpit şi pe el dintre ai lui. Şi luata soţie, ce groaznic îi va fi să rămâie singură cu copila lor. De ce oare tocmai cei dintâi au trebuit să dispară, tocmai acei cari îmi plăceau mai bine?

Dimineaţa am scris mai întâi scrisori, apoi am ieşit o clipă şi l-am întâlnit pe Regele. Am vorbit de situaţie şi, mai ales, de cei căzuţi. Unchiul părea foarte sigur de situaţia Germaniei şi de necesitatea, pentru noi, de a lua parte la ceartă. Din dreapta şi din <f. 28> stânga suntem hărţuiţi să intrăm în joc, dai” ţara nu vrea. Opinia” publică de la Capşa e mai tare ca înţelepciunea celor bătrâni. Când Germania ne hărţuie dintr-o parte, când Rusia. Rusia începe şi cu sistemul menagelor. Dacă mergem cu ea, ne-o da şi Bucovina şi

Basarabia, iar dacă stăm neutri [i, nimica. Vorba tot n-o s-o ţie şi apoi <ei

prea probabil că va fi bătută.

După amiaz am ieşit cu Mignon” şi Nicolae până la Stână. Ceaiul îl luai la Pădure, unde veni şi Bebe.

Seara, clipele de fericire, când pot fi cu Păsărică. Eram aşezaţi, ca şi ieri, pe acelaşe în (sic) canapea, pe când Mama citea. Şi din când în când o privire lungă bien les yeux, dans les yeux* şi câte o şoaptă: „Je t’adore!”

El, mon Dieu, oui c’est fou comme je t’adore, ma chérie, mon ange. Et je te sens tellement a moi de toute ton âme. C’est un bonheur plus fou que aurais jamais pu croire car avais şi peur cu’elle ne m’aime plus, que le bonheur soit fini a tout jamais. C’eul età peut être mieux <f. 27 sic> car ainsi

Ies blessures se sont ouvertes pour ne plus jamais se refermer!

O, Păsărică, je t'adore, je suis fou de toi! *.

* ochi în ochi!

** „Te ador!”

E adevărat, oh, Doamne, te iubesc ca un nebun, scumpa mea, îngerul meu.

Şi te simt a mea mai mult ca oricând. Este o fericire mai mare decât aş fi putut vreodată crede, pentru că mi-era teamă că ea nu mă mai iubeşte, că fericirea s-a sfârşit o dată pentru totdeauna. Poate c-ar fi fost mai bine aşa, căci acum rănile s-au deschis şi nu se vor mai închide niciodată!;

O, Păsărică, te ador, sunt nebun după tine!

16

Carol II, însemnări zilnice

Miercuri, 27 august

Dimineaţa stau acasă şi scriu în jurnal, după amiaz mă duc

Predeal, s-o caut pe Terticăreasa şi Ioana. Înainte de a pleca, am avut fericirea de a putea-o întâlni pe Păsărică. I-am vorbit o clipă şi i-am putut vedea divinu

Perticăreasa îmi confirmă ştirile primite despre moarte

camarazilor din Potsdam şi-mi mai spune că sunt mai mulţi răniţi, dar nu]

grav, din fericire. Întorcându-mă, în drum, o văd pe iubita, şi acasă o mâl întâlnesc pe Yvonne. Seara, din nou vestea unei morţi, Plettenbus, aşa numitul

Klolzski. Astfel, unul după altul, dispar toţi; sunt deja 5 sau 6.

<f. 30 – şic> Joi, 28 august

De dimineaţă ies călare*, cu Bebe; după amiaz sunt poftit de

Madeleine Lahovary la ceaiu şi ca să fac o plimbare în automobil. Diii fericire avui prezenţa de spirit să întreb dacă trebuie să-mi aduc maşina]

mea, răspunsul fu afirmativ, căci ea n-are automobil. Cu toate c-am foşti cam mirat de acest procedeu, m-am dus., Plimbare<a> s-a efectuat până la]

Breaza, unde am cutreeperat niţel parcul lui Constantin Brâncoveanu. Dej faţă erau, ca să întrebuinţez o expresie de proces-verbal, Madeleine, Clair

Mavrocordat şi Marescotti Ruspoli.

La 7 trebuia să ne citească Mama una din poveştile ei, dar nu se

întorsese, deci avui norocul să rămâi cu Păsărică la Elizabeta în odaie. Ani vorbit şi am citit versuri, mai ales din Cerna16 şi M. von Massow.

Elle fut plus douce, meme plus tendre que les autreese Ibis, elle estfl tneme allee jusqu'a me prendre <f. 29> la main pendant que je lisais.

Surtout après diner pendant que Maman nous lisait ai vecu une heure vraiment exquise d'ivresse d'amour. Je me sentais le coeur tellement debordant de passion, que les larmes în en sont venus aux yeux. J'ai putut dire a quelle (sic) point je l'adorais. Şi tu pouvais savoir, mă Păsărică chirie, a quel point tu me rendais fou avec ton cher, adorable sourire, et ce que ai souliert de n'être un instant seul avec toi afm de pouvoir te prendre dans mes bras et de t'embrasser comme un fou que je suis".

Pourquoi recommences tu a me dire que tu ne me crois pas car tu n'en tas pas le droit, puisque tu n'en sais rien. Cest peut être ainsi que tu devrais penser şi tu savais tout, tout mon triste ete, et mon petit roman avec Lisa. Mais tu n'en sais rien, ă-ce que je saches, donc tu dois me croire. Et je n'ai pas le courage et surtout je n'ai pas eu l'occasion de te parler. J'ai tant et tant de louleurs a te raconter, tout mon affreux martyre etant loin de toi, et a quel loint je t'adore malgré <f. 32> tout ce qui s'est passe.

O, Păsărică, cette pensée que tu ne seras jamais ma femme, que nmais je ne pourrais dire, mă Păsărică!

Şi tu pourrais seulement lire la douleur et le des ispoir qui est au fond de mon coeur, tu me croirais surement!

Oui, je t'adore's et que je suis fou de toi!
Mon ange!
Mon idole!
Mon unique bien!
Un seul nom qui me caresse:
Le tien.
Un seul nom. qui oppresse
I – e tien
Un scul rêve de lendresse;
Le tien.
Un seul mal sans nu ni cesse:
1, e tien.
Un seul baiser pour richesse:

Le tien
(Boiâatin) *
Iniţial a scris: *În auto*, apoi a şters.
** A fost mai dulce şi chiar mai tandră decât alte daţi şi a mers până într-acolo încât să mă ia de mână în timp ce citeam.

Mai ales după masă, în vreme ce Mama ne citea, am trăit o oră cu adevărat minunată, de beţie a iubirii. Îmi simţeam inima atât de plină se pasiune, încât mi-au dat lacrimile. I-am putut spune cât o ador. Dac-ai şi-i.

Păsărica mea scumpă, cât de mult mă înnebuneai cu atât de adorabilul tău surâs şi cât am suferit că nu am putut fi măcar o clipă singuri, ca să te pot lua în braţe şi să te sărut ca un nebun ce sunt.

— De ce îmi spui tar că nu mă crezi, pentru că nu ai dreptul s-o faci, pentru că nu ştii nimic. Poate aşa ar trebui să gândeşti dac-ai şti totul, toată trista mea existenţă şi mica mea idilă cu Lisa. Dar, din câte ştiu eu, tu nu ştii nimic, deci trebuie să mă crezi.

Şi n-am curajul şi, mai ales, n-am avut ocazia să-ţi vorbesc. Am atâtea şi atâtea necazuri să-ţi povestesc, totacest cumplit martiraj de a fi departe de tine şi cât de mult te ador, în ciuda a toate cele ce s-au întâmplat.

OPăsărica, e groaznic gândul acesta, că tu nu vei fi niciodată soţia mea, că nu voi avea niciodată să-ţi spun, Păsărica mea!

Dacă ai putea măcar citi durerea şi disperarea din adâncul sufletului meu, m-ai crede, sunt sigur!

Da, te adorşi sunt nebun după tine!
Îngerul meu!
Idolul meu!
Unica mea stare de bine!
Un singur rău nu-mi dă pace:
Un singur nume mă mângâie:
al tău
Un singur nume mă chinuie:
al tău.
Un singur vis am de iubire:
al tău al tău.
Un singur sărut e bogăţia mea al tău.
(Borratin).
<f. 32> Sâmbătă, 30 august

Pourquoi faut-il que je me sentefs] şi horriblement triste dans ceti joumee qui ne fut au fond que de joie, non plutot de plaisir. Cest que tout chaqu'un tends (sic) a me separer de mă seule joie ici bas de la seule persom à la quelle je tienne [s] vraiment. De toi, ma chérie, mon ange, mon adorab

Păsărică.

Pourquoi faut-il que pour ceux qui s'aiment îi n'y alt pas un mondj d part ou l'on puisse aller pour tput oublier autour de soi. Un monde en dehorj de soi, des foules ou tout de meme on est seul malgré tous. Dieu que la vie ei dure et que la douleur augmente au jour le jour, toujours plus forte, toujourj plus profonde et plus affreusse.

Et şi seulement tu pouvais croire à la sincerite de mă passion poi

toi, a toute la force de ce pauvre coeur qui se brise à la pensée de l'éternell separation!

Mon Dieu, mon Dieu, fals donc ce miracle cu'une Ibis, sous ton citi radieux et avec l'âme radieuse nous puissions, nous dire a tout jamais tu es *i*

<f. 33> moi, nos deux coeurs, qui se sont trouves depuis longtemps vor!

pouvoir eternellement vi vre l'un a cote de l'autre. Oh! quand je songe a U

douceur de cette vie a deux, je me sens le gorge remplie de sanglots. Qua l'aurait du être exquis, et comme c'est miserable. Mon Dieu, quand je songe *i* cette pauvre vie, cu'est la mienne, gâchee d'ors en avânt par ce cher, cheij amour qui me devore.*

De ce oaie mi-e dat să mă simt atât de profund trist tocmai astăzi, zi plină de bucurie, nu neapărat de plăcere. Poate pentru că totul şi toţi par că vor să mă despartă]

de singura mea bucurie de pe pământ, de singura persoana la care ţin cu adevărat. Dej tine, draga mea. Îngerul meu, adorabila mea Păsărică.

De ce oare nu există pentru cei ce se iubesc o lume a lor, separată de a

celorlalţi, unde să se poată duce să uite de tot ce este în jurul lor. O lume departe de toţi]

şi de toate, unde eşti singur în ciuda tuturor. Doamne, cât *ac* grea este viaţa şi cât sporeşte durerea cu fiecare zi ce trece, tot mai

puternică, tot mai adâncă şi tot mai cumplită.

Şi dacă ai putea măcar să crezi în sinceritatea pasiunii mele pentril tine, în puterea cu care această biată inimă se frânge la gândul despărţirii definitive!

Doamne, Doamne, fa măcar o dată această minune, ca sub cerul tău senin şi cu sufletul tău senin să ne putem spune pentru totdeauna: tu eşti a mea, iar inimile noastre, care s-au găsit de atâta vreme, să poată trăi veşnic alături. Oh, când mă gândesc la farmecul vieţii în doi, simt că mă îneacă plânsul. Ar fi trebuit să fie minunat, şi iată cât este de mizerabil. Doamne, când mă gândesc ca biata mea viaţă va fi distrusă de acum înainte de această scumpă, scumpă dragoste, care mă devoră.

Je métais tant, tant; rejoui de ce court temps quand tu fus ici et qu'il a ele plein de deceptions et de choses horribles. Toi seule, tu n'a pas changee, c'est mă seule consolation, mais unc consolation qui rouvre encoreei plus la blessure. Comme je voudrais me faire une blessure mortelle don't plus jamais, plus jamais, je me releverais! Ce sera la tranquilite pour ce pauvre coeur, et ce sera la mort pour la plus belle chose qui soit, ţes yeux, ton sourire. Oh! ce sourire que aimerais a tout jamais prendre et qu'il reste a tout jamais pour moi scul. Ton regard ou se reflecte toute ton adorable petite âme d'amoureuse. On dit que la vie est trop courte, je le trouve trop longue quand <f. 34> on souf<f>re comme moi par ceese soir<S> pluvieux. On dirait que meme le ciel compatit a mă mizere.

Cest probable que je ne te reverrais plus avânt que tu ne quittes ce miserable Sinaia, ou je reste seul avec mă douleur! Et avais tant, tant de choses a te dire, de mon pauvre coeur debordant. Tant de confessions, tant de pardons a demander et sâirtout tant de passionese a deverser dans ton coeur.

Mais tout est fini, vais-je pouvoir jamais te revoir comme autre fois? Quel lactique, quells moyens vais-je pouvoir employer? Oii est le beau cher temps de l an passe ou nous vivions dans cette exquise intimite, ma chère petite demisoeur, comme je te nommais jadis. Tu ce devenite par la suite ma chère petite fianoie, celle que mon coeur a choisi a tout jamais. Et je faime, et je l'aime, et je suis si, şi fou de toi qu'on n'a pas le droit de nous separer. Dieu, toi qui es juste, peut-tu donc regarder ainsi sans bouger sur cette douleur, quand îi pourrait y avoir tant de joie?"

— M-am bucurat atât, atât de mult de scurtul răgaz, cât ai fost

aici, dar am avut numai decepţii şi s-au petrecut numai lucruri urâte. Doar tu nu te-ai schimbat, asta e singura mea consolare, o consolare care-mi redeschide şi mai mult rana. Cât mi-aş fi dorit o rană mortală, după care să nu-mi mai pot reveni niciodată, niciodată! S-ar aşterne, în sfârşitliniştea peste biata mea inimă şi aş muri pentru cel mai frumos lucru posibil, pentru ochii tăi, pentru zâmbetul tău. Oh, acest surâs pe care l-aş lua cu mine pentru totdeauna şi ar rămâne numai al meu. Privirea ta în care se oglindeşte adorabilul tău sufleţel îndrăgostit. Se spune că viaţa e prea scurtă, eu cred că e prea lungă atunci când suferi ca mine în seara asta ploioasă. S-ar părea că şi cerul suferă alături de mine.

Probabil că nu te voi mai revedea înainte să pleci din Sinaia asta-mizerabilă, unde eu rămân cu durerea mea! Şi aveam atâtea şi atâtea lucruri să-ţi spun din prea plinul inimii mele. Atâtea mărturisiri, atâtea rugăminţi pentru iertare şi, mai ales, atâta pasiune ce-o puteam revărsa asupra sufletului tău. Dar, totul s-a sfârşit, oare te voi mai putea revedea vreodată aşa ca altă dată? Ce tactică, ce mijloace aş putea, oare, folosi?

Unde sunt, oare, clipele frumoase de anul trecut, clipe pe care le-am petrecut în minunata noastră intimitate, scumpa mea soră vitregă, cum te numeam altă dată. Ai devenit apoi scumpa mea logodnică, aceea pe care inima mea a ales-o pentru totdeauna.

Te iubesc, te iubesc şi sunt atât de nebun după tine, încât n-au dreptul să ne despartă.

Doamne, Dumnezeule, tu care eşti drept, poţi tu privi, fără să te impresioneze, la această durere, când în locul ei ar putea fi atâta bucurie?

20 Carol II, însemnări. zilnice

<f. 35> Mais a quoi sert de pleumicher et de se plaindre. La face du monde ne se changera pas meme şi je meurs de douleur, le coeur brise poui toujours!

Mais revenons a nos moutonst.

Faptele zilei: *30 august*, aniversarea Griviţei, unde Batalionul 2

Vânători s-a acoperit de glorie prin vitejia celor morţi, şi, vai! mulţi au murit în acea zi. Batalionul fiind aci, în anul acesta s-a sârbă. oprit în mod deosebit;

Serviciu pe platou, apoi darea linei noi cravate (panglici) pentru drapel. Pej urmă, lucru ce m-a bucurat îndeosebi, Regele a acordat cil

ra Reginei.

Era un frumos tablou, toţi oamenii şi ofiţerii în ţinuta de companie.

Masa am luat-o acolo, între ofiţerii Batalionului. Întors acasă, l-am găsit pe

Nindi, şi apoi a venit şi Puiu, care mi-a spus că trecerea sa ca ofiţer activ în

cavalerie se face.

Mais je m[3] sens şi triste, et îi n'y a rien a faire, que de sangloter!

Păsărică, mon amour je t'adore!**

<f. 36> Duminică, 31 august

Il pleut sur la viile

Comme îi pleuf dans mon coeur!

Ou quelque ehose de pareil, dit Verlaine! **".

Da, inima mea plânge, şi cu drept cuvânt, căci azi a plecat Păsărică.

Am putut s-o mai văd înainte de plecare. Puiu fiind la mine tot după-amiazul.

mă dusei şi eu cu el ca ş-o caut. Întâi s-a mai jucat niţel, la Florica în odaie, tango şi maxixe. Mu, după vechiul obicei, am stat în uşă şi am privit sau vorbeam cu fu. Eli partant dans la nuit noire vers la gare, ai marcho a cote d'elle et nous avons cause, et longlemps cause du beau temps passe et un pe u de notre mizere a nous. * * *

— Dar la ce ajută, oare, să te smiorcăi şi să te plângi? faţa lumii va rămâne neschimbată, chiar dacă eu voi muri de durere, cu inima zdrobită pentru totdeauna!

Să revenim, dar. la oile noastre!

** Dar eu mă simt atât de trist şi nu e nimic de tacul, decât să plâng în hohote.

Păsărică, dragostea mea. te ador!

Plouă peste oraş.

Aşa cum plouă şi în inima mea!

Sau cevaasemănător. cum spune Verlaine!

Plecând. În noaptea întunecată, spre gară. am mers alături de ea şi am discutat, am discutat mult despre frumoasele clipe petrecute împreună altă dată şi puţin despre suferinţa noastră de acum.

1914

21

Elle în a avoue cu'elle esperait m-oublier mais cu'elle ne la pas pu, pas plus que moi du reste. Potir commencer elle a persiste par me dire que &

ne laimais plus comme avânt. A la fin, la question, me lut mise a brulepourpoint: „Est-ce que tu m'aimes comme avânt?" „Bien plus et mieux" rut mă reponse, a quoi elle repondit tranquillement: „Et moi aussi". Oh, que aurais voulu la prendre et le serrer dans mes bras, poser mes levres sur ses levres <f.

37> adorees et ne plus jamais me separer. Chaque heure passee loin de toi me paraît un temps preeieux arrache a mon bonheur.

Ce qui lui fit croire que je ne l'aimais plus comme jadis et que ai ete bien moins pressant. Ma chérie, c'est que ai vieilli et que je suis devenit bien plus raişonable, voilà tout.*

Cum a putut să crează că n-o iubesc ca altă dată, se poate una ca asta, dar sunt mai nebun decât în trecut, dar de o nebunie mai liniştită, şi mai dureroasă. Mi-a dat Junialul îndărăt, dar nu mai e ca altă dată, când îmi scria atâtea pagini ce nu putea să mi le spuie, s-a dus scumpul, dragul timp de altă dată şi, vai, mă simt aşa de trist şi de abătut. Acuma, când scriu, eşti departe, în Bucureşti, în căsuţa ta, unde petrecusem atâtea clipe fericite.

De ce ai plecat, mie mi se pare <că, parcă mă laşi şi nu mai vrei să mă iubeşti; dar după cele spuse astă seară se poate? Niciodată!

Păsărică, sunt nebun de tine!!

<f. 38> Marţi, 9 septembrie

Durerilele par a se fi calmat pentru moment, dar cine ştie pentru cât timp. Azi plouă mai toată ziua, veşnica, groaznica ploaie din Sinaia, care-ţi dărâmă moralul şi te face aşa de trist.

Apoi nici situaţia nu te face prea bucuros, căci „Opinia Publică" cere mult.

Bietul Rege, e într-o groaznică situaţie, căci dacă se opune curentului din ţară, e că conşti<i>nţa lui i-o dictează. E convins că, de a merge cu

Germania, chiar bătută, e cu mult <mai> preferabil, decât de a merge cu

— Ea mi-a mărturisit că a sperai că mă va uita, dar nu a putut-o face, cum nici eu nu am putut, de altfel. A început prin a-mi spune că nu o mai iubesc la fel ca înainte.

La sfârşit m-a întrebat pe neaşteptate: „Mă iubeşti la fel ca

înainte? „Mult mai mult”.

I-am răspuns; ea mi-a răspuns atunci, calmă: „Şi eu la fel”. Oh, cât de mult aş fi vrut s-o iau şi s-o strâng în braţe, să-mi pun buzele mele pe buzele ei adorate şi să nu mă mai dezlipesc de ea niciodată. Fiecare oră petrecută departe de tine îmi pare un timp preţios răpit fericirii mele.

Ceea ce a făcut-o să creadă că n-o mai iubesc ca altă dată a fost faptul că am fost mult mai puţin stăruitor. Draga mea, asta e din pricină că am îmbătrânit şi c-am devenit mai cumpătat, asta-i tot.

*

Carol II, înseninări zilnice

Rusia, învingătoare. Situaţia bietei mele ţărişoare e grea, foarte grea. Ce o Şi se întâmple, unii vorbesc de abdicarea Regelui, e<u> sunt convins de contrar

Nu-şi va lăsa ţara, pe care şi-a iaurit-o, într-o clipă de primejdie.

Opinia publică se agită şi pentru *ruine*, până acuşi rămăsesem *singurul* simpatic din familie, ceilalţi se pronunţaseră <*f*. 39> prea deschis pentru binele ţării. Zvonul se răspândi că şi eu sunt de aceeaşi părere

Într-adevăr, cam aşa e, dar n-am declarat-o la cineva care ar fi putut să mi trădeze. Un alt zvon care s-a răspândit, şi care mă face să surâd, e că la

Consiliul de Coroană 17 de acum o lună aş fi bătut din pumn pe masă lui <Ioneli

Brătianu. La această epocă nu plecasem încă din Potsdam.

După masă avui o conversaţie cu Simki Lahovary18 şi cu Generalul despre această chestiune, în care m-au sfătuit să fiu foarte prudent în cele cd le zic. S-a vorbit şi de probabilităţile de abdicare ale Regelui. S-a emis părerea1

c-ar voi să plece cu toată familia. Aci eu m-am răsfăţat şi am declarat că mă voi agăţa cu toate puterile de ţărişoara mea. Dacă toţi te-or lăsa, eu voi rămâne şi voi lua asupră-mi sarcina cea grea şi poate că te-oi mări.

<f. 40> Miercuri, 10 septembrie

Calm pentru moment, dar mi-e groaznic teamă de o furtună;

Înfiorătoare. E! st-ce qu’on site de se que leese foulles sont capables. * Acei cari]

au orbit astfel masele a<u> făcut o crimă, poate în neştiinţă, de

cari vor trebui să răspunză înaintea generaţiilor viitoare.

Propunerile Rusiei au venit îmbinate. Iată-le în rezumat: ni se oferă!

Tradsilyania şi jumătate din Bucovina, cu sfintele morminte domneşti de la

Putna şi Suceviţa, cela à l'air tres tentant!”

Dar ce ne cere în schimb, una din cele mai frumoase părţi ale ţării.

care a tăcut veşnic parte din trupul ţării. O parte a ţării care ne-a dat atâtea (sic);

viteji şi în care avem multe amintiri istorice. Ne-a<u> cerut, infamii, besti<i>le acelea răpitoare, Moldova până la Siret, cu Calaţi, inclusiv şi gurile Dunării.

Un pas mai mult spre Constantinopole, ţelul lor final. Mi-e groază să mă

gândesc că la noi ar fi oameni cari cu plăcere ar renunţa la această bucată al ţării, <f. 41> pentru lăcomia de a avea Transilvania. Transilvania a devenit

„Une marotte”, e un ideal pe care toţi bunii români îl nădăjduim.

— Se ştie doar ce-s mulţimile în stare.

** acest lucru este foarte tentant

1914 23

Toţi am fost legănaţi în sunetul acestui viitor, dar la ce ne <va> servi dacă pierdem tot viitorul nostru. Pierzând gurile Dunării, suntem sugrumaţi.

Pe de altă parte, bulgarii ne vor cădea în spate, spre a se răzbuna de 1913, şi iată-ne complet tăiaţi de mare, deci de aer. Iată tot progresul ce l-am făcut de.

37 de ani încoace pierdut dintr-o lăcomie nespusă. De ce trebuie să fim aşa de orbiţi de ura ungurului, ca să pierdem nădejdea unui viitor strălucit, lată toate suferinţele de ani de zile cari am încercat să le ştergem, ca o ruşine, din istoria noastră. Iată, timpul revenit, când ministrul Rusiei va fi adevăratul stăpân al ţarii. Şi atuncea când scăparea neamului şi a pământului unde sunt născuţi şi îngropaţi strămoşii noştri ne vor cere să ne aruncăm privirile spre acela ce-l dispreţuim acuma, şi care ne va fi singura scăpare, va voi el să ne întinză mâna?

<f. 42> în clipele aceste jucăm viitorul neamului. Transilvania e

un lucru fatal să ne cază ca mura în gură când ceasul va fi venit.

Îndrăznesc a zice că mai bine ar fi să fi ţi] în bătuţi cu germanii, decât să fim învingători cu ruşii. Căci învingători cu ruşii, va însemna sugrumarea desăvârşită a comerţului nostru şi implantarea influenţei ruseşti la noi, iar învi<a-şi cu Germania ar însemna dreptul la răzbunare şi chemarea sigură la cruciata Europei împotriva slavismului!

Azi după amiaz s-a lucrat la Elizabeta, am venit şi eu şi m-am pus să fac pansamente.

<f. 43; Joi>\ 11 septembrie

Marele Cartier General, Periş.

N-am făcut nimica astăzi. E duminică (sic) şi deci am rămas liniştit.

Mama cu surorile autfost la masă, iar pe urmă l-am dus pe Nicolae cu automobilul la Buftea.

Întors acasă, casă mă mai încălzesc, m-am plimbat câte ceva prin pădure, cu puşca pe umăr.

Veştile sunt bune, pe frontul de Sud, nimica, la Nord, o acţiune destul de vie, la Sud de Sibiu. Acolo, Divizia 13-a a dat duşmanul peste cap, dar avu şi ea pierderi mari.

Plimbându-mă în liniştea serii, ascultând şoaptele pădurii, mi-am lăsat gândul să alunece şi s-a dus, dus, departe, până la tine, Păsărico. Ai simţit inima mea ce se apropia de tine şi sta de vorbă cu iubita mea'?

Mi-a fost un dor nebun de tine, să te iau, să plecăm departe, peste

„În text este greşit: *Duminică*

24 Carol H, însemnări zilnice ţări şi mări, fericiţi de visul nostru, neprihăniţi de nimeni, numai noi amândoi cu dragostea noastră nebună.

Te iubesc şi mi-e un dor nebun de tine, Păsărica mea!

<f. 44> Vineri, în 26 septembrie

Cest drole quele fait seul d'entrer dans mă chambrette a Cotrocen me rend imediatement triste et sentimental. Tant de souvenirs cheris d'uj passe şi plein d'amour me sont revenus en în'asseyant dans mon bon fauteuil

Surtout une scene oii nous fumes d'une folie rare, mă Păsărică adoree. Ce fu le dix Mai chez Florica. Je me rapelle comme nous ayant

laisses seuls on

passe ensemble une de ces heures d’ivresse que jamais, jamais ne pourrorî’s efiacef de mon coeur. Ce fut trop beau, trop pour que cela pu<i>sse durer je ne puis au fond pas trop realizer toute l’ivresse de ces moments mais en 3

songeant je me sens pris d’un tel amour pour toi que je pourrais, je ne sais quoi puis ce désespoir que jamais tu ne seras da> mienen-e; cela me rend şi trişa et morne cârje faime vraiment trop.*

<f. 45> Marţi, 7 octombrie

Dimineaţa m-am ocupat, mai ales, cu planurile refacerei locuinţei mele din Cotroceni.

O, cum o iubesc această mică odaie, în care am petrecut atâtea clipe fericite şi dureroase. Aci mi-am trăit mai toate visurile, mai ales visurile de iubire. Parcă toată atmosfera odăiţei pătrate s-a îmbibat de atâtea visuri şi nebunii, încât când intri te simţi parcă copleşit de doruri.

Dar s-au schimbat vremurile atât de fericite, chiar în durerile lor, sau mai ales în dânsa. Azi am suferit un chin groaznic răspunzând Păsăricăi la

— E ciudat cum simplul fapt de a intra în cămăruţa mea de la Cotroceni mă face trist şi sentimental. Atâtea amintiri dragi ale unui trecut plin de iubire mi-au revenit în minte, aşezându-mă în fotoliul meu preferat. În special o scenă în care am fost de-o nebunie rară. Păsărica mea adorată. Era în zece mai, la Florica. Îmi amintesc că fiind lăsaţi singuri, am petrecut împreună una dintre acele ore de fericire nebună, pe care]

niciodată, niciodată n-o să mi le pot şterge din suflet. A fost prea frumos, prea mult, ca]

să poată dura; n-am putut, de fapt, realiza toată beţia acelor momente, dar gândindu-măj acuma la ele mă simt cuprins de o asemenea dragoste penin Mine, încât totul îmi pare posibil, apoi mă cuprinde disperarea că tu nu vei fi niciodată a mea; şi asta mă face atât de trist şi de posomorât, pentru că într-adevăr te iubesc prea mult.

— 1914 *t* 25

scrisoarea ei de condoleanţe şi de felicitări”. Mi-a făcut un rău nemaipomenit această biată scrisoare. A ei fusese atât de rece şi nesimţită, încât aş fi putut s-o iau aproape ca una de despărţire

veşnică. Dar cum să-i răspund. M-a rugat nlâta să fiu prudent şi rece în bietele-mi scrisori. Şi trebuie să lupt deci din răsputeri ca să nu-mi’ arăt amarul dorului. Dar Ea, Ea <f, 46> de ce-i atât de rece şi nesimţitoare, ar fi putut măcar acuma să-mi scrie o vorbă de dor!

A simţit ea, prin răspunsul meu, cât m-a durut scrisul ei, sau nu mă mai iubeşte şi i s-au orbit inima’. Nu, aceasta nu se poate, după ultimele-i vorbe.

De ce nu pot să mă arunc la picioarele ei şi să mă închin înaintea <ei>

atât cu dor?

Păsărică, fii bună ou, bunu-mi suflet, tu ştii, mi-ai spus, cât se poate suferi de dor. Vezi, nu se va stinge acest dor, deci iubeşte-mă cu toată puterea iubirii tale, sau, în clipe grele de deznădejde, cari cresc cu zi ce trece, îmi va fi singura mângâiere.

Şi, vai, zilele grele cresc din ce în ce. Biata ţară, singurul lucru ce-l iubesc mai mult ca tine, Păsărică, nu fi ţi] geloasă, unde te-or duce nebunii sau orbii. Grea sarcină o are Tata20, cum să ducă această bandă de nepricepuţi.

Credeam că moartea Regelui <c’arol I>21 le-ar fi deschis ochii, dar aurul sclipind e mai puternic.

<f. 47> Parcă-ţi vine să roşeşti că porţi falnicul nume de Român, când atâţia îşi vând ţara. Şi ţara, oarbă, nu vede pe acei cari o iubesc sincer şi fără sclipire.

S-a făcut acum un trio care ea>duce nemulţumirea: Costinescu”.

Take Ionescu23 şi Filipescu24. Singurul convins e ultimul, un biet impulsiv dus de o nălucă prea strălucitoare. Ceilalţi sunt nedemni de a purta numele de

Români. Şi la noi nu e o lege de înaltă trădare”.

Încă o dată: Biata Ţară!

Păsărică te ador!

<f. 48> Luni, 27 octombrie

Răsfoind cartea lui Baden-Powel pentru cercetaşi, găsii această recomandaţieei:

— Iniţial scrisese *ochii şi* a şters apoi, dar acordul cu sau a rămas.

„Aprecierile tânărului principe la adresa celor trei oameni politici sunt total nefondate.

Carol II, însemnări zilnice

„Ne pariez jamais d'amour a une jeune fille, și vous n'avez pas l'intention de la demander en mariaege>! „*

Iată că problema morală mi s-a pus și mie și am completat fraza cu

„Ou și vous ne pouvez pas l'epouser".**

Am făcut eu, oare, un păcat, spunându-ţi ţie toa a imensitatea iubirii mele pentru tine, Păsărică? După sfatul lui Baden-Powel, n-am făcut numai uni păcat, dar și o crimă groaznică. Și totuși e atât de grea viaţa iară iubire sinceră!

Totuși? Și nu e prima oară când mi-am spus-o, trebuiam să mă stăpânesc, să nu te încurajez, să te opresc, dacă puteam. Așa era mai bine, poate, pentru amândoi. La clipa dintâi am fi suferit groaznic, dar eu timpul, cine știe, focul;

Iubirii s-ar fi stins poate? Știu eu': Cu toate că n-o cred, căci e aproape sigur că am <f. 49> ti sulerit mult mai mult. Și eu neîncetat sufăr, ce o<în fi gândind tu despre mine! Dacă ţi-au trecut prin minte aceleași gânduri, ai trebuit să mă dispreţuiești groaznic în acele clipe! Și mai târziu, cu toate clipele de bucurie ce le-ai avut, mă vei urî, căci ţi-am stricat cea mai bună parte a vieţii.

Eu; dimpotrivă, veșnic îmi vei rămânea ca iubita ideală, ca înfăptuirea".

celui mai orgolios vis. Iubirea crescândă cu zi ce trece, izvorâtă dintr-o veche

prietenie. Ce să mai zic, decât că suferinţa pentru tine o iubesc.

Ce am făcut astăzi: întâi am dat o vagă lecţie lui Nicolae, în care i-am cerut să-mi povestească bucata citită, rezultatul e că a bâzâit și s-a arătat incapabil de a deschide gura. Pe urmă, dl. Naumescu mi-a arătat filme cinematografice făcute la întrunirile cercetașilor.

După amiaz rh-am plimbat cu Nicolae și am făcut mămăligă

Pădure!... * * * <f. 50> coup compte ciu'elle n'a pas de mouchoir, je lui offre le mien cu'elle's empresse d'accepter.

Après diner, on commence par monter dans le salon oii l'on funie des cigarettes et l'on tâche de danser au son d'un vieu'x piano qui sonne affreusement faux. Enfin, l'on se decide a être intelligent et a sortir dans le pare". ** E întumeric (sic) beznă, încât, cât ai cerca, nu vezi la doi pași. Inutil

* „Nii-i vorbiţi niciodată unei tinere lele de dragoste, dacă nu

aveţi injtenţia s-o;

cereţi în căsătorie”.

„* „sau dacă nu vă puteţi căsători cu ea”.

* * * Lipsă din text mai multe file. probabil.

„Ţinând seama că ea nu are batistă, i-o ofer pe a mea, pe care se grăbeşte s-o accepte.

După masă. se urcă în Salon, unde fumăm ţigări şi încercăm să dansăm pe muzica unui pian vechi, care sună îngrozitor de fals.

1914

27

de zis că îndată perechile se tac, eu plec cu Tili Megnano bras dessus bras dessous. Şi vorbim de amintiri din trecut, totdeauna cel mai bun mijloc să te pui într-o dispoziţie sentimentală, ajută şi întunericul, încât tovarăşa mea se ţinea taie strânsă de mine. Ajungem la o poiană, unde ne oprim sub paza unui măreţ stejar, împins de dispoziţie, mi-am coborât capul şi deci şi buzele până când s-au unit eu ale ei. Ce premier baiser que je lui donnais, je savais par toute să facon d'etre cu'elle l'attendait avec impafience, du reste cela s'est vu à la l'acon dont elle me la rendu. Nous nous sommes encorc ballades en nous embrasant de temps en temps. Airives au pres d'un banc nous trouvons

Magda et Radu Kruţescu 24 bi” couches sur leur dos les pointes *”...” *.

Arh. St. Buc, Casa Regală, Personale, Carol II, *III*, de *I6KI914*.

În sfârşit, ne hotărâm să fim înţelepţi şi să ieşim în parc.

* braţ la braţ.

„Acest prim sărut, pe care i l-am dat, ştiam, din felul în care a reacţionat, că-l aşteptase cu nerăbdare, aceasta, de altfel, s-a văzut din modul în care mi l-a întors. Neam mai plimbat sărutându-ne, din când în când. Ajunşi lângă o bancă, i-am găsit pe

Magda şi Radn Kruţescu culcaţi pe spate, cu vârfurile

*” Lipsă din text mai multe file, probabil.

<însei Kinări zilnice, 1916>

<f. l> Duminică, 10 octombrie

Marele Cartier General, Periş

Astăzi m-am întors de la graniţa de Nord, plin de încredere că situaţia

...(*două cuvinte ilizibile*), după comunicat nu prea poţi să ştii. Am

văzut că în

I) obrogea ne-am retras ceva spre Nord şi atâta tot. La Nord totul mi se parei uşa de frumos, încât eram încântat. En entrânt dans la chambre de Conseil, je fus iv-cu par une douche de la part de Papa qui m[3] dit que les choses vont très mal nu Sud, nous avons & ar, epoussbs partout et îi n'y a pas trop de chances que pour le moment cela aille bien mieux. On dit cu'en grande pârtie la faute est aux Russes surtout la division… (*ilizibil*), qui a foutu le câmp d'une facon ehonte.

Dieu merçi la mission française vient d'arriver et ils nous serait d'un tres grand aide etant tous de gens fort bien. Je n'ai fait que la connaisance du chef de la mission, la general Berthelot", un homme on ne peut mieux, grand, gros, un colqsse avec… (*ilizibil*) qui fait admiration, îi est d'un calme absolut et inspire la plus grande confiance rien cu'a l'entendre parler.

Papa me dit que Mircea 2S est bien mâlade et que son etat inspire beaucoup d'inquiétudes.

La masă am fost la Buftea şi m-am dus cu Mama să-l văd pe mititelul, cella fait horriblement mal de voir ainsi ce pauvre petit gosse endormi, insensibile.**

După amiaz am fost la Bucureşti, am trecut pe la… (*ilizibil*), <f.2>

— Intrând în camera de Consiliu, am fost primit cu un duş rece din partea Tatii, care mi-a spus că lucrurile merg foarte prost în Sud, am fost respinşi peste tot şi nu prea mai avem şanse ca, pentru moment, lucrurile să se îndrepte. Se spune că, în mare parte, vina ar fi a ruşilor, mai ales a Diviziei… care a părăsit în chip ruşinos câmpul de luptă.

Slavă Domnului, că tocmai a sosit Misiunea franceză, care ne va 11 de un foarte mare ajutor, pentru că toţi membrii ei sunt oameni de nădejde. L-am cunoscut, doar, pe şeful acestei misiuni, generalul Berthelot, un om deosebit, înalt, gras, un colos.

cu… care trezeşte admiraţie, este extraordinar de calm şi inspiră foarte multă încredere şi numai auzindu-l vorbind.

Tata îmi spune că Mircea „este foarte bolnav şi că starea lui este alarmantă.

** îmi face foarte rău să-l văd pe acest micuţ băiat zăcând tară cunoştinţă.

m) Carol II, însemnări zilnice acolo nimica nou.

Me voilà, dans cette ville ou – ai passe cette deraiere joumee

remplie de folie. Qu'elle me paraît vide aujourd'hui surtout dans ces momen:

dură et dificiles. Toi, Păsărică, pârtie îi n'y a plus rien, tout est şi vide autor

...(*ilizibil*) de moi. Que tu me manques et surtout (*ilizibil*) heures. Şi je pouva aller me de ia să ei au pres de toi, causer doucement avec tei, te dire tant de noi par lesquels tu pourrais lire l'immense folie qui est en moi.

Criere, chere, chere adoree, que je faime!"

<f.3> Duminică, 16 octombrie

Marele Cartier General, Periş

E ziua Mamei, dar ce tristă zi, de n-ar fi decât vremea. Vijeleşte cu t vânt trist, parcă un semn al morţii. Dar Mircea merge, din ce în ce, mai rău, 5

slăbeşte pe zi ce trece, iată aproape 3 de de când doctorii îi păstrează ultimi clipire a vieţii, prin injecţii şi baloane de hidrogen.

Pauvre Maman, elle est desesperante a voir. Vers 1 heure, pui ensuite denouveau vers 5 heures, nous croyons que c'était bien fini. Le pauvri petit ange était crendu la sans conscience et poussait de cris şi affreusemerl mornes, que cela vous lancait des pointes jusqu'au fond du coeur à l'entendri

Puis, tout cessait le pouls deveneait moins fort et le coeur faibli. Le soir, îi's el endormi, au moins encore une joumee de gagne, c'est toujours ca On ea tellement inquiet que Papă et moi nous passons la nuit a Buftea.**

Ştiri de pe front, nimica nou, se confirmă şi mai mult. ştirile bul venite ieri. Singureei la stânga Oltului, trupele noastre au fost uşor respinse dar, printr-un contraatac, se va relua ceea ce s-a pierdut.

<*f*.4> A trecut anul. Ce emoţie am avut în această zi, 1915. Eram 1

te revăd după o lungă despărţire, după acele timpuri atât de frumoase petrecuţi în Dobrogea. Îmi mai amintesc cum încercam să par „nepăsător şi rece", pl

— Iată-mă în acest oraş, în care am petrecut această ultimă zi, plină de nebunii

Cât de pustiu mi se pare astăzi, mai ales în aceste momente grele, deosebit de grele. Daci tu, Păsărică, ai plecat, totul a rămas pustiu. Îmi lipseşti foarte mult, şi mai ales acum!

Dacă aş putea să stau lângă tine, să mă odihnesc, să stăm de vorbă, să-ţi spun atâtea şi atâtea nimicuri, să-ţi dai seama cât de nebuneşte te iubesc.

Draga mea, draga mea, draga mea, adorata mea, atât de mult te iubesc.

A

** Biata Mama, cât este de disperată. Pe la ora 1 şi apoi, din nou, pe la ora f am crezut că s-a sfârşit. Bietul îngeraş zăcea tară cunoştinţă şi striga atât de jalnic, încât auzindu-l. simţeai ca nişte înţepături în inimă. Apoi se lăsa linişte a, pulsul abia i se mai simţea, iar inima abia se mai auzea. Spre seară a adormit, a mai câştigat încă o zi, măcar atât. Suntem atât de îngrijoraţi, încât eu şi Tata rămânem peste noapte la Buftea.

1916, 31

când sufletul meu mă îndemna să mă duc la tine, să te iau în braţe şi să citesc lung în ochii tăi, mari şi dulci, tot farmecul iubirii noastre nebune. Dar, azi, tu iubitul meu îngeraş, eşti departe, ştiu eu unde, prin fundul Moldovei şi desigur b gândeşti la mine, precum mă gândesc eu la tine, şi ţi-e dor, cum mi-e şi mie

(lor. Şi, vai, ce zi tristă.

Luni, 17 octombrie

Marele Cartier General, Periş

Mircea e în aceeaşi stare, nici mai rău, dar nici mai bine.

Despre operaţii, nimica nou. La Cartier a sosit generalul Belăieff (mi se pare), delegatul Ţarului pe lângă Marele nostru Cartier General; face o impresie bună, şi, minunea minunilor, a venit singur, fără adjutant, poate că e semn că va face treabă bună. În Dobrogea a sosit generalul Zaharoff, venit să înlocuiască pe Xaiontschkovsky.

A viscolit groaznic toată ziua.

<t.5> Marţi, 18 octombrie

Marele Cartier General, Periş

— Ştiri, de peste tot, bune. Pe Jiu, mai ales, se urmăreşte inamicul ce fuge, se zice, în debandadă, continuăm a lua prizonieri în masă şi material în cantităţi mari. La [iţeşti o o acţiune ceva mai serioasă, dar acţiunea în curs continuă.

După masă, am fost la Bucureşti; e frig şi am stat să citesc la mine în odaie, privind focul ce sclipea în vatră.

Vine Tzigara-Samurcaş27 să-mi raporteze cele ce le iacus e la

monaslirile. Moldovei. Peste tot a mers bine, afară doar de Neamţu. Aci s-a lovit de un stareţ de o încăpăţânare nemaipomenită, fost caporal şi chelner, n-a voit, cu nici im preţ, să lase să i se ia comoarele (sic). După ce Tzigara arătase ordinul, iată conversaţia ce avu loc:

Tzigara: Dar suntem în stare de război!

Stareţul: Se prea poate.

Tzigara: Cum, nu ştii?

Stareţul: N-am fost înştiinţat oficial?

Tzigara; Dar pentru cine pregăteşti aci un spital?

Stareţul: Pentru răniţi.

Tzigara: Răniţii n-or fi venind din războiu'?

<f.6> Stareţul: Se poate. dar mie nu mi s-a spus de unde vin.

Tzigara: Dar văd aci „Monitorul", nu citeşti comunicatul oficial?

Stareţul: „Monitorul Oficial" nu e trimis pe adresa mea, deci nu sunt ţinut să-l citesc.

Şi, prea sfântul n-a voit, cu niciun preţ, să se supuie, până ce n-a venit comandantul Jandarmeriei, care l-a silit să se execute.

32

Carol II, însemnări zilnice

Miercuri, 19 octombrie

Marele Cartier General, Periş

Le matin, Ies nouvelles sorit bonnes. Sur la majeure pârtie du front mauvais temps a empeche les operations.

A Predeal, bon succes de notre part, dans la valee du Jiu, noii continuons a poursuivre Pennemi en fuite et nous avons eneore fait de prisoniers. L'etat de Mircea était toujours le meme.*

Masa am luat-o la Buftea; cum sosim, dr. Romalo ne spune că starea lui

Mircea s-a înrăutăţit de azi dimineaţă. Inima slăbeşte şi chiar injecţiile şi oxigenu par a nu mai face vreun efect.

Ziua e neplăcută, frig, o adevărată z de toamnă, prevestitoare…"*

<f.7> „que ce matin, Papa était revenu plus tranquille de Buftea. Le pauvre pefll n'a pas su resister, son pauvre petit coeur n'a pas tenul et juste au dernier jour de îi maladie le vingtième îi a oede. Vers Ies 8, 30, on nous annonce qu'il s'en va mai

que cela peut durer eneore quelques heures. H

Vers 10 h. Quand nous arivons on nous annonce cu'il est mort.

CettJ

Idee, que Mircea n'est plus ne peut pasm entrer dans la fete, je suis tout abruti, 1

ne puis y songer.

De la douleur de mes parents je n'en parte plus c'est affreux a voir. 11

ouis comme on a le malheur d'etre ne sur les marches d'un sacre trone il y a tari d'officialites que Ton ne vous laisse pas a votre propre douleur. Que va être *b* maison avec cel enfant parţi, îi en était la grande joie, le supreme rayon de I

liimiere. Pourmoi c'est un vide a ne plus combler, c'était unde mes grandes joiep de me delasser, a mes heures tristes, en jouant avec lui, en observat cette petii personnalité şi decidee s-affirmer. * * *

Mon Dieu, mon Dieu, e est affreux. Et avec cela c'est un pulagement, peut-être, cette dernière semaine a été trop affreuse, voir ce petit inge mener cette lutte. affreuse pour la vie, ce cri horrible et morne, de

Inconscience, qui. deveneait parfois şi strident, c'était épouvantable.

Je Pai revu, îi est a peine reconnaissable avec cette petite <f.8> figure bute pincee, et une expression şi sérieuse, lui don't on était habitue a voir le sourire epanoui lui illuminer toute la figure et lui faire briller les yeux. Puis dire ne jerte verrai plus ces chers grands yeux bruns, c'est affreux, c'est

— Dimineaţa, veşti bune. Vremea rea a împiedicat desfăşurarea operaţiunilpi pe mai tot frontul. La Predeal, un succes pentru noi, pe Valea Jiului continuăm şi urmărim duşmanul pus pe fugă şi am tăcut noi prizonieri. Starea lui Mircea e aceeaşi

** Lipseşte o filă, cea pentru ziua de 20 octombrie.

* * *... Tata s-a întors, azi dimineaţa, mai liniştit de la Buftea.

— Bietul micuţ n-a putut rezista, micuţa lui inimă a cedat şi. chiar în ultima zi de boală, pe 2 o. a murit. Pel la ora 8, 30 suntem anunţaţi că e pe moarte, dar. s-ar putea să mai dureze câteva ore. Pap la ora 10. când am sosit, suntem anunţaţi că a murit. Nu-mi poate intra în cap ideea el

Mircea nu mai este, mă simt dărâmat, nici nu mă mai pot gândi la asta.

Nici nu mai vorbesc de durerea părinţilor mei, arată îngrozitor.

Şi-apoi, pentru că avem ghinionul să ne fi născut pe treptele unui Tron afurisit, sunt atâtea formalităţi de îndeplinit, că nu-ţi poţi vedea liniştit de durerea ta. Cum va fi casa tară micuţ, el era]

loatăbucuna, raza de lumină a tuturor. Pentru mine, acest gol nu va mai putea II umplut de nimeni, el era marea mea bucurie, îmi plăcea nespus, în clipele mele de tristeţe, să mă joc cu el şi să urmăresc personalitatea lui puternică, dornică să se afirme.

II”.

épouvantable.

Vineri, 21 octombrie

Quel reveil mome et triste avec le deuil dans la maison. Le matin, un service divin, j „ai reconnu un peu mieux să chere figure, malgré Pexpressionul Trecusement mome et triste.

Un caz curieux d’intuition est arrive a Ileana. Tous les matins elle demandait des nouvelles de Mircea, comme par hasard ce matin elle pe Pai pas fait. Etant sortie dans Pentrée elle voit un paquet de ehandelles, et se retournant vers la bonne elle dit: „Mircea est mort”, puis commence a sangloter.

Après dejuner nouvel service et ce pauvre petit cercueil fut pris et transporte hors de la maison.*

— Doamne, Doamne, e cumplit. Şi poate o uşurare, în acelaşi timp, ultima săptămână a fost îngrozitoare văzându-l tot timpul pe bietul îngeraş, luptându-se să trăiască, strigătul acela oribil şi jalnic, pe care-l scotea inconştient şi care devenea uneori insuportabil.

L-am revăzut, e greu de recunoscut, chipul i s-a subţiat şi are o expresie foarte serioasă, el, pe care eram obişnuit să-l văd mereu zâmbind de i se lumina toată faţa, iar ochii îi străluceau întruna. E îngrozitor să spun că nu voi mai vedea niciodată dragii lui ochi căprui, e cumplit.

* «*f*.

Vineri, 21 octombrie *U*

Dimineaţă posomorâtă şi tristă, cu doliul în casă. Dimineaţă „slujbă, i-am regăsit, parcă, acum chipul, în ciuda expresiei atât de triste.

Deana a presimţit, parcă, totul, în mod foarte ciudat. Ea întreba de Mircea în fiecare dimineaţă, azi dimineaţă, ca din întâmplare, n-a făcut-o. Ieşind în antreu, vede un pachet de lumânări şi întorcându-se spre doică, spune: „A murit Mircea” şi începe să plângă.

După prânz, din nou slujbă, iar apoi bietul sicriaş e scos din casă.

Ainsi, îi quitta l'endroit oii la demiere fois îi a pleure et îi. Cest pou moi le moment le plus affreusement triste celui ou le mort quitte să demeure

On l'a transporte, a Cotroceni et depose dans l'église.

<f.9> Le soir, je me suis rendu avec Papa et Nicolae a Cotroceni ot nous avons passe la nuit.

Que aurais aime me rejouir de demeurer de nouveau dans ce che:

appartement que aime tant. Dormir de nouveau dans mori lit, quelle joia c'aurait du être. Mais les circonstances vous effacent toute envie d'en jouir.l

Sâmbătă, 22 octombrie

Azi a fost înmormântarea. Ceremonie simplă şi impunătoare.

Doamnele, toate, în costumul de infirmieră, ofiţerii, în simpatica uniformă de:

campanie. On n'avait pas l'air, au moins, de faineants guindes. „Mitropolitul!

ca de obicei, s-a încurcat. L-au pus în groapa rece, sub bolta bisericii, şi, iată)

primul de ai noştri duşi şi care doarme aci, lângă noi, alăturea cu voievozii mai ai trecutului.

Duminică, 23 octombrie

Rien a signaler, sauf Parrivee des casques. * * *

<f. lO> Luni, 24 octombrie

Marele Cartier General, Perîş

De pe front, nimica deosebit, afară de atacurile din văile Prahova şi;

Olt. La Buşteni, nu sunt mulţumit deloc. Averescu 2S, neîntrecutul idol ai tuturor, lipseşte, mi se pare, de orice energie; ar putea să facă mult, dacă nu s-ar!

Aşa a părăsit el locul unde a râs şi a plâns pentru ultima oară. Pentru mine, momentul în care mortul părăseşte casa este cel mai cumplit. L-au dus la Cotroceni şi l-au depus în biserică.

Seara, m-am dus cu Tata şi cu Nicolae la Cotroceni şi am rămas peste noapte acolo.

Cât de mult mi-aş fi dorit să stau, din nou, în acest drag apartament, pe care-l iubesc atât de mult. Ce mult mi-ar fi plăcut să

dorm, din nou, în patul meu. În împrejurările de acum, nu mai am niciun chef.

Măcar nu arătau a trântori afectaţi.

„** Nimic de semnalat, în afară de durerile de cap care au reapărut.

1916 35

I apăra numai de front. Lupta în munţi e caracterizată prin atacurile de flanc. E

I aproape o lună de când necontenit sunt lupte acolo, şi parcă tot dă înapoi, ce

I rfest pas briliant comme rezultat.*

Masa o iau la Buftea. Generalului Dragalina w îi merge foarte rău.

I Rănile s-au îndreptat, dar are o intoxicaţie generală, care-l va răpi foarte

I repede. Va fi o pierdere fără seamăn pentru armată, un ofiţer eminent, dar, mai

I ales, un suflet şi de o cinste cât se poate de mare.

Marţi, 25 octombrie

Dragalina a murit, e ştirea cu care sunt primit de dimineaţă. Tare îmi pare rău. E o pierdere de neînlocuit.

<f. 1 1> După masă fusei la Bucureşti şi m-am instalat în odăiţa mea de la Cotroceni, citind lângă fotul ce ardea în vatră. La ceaiu veni Alex, am stat mult timp împreună, vorbind de azi şi de ieri. Astfel tfeca liniştit această zi.

Ştiri de pe front nu prea sunt, căci nu prea s-a întâmplat ceva nou.

Miercuri, 26 octombrie

Marele Cartier General, P'criş

De pe front, nimica demn de însemnat, singur, pe la Buşteni situaţia nu mi se pare clară, şi cucerirea Clăbucetului Baiului de către duşman nu-mi place. Mai multă energie şi manevră, d-le Averescu, iată ce trebuie:

După masă, înmormântarea lui Dragalina, la Biserica Albă. Multă lume cunoscută. Biata soţie bocea, ceva groaznic. S-au comis şi două

I discursuri, una lui (sic) Ionel Brătianu 30, destul de bine, dar rostită fără energie, şi a doua, rostită cu multă energie, dar o halima, a generalului Mustaţă.

<f. 12> După ceremonie, m-am dus la Cotroceni

Cest une magnifique joumee d'automne et le solei bienfaisant et radieux vous rechaulie le corps elle. coeur. Je me balade dans le jardin, dans ce cheiparc qui a vu tait de mes jours heureux el, tant de mes heures tristes. Je m'arrete soueţain devant un endroit ou jadis poussait un chevrefeuille, je m'arrete envahi par le souvenir d'un long sublime baiser que je recus autrefbis. La fristesse în envahit aussitot et le deşir aussi. Plus loin, je cueille une grosse marguerite que je me mets a effeuiller… elle repond a mă question inquiete par… passionement!…"*

* nu e un rezultat prea grozav.

*" E o zi superbă de toamnă, iar soarele binetacător şi strălucitor îţi încălzeşte trupul şi sufletul. Mă plimb prin grădină, în parcul ăsta care mi-e atât de drag şi care a fost martorul atâtor zile fericite şi atâtor tristeţi. Mă opresc brusc în faţa unui loc, unde ştiam că se afla, mai demult, un caprifoi. mă opresc copleşit de amintirea unui lung şi sublim sărut pe care l-am primit cândva. Mă simt deodată copleşit de tristeţe şi de dorinţă. Mai încolo culeg o margaretă şi-ncep să-i rup petalele, una câte una… ea răspunde la întrebarea mea înfrigurată… cu patimă!…

Cest vrai, tu m'aimes? Dis vraiment aussi passionement que m[3] le dit cette pauvre fleur, qui mourut de me l'avoir confte. Tu m'aimes cofnme je;

faime, moi? Oui, est-ce possible? Comme en ce beau jour de mai, d'antant

Et je souffre de te savoir şi loin, toujours separee de moi, et je faime, mon enfant, mă Păsărică, comme un fou, pauvre detraque que suiş.*

<f.13> Joi, 27 octombrie

Ştiri bune astăzi, mai ales în Dobrogea. Duşmanul s-a retras pe valea!

Casâmcea. Plecând din Hârşova, a dat foc orăşelului şi satului Topal. Bestiile!

acestea, în setea lor de distrugere, cred, probabil, că vor speria, cine ştie cinei cu mijloacele acestea. În tot cazul, vor lăsa semne nepieritoare ai (sic) trecerii]

lor, se va putea zice:

„Pe aici au trecut, în anul 1916 ale creştinătăţii şi ale civilizaţiei (sic), hunii de astăzi, arzând, jefuind şi omorând, ca să reînvieze vechea laudă a lui

Atila, că pe unde au trecut copitele lor spurcate, nu va mai creşte iarba”.

E trist când te gândeşti că iată rezultatul atâtor veacuri de civilizaţie, i

După amiaz, fusei la Bucureşti, am stat la Cotroceni, unde am jucat bridge, cu Alex şi Togo, comme dans les bons temps de paix.**

La întoarcere, strălucea o lună de o minunăţie fără seamăn, atât de surâzătoare cel or ce puteau să se iubească.

Lance ainsi a fond de train au volan d’une <f-14> magnifique auto, bondissant pai” dessus les cahots de la route ai beaucoup pense a toi, Păsărică.

Pai comme un pressentiment que bientôt, tu vas revenir que je m’en vais de nouveau pouvoir m-oublier a te regarder, a te sentir preş de moi. * * *

Mi-e dor, mi-e dor nebun de tine.

„Este adevărat, mă iubeşti? Spune-mi, mă iubeşti, chiar cu patimă, cum spune biata floare, care a murit mărturisindu-mi acest lucru? Mă iubeşti la fel de mult ca mine?

Da, oare este posibil? Ca-n ziua aceea de mai, de altă dată?

Şi ce mult sufăr pentru că te ştiu atât de departe, mereu departe de mine, şi te iubesc, copila mea, Păsărica mea, ca un nebun, biet nebun ce sunt.

** ea în vremurile bune, când era pace.

* * * Gonind la volanul unei maşini superbe, sărind peste gropile de pe drum, m-am gândit mult la tine. Păsărică. Presimt că vei reveni curând, că voi putea, din nou, să uit de mine privindu-te, simţindu-te lângă mine.

1916 37

Vineri, 28 octombrie

Marele Cartier General, Periş

Singurele lucruri mai importante sunt: inactivitatea continuă şi exasperantă a lui Averescu, care nu face decât tampon, şi atacuri pe Olt şi Jiu.

J’yperdsmonlatin aveccet homme, îi donnedes tableauxd efectifăcomplets et se plaint tout de meme de n’avoir pas d’hommes, et

demande continuellement des renforts. Jusqu'a present on ne lui a absolument rien refuse.

J'ai Fimpression qu'il à la pousse (?) et de l'ennerhi et de la responsabilite. Cest une de mes grosses deceptions de cette guerre".

Am stat toată ziua la Scroviştea. Mai pe seară am organizat schiorii.

Cest tout, et je m'ennuie. La seule chose qui eclaire mes journees c'est de pensei" a toi, Păsărică.**

Sâmbătă, 29 octombrie

Cartierul Armatei a II-a, Floreşti

De dimineaţă primii ordin de la Papă să plec la Armata a II-a, să văd ce se întâmplă pe acolo şi să vorbesc cu Averescu despre unele chestiuni.

Impresia, în această primă seara, nu e atât de bună, cât aş fi dorit-o.

L'idole d'une certainc pârtie du public, et surtout de toi, mă Păsărică, est de plus en plus une grosse deception pour moi. Qu'est-ce qu'il a, je ne sais pas mais îi manque quelque chose, est-ce l'énergie, est-ce l'âme, est-ce la sincerite, est-ce lajalousie? il a été furieux qu'on lui a câte comme exemple le general Prezan. * * *

Sosesc după un drum foarte greu, o ceaţă deasă acoperă totul, încât nu poţi decât să mergi încet. Vorbesc cu Averescu despre diferite, reiese din toată, conversaţia că are o neexplicabilă lipsă de încredere în comandanţii de

Nu mai înţeleg nimic, nu ştiu ce vrea omul ăsta, vorbeşte de tabele cu efective complete, se plânge totuşi că nu are destui oameni şi cere în continuu întăriri. Până acum nu i s-a refuzat nimic. Cred că are o obsesie, ba a duşmanului, ba a răspunderii. El este una din marile mele decepţii legate de acest război.

Asta-i tot şi mă plictisesc. Singurul lucru care-mi luminează zilele este gândul la tine, Păsărică.

„Idolul unei anumite părţi a opiniei publice, şi mai ales al tău, Păsărica mea, mă decepţionează din ce în ce mai mult. Are. ceva, nu ştiu exact ce, sau, mai degrabă, îi lipseşte ceva, poate energia, poate sufletul, poate sinceritatea, poate este invidios? S-a înfuriat că i-a fost dat ca exemplu generalul PreZan.

38 Carol II. Însemnări zilnice sub ordinele sale, şi mai ales în soldaţi. Pentru comandanţi, are, în mare parte dreptate, dar pentru

soldaţi nu-l pricep. L-am întrebat de ce nu schimbă comandanţii, căci sunt răi; mi-a dat un răspuns cât se poate de evaziv. Lipsa de încredere şi frica de duşman, iată două lucruri cari cred că-l domină.

Mai e ceva, care reiese din multe fapte de ale sale, o teamă de răspundere şi voinţa de ea> străluci numai el. Merg greu împreună, şi de aceea toate acţiunile sale îmi par de a fi descusute. Când vrea să facă o mişcare, cere de la Marele Cartier General ajutoare, cari, în cele mai multe ocazii, i se dau;

În cele mai multe cazuri acţiunea încercată nu reuşeşte, atunci, îndată, spune că ajutoarele date. sunt aşa de proaste, încât nu le-a putut întrebuinţa, şi, sub mânie, acuză Marele Cartier General de a-l nu ajuta (sic).

Cazul s-a întâmplat acuma câteva zile. Ceruse ajutoare, ca să cucerească Clăbucetul Baiului, i se dau 5 batalioane, care se bătuseră cu succes la Armata de Nord. Mişcarea n-a reuşit, din multe cauze, îndată acuză trupele.

Are mijloace de a afla îndată ce e o trupă liberă» şi o cere, dar totdeauna tară rezultat, căci uzează trupa zadarnic.

Astă-seară, vin ştiri proaste de la Nămăeşti, un batalion inamic ocupă, în spatele liniei noastre, satul Cândeşti. Lipsind cea mai mică rezervă, n-a putut fi respinsă şi am fost siliţi să ne retragem.

Greşeala? A comandantului sectorului, care nu, şi-a format rezerve, cu toate ordinele date, dar şi greşeala comandantului Armatei, Averescu, care, cu toate că ştia aceasta, n-a <f. 17> îngrijit să i se execute ordinul.

Duminică, 30 octombrie

M.C.G., Periş

De dimineaţă mă duc să văd un regiment din Divizia 21, care acuma s-a reconstituit şi cari s-a botezat Reg. A. Impresia, foarte bună şi comandantul

Diviziei, generalul Lambru3I, un om energic, a reconstituitão foarte bine.

Pe urmă, plec spre Sinaia. Aci e cartierul comandantului grupului

Prahova, general Văitoianu M. Şi-a aşezat cartierul în vila lui Costinescu.

Quelle drole d’impression cela vous fait de rentrer en temps de guerre dans les endroits qu’on a quittes bien paisibles. * Comandantul

îmi face o bună impresie, energic şi foarte hotărât de a rezista, „coute que coute”.”*

— Ce impresie ciudată îţi face să revii, în vreme de război, în locurile pe care le ştiai foarte liniştite.

„Cu orice risc”.

1916

39

După masă, mă duc la Stână, de unde, de pe stânca Franz Iosef, observ bombardarea Buştenilor. Mi se spune că azi e un bombardament slab, dar, cu toate acestea, cad multe obuze, de diferite calibre. Mari, am numărat vreo 12, din care 6 au căzut în Prahova, ridicând mari jerbe de apă şi de nisip.

Una singură avu efect, căeci căzu lângă Fabrica de hârtie, unde> se şi aprinse un foc. Multe muniţii pentru <f. 18> puţină treabă.

Azi, duşmanul şi-a urmărit programul obişnuit, cu mai puţină intensitate. Pe la 11 începe bombardamentul şi ţine până pe la 4 după masă, când se execută un atac de infanterie, regulat respinsă. Pe urmă, duşmanul îşi lungeşte tirul şi bate, cu mai mult sau mai puţin succes, şoseaua.

Cest tout, mais c’est drole tout de meme d’etre la et de revoir aussi tous ces endroits qu’on a connus şi paisibles et gais. Voilà ce rocher, y ais ete la dernière fois a peine trois semaines avânt que tout ceci se soit declanche, avec Bebe Romalo, nous avons caustăs des misères humaines, et al., laisse voler mă pensée vers toi, vers ţes beaux yeux et ton esquis sourir. Mais pourquoi me plaindre a quoi est-ce que cela sert? Et il y a de bien plus malheureux que moi.*

Seara, m-am întors la Scroviştea; până la Floreşti mersei cu lt.

colonelul de Rouence **, ataşat pe lângă Cartier, Armata a-2 a. E unul din vitejii apărători ai Verdunului. El e destul de mulţumit cu cele ce vede aci, nu se împacă însă cu ideea lui Averescu, de a se retrage; în cazul când e bătut la

Comamic-Breaza, căci de aci dă drumul duşmanului pe drumul Moreni-Târgovişte, şi iată toate poziţiile întoarse, iar când atrase atenţia generalului asupra acestei primejdii, i se răspunse, scurt şi cuprinzător, că duşmanul nu va trece pe acolo, aceasta e convingerea sa.

Pour un grand general, voilà un assez pietre raisonnement, je dois

Tavouer. * * *

— Asta-i tot, dar e ciudat, totuşi, să fii aici şi să revezi aceste locuri, pe care le ştiai liniştite şi vesele. Uite, stânca asta am mai văzut-o cu hei săptămâni înainte de declanşarea războiului; împreună cu Bebe Romalo am vorbit despre mizeria umană, şi mi-am lăsat gândul să zboare spre tine, spre ochii tăi frumoşi şi zâmbetul tău încântător. Dar, de ce să mă plâng, la ce-mi serveşte acest lucru? Sunt mulţi mai nefericiţi ca mine.

** Iniţial scrisese: *Rouenţais*, şters apoi.

* * Pentru un mare general, iată un răspuns jalnic, trebuie s-o mărturisesc.

40, Carol II, însemnări zilnice

<f. 19> La plecare, aduc cu mine planul unei acţiuni care Averescu vrea s-o încerce în primele zile ale lunii noiembrie. Cu Divizia 21, care e reorganizată, vre a să atace, prin valea Doftanei, flancul şi spatele nemţilor, silindu-i astfel să se retragă. Are foarte multă încredere în această mişcare. Să dea Domnul să reuşească şi să scape Valea Prahovei de duşman.

Luni, 31 octombrie

M.C.G., Periş

Astăzi se slujeşte primul parastas pentru Mircea. La chere petite tombe toute couverte de beaux chrysanthemes blancs, faisait une impression şi triste.*

La raport, care se ţine azi, la 4 după masă, spui toate câte le-am văzut la Floreşti. Cest mă premiere mission et je m'en sens tout fier”.

Veşti mai puţin bune din Oltenia, la Jiu am fost respinşi, iar la Olt, după lupte înverşunate, la flancul nostru drept, suntem siliţi să ne retragem, încet, e adevărat, dar tot retragere e. Generalii s-au îmbolnăvit, ca prin minune, şi au fost siliţi să-şi părăsească comanda. În locul lui Petala 32 b „a fost numit generalul Stratilescu. Să vedem dacă e mai bun decât altul.

Generalii noştri se topesc unul după altul, fie incapacitate, <f.20> fie nervi.

Marţi, 1 noiembrie

M.C.G., Periş

Veşti proaste de la Olt, trupele noastre, slăbite, se retrag. Până aci, aici (sic) de pe dreapta râului, adică flancul nostru drept ţinea încă, dar şi el a fost silit să se retragă.

Am fost şi pe la Bucureşti, la Cercetaşi.

E frig şi, în astă seară, ninge. La raport, seara, vin ştiri proaste şi de la Jiu.

Miercuri, 2 noiembrie

M.C.G., Periş

Duşmanul pătrunde adânc în ţară, am fost siliţi să evacuăm Tg. Jiul.

— Micuţul mormânt, acoperit cu frumoase crizanteme albe, m-a întristat foarte mu".

„Este prima mea misiune şi sunt foarte mândru de ea.

1916

41

mare pacoste pe capul oltenilor.

De multă vreme, aviatorii boşi ne lăsaseră în pace, dar, iată, astăzi au făcut-o lată de tot. După ce au bombardat oleacă Chitila, au venit la Buftea, unde au aruncat mai bine de 60 de bombe. Pe urmă, nemulţumiţi de această eroică ispravă, s-au scoborât <f.21> la vreo 200 de metri şi au tras cu mitralierele asupra bieţilor ţărani cari lucrau pacinic prin câmpie. Ceci depasse vraiment par trop toute mesure permise. Heureusement ils ont fait a peine des victimes. D'habitude ces liches attaques etaient des signes de faiblesse de leur part, aujourd'hui c'est ţbut autre, l'attaque concordă avec de mauvaises nouvelles, on a de force d'abandonner Tg. Jiu.*

Am făcut, azi, o nouă experienţă, puţin plăcută: mi s-a scos o măsea.

Ce n'est pas le paradis malgré anesthesiant qui suprime a peu preş toute douleur".

Joi, 3 noiembrie

M.C.G., Periş

Azi, nimica important. Mama a fost la masa, cu Nicolae. Sunt groaznic de răcit. M-am plimbat oleacă cu Nicolae prin pădure.

Vineri, 4 noiembrie

M.C.G., Periş

Azi, după masă, a venit Grigore să mă vază <f.22> la Scroviştea.

Bietului B.L.V. îi merge rău, pierderi multe şi vestea, foarte tristă pentru mine, că între morţi e şi bietul Vasilescu. El avea presentimentul că nu se va întoarce, săracul băiat. E o mare-pierdere, căci era un ofiţer desăvârşit şi de viitor;

pierderi şi la Cercetaşi, unul dintre cei mai” buni instructori. Merita o moarte mai glorioasă decât aceea pe care a avut-o. A pierit, cu cea mai mare parte a companii sale, omorât de un obuz ce căzu în bordeiul lor de rezervă.

Je le regrette de tout mon coeur. ™*

Situaţia în Oltenia nu e prea frumoasă, încât, mâne dimineaţă, sunt rugat de generalul Berthelot să plec cu colonelul Petin *n* [°\ la Armata a II-a, spre a cere diviziile disponibile.

Acest lucru depăşeşte, orice măsură. Din fericire, nu’au Scut multe victime. De obicei aceste laşe atacuri erau un semn de slăbiciune din partea lor, astăzi e eu totul altceva, atacul concordă cu veşti proaste, am fost siliţi să părăsim Tg. Jiu.

„Nu e deloc plăcut, deşi m-au. dat cu un anestezic, ce alungă aproape de tot durerea.

Îl regret din toată inima.

42

Carol II, însemnări zilnice

Sâmbătă, 5 noiembrie

M.C.G., *Periş*

Plec, la 7, 1/2, spre Floreşti, la generalul Averescu. Înainte de Ploieşti, o ceaţă foarte deasă, ajuns acolo, împreună cu Petin, expun situaţia şi dezideratele M.C.G. îl las pe Averescu să-şi expuie punctul de vedere. El e hipnotizat de valea Prahovei, care o consideră ca cheia României, pentru el toate celelalte <f.23> văi sunt secundare, chiar nenorocirile din Oltenia. Cu toate acestea, e silit să se supuie ordinului M.C.G. Je me suis senti tout fier d’avoir ete choisi pour une mission şi importante, don’t je me suis, je crois, assez bien acquitte je rapporte les divisions 10 et 11.*

Duminică, 6 noiembrie

M.C.G; *Periş*

E o zi detestabilă, frig şi peste măsură, (sic) zăpada căzută zilele trecute s-a topit. Am fost la Cotroecni, unde a venit Alex.

Când mă gândesc ce era anul trecut! Am jucat, în pace şi linişte, tenis, şi era frig, dar noi doi aveam inima aşa de caldă, încât ce ne păsa de vreme, eram fericiţi de a fi împreună. Et toi, tu es şi loin”, Păsărică, şi mi-e un dor aşa nebun de tine şi te iubesc, te iubesc la disperare!

Luni, 7 noiembrie

M.C.G., *Periş*

Azi, din nou, avioanele boşilor au crezut de <cuviinţă> să vie la Bucureşti, în Oltenia, dăm tot îndărăt. Un mic detaliu caracteristic politicianismului infect de la noi. Se luase, după îndemnul generalului 1 ierthelot, hotărârea de a distruge morile cele mari din Craiova, aşa încât duşmanul să n-aibă cele de trebuinţă. Brătianu aflând despre aceasta, ameninţă cu demisia dacă se va executa. Se înţelege că a fost împins de cine ştie ce javre politice.

Marţi, 8 noiembrie

M.C.G… Periş

Rien denouveau, sauf que nous reculons to ujpur's et que les pauvres restes des divisions 1 et 17 sedefendent etresistent merveilleusement. *".

M-am simţit foarte mândru de a fi ales pentru o misiune atât de importantă, de care cred că m-am achitai destul de bine. am recuperat diviziile 10 şi II.

„*Şi* tu. tu eşti aşa departe.

„Nimic nou. doar că noi ne retragem mereu şi că supravieţuitorii diviziilor

1 şi 17 se apără şi rezistă minunat.

Din nou duşmanul a venit cu infamele lor avioane, au bombardat mai ales Chitila, stricăciunile sunt cu totul neînsemnate. Craiova, evacuat ieri, a şi fost ocupat de cavaleria <f.25> germană. Astăzi, la raport, a fost o vie discuţie între generalii Berthelot şi Balaieff asupra operaţiilor ce vor trebui să urmeze.

Balaieff propunea să ne opunem de front cu cele 3 divizii, cari s-au putut lua, spre a opri duşmanul, căci, zicea el, nu poţi să nu te opui direct marşului său, căci, altfel, în puţine zile va fi la Bucureşti.

Berthelot e de o altă părere şi anume: să se concentreze această masă de 3 divizii pe flancul probabil al duşmanului şi să i se oprească astfel, în mod indirect, înaintarea. În această ipoteză, se va lua încă o divizie de la Dunăre şi aceasta va trebui să se opuie de front, pe când celelalte vor ataca flancul. E

bătălie în stil mare şi care, dacă reuşeşte, e splendidă, dar?

Aş mai avea o observaţie de făcut asupra prietenilor noştri, Muscalii, ei sunt de o încetineală nemaipomenită. Iată că promiseseră să înceapă, la 1

noiembrie, ofensiva lor prin Moldova. În fiece zi găsesc o scuză ca să întârzie mersul. Fie că transporturile nu merg perfect, adică, de

fapt, ei întârzie prin reaua voinţă a comandanţilor inferiori, fie că n-au destule forţe etc. De fapt este

„Morgen, morgen, nur nicht heute, sagen alle faule Leute!"

Voilà, du Boche c'est une bonne vengeance pour ces bougres de Russes.*

Joi, 10 noiembrie

M.C.G., Periş

E o mică slăbire în ofensiva duşmanului, dar, totuşi, situaţia nu e bună deloc. Duşmanul înaintează pe trei coloane: una spre Drăgăşani, alta spre

Slatina şi a treia spre Caracal.

La raport a venit astăzi generalul Prezan33, care a primit comanda Armatei

I-a. A fost pus în curent cu cele ce se hotărâseră. Speră, totuşi, să apere Oltul

După masă, mersei la Bucureşti. On y est calme meme la petite operation reussie de la colonne Tăut a été extraordinairement grossie, et l'on parte de Dieu site quelle victoire eclatante: pour une fois on a exegere une bgnne nouvelle, c'est heureux". L-am văzut pe Tzigara-Samurcaş, care s-a întors de la strângerea comorilor de la mănăstirile oltene. Astă dată n-a păţit-o de la cuvioşiile lor, stareţii, ci de la chiar Jean Duca „Ws, care şi-a pierdut cu

* „Mâine, mâine, numai nu astăzi, spun toţi oamenii puturoşi!"

Iată, nemţii, o bună răzbunare, pentru ruşii ăştia teribili.

„* Aici e linişte, mica operaţiune reuşită a coloanei Tăutu a căpătat proporţii uriaşe şi se vorbeşte de nu ştiu ce victorie strălucită; măcar o dată s-a exagerat o veste bună, asta e bine.

 desăvârşire capul. Îl la engueule d'avoir fait cela, et lui a reproche d'avoir execute un ordre du G.C.G… De altfel, Duca e o mare decepţie pentru mine, îl credeam mai om de treabă. Din nenorocire, s-a azvârlit în mâinile politicienilor şi se lasă-i.27> să fie condus de toţi, e lipsit de cea mai mică energie.

În fiecare zi mă înfurie cenzura. E ridicolă; presa noastră, în momentul de faţă, ar fi, mai bine, suprimată. Cenzura taie tot, încât nimeni nu are dreptul de a-şi spune opinia, oricât de inofensivă ar fi ea. Rolul presei, în timp4 e război, e enorm, dar trebuie condusă, îndrumată, spre a pregăti opinia publică într-un sens voit, dar, la noi,

cenzura o face să tacă, şi iată tot. A voit

Stanley Wachburn, când fusese aci, să facă un plan de campanie de presă, dar a întâmpinat atâtea piedici şi rea-voinţă, încât a plecat descurajat. Mare responsabilitate în aceasta o are şi Brătianu, care, de altfel, şi-a pierdut cu desăvârşire nervii.

„Mai spre seară, fusei la Zumpi, prin ea putui să am ştiri de la tine.

Păsărică. În sfârşit, iată, aproape două luni de tăcere, am putut şi eu să ştiu ce faci.

M-a dat o scrisoare de la tine, écrite de la main, ce brin de papier tu la touché, îi t'a vu, îi a pu voir ţes yeux, ton sourire, j'en suiş ă-peu-pres jaloux, que aimerais être a sa place. Chere, chere aimée, quelle douceur, quel charme dans tous ces mots griffonnes la et comme ils me sont alles au coeur. Dieu, que ai souffert et queje souffre de cette longue, longue separation de ce temps infini qui me paraît des armées depuis queje ne t'ai vue. Cher, chei" amour, c'est şi bon de recevoir un signe de toi, d'avoir <f.28> ainsi un signe palpable de ton amoui qui m'est şi pr-cieux.

Je faime enfant şi fouement, tu es toute mă vie, mon eternelle pensée. Pourquoi es tu şi loin de moi, mon amour, je te voudrais la tout preş de moi pendant que ecris, vivre ainsi jamais separes, şi heureux de la passion qui nous porte sui" ses ales de bonheur. Je faime, je faime, je t'adore, et comme te revoir, car cette lettre recue est un peu de toi preş de moi, laisse-moi t'embrasser nien tendrement, follement! Je faime, je t'adore, je t'idolatre!**

— L-a certat pentru asta şi i-a reproşat că a executat un ordin al M.C. G.

** scrisă de mâna ta, tu ai atins bucata asta de hârtie, ea te-a văzut, ea ţi-a putut vedea ochii, surâsul, sunt puţin gelos, aş vrea să fiu în locul ei. Scumpa, scumpa mea, câtă dulceaţă, cât farmec în toate aceste vorbe scrise de tine, în grabă, pe această bucată de hârtie, şi ce mult m-au bucurat. Doamne, cât am suferit şi ce mult sufăr pentru această lungă despărţire, parcă au trecut ani de când nu te-am văzut. Dragostea mea, e aşa de bine să primesc un semn de la tine, să am, astfel, un semn palpabil al dragostei tale, care înseamnă atât de mult pentru mine. Te iubesc nebuneşte, copilă, tu eşti viaţa mea, gândul meu este mereu la tine. De ce eşti aşa de departe, dragostea mea, aş vrea să fii aici, lângă mine, în timp ce eu scriu, să trăim! aşa, fără să ne

mai despărţim vreodată, fericiţi de dragostea care ne poartă pe aripile ei. Te iubesc, te iubesc, te ador şi până te revăd, pentru că această scrisoare, pe care am primit-o, mi te-a adus puţin aproape, lasă-mă să te sărut cu dragoste, nebuneşte! Te iubesc, te ador, te divinizez!

1916

45

Vineri, 11 noiembrie

M.C.G., Periş

Cela va da mai en pire, nous sommes completement inondes de toutes parts. Voilà cu'ils ont passes le Danube, a Zimnicea, toute une brigade, on n'a pas pu les rejeter.

Et Ies Russes, qui tardetit eneore. Pauvre pays!”

Vineri, 18 noiembrie

Cartierul General al Grupului de Armate Prezan, Buftea

Aujourd'hui, e est a dire ce matin toiite la belle manoeuvre davait se declancher, mais l'homme propose et Dieu dispose, et tout n'a pas marche comme sur ples roulettes. Nous sommes instales dans le ehâteau des Ştirbeys a Buftea. Mâine bruit de telephones cu'hier, Ies nouvelles se succedent quand bonnes, quand mauvaises.

Mais il y a eu de moments bien durs. D'abord la 21 – eme Div. N'a pu resister a Bălăria et a du se retirer le soir jusque sur la rive gauche de 1 Argeş.

Scărişoreanu „tor, avec Ies 9/19 marche avec une exasperante lenteur toute la journee îi arrive a parc «ţurir cu'une dixaine de kilometres ainsi pour aujourd'hui la manoeuvre ne peut pas avoir lieu car Fennemi malgré să position precaire n'a pas surprinse. ** Ca situaţie cât se poate de nostimă, ar fi chiar comică, dacă n-ar fi tragică. Divizia 21 de front, puternic atacată şi respinsă de duşman, care, la rândul său, are în spate două divizii care îi taie retragerea. După spusele prizonierilor, pierderile lor sunt foarte mari, cauzate aproape în întregime de infanteria noastră. Pe de altă parte, Divizia 18, cu parte din a 7-a, cari apară Neajlovul, la Călugăreni, au fost în parte respinşi, cu tot

Lucrurile merg din ce în ce mai rău, suntem invadaţi din toate părţile. Iată că a trecut Dunărea, la Zimnicea, o întreagă brigadă, nu i-am putut împiedica.

Şi ruşii, care întârzie încă. Biata ţară!

„Astăzi, adică azi-dimineaţă, trebuia să se declanşeze

operaţiunea, dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea de la târg, aşa că lucrurile n-au mers ca pe roate. Ne-am instalat la castelul familiei Ştirbey, la Buftea. Telefonul a sunat întruna, ca şi ieri, veştile vin una după alta, când bune, când rele.

Au fost însă şi momente foarte grele. Mai întâi, Divizia a 21 – a n-a putut rezista la Bălăria şi a trebuit să se retragă, seara, pe malul stâng al Argeşului. Scărişoreanu33 Kr, cu Diviziile 9 şi 19, merge foarte încet, toată ziua, şi reuşeşte să parcurgă doar 10 km., astfel că manevra nu mai poate avea loc astăzi, pentru că duşmanul, în ciuda poziţiei sale neavantajoase, nu poate fi luat prin surprindere.

46

Carol II, însemnări zilnice atacul Diviziei a 40-a... Tenacitatea duşmanului e extraordinară. Se vede că...”

Arh. St. Buc, Casa Regală-Personale, Anexă, Carol II, *de. 51. Text xerografiat după originalul aparţinând lui Carol.*

„Cuvânt ilizibil.

„Lipsă sfârşitul textului.

Journees de penitence

Zile de penitenţă

9 septembrie 1918

29 octombrie 1918

II

Mizere

30 octombrie 1918

48 Carol II, însemnări zilnice

<f. l r. Journees de penitence

9. IX. 1918

29. IX. 1918

<f.2 r. Dimanche 9. IX. 1918

En chemin defer Cristeşti vers Podoleni

Ce soir comme îi a fait sombre, nous apercevons, Zizi et moi, Ies phares d’iine auto venant de la direction de Iassy. Nos pauvres coeurs qui ont passes par tant d interminableas emotions ces jours-ci, sursauterent afireusement. Est-ce une delivrance, est-ce un arret de mort, quoi? Nous avions des le matin [en] le pressentiment que ce serait notre dernier jour, nous nous serrons plus fort l’un à l’autre et nous nous re<s>terons dans notre cabine. Le pressentiment lut juste.

J’attendais une reponse de Maman, ce ffit un ordre que Ballif *M*

apporja.

Râmniceanu35 în ap<p>elle un moment dehors et me remet un pli: 75 jours de închisoare. Je reste tres calme, et je rentre chez Zizi. La pauvre comme je l ai plain<o a ce momentlă, ce flit l'instant le plus cruel de notre vie. J'avais c. a. d., nous avions mis tant d'espoir dans la reponse de Maman et dans cel instantlă, nous comprenons que tout [el espoir était pierdu. Lafireuse realite était la devant noas.

Dans une heure nous allions nous separer pour deux mois et demi, après un bonheur şi court, de dix jours, a peine. Ma pa uvre adoree ne put dire que, Dieu cu'ils sont mechants, el, dans mes bras, elle eclata en pleurs.

Zile de penitenţă

Duminică, 9.K. 1918

Pe calea ferată de la Cristeşti spre Podoleni în această seară, fiind întuneric, observăm, Zizi şi cu mine, farurile unei maşini, venind din direcţia Iaşi. Bietele noastre inimi, care au trecut prin atâtea interminabile emoţii în aceste zile, tresăriră înspăimântător.

Este o eliberare, este o oprire de moarte, sau ce? Aveam, încă de dimineaţă, presentimentul că aceasta var fi ultima noastră zi, ne strângeam mai puternic unul în altul şi am rămas în cabina noastră. Presentimentul se adeveri. Aşteptam un răspuns de la Mama, acesta fiind un ordin pe care Ballif34 mi-l aduse. Râmniceanu M mă cheamă un moment afară şi-mi înmânează un plic: 75 zile de închisoare. Rămân foarte calm şi mă întorc la Zizi. Biata de ea, cum o plângeam în acel moment, a fost clipa cea mai crudă a vieţii noastre. Aveam e.a.d., pusesem atâta speranţă în răspunsul Mamei şi, în acel moment, înţelegem că orice speranţă era pierdută. Înspăimântătoarea realitate era acolo, în faţa noastră. Într-o oră, noi urmam să ne despărţim pentru două luni şi jumătate, după o atât de scurtă fericire, de abia zece zile. Biata mea adorată nu putu să spună decât: „Doamne ce răi sunt" şi, în braţele mele, izbucni în lacrimi

1918 49

Et dire cu'une heure avânt ceci nous etions <totis> Ies deux presque heureux

<f. 2 v. sur cette route de lassy, bras des <s-us bras des<s>ous, a regarder la splendeur de la lune qui se levait. Comme nous cumes raison de nous griser de baisers fous, on n allait plus longtemps nous en lais<s-er le loisir. Oui, mă

Baby adoree, Ies serments que nous fimes ce soir, sur la route poussiereuse sont pour.la vie. Malgré et contre tous les mechants tu es et tu demeureras mă.

femme a moi, l’amour et la compagne de ma vie. On vor<r>a bien que de nous s-parer de force cela ne sert a rien. Nous serons fideles. Et toi, tu le seras a leur grand debpit.

Des le matin, MurgociM est venii, de la part deese mes parents, avec une solution. Moi je m’en vais être puni avec de la prison, et pendant ce temps-Ia, toi, tu seras, bien entendu, separie de moi et tu pourras aller ou tu veux. Après l’époque de penitence, on aura le droit de regler notre vie comme nous voudrions.

La proposition quoique fort dure, est bien ce qu’il y a de plus supportable, de notre part, elle nous laisse, au moins, le flutur. J’écrivis en ce sens a Maman, tout en lui prient de me donner certaines garanţies sur ces poinis: 1) pendant l’execution de mă [maj peine, on ne touchera pas a ma chère femme, personne ne l’inquietera, et cu’elle restera dans le pays; <f.3 r> 2) Le jour de la fin de la punition, je puis la revoir et la retrouver; 3) Qu’après, jusqu’à la paix generale, nous puissions arranger notre vie comme cela nous plait et que nous puissions nous revoir comme avânt; 4) Que la situation de

Zizi soit arrangeei avânt mon dtâpart.*

— Şi când te gândeşti că, o oră înainte de acestea, eram amândoi aproape fericiţi pe acest drum de la Iaşi, braţ la braţ, privind splendoarea lunii care se înălţa. Câtă dreptate am avut să ne îmbătăm cu sărutări nebune, nu mai era mult timp pentru a ne lăsa să ne continuăm viaţa noastră. Da, iubita mea adorată, jurămintele pe care ni le tăcuserăm în acea seară, pe drumul prăfuit, sunt pentru toată viaţa. În ciuda şi în pofida tuturor răilor, tu eşti şi vei rămâne soţia mea, numai a mea, dragostea şi tovarăşa vieţii mele. Vor vedea, într-adevăr, că a ne separa cu forţa, nu serveşte la nimic. Vom fi credincioşi. Şi tu, tu vei fi aşa, spre marea lor, decepţie.

Încă de dimineaţă, Murgoci36 a venit, din partea părinţilor mei, cu o soluţie.

Eu, urmam să fiu pedepsit cu închisoare şi, în tot acel timp, tu vei fi, bineînţeles, despărţită de mine şi vei putea merge unde vrei. După perioada de penitenţă, vom avea dreptul de-a ne aranja viaţa aşa cum vom dori. Propunerea, deşi foarte dură, este într-adevăr ceea ce poate fi mai suportabil din partea noastră, ea ne lasă, cel puţin, viitorul.

I-am scris în acest sens Mamei, rugând-o să-mi dea anumite garanţii cu privire la aceste puncte: 1) în timpul executării pedepsei mele, nu se vor atinge de scumpa mea soţie, nimeni nu o va nelinişti şi ea să rămână în ţară; 2) în ziua încheierii pedepsei, să pot s-o revăd şi s-o regăsesc; 3) ca apoi, până la pacea generală, noi i; a putem să ne aranjăm viaţa cum ne va place şi să putem să ne revedem, ca înainte; 4) ca situaţia lui Zizi să fie aranjată înaintea plecării mele.

50 Carol II, însemnări zilnice

Toute la journee, avec febrilite, nous avons attendu la reponse, rien n'est venu, mon Dieu, qui est-ce que cela vent dire. Ce n'est pas vis-à-vis de mes parents que ai demande ceci, c'est pour me garer contre toutes ces archicanailles du gouvernement. Ces brutes, ces gens sans loi, ni foi, sont capables de tout; surtout après ce que Ballif et Ciocândia m-ont dit je devais prendre mes garanţies.

c'est dur d'etre calmes dans ce momentlă mais malgré nos pauvres coeurs şi meurtris nous le sommes restes, nous occupant avec une febrilite nerveuse de bagages. Mon Dieu, ce ffirent & peine les chers et fous baisers qui m-ont tenus moi, Mais ai şi confiance dans l'avenir que je releve le defi de cette separation avec un certaină] plaisir; nous nous adorons; l'on s'est unnis dans des serments în [n] ebranlables, donc c'est a nous la victoire, comme aux allies.

A peine nos bagages termines, M-me Mavrodi, la bonne vie<i>lle, est venue pour se charger de Zizi. Elle fut bonne <f.3 v, et je lui en serais reconen>aissant. Elle me dit avoir l'ordre de mener Zizi, n'importe ou elle voudra. Maman a recu mă lettre, en a été assez touchée, et a dit que je pouvais compter sur elle. Oui, sur elle ai toujours compte, mais, c'est sur leese brates du pouvoir que je ne le puis pas.

Avânt de nous separer on fit semblant de diner, ce fut lugubre. Mon adoree s-assit au pres de moi et l'on's encourag<e>alt mutuellement de manger.

Après, nous cumes encore quelques instants *a* nous et ce fut la fin!"

Toată ziua am aşteptat, cu febrilitate, răspunsul; n-a sosit nimic.

Dumnezeule, ce vrea să însemne aceasta! Mă întreb aceasta, nu vis-à-vis de părinţii mei, ci pentru a mă asigura împotriva tuturor acestor arhicanalii din Guvern. Aceste brute, aceşti oameni tară de lege şi fără credinţă, sunt capabili de orice; mai ales după cele ce mi-au spus

Ballif şi Ciocândia, trebuia să-mi iau nişte garanţii.

E greu să fim calmi în acel moment, dar, în ciuda bietelor noastre inimi, atât de rănite, noi ne-am păstrat calmul, ocupându-ne, cu o febrilitate nervoasă, de bagaje.

Dumnezeule, sărutările dragi şi nebune au fost acelea care cu greu m-au menţinut. Dar am atâta încredere în viitor. Încât accept provocarea acestei separări, cu o anumită plăcere; suntem uniţi prin jurăminte de nezdruncinat, deci victoria este a noastră, precum este şi a aliaţilor.

Abia terminate bagajele, d-na Mavrodi, o bătrână de treabă, a venit s-o ia în grijă pe Zizi: Ea a fost bună şi-i voi fi recunoscător. Ea îmi spuse că are ordinul s-o ducă pe Zizi oriunde va dori ea. Mama a primit scrisoarea mea şi, fiind destul de mişcată de aceasta, a spus că puteam conta pe ea. Da, pe ea am contat întotdeauna, dar pe brutele de la putere n-am putut.

Înainte de-a ne despărţi, ne-am făcut că cinăm, a fost lugubru. Adorata mea s-a aşezat lângă mine şi ne încurajam reciproc să mâncăm. Apoi, am avut încă câteva clipe, ale noastre, şi acesta a fost sfârşitul.

1918

51

Îl me semblait, en descendant de ce vagon, que la nuit noireei n allait plus se relever, Pour moi c'est fini. Je devrais enfin comprendre ce que veut dire cel afireux moţ, seul. Nous sommes restes, pauvres enfants, bien serres l'un à l'autre jusqu'au moment fatal, Oh, ce moment horrible qui va peser sur mă vie entiere. Oh, que c'est afireux. Un dernier baiser, un dernier serment de ftdelite, un bruit de moteur. un peu de poussiere. et voilà la fin de ce trop beau rêve. Elle est pârtie, nous sommes seuls, în<r>evocablement seuls.

Brise je suis rentre a notre cabine… Le train part, je me mets à la fenetre pour voir de loin, et aussi longtemps que possible, Ies phares de l'auto qui emportait mon bonheur. Par cette vue il y avait eneore unelia<i>son materielle eritre nous, la separation se faisait moins brusque.

<f.4 r. A un croisement de la route, cette meme pauvre route que nous limes ensemble pendant le coucher du soleil, l'auto s'est arreteei [r] et les phares eelairent le train. Quelle joie je pourrais <voir> eneore une fois, voir mă Baby, regarder cette chere et adoree femme. Mais

l’aubaine rut plus grande, le train s-arrete. Zuky avait oublié quelque chose. De la fenetre, oii je l’epias, j’entends să douce voix me le crier.

En dohnant le paquet, elle vient vers moi, et eneore une fois afle bonheure de pouvoir serrer să chere maia.

— Mi se părea, coborând din acest vagon, că noaptea neagră nu se va mai termina. Pentru mine s-a încheiat. Trebuia, în sfârşit, să înţeleg ce înseamnă acest înspăimântător cuvânt: singur

Am rămas, bieţi copii, strânşi puternic unul de altul, până în momentul fatal.

Oh; acest moment oribil, care va apăsa pe întreaga mea viaţă. Oh, cât este de înfricoşător”.

Un ultim sărut, un ultim jurământ de credinţă, un zgomot de motor, puţin praf şi iată sfârşitul acestui prea frumos vis. Ea a plecat, suntem sineturi, irevocabil singuri.

Zdrobit, m-am întors la cabina noastră. Trenul pleacă, mă aşez la fereastră, pentru a vedea în depărtare, şi cât mai mult timp posibil, farurile maşinii care ducea fericirea mea.

Urmărind cu privirea, mai exista încă o legătură materială între noi, despărţirea făcându-se mai puţin brusc. La o răscruce a drumului, acelaşi biet drum pe care-l tăcusem împreună la apusul soarelui, maşina s-a oprit şi farurile luminează trenul.

Ce bucurie ea să pot s-o văd încă o dată, s-o văd pe iubita mea, să privesc această dragă şi adorată femeie. Dar un avantaj nesperat, trenul se opreşte. Zuky uitase ceva. De la fereastră, de unde o devoram din priviri, aud glasul ei dulce, strigându-mi.

Dând pachetul, ea se îndreaptă spre mine şi am, încă o dată. fericirea de-a putea să strâng mâna sa cea dragă.

52 Carol n, însemnări zilnice

Puis le train repart et moi, je vois la lumière qui emporte mon amour,.1

diminua”. Je la suiş et le cherche encore après cu’elle a dispăru. Je sais ou elle doit être, espere cu’elle reap<p>araîtra mais c’es} en vain.

Toi chérie, tu dois faire la meme chose, tu dois aussi regarder au loin;

le-train qui disparait.

Mon pauvre cocur se brise, mă vie-n est plus, je souffre. La dans cette I

cabine, ou nous avons passe quelques heures folles a nous adorer, je ne suiş pţusquemoi, pauvreenfantabandonne [abandonne] amonaffreuxsort. Jen ai

pas la force de me revoltei”, je suis écrase et je m’affaise.

Chere, chere femme adoree, alt confiance en ton pauvre mari, un serment lait par moi, ne se brise plus.

Sache-le! Je t’adore et attends l’heure du salut

<f.4 v. >, Lundi, 10. IX.

Gara Podoleni

Je me suis reveille tres tot. Je m’y suiş habitue pendant ces şi beaux I

jours que nous avons vecus cote a cote. Il ne me fallait pas du som<m>eil, avais l’arriour. Le repos dans ţes bras, mă Baby, remplacait bien des heures de som<m>eil. Leve, je me suis aussitftt habille, cârje cro<i>yais que nous allions partir sans retard vers mă prison.

Trenul porneşte din nou şi eu văd lumina care-mi duce dragostea micşorându-se. Q urmăresc şi o caut încă şi după ce a dispărut. Ştiu unde ar trebui să fie, sper că va reapărea, dar degeaba.

Tu, dragă, trebuie să faci acelaşi lucru, trebuie să priveşti şi tu. În depărtare, trenul care dispărea.

Biata mea inimă se stărâmă, viaţa mea nu mai există, sufăr. Acolo, în această cabină, în care petreeuserăm câteva ore nebune, adorându-ne. nu mai sunt decât eu. biet copil abandonat cruntei mele sparte. Nu am forţa să mă revolt, suni sfărâmat şi mă prăbuşesc.

Dragă, dragă soţie adorată, ai încredere în bietul tău soţ. un jurământ tăcut de mine nu se mai sfărâmă.

S-oştii! Te ador şi aştept ora. salvării…

Luni, 10. IX.

Garat Podoleiii

„M-am trezit foarte devreme. M-am obişnuit acolo. În timpul acestor atât de frumoase zile, pe care le-am trăit alătyri. N-aveam nevoie de somn, aveam dragostea.

Odihna în braţele tale. iubita mea, înlocuia ore bune de somn. Odată sculat, m-am îmbrăcat degrabă, căci credeam că noi urmam să plecăm, fără întârziere, spre închisoarea mea.

1918

53

Loin de la toute la joumee je l’ale passee dans la vagon, torture

par

Ies souvenirs et par les mouches. Oh, ces chers souvenirs, cel endroit exquis, ou nous nous sommes grises de baisers şi fous. Mon pauvre cher amour, voilà que je m'en vais être şi longtemps sevre de ce supreme bonheur de ma vie.

Quelques trains passent pendant la joumee, je fâis d'interminables patienees, voilà les irritantes occupations de la joumee. Mă simt zdrobit, fără putere, departe de tine. Oui. qui l'aurait pu croire, voilà comment se termine un rêve şi beau. Oh, şi nous aurions reussi! Comme cela aurait & e bien, comme nous aurions ete divinement heureux. Mais comme cela c'est la banalite de la vie qui recommence, c'est l'absurde platitude. A cette heure-ci nous aurions pu être bien loin, en chemin pour la France. Les premiers jalons auraient ete établis, et le rêve aurait commence a se realizer.

Je soulfre de tout ca, je souffre encore, de ne rien savoir de toi, de ne pouvoir avoir de ţes nouvelles. C'est affreux. Heureusoment ai <f.5 r. ta, sur mon coeur, la chere lettre qui me redonne vie, qui ajoute encore a mă coufiance, qui est umebranlable.

I – e soir, tout est preţ pour mă nouvelle residence royale, mais comme îi fait tard, je reste encore dans notre chambrette d'amour, Le dernier refuge de notre bonheur.

1 În geste d'Athanasescu qui m'a touché\ îi a pen «a travers toutes ces misères, de in amener Flash. Le pauvre petit cabot avait l'air bien depayse au pres de moi, îi luă a fallu beaucoup de temps pour. cu'il's habitue.*

— Departe de acolo, am petrecut întreaga zi în vagon, torturat de amintiri şi de muşte. Oh. aceste dragi amintiri, acest loc ales, unde ne-am îmbătat, cu sărutări nebune. Biata mea dragoste, iată că voi fi lipsit atât de mult timp de această supremă fericire a vieţii mele.

În timpul zilei, trec câteva trenuri, fac interminabile pasienţe, iată iritantele ocupaţii ale zilei. Mă simt zdrobit, tară putere, departe de tine. Da, cine ar fi crezut, iată cum se termină un vis atât de frumos. Oh, dacă am fi reuşit! Cât ar fi fost de bine, am fi fost divin de fericiţi. Dar aceasta este banalitatea vieţii care reîncepe, aceasta este absurda platitudine. La această oră, am fi putut fi departe, în drum spre Franţa. Primele jaloane ar fi fost stabilite şi visul ar fi început să se realizeze.

Sufăr din cauza aceasta, sufăr încă de a nu şti nimic de tine, de-a nu putea avea veşti de la tine. Este îngrozitor. Din fericire, am aici, pe

inima mea, scumpa ta scrisoare care îmi redă viaţa, care se adaugă încrederii mele de neclintit.

Seara, totul este pregătit pentru noua mea reşedinţă regală, dar, cum e târziu, rămân în cămăruţa dragostei noastre. Ultimul refugiu al fericirii noastre.

Un gest al lui Athanasescu care m-a atins, el s-a gândit, în ciuda tuturor acestor mizerii, să mi-l aducă pe Flash. Biata mică javră avea un aer atât de dezorientat în preajma încă, i-a trebuit mult timp pentru ca să se obişnuiască.

Ş4, Carol II, Inaqmnări zilnice

Je te quitte pour ce soir „mais je te scrie avânt de in endormir, je faime, je t'adore, aiefsi contâance en ţon Boyky.

IX.

Monastirea Horaiţa

Me voilà arriy6, des le matin, dans mă prison. Parţi a 8 h. de

Podoleni, eus un pneu en route et je suis arrive dans ce nant coin vers 10

heures.

Mpn coeur est gros, cette course en auto în a rappele tout d'autres, faites dans des circonstances heureuses, au pres de ma femme, bien aimfe. Que dire de Horaiţa, c'est un charmant petit coin, au fond d'une de ces jolies vallees de montagne. Endroit nant et verdoyant, entoure de sapins et de hetres. Endroit

<f.5 v. de tout repos oii l'on vpudrait vivre a deux, la main dans la main, coeur contre coeur. Et nous y pourrions vivre tres heureux et je te l'assure ma petite Zizi aimée.

La. plus grande pârtie de la journee je l ai employ ţi] e pour arranger ma chambre. Une botine chambre, assez basse, mais tres lumineuse, grâce a ses murs blanes, et un petit coin a cote, avec le lit. Şi ei ais heureux ce – serait

1 ideal. Mais voilà, je suis très malheureux. Et ce qui vient encore augmenter mes tourments c'est le comunique suivant donnée par le gouvernement:

— Te părăsesc pentru această seară, dar îţi strig înainte de a adormi: te iubesc, te ador, ai încredere în al tău Boyky.

Marţi, 11. K.

Monastirea Horaiţa

Iată-mă ajuns, încă de dimineaţă, în închisoarea mea. Plecat la

orele 8 din

Podoleni, am avut o pană pe drum şi am sosit în acest surâzător colţ spre orele 10.

Inima-mi este grea, această călătorie cu maşina mi-a amintit de altele făcute în împrejurări fericite, lângă soţia mea mult iubită. Ce să spun de Horaiţa, este un încântător colţişor, în fundul uneia din acele încântătoare văi de munte. Loc surâzător şi înverzit, înconjurat de brazi şi fagi. Loc al odihnei depline, unde-ai dori să trăieşti în doi, mână în mână, inimă lângă inimă. Şi noi am fi putut trăi aici foarte fericiţi, te asigur, mica mea iubită Zizi.

Cel mai mare parte a zilei am folosit-o pentru a-mi aranja camera. Ocameră bună, destul de joasă, dar foarte luminoasă, datorită pereţilor săi albi, şi un mic intrând alături, unde este patul. Dacă aş fi fericit, acesta ar fi idealul. Dar iată, sunt foarte nefericit. Şi ceea ce vine să mărească temerile mele este următorul comunicat, dat de

Guvern:

1918 55

„COMUNICAT OFICIAL

asupra

A. S.R. PRINCIPELUI CAROL

„În urma călcării regulamentelor militare de către A.S.R. Principele

Carpi, moştenitorul tronului, M.S. Regele, ca şef suprem al armatei, i-a dat o pedeapsă de 75 zile închisoare, a cărei executare a şi început de ieri.

În ceea ce priveşte actele săvârşite în urma acestei călcări, se va examina mai întâi validitatea lor, pentru a se putea stabili consecinţele şi se vor lua măsurile corespunzătoare cu interesul ţării şi al dinastiei”.

Que l’on annoncc la punition, moi, tu sais, je m’en fiche; cela ne change rien à la situation. Mais, moi, ce qui me, rend [s] pensif et inquiet c’est la seconde pârtie. Voyant que je suis recalcitrant a leurs volontds, ils veulent rendre ce cher mariage nul. Ils <f.6 r. chercheront toiitese especes de chichis pour montre<r> son illegalite et Tanuler. Pauvre chérie, nous passerons, je crains, par de moments encore bien durs. Mais il faut avoir bon dos et tout supporter, car nous devons vaincre. L’amour est toujburs vain<q>ueur, cu’importe les misères, l’on ne s’en aimera que plus fort. Je sens que ce qui va me peser le plus, c’est de n’avoir pas de nouvelles de toi. Une courte conversation avec

Râmniceanu ce matin, în a un peu eclairci sur eeci.

Lui, îi critiquait les mesures prises, car îi considerait que rien n était change a l braţ, des choseese. Quand a croire que par cette separation, l'on changera quoi qu'il soit a nos resolutions c'est une naivite; il faut s-attendre au contraire, îi dit l'avoir mame dit a Maman".

Acest text a fost decupat din ziar şi a fost lipit pe fila caietului de însemnări.

** Că-mi anunţă pedeapsa, tu ştii. nu-mi pasă; asta nu schimbă cu nimic situaţia. Dar ceea ce mă pune pe gânduri şi mă nelinişteşte este a doua parte. Văzând că sunt recalcitrant la dorinţele lor, ei vor să anuleze această scumpă căsătorie. Vor căuta tot felul de chichiţe pentru a demonstra ilegalitatea ei *sm* o anula. Biata mea dragă, vom trece, mă tem, încă, prin momente foarte grele. Dar trebuie să rezistăm şi să suportăm totul, căci trebuie să învingem. Dragostea este întotdeauna învingătoare, ce contează greutăţile, ne vom iubi încă mai tare. Simt că ceea ce mă va apăsa cel mai mult este faptul de-a nu avea veşti de la tine. O scurtă conversaţie cu Râmniceanu, în această dimineaţă, m-a luminat puţin cu privire la acestea. El critica măsurile luate, căci considera că nu se schimbase nimic în starea lucrurilor. Cu privire la faptul de-a crede că, prin această separare, se va schimba ceva din hotărârile noastre, este o naivitate;

trebuie să se aştepte la contrariu, susţine că ar fi spus-o chiar Mamei.

56 Carol II, însemnări zilnice

En arrangeant ma chambre, la, sur la grande table que je mis au milieu, ai pose la photo, elle doit continuellement me rapeler ta presence „me montrer que, par ton regard, tu me dis des mots şi chers, que ta levre exquise articule ces mots şi doux: je t'aime. Ah, oui tu m'aimeş, c'est vrai, et moi aussi, je t'aime, je t'adore, pauvre chere être exquis.*

Mi-e dor, dor nebun de tine!

<f.6 v. Miercuri, 12. IX

Monastirea Horaiţa

Ce diable de gouvernement est vraiment des plus abjects, à la place d'aider a rendre les choses plus faciles, îi les complique, îi les rend [s] toujours plus dificiles pour Papa, comme îi a toujours lait du reste. 11 parraât que I'autre jour, après que Papa ale pris să decision, ils se sont presentes avec leur demission, n etant pas contents de la

solution.

Aujourd'hui dans la „îndreptarea”, un entrefilet d'Averescu qui me părut hostileje ne în y attendais pas. Par contre, dans le „Neamul Românesc”.

Iorga public im article tres aimable dans lequel la conclusion m[3] parrait a notre avantage, malgré cu'elle ne soit pas claire.

Nouvelles du front magnifiques. A S-alonique, Franchet d'Eşperav 7

a un succes merveilleux, l'enen>emi est en complete retrăite sur 150

kilometres, c'est magnifâque, mais pour nous, cela vient deux ans trop tard.**

— Aranjându-mi camera, acolo, pe masa cea mare, pe care am pus-o în mijloc, am aşezat fotografia ta, să-mi amintească prezenţa ta, să-mi arate că, cu privirea, îmi spui cuvinte atât de dragi, că buzele tale distinse articulează cuvinte atât de dulci: te iubesc.

Ah, da, mă iubeşti, este adevărat, şi eu, de asemenea, te iubesc, te ador, biată, scumpă fiinţă aleasă.

„” * La dracu', acest Guvern este, cu adevărat, din cele mai abjecte, în loc să ajute să facă lucrurile mai uşoare, el le complică, le face mereu mai dificile pentru Tata, precum a tăcut mereu şi cu restul. Se pare că în ziua dinainte, după ce Tata' luase hotărârea, s-au prezentat cu demisia, nefiind mulţumiţi de soluţie.

Astăzi, în „îndreptarea”, un mic articol al lui Averescu, care-mi păru ostil, nu mă aşteptam. Dimpotrivă, în „Neamul Românesc”, Iorga publică un articol foarte

amabil, în care concluzia îmi părea în avantajul nostru, în ciuda faptului că nu este prea clară.

De pe front, veşti minunate. La Salonic, Franchet d'Esperay37 are un minunat succes, duşmanul este în retragere totală pe 150 kilometri, e minunat, dar, pentru noi, aceasta vine doi ani prea târziu.

1918 57

Je me suis senti miserable aujourd'hui, mă toux ne m-a pas laisse une heure. Puis le dor de toi ale tue. Comme je voudraiese t'avoir la ma chère adoree, mă Baby şi chere, a me berccr, a me soigner. La journees est passee *a* penser a toi et a le desirer. Je n'ai pas de nouvelles, et je voudrais tout savoir ce que tu fals. Je t'adore.

<f.7 r. >, Jeudi, 13. IX.

Monastirea Horaiţa

Le iart le plus important aujourd'hui, c'est, vers le soir, la visite, de

Maman avec Elizabeta el Mignon. Nous n'avons point cause, je n'ai pas trouve l'occassion, puis je trouvais que c'était inutile car ces jours-ci, Papa va venir et – c'est avec lui que je devrais cau'ser. Că ne sera ni gai, ni facile, Maman în a prevenu. Autrement on ne s'est pas dit grande ehose. Küsabeta a pleure.

J'ai beaucoup la aujourd'hui. Le temps a été moins radieux cu'hier.

Par ce şi magnifique automne on aimerait vivre, être heureux, être deux.

Ma pensie travaille beaucoup, que va donc me demander Papa?

Surement, le renoncement a toi, ma femme adoree. Ceci je ne l'accepterai jamais, cârje t'idolâlre, mă Baby, le bonheur je ne pouiâats l'avoir cu'au pres de toi, ensuite je n'ai cu'une parole, et je n'ai. pas le droit de te rendre toi malheurcuse. Ensuite il y aura la question de l anen>ulation du mariatge, celle-ci, sera tres dificile a combattre, car şi je l'accepte, quelle sera notre posilion vis-à-vis l'un de l'autre? Mon Dieu, quelle situation, embrouilleei a cause de ces mentalites d'autrefois don't ce monde est rempli".

— Astăzi m-am simţit mizerabil, tuşea nu m-a lăsat o oră. Apoi, dorul de tine mă omoară. Cât aş vrea să te am aici, draga mea adorată; iubita mea atât de dragă, să mă legeni, să mă îngrijeşti. Ziua a trecut gândindu-mă la tine şi dorindu-te. Nu am veşti şi aş vrea să ştiu tot ce faci. Te ador.

Joi, 13.

— IX.

Monastirea Horaiţa

Faptul cel mai important azi este vizita, spre seară, a Mamei, cu Elizabeta şi

Mignon. N-am discutat deloc, nu am găsit ocazia, apoi consideram că era inutil, căci în aceste zile Tata urma să vină şi cu el ar trebui să vorbesc. Aceasta nu va fi nici vesel, nici uşor, Mama m-a prevenit. De altfel, nu ne-am spus mare lucru. Elizabeta a plâns.

Astăzi, am citit mult. Timpul a fost mai puţin frumos decât ieri. În această toamnă, atât de minunată, ţi-ar place să trăieşti, să fii fericit, să fii în doi.

Gândul meu lucrează mult, ce îmi va cere deci Tata? Cu siguranţă, să renunţ la tine, soţia mea adorată. Aceasta nu o voi accepta niciodată, căci te idolatrizez, iubita mea, fericirea n-aş putea-o avea decât lângă tine, apoi eu nu am decât un cuvânt şi nu am dreptul de-a te face nefericită. Apoi, va fi problema anulării căsătoriei, aceasta va fi foarte dificil de combătut, căci dacă o accept, care va fi poziţia noastră, vis-à-vis unul de altul? Dumnezeule, ce situaţie încurcată din cauza acestor mentalităţi de altă dată, de care lumea este plină.

58 Carol II, însemnări zilnice

Enfin, tout în est egal, notre vie est libe et le jour ou nous serons heureuxviendra. *:, …

My love? m-e un, dor nebun de tine”.

„/…”. > <ft7: v. >yendredi, 14.1X.

Monefstirea Horaiţa

Eveniment important, le general Mărdărescu M est venu avec une lettre de Papa qui m’annonce, que c’est le porteur qui va rester <dorenavant>**

avec moi. Puis îi me dit que les solutions qu’on donne sont dans mon interet, et tels cu’ils ne peuvent pas blesser mes sentiments. Ceci compare au.com<m>unique officiel, me fait craindre que c’est l’annulation du mariage qu’on poursuiO. Mais c’est revoltant, quand on s-aime de ne pouvoir être tranquille. J’ai repondu a Papa, que je n’ai pas recu de reponse à la lettre envoyee l’autrejour a Maman, et qu’il faut qu’il sache que moi, quand ai donne mă parole, c’est chose sacre, que c’est du reste, lui, qui m’a toujours enseigne cela.

Jespere, cu’enfin on va comprendre que je ne veux pas me separer de toi, ma femme adoree: Oui, je vois le coup, ils veulent annuler le mariage, puis nous laisser organiser notre vie, te faire considerer, comme mă maîtresse, puis crier à l’imoralite et tout ce qui s’en suit. C’est affreux, my Baby Iove. Mais, ale confiance, mon adoree, ton Boyky ne te lachera pas, îi te la jure. * * *

* în sfârşit, totul mi-e egal, viaţa noastră este legată şi ziua în care vom fi

fericiţi va veni.

În text este: *d hors ieri avânt*.

Vineri, 14.1X, *Monastirea Horaiţa*

Eveniment important, generalul Mărdărescu* a sosit cu o scrisoare de la Tata, în care mă anunţă că purtătorul ei va rămâne de

acum înainte cu mine. Apoi îmi spune că soluţiile ce mi se dau sunt în interesul meu şi astfel încât să nu poată răni sentimentele mele. Acestea, comparate cu comunicatul oficial, mă fac să mă tem că ceea ce se urmăreşte este anularea căsătoriei. Dar este revoltător, ca atunci când iubeşti să nu poţi să fi liniştit. Am răspuns Tatii că nil am primit răspuns la scrisoarea trimisă, în ziua precedentă, Mamei şi că trebuie să ştie că eu când mi-am dat cuvântul, este lucru sfânt şi că, de altfel, el m-a învăţat mereu aceasta.

Sper că, în sfârşit, se va înţelege că nu vreau să mă despart de tine, soţia mea adorată. Da, văd lovitura, ei vor să anuleze căsătoria, apoi să ne lase să ne organizăm viaţa, să te consider ca pe amanta mea, apoi să strige că este imoral şi tot ceea ce urmează. Este îngrozitor, dragostea, mea. Dar, ai încredere, adorata mea, al tău Boyky nu te va părăsi, el ţi-a jurat-o.

— 1918 59

Nouvelfes de la journee. L’avance des allies en Macedonie va brillament, ils qnt atteint la ligne de la Strumiţa.

Enşuite ces jour-ci, ai appris que Băgulescu” a été aquítte. Bravo, le Conseil de Guerre, cela est magnifâque. Cest une <f.8 r. manifestation ouverte contre Marghiloman40, qui m’etonne, Je n-aurais jamais pu croire a tant d’independence. Mais moi şi avais ete juge, je l’aurais condamne, Du reste, le plus ebaubi doit être ce brave garçon, îi était prevenu de mon point de vue. Je crains seulement que cela conte la fete a Petala U. Il faut alors que Papa tienne bon. Voilà le rezultat des victoires des allies.

Vive la France!

Oui, vive la France, voilà, ce şi joii rêve evit: aoui, et ce qui vienţi encore au<g>menter mon désespoir, c’est de voir que Goga et Bocu, qui des deux sont partis peu avânt nous, sont deja en Norvege!

Papa în a envoye aussi le Dr. Mamulea”, a cause de mă toux qui ne me laisse pas. 11 în a asculte et îi a retrouve, mais bien plus leger cette fois le cathare a mon poumon. D’ou deferise de tummer, ce qui me desespere. A ces moments de solitude et d’anxiete, şi afiteuse, cela în était un calmant, un consolant.

Du reste, pendant loute la journee je n’ai fait que lire et jouer des patiences. Piiis paides<s-us tout ai (?) et je deşire t’avoir preş de moi. Pa<r>

exemple, ce soir, quand je devrais me mettre deâiode, je

voudrais bien que ce soit toi qui le fasses. Et puis, toi, bien serree contre moi, s'en dormir dans un de ces baisers fous qui sont notre paradis!”

— Noutăţile zilei. Înaintarea aliaţilor în Macedonia merge strălucit, ei au atins linia Strumiţa.

Apoi, în aceste zile. am aflat că Băgiilescu3 a fost achitat. Bravo Consiliului de

Război, aceasta-i minunat. Este o manifestare deschisă împotriva lui Marghiloman *, care mă uimeşte. N-aş fi putut niciodată crede în atâta independenţă. Dar, eu, dacă aş fi fost judecător, l-aş fi condamnat, în rest, cel mai uimit trebuie să fie acest brav băiat, el era prevenit de punctul meu de vedere. Mă tem numai că aceasta îl va costa capul pe Petala”. Trebuie atunci ca Tata să se ţină bine. Iată rezultatul victoriilor aliaţilor.

Trăiască Franţa!

Da, trăiască Franţa, iată acest atât de frumos vis spulberat, şi ceea ce vine să mărească încă disperarea mea, este de-a vedea că Goga şi Bocu, care din cei doi, ce-au plecat puţin înaintea noastră, sunt deja în Norvegia!

Tata mi l-a trimis şi pe dr-ul Mamulea”, din cauzf tusei melc. care nu mă lasă. El m-a ascultat şi a redescoperit, dar cu mult *mea* uşor de această dată, catarul la plămân. De aici, interzicerea fumatului, ceea ce mă disperă. În aceste momente de singurătate şi de anxietate, atât de înspăimântătoare, acesta îmi era un calmant, 6

consolare.

În rest, în timpul întregii zile nu am tăcut decât să citesc şi să fac pasienţe.

Apoi, mai presus de orice, doresc să te am lângă mine. De exemplu, în seara aceasta, când ar fi trebuit să-mi pun iod, aş fi vrut mult ca tu să fii aceea care s-o faci. Şi apoi, strânsă lângă mine, să adormim într-unul din acele sanitari nebune, ce sunt paradisul nostru!

60

Carol II, înseninări zilnice

<f.8 v. Samedi, 15 IX.

Monastirea Horaija

Encore une jounrie qui passe et qui fut, mon Dieu, bien dificile a supporter. Râmnieeanu vânt me dire que probablement Papa allait venir aujourd'hui et qu'il lallait que je pense [s] à la solution.

Lui est pour l anen>ulation du mariage, pour tranquiliser le monde, mais cu'en meme temps obţienne de Papa, să parole d'honneur cu'après la paix generale je puisse aller aranger mă vie avec toi, Baby, comme îi me plaira.

Cest incontestablement une solution bien politique, car elle sauve la situation momentannec. Mais o. est du point de vue moral que ose la regarder.

Quoi? Est-elle tres morale? Quelle sera notre situation vis-à-vis l'un de l'autre, pendant ce temps? Moi, je sais bien que nous nous considerons toujours comme maries, car devant Dieu nous le sommes. Mais que pensera le reste du monde, que pensera ce monde de toi, de toi, mon ador-e, En tout caz, lejour quand Papa viendra îi faudra disputt] ei aussi calmement que possible.

Je ne dois pas avbir l'air recalcitrant, mais je dois être ferme et en tout d'acord. avec lui, ma femme adoree. Mais les emotions furent vaines, ai passe 3

heures de tourmente a attendre, et rien n'est venu. J'attendais au moins le general

Mărdărescu, mais lui, non plus îi n'est venu. Je suis encore bien inuiguefr], quel effet aura fait hier mă lettre? Aura-t-on compris que je suis terme?"

Sâmbătă, 15 IX, *Monastirea Hora i* [*a* încă o zi care trece şi care a fost, Dumnezeule, tare greu de suportat.

Râmnieeanu a venit să-mi spună că Tata, probabil, va sosi astăzi şi că ar trebui să mă gândesc la soluţie.

El este pentru anularea căsătoriei, pentru a linişti lumea, dar că, în acelaşi timp, să obţin de la Tata cuvântul său de onoare că, după pacea generală, să pot să-mi aranjez viaţa cu tine, Baby, cum îmi va place. Este, incontestabil, o soluţie cu-adevărat politică, căci salvează situaţia de moment. Dar, din punct de vedere moral, cum să îndrăznesc s-o privesc?

Ce? Este ea foarte morală? Gare va fi situaţia noastră, vis-à-vis unul de altul în tot acest timp? Ştiu bine că noi ne vom considera mereu căsătoriţi, căci înaintea lui

Dumnezeu noi suntem. Dar ce vă crede restul lumii, ce va gândi această lume despre tine, despre tine, adorata mea. În tot cazul, în ziua în care Tata va veni, va trebui să discutăm cât mai calm posibil.

Nu trebuie să am aerai recalcitrant, dar trebuie să fiu ferm şi în

totul de acord cu el, adorata mea. Dar emoţiile au fost în zadar, am petrecut 3 ore de chin să aştept şi nimic nu s-a întâmplat. îl aşteptam cel puţin pe generalul Mărdărescu, dar nici el nu a venit. Sunt încă foarte intrigat, ce efect va fi făcut ieri scrisoarea mea. Se va fi înţeles că sunt ferm?

1918

61

Pendant l'après midi, enattendant, je suis entre dans l'église et <f.9

r. ai bien longtemps prie. Que Dieu în exhaus<s-e et nous aide a vaincre. En toute conscience je n'ai jamais pu comprendre quel mal cela pourrait faire cu'un, prince épouse l'etre que son coeur a choisi. Pour moi, cette masse d'imbeciles qui se prettent a cette regie idiote, est une preuve que la plupart.

sont bien degeneres. Ici, tout le temps on me pistoane que le pays nvaime tant, que c'est moi uniquement cu'ils veulent pour laur flutur souverain. Disons que c'est mol, mais alors, şi je suis si partait, admettez-moi donc comme je suiset ayez confianee en moi, avec la femme que aime. Îl faudra bien cu'un de ces jours, il y alt un revirement, que tous ces vieux seigneurs reviennent a des sentiments plus humains et plus pratiques.

Du front, des nouvelles magnifiques. En France, une nouvelle offonsive en Champaghe. A Salonique, on avance brillameiit et la Strumiţa est atteinte, et l'on est sui" territoire Bulgare, en route pour Sofia. Hourah! Hourah!

quelle joie.

Mais aussi, mon coeur, se fond de l'idee qu'on n'est pas de la pârtie.

Que moi je n'en suiş pas comme nous l'avions rêve les deux!

Ma pensée, mon coeur, tout moi, sont a toi, mă Zouky şi chere. Grace a cela ai pu travailler. un brâu (sic) aujourd'hui, malgré que cela fut fort dur.

Et la defense de fummer n'est pas la pour în aider. Chere, chere; je t'adore, je suis ţon eschive. Baby, Baby, oh, je soufrre tant d'etre loin de toi, ma chérie".

* în text este: *la plus part*.

În timpul după amiezii, aşteptând, am intrat în biserică şi m-am rugat mult timp. Fie ea Dumnezeu să mă înalţe şi să ne ajute să

învingem. În toată cunoştinţa nu am putut niciodată să înţeleg ce rău ar putea face ca un prinţ să sis căsătorească cu fiinţa pe care inima sa a ales-o. Pentru mine, această masă de imbecili, care se pretează acestei reguli idioate, este o dovadă că majoritatea este cu adevărat degenerată. Aici, tot timpul mă pistonează că ţara mă iubeşte atât de mult, încât numai pe mine mă vor ca viitorul lor suveran. Să admitem aceasta, dar atunci, dacă sunt atât de perfect, acceptaţi-mă deci aşa cum sunt şi aveţi încredere în mine, cu femeia pe care o iubesc. Va trebui într-adevăr ca, într-una din aceste zile, să aibă loc un reviriment, ca toţi aceşti bătrâni domni să revină la sentimente mai umane şi mai practice.

De pe front, veşti minunate. În Franţa, o nouă ofensivă, în Champagne. La

Salonic, se avansează în mod strălucit şi Strumiţa a fost atinsă şi se află pe teritoriul bulgar, în drum spre Sofia. Ura! Ura! ce bucurie!

Dar inima mea se staşie la gândul că nu ia parte la acestea, că nu sunt cum am visat-o amândoi. /

Gândul meu, inima mea, eu întreg sunt al tău. Zouky a mea, atât de dragă.

Mulţumită acestui fapt am putut lucra astăzi un brâu, în ciuda faptului că aceasta a fost foarte greu. Şi interzicerea fumatului nu vine să mă ajute. Dragă, dragă, te ador, sunt sclavul tău. Iubito, iubito, oh, sufăr atât că sunt departe de tine, draga mea.

62

Carol II, însemnări zilnice

<f.9 v. Duminică, 16. IX. 1918

Motiastirea Horaifa

Oh, ma chère adoree, my Baby, encore une de ces journees affreuses, passe<e>să trembler en attendant les eveniments. J’ai şi peur de cette entrevue avec Papa, cu’en sortira-t-il. J’ai grelotte d emetion toute l’apres-midi.

Le temps qui le matin s’est montre assez beau vers le soir s’est gate, meme après le diner, îi pleut.

Eveniments de la journee, aucunfej.

J’ai beaucoup mange, je n’ai pas bouge de ma chambre, et je me sens miserable, surtout moralement. J’ai travaille un peu plus aujourd’hui, mais cela epuise toutes meese forces, je ne puis pas resister longtemps a ce regime de mort. Pauvre chere être, tant aime,

şi tu étais preş de moi conune tout ne serait cu'unjeu.

Râmniceanu în a passe ses cartes du front français, je les viese clou & s-au mur. Je puis dohe voir du loin mon rêve pierdu.

Aujourd'hui ce soir il y a juste une semaine qu'on nous a separe [s.

Une semaine qui me parrait un mois, une vie entiere.

Oh, pourquoi ne peut-on avoir le bonheur rêve, îi aurait ete şi beau!"

Il y a aujourd'hui des nouvelles tres interessanteese, Les Bulgares qui

Duminică, 16. IX.

Mănăstirea Horaiţa

Oh, draga mea adorată, iubita mea, încă una din acele zile îngrozitoare, petrecute tremurând în aşteptarea evenimentelor. Mi-e atât de teamă de această întrevedere cu Tata, cum va ieşi. Am tremurat de emoţie toată după amiaza.

Timpul, care dimineaţa s-a arătat atât de frumos, spre seară s-a stricat, după cină chiar a plouat.

Evenimentele zilei, niciunul.

Am mâncat mult, nu m-am mişcat din camera mea şi mă simt mizerabil, mai ales moralmente. Am muncit puţin mai mult astăzi, şi aceasta-mi epuizează toate forţele, nu pot să rezist mult timp acestui regim de moarte. Biată fiinţă dragă, atât de iubită, dacă tu ai fi aproape de mine, totul n-ar fi decât un joc.

Râmniceanu mi-a dat hărţile sale, ale frontului francez, le văd prinse în cui pe perete. Pot să văd deci, de departe, visul meu pierdut.

Astăzi, în această seară, se împlineşte exact o săptămână de când ne-au despărţit. O săptămână ce mi-a părut o lună, o viaţă întreagă.

Oh, pentru ce nu poţi avea fericirea visată, ar fi fost atât de frumos.

1918 I

63

n aiment pas être battus, ont demande aux allies un armistiee et le comeneement des pourparles de paix: Legeneral Flahehet d'Esperay". a, Dieu merçi, re. ti. i se l'arraistice. Les Boches sont furieux, cela se voit dans le discours de Hintza *M* et dans leurs joumaux. Demain, apr & s demain doivent se passer des eveniments

tres grands pour les <f. lor. Boches, On dit que les Autrichiens et leese Bavarois ont mis le 1 – er sepţembre. comrne terme à la guerre, après cette date ils quittent leurs positions. Cela peut. être vin terrible coup et cela peut hâter la fin tres vite. Mon Dieu, moi aussi, je commence a devenir egoiste et je deşire que cela fânisse bien vite, car alors notre situation deviendrait claire.

Je t'adore Zizi, ma petite femme.

Je suis mort moralement, je vais me coucher tot, Bonne nuit, Baby.

Lundi, 17. IX.

Monastirea Horaiţa

Cest toujours l'âme inquiete que je suis aujourd'hui, que je suis et que je serais, j'en suiş sur, encore longtemps.

De la journee je n'ai rien fait que greloţter îi a fi «it jusque vers le soir im froid de loup. M'etant couche tot hier son1, ai peu doimi, ai plus tot eu une nuit d'insomnie. Pas tres gaie, je te l'assure, şi au moins je t'aurais eu [el, chere petite fem<m-e, qU'aurait importe de ne pas dormir, je me serais repose [r]

grâce a ţes caresses. Mais comme cela tout seul, quand ons est şi bien <f. lO

V. habitue a deux, c'est la mort. Je t'ai tant desiree.*

— Astăzi sunt veşti foarte interesante. Bulgarii, cărora nu le place să fie bătuţi, au cerut aliaţilor un armistiţiu şi începerea convorbirilor de pace. Generalul Franchet d'Fsperay „a refuzat, slavă Domnului, armistiţiul. Boşii sunt furioşi, aceasta se vede din discursul lui Hintze *H* şi din jurnalele lor. Mâine, poimâine, trebuie să se petreacă evenimente foarte mari pentru nemţi, Se spune că austriecii şi bavarezii au pus 1

septembrie ca termen al războiului, după această dată ei îşi vor părăsi poziţiile. Aceasta poate fi o teribilă lovitură şi poate grăbi sfârşitul foarte repede. Dumneze, ule, şi eu, de asemenea, încep să devin egoist şi doresc să se termine repede, căci atunci situaţia noastră va deveni clară.

Te ador, Zizi, mica mea soţie.

Sunt mort moralmente, mă voi culca devreme. Noapte bună, iubito.

Luni, 17. K.

Monastirea Horaiţa

Sunt şi voi fi mereu cu sufletul neliniştit încă mult timp, sunt sigur de aceasta.

În timpul zilei, n-am făcut altceva decât să tremur, a fost până spre seară un ger puternic. Culcându-mă devreme, ieri seară, am dormit puţin, am avut, mai degrabă.

O noapte de insomnie. Nu prea veselă, te asigur, dacă cel puţin te-aş fi avat, dragă soţioară, ce-ar fi contat că n-am dormit, m-aş] fi odihnit mulţumită mângâierilor tale. Dar aşa, singur, când te-ai obişnuit atât de bine în doi, e moarte. Te-am dorit atât.

64 Carol II, înseninări zilnice

Pendant la journee, ce qui m'est le plus dur, ce sorit les heures du repos, cm's était tellement habitue a les prendre face a face, surtout le soir; ce soir cela în a păru morte! malgré que ai beaucoup tnange, cela t'aurait fait plaisir.

Pas deese nouvelles aujourd'hui.

Comme fait plus important, je suis sorti et al., fait le tour de l ciglise.

Puişi'ai Iu, beaucoup Iu, aujourd'hui.

Ma pensie a beaucoup travaille. Dans les journ [caux ai la l'interpelation de cette archifripouille de Pătrăşeanu". Puis, loujours les journ [el aux disent cu'aujourd'hui ori va reunir un conseil de couronne pour decider sur mon sort. Je vois le rezultat. Que je renonce a toi ou bien a mon rang. Oui, je sais aussi la reponse et je songe beaucoup à l'avenir. Cela voudra dire, quiţter le pays. Voilà, ce qui m'est dur. Être chasse par ses propres gens parcequ'on a voulu rester fidele a sa femme, e est joii, ceaune la politique est morale, fichktre.

Oh, avec toi, ce sera le bonheur, la vie douce l'intérieur chamiant tant rêve, mais aurais voul [l] u tout de meme rester et servir mon pays. Enfin, e est tout de meme pour toi que je vis, pour notre bonheur. Et e est toi, Zuky, que adore par dessus tout. Je suis et je resterai, toate mă vie, ton plus fidele anii et mari.*

* în timpul zilei, ceea ce-ijii este cel mai greu, sunt orele de odihnă, m-am obişnuit atât de mult să le petrec cu tine, faţă în faţă, mai ales seara; în această seară, aceasta mi s-a părut îngrozitor de greu, în ciuda faptului că am mâncat mult, aceasta ţi-ar fi făcut plăcere.

Nicio veste astăzi.

Ca fapt important, am ieşit şi am făcut turul bisericii. Apoi am citit, am citit mult azi. Gândirea mea a lucrat mult. În ziare am citit

interpelarea acestei arhicanalii de

Pătrăşeanu 45. Apoi, ziarele repetă că azi se va întruni un Consiliu de Coroană pentru a hotărî soarta mea. Văd rezultatul. Fie să renunţ la tine, fie la rangul meu. Da; cunosc, de asemenea, răspunsul şi mă gândesc mult la viitor. Asta vrea să spună sa, părăsim ţara.

Iată, ce mi-e greu. Să fii alungat de ai tăi, pentru că ai vrut să rămâi credincios soţiei tale, este nostim, cât este politica de morală, nemaipomenit.

Oh, cu tine va fi fericirea, viaţa dulce, interiorul încântător atât de visat, dar aş fi vrut totuşi să rămân şi, să-mi servesc ţara. În sfârşit <doresc>, tot atât, să trăiesc pentru tine; pentru fericirea noastră. Tu eşti aceea, Zuky, pe or. /e o ador mai presus de orice. Sunt şi voi rămâne, întreaga mea viaţă, al tău cel mai fidel prieten şi soţ.

<f. lir. Mardi, 18 IX.

Monastirea Horaifa

I, e sort en est jete. Pour un certam temps, notre Vie est plus ou moins arretee, pas trop a notre gout, je dois te l'avouer. Ce que cette journee a été pour moi, est a peine imaginable, ai souffert plus qu'on ne peut dire. Et justement aujourd'hui, Ies nouvelles etaieent> şi belles que aurais du me rejouir beaueoup, mais tout se brise, Je prevois une affreuse epoqiie de désespoir et de torture qui va commeneer pour nous deux. Je métais decide enfin, eet apres-midi de sortir et de respirer un peu de ce bon ar de la forat.

Je suis rentre mort, toute cette contrée eharmante, cette petite vallée, şi nante que ai suivi, aurais voulu t'avoir preş de moi, aurais tant joui de la.

promenade, nous nous serious grises de nous memes et an aurait şu s-aimer mieux el plus fort devant cette b elle nature. Je suis rentre completement abîme, et al., voullu travailler. peine în y sens <ai> (?) mis, que voilà le colonel

Boyle46 s-annonee. J'ai bien compris qu'il était venu pour parler des choses graves. Nous commencons a causer verzi şi uscate. Enfi n, entres dans le sujet, îi tâche de m[3] moritrer la falite que ai faitel, et que la seule fason de la reparer c'ctait en te lichant. Ceci îi a bien vite compris que je ne pouvais sous aucun pretexte l'admettre. Alors, nous avons discute la solution c. a. d. la făinoase solution dorit nous a <ţ/ÎI v. parte avânt. Nous sommes. tombes d'acord sur cela, sauf sur la question de nous revoir, pour donner une reponse definitive, je dois

avoir de precisions sur cette question.*

Ma»-ţi, 18.1X; *Monastirea Horaiţa*

Soarta-i hotărâtă. Pentru un timp, viaţa noastră *e* mai mult sau mai puţin stagnată, nu prea pe gustul nostru, trebuie să ţi-o mărturisise. Ceea ce a fost pentru mine această zi, este cu greu de închipuit, am suferit mai mult decât se poate spune. Şi tocmai azi veştile erau atât de bune, încât ar fi trebuit să mă bucur mult, dar totul se

15151™. Prevăd o perioadă îngrozitoare, de disperare şi tortură, ce va începe pentru amândoirM-am hotărât, în sfârşit, în această după amiază, să ies şi să respir puţin din acrul curat al pădurii.

M-am întors mort în tot acest ţinut încântător, în această mică vale, atât de surâzătoare, pe care am urmat-o, aş fi vrut să te am lângă mine, m-aş fi bucurat atât de plimbare, am fi fost îmbătaţi de noi înşine şi am fi ştiut să ne iubim mai bine şi mai tare în faţa acestei naturi frumoase. M-am întors complet dărâmat şi am vrut să lucrez. Abia de mă mai simt… că, iată, colonelul novle46 se anunţă. Am înţeles bine că venise să discute lucruri grave. Am început prin a vorbi verzi şi uscate. În sfârşit, intraţi în subiect, el încearcă să-mi arate greșeala pe care am făcut-o şi că singurul mod de-a 6 îndrepta era să te părăsesc. Aceasta a înţeles repede că nu puteam, sub niciun pretext, s-o admit.

Atunci, am discutat soluţia c. a. d., faimoasa soluţie, de care ni s-a vorbit înainte. Am căzut de acord asupra acesteia, în afară de problema revederii noastre; pentru a da un răspuns definitiv, trebuie să primesc precizări asupra acestei chestiuni.

66

Carol II, însemnări zilnice

Mon Dieu, c'est affreux, mais cu'y faire. Il faut bien sohger, aussi au pays. Je faime pardesus tout, c'est toi Totre que ai choisi pour faire mon bonheur, donc, il faut au moins se garder l'avenir. La situation generale me fait croire que notre torture ne sera pas trop longue, car Ies Centraux se brisent.

Baby, je suis mort, et je t'adore. Je ne puis plus écrire. Bonne nuit.

Meret-di, 19. IX.

Jeudt, 20, IX.

Vendredi, 21. IX.

Monqstirea Horaifa

<f. z. >Samedi, 22. IX.

Mănăstirea Horaifa

Voilà, 3 jours d'afireuse torture qui ont passes et qui vont laisser une terrible et morne empreinte dans mă pauvre vie.

Le sort en est definitivement jete, plus a reculer, je suis compl & ement brise, hebete. Rien ne în est reste, pas la plus petite ombre d'énergie. Je suis depuis 3 jours la a me traâner a travers la chambre, aujourd'hui ce fut pire que jamais, ai grelotese et al., ete incapable meme de lire. Ma fete este lourde et mon coeur est şi gros.

Mais revenons au<x> faits. Îl restait la question quand Boyle est parţi, du revoir, ai garde de vagues espoirs sur ceci, mais îi n'y en a plus.*

„Dumnezeule, este îngrozitor, dar ce-i de făcut. Trebuie să mă gândesc bine şi la Ţară. Te iubesc mai presus de orice, tu eşti fiinţa pe care am ales-o pentru a mă face fericit, deci trebuie, cel puţin, să ne păzim viitorul. Situaţia generală mă face să cred că tortura noastră nu va fi prea lungă, căci Centralii se sfărâmă.

Iubito, sunt mort şi te ador. Nu mai pot să scriu. Noapte bună.

Sâmbătă, 22. IX.

Monastirea Horaifa

Iată, 3 zile de îngrozitoare tortură, care au trecut şi care vor lăsa o amprentă teribilă şi tristă în biata mea viaţă.

Soarta a fost definitiv hotărâtă, nu se mai poate da înapoi, sunt complet năucit, slăbit sufleteşte. Nimic nu mi-a rămas, nici cea mai mică umbră de energie. De 3 zile abia mă târăsc de-a lungul camerei, azi a fost mai rău ca niciodată, am tremurat şi n-am putut nici măcar citi. Capul îmi este greu şi inima îmi este amară.

Dar să revenim la fapte. Când Boyle a plecat, rămânea problema revederii, am păstrart vagi speranţe cu privire la aceasta, dar s-a terminat totul.

1918.

67

Se revoir est laisse à la disposition de Papa, ce qui d'après moi equivaut a ne pas se voir du ţdut. Meferedi il est revenu avec la reponse de

Maman a ceci. En ouvrant et en lisant cette lettre ai senti tout se fondre sous moi, tout ce que avais bâti dans deux schiâines d'espoirs, tout s'est ecroule comme un chateau de cartes. Écrire, l'état dans

lequel je suis depuis cette heurelă, n’est pas possible, je ne vis plus, je me traâne et je reste en extase devant la chere photo, contouree de fleurs. C’est la mă grande consolation, d’avoir ce portrait et puis la lettre qui me donne le cpurage d’attendre car ai la parole.

Je me rapelle le jour ou cette photo fut prise, combien loin etions nous de rever le dénouement de ce roman. ÎI <f. 12 v. était tout a șes debuts.

Oh, par la suite comme îi a été doux et exquis, et a cette heure-ci comme îi est douloureux. Mais l’avenir… l’avenir… c’est ca la grande chose. On în a permis de t’écrire un moţ pour te dire le contrat auquel on est arrive, je n’ai pas pu te le dire ouvertement car on me le permet pas, espere bien que tu comprendras tout, ai ete aussi explicite que possible. Oh, oui pourvu que tu ne comprennes pas de travers, c’est mă grande crainte. J’ai bien dit, solution propose par Murgoci, c’est a dire celle de la separation jusqu’à la paix generale et alors que je puisse prendre mă liberté. Oui, mais jusquelă, c’est l’affreuse torture, c’est humiliation après humiliation, douleur apros douleur. G’est quelque chose d’épouvantable”.

— Revederea a fost lăsată la dispoziţia Tatii, ceea ce după mine echivalează cu a nu ne mai vedea deloc. Miercuri a revenit cu răspunsul Mamei la acestea. Deschizând și citind scrisoarea, am simţit totul prăbușindu-se sub mine, tot ceea ce construisem în două săptămâni de speranţă, totul s-a năruit ca un castel de cărţi de joc. Să descriu starea în care mă afludin acel moment, nu e posibil, nu mai trăiesc, mă târăsc și rămân în extaz înaintea scumpei tale fotografii, încadrată de flori. Aceasta-i marea mea consolare, de-a avea acest portret, și apoi, scrisoarea care-mi dă curajul de-a aştepta, căci am cuvântul tău.

Îmi amintesc ziua în care a fost făcută această fotografie, cât de departe eram de a prevedea deznodământul acestui roman. El era abia la începuturile sale. Oh, apoi, cât a fost de dulce și ales, și, la această oră* cât este de dureros. Dar viitorul… viitorul.

„Aceasta-i marea problemă. Mi s-a permis să-ţi scriu un cuvânt, pentru a-ţi comunica înţelegerea la care s-a ajuns, n-am putut să-ţi spun deschis, căci nu mi se permite, sper, cu adevărat, că vei înţelege totul, am fost pe atât de explicit pe cât posibil. Oh, măcar de n-ai înţelege pe dos, aceasta-i marea mea teamă. Ţi-am spus soluţia propusă prin

Murgoci, adică aceea a separării până la pacea generală, şi Hainei să pot să-mi reiau libertatea. Da, dar până atunci este îngrozitoarea tortură, umilinţă după umilinţă, durere după durere. Este un lucru îngrozitor. i

68 Carol II, înseninări zilnice

Oh, Baby, ma petite femme, que ta ales cette confiance que je t'implore d'avoir. Cest Boyle, lui meme, qui va te porter la lettre et qui pourra parler avec toi. Que de jours durs on aura a supporter!

Le second, jour, jeudi, Papa, Maman et cette adorable Hernia sont venus. Mercredi soir, je me* suiş senti şi miserable que ai fait telephoner a

Maman et je l ai prie§ de venir. Ce rfa pas ete la meme chose puisqu'elle n'est pas venue seule.

Voilà aussi la famcuse entrevue avec Papa. Puisque tout avait et<i regie par Boyle ce n'a pas change" grande chose. Pendant toute cette visite ai tremble comme une leuille et al., grelotte, ai <f. O *r*. du avoir un terrible acces de lâevre. Avec Papa, on a assez cause, îi m'a dit qu'il a fait tout au monde pour me sauver, car le Gouvernement, le Parlement et Averescu voulaient une solution extreme. Ils ne se contentaient pas a ce que je rononcais a mes droits, ils voulurent qu'on proclame mă decheance. Ah, oui, ces brutes du gouvernement ne me pardonnent pas d'etre pour les allies, et ce manque de caractere d'Averescu ne me pardorme pas le Conseil de Courfr one.

Voilà donc le rêve brise! Voilà une partie de notre histoire fmie! La pârtie douloureuse va commencer, mais il. faut qu'il y alt la pârtie heureuse et glorieuse du triomphe final! Tu în as promis de ne m'aimer que moi et tu tiendras promesse! îl pourrait cu'entre Ies, plus acharnes contre moi a été

G. Ciocândia. On comprend bieri pourquoi".

Oh, Baby, mica mea soţie, să ai încredere, te implor să ai. Boyle, el însuşi, îţi va aduce scrisoarea şi va putea să vorbească eu ţine. Câte zile grele vom avea de suportat!

A doua zi, joi, au venit Tala, Mama şi această adorabilă Ileana. Miercuri seara m-am simţit atât1 de mizerabil, încât am pus să i se telefoneze Mamei şi am rugat-o să vină. Dar nu a fost aşa, căci n-a venit singură.

Iată şi faimoasa întrevedere cu Tata. Apoi, după ce totul a fost reglementat prin Boyle, nu s-a schimbat mare lucru. În tot timpul

acestei vizite am tremurat ca o frunză şi.am tremurat, trebuie să fi avut un teribil acces de febră. Cu Tata am discutat destul, mi-a spus că a făcut tot posibilul ca să mă salveze, căci Guvernul, parlamentul şi Averescu voiau o soluţie extremă. Nu se mulţumeau ca eu să renunţ la drepturile mele, doreau să se proclame pierderea drepturilor mele. Ah, da, aceste brute din Guvern nu-mi iartă de-a fi fost pentru aliaţi, şi această lipsă de caracter a lui Averescu nu mi-o iartă Consiliul de Coroană.

Iată deci visul sfărâmat! Iată o parte a povestei noastre încheiată! Partea dureroasă va începe, dar trebuie să existe şi partea fericită şi glorioasă a triumfului final!

Mi-ai promis să mă iubeşti numai, pe mine şi-ţi vei ţine promisiunea! S-ar putea ca, printre cei mai înverşunaţi împotriva mea, să fi fost G. Ciocândia. Se înţelege bine de ce.

1918 69

Depuis lors, 2 jours ont passe [s], mon Dieu, ce ne furent pas des jours vecu [es, ce furent des jours languis.

Pas moyen de concentrer mă pensée sur quoi que ce soit. Rien cu'un hebetement doulour-ux qui m'envahit. Oh, que ce temps passe plus vite, et que je vois plus tot ces 6 mois, après la paix, pour reclamer mă liberté. Chere, chere, adoree, alors ce sera la vie que nous avons rêves].

Aveccaces jours-ci, deese evenimente fort importante. La complete defection Bulgare. Et une revoluiion dans 1 armée, ou le bolchevisme paraît avoir pris răciric. <13 v. Aujourd'hui on annonce que le long nez de Ferdinand *41* a abdique. Que veut dire cela'? Ten suiş inquiet. Cela peut bien être Une nouvelle volte face. D'autre part, sur le front, l'avance continue brillament Chez Ies Boehes crise politique qui mnene les socialistes dans le gouvernement. Grand, tres grandevenement politique international, signe d'un changement d'esprit chez eux.

Peut-être est-ce la fin qui approche.

Oh, ce soir je dois tâcher de doimii" inieux, moins lourdement cu'hier. Courage! Ale confiance en ton mari. Je t'adore et pour te dire bonsoir, je t'embrasse bien follement.

Dimanche, 23. IX.

Monastirea Iloraiţa

Il a piu a peu preş toute la joumee, et moi, je me suis senti plus

mal que jamais. Pas un instant mă triste pensée ne t'a quitte, je n'ai pas meme pu lire, ou a peine.*

— De atunci, au trecut 2 zile, Dumnezeule, acestea n-au fost zile trăite, acestea au fost zile de supliciu.

Niciun mijloc de a-mi concentra gândul cu privire la ceva, orice-ar fi. Nimic, decât o năuceală dureroasă care m-a invadat. Oh, ca timpul să se scurgă mai repede şi, să văd mai curând trecute aceste 6 luni „după pace, pentru a-mi reclama libertatea.

Dragă, dragă adorată, atunci va fi viaţa pe care am visat-o.

Cu aceasta, în aceste zile, evenimente foarte importante. Completa înfrângere a bulgarilor şi o revoluţie în armată, unde bolşevismul părea a fi prins rădăcină. Astăzi se anunţă ca lungul nas al lui Ferdinand A1 a abdicat. Ce vrea să spună aceasta? Sunt îngrijorat. Aceasta-ar putea fi o nouă schimbare. Pe de altă parte, pe front, înaintarea continuă în mod strălucit. La boşi, criză politică, care-i aduce pe socialişti în

Guvern. Mare, foarte mare eveniment politic internaţional, semn al unei schimbări de spirit la ei. Poate acesta-i sfârşitul care se apropie.

Oh, în această seară, trebuie să încerc să dorm mai bine, mai puţin greu decât ieri. Curaj! Ai încredere în soţul tău. Te ador şi, pentru a-ţi spune bună seara, te sărut nebuneşte.

Duminică, 23. IX.

Monastirea Horaiţa

A plouat aproape toată ziua, şi m-am simţit mai rău ca niciodată. Nicio clipă gândul meu trist nu te-a părăsit, n-am putut nici măcar citi, sau cu greu.

cette heure şi tu dois tout savoir, et cela în est şi dur. Avec 9 a ai

I

tellement envie de savoir ce que tu penses et ce que tu as du, dire en recevant mon moţ. Que t'a dit Boyle? As-tu compris toute la verité? J'attends, avec mon horrible inquiétude, des nouvelles de toi. J'ai <f. 14 r. un terrible presentiment cu'elles me fe ront mal, Ies mots que tu <m> auras dites ou du moins qu'on me r & petera. Chere, chere adoree, s il n'y avait la lettre ce serait fini avec moi, je ne pour<r>ais plus vivre. Je sens quclque chose d'afrreux, unei

Inquiétude. de tout ca, que sera la journee de demain et l'avenir.

Je n'ai rien feit de toute la journee. Des nouvelles importantes

sont venucă aujourd'hui! Les Boches ont'fait de nouvelles propositions de paix.

Serai<t>-ce la bonne nouvcile? Mon Dieu, fasses que cela soit. Les allies avancent brillament sur tout le front. My Baby Iove, je pense a toi et je suis si morne.*

Luhdi, 24. IX.

Mănăstirea Horaifa

Dimineaţa, destul de timpuriu, am ieşit la vânătoarea de căprioare, i

Am văzut prin desiş 3, dar n-am putut să trag, deci je suis revenu bredouille.

Mais ce fut une jolie promenade la haut, sur les som<m>ets deese colines.

Jolie, oui, mais surtout şi triste. Jétais seul, plus seul que dans un desert. Seul, car je suis loin de toi, Baby. Je merapelais bieri cette journee de chasse a Cuci?

ou nous avons şi fortementlie notre amitie. Cest en sonime <14 v. une des plus importantes journees de notre amour. Cest celle dans laqucile nous nous sommes vraiment trouvtăs. Et toutes ces pensées ont tracasse mon coeur.

J'avais şi grand dor de toi. ** Aş fi voit atât de mult să te am acolo lângă mine.

— La această oră, tu trebuie să ştii totul şi de aceasta îmi este foarte greu. Cu aceasta doresc atât de mult să ştiu ce gândeşti şi ce-ai spus privind cuvintele mele. Ce ţi-a spus Boyle? Ai înţeles întregul adevăr?

Aştept, cu o oribilă nelinişte, ştiri de la tine. Am un teribil presentiment că ele îmi vor face rău, cuvintele pe care mi le-ai fi spus sau, cel puţin, ce mi se vor repeta. Dragă, dragă adorată, dacă nu era scrisoarea ta, s-ar fi terminat cu mine, n-aş mai fi putut trăi: Simt ceva îngrozitor, o nelinişte eu privire la toate acestea, ce va aduce ziua de mâine şi viitorul.

N-am făcut nimic toată ziua. Veşti importante au sosit azi! Nemţii au făcut noi propuneri de pace. Ar fi aceasta o veste bună? Dumnezeule, la ea aceasta să fie. Aliaţii înaintează în mod strălucit pe tot frontul. Baby a mea, mă gândesc la fine şi sunt atât de abătut.

** am revenit fără să prind nimic. Dar a fost o frumoasă plimbare, acolo sus, pe vârfurile dealurilor. Frumoasă, da, dar, mai

presus de orice, atât de triată. Eram singur, mai singur decât într-un deşert. Singur, căci sunt departe de tine, iubito. Îmi amintesc bine acea zi de vânătoare la Cuci, unde s-a legat atât de puternic prietenia noastră. Este inimi totul una din cele mai importante zile ale iubirii noastre. Eiste aceea în care ne-am găsit cu adevărat. Şi toate aceste gânduri mi-au tracasat inima. Mi-era atât de dor de tine.

1918

71

atuncea. Toată firea, toată priveliştea mi-ar fi părut cu atât mai frumoase, ar fi fost sporite cu tot farmecul tău şi mărite prin toată nebunia iubirii noastre.

Trist a început ziua, trist a şi sfârşit, aşteptam azi un cuvânt de la tine.

Zuky, nebunia mea, dar Mama a venit şi a plecat fără să-mi fi lăsat ceva. N-a sosit încă nicio ştire de la tine. După amiaza, a fost Mama cu Elizabeta, mi sau şi schimbat generalii, Râmniceanu fu înlocuit cu Mărdărescu. Iată tot, ca fapte. Ştiri mai de seamă, propunerea oficială a Boşilor, cer pace. Oer> fi primind-o aliaţii!

Marghiloman a plecat la Bucureşti? Să nu fi făcând vreo porcărie cu

Boşii!

Maman în a tout de meme ap<p>parte une nouvelle, tu est a Cuci, pas a Băşeşti, pourquoi? Cela în inquiele. J'aurais mieux aim6 te savoir chez la cousine, qui aurait pu être un soutien moral pour toi. Au moins je sais de quel cote je dois tourner mes regards, mon coeur y est depuis longtemps, îi site trouver le chemin jusque chez toi, meme's il ne me le dit pas.

Je t'adore, et al., un deşir fou de toi! *.

<f. 15 r. >Mardi, 25. IX.

Monastirea Horaiţa

Rien aujourd'hui, sauf le deşir fou de toi, chere âme.

— Baby, je ne puis vivre loin de toi, je deviens fou.

Je te veux ma femme, je te veux preş de moi a toute heure de la journee et de la nuit. Surtout la nuit ai şi froid sans toi. Je voudrais couvrir tout ton corp [s] de baisers fouese. Je t'adore, et je suis si malheureux".

— Mama mi-a adus totuşi o veste, tu eşti la Cuci, nu la Băseşti, de ce? Aceasta mă nelinişteşte. Mi-ar fi plăcut mai mult să te ştiu la

verişpara ta, care ar fi putut fi un s prijin moral pentru tine. Cel puţin ştiu în ce parte să-mi întorc privirile, inima mea este

olo de mult timp, ea ştie să găsească drumul până la tine, chiar dacă nu mi-o spune.

Te ador şi te doresc nebuneşte!

Marţi, 25. K.

Monastirea Horaiţa

Nimic azi, în afară de dorinţa nebună de tine, suflet drag.

Iubito, nu pot să trăiesc departe de tine, înnebunesc.

Te vreau, soţia mea, te vreau lângă mine, în orice clipă a zilei şi a nopţii. Mai ales noaptea, mi-e atât de frig fără tine. Aş vrea să-ţi acopăr întregul tău corp cu sărutări nebune. Te ador şi sunt atât de nefericit.

72, Carol II, însemnări zilnice.

Mcrcredi, 26. IX. *Monastirea Horai (a*

Le soir, après le the, une tres forte emotion, qui m'a ă-peu-pres coupé la respiration. Le domestique în annonee quedemain în atin oii în ap<p>portiera une – lettre de toi. Jen suiş tellement emu que je tremble. Par Dieu site quel moyen, par des paysans et parun moine d'iei on est arrive a eritrer en liaison et demain matin on doit în apporter le message qui doit enlever un grand poids de des<s-us mon coeur, ou enfin me confondre a toiit jamais avee les tenebres. Mais, chere petite femme adoree, quelle imprudence sans nom, comment diable, şi le domestique n aurait pas vouljiju et serait tout bonnement aller dire, c'en eţâit lini a tout jamais d'entrei en relations aurait <f. 15 v. ete dorenavantl la ehose la plus ailreusement dure. En tout ea's, sauf I'emotion, cela va me redonner de la vie par je l'aime tant.

Cela a ralume plus fort mon deşir de toi. Je sens que je m'en vais devenir l'ou.

Jeudi, 27. IX. *Monastirea Horaip*

Joumee tres grosse d'emoţionsr J'ai attendu, attendu en vain toute la joumee, avec une a<n>xiete sans nom. Mais jusqu'au soir rien. Le matin, je me suis reveille avânt l'aurore. J'ai regarde ton portrait, chere Zizi, et je me suis senti şi triste et şi fou d'amour. Vers le soir on în a explique que ce n était pas une lettre, mais un vieux monsieur qui était venu dans un village preş d'iei et que le moine lui a dit cu'une lettre îi pouvait la passer, mais voilà tout et que ei i suiş quitte? pour attendre deux jours!”

Miercuri, 26. IX, *Monastirea Iforaiţa*

Seara, după ceai, o foarte puternică emoţie, care aproape mi-a tăiat respiraţia.

Servitorul mă anunţă că mâine dimineaţă mi se va aduce o scrisoare de la tine. Sunt atât de emoţionat încât tremur. Dumnezeu ştie prin ce mijloc, prin ţărani şi printr-un călugăr de aici, s-a reuşit să se intre în legătură şi mâine dimineaţă trebuie să-mi aducă mesajul care să-mi ridice o mare greutate de pe inimă, sau, în sfârşit, să mă arunce pentru totdeauna în tenebre.

Dar, dragă soţioara mea adorată, ce imprudenţă fără margini, cum dracul dacă servitonil n-ar fi vrut şi, pur şi simplu, s-ar fi dus să spună totul, s-ar fi terminal totul pentru totdeauna;

Încercarea de-a comunica ar fi fost de acum înainte un lucru înfiorător de greu. În orice caz, afară de emoţie, aceasta îmi va reda viaţa, căci le iubesc atât. Aceasta a reaprins mai puternic dorinţa mea pentru tine. Simt că voi înnebuni.

Joi, 27. IX. *Monastirea Horaip*

Zi foarte bogată în emoţii. Am aşteptat, am aşteptat, în zadar, întreaga zi, cu o nelinişte de nedescris. Dar până seara, nimic. Dimineaţa m-am trezit înaintea zorilor. Am privit portretul tău, dragă Zizi, şi m-am simţit atât de trist, atât de nebun de dragoste. Spre seară mi s-a explicat că nu era o scrisoare, ci un bătrân domn, care venise într-un sat de aproape şi căruia călugărul i-a spus că o scrisoare putea trece, dar iată lotul, şi eu sunt gata pentru a aştepta două zile.

1918

73

Cela în a tue, ces cmotions de ces jours m-ont demole. Ileana est venueei dejeuner avee moi, elle fut délicieuse, la petite, nous sommes sortis un peu.

Je t'adore gosse!

<16 r. Vendredi, 28. IX – Samedi, 6. X.

Monastircă Horaiţa

Mon Dieu, quelle semaine pleine d'emotions et de souffrances. J'ai spuffert pendant eette époque le marlyreei, ce ful hor<r>ible. Ce que c'est d'etre prisohier, on ne fait que souffrir humillation morale, après tristesse af<f>reuse. La ehose importante de eette époque e est cu'enfm ai eu des nouvelles de toi, oui deux fois, des lettres, et par quelles cmotions ai passer en les faisant venii" et en y repondant. 1, a premiere est arrivee dimanche 29, au soir, et la seconde mereredi 3,

sur mon jour de fete. La premiere, ţine vraie lettre d'amour, şi botine, şi chere, avee tos prolestalions, la volonte ferme de ne pas me quitter, de vivre etemcilement au pres de ton mari, comme moi aussi je le deşire, mă Zi/i adoree. Je songe eneore à l'aulre jour, quand. Ileana est venueei dejeuner. Llle fut şi bonne et şi douce, la petite, et la gouyemante très bonne aussi. Mais je me sentais şi enerve, şi triste et şi exaspere que lors de son depart ai pleure. Nous avons fait une promenade a travers la forêt boueuse qui aurait pu être exquise, mais voilà avânt le depart mon geolier qui vientmedire qu'il nous accompagne. Je ne me suis jarhais imrnagine [r] autre ehose mais, le fait de l'avoir dit în a boulversefr] l'âme.*

— Aceasta m-a omorât, emoţiile din aceste zile m-au dărâmat. Ileana a venit sa.

dejuneze cu mine, a fost delicioasă, micuţa, am ieşit puţin.

Te ador, puşloaico!

Vineri, 28. IX.

— Sâmbătă, 6. X.

Mănăstirea Flortii (*a*

Dumnezeule, ce săptămână plină de emoţii şi suferinţe. Am suferit în această perioadă martiriul, a fost oribil. A fi prizonier, nu faci decât să înduri umilinţa morală, tristeţea îngrozitoare. Lucrul important din această perioadă este că, în sfârşit, am avut veşti de la tine, da, de două ori, scrisori, şi prin ce emoţii am trecut pentru a le recepţiona şi pentru a răspunde la ele. Prima a sosit duminică 29, pe seară, şi a doua, miercuri 3, de ziua mea. Prima, o adevărată scrisoare de dragoste, atât de bună, de dragă, cu protestele tale, eu voinţa ta fermă de-a nu mă părăsi, de-a trăi pentru totdeauna lângă soţul tău, cum o doresc şi eu, adorata mea Zizi. Mă gândesc încă la cealaltă zi, când Ileana a venit să dejuneze. Ea a fost atât de bună, atât de dulce, micuţa, şi guvernanta foarte bună şi ea.

Dar mă simţeam atât de enervat, atât de trist şi de exasperai, că după plecarea lor, am plâns. Am făcut o plimbare de-a curmezişul pădurii noroioase, care ar fi putut fi aleasă, dar iată, înaintea plecării vine temnicerul meu să-mi spună că ne însoţeşte. Nu mi-am închipuit niciodată altceva, dar faptul de-a o fi spus mi-a tulburat sufletul.

Une autre chose qui chaque fois me donne un coup c'est quand sur le pli qui renferme mă cor<r>cspondance je vois le <f, 16 v. visa de Papa. Şi au monde il y a quelque chosc que je hais c'est que quelqu'un puisse toucher a ce qui regarde mă cor<r>espondance. C'est vrai que ce ne sont que des joum [el aux qui me viennent mais malgré cela, cela me retoume tout moi, et m³ fait rager chaque fois. Mais revenons a nos moutons. La joie de recevoir ce

moţ de toi fut immense. Je l ai la et je Tai relu, ces chers mols corits de la I

main. Mais je m'apercois que tu n'as pas assez bieri, ou plustot tu n'as pas

voul [l] ucomprendrema-lettre, envoyee par Boyle. Je comprends şi bien ton 1

cri de revolte, mais şi sculement tu pouvais avoir conlâance bn moi.

Pour continuor avec mă vie joumâliere, je suis sorti une Ibis a unei

soi<t>dis. ani chasse avec Mărdărescu, qui n'est pas chasseur du (oul et qui I

souiâlait fort aux rudes montées. Moi étais ravi de rafraâehir mă pauvre fete

brulante, à l'air frais des-colines et pour maliraâter mon vieux, ai passe par oii c'était le plus rude. J'ai eu pendant cette course une Vision de splendei în de la nature, comme j'en ai rarement vu [s]. * Monastirea, mai bine zis schitul

Horăicioara! Ziua era friguroasă şi ceţoasă, eu, însetat de dorul tău, încercam să trec pe unde povârnişul era mai mare. Nici că visam unde eram. Părăsesc drumul spre a o ltia peste iarbă pe locul cel mai drept. Ceaţa şi norii, scoborâţi atât de jos, acopereau vârful culmei. Ajuns sus, ce văd, ca prin nişte <f, 17 r.

năframe uriaşe şi cari alunecau şi zburau departe, asemenea unor visuri prea frumoase, 6 bisericuţă albă ce mi se arăta ca într-un raiu ascuns de nori.

Aşezată într-o livadă părăsită, la poalele unei poieni, o zăreai parcă din depărtare. O privelişte atât de frumoasă, că aş fi dorit să te am acolo, lângă

— Un alt lucru, care de fiecare dată îmi dă o lovitură, este atunci când văd viza

Tatii pe plicul care închide corespondenţa mea. Dacă există ecva-pe Itime ce să urăsc, este ca cineva să se poată atinge de ceea ce priveşte corespondenţa mea. liste adevărat că doar ziarele îmi parvin, dar în ciuda acestui fapt, acest lucru mă dă peste cap şi mă face să urlu de fiecare dată. Dar să revenim la oile noastre. Bucuria de-a primi un cuvânt de la tine a fost imensă. Am citit-o şi recitit-o, aceste scumpe cuvinte scrise de mâna ta.

Dar observ că tu nu ai înţeles destul de bine, sau, mai curând, n-ai vrut să înţelegi scrisoarea mea. trimisă prin Boyle. Înţeleg atât de bine strigătul tău de revoltă, dar de-ai putea numai să ai încredere în mine.

Pentru a-mi continua viaţa de zi cu zi, am ieşit o dată la o aşa-zisă vânătoare cu Mărdărescu. care nu este deloc vânător şi care sufla din greu la urcuşurile grele. Eu eram încântat să-mi răcoresc bietul meu cap încins, în aerul proaspăt al colinelor, şi, pentru a-l maltrata pe bătrânul meu. am trecut pe unde era cel mai greu. Am avut în timpul acestei curse o viziune a splendorii naturii, cum rar am văzut.

Depuis lors jusqu'a mon jour de fete rien qui vaille la peine de se raconter. La douleur, 1 eternelle angoisse (?), mă pensée qui est toujours preş de toi. Enfin, ce jour la vânt, ce fut triste et şi dur. Maman et mes soeur [el's sorit venu<e>s. Maman în ap<p>orta l'esquis<s-e d'elle, faite par Bulgăraş48, charmante attontion, car je l ai toujours tant aimée. Elizabeta, quelque jolis livres, ce fut le seul rayon de lumière de la journee.

Avec Maman ai eu uneei terrible et affreuse discussion dans laquelle ai declare de nouveau que mă decision btait prise de ne pas te licher et que şi Fon mettait trop d'obstacles a ce que je te vois, je jet [t] erai dis a present tout pardessus le bord. Puiş, elle est sortie avec tout especes d'horreures, qu'on lui avait raconle sur ton compte, et alors ai senti la coupé deborder et al., pris la defense d'une fa9 on feroce et je me suis mis a vociferer.

Enfin, on s'est calme, et elle m'a dit que n'importe ce qui aixive, elle nevoit pas comment je m'en vais pouvoir reprendre une vie publique aus<s>tot <f. 17 v. >.

Alors elle est sortie avec un projet que je parte [s], aller me battre, et ainsi je pourrais racheter mă faute, et me faire pardonner de t'avoir epouser. Cest l'épreuve du leu.

Et ici il y avait deux solutions, partir seul en airs jusqu'a Sofia,

ou bien, ce qui était beaucoup mieux, partir avec une troupe. Naturellement, cette idee în a souri”.

De atunci, până la ziua mea, nimic care să merite oboseala de-a fi povestit.

Durerea, eterna spaimă, gândul meu, care este mereu lângă tine. În sfârşit, această zi a venit, a fost trist şi atât de dur. Mama şi surorile mele au sosit. Mama mi-a adus schiţa ei, făcută dex Bulgăraş”, încântătoare atenţie, căci întotdeauna mi-a plăcut atât; Elizabeta, câteva cărţi drăguţe; aceasta a fost singura rază de lumină a zilei.

Cu Mama am avut o discuţie teribilă şi îngrozitoare, în care am declarat, din nou, că hotărârea mea era luată, de-a nu te părăsi, şi că, dacă se pun prea multe piedici l dorinţei de-a te vedea, voi arunca, din acest moment, totul peste bord. Apoi, ea a ieşit cu tot felul de orori ce i s-au relatat cu privire la tine, şi atunci am simţit paharul revărsându-se şi ţi-am luat apărarea într-un mod feroce şi am început să vociferez. În sfârşit, s-a calmat şi mi-a spus că orice s-ar întâmpla, ea nu vede cum aş putea să reiau viaţa publică prea curând. Atunci a ieşit cu un proiect că să plec la război şi astfel aş putea să-mi răscumpăr greşeala şi să fiu iertat de-a mă fi căsătorit cu tine. Aceasta-i proba focului.

Şi pentru aceasta sunt două soluţii, să plec singur până la Sofia, sau, ceea ce ar fi mult mai bine, să plec cu o trupă. În mod natural, această idee mi-a surâs.

76 Carol II, însemnări zilnice

Ce meme jour une nouvelle lettre de toi, Aussi unesc espece de joumal comme celui que je l ai envoye. Mais combien douloureux îi a été pour moi, Zizi, je vois que tu commences a perdre coniâance en moi. Oh, quelle hor<r>eur.

Ce moţ qui être pour moi du bonheur, a fete une affreuse souffrânce.

Je me suis coiicne” tot croyant que toutes les misères de la journee în auraient ereinte, mais après avoir relu la lettre, ai bte tellement boulverse que je ne pus dormir. Vers Ies 2 heures du matin, étais encore tout eveille. Iii malgré

cela, par cette lettre je vois que tu m’aimes, et que tu souffres aussi horriblement. Cela vient aussi augmenter mă douleur, mă mizere. Voilà de quelle charmante facon, ce jour de… lele s’est passe.

Le second jour, jeudi 4, vers le soir j<ai> recu [s de M-me

Mavrodi.

Nous avans beaucoup et longtemps cause.

D'abord, Maman me fit dire cu'elle regrettait de in avoir dit tarit de mechantes choses sur toi. A eeci ai repondu que moi aussi je regrettais infiniment cu'une personne intelebigente comme elle, se laisse aller a croire tous les racontars? <f, 18 r. qu'on lui sert, surtout dans ce pays ou l'on aime tant dire du mal, et cu'elle ferait bien une autre Ibis d'exiger qu'on lui prouve de faits precis. La bonne vieille damme dit lui avoir fait la meme remarque.

Ensuite nous avons cause de loi de ton arrive a lassy. Je regretle que tu n ales pas insiste plus d'aller chez le Zanc à la place de lui.*

* în aceeaşi zi, o nouă scrisoare de la tine. De asemenea, un fel de jurnal ca acela pe care ţi l-am trimis. Dar, cât de dureros a fost pentru mine, Zizi, văd că începi să-ţi pierzi încrederea în mine. Oh, ce oroare!

Acest cuvânt ce ar fi fost pentru mine fericire a fost o îngrozitoare suferinţă.

M-am culcat devreme, crezând că toate mizeriile zilei m-ar fi istovit, dar, după ce am recitit scrisoarea, am fost atât de tulburat încât n-am putut dormi. Spre orele 2 ale dimineţii, eram încă bine treaz. Şi, în ciuda acestui fapt-prin această scrisoare vad că mă iubeşti şi că suferi şi tu îngrozitor. Aceasta face, de asemenea, să-mi mărească durerea, mizeria. Iată în ce mod încântător s-a petrecut această zi de... aniversare.

A doua zi, joi 4, spre seară, am primit vizita doamnei Mavrodi. Am disculat mult şi îndelung.

Mai întâi, Mama mi-a transmis că regretă de anii fi spus atâtea lucruri rele despre tine. La aceasta am răspuns că şi eu regret mult că o persoană inteligentă ca ea poate.sa creadă toate bârfele care i se servesc, mai ales în această ţară, în care ne place

atât de mult a vorbi de rău, şi că, altă dată, ar face bine să ceară să i se dovedească prin fapte certe. Buna, bătrâna doamnă, spune că i-ar fi făcut aceeaşi remarcă. Apoi am discutat de tine, de sosirea ta la Iaşi. Regret că n-ai insistat mai mult să mergi la Zanc, în locul lui <al Iaşilor>.

1918

77

Puis nous avons cause de la situation, elle, comme la plupart du

monde, est d’avis que je te Jache [s, ce que je lui fis comprendre, ne se pouvait pas. Alors, elle me dit que n’importe quelle solution adopte, îi falit que je sois ferme.

Puis elle m’a dit que şi je te suiş et deviens un simple particulier je dois devenir un grand homme.

Je dois avouer que ceei me hanţe. Cest vrai je ne veux pour rien au monde, être quelque chose d’inutile dans ce monde, je veux ferire quelque chose pour l’humanité, mais quoi? Et le plus vite y arrive le mieux ca vaut, car aurais plus d’atants pour revenir, vivre dans le pays. Une autre chose cu’elle me dit et qui ost bicn a marquer, c’est que ces bons et raisonables paysans sont assez indignes que ale ete puni; ils sont d’avis que épouse qui aime. Comme ils ont raison.

Depuis lors, jusqu’a aujourd’hui, siimedi, rien, sauf que ai graduellement écrit mă leltre en reponse.

c’est aujourd’hui que je l ai expediee, nouvelle source <f. 18 v.

d’emotions. Râmniceanu est revenu aujourd’hui, passer quelques jours à la place de Mărdarescu. Ainsi, ai eu des nouvelles de la viile. Ceette> canailles de gouvernement semble plustot, brouler dans le manche… Leese Boches font leur bagage et quittent lassy. La question la plus grave c’est le revitaillement qui va assez, diflicilement. En Bebs<s>arabie, cela ne va non plus tres brillament.*

— Apoi am discutat despre situaţie; ea, ca şi majoritatea lumii, este de părere ca eu să te părăsesc, ceea ce am făcut-o să înţeleagă că nu se putea. Atunci, ea îmi spune că orice soluţie aş adopta, trebuie să fiu ferm.

Apoi mi-a spus că dacă te urmez şi devin un simplu particular, trebuie să ajung un om mare.

Trebuie să mărturisesc că aceasta mă obsedează. E adevărat, nu vreau, pentru nimic în lume, să devin ceva inutil în această lume, vreau să fac ceva pentru omenire, dar ce? Şi cu cât mai repede ajung la aceasta, cu atât mai bine, căci aş avea mai multe atuuri pentru a reveni, să trăiesc în ţară. Un alt lucru pe care mi l-a spus şi care e bine de reţinut, este acela că aceşti buni şi rezonabili ţărani sunt destul de indignaţi că am fost pedepsit; ei sunt de părere ca să mă căsătoresc cu cea pe care 6 iubesc. Cum au ei dreptate.

— De atunci până azi, sâmbătă, nimic, afară de faptul că mi-am scris treptat scrisoarea de răsprins.

Astăzi am expediat-o, nouă sursă de emoţii. Râmniceanu a

revenit azi, să petreacă câteva zile în locul lui Mărdarescu. Astfel, am avut veşti de la oraş. Această canalie de Guvern pare mai curând... Boşii îşi fac bagajele, şi părăsesc Iaşii.

Problema cea mai gravă este a privizionarea, care merge destul de greu. În Basarabia, aceasta nu merge nici aici prea strălucit.

78

Carol n, însemnări zilnice

Sur le front c'est merveilleux, Ies Boches foutent le câmp de la facon la plus glorieuse.

Voilà les faits principaux des ces deraiers jours, ma chère petite

Femme. Nouvelleépoqued emotions jusqu'a ce que la reponse vierme de chez toi. Baby, Baby, oh, reprends confiance en ton mari, tout ce qu'il t'a écrit est bien vrai. Chérie, comme je t'adore, comme je te deşire ce soir... Te t'embrasse follement.

Dimanche, 7. X.

Monastirea Horaija

11 a fait şi beau ce matin, et je suis sorti avec Râmniceanu, chasser.

Inutile de dire qu'on n-a rien vu, Mais la journee était şi splendide. Assistă, dans cette forêt, a peu [xi preş vierge, ai laisse mă pensée volfi'jer vers un être qui m'est plus cher pardes<s-us tout.

<f. 19 r. Car cet être, şi adorable que tu es mă Zuky. Oui, a toi, a qui ailie mă vie a tout jamais. Oh, Ies heures horribics, Ies heures penibles d'attente par les quels nous allons passer, mais rien, rien au monde n ebranlera mă volante que nous vivions toujours ensemble. Oh, devant cette splendeur de

Dieu je t'ai tant, tant deşire mon amour.

La rentrée de cette chasse je la fis par l'exquise vallée de la

Horăicioara. Cela în a beaucoup rap<p>elle le Peleş:

— Pe front, e minunat, nemţii spală puţina în modul cel mai glorios.

Iată faptele principale ale acestor ultime zile, draga mea soţioară. O nouă perioadă de emoţii până ce-mi soseşte răspunsul tău. Baby, Baby, oh, ai din nou încredere în soţul tău, tot ce ţi-a scris este adevărat. Dragă, cum te ador, cum te doresc în această seară. Te îmbrăţişez nebuneşte.

Duminică, 7. X.

Monastirea Horai [a

A fost atât de frumos în această dimineaţă şi am ieşit cu Râmniceanu, să vânez. Inutil să spun că nu s-a văzut nimic. Dar ziua a fost atât de frumoasă. Aşezat acolo, în această pădure, aproape virgină, mi-am lăsat gândul să zboare spre o fiinţă care îmi este dragă, mai presus de orice.

Căci această fiinţă, atât de adorabilă, eşti tu, Zuky a mea. Da, la tine, la cea de care mi-am legat viaţa pentru totdeauna. Oh, ore oribile, ore penibile de aşteptare prin care vom trece, dar nimic, nimic în lume nu va zdruncina voinţa mea că noi vom trăi mereu împreună. Oh, în faţa acestei splendori a lui Dumnezeu te-am dorit atât, atât, dragostea mea.

Întoarcerea de la această vânătoare am făcut-o prin minunata vale a

Horăicioarei. Aceasta mi-a amintit mult Peleşul.

1918

79

Dans l'apres-midi je suis ereinte car ai a peine pu dormir de la nuit.

Je commence a souffrir d'însomnie ce qui est pour le moins assez penible. Ma pauvre pensée est tracassee par trois choses. D'abord, l'idee de cette separation qui moi me tue, ehsuite, mon projet militaire et enfin, c'est ridicule a dire, mais leese mots de M-me Mavrodi, „vous devez être un grand homme”. Et je trouve que tout ca est plus facile *k* dire cu'a faire.

Oh, chérie, je t'adore tant. Je ne puis supporter cette vie loin de toi.

Je crois que cette nuit ci je m'en vais dormir.

Bonnc nuit, je t'embrasse, ma petite femme *et* voudrais tant t'avoir preş de moi.

<f. 19 v. >Lundi, 8.X.

Mănăstirea Iforaifa

Je me sens tout miserable ce soir, et tellement follement amoureux de toi. Boyle a etc me voir. Îl m s-a raconte toute la visite chez toi. C'était quclque chosc qui venait directement de toi, qlielque chose de vivant qui avait vu, ma chère Femme adoree. Pour cela 9 a me fit plaisir.

D'après certaines choses qu'il me dit je vis que tu étais, toujours fidele de coeur et de pensée, cu'au fond tu avais confiance en moi et

cela me consola de beaueoup de tristesses. Mais, comme, ai d'autres nouvelles, ceci ne lut cu'un complement.*

— După amiaza eram istovit, căci abia de am putut dormi noaptea. Încep să sufăr de insomnie, ceea ce este pe puţin destul de penibil. Biata mea minte este tracasată de trei lucruri. Mai întâi, ideea acestei separări, care pe mine mă omoară, apoi, proiectul meu militar şi, în sfârşit, e ridicol de spus, cuvintele doamnei Mavrodi, „trebuie să fii un om mare". Şi găsesc că toate acestea sunt mai uşor de spus decât de făcut.

Oh, dragă, te ador atât. Nu pot să suport această viaţă departe de tine.

Cred că în această noapte voi dormi.

Noapte bună, te sărut, soţioară, şi aş vrea atât să te am lângă mine.

Luni, 8. X.

Mănăstirea Horaiţa

Mă simt de-a dreptul mizerabil în această seară şi atât de nebuneşte îndrăgostit de tine. Boyle a fost să mă vadă. El mi-a povestit toată vizita la tine. Era ceva care venea direct de la tine. ceva viu, care o văzuse pe draga, adorata mea soţie. De aceasta, acest fapt îmi face plăcere.

După anumite lucruri pe care mi le-a spus, am văzut că tu eşti tot credincioasă cu trupul şi cu sufletul, că, în fond, tu ai încredere în mine şi aceasta m-a consolat de multe din tristeţi. Dar, cum am alte noutăţi, acestea n-au fost decât o completare.

Ensuite nous avons cause choses militaires. Le projet de mon depart au front a pris, et l'on ea>vu me pennettre d'arranger quelque choses. Il paraît que l'idee a été lancee par l'attache militaire anglais. Papa n'a pas ete tres content d'abord, mais ensuite îi s'est plie. Îl voit dans ceci, comme nous aussi, une tres grânde importance politique. Ce projet în est d'autant plus cher cu'il est „notre" projet. Puis îl m'a parte encore d'une lettre que le general Skina".

a écrit sur toi et la familie et dans laquelle il vous traité d'une fiere de faeon, du j-este je dois voir moi aussi cette lettre. Puis, toujours sur les Skina il paraît cu'ils mooritent, M-me ou bien Meggie, des inepties, distant* <f.20 r. tantes sur notre sejour la bas, l'ann-e

passee. Îl m s-a dit moins t'avoir dit que ces gens la ne sont pas des arriia. Ensuite, îl m'a encore dit que tu n btais pas *trbs* claire sur la question de la solution et que tu as priefe] que écrive de nouveau, pour la dire plus clairement. Je sens la dedans, je ne sais pourquoi… mais ai du în executer, malgré la forte envie que avais de refuser pour ne pas cveiller le moindre soupcon. J'ai écrit, mais ai aussi, & rit bien des phrases d'esperance poui l'avenir.

Me voilà encore tracasse par un nouveau souci, c'est cette lettre, cette miserable lettre, qui va te faire de la peine qui va te faire souffrir, qui va encore te faire douter de moi. Mais, il y a des choses, qui, vu mes autres lettres, devrai<e>ni t'etre claires. Quelle miserable nuit, je m'en vais encore avoir". /

…

În text este neclar: *degon* sau *digan*?

„Apoi, am discutat despre treburi militare. Proiectul plecării mele pe front a prins şi s-a văzut că mi se permite să aranjez ceva. Pare că ideea a fost lansată de ataşatul militar englez. Mai întâi, Tata n-a fost foarte mulţumit, dar apoi s-a raliat. El acordă acestui fapt, ca şi noi, o foarte mare importanţă politică. Acest proiect îmi este cu atât mai drag, cu cât este „proiectul nostru". Apoi, mi-a vorbit de încă o scrisoare, pe care generalul Skina 4 a scris-o cu privire la tine şi la familia ta şi în care vă tratează de sus, în rest, trebuie să văd şi eu această scrisoare. Apoi, tot cu privire la familia Skina, se pare că ei povestesc, Doamna sau poate Meggie, inepţii, spunând atâtea despre şederea noastră acolo, anul trecut. Mi-a spus, cel puţin că aceşti oameni nu ne sunt prieteni.

Apoi, mi-a mai spus că ţie nu-ţi era foarte clară problema soluţionării şi că te-ai rugat ca eu să-ţi scriu din nou, pentru a ţi-o spune mai clar. Simt aici, înăuntru, nu ştiu de ce…

…dar a trebuit să mă execut, în ciuda puternicei dorinţe pe care o aveam de-a refuza, pentru a nu trezi cea mai mică bănuială. Am scris, dar de asemenea am scris şi multe I

fraze de speranţă pentru viitor.

Dar iată-mă iar tracasat de o nouă grijă, această scrisoare, această scrisoare mizerabilă care te va mâhni, care te va face să suferi, care te va face încă să te îndoieşti de mine, Dar, sunt lucruri care, văzând alte scrisori ale mele, ar trebui să-ţi fie clare. Ce mizerabilă noapte voi avea iar.

1918

81

O, je t’aime et te deşire, c’est fou!

Mardi, 9.X.

Mănăstirea f forai fa

Cela în a été ăp>eu preş impossible de in endormir hier soir. A cote des traeas d’avant il y a encore cette lettre que ai berit hier soir qui augmente mes, enen>uis, c’est affreux. 11 se passe en <f. 20 v. moi un tel combat de conscience, ai-je le droit moral de faire semblant, de lâeher ma femme pour sauver le pays? Le pays, est-il vraiment tout en danger par mon acte? Puis, şi a present on nous separe, quelle lutte et quelle energie îi me faudra pour reprendre la vie que nous avons rêve, oh, je ne me fals aucuneiliusion.

Mais voici, ce nouveau projet qui vient, oh, pourvu qu’il renonce, se sera şi-beau. La separation me semblera, peut-être, moins dure la bas sur le cham<p> de bataille, car c’est notre projet.

Puis, a cote de ces traeas, la voilà, le diien de garde d’ici qui sentant

Flash chez moi s’est mis a aboyer devant mă fenetre, tout le matin, cela a été trop pour mes pauvres nerfs.

Oui, aujourd’hui c’est le 9, un mois, un long mois qu’on nous a separa.

Et quel mois affreux. Mois de douleur, mois qui a completement brisă mes nerfs. Il n’y a pas de commentaires a faire, cela a été affreux, et avec les jours qui passent c’est toujours plus affreux. Mon Dieu, je faime, c’est ca, je t’ai promis de te garder toute mă vie, et je n’ai qil une parole.*

„O, te iubesc şi te doresc, e o nebunie!

Marii, 9. X.

Monastirea Horaiţa

Mi-a fost aproape imposibil să adorm ieri seară. Alături de tracasările de înainte, mai este şi această scrisoare pe care am scris-o ieri seară, care îmi sporeşte necazurile, este îngrozitor. Se dă în mine o astfel de luptă de conştiinţă, am dreptul moral să procedez aşa, să-mi părăsesc soţia pentru a salva Ţara? Ţara este cu adevărat în pericol, prin actul meu? Apoi, dacă în prezent ne separă, ce luptă şi ce energie îmi va trebui pentru a relua viaţa pe care am visat-o, oh, nu-mi fac nicio iluzie.

Dar iată, acest nou proiect care vine, oh, numai să nu renunţe, va fi atât de frumos. Separarea îmi va părea, poate, mai puţin dură, acolo, pe câmpul de bătaie, căci este proiectul nostru...

1 Apoi, alături de aceste tracasări, iată, câinele de pază de aici, care simţindu-l pe Flash la mine, a început să latre în faţa ferestrei mele, toată dimineaţa, aceasta a fost prea mult pentru bieţii mei nervi.

Da, astăzi este 9, o lună, o lună lungă de când ne-au despărţit. Şi ce lună îngrozitoare. O lună de durere, o lună care mi-a sfărâmat complet nervii. Nu sunt comentarii de făcut, a fost îngrozitor şi, cu zilele care trec, devine tot mai înfiorător.

Dumnezeule, te iubesc, asta-i, ţi-am promis să te păstrez toată viaţa şi nu am decât un cuvânt.

82 Carol n, însemnări zilnice

Je regarde la ta photo sur mă table et je me dis que ces pauvres soirées auraient ete şi belles, şi infiniment belles avec toi preş de moi, mais comme 9 a. Oh, ce mois de septembre 1918, je te maudis!”

<21 r. >. Mercredi, 10. X.

Mănăstirea Horaip

A doua zi de frig, seri cu ceaţă deasă, astăzi cu soare, cu dinţi. Am putut să mă ocup oleacă astăzi, am copiat câteva poezii în carnetul ce-l pregătesc pentru tine, Zizi. Gândul tot la tine şi numai la tine. Aliaţii au sosit pe Dunăre, Vidinul şi Nicopole au fost ocupate. După atâtea sute de ani, iată iarăşi ostile franceze în cetatea dunăreană.

Jeudi, 11. X.

Monastirca Horaip

Bea<u>coup de choses interessantes aujourd’hui, Ileana et Boyle ont ete dejuner chez moi. La gosse fut adorable, et aussi exquise que possible pendant la petite promenade que nous fâmes.

Boyle în a d’abord apporră une lettre de toi, un cher moţ doux et plein”.

de resignation et de coniâance. Mon amour, ma femme chere, que ce signe de toi me fit plaisir, malgré que ai un certam doute qu’il ne soit pas écrit par toi.

Îl t’a trouve, me dit-il, bien portante, et vous avez pu causer longtempş les deux. Il paraît que tu as confiance en moi. Aie-le cârje ne puis te tromper. II

m a dit de t’avoir recom<m>ande de voir un avocat pour regieicertaines questioas financieres <f.21 v „Et que tu as refuse. ** J’en

suiş assez content car

— Privesc fotografia ta de pe masă şi îmi spun că aceste biete seri ar fi fost atât de frumoase, atât de infinit de frumoase cu tine aproape de mine, dar asta-i. Oh, această lună de septembrie 1918, te blestem!

Joi, 11. X.

Monastirea Horaip

Multe lucruri interesante azi, Ileana şi Boyle au fost să ia masa la mine.

Puştoaica a fost adorabilă şi atât de distinsă, pe cât posibil, în timpul micii plimbări pe care am făcut-o.

Boyle mi-a adus mai întâi o scrisoare de la tine, un drag cuvânt dujce şi plin de resemnare şi de încredere. Dragostea mea, scumpa mea soţie, câtă plăcere îmi face acest semn de la tine, în ciuda faptului că am o anume îndoială că nu a fost scrisă de tine.

El te-a găsit, îmi spune, bine sănătoasă şi aţi putut discuta amândoi îndelung. Se pare că ai încredere în mine. Să ai, căci nu pot să te înşel. Mi-a spus că ţi-ar fi recomandat să vezi un avocat pentru a regla anumite probleme financiare, şi că tu ai refuzat

1918

83

cela me dorinţe l'obligation morale de pourvoir pour toi. Et même şi dans cette guerre qui va recommencer je dois perir, moi je sais que ton sort sera établi.

Pauvre chere Zizi adoree, şi tout s'est passee corrime îi me la raconte, tu es une heroinc, je t'admire et t'en aime d'avantage. Mais après que duc être l'après?... (sie).

Ensuite îi în a parte de la question politique* – militaire. Il paraît que cela marche et que pot» le 15 novembre nous avons c. a. d, Papa a decide d'etre preţ. On doit encore causer a Brătiano50 et a Prezan51. Papa a admis en principe que ale un comandament, ce qui me (?) ravi.

Je vois que Maman, ne în a pas dit un plan vague, comme je l'avais, eram<o. La journee lut splendide et tres chaude au soleil. Il y a malheureusement un moţ qui a tout gate. En causant de ton avenir, dans le caz queje meurs, je dis que ces questions je les arrangerais] avec toi, avânt mon depart pour le combat, alors Boyle în a repondu, „Mais je ne sais pas şi votre

Pere vous laissera ia revoir”. Voyons, şa n’est pas possible qu’on soit şi cruej, et puis ai la promesse de Maman sur laquelle je compte.

Mon Baby, mon adoree, je suis-şi, şi amoureux de toi ce soir. Chere, chere petite femme şi seulement je t’avais. Şi seulement <f. 22 r. je pouvais regarder dans les vrais yeux et pas seulement dans la photo. Oh, que je te veux!**

— În text este: *politics*.

„” Suni destul de mulţumit, că ei aceasta îmi dă obligaţia morală să mă îngrijesc de tine. Şi, chiar dacă trebuie să pier în acest război care va reîncepe, voi şti că soarta ta va fi asigurată. Biată, dragă, Zizi adorară, dacă totul s-a petrecut după cum el mi-a povestit, eşti o eroină şi te admir şi te iubesc pentru aceasta mai mult. Dar după, ce trebuie să fie după?

Apoi, mi-a vorbit de problema politico-militară. Se pare că merge şi că pe 15

noiembrie avem c. a. d. Tata a hotărât să fie pregătit. Mai trebuie să se discute cu

Brătianuso şi cu Prezan51. Tata a admis, în principiu, ca eu să am un comandament, ceea ce m-a încântat:

Văd că Mama nu mi-a vorbit de un plan vag, aşa cum mă temusem. Ziua a fost splendidă şi foarte cald la soare. Există, din nefericire, un cuvânt care a ratat totul.

Discutând de viitorul tău, în cazul în care mor, am spus că aceste probleme le voi aranja cu tine, înaintea plecării mele la luptă, atunci Boyle mi-a răspuns: „Dar nu ştiu dacă Tatăl dumneavoastră vă va lăsa s-o revedeţi”. Să vedem, nu e posibil să fie atât de crud, şi apoi am promisiunea Mamei, pe care contez.

Baby, adorata mea, sunt atât, atât de îndrăgostit de tine în această seară.

Dragă, dragă soţioară, dacă măcar te-aş avea. Dacă, măcar aş putea privi în ochii tăi cei adevăraţi, şi nu numai la fotografie. Oh, cât te doresc!

, 84

Carol II, însemnări zilniee

I Vendredi, 12. X.

Mănăstirea Horaiţa

Joumee heureuse, je sens mon âme grandir, un rayon de soleil est descendu sur moi. J’ai recu, chere, chere Zuky, la reponse que

attendais depuis şi longtemps. Et quelle lettre exquise el bonne. Malgré să prolonde tristesse qui me fit pleurer, elle m[3] fit şi, şi plaisir. Mon Dieu, ces chers mots d'amour, şi doux, şi adorables, quelle folie; ciuci doux et sublime rêve.

Il faut que je lises] et que je relise [s ces chers mots qui sont la pour me griser. Oh, Baby, comme je t'adore et comme altends l'heure de te revoir, et puis l'heure exquise du bonheur sans lin. Merçi pour les mots şi bons, pour les chers mots de confiance et d'amour.

Je ţ adore, je voudrais t'avoir la pour t'embrasser bien fort, pour te remercier inlâniment.

Oh, ma chère, mă folie, mă passion! Ma femine!"

<f.22 v. Sâmbătă, 13. X.

Mănăstirea Horaifa

Ce să zic pentru azi. Cu zi ce trece, emoţia mii creşte. În ziua de 15

noiembrie trebuim să fiţi în [îl gata, ce zi mare va fi. Deci până în ziua aceea voi avea fericirea să te văd. Oh, dacă ai şti ţi] cât de nebuneşte aştept eu acea oră. Acea oră sublimă, în care mă voi putea arunca la sânul tău şi-mi voi putea

(xiihni capul şi inima în braţele tale. În cursul după-amiezii a început să picure, iar acum, seara, plouă bine. îi frig afară, şi la mine în odaie arde un foc frumuşel şi care ar putea i-i atât de vesel!... Azi seară, recitindu-ţi scrisoarea, atât de duioasă şi de amărâtă, m-am simţit tare, tare aproape de tine, nebuna

— Zi fericită, simt cum îmi creşte sufletul, o rază de soare a coborât asupra mea.

Am primit, dragă, dragă Zuky, răspunsul pe care-l aşteptam de atâta vreme. Şi ce scrisoare distinsă şi bună. În ciuda profundei sale tristeţi, care mă face să plâng, ea mi-a făcut atâta, atâta plăcere. Dumnezeule, aceste dragi cuvinte de dragoste, atât de dulci, atât de adorabile, ce nebunie, ce dulce şi sublim vis".

Trebuie să citesc şi să recitesc aceste dragi cuvinte care au ajuns la mine pentru a mă îmbăta. Oh, Baby, cât te ador şi cum aştept ceasul când te voi revedea şi apoi ora aleasă a fericirii tară sfârşit. Mulţumesc pentru cuvintele atât de bune, pentru cuvintele dragi de încredere şi de dragoste.

Te ador, aş vrea să te am aici pentru a te săruta mult, pentru a-ţi mulţumi infinit de mult.

Oh, draga mea, nebunia tnea, pasiunea mea. Soţia mea!

mea prietenă. Scump odor adorat, fetiţa mea, surioaro, soţia mea din visuri, domniţă din poveşti.

Din cauza ei abia putui adormi, toutes ces questions me trot Oent par l’esprit et il y en a, au<x> quels c’est fort dificile de repondre. Ma fete me fait mal ce soir, et tout de meme, le matin, je suis sorti et al., fait une bonne promenade dans la firet dore. J’ai eu, aujourd’hui ţellement l’impression de l’automne, un vent froid soufflait dans les feuilles desechees des arbres qui faisaient un bruit de papier froisse.

J’ai mai à la fete et je cesses d’écrire”.

<f. 23 r. Duminică, 14. X.

Mănăstirea Horaifa

Cu tot frigul şi ploaia de azi, am a>ieşit toată ziua la vânătoare. sus pe culmi, prin desişurile pădurii, ca să-mi mai treacă de urât, şi mi-a plăcut această zi prin vremea rea. Da, să-mi treacă de urât, dar cum să-mi treacă, când tot urâtul meu nu este decât dorul de tine. De te-aş avea, Baby scumpă, lângă mine, urâtul n-ar mai fi pe lumea asta pentru mine. Aş uita de toate dorurile vieţii, fermecându-mă de sărutul tău nebun. Puişorule, de ai şti cât de tare le doresc. Dimineaţa am fost acolo sus pe culmi şi am privit lung şi departe înspre acel aiiţişor de ţară unde dorul tău se uneşte în ace<i>aşi năzui<nţă cu dorul meu. Masa o luăm afară. După amiaz, din nou urmăm cu zadarnica noastră căutare. Cel puţin astăzi avui ceva mai mult noroc, căci am putut trage două focuri într-un căprior ce trecea ca fulgerul şi care şi-a urmat drumul tot atât de sănătos cât a venit.

Seara, la mine în odaie, mi-am găsit focul arzând în vatră şi, mai ales.

„Dorul arzându-mi inima.

Tare aş vrea, soţioară dragă, să-m-încălzesc în braţele tale, căci mi-e frig. Şi dorul şi aşteptarea mă zdrobesc.

Dar prea multă vreme nu va putea trece şi voi trebui să-ţi dau o sărutare nebună, şi apoi la luptă ca să-ţi câştig mâna şi dreptul la fericire!

* toate aceste probleme îmi trec prin gând şi mă obsedează, la care e foarte greu de răspuns. În astă seară mă doare capul, cu toate că, dimineaţa, am ieşit şi am făcut o plimbare bună în pădurea aurită. Astăzi, am avut atât de mult impresia de toamnă, un vânt rece sufla printre frunzişul uscat al copacilor, făcând un zgomot de hârtie

mototolită.

Mă doare capul şi mă opresc din scris.

86 Carol. II, însemnări zilnice

<f. 23 v. Luni, 15 – miercuri, 17. X.

Monastirea Horaifa

3 zile de frig şi de ploaie, de vrais joumees d'automne. Je n'ai pas bouge de la maison, ce qui m'a donee le temps de beaucoup lire, de penser et de t'écrire, ma chère petite femme. Comme un vil paresseux que je suis je ne me suis pas leve avânt onze heures, cela a deja tue la moitié de la journee.

Mais ces matinees au lit je les emplo<i>yaient a t'écrire, chere adoree. Cette bonne lettre journaliere, c'est mă meilleure heure de la journee, c'est celle ou ai la plus parfaite communion d'âme avec ma petite adoree. Tu dis qiie je suis arrive a être aime comme je le de sirais, cela me remplis mbn coeur de bonheur et en chosse un peu de l'amertume et de la douleur qui's y trouve. Mais toi aussi, tu dois savoir que tu es aimée comme tu as toujoijrs voului'etre. Tu es aimée comme personne ne le flit, avec un devqu<e>ment sans bornes. Ma seule pensée c'est d'assurer notre bonheur. De nous preparer une bonne vie, de bonheur complet sans nuages, sans remords. Mais pour y arriver, combien de luttes faut-il, et par combien d'afireuses douleur [el's devons nous passer. Mais toutes ces douleur [el's, toutes ces hurriillations, il faut les supporter pour pouvoir alors vivre heureux et tranquil [le] s. Mais aussi... alors, în est une preocupation que în en vais je faire, comment allons-nous vivre jusqu'a ce que le travail que j'entreprendraig alors pourra porter des fruits. Toi, mon adoree, tu dois <f. 24 r. avoir la vie douce, moi je dois trim [m] ei fort.*

* adevărate zile de toamnă. Nu m-am mişcat din casă, ceea ce mi-a dat timp de-a citi mult, de-a mă gândi şi de a-ţi scrie, draga mea soţioară. Ca un leneş rău ce sunt, nu m-am sculat înainte de orele unsprezece, aceasta mi-a omorât jumătate din zi. Dar aceste dimineţi în pat, le folosesc pentru a-ţi scrie, draga mea adorată. Această scrisoare zilnică este cea mai bună oră din zi, este aceea în care am cea mai perfectă Comuniune a sufletului cu micuţa mea adorată. Spui că am ajuns să fiu iubit precum mi-o doream, aceasta îmi umple sufletul de fericire şi de oarecare amărăciune şi durere care există în ea. Dar tu, de asemenea, trebuie să ştii că eşti iubită precum ţi-ai dorit întotdeauna să fii.

Eşti iubită cum nimeni nu a fost, cu un devotament fără margini. Singurul mai gând este de-a asigura fericirea noastră, de-a ne pregăti p viaţă bună, de fericire completă, fără nori, fără remuşcări. Dar pentru a ajunge acolo, câte lupte trebuie date şi prin câte dureri îngrozitoare trebuie să mai trecem. Dar toate aceste dureri, toate aceste umilinţe, trebuie să le suportăm pentru a putea trăi fericiţi şi liniştiţi. Dar, de asemenea… îmi este o preocupare, ce voi face, cum vom trăi până când efortul pe care-l voi face îşi va da roadele. Tu, adorata mea, trebuie să ai o viaţă dulce, eu trebuie să muncesc din greu.

1918 … 87

Mais, soutenu par ton amour, qui me sera le continuei encouragement et avec la ferme volonte d'arriver on se fera une vie heureuse et belle. Şi seulement nous pouvions rester dans le pays comme je serais heureux, comme je trouverais des champs d'activite sans nombre et comme je pourrais faire du bien a cette Patrie que aime tant. Mais, n'importe ou je serais, c'est pour toi, ma femme aimée, et pour la Roumanie Grande et heureuse que je travaillerais.

Şi seulement toutes les misères que j'endure loin de toi, ne în ebranlent pas trop.

À-propos de Grande Roumanie, les eveniments se precipitent avec une rapidite extraordinaire. L'Autriche est foule [r], elle, peleei de tous les cotes, et les nationalites se levent et s'organisent surleur propre compte. Leese

Boches, de jour en jour, fillent un plus mauvais cotton. Ils quittent notre cher pays aussi, assez prom<p>tement. Les allies ont passep] le Danube, et sont avec de petits elements sur notre ter<r>itoire, d'ou ils ont pris de boches prisoniers. Mais moi, ce qui m'a ter<r>asse le plus, et ce qui aurait ete mon travail [le] şi nous avions reussi c'est les Transylvains.

En France, on vient de former officiellement, la Legion Transylvaine, qui combat sur le front. Et chez eu<x>, dans leur pays, ils bougent aussi fort et s'organisent et veulent leur independence. Ce discours qui suit, en voilà la plus eclatante <f. 24 v. preuve SV.

<f. 25 v. Alte şi frumoase vremuri. O altă lucrare, zilele acestea, care m-a ocupat mult, a fost alcătuirea unei ordine de bătaie şi a [l] următorului memoriu care le-am trimis astăzi lui Papa".

— Dar susţinut de dragostea ta, care îmi va fi o continuă încurajare, şi cu dorinţa fermă de a reuşi, ne vom face o viaţă fericită şi

frumoasă. Dacă măcar am putea rămâne în ţară, cât aş în de fericit; aş găsi numeroase câmpuri de activitate şi cât bine aş putea face acestei Ţări pe care o iubesc atât. Dar oriunde aş fi, voi munci pentru tine, soţia mea iubită, şi pentru România Mare şi fericită. Dacă măcar toate mizeriile pe care le îndur departe de tine nu m-ar zdruncina prea mult.

Cu privire la România Mare, evenimentele se precipită cu o rapiditate extraordinară. Austria este călcată în picioare, ea, sfâşiată din toate părţile, şi naţionalităţile se ridică şi se organizează pe cont propriu. Nemţilor, din zi în zi le merge tot mai rău. Ei părăsesc şi scumpa noastră ţară, destul de prompt. Aliaţii au trecut

Dunărea şi sunt, cu puţine elemente, pe teritoriul nostru, de unde au luat nemţi prizonieri. Dar pe mine, ceea ce m-a preocupat cel mai mult şi ceea ce ar fi fost opera mea, dacă am reuşi, sunt transilvănenii., în Franţa, tocmai s-a constituit oficial. Legiunea Transilvăneană, care luptă pe front. Şi la ei, în ţara lor, ei se mişcă destul de puternic şi se organizează şi-şi vor independenţa. Acest discurs care urmează, iată cea mai strălucitoare dovadă30.

** Urmează paginile 25 v. – 27 r., albe, pe care Carol a intenţionat să copieze memoriul adresat tatălui său.

88 Carol n, însemnări zilnice

<f. 27 v. Ca politică internă, Guvernul de canalii care îi avem se clatină tare şi în curând va zbura. Dar, din nenorocire, prevăd că în locul lui, tot Brătianu va veni la putere. Când vor veni oare alte vremuri? Cu oamenii aceştia nu se poate. Poate că luptătorii din Ardeal ne vor aduce un sânge nou!

Petite, malgré toutes ces preocupations mă pensie cours toujours vers toi… Te t’adore plus que tu ne puis te l’im [m] aginer.

Ma passion, mă Zizi. Bonsoir, je t’embrasse follement.

Jeudi, 18.X.

Monastirea Horaiţa

Joum-e passee presque exclusivement avec toi, mă Baby sichere. ai écrit le matin au liţ, ai écrit de nouveau le soir, après mon the. Tu ne pourras pas cette fois-ci te plaindre, mon cher amour, que je n’ai pas decât assez longuement.

Oh, cette journee passee a causer avec toi, ma petite femme ador-e, me donne bien de la joie; mais aussi remplit mon pauvre coeur de douleur d’etre şi loin de toi.

Maman et Mignon ont ete a dejeuner. Il a fait un temps

bpouvantable après une vague arret de pluie, vers midi <f. 28 r. l'après midi, cela a recommence de plus belle, vers 5 h. surtout il y a eu une de ces averses formidables comme on en voit à la montagne et qui m'a* tant rapelă [s] Sinaia et les temps heureuxd autrefois!... Nouvelles importantes politiques, cela va marcher. En principe, on a admis d'etre sous la conduite supérieure des alli & s.

Il s'agit de pousser Papa a me donner un comandement. ** Se lasă greu.

* în text este: *m'ont*.

** Micuţo, în ciuda tuturor acestor preocupări, gândul meu se îndreaptă mereu

La tine. Te ador mai mult decât poţi tu să-ţi închipui.

Pasiunea mea, Zizi a mea, bună seara, te sărut nebuneşte.

Joi, 18. X.

Monaslirea Horaiţa

Zi petrecută aproape exclusiv cu tine, Baby a mea, atât de dragă. Dimineaţa, am scris în pat, am scris din nou seara, după ceai. Nu vei putea, de această dată, să te plângi, scumpa mea iubire, că nu ţi-am scris atât timp. Oh, această zi petrecută, discutând cu tine, soţioara mea adorată, îmi dă atâta bucurie, dar îmi şi umple biata inimă de durerea de-a fi atât de departe de tine.

Mama şi Mignon au fost la dejun. A fost un timp înspăimântător, după o vagă încetare a ploii, spre prânz, după amiaza a reînceput şi mai tare, mai ales spre orele 5, a fost una din acele averse formidabile cum nu se văd decât la munte şi care mi-a amintit atât de mult de Sinaia şi de timpurile fericite de altă dată!... Importante ştiri politic; va merge. În principiu, s-a admis să fiu sub comanda superioară a aliaţilor. Este vorba de să-l împinge pe Tata să-mi dea un comandament.

1918

89

Bonne nuit, petite Femme adoree, mă main în a faii mal d'avoir tant écrit. Je t'embrasse beaucoup, follement el. tres fort.*

Vineri, 19. IX.

Monastirea Horaip

Vremea s-a îndreptat. Azi seara bate un vântişor tăricel. Am primit o ştire foarte importantă. Turcii au încheiat armistiţiul, deschizând astfel drumul aliaţilor înspre noi. După 4 ani, iată din nou

comunicaţia prin

Dardanele deschisă. Ce o să ne aducă ziua de mâine?

Mon amour, ai tant pense a toi aujourd'hui, de plus en plus, mă conviction et mă decision de vivre avec toi, s-affermit, donc sois sans crainte, je t'adore et en te distant bonsoir, ton pauvre mari embrasse să femme adoree bien tendrement.™

<f. 28 v. Sâmbătă, 20. X.

Monastirea Homifa

Ştirifi] din ce în ce mai interesante. În Ungaria, care s-a declarat independentă, revoluţie completă. În Austria, idem M. Mi se pare că s-a proclamat chiar republica în ambele ţări. În tot cazul, Monarhia a dispărut de pa harta Europei. Laviena s-au produs scene care amintesc revoluţia din

1848. Slovacii s-au> declarat independenţi M. Serbia e complet evacuată.

Situaţia, cât se poate de încâlcită. În Austria, un vânt de bolşevism, comitete de soldaţi etc. în Ardeal, după câte ştiu, linişte. Chez Ies Boches, cela commence aussi a branler. Iassy, il y en a aujourd'hui une manifestation pour Papa et Maman...

D'un cote, on détruit ies souverains, d'un autre, on ies rehaus<s-e.

Marghiloman a du [t] bien se rejouir, le brute, a entendu les cris de „Trăiască

România Mare" * *.

— Noapte bună, soţioară adorată, mă doare mâna de cât am scris. Te sărut mult, nebuneşte şi foarte tare.

** Dragostea mea, m-am gândit atât de mult la tine astăzi, convingerea şi decizia mea de-a trăi cu tine se întăresc din ce în ce mai mult, deci fii fără teamă, te ador şi, spunându-ţi bună seara, bietul tău soţ te sărută tandru, soţie adorată.

*". La boşi, începe, de asemenea, să se clatine. La Iaşi, a fost azi o manifestaţie pentru Tata şi Mama.

Pe de o parte, se distrug suveranii, pe de alta, îi preamăresc. Marghiloman ar trebui cu adevărat să se bucure, bruta, a auzit strigătele de Trăiască România Mare".

La seule chose qui m'inquiete est ce vent de bolchevisme

pourvu que cela ne vierme pas chez nous. Cest Averescu que je crains. Il est capable de faire un mauvais coup par fureur contre Brătianu. Je song<e>ais cu'en caz de revolution. ce. ez nous, c'est peuţ être, nous, my Baby, qui juste a cause de notre mariage, pourrons sauver ta, situation. Mais n anticipons pas sur des choses qui n'ont pas l'air d'etre. Ce serait assez cocasse de voir Carol contre Averescu!

Baby Iove, ai commence la journee avec toi, car, ce matin, au lit ai termine la lettre que expediaiese cette après midi…

<f. 29 r. Depuis cette heurelă, comme tout le temps de reste c'est la pensée de toi qui domine mă journee. Je t'adore gosse, et je te dis bonsoir, mon idole, ent'embrassant bien fort.*

Duminică, 21.X.

Mănăstirea Horaifa

Ce s-o mai fi întâmplând prin lume? Ce epocă mare, ce vremuri frumoase şi cât de mult aş ţi] vrea să mă pot bucura de ele. Dar aci, biet prizonier închis, departe de toate, mai ales departe de tine, Baby. Tu ai fi în clipele acelea de renaştere a neamului, prismul prin care aş ţi] vedea toate faptele mărite.

Dar aşa? Am avut azi vizite militare spre a vorbi de viitor, Stârcea", căruia i-am spus toate deziderat ele mele. Dar am impresia că Papa se lasă greu, foarte greu, ca de obicei nu vrea să se hotărască. Nu mai avem decât 10

zile şi vom trebui să începem să mişcăm. Am cerut Divizia de Munte, care am aranjat-o eu şi care aş ţi] organizaro tot eu.

Dar, departe de tine, puişorul meu iubit, viaţa îmi este atât de grea, şi atât de mult te iubesc. Bună seara iubito!

<f.29 v. Luni 22. X!

Mănăstirea Horaip.

Azi nii s-a întâmplat nimica, aceeaşi obişnuită viaţă tâmpită. Am citit

— Singurul lucru care mă îngrijorează este acest vânt de bolşevism, măcar ca acesta să râu vină la noi. Averescu este acela de care mă tem. El este în stare de o lovitură urâtă, din cauza mâniei faţă de Brătianu. Mă gândesc că, în caz de revoluţie la noi, suntem noi, poate, Baby a mea, care tocmai din cauza căsătoriei noastre, am putea salva situaţia. Dar să nu anticipăm cu privire la lucruri care nu dau semne de existenţă. Ar fi destul de ridicol să-l vezi pe Carol contra lui Averescu.

Baby iubţtă, am început ziua cu tine, căci în această dimineaţă, în pat, am terminat scrisoarea pe care o voi expedia în această după amiază.

Din această clipă, în tot timpul ce îmi rămâne, gândul la tine domină ziua mea.

Te ador, puştoaico, şi-ţi spun bună seara, idolul meu, sărutându-te puternic.

1918

91

mult şi m-am gândit mai ales la tine, Zizi.

Ştiri au venit, Tisza „a fost împuşcat. Românii noştri din Ardeal şi

Bucovina încep a se organiza. Mai ales în Bucovina s-a constituit un Guvern naţional cu Cavalerul Flondor57. Iată şi al doilea stat independent Românesc.

Declaraţia acestui Guvern e foarte frumoasă şi am fost foarte emoţionat citind-o. Voilà tout. Chérie, je me sens şi malheureux car demain c'est la fete et je serais loin de toi, quelle horreur.*

Marţi, 23. „X.

Monastirea Horaiţa

Baby adoree, ma petite femme şi chere, dire cu'en cette journee oii aurais du tare a ţes cotes, a t-aimer, a te couvrir de chers et fous baisers, je dois rester seul et triste dans mă reclusion. Mes voeux tu dois les connaître.

Tu connais mes desirs, chérie, entre mes desirs et mes voeux îi n'y a pas de difference.

Ton bonheur a toi c'est mon bonheur a moi. Nos vies sont tellementlie<e>s, je ne puis plus vivre loin de toi, mă pauvre vie-n en vatit pas la peine.

Mais c'est şi affreux a supporter el malgré tout, îi faut's y resigner a cette separation qui rhe martirise; tout notre <f. 30 r. avenir est en ceci. Mon adoree, je voudrais tant que ce jour soit le commencement du bonheur pour toi! J'aurais voulu la passer cette pauvre journee meme loin, avec toi, pouvoir me recueillir tout entier dans mon amour. Mais je n'ai pas pu. J'ai eu de visites, Mugur, Murgoci et Pascu. On a eu a quatre une longue discussion politique. Murgoci veut s-olcuper de politique militante.**

— Iată, totul. Dragă, mă simt atât de nefericit, căci mâine este

aniversarea ta şi eu voi fi departe de tine, ce oroare.

** Baby adorată, soţioara mea atât de dragă, a spune că în această zi, în care ar fi trebuit să fiu alături de tine, să te iubesc, să te acopăr cu dragi şi nebune sărutări, trebuie să rămân singur şi trist în recluziunea mea. Urările mele trebuie să le ştii. Îmi cunoşti dorinţele, dragă, între dorinţele şi urările mele nu e diferenţă.

Fericirea ta este şi fericirea mea. Vieţile noastre sunt atât de legate, nu mai pot trăi departe de tine, biata mea viaţă nu merită efortul. Dar e atât de îngrozitor de suportat şi, în ciuda a tot, trebuie, să mă resemnez cu această despărţire care mă martirizează, tot viitorul nostru constă în aceasta. Adorata mea, aş vrea atât ca această zi să fie începutul fericirii pentru tine! Aş fi vrut să petrec această biată zi, chiar departe, cu tine, să pot să mă reculeg în întregime în dragostea mea. Dar nu am putut. Am avut vizite, Mugur.

Murgoci şi Pascu. Am avut, în patru, o lungă discuţie politică. Murgoci doreşte să se ocupe de politică militantă.

92 Carol II, însemnări zilnice

Mais pour pouvoir faire quelque chose, il faut être, dans un parţi et lui avec son groupe d'amis îi veut entrer dans le Parţi Liberal, car c'est celui que donne le plus de g<a>ranti<e>s democratiques. Moi, ai ete d'un autre au; s, cârje crains que tout leur elan honn & e sera absorbe par les sales types de la bas. Lui espere pouvoir avec les siens former un groupe qui pourra netoyer

Ies canailles. Mon avis était qu'il attende un peu que l'union se fasse et alors qu'il essaye de se mettre d'acord avec tous les elements sains des pays unis, surtout de Transylvanie, ou bien de fonder un grand purnal et de propager les idées democratiques et saines de cette facon la et de former ainsi le courant qu'on veut faire.

Mais tout cela, şi toi je ne t'ai [s] pas que în importe.

Baby, Baby, plains ton pauvre malhe ureux de mari qui t'adore tant et qui aujourd'hui surtout voudrait tant être heureux dans ţes chers bras fous.

Pauvre amour, bonne nuit je t'embrasse fort.

<f.30 v. Miercuri, 24. X.

Monastirea Horaiţa

Hura! A căzut ministerul. Canaliile au plecat, s-au dus dracului, şi nici Brătianu n-a venit. Cette nouvelle, recue hier soir, me fit doublement plaisir". Generalul Coandă*8 a luat tot guvernul, fără

oameni politici, oameni cinstiţi, de acţiune. Iată şi proclamaţia prin care Papa anunţă cele săvârşite:

„Români, împrejurările ne dau din nou putinţa să îndeplinim ceea ce v-am făgăduit şi ceea ce în sufletul meu n-am încetat să voiesc – reformele constituţionale care asigură tuturor cetăţenilor votul obştesc şi ţăranilor.

— Dar, pentru a putea face ceva, trebuie să fii într-un partid şi el, cu grupul său de prieteni, vrea să intre în Partidul Liberal, căci acesta este cel care oferă cele mai multe garanţii democratice. Eu am fost de altă părere, căci mă tem că tot elanuljor onest va fi absorbit de tipii murdari de acolo. El speră să poată forma cu ai săi un grup, care va putea să cureţe canaliile. Părerea mea este ca el să aştepte puţin, ca uniunea să se facă, şi atunci să încerce să se pună de acord cu toate elementele sănătoase ale ţării unite, mai ales din Transilvania, sau, mai bine, să întemeieze un mare ziar şi să propage cu putere ideile democratice şi sănătoase, în această manieră, şi să formeze astfel curentul pe care vrea să-l formeze.

Dar toate acestea, dacă nu te am pe tine, ce mă interesează.

Baby, Baby, plânge-l pe bietul, nefericitul tău soţ, care te adoră atât şi care azi, mai ales, ar vrea atât să fie. fericit în iubitele tale braţe nebune.

Biata mea dragoste, noapte bună, te sărut cu putere.

** Această ştire, primită ieri-seară, îmi face o dublă plăcere.

1918

93

proprietatea a 2 milioane de hectare din proprietatea mea particulară, precum şi moşiile domeniului Coroanei, statului şi aşezămintelor de binefacere;

Guvernul meu le va înfăptui. Pe temeiul lor vom asigura viaţa socială şi economică cu mai multă dreptate şi mai mult spor pentru toţi cei care muncesc.

Guvernul meu va lua, fără întârziere, măsurile cuvenite pentru ca aceste reforme să dobândească fiinţă în <f. 31 r. Vechiul Regat ca şi în Basarabia, voim ca cuvântul dat să se îndeplinească. Români! mai mult decât oricând, azi, ţara are nevoie de unirea tuturor price aţâţare la ură şi la dezbinare e vătămătoare şi vinovată, numai prin concordie şi prin ordine vom putea îndeplini înaltele datorii obşteşti. Mă îndreptez către voi cu dragoste şi cu credinţă; sigur că la voi găsesc

aceleaşi sentimente de iubire şi de încredere pentru regele vostru, care, prin unirea noastră, va da scumpei noastre României putere şi propăşire?

Dat în Iaşi, astăzi 24 octombrie 1918. Ferdinand” *

Soluţia aceasta a problemelor politice interioare îmi place foarte mult, n-o să poată să se fălească niciuna din partidele (sic) că ea’a înfăptuit reformele promise. Popularitatea atât de mare a tronului va creşte încă mult prin aceste cuvinte simple, dar care lovesc bine.

Găsesc că proclamaţia e o formidabilă palmă lui Marghiloman & Co. Şi aceasta mă încântă şi mai mult. Tot astfel a primit-o Guvernul, duminica trecută, la întrunirea de la Kişineu, se citea telegrama în care se povestea manifestaţia de la

Iaşi a 31 v. şi tot publicul începu să zbiere: „Guvernul să plece”. Întâmplarea a voit ca în acel moment să intre în sală tocmai dom ministru Mitilineu”! il a du se rendre compte a quel point les chers Bochophiles sont aprecies. Toujours, à-propos de popularite et de Bes<S>arabie, Murgoci m’a dit que mon mariage a fait la bas un effet magnifique, je suis devenit, depuis lors, vraiment tres populaire. Cela me ravi, mon amour chéri, mă Zuky adoree, que embrasse follement, miile et miile fois.

Mais, grâce a ces.com<m>entaires, ai oublié de raconte<r> ce que ai fait. Mercredi ai ete à la chasse, et quelle chasse. J’ai tue un chevreuil et ieri ai rate un autre”.

„* Textul proclamaţiei este dactilografiat.

** A trebuit să-şi dea seama în ce măsură dragii filogermani sunt apreciaţi. Iar, cu privire la popularitate şi la Basarabia, Murgoci mi-a spus că mariajul meu a făcut acolo un efect magnific, am devenit de atunci, cu adevărat, foarte popular. Aceasta mă încântă, dragostea mea, Zuky a mea adorată, pe care te sărut nebuneşte, de mii şi mii de ori.

Dar, datorită acestor comentarii, am uitat să-ţi povestesc ce am făcut.

Miercuri, am fost la vânătoare”, şi ce vânătoare. Am ucis un căprior şi am ratat un altul.

Celui que ai rate c’est a cause de toi, toute mon attention, toute mă pensée était au loin vers toi, vers toi, mon unique joie, pensant trop *a* toi, ai raţe mon comptant pris puis que c’était pour toi. La haut, sur

ces collines magnifiques, la vue's etandait au loin, pardessus les montagnes, et tout au fond de ce splendide tableau, le Ceahlău dominait dans toute să splendeur.

Je song<e>ais comme nous pourrions être sublimement heureux les deux şi l'on nous laissait yivre. Mais on nous tue, c'est affreux. Jeudi, Mignon et Ileana ont ete me voir, ravi<e>s des choses qui se passent. Moi, je me rends compte que mon coeur est mort a tout ce qui n'est pas toi. Je voudrais me rejouir des eveniments, de ces rêves qui s'accomplissent, mais puisque mă vie-n'a pas son bonheur tout le reste laisse <f. 32 r. morne, je ne sens vibrer en moi que mă passion pour toi et mă douleur sans fin d'etre loin de ce que aime le plus sur terre. Baby, Baby, je suis le plus miserable être qui soit.

Je t'adore et te deşire follement et te dit bonsoir en te couvrant de baisers. * *

Vendredi, 26 – Lundi, 29. X.

Monastirea Horctiţa

S-a sunat mobilizarea. Aveam nesfârşită nădejde că eram să plecăm la luptă, dar iată că acest armistiţiu a venit şi războiul s-a curmat. Zile mai frumoase se arată pentru Ţară. Trupele noastre au pătruns şi în Ardeal.

Generalul Berthelot a trecut Dunărea şi se îndreaptă înspre Bucureşti, voilà, nouvelle après nouvelle qui devraient ravir mon coeur, mais îi reste toujours muet et morne a tout ce qui n'est pas toi".

Rateul e din cauza ta, toată atenţia mea, gândul meu erau departe, la tine, la tine, unica mea bucurie; gândindu-mă prea mult la tine, am ratat, este preţul meu, căci era pentru tine. Acolo, sus, pe aceste coline magnifice, vederea se întindea în depărtare, pe deasupra munţilor, şi în fundalul acestui splendid tablou, Ceahlăul domina în toată splendoarea sa. Mă gândeam cât de sublim de fericiţi am fi putut fi amândoi, dacă ne-ar fi lăsat să trăim. Dar, ne omoară, este îngrozitor. Joi, Mignon şi Ileana au fost să mă vadă, încântate de lucrurile ce se petrec. Eu îmi dau seama că inima mea e moartă la tot ceea ce nu eşti tu. Aş vrea să mă bucur de evenimente, de aceste vise care se împlinesc, dar, pentru că viaţa mea nu-şi are fericirea, tot restul devine tern, nu simt să vibreze în mine decât pasiunea pentru tine şi durerea mea fără margini de-a fi departe de ceea ce iubesc mai mult pe pământ. Baby, Baby, sunt cea mai mizerabilă fiinţă cu putinţă.

Te ador şi te doresc nebuneşte şi-ţi spun bună seara

acoperindu-te de sărutări.

** iată, ştire după ştire, care ar trebui să-mi încânte inima, dar ea rămâne mereu mută şi indiferentă la tot ceea ce nu eşti tu.

1918

95

Maman est venue samedi me voir et m'a dit que bientôt, elle croit, que mon sejour ici va se terminar et que je m'en vais recevoir l'ordre d'aller rejoindre mon regiment, pas mon ancien, malheureusement, mais probablement, le iar de chasseurs. Elle în a encore promis de lutter pour obtenir une entrevue, que je puisse te voir avânt mon depart, je lui ai bien fait comprendre cu'autrement îi n'y avait rien a attendre de moi, que c'était la seule chose qui pouvait me donner un peu du courrage pour <f. 32 v. supporter l'affreux tourment qu'on me fait endurer.

Je traâne ainsi deux jours dans l'emotion de l'attente affreuse, c'est quelque chose d'inconcevablement affreux que ces jours-ci. Enfin, ce soir, ai re9 u de Papa un telegramme qui al'air assez airriable et qui me fait venii" a

Iassy. Donc, c'est ce soir que se termine, la premiere époque de ce temps de mizere, toute remplie de toi et de la douleur de la separation. Que vont.

m apporter les heures qui suiveront? Pour le moment je crains que toujours la separation et une lutte sans fin pour în approcher de toi. Je me sens deja tout epuise par tout ce qui passe sur mă fete; ou vais-je, puiser la force pour continuer? J'ai, malgré tout ce que Maman m'a dit, tres grand espoir que je te reverrai [s]. Un autre trac [e] as, comment vais-je pouvoir continuer a t'écrire, mon Dieu, mon Dieu, et cela c'est encore mă seule consolation. ** Je dois encore

* în text este: va.

** Mama a venit sâmbătă să mă vadă şi mi-a spus că, în curând, crede că şederea mea aici se va încheia şi că voi primi ordinul să merg să-mi întâlnesc regimentul, nu cel vechi al meu, din nefericire, dar probabil, Regimentul 1 de Vânători. Mi-a mai promis să lupte pentru a obţine o întrevedere, ca eu să te pot vedea înaintea plecării, am făcut-6 să înţeleagă bine că, altfel, nu e nimic de aşteptat de la mine, că acesta este singurul lucru care ar putea să-mi dea puţin curaj pentru a suporta îngrozitoarea suferinţă pe care m-au făcut să o îndur.

Astfel o duc, de două zile, în emoţia aşteptării înfiorătoare, nu

este ceva mai de neconceput de îngrozitor ca aceste zile. În sfârşit, în această seară, am primit de la

Tata o telegramă care are un ton destul de amabil şi prin care îmi cere să vin la Iaşi. Deci, aceasta-i seara în care se încheie prima etapă din acest timp de mizerie, umplut în întregime de tine şi de durerea despărţirii. Ce-mi vor aduce orele ce vor urma? Pentru moment, mă tem că tot despărţirea şi o luptă fără sfârşit pentru a mă apropia de tine. Mă simt deja complet epuizat de tot ce este pe capul meu; când voi „epuiza forţa de-a continua? Am, în ciuda a tot ce Mama mi-a spus, o mare speranţă că te voi revedea. O

altă grijă, cum voi putea să continui a-ţi scrie, Dumnezeule, Dumnezeule, şi aceasta încă este singura mea consolare.

96 Carol n, însemnări zilnice terminar, ce soir, mă grande lettre et tâcher de l'expedier demain matin. Pourvu cu'elle t'arrive. Je t'adore, je t'adore, my Baby, ma petite femme adoree, je n'ai que toi au monde.*

— Trebuie să închei, în această seară, scrisoarea mea lungă şi să încerc s-o expediez mâine dimineaţă. Numai de-ai primi-o. Te ador, te ador, Baby, soţioara mea adorată, nu te am decât pe tine pe lume.

1918

97

<f. 33 r. II

MIZERE

30. X. 1918

<f. 33 v. Marţi, 30. X.

— Joi, 8. *XV*.

Iaşi k

<f. 36> Luni, 12 – Sâmbătă, 17 nov.

Paşcani-Buftea

Ce să zic de aceste zile de călătorie. Luni de dimineaţă, mi-am regăsit regimentul la Paşcani. Je métais attendu a avoir plus d'emotions que ca Mais mon coeur est tellement meurtri que je ne ressens. plus rien. Les souvenirs de notre entrevue, ces chers baisers qui m-ont rafermi, ton regard şi percant şi douloureux et şi fou de revoir, les agents de surete, la lutte pour l'avenir, tout cela se heurte et se retourne dans mă fete et y forme un caños épouvantable. Je ne sens cu'une chose, c'est que je souffre et que je t'aime follement, mă Baby.

Dans ces instants glorieux pour le pays, je voudrais pouvoir me rejouir, dans le bonheur, et je ne puis que pleurefujr dans mon

malheur. Mon

Dieu, quel sort malheureux!”

Despre călătorie, ce să zic. Lungă, şi am cam suferit de frig în vagonul care nu prea încălzea. Prima seară până la Tecuci, marţi am trecut de Ploieşti şi miercuri de dimineaţă eram în Buftea. Singur eşalonul cu care eram eu a trecut mai bine, celelalte două, care plecaseră înaintea noastră; au sosit abia ieri. Le temps mauvais aide a tout rendre morose, îi pleu’ sans discontinuer. * * *

— La aceste date, Carol nu a consemnat nimic. Urmează apoi două file (34, 35), care conţin un mic indice pentru textul anterior, realizat de Carol însuşi.

** Ma aşteptasem să am mai multe emoţii decât am avut. Dar inima mea e atât de strivită, încât nu mai simt mai nimic. Amintirile întrevederii noastre, aceste dragi săruturi care mi-au dat putere, privirea ta atât de pătrunzătoare şi de dureroasă şi atât de nebună de revederea noastră, agenţii de siguranţă, lupta pentru viitor, toate acestea se izbesc şi se reîntorc în mintea mea, dând naştere la un haos de nedescris. Nu simt decât un lucru, acela că sufăr şi că te iubesc nebuneşte, Baby.

În aceste clipe glorioase pentru ţară aş vrea să mă pot bucura în fericire, şi nu pot decât să plâng în nefericirea mea. Dumnezeule, ce soartă nefericită.

* * * Timpul prost ajută ca totul să fie morocănos, plouă fără încetare.

Ce matin, la pluie est remplacee par un brouillard leger. Je plains <f.

37 r. >* Ies soldats qui marchent vers Bucarest, ils arriveront dans un joii etat a Băneasa, car la boue sur les routes est inconcevable. Demain, c’est l’entrée, une grande fete et je souffre, et je sais que je souffrirai [s] encore.

Ma vie est dure, dure, loin de toi, que adore.

My Baby Iove, you are all my joy and my only joy”.

Arh. St. Buc, Casa Regală, Principele Carol, de. 3/1918.

— Pagina 36 v. este albă.

** în această dimineaţă, ploaia a fost înlocuită de o ceaţă uşoară. îi plâng pe soldaţii care merg spre Bucureşti, vor ajunge într-o stare

nostimă la Băneasa, căci noroiul de pe drumuri este de neconceput. Mâine este intrarea, o mare sărbătoare, şi eu sufăr şi ştiu că voi mai suferi încă.

Viaţa mea este grea, dură, departe de tine, pe care te ador.

Baby iubito, eşti toată bucuria mea şi singura mea bucurie

<însemnări zilnice, 1921>

Jurnalul <meu>

<Caietul> I

Ianuarie

<f.2 r. Vineri, 1 Ianuarie

Il faut que je commence cette nouvelle année cronologiquement surtont que cette fois eus le bonheur immense de la commencer etant avec toi, mă Păsărică.

Le reveillon ne fut pas extraordinairement gai mais je me suis senti tellement heureux d'etre avec toi. Au moment ou la nouvelle année commenca voilà que tu trouves justement moyen de t'esquiver et de partir d a cote de moi.

Pourvu que ce ne soit pas un mauvais pressage. D'après tous les serments d'amour <eternel> que nous nous sommes faits ce soir cela me paraît quere possible. Le souper, nous ranima un peu surtout Gaf était en très bonne forme.

Après diner1 tu în a demandee de te montrer une lettre de Lisa, et nous voilà en train de la dechifrer ensemble. Tout en causant tu ale demanda şi plus tard en te mariant et en ayant un enfant tu pour<r>ais l'appeler de mon nom. Şi tu crois que je pouvaiste refuser une pareille chose, voyons mon enfant. Chere petite âme, tu ne peux te rendre compte du bonheur que cela me fit. Donc en

Mmant en le cajolant c'est un peu moi, ton pauvre a-mi, que tu aimeras. * Les baisers que tu lui prodigueras seront un peu pour moi. En embrassant son front ou să joue, c'est un peu mes levres que tu embrasseras? <f.2 v. Dieu qu'il sera

— Trebuie să încep acest nou an cronologic, mai ales ca de data aceasta am avut imensa fericire să-l încep alături de tine, Păsărica mea.

Revelionul n-a fost foarte vesel, dar eu m-am simţit foarte fericit alături de tine. Chiar atunci când noul an începea, tu ai găsit un pretext să te eschivezi şi să pleci de lângă mine. Sper să n-o fi făcut doar pentru a mă chinui din nou. După toate jurămintele de dragoste veşnică pe care ni le-am făcut din nou, cred că acest lucru nu este posibil. La masă

ne-am înveselit puţin, Gaf era într-o formă extraordinară.

După ce ne-am ridicat de la masă mi-ai cerut să-ţi arăt o scrisoare de la Lisa, şi iată-ne, alături, încercând s-o descifrăm împreună. În timp ce discutăm vrute şi nevrute, m-ai întrebat dacă mai târziu, când ai să te măriţi şi ai să ai un copil, poţi să-i pui numele meu. Cum poţi să crezi, draga mea, că aş putea să te refuz. Sufleţelul meu, nici nu-ţi dai seama cât de fericit m-ar face aşa ceva. Iubindu-l şi mângâindu-l pe el e ca şi cum m-ai iubi pe mine, bietul tău prieten…

100

Carol II, însemnări zilnice heureux le pauvre mioche d'<être aime> par toi, et Dieu <site> que je serais jaloux des <baisers que> tu lui prodigueras. Tu dis que moi seul j'envisage la possibilite de pouvoir me marier avec une autre, je vois que toi aussi şi tu y songes. J'y songe şi tu veux mais j'en souffre le martyre, cette pensée me tue.

Après que tout le monde fut parţi moi je suis reste a mon bureau dans cette chere chambre que tu trouves şi sympathyque, et que aimerai d'autant plus depuis aujourd'hui.

Je me mets a feuilleter et a lire les observations que tu fis sur les bords de mon journal rendu ce soir. Pour revenir a cette question du manque de confiance <don't> tu în en as donnée une nouvelle preuve aujourd'hui. Je t'avais prkie de in apporter ton journal a toi, et tu me l'avais promis voici cu'en ouvrant l'enveloppe je n'y trouve que le mien; d'abord tu as manque a ta parole

<et en> suite tu în as prouvee que tu as encore des doutes sur moi. Je dois avouer que je ne te comprends pas. D'abord des serments <fous> d'amour passion –, ils sont bien sinceres, de> ne te fals pas l'affront d'en douter un seul instant, puis ensuite cel incomprehensible manque de confiance que je sens malgré toi, et malgré ţes serments, et que du reste tu în as avouee ce soir, sans pouvoir me l'expliquer. Mais revenons a mon journal.*

— De câte ori îl vei săruta pe el e ca şi cum m-ai săruta pe mine. Atunci când îl vei săruta pe el, pe frunte sau pe obraz, oare nu va fi ca şi când mi-ai săruta mie buzele?

Doamne, ce fericire pe acest puşti <să fie iubit de tine> şi numai Dumnezeu ştie ce gelos voi fi pentru <sărutările pe care> i le vei da lui şi nu mie. Îmi spui că numai eu concep căsătoria cu o alta, dar văd că şi tu te gândeşti la asta. Recunosc, dacă vrei, că mă gândesc la asta, dar sufăr consecinţele acestui lucru, pentru că gândul acesta mă ucide.

După ce toată lumea a plecat, eu am rămas la biroul meu din această cameră dragă, pe care tu o socoteşti simpatică şi pe care o voi iubi şi mai mult de azi înainte.

M-am apucat să răsfoiesc şi să citesc observaţiile pe care le-ai făcut pe marginea jurnalului meu, pe care mi l-ai înapoiat astă seară. Să revenim la problema lipsei de încredere de care tu mi-ai dat o nouă dovadă astăzi. Te rugasem să-mi aduci jurnalul tău şi tu mi-ai promis c-o să faci acest lucru, dar, iată că, deschizând plicul, nu l-am găsit decât pe-al meu; în primul rând, nu te-ai ţinut de cuvânt şi apoi mi-ai dovedit că încă te îndoieşti de mine. Trebuie să mărturisesc că nu te înţeleg. Mai întâi jurăminte

<nebuneşti> de dragoste, de care nu mă îndoiesc nicio clipă că sunt sincere, apoi această de neînţeles lipsă de încredere pe care o simt, fără voia ta şi în ciuda jurămintelor tale, şi pe care tu mi-ai mărturisit-o, de altfel, astă seară, fără să-mi dai vreo explicaţie. Să revenim, deci, la jurnalul meu.

1921

101

Je notes quelques reponses:

pag. *93*. Être l'un à l'autre, je te crois c'est mon plus fou deşir. Şi pour qu'il se realize îi n'y avait cu'a desirer et a esperer la realisation de ce bonheur ne peut être autre que celui que nos coeurs attendent avec impatience. pag. *102*

Je te crois cu'ils finiront par te rendres foile ces rêves dans lesquels tout le bonheur absolut vous <f.3 t. <appartient>... c'est le reveil qui m'afolle moi, de retrouver toute da souffrance> après tout le bonheur. Comme on a raison de dire que croire qu'on est heureux equivaut au bonheur. Je dois dire que pendant mes rêves ai senti le bonheur le plus complet. Te sentir que tu es a moi mă Păsărică, voir le bonheur avec les yeux, ah! quelle folie, mais aussi quel reveil douloureux.

pag. *104* l!) onc tu peux sérieusement croire que je puis douter de ton amour? Voyons, mon enfant, quelle folie te prends. Sache que cela în est *absolument impossible* de douter de toi!

pag. *106* Quand je te parte de mon ideal, pourquoi me faire Egoiste?

Est-ce tellement egoiste de desirer d'etre aime? Toi tu ne veux cu'aimer-te contentes-tu de cela? Ou bien est-ce que tu veux être aussi

aimée, ne te faut pas cela pour ton bonheur? L <amour est> un egoisme, mais un Egoisme divin car c'est un egoisme a deux! pag. *136* Tu me dis que jamais tu ne pourras aimer celui que tu epouseras şi ce n'est moi. Cela ne peut être cu'a mon avantage.

Moi je puis te dire la meme chose. Il n'y a que toi que je pourrais aimer dans ce monde; ma femme sera pour moi toujours une intrue dans mon foyer, car elle a pris la place que tétait duc a toi.*

— Notez câteva răspunsuri:

pag. *93* Să ne aparţinem unul altuia, aceasta este într-adevăr dorinţa mea cea mai arzătoare. Dacă, pentru a se realiza, trebuie să ne-o dorim şi să sperăm, realizarea acestei fericiri nu poate fi aha decât aceea pe care sufletele noastre o aşteaptă cu nerăbdare, pag. *102* Te cred când spui că aceste vise, în care fericirea absolută <îţi aparţine>, te vor înnebuni până la urmă.

Pe mine mă înnebuneşte clipa în care mă trezesc din vis şi regăsesc toată <suferinţa> după atâta fericire. Câtă dreptate au cei ce spun că eşti fericit atunci când crezi că eşti fericit. Trebuie să spun că, în visele mele, am cunoscut adevărata fericire. Să simt că eşti a mea, Păsărica mea, să văd fericirea cu ochii, oh, ce nebunie şi ce realitate dureroasă în acelaşi timp.

pag. *104* Deci tu poţi crede că eu m-aş putea îndoi de drag istea ta? Draga mea asta e o adevărată nebunie. Să ştii că mi-ar fi absolut imposibil să mă îndoiesc de tine!

pag. *106* De ce mă faci egoist, când eu îţi vorbesc de idealul meu? Să-ţi doreşti să fii iubit înseamnă să fii egoist? Tu nu vrei decât să iubeşti, îţi ajunge atât? Oare mi vrei să fii şi iubită, n-ai nevoie de acest lucru, pentru a fi fericită? Dragostea este o formă de egoism, dar un egoism divin, pentru că este un egoism în doi. pag. *136* îmi spui că nu-l vei putea iubi niciodată pe cel cu care te vei căsători, decât dacă acela voi fi eu. Acest lucru nu poate decât să mă bucure. Îţi pot spune şi eu acelaşi lucru. Numai pe tine te-aş putea iubi în lumea asta; soţia mea va fi pentru mine, întotdeauna, o intrusă în căminul meu, pentru că ea ţi-a luat locul care ţi-era destinat.

102

Carol II, însemnări zilnice pag. *137* Ces seuls mots je t'adore, me vont plus au coeur que bien des serments. Je ne veux pas te peiner en te demandant souvent şi tu m'aimes, mais ai besoin de l'entendre continuellement, que tu me le dises sans cesse tonjours. pag. *140* Je te

crois ce que ai souffert a ce mariage d'Ivonne60 est a peine descriptible toute la revolte contre l'injustice de ce monde, c'est levee en moi et în a fait un mal sans pareil. pag. *148* Tu te redits contre ce nom de maîtresse? Je me demande pourquoi. Toi, qui professes ne pas tenir aux conventions de ce monde. Sache <f. 3 v. que dans ce monde ci ce n'est pas les epouses îi… plus adorees mais, bien les maîtressesp-g. *156*… desires et de toute ton âme et de toute la force… amour a moi. Je n ose pas y songer, je me trouve… fievreux eny… usant, ce serait… beaux. Tunemoureraspas… pas peur. Je suis sur que le jour ou un tel bonheur nous arrivera nous ne serons pas mâne etones car c'est un droit qui nous appartient. pag. *158* Quel bien cela me fait a mă pauvre âme troublée et souffrante de lire ces chers mots și pleins d'un amour tendre. Du reste, je suis sur que jamais tu n auras l'occasion de m'aimer secrètement sans que je le sache car jamais je ne oesserais de t'aimer. pag. *180*

Ce qui tu desires c'est moi. Ce n'est pas beaucoup car <ai besoin de toi de

<ton>* corps et d'aimer. Faits de moi ce que tu voudras, je suis ton esclave, car je t'adore comme peu ont adore. Oh, je ferme les yeux et je te vois tout preș de moi collee <sur>mă poitrine, <dechiree> dans mes bras comme un petit oiseau efifraye. ** O, Păsărică, ce n'est pas en vain que tu portes ce nom, pour vivre tu

— Cuvânt omis.

— Pag. *137* Aceste simple cuvinte, te ador, îmi merg la inimă mai mult decât orice jurăminte. Nu vreau să te chinui întrebându-te mereu dacă mă iubești, dar am nevoie s-o aud tot timpul, spune-mi-o mereu, spune-mi-o întruna, pag. *140* Te cred, ceea ce am avut eu de suportat în această căsătorie, din cauza Ipannei60, este greu de descris, în mine s-a strâns toată revolta împotriva nedreptății din această lume și mi-a făcut un rău fără seamă. pag. *148* Te revolți împotriva acestui apelativ de amantă? JVE întreb de ce o feți tocmai tu, care susții că nu'trebuie să ținem cont de convențiile acestei lumi. Trebuie să știi că, în această lume, nu soțiile <sunt cele> mai adorate, ci amantele, <și asta> din tot sufletul și cu toată puterea, dragostea mea. Nici nu îndrăznesc să mă gândesc cât de frumos ar fi să fim tot timpul împreună. Nu vei muri de fericire>, nu te teme. Sunt sigur că atunci când va veni ziua să fim împreună, nici măcar nu ne vom mai mira, pentru că avem dreptul să fim fericiți, pag.

158 Cât de mult bine îi face sufletului meu tulburat şi suferind să citească aceste cuvinte dragi, pline de-atâta iubire. De altfel, sunt sigur că nu vei avea niciodată ocazia să mă iubeşti în secret, fără ca eu s-o ştiu, pentru că eu nu voi înceta să te iubesc, pag. *180* Ceea ce-ţi doreşti tu, sunt eu. Nu e prea mult, pentru că eu am nevoie de tine, de corpul tău, am nevoie să te iubesc. Fă ce vrei din mine, sunt sclavul tău, pentru că eu te iubesc cum puţini au iubit.

Oh, închid ochii şi te văd lângă mine, culcată pe pieptul meu, pierdută în braţele mele, ca o mică păsărică speriată.

1921

103

as besoin d'un nici et ce nici ce n'est que moi qui ptiisse te l'offrir. Et pour que ce nici existe il faut que tu y sois. pag. *182*... quand elles sont prononces par ţes lvres adorees oii bien écrites de la chere petite main. Donc en echarigearit nos bagues nous nous sommes donnes l'un à l'autre pour loujours, je suis a toi et tu es a moi, ma chère fiancee adoree. Oh, cette bague qui a chaque instant me revele que tu es *mă* Păsărică et ne me quitte jamais, elle în accompagne dans toutes mes heures de douleurs et dans mes heures de contentement, şi rares. Je continue dans le volume d'Octobre-Decembre. Ici ţes impressions sorit plus prăeises car tu n'as pas eu le temps d'oublier. pag. *A* – donc malgré tout, ce doute, cel afifreux doute, qui te hanţe. Meme après tout ce que tu as la dans mon journal tu peux douter. Ne comprends – tu pas que <f. 4 r. de ne peux concevoir> la vie sans toi, Ies heures passees loin de-toi n existent... douleur.

Tu as <raison> de croire que pour moi îi... y avoir quelque ehose en dehors de toi. Je t'ai tant de fois demand te pour que cel affreux doute se dissipe, que tu exiges quelque chose n'importe ce que tu voudras pour que je puisse te convaincre de la verit6. Sais – tu un caz ou je t'ai trompee ou ai manque de confiance envers toi? Ne peux tu pas comprendre que ce que ai souffert a".

cause de toi en ces demiers temps în a rendu a peu preş fou? Demande a quiconque a eu a travailler avec moi e ai> ete impossible, comme fou, la familie comme ca'habitude> ne s'est apercu de rien.*

On croit que je suis de <bon> humeur toujours <heureux>. Alors

— O, Păsărică, nu degeaba îţi spun aşa, ca să poţi trăi, tu ai nevoie de lin cuib şi acest cuib numai eu ţi-l pot oferi. Iar ca acest cuib să existe, trebuie să exişti tu.

pag. *182* <Aceste cuvinte>, când sunt pronunţate de buzele tale adorate sau scrise de mâna ta micuţă. Deci, schimbând aceste inele, ne aparţinem pentru totdeauna, eu sunt al tău şi tu eşti a mea, scumpa mea logodnică. Oh, acest inel, care, clipă de clipă, îmi aminteşte că tu eşti Păsărica mea, nu mă părăseşte niciodată, mă însoţeşte în orele de suferinţă şi în cele, atât de rare, de bucurie! Continui în volumul

Octombrie-Decembrie. Aici, impresiile tale sunt mai precise, pentru că nu ai avut timp să uiţi.

pag. *A* Deci această îndoială, această teribilă îndoială continuă să nu-ţi dea pace. Chiar şi după tot ce ai citit în jurnalul meu, tu încă te mai îndoieşti. Nu înţelegi <că nu. pot concepe> viaţa fără tine, orele petrecute departe de tine nu există...

Continui să crezi că pentru mine mai. există altceva în afară de tine. Ţi-am spus de atâtea ori să alungi această cumplită îndoială şi să-mi ceri orice dovadă, să te pot convinge care este adevărul. Poţi să-mi dai un exemplu, să-mi spui când te-am înşelat, sau când nu am avut încredere în tine? Nu poţi înţelege că toată suferinţa pe care mi-ai pricinuit-o în ultima vreme m-a adus în pragul nebuniei? întreabă pe oricine dintre cei care au fost în preajma mea şi-ţi va spune că am fost imposibil, ca un nebun, iar familia.

<ca de obicei>, nu şi-a dat seamă de nimic.

104

Carol II, înseninări zilnice pourquoi Ies Ibis que je me suis fait photographier est-ce que le photographe reclama avec insistance que je prenne une figure plus heureuse? Car disait-il le publique le demande.

Cela veux dire je suppose que je puisse être heureux quand tu n'est pas la? Tu crois que je puisse passer des heures charmantes avec d'autres? Şi seulement tu savais quelle torture c'est. Je ne vis que quand tu es la a cote de moi, le reste du temps c'est une souffrance sans bornes, pag. *B* Pourquoi ce signe d'interrogation? Et surtont pourquoi ces phrases biffees, qui prouvent surtout ton manque de confiance. Donc le jour oii tu seras libre, tu hesiterais encore d'btre a moi? Donc les conventions de ce monde, contre lesquelles tu as şi souvent cri6 t'arreteront? Eh bien, cel amour passione, cel amour şi fou que rien ne peut arreter oii est-il? Ce n'est pas moi qui m'arreterais a un crime, a une convenance, şi cela pouvait aider à la realisation de nos desirs, oh, sârement non! pag. *C*, la phrase que tu as écrite ici va

être un encouragement de plus dans la vie, ah că 4 v. oui! tu ne peux pas te rendre compte des heures de désespoir que ai passes a penser a toi, dans cette petite ehambre de mes douleurs, et de bien de mes joies. Tu crois <que toi> seule tu taehe de… a mă pensée en ces… et troublantes du soir moi c'est une pensée qui ne me…

fete, c'est a chaque instant de ma vie que je me denis de ce que tu peux bien faire en ce moment. Je suis sur qu'il y ea> des heures quand nos pensées se rencontrent a travers l'espace et ce sont alors ces heures fous ou l'on souffre qu'on croit que c'est la folie qui vient.

— Toată lumea crede că sunt mereu bine dispus şi me. reu <fericif>. Atunci de ce, de fiecare dată când m-am fotografiat, fotograful mi-a cerut cu insistenţă să-mi caut o mină mai fericită? Pentru că, spunea el, lumea doreşte să mă vadă zâmbind.

Acest lucru vrea să-nsemne că eu pot fi fericit atunci când tu nu eşti aici?

Crezi că pot petrece clipe minunate alături de alţii? Nici nu ştii ce tortură sunt pentru mine orele tară tine. Eu nu trăiesc decât atunci când tu eşti lângă mine, în restul timpului totul e numai suferinţă, o suferinţă fără margini.

pag. *B* De ce acest semn de întrebare? Şi de ce aceste fraze citate, care nu dovedesc decât lipsa ta de încredere? Deci atunci când vei fi liberă, tu vei mai ezita să fii a mea? Deci convenţiile acestei lumi; împotriva cărora de-atâtea ori te-ai revoltat, te vor opri să fii a mea? Ei, bine, atunci, unde e dragostea plină de pasiune, dragostea nebună pe care nimeni şi nimic n-o puteau împiedica? Nu m-aş da în lături de la nimic, dacă ceea ce aş face ne-ar putea ajuta să ne realizăm dorinţele, pag. *C* Fraza pe care ai scris-o aici va fi o încurajare în plus în viaţă, oh, da! Nu-ţi poţi da seama cât de disperat am fost gândindu-mă la tine, singur cu durerea mea şi cu micile mele bucurii. Crezi că numai tu te gândeşti tot timpul la mine, în ceasurile tulburătoare ale serii, dar mie gândul

— La tine niwmi dă deloc pace. Sunt sigur că sunt clipe în care gândurile noastre se-ntâlnesc în spaţiu şi acestea sunt ore cumplite, în care suferinţa te aduce în pragul nebuniei.

1921

105

pag. *D* Tu dis que tu as comme moi besoin d'etre cum<Se, c'est faux cai.

tu l <est> tu es aimbe avec une telle force, une telle folit et tellementqu'il me semble que tu ne pourras vraiment t'en rendre compre.

pag. *E* Je me sens tout a fait attrisâ6 en lisant ces trois pages écrites par toi. Est ce possible, voilà, ce cu'en aiment je suis arrive a faire de toi. Ce long cri de douleur et de deşir me brise, mon coeur. Şi dans tout ceci, mon amour, peut te consoler sache tu qu'il n'est, ne sera ne pourra être cu'a toi. Oui, cel amour fou, ce culte, ce deşir... et l'amour c'est bien a Maman que je le dois, mais c'est toi qui est venue et qui m'as fait sentir tout ce qu'il y avait de beau et de fou dans l'amour. Tu m-offres ici >cette grande consolation que je t'ai toujours demandee et cu'après trois ans tu în acordes. Ce droat de pouvdir toujours dans la vie compter sur ton coeur, savoir que je trouverais quelque part un être au pres duquel je pourrais venir deverser toute la douleur de mon coeur et qui saura toujours trouver le baume qu'il faut pour soigner la blessure.

Serait-ce pour toi une consolation de te dire que chez moi, tu trouveras toujours la mâne chose? Je te l'offre, prends le et emploies le d'après la confiance que tu auras en moi. Cela me sera une petite consolation de savoir que ai pu t'aider, te conseiller, te consoler meme peut-être. Pourquoi dis-tu que ton printemps est passe? Voyons tu es en pleine eclosion, comme la chanson dit: „A

vingt ans l'amour c'est le plein du jour". La vie a nous deux serait délicieuse dis-tu, <f. 5 r> je ne concois meme pas, la vie sans toi elle ne peut <exister>

...paradis, notre bonheur serait le plus parfait qui alt <existe>... un bonheur tellement audessus de tout ce qui est... dans ce bas monde.
* Ce sont les autres

* pag. *D* Spui că ai nevoie, ca şi mine, să fii iubită, nu e adevărat, pentru că tu eşti iubită nebuneşte... ai putea să-ţi dai seama de asta.

pag. *E* Mă simt mâhnit citind aceste trei pagini scrise de tine. Iată ce am ajuns să fac din tine iubindu-te. Strigătul acesta de durere şi de dorinţă îmi frânge inima. Dacă în ciuda tuturor celor ce spui, te mai poate consola ceva, atunci să ştii că dragostea mea nu este, nu va fi şi nu va putea aparţine nimănui altcuiva decât ţie. Da, această dragoste nebunească, acest cult, această dorinţă fierbinte şi dragostea le datorez Mamei, dar tu eşti cea care ai venit la mine şi m-ai făcut să simt tot ce este mai frumos şi mai nebunesc în iubire. Tu îmi oferi aici această

imensă consolare, pe care de-atâta vreme ţi-o cer şi pe care abia după trei ani mi-o acorzi. Şi anume, dreptul de a putea conta oricând pe inima ta, de a şti că voi putea găsi, ori de câte ori voi avea nevoie, o fiinţă la care pot veni să-i împărtăşesc toată durerea sufletului meu şi care va şti, întotdeauna, să găsească remediul pentru a-mi alina suferinţa. Oare ar fi o consolare pentru tine dacă ţi-aş spune că şi tu ai găsi acelaşi lucru la mine? Ţi-l ofer, ia-l şi foloseşte-l după cum vei avea sau nu încredere în mine. Ai fi o consolare pentru mine să ştiu că te-am putut ajuta, sfătui sau consola măcar. De ce spui că primăvara ta a trecut? Tocmai acum când tu eşti în plină înflorire, vorba cântecului: „La douăzeci de ani soarele iubirii e pe cerul nostru", viaţa noastră în doi ar fi minunată, spui tu, dar eu nu concep viaţa fără tine, fericirea noastră ar fi cel mai grozav paradis din câte-au existat, fericirea noastră ar fi deasupra tuturor relelor din această lume.

106

Carol n, însemnări. zilnice qui pourraient être <jaloux> de nous, à la place que nous mourrions d'envie en voyant la joie des autres. Par exemple, de voir Yvonne60 cela me fait şi mal, je souffre quelque chose d'horrible en voyant cette figure radieuse. Paifois dans le fond de mon coeur je fals la prière que quelque chose arrive pour que je sois delivre, ou bien l'accomplissement du bonheur, ou bien la e mort>. Ma pauvre, chere Păsărică, tu în as toujours l'air de croire <que> toi seule tu souffre qu'il ne t'est donne de bonheur>. Detrompes-toi donc une fois, saches que pour

<être aimée tu dois> faire quelque chose dans la vie, de voir depuis le commencement son plus cher bonheur en miettes c'est une souffrance au moins egale à la tienne. Vois-tu, mon Enfant, je sens cel amour croatre avec chaque jour qui passe îi n'y a que ton amour pour moi qui me <sou>tienne; et l'espoir presque ridicule en des jours meilleurs, autrement que c'en serait deja fini pour moi. Ta vie serrait deja debarassee de la mienne. Tu voudrais în avoir tout preş de toi, oh, oui! c'est le deşir supreme de chaque heure de ma vie. pag. *F* Cela te fait şi plaisir. quand je t'appele *mă* Păsărică, eh bien, moi, cela me donne une telle joie de t'appeler ainsi, et je ne sais comment te remercier du droit que tu me donnes. Ensuite, tu me demandes şi tu peux avoir un droit sur moi. Ton coeur ne t'a pas menti mon amour, et comment peux tu en douter. Crois-tu, par exemple, que je puisse admettre autre chose. Şi tu es a moi comment peux-je admettre que

moi je ne sois pas le tien. * Tu n as cu'a tendre** ta main et me prendre, c'est ce que mon coeur attend depuis şi longtemps. Oh, prends-moi et

— Mai bine să fie ceilalţi invidioşi pe noi, decât să murim noi de invidie văzând bucuria altora. De exemplu, s-o văd pe Ioana (Ivonna) îmi face rău, sufăr îngrozitor când îi văd figura radioasă. Uneori, în adâncul sufletului meu, mă rog să se-ntâfnple ceva, ca să fiu eliberat de acest jug, ori să fiu fericit, ori, dacă nu „mai bine <moartea, Biata mea, scumpa mea Păsărică, tu crezi, întotdeauna, că numai tu suferi, că ţie nu ţi-a fost dat să fii – felicită >, Deschide odată ochii şi pricepe că, pentru a fi iubită, trebuie să faci şi tu ceva în viaţă, căci a-ţi vedea de la început fericirea făcută ţăndări este o suferinţă cel puţin egală cu a ta. Vezi tu, draga mea, simt cum dragostea pentru tine creşte cu fiecare zi ce trece, doar dragostea ta mă mai susţine şi speranţa aproape ridicolă că vor veni zile mai bune, altfel totul ar fi sfârşit pentru mine. Viaţa ta ar fi demult lipsită de a mea. Ai vrea să fiu tot timpul lângă tine, oh, ce-aş putea să-mi doresc, în fiecare clipă, mai mult de-atât. Îţi place aşa de mult să-ţi spun Păsărică, ei bine, mie îmi place nespus să-ţi spun aşa şi-ţi mulţumesc pentru că mă laşi s-o fac. Mă întrebi apoi dacă tu ai vreun drept asupra mea. Dragostea mea, inima ta nu se înşală, deci cum te poţi îndoi de acest lucru?

Crezi tu că aş putea accepta altceva? Dacă tu eşti a mea, cum aş putea concepe eu să nu fiu a) tău.

În text este: *eteindre*.

1921 107

ne me lache plus jamais, garde moi pour toujours je ne puis şouhaiter un plus absolut ni plus fou bonheur.

<f. 5 v. pag. *G* Ies premiers mots de confiance que tu… ne în en leurre pas car tu în a bien avoue le <contraire> Vois-tu, Păsărică, de tout ceci ce qui ressort… que nous sommes bine plus <în>conscients de notre amour

…plus que notre vie va être un martyre sans pareil şi de> plus cher. râve ne se realize pas: Tu doutes de moi, tu ne peux au fond pas realizer que je faime comme je ce dis>. Javoue moi mame que c'est fou, que c'est sans exempt mais malgré tout, c'est le seul viai bonheur qui m'est echu dans ce monde.

Şi je n'avais ce bonheur qui m'a păru şi completement, je ne sais pas ce que mă vie serait je vois cu'après trois ans de souffrance sans bornes, je…

...commence la lutte pour te convaincre que tu es aimée <autant que tu> le desires.

Mais je sais patienter et je suis convairfcu cu'avânt la fin de l'année tu seras completement confianţe en moi et tu pourras te convaincre que tu ne pourras avoir pas d'amoureux plus fou et d'a-mi plus sincere que je ne suiş moi.

c'est mon plus grand deşir pour cette année que tu arrives a avoir cel absolut confiance en moi qui est şi necessaire pour notre bonheur, Je ne suiş pas egoiste en te le demandant, mais je veux rendre notre amour plus complet şi possible. Ce que je deşire pour completer ceci c'est que nous puissions nous voir, et surtout causer plus cu'en l'année qui vient de mourir.*

— Nu ai decât să-ntinzi mâna şi să mă iei, inima mea numai asta aşteaptă de-atâta vreme. Ia-mă şi nu-mi mai da drumul niciodată, păstrează-mă pentru totdeauna, nu7 mi pot dori nimic mai mult, asta ar fi pentru mine fericirea mea absolută.

pag. *G* Primele cuvinte de încredere pe care mi le spui, dar nu mă las amăgit, pentru că tu mi-ai demonstrat <contrariul>.

Vezi tu, Păsărică, din toate astea reiese un singur lucru, că, dacă nu vom fi mai degrabă conştienţi de dragostea noastră, viaţa noastră va fi un coşmar fără seamăn, iar visul nostru nu se va mai realiza niciodată. Mărturisesc că toate astea, sunt curată nebunie, totul este lipsit de orice speranţă şi totuşi asta e singura fericire pe care mi-o doresc. Dacă n-aş avea această fericire atât de copleşitoare, nu ştiu ce s-ar alege de viaţa mea, iată că după trei ani de suferinţă fără seamăn, încep din nou să lupt să te conving că eşti iubită <aşa cum> ţi-o doreşti.

Am răbdare şi sunt convins că la sfârşitul anului vei avea încredere deplină în mine şi te vei putea convinge că nu vei putea avea un iubit mai înflăcărat şi mai sincer decât mine. Asta este dorinţa mea cea mai fierbinte pentru anul acesta şi anume să ajungi să ai încredere absolută în mine, încredere atât de necesară pentru fericirea noastră. Nu sunt egoist, cetându-ţi acest lucru, dar vreau ca dragostea noastră să fie deplină. În plus, aş vrea să ne vedem şi să stăm de vorbă mai mult decât în anul care tocmai a murit.

108 Carol II, însemnări zilnice

Après în être enivr6 de ces trop chers mots écrits je rae suiş couche, ce qui ne veut pas dire que ai dormi. Le matin, je me leve dans un etat.de fièvre et d'enervement extraordinaire. Je sens mă fete qui

m'eclate, mes arteres qui batent a se rompre, et je me sens morne et seul comme aucun tare sur

<f.br> <terre>... manquee ce jour c'est quelque chose... me sens atteint de folie comme une fete... cela a cause de l'amour de toi, *mă* <Păsărica>.*

Le matin, da Mtropolie>, obişnuitul Te Deum. Pe urmă, primire <în saloanele> Mitropoliei cu obişnuitele deservijuri. I, P.S. S.61 a vorbit ca un adevărat părinte, şi n-a făcut nicio aluzie <politică> şi chiar a vorbit de pace, ceea ce a mirat toată lumea. Pe urmă au vorbit Brătianu şi Papa.

După ceremonie am foest la> Palat, ca să urăm un an fericit Reginei.

<Am u>itat ceva, înainte de a pleca la Mitrppolie ea> venit o delegaţie de cercetaşi să-mi ureze Anul Nou fericit. Je n'ai pas pu în empecher de sourire

...Ies voeux qu'on me fit aujourd'hui, şi tout ce monde să vait avait en quoi mon bonheur residerait. Jusqu'a ce que de bonheur> s-accomplisseje ne pourrais pas être tout a faiteemu>.

Le dejeuner, nous l'avons pris avec toute la cour. Moi ai ete morne et terriblement triste pendant toute cette journee.

L'apres-midi, je l ai passe a écrire dans ce journal, donc je l ai passe un peu avec toi, Păsărică.

J'y songe maintenant nous nous sommes pas fait le moindre voeux d'heureuse année, nos coeurs se comprennent şi bien que c'est vraiment inutile".

* îmbătat de aceste cuvinte dragi, m-am culcat, ceea ce nu-nseamnă că am dormit. Dimineaţă mă trezesc cu o stare proastă şi foarte nervos. Capul îmi crapă, arterele parcă vor să-mi plesnească, mă simt posomorât şi singur, ca nimeni altcineva de pe acest <pământ>. Ceea ce mi-a lipsit toată ziua este ceva, care m-a adus în pragul nebuniei, m-a făcut să simt că-mi crapă capul, şi asta este numai dragostea mea pentru tine, Păsărica mea.

Nu m-am putut abţine să nu zâmbesc auzind urările ce mi se fac astăzi, dacă toţi oamenii aceştia ar şti în ce constă fericirea mea. Până ce fericirea va deveni realitate, nu pot decât să fiu decât impresionat.».

Am luat masa cu toţi reprezentanţii de la curte. Am fost foarte posomorât şi trist toată ziua.

După-amiaza mi-am petrecut-o scriind în acest jurnal, deci,

într-un fel, am petrecut-o cu tine.

Îmi dau seama abia acum că nu neam făcut nicio urare pentru Noul An, ne înţelegem atât de bine, că nici nu mai era necesar.

1921 109

Je suis. trop fou). trop plein de toi pour pouvoir songer a autre chose.

Comprends-tu donc mon amour que tu în as tout pris? Vois-tu, je t'aime desespbrement.

Tu es toute mă folie, toute mă vie. Sans toi c'est la mort.

Je t'aime, je t'adore, je t'idolatre, je suis fou de toi!

<f. bv. Sâmbătă, 2 Ianuarie

Je me reveille un peu moins malade que... que cette longue conversation que ai eu aveş toi în fait <aussi mal> malgré cu'elle n alt ete cu'en écrit, et dans mon journal. Je me sens un peu soulage. Cela ne în empeche pas d'etre aussi fou et amoureux de toi. Le matin, je <suiş hanţe par la seule pensée comment vais-je <passer> cette journee loin de toi, comment vais-je pouvoir... creussir> te voir du moins.

Dieu, merçi pendant... e ai> eu le bonheur şi immense de te voir

...à la Şosea. J'y clais alle avec Loulou... ou plutot* c'était lui qui m'encourager d y aller... sentais şi abattu que je voulais rentrer. En passant...

Calea Victoriei, je vois tout d'un coup ton adorable sourire... sens le soleil me remplir l'âme. Je suis rentre et e ai> joue la bridge avec Loulouă1 bis et Alex.

J'ai pierdu furieusement, car je n'ai cesse un moment de penser a toi, mă

Păsărică adoree".

„În text este scris: *plus tot*.

** Sunt prea fericit, prea plin de tine, pentru a mă mai putea gândi la altceva.

Înţelegi acum, dragostea mea, că suni numai al tău? înţelegi că te iubesc cu disperare?

Tu eşti toată nebunia mea, toată viaţa mea. Fără tine aş fi mort.

Te iubesc, te ador, te divinizez, sunt nebun după tine.

Sâmbătă, 2 ianuarie

M-am trezit ceva mai bine după această lungă conversaţie, pe care am avut-o cu tine „cu toate că ea a fost numai în scris, în jurnalul

meu. Mă simt puţin mai uşurat. Asta nu mă împiedică să fiu la fel de nebuneşte îndrăgostit de tine. Dimineaţă nu m-am gândit decât cum voi trece toată ziua asta, departe de tine, cum să fac să te văd oricât de puţin.

Slavă Domnului că, până la urmă, am avut imensa fericire să te văd… la Şosea.

M-am dus acolo cu Lulu, sau, mai degrabă a insistat el să mergem, pentru că… eu eram atât de abătut, că voiam să mă duc acasă. Trecând… pe Calea Victoriei, ţi-am văzut deodată…

zâmbetul încântător şi am simţit cum, soarele îmi umple inima. M-am dus acasă şi <am>

jucat bridge cu Lulu şi Alex. Am pierdut în draci, pentru că tot timpul m-am gândit la tine.

Păsărica mea adorată.

110

Carol n, însemnări zilnice

Dieu, queje faime!

Duminică, 3 Ianuarie

Mon Dieu, voilà encore un jour de joie tout a fait inattendu, ai pu te voir, mă Păsărică. Vraiment l'année pour laqulle"…"*

Arh. St. Buc, Casa Regală, Carol II, *UI/169*.

Aceste însemnări sunt fragmentare şi din această cauză nu conţin anul la care se referă, dar, văzând că încep cu „vineri, 1 ianuarie, „cu ajutorul

„Literelor dominicale" (tabele cronologice care permit deducerea zilelor de săptămână, lunilor şi chiar anilor, când se dau anumite elemente cronologice)

am stabilit că 1 ianuarie a căzut într-o zi de vineri în anul 1921.

— Doamne cât te iubesc!

Duminică, 3 ianuarie

Doamne, încă o zi de fericire neaşteptată, te-am putut vedea, Păsărica mea.

Cu adevărat, anul acesta pentru care…

„Lipsesc paginile următoare ale *Jurnalului*.

<însemnări zilnice, 1929>

Cocsme62, marţi, 1 ianuarie

Zi calmă, s-a jucat ceva poker şi maus. Vremea cât se poate de frumoasă, să fie un semn bun pentru anul ce vine. Să dee Dumnezeu ca

1929 să fie cu bine. Ce s-o întâmpla să se întâmple, dar să fie spre binele ţării. Multe speranţe pentru întoarcerea mea n-am, mai ales dacă lucrurile merg bine şi dacă

Regenţa e cuminte. Totul depinde de Regenţă şi de astâmpărarea liberalilor. Se zvoneşte că s-ar voi schimbarea Regenţeia: Mama, Nicky şi cu mine. Mi-ar conveni. Ce mă interesează e să se facă treabă bună pentru ţară. Eu aştept dezvoltarea evenimentelor, dar orice răbdare are margini, Până în maiu, de atunce mă voi considera moralmente degajat, voi trebui să-mi organizez altfel viaţa, mă voi însura cu Duduia M, ce mi-o fi scris. Primit felicitări de la Marguet şi, ceea ce e mai caracteristic, şi de la Buchman 6S, semn de destindere la

Curte. Scrisoare foarte drăguţă de la Ileana'. La pomul de Crăciun, Mama a spus, în faţa tuturor, lui Mihăiţă că automobilul e de la mine. Bons presages en general voyons ce que l'avenir amânera.

Cocsme, miercuri, 2 ianuarie

Zi geroasă, în parte cu soare.

Pleacă Lorentz **, Rosina şi Goldenberg. Primit telegramă de la

Mama, e gripată. Zi proastă pentru Duduia, are un point în spate. E foarte enervată, căci Tante Jeny a primit ştiri proaste financiare de la Viena, nu se plătesc lucrările făcute… în casă, enervări pentru chestia servitorilor, cea mai grea.

S-a discutat chestiunea lui Barbu". Lorentz declară că ştie că Barbu a fost tot timpul de conivenţă cu Râdoi, F.P.M. O ştie de la o personalitate de absolută încredere. Aceasta dă dreptate Duduii, care totdeauna a avut intuiţia că Barbu nu e cinstit.

Angajat pe Serrau, cu 18.000 pe lună.

Culcat devreme.

Cocsme, joi, 3 ianuarie

Ger, ninsoare şi soare intermitent.

Zi grea, ca gospodărie, certuri cu servitorii obraznici. Duduia, foarte nervoasă, încerc să fac ce pot. Lucru în casă înaintează foarte încet. Duduia suferă „du point dans le dos" ** complet cererbaturee (?). Se va îndrepta oare

Prevestiri bune, să vedem ce ne va aduce viitorul.

„Un punct <dureros> în spate".

112

Carol II, însemnări zilnice vreodată? Starea ei de nervi mă

îngrijorește și pe mine începe să mă distrugă, n-am nici eu pace sufletească. Par, poate, nepăsător, dar Dumnezeu știe, câteodată, ce îndur. La ce bun să vorbesc, să mai enervez și eu pe Duduia.

Altfel, nimica demn de însemnat, ocupație obișnuită, ceva poker seara.

Cocsme, vineri, 4 ianuarie

Zi de iarnă. Spre seară a nins bine, încât până la ora culcării căzuse vreo 5 cm. zăpadă, mult pentru țara asta. Pace în gospodărie, observațiile făcute ieri au avut un efect sănătos.

Duduia, dimineața, disperată, spre seară se calmează; cela met de la bonne humeur dans toute la maison.

Eu am lucrat mult la punerea corespondenței în ordine. Cu toate că e frig, casa a fost destul de caldă. Pe Duduia a apucat-o un dor de Riviera.

Probabil că ne vom duce acolo vrep săptămână.:

Cocsme, sâmbătă, 5 ianuarie.

Zăpada rămâne așternută. Ninge puțin. Zi de enervare, lucrul înaintează încet și dificultăți cu servitorii, vor să plece. Duduia, criză de nervi pe această chestiune. Lorentz se întoarce, promite că, până într-o săptămână, totul va fi în ordine și terminat. Mă simt și eu destul de slăbit ca nervi. Îți trebuie curaj, când voi avea în sfârșit liniște.

Ne culcăm devreme, dar toată noaptea au cântat firele telefonice, un chin, mai ales pentru Duduia.

Cocsme, duminică, 6 ianuarie

Frig și zăpadă. Nu ninge, dar totul e alb. Duduia, bolnavă în pat. Zi calmă, am lucrat la revizuirea ziarelor. Găsit articole importante în „Patria”, în care se discută favorabil mie chestiunea cărții „L'affaire Carol” 68. Spre seară o alertă: curge apă în dulapul din dormitor. Bea<u>coup de peur pour rien”.

Cocsme, luni, 7 ianuarie

Plecăm spre Paris. Cu câteva minute de plecare, alertă, Duduia a pierdut o broșa, mai bine de % de oră o căutăm și se găsește într-o bluză.

* asta aduce bună dispoziție în toată casa.

** Multă teamă pentru nimic.

1929

1.13

Pierdem deci trenul și continuăm cu auto. Mi-era teamă de

verglas* şi deci, foarte nervos la început. Totul a mers bine, drumul a fost bun. La Claridge, după masă, discuţii cu dl. Lupeescu>69, spune că Jean T.H. e favorabil mie şi chiar Dr. Angelescu 70, care ar voi să-l distrugă pe Duca, trebuia numai propagandă prin presă, cel mult 300.000 lei pe lima plătiţi mai multor ziare.

Puiu *n* zice că Mihalache *n* trimite vorbă idem. Dl. Lupeescu> propune cerut ajutor <lui> Barbu, eu, contra, trebuie lăsat ultima resursă.

Seara, fos [t la Empire, excelent program.

Cocsme, marţi, 8 ianuarie

Astăzi vine căp. St. Christescu73 să ne vază, povesteşte multe lucruri interesante (v.26. I).

Paris, joi, 10 ianuarie

N-am dormit de emoţie că-mi sosesc mărcile Tatii, parcă eram copil, înaintea serbărilor de Crăciun. De dimineaţă telefonez, a sosit Buchman cu colecţia, scrisori şi pachete. La 3 vine. Răsfoind colecţia, pare că lipsesc unele lucruri. Scrisoare bună de la Mama. Se plânge de Sitta74 şi de felul cum Mihai e ţinut departe de ea.

Buchman, personal, aduce un salam, ţuică şi bomboane. Spune că, în mare parte, e graţie insistenţelor lui Manolescu 7S că am colecţia. Ea a fost împachetată de Nicky.

Cocsmes, marţi, 15 ianuarie

Pleacă Lorentz. Grigore merge la spital la Paris, eu mă duc până la

Nozent, unde fac cumpărături.

Cocsmes, joi, 17 ianuarie

Astăzi a sosit Buchman de la Paris, să caute scrisori. E zăpadă şi e frig. Aduce scrisori de la Goteu (?) I-am arătat toată casa, ca să poată da Mamei un raport cât mai complet al celor văzute. Îmi pare bine că a văzut-o şi pe

Duduia dans… notre chez nous”. Povesteşte lucruri interesante. Sitta, după divorţ, a trimis Mă-sii un telegram<m-e degoutant* *. Mama şi Tata au cerut.

* polei

** în… (omisiune) noastră, la noi.

„** o telegramă dezgustătoare.

Carol II, însemnări zilnice ultrima dată când a fost aci, detailiile

asupra casei şi el a putut rectifica multe neadevăruri asupra vieţii ce o ducem. Cei doi mari duşmani au fost Duca şi

Voinescu, care a fost scârbos, el a venit la Paris să organizeze reţeaua de minciuni. Duca este cel mai mare duşman al dinastiei. Hiottu75 bi not relichel.

Manolescu, Păiş75 ter şi Zwidenek, cei mai bine faţă de mine. Sunt foarte iubit şi ar fi un dezastru dacă nu m-aş întoarce. Scrisoarea care mi-a trimis-o

Manolescu, acum un an la Nissa7<s, a fost cunoscută de Duca.

Cocsme, <sâmbătă> 26 ianuarie

Dimineaţa, frig. După amiaz, la Belleme, pentru cumpărături. Seara soseşte căp. St. Christescu, cu doamna. Natural, se discută chestiunea Carol, reeditează conversaţia de la Paris. Audienţă lungă cu Mama, în care a dezvoltat teoria lui, a Regenţei, că nu este decât un singur membru al familiei, că ar trebui să fie doi. Zice că Mama <i-a> răspuns că are dreptate. Pe urmă a vorbit de viaţa care o ducem la Paris, ce demnă e; şi de Duduia a vorbit, lăudând-o foarte; a arătat teoria lui, cum că nu puteam să nu ţiu la dânsa, dacă în zilele de restrişte a fost singura persoană lângă mine (Dacă ar şti numai că nu-mi trebuia asta ca s-o iubesc). Convingerea lui este că reîntoarcerea mea va veni de sus, tot de la Mama, căci să viu întâi ca regent este singura soluţiune pentru a scăpa ţara. *Duca** este capul răutăţilor, el a fost aşa de hain, posedă dosarele tuturor membrilor familiei, al meu este adăugat cu acela al Duduiei, Barbu, Bancher (?).

Nicu şi cine ştie încă cine. În Guvern n-are prea multă încredere. Alegeri n-au fost mai libere decât ştie el. Siguranţa, chiar Stan Emanoil şi Bianu ar fi liberaloizi. Chestiunea de la Londra a făcut aşa de mult rău, încât cei mai mulţi prieteni au devenit duşmani. Numele Fundaţiei „Principele Carol” s-a schimbat, profitând de plecarea Mamei la Chipru, de aci s-ar trage începutul sfârşitului Guvernului liberal. El e cam speriat de a fi Carlist, căci îi e teamă pentru Eterona lui. Totuşi acest Guvern i-a dat tot sprijinul pentru loteria lui, care fusese refuzat, fiind prieten de Duca (sic). Să nu contez pe prieteni, să am răbdare, căci lucrurile se vor îndrepta prin ele înseşi.

S-a lucrat la transformarea unor odăi. Seara, Duduia a răcit mai tare ca ieri; i-am pus ventuze.

Cocsme, <duminică>, 27 ianuarie

Duduia, bolnavă, cu bronşită. Dimineaţa, stau de vorbă cu

Christescu, despre Academia lui, Eterona. îi dau sfatul să-şi strângă mai mulţi oameni de

— Cuvânt subliniat în text.

1929.115

ştiinţă împrejurul lui, să facă scoală. E de un entuziasm remarcabil la vârsta lui.

65 ani. Arată toate planurile lui pentru loterie, afişe, bilete etc. După amiaz, la

Duduia, arată cartea lui de aur, mare volum, pompos pictat de colonelul Ulic, în care strânge iscălituri. Are şi aşa-zisa iscălitura lui Mihai; Sitta l-a tras pe sfoară, dar el e încântat. Toată înjghebarea aceasta este cam naivă, mais c'est fait avec un bon coeur. * Seara, pui ventuze Duduiei, ea doarme mai bine.

După masă a fost scandal cu servitorii. Elena c'est celle qui gate le soupe". Veşnic nemulţumiri din cauza mâncării.

A nins cu soare; frumoasă zi de iarnă.

Cocsme, luni, 28 ianuarie

Duduia tot rău, a dormit puţin şi tuşeşte necontenit. Dimineaţa, discuţie mare între Puiu şi Christescu despre sacrificiul ce l-a făcut fiecare pentru mine. Christescu declară că el singur a făcut ceva, explică interviewul ce l-a dat. Trebuie să se apere pe el, în primul rând, şi pe urmă pe mine. Puiu răspunde că mulţi s-au jertfit şi mulţi au pătimit. Christescu nu admite. E partea sa de vanitate ce reiese. Eu lucrez să-mi pun în ordine socotelile de la mărci şi acest jurnal. Frig şi neplăcut, ca vreme.

Cocsme, marţi, 29 ianuarie

Duduia a dormit prost, a tuşit mult. Soseşte Lorentz, cu soţia, el s-a desfăcut de tovărăşia cu Roy. Duduiei îi merge mai rău, încât am chemat

Doctorul. Are o bronşită, amândoi plămânii sunt prinşi. Vine ştirea că Byrd77

a descoperit o insulă nouă la Polul Sud.

Cocsme, miercuri, 30 ianuarie

Duduia, tot bolnavă, n-a dormit aproape deloc. Bronşita ţine astă dată bine. Biata fată, suferă rău de tot; am terminat calculul colecţiei Tatii:

960.000* * * aproximativ. Ne culcăm devreme.

Cocsme, joi, 31 ianuarie

Duduia nu prea merge bine, e foarte nervoasă, de unde, supărări pe

dar este făcută cu o inimă bună.

„” Elena este aceea care a terminat supa.

** În faţa acestei cifre pare să mai fie ceva.

116 Carol n, însemnări zilnice lucruri de gospodărie. Cela me fait toujours de la peine. Seara au sosit bucătăreasa şi valetul nou, par de treabă. Mi-am pus în ordine corespondenţa din trecut. Zi posomorâtă. Din supărare, Duduia are, seara, 38, 6°. Înainte de a se culca s-a liniştit.

A fost şi dimineaţa o mare discuţie asupra colecţiei de mărci a Tatii, ea declară că e o impietate să se atingă. Après mur reflexion”, am hotărât că ce există în cele 7 sau 9 albume lucrate de dânsul vor rămâne neatinse, iar restul din clasoare şi albumele de rezervă şi albumul din Elveţia le voi amalgama cu ale mele. Se vor crea deci două colecţii: colecţia Regele

Ferdinand şi colecţia Carol.

Cocsme, vineri, 1 februarie

Februarie începe mai bine. Duduia e, ceva mai bine, seara, temperatura 37, 4°. Zi posomorâtă, călduţ, cu ploaie. Lucrez la punerea în ordine a corespondenţei, altfel, nimica demn de însemnat.

Cocsme, sâmbătă, 2 februarie

Plouă toată ziua, seara e răcoare. Duduia, mai bine, tuşeşte foarte puţin, temperatura, seara 36, 8°. Toată lumea, bine dispusă. Altfel, nimica deosebit.

Cocsme, duminică, 3 februarie

Atâta mă bucurasem că mergeau lucrurile mai bine! Fusese o zi liniştită, dulce, mă gândeam tocmai, seara, să pot seri aci, bun eu B mare. Şi iată, după masă izbucneşte o scenă nemaipomenită, provocată de un detaliu de gospodărie. Duduia are o criză de nervi cum n-am mai văzut, declara că azi de dimineaţă pleacă, că s-a terminat. Eu, disperat, încerc tot, dar fără rezultat.

Rosina idem. Plec, singur, noaptea în pădure, cu toate că-s răcit, am nevoie de aer; aşa îmi crapă capul. C'était şi beau et cela în a vraiment fait du bien.

Rentreedes insistances sans fin que Duduia se couche* *. Abia pe la 3, 30, am putut s-o conving să se culce, că a luat aspirină; se făcea zi când am adormit

— Asta îmi produce totdeauna neplăcere.

** După mature reflexii.

„” ”* Era atât de frumos şi aceasta mi-a făcut cu adevărat bine. Întoarsă de insistenţe fără sfârşit, Dudia se culcă.

1929 117

mână în mână. În decursul discuţiei a spus că zilele acestea a avut febră mare, până la 39, 5°. Aşa tare, oare? Sunt eu aşa de rău, aşa de neabil, mă apucă disperarea. Am avut şi eu o criză teribilă de nervi.

Cocsme, luni, 4 februarie

Dimineaţa începe calmă. Toată ziua stau să pui ordine la odăi, inspecţie generală; aranjez şi degajez cât pot odaia pentru biliard. Duduia stă în pat; ceva mai bine, după criza de ieri pare a se fi liniştit niţel.

Seara, m-apucă pe mine frisoane c'est l'attaque de grippa en plein, vraiment ce n était pas necessairs après que Duduia n'est pas bien et que la ménage l'enerve que moi je suis im<m>obilise de cete fasonlă, c'est idiot.

Cocsme, marţi, 5 ianuarie în pat, cu febră. C'est idiot.

— Cocsme, miercuri, 6 februarie

Febra continuând, s-a chemat doctorul. Temperatura 38, 5° şi 38, 9°.

Am o formă gastrică.

Cocsme, joi, 7 februarie

Je continue a être malade”. Temperatura: 38, 8°; 38, 6° şi 38, 8°.

Duduii nu-i. e bine „are şi ea febră şi, continuu, dureri în spate şi în coate.

Cocsme, vineri, 8 februarie

Vine Rosina cu un doctor din Paris. Dimineaţa temperatura scade, după amiază şi seara creşte iară. Temperatura: 37, 1°; 37, 7”: 38, 2° şi 38, 4”.

Duduia a fost văzută şi ea de doctor, care a cercetat-o şi zice că mai are urmări, care ar putea fi grave din cauza pleuresii ce a făcut-o vara asta la

Coq sui-Mer” *”. Trebuie să se îngrijească bine. Vom trebui să plecăm la Nissa, să ne refacem.

* este atacul gripei în plin, într-adevăr nu era necesar, după ce că Duduia nu e bine şi că menajul o enervează, ca eu să fiu imobilizat în acest mod, este idiot.

** Continui să fiu bolnav.

* * * în text este scris prescurtat: Goq's/ Mer

118 Carol n, însemnări zilnice

Cocsme, sâmbătă, 9 februarie

Şi Duduia e bolnavă, stă în pat; mă apucă toţi dracii, iată a 5-a zi de febră; ieri avusesem speranţe, azi tot pironit sunt. Temperatura: 37, 4°; 37, 7°

şi 38, 2°.

Cocsme, duminică, 10 februarie

Astăzi merge mai bine, am reluat curaj. Temperatura: 36, 9° şi 37, 3°.

Cocsme, luni, 11 februarie

— După una caldă, una rece. Temperatura a crescut din nou, am un acces de disperare; şi Duduii nu-i merge bine. Vine Lorentz, care spune că doctorul din Paris e cam îngrijorat de ea. Temperatura: 37, 5°; 37, 8" şi 37, 7!

Cocsme, marţi, 12 februarie

Azi mai bine, pot şi eu să învârtesc rolurile şi s-o îngrijesc, seara, pe

Duduia; m-am sculat spre seară. Temperatura: 37, 3° şi 37, 7°.

Azi s-a iscălit concordatul între Italia şi Sf. Scaun şi tratatul care regulează definitiv chestiunea Romană, are o importanţă tară seamăn de punctul de vedere politic internaţional, sfârşitul captivităţii Papii. Eu sunt foarte mulţumit de acest eveniment, care nu va putea avea decât urmări fericite pentru toţi.

Cocsme, miercuri, 13 februarie

Binele se accentuează, m-am sculat. Duduia a rămas în pat. Am făcut corespondenţa; sunt cam slăbit. Temperatura: 37, 3° şi 37, 2".

Cocsme, joi, 14 februarie

4 ani! Nous sommes deja un vieux ménage et malgré tout tres heureux, malgré les disputes. Duduia mai toată ziua rămâne în pat, e obosită.

Cu toate că eram în stare de a mişca, am hotărât să stăm, să mâncăm en fete a fete". Trebuia, într-un fel sau altul, să serbăm ziua de azi. Am mişcat niţel prin etaj. Seara, în felul cel mai stupid, m-am lovit într-un mod îngrozitor la nas, încât am trebuit să mă culc. Tare mi-Citeamă că mi-am spart osul de la nas.

Suntem deja un menaj vechi şi, în ciuda a tot, foarte fericit, în

ciuda disputelor.
** între patru ociii.
1929
119
Temperatura: 37, 3°.
Cocsme, vineri, 15 februarie
Merg mai bine, dar mă simt aşa de ridicol, cu bandajul pe nas. Pentru'
prima oară ne-am dat jos la masă. Facem ultimele pregătiri pentru plecare:
plata personalului, achitarea furnizorilor. Duduia, deşi nu prea bine, foarte activă în casă. Zi frumoasă, deşi frig.
Paris, sâmbătă, 16 februarie
Plecăm de dimineaţă, cu trenul, la Paris. Sosesc obosit, mă odihnesc şi dorm după amiaz. Suntem foarte fericiţi de a fi aci; după ce nu stai mult în oraş mare, face, totdeauna, plăcere de a veni.
Paris, duminică, 17 februarie
Dimineaţa vizităm Salon des arts menagers; sunt lucruri destul de interesante, îndeosebi la frigorifere. La masă, Lorentz şi Rosina.
După amiaz mergem la St. Germain, să vizităm pe Maharaja Holkar de Indora. Fetiţa nou născută are părul foarte negru, seamănă ceva cu el, dar cu pielea complet albă. Stăm la masă, seara, acolo.
Paris, luni, 18 februarie
Zi grea, moralmente. A fost ceva mai cald. După amiaz am fost la dentist şi, pe urmă, la Champion. El a vorbit politică, exprimându-şi admiraţia pentru oamenii tari, Mussolini77 b" şi Sandro77 ler; a zis: „Oh, şi seulement les peuples savaient quel bonheur c'est d'avoire un Roi! „*
Pe urmă, l-am văzut pe Marquet fils, care era ofensat că nu-l văzusem când intrasem la masă; i-am cerut să sfătuiască pe Barbu să mă lase în pafce. Pe urmă l-am văzut pe Barbu, alias Leibovici; am avut o explicaţie cu el, spunându-i că doresc ca relaţiile noastre să fie de strictă politeţe. El a protestat spunând că e mai rău, că o să preteze la comentarii, că se şi caută, de către
Siguranţă, un nou complot, pe care-l bazează pe ruperea legăturilor cu el şi pe liniştea actuală. La Nissa a văzut mulţi români, chiar şi pe Stelian Popescu ™, care, zice el, că i-ar fi cerut scuze pentru atitudinea „Universului" (cât a costat?). Pe urmă înjura împrumutul, că

lucrurile merg prost în ţară, că

Mihalache şi Stere78 bis pregătesc Republica (veşnica gogoriţă a lui Barbu), sub preşedinţia lui Iorga. Maniu ar fi venit condiţional la putere, luând angajament faţă de Franţa’ şi Anglia (sic) să nu mă readucă. Că Naţional-Ţărăniştii zic că

„Ah, dacă popoarele ar şti ce fericire este de a avea un rege!”

120 Carol fi”, însemnări zilnice

I

I-am mai trădat o dată, deoarece nu m-am despărţit la venirea lor la putere. Că curentul carlist este dus actualmente de J. Th. Florescu78 ter, care adună liberalii nemulţumiţi de Duca, are veleităţi de a deveni şeful partidului (sic). Rezultatul, că el e furios, vorbim cu Puiu, ameninţă cu răzbunarea. Mi-a mai zis că ziarele vor comenta această despărţire şi că el ar prefera o ruptură oficială, publicată în ziare (sic). Puiu, fiert, deoarece n-are cine tapa.

Seara, am fost la Empire; reprezentaţie bună, ca de obicei.

Paris, marţi, 19 februarie

Puiu e bolnav, are o formidabilă indigestie. Ne sculăm târziu, efectul soporific al Parisului. După amiaz, la dentist, a terminat cu mine până în maiu, pe urmă, diferite cumpărături prin prăvălii. Am fost şi la Danizot, pentru chestia impozitelor. %

Puiu anunţă că nu poate să meargă la Nissa, căci n-are mijloace şi că nu poate să n-aibă relaţii cu Barbu, deoarece acesta se ţine scaiu de el. Cred că a doua cauză este cea adevărată. Cum l-a tapat din timp în timp pe Barbu, nu vrea să observe instrucţiunile şi să-l ignore. Comme la fidélité s-arrete chez

Ies notres à l’affaire ca’>argent!”

Dimineaţa, a venit Locot. Don să mă vază, vorbim de multe ale

Aviaţiei, nu prea merg lucrurile bine. Seara, în Hall apare Părintele Lacoc (?)

Paris şi în Train-Bleu, miercuri, 20 februarie

Dimineaţa, efectul soporific al Parisului. După amiaz m-am dus până la Brindjont şi am cumpărat plăci de gramofon. Întors acasă, mai l-am găsit pe

R.P. Lacoc. Vorbim mai multe, mai ales chestiunea înfrăţirei bisericilor şi chestia Romană, el nu vede decât o singură primejdie, ca reprezentanţii Papei să nu fie şi reprezentanţi indirecţi ai naţionalismului italian.

Seara plecăm la Nissa, cu train bleu. Tren splendid, într-adevăr e o plăcere de a călători cu el. Avem vagoanele noi, împodobite într-un stil modern, foarte acceptabil. Mâncare admirabilă.

Train-Bleu şi Nissa, joi, 21 februarie

Zi frumoasă, avem 2 ore întârziere, deci de la Avignon putem vedea peisajul. Până la St. Raphael, şi mai ales pe la Toulon îmi aminteşte foarte mult

Grecia.

La Nissa e frumos. Duduia e aşa de obosită, încât se culcă.

— Cum fidelitatea se opreşte, la ai noştri, la bani!

1929

121

Prefectul a depus cartea de vizită şi am găsit o invitaţie de la amiralul

Docteur (?), pentru cuirasatul „Proocua”, în ziua de 9 (!?)

Nissa, vineri, 22 februarie

Ne sculăm şi ieşim destul de devreme, e o zi foarte frumoasă. Ne oprim la toate prăvăliile; depun cartea la Prefect…

După amiaz stăm acasă, Fernand fiind gripat.

La prânz, familia Ionescu, cu suită, între care şi Bubi Sadoveanu la masă. Barbu lipseşte, ceilalţi <se fac că nu văd…

Seara, masa la Restaurant, întâlnit familia Philips.

Nissa, sâmbătă, 23 februarie

Stat în casă, e răcoare şi bate un vânt destul de tare. La prânz, e şi gen.

Gorski în Restaurant, i-am dat bună ziua; propune să vie la masa noastră.

Vorbim multe de Aviaţie, vede lucrurile niţel ca mine; lipsa de program.

Vorbeşte de chestia mea, şi zice că o regretă, că chiar Tata ar fi zis că „s-a pripit”. Nu pare prieten al liberalilor. Mi-a spus că Nicolae a fost spionat la

Paris de însăşi Voinescu *n*. Mai zice că Nicky e leneş şi <apare tragere la lucru. Mai ales pentru oştire lipseşte b autoritate care să ţie locul regelui. La

Ministerul de Război e o dezordine teribilă, s-a furat planul general de mobilizare între Mircescu şi Florescu; el a fost găsit de Intelligence Service, la

Moscova.

Seara, serbare pentru invalizii mei, rezultat slab.

Nissa, duminică, 24 februarie

Zi posomorâtă, vânt tare. Duduiei nu prea îi e bine, are crampe de.

stomac şi dureri la rinichi. Stat toată ziua în casă.

Seara, gala pentru invalizii ruşi. Nu e acelaşi succes ca anul trecut, la licitaţie n-au făcut decât 3. loc fr.

Nissa, luni, 25 februarie

Nimica deosebit ca acţiune. Primesc telegramă de la Ioschi8”, că mai are un moştenitor. Se sporeşte familia Hohenzollern.

Nissa, marţi, 26 februarie

Stăm acasă, nimica deosebit.

Nissa, miercuri, 27 februarie

Mergem şi luăm masa la Cârmes. Bate un vânt teribil.

Nissa, joi, 28 februarie

Zi frumoasă; mergem la Monte Carlo şi Monaco.

Nissa, vineri, 1 martie

Zi posomorâtă, vânt şi frig. Vin ştiri proaste de la ţară. Grigore se poartă ca un porc. A violat-o pe Mărgărită, s-a instalat în odaia aux Rosignols, unde îşi comandă masa, bere şi altele. Descoperim că bea eter. Ne face impresia că a înnebunit.

Seara, grand gala des oiseaux*, reuşită. Barbu, la o masă cu Marquet, salută politicos, dar nu se apropie.

Nissa, sâmbătă, 2 martie

Zi frumoasă, dar cu vânt tare. Luăm masa la Rezerve de

Beaulieu. Ceaiul la Gauthier-Vignal81. Casă, foarte frumoasă, el om foarte plăcut. Vorbim multe, istorie şi literatură, şi despre Monaco.

Nissa, luni, 4 martie

Fost la Grasse, zi foarte frumoasă; găsim acolo un hotel nou, frumos;

directorul e un Rumun (sic) de sâmbăta. Vizităm fabrica de parfumuri „Molinar jeune”, putoare nespusă; are bun săpun de untdelemn de măsline. Florile sunt distruse anul acesta; altfel locuri frumoase. Ne întoarcem prin Cannes.

La Negresco, în hall, vorbit cu Barbu; eu m-am dus la el. Luat

masa cu el în apartamentul lui. Îl s'est decide-*

Voronoff a venit la prânz şi am fost cu el la Cannes, ca să-şi vază un yacht, pe care voia să şi-l închirieze.

Nissa, joi, 7 martie

Bătaia a doua de flori, asistăm din lojă, după îndemnul lui Barbu.

Animaţie mică, comparativ cu ce era pe vremuri la noi. Puţine trăsuri, decoraţia cea mai frumoasă, sania domnului şi d-nei Gratziani.

Nissa, vineri, 8 martie

Duduia se scoală supărată, zice că nu se simte bine, o silesc să se dee jos şi să vie cu mine la concursul de frumuseţe al automobilelor; sunt trăsuri

* mare gală a păsărilor.

El s-a hotărât.

1929

123

frumoase. Mergem la ceai la Mediteranée şi la sala de joc e oareşicare animaţie, dar nu se poate compara cu Cannes. Localul e foarte frumos.

Nissa, sâmbătă, 9 martie

Seara, Grand gala pentru concurs. Am luat un 1 – or Prix cam jos.

Suntem poftiţi la masă de Maurice de Waleffe, un tâmpit închipuit. Gala, binişor defileul manechinelor, unele modele frumoase.

Nissa, luni, 11 martie

Ziua, nimica deosebit; seara, poftiţi la Cannes de Ionel Ghica.

Mergem la Casino. Duduia câştigă 10.000 fr.

Întorcându-ne acasă, primim telegrama că a murit căp. Christescu.

Cest un a-mi, une belle âme et une victime de son travail scientifique.*

Nissa, marţi, 12 martie

Mergem la Grimaldi, ca să vizităm instalaţia lui Voronoff. L'ºC feeric, a poftit şi pe Maeterlink. Grande deception, îi a sfirement ete un grand poete, mais îi's écoute parler", are mania lui Einstein. Vizităm maimuţele, grădina şi laboratoarele. Asistentul e un român, dr. Alexandrescu, pe care Voronoff îl laudă foarte mult; el ne arată toate studiile asupra cancerului, care este marea lui lucrare de acuma.

Nissa, joi, 14 februarie în timpul zilei, nimica deosebit. Seara,

mergem la Cannes. Zi cu pierdere, nu e de mirat, că e un 14.

Nissa, vineri, 15 martie

Zi foarte frumoasă. Seara, poftiţi la masă la Gauthier-Vignal; erau la masă Van Zeuylen, fostul preşedinte al A.C.F., şi generalul Polontzoff

(antipatici). On a cause e<o on a dit du mai des voisins*” *

La ceaiu, Elvira ca şi Verneuil.

Un prieten, un suflet frumos şi o victimă a muncii sale ştiinţifice.

*” Mare decepţie, el a fost, cu siguranţă, un mare poet, dar se ascultă vorbind.

*” S-a discutat şi s-a spus de rău despre vecini.

Nissa, sâmbătă, 12 martie

Am poftit la masă pe Marquet la rezerve de Beaulieu, pe urmă la

Cannes, ca să ne întâlnim cu Elvira la Casino; ea are un noroc extraordinar.

Seara, la teatru: *VAmant*, de M-me Vidal, cu Elvira şi Vremeuil, foarte spiritual şi foarte bine jucată.

Stbriac, sâmbăta, 23 martie

Plecăm, Duduia, Puiu şi Jeny, cu automobilul închiriat, la 10, de la

Claridge. Prânzim la km. 104, pe urmă continuăm pe drumuri oribile, până la

St. Briac, unde sosim la 7, 15. Toate planurile făcute dinainte cad. St. Lunaire, totul e închis şi la St. Briac nu e alt hotel, aşa că Duduia rămâne cu mine aci.

Mă duc la villa unde o văd pe Mama; e o revedere mult mai puţin emoţionantă decât credeam. Zice că vom vorbi mâne, că trebuie puse la punct anumite chestiuni şi oprit toate şicanele. Ileana, primire entuziastă, îmi aduce scrisori şi cărţi din ţară, e încântata de ceas; nu mă aşteptam s-o găsesc aci. De către toţi, o primire caldă, chiar uncie Kiril, care, de obicei, e mai rece.

St. Briac, duminică, 24 martie

Dimineaţa, cu Mama & Co la Dinard, unde fuse poftită să viziteze

Cazinoul şi un bar. După prânz, mă cheamă la dânsa şi, în vreo jumătate de ceas, vorbim următoarele:

Trebuie să înceteze toate şicanele, nu trebuie uitat că sunt fiul ei

şi tatăl Regelui; că acuma, că este un nou Guvern, toate astea sunt mai uşoare; că

Maniu ascultă de dânsa; că ar fi recunoscător* ei pentru venirea lui la putere, îmi arată prima. parte din memoriile ei, pe care le publică. Mă întreabă dacă e bună înţelegere cu Duduia. Răspund că nu pot avea tovarăş mai devotat, de mai bun sfat decât ea, că ne înţelegem de minune. Întreb dacă e geloasă.

Răspunde: n-are de ce, nu e. Mama va veghea ca să se puie capăt la şicane, îi pare bine că m-am debarasat de Bocher, Nicu şi Barbu. Ceiajalţi sunt de treabă. Am rugat să fiu asimilat cu ceilalţi membri pentru chestiunea presei.

Am insistat pentru scoaterea lui Diamandj din Paris, cauze politice de partid.

Mama, de părere să mi se redea numele.83

După conversaţie, ne-am dus cu toţii la St. Malo, un încântător colţ de lume, unde am vizitat Muzeul Amiot, de vechi mobile bretone; s-au făcut fotografii. Seara, am fost cu Mama & Co. la un film pentru şcoala de aci: Proot

(?) şi touchant. Preotul local a făcut un mic discurs. Ileana şi Kira au făcut

* în text este: *recunoscătoare*.

chetă.

St. Briac, luni, 25 martie

Dimineaţa, cu Mama şi Aunt Ducky 84, la Dinard; eu am cumpărat câteva cărţi, mă plimb prin oraş cu Ileana şi Kira. Întâlnim pe Gal Bloch. După *

amiaz, mai tot timpul cu Ileana, ne ducem să culegem flori. Spre seară, a doua conversaţie cu Mama. Punem din nou la punct chestiunile de ieri: Diamandi trebuie să plece şi Legaţia schimbată; mie să mi se redea titlul şi toată consideraţia, ca tată şi fiu; sunt Principe al României călătorind în străinătate.

M-a întrebat dacă sunt fericit cu Duduia. Răspund că nu se poate mai <fericit>.

Mama e foarte mulţumită – „Vreau să m-nsor cu dânsa?” „M-am gândit, dar e o chestiune despre care n-am vorbit”. Teama Mamei e că, în situaţia actuală, porţile să nu-mi fie închise şi deci socialmente să nu

fiu stingarit (sic). Am vorbit de copil şi de dorinţa de a-l revedea şi am discutat posibilitatea de aranjarea întrevederii la Sigmaringen. Se plânge mult de Sitta, care, după moartea Tatii, şi-a dat arama pe faţă. Mare încredere în Guvern că va face ce doreşte ea. Am cerat să mi se dea îndărăt uniforma şi drepturile politice

(urmăresc politica de a face o fisură în legile de la 4 ian., pe urmă lucrurile vor merge singure). Mama, răspuns, că e logic, dar trebuie ceva timp Am spus că vreau să lucrez, cât se poate, pentru Ţară, că am posibilitatea de a vedea multă lume şi aş putea fi util pentru multele, ca informator şi ca agent oficios. Dus pe

Mama la gară. Elisei (femme de Ch.) Mi-a spus: Am liebsten mochte Ich K.H

mitnehmen*”. Iar Pavelescu C.F., pupându-mi mâna: „Când viu să te caut?”

M-am întors cu Aunt Ducky şi am luat un whisky, i-am mulţumit pentru tot ajutorul ce mi l-a dat, căci s-a luptat mult pentru mine, ea a dat lovitura grecilor.8

Duduia, care tot se ascundea, a căzut pe scări, biata mitită; a cumpărat bibelouri foarte frumoase.

În general, sunt mulţumit de întrevedere. Bine că am venit.

Mont. St. Michel, marţi, 26 martie

Dimineaţa plecăm de la St. Briac spre Mont St. Michel, unde ajungem la ora prânzului. Cest Pépoque de la tante Marie, et vraiment elle est haute”. *

Omisiune, nu încheie propoziţia.

„Cel mai mult mi-aş dori să-l iau pe K.H.

„Este epoca plătuşii Maria, şi într-adevăr ea este înaltă.

Intră, parcă, în poarta cetăţii. *E* frig şi bate un vântuleţ rece. Jeny şi Puiu vizitează la Merveille. Noi ne plimbăm prin oraş şi facem pe leneşii. Prea mă plictiseşte guturaiul, de care nu pot scăpa.

Paris, miercuri, 27 martie

Plecăm* pe la 10, de la Mont St. Michel; zi mai puţin frumoasă, totuşi se vede bine, silueta. Luăm un drum mai bun la întoarcere.

Prânzim la Flers. Seara, la Paris.

Paris, joi, 28 martie

Zi fără vlagă. Stau toată ziua acasă. După amiază vine Gal

Bloch; aşteptând pe Duduia, stau, mai bine de un ceas, de vorbă

despre Loc, de lumea asta rea, de politică şi de filmul, ce trebuie, a tout prix, ** sfârşit. Pe urmă a vorbit de Duduia, m-a întrebat dacă Mama a văzut-o, l-am răspuns „că nu, il faut avoir de la patience” – „Ca sera pour la prochaine fois, tout doit venir avec la temps” * * * – cu un aer ca şi cum ar şti ceva mai precis, dar nu vrea să spuie. Aceasta întăreşte părerea mea despre dispoziţiile binevoitoare ale

Mamei. Mai vine şi Nicu, care pare încântat, şi Sountz, care cere bani.

Seara, plecăm la Nissa, de nouveau, enfin, seuls. * ***

Guturaiul m-a sâcâit toată ziua.

Nissa, vineri, 29 martie

Sosim în Nissa cu 2, 30 ore târziu. E plăcut să fii din nou aci, pe

Riviera, unde e plăcut şi cald.

Seara, Elvira ne roagă, <să mergem>* * **” la teatru, să vedem la *curse à l'Étoile*.

Barbu a plecat.

— Citire probabilă, este vorba de silueta muntelui?

** cu orice preţ.

* * * trebuie să avem răbdare”-” Aceasta va rămâne pentru data viitoare, timpul rezolvă tot”.

* * ** din nou, în sfârşit, singuri.

* * *** Omisiune.

1929

127

Nissa, sâmbătă, 30 martie

Nimica deosebit. Duduia merge, seara, la teatru, cu Elvira; după teatru vine cu ea să ciocnească ouă roşii.

Nissa, duminică, 31 martie

Christos a înviat!

Şi atâta tot.

Nissa, luni, 1 aprilie

Nimica deosebit. Nu prea mişcăm.

Lucrez la un memoriu asupra uniformelor, spre a-l trimite lui Nicolae.

Vine, de dimineaţă, răspuns de la Nicky, la telegrama de Paşti.

„Am fost la Volichenko şi l-am cunoscut pe băiatul lui, este adorabil.

Nissa, marţi, 2 aprilie

Excursie, picnic, cu Elvira şi Verneuil, înspre Grasse. Excelent dejeuner. Pe urmă, întors acasă, continui să lucrez la chestiunea uniformelor.

Nissa, miercuri, 3 aprilie

Sunt în pat, nu vrea să-mi treacă răceala; am ceva febră uşoară.

Trebuiam să mă duc la Volichenko, se duce Duduia. Eu rămân să scriu, termin scrisoarea către Nicky. Altfel, nimica deosebit. Abia astăzi vine răspuns de la

Mama la telegrama de Paşti.

Nissa, joi, 4 aprilie

Dimineaţa fac cunoştinţă cu starul de cinema Ivan Petrovici.

Prânzim la Beaulieu, cu Elvira şi Vremeuil, pe urmă vizităm vila lui

Max Derly, are lucruri frumoase. El e foarte plăcut, ea, intectă.

Întorşi acasă, Duduia pleacă cu Elvira la Cazino. Seara, la teatru: „Tu în epousera" *, cea mai bună piesă a lui Verneuil din bele ce le-am văzut. După aceea, cu Petrovici, la Canhes, la Casanova. Am petrecut de minune. Trebuia să vie şi Elvira, dar Verneuil avu un acces de gelozie. Il est idiot, avec cela".

Nissa, vineri, 5 aprilie

Ne sculăm târziu. Prânzul, la Plaje Negresco, cu Ivan Petrovici. După

* „Te vei căsători cu mine".

** Este idiot, cu asta.

 amiaz, am stat în casă. Răceala nu vrea să treacă, deci m-am culcat. Am luat aspirină şi vin cald. Am asudat ca o ploaie tropicală. Vine o scrisoare de la

Puiu, spunând că, luni, vine Leucuţia.86

Nissa, sâmbătă, 6 aprilie

Sunt în pat, e mai bine să te îngrijeşti ca lumea. Dimineaţa, a venit

Rougier, să-i dau o. mână de ajutor în chestiile lui. Pe urmă, îl chem pe

Volichenko, ca să mă scuz personal că n-am venit la el.

După masă vine „Cuvântul" 87, din zi, cu un articol asupra aşa-ziselor intrigi ce s-ar fi ţesând împrejurul meu. În spatele Mamei ar fi Barbu Ştirbey, împins de Stere & Co. Întrebarea este: Ce o să facă

Guvernul? Ziarul zice că a venit şi Dinu <Cesianu> w la Paris. Duduia a fost la Volichenko, cu Elvira &

Co; a stat mult. Seara, a fost la Gărty. În tot, a lipsit vreo 6 ceasuri de lângă mine. Cela în a fait de la peine!”

Afară e posomorât şi frig. A plouat noaptea, cu tunete.

Temperatura: 37, 4°; 37, 2°; 37, 5°.

Nissa, duminică, 7 aprilie

Am rămas şi astăzi în pat, deşi dimineaţă n-am avut decât 37, 1 °, şi bine am făcut, căci, seara, simţindu-mă foarte enervat, Duduia a insistat să-mi i-au temperatura şi a fost 37, 7… Cest au moins egacant d tare ici à la Riviera et de ne pouvoir bouger a cause d’un reprodissement*”.

Vine scrisoare de la Puiu, care spune că, pe lângă Leucuţia, mai sunt şi Dinu <Cesianu>, Mironescu *m*, Sever Bocu90 şi Madgearu”; că e zăpăceală şi că o să fie bine. Eu am devenit aşa de indiferent, mă uit la toate ca un spectator; părerea mea este că au fost zăpăciţi de vizita Mamei, că sunt unii cari trag sfericele, Ils ne savent pas a quoi s’en tenir. Je ne supose pas cu’ils atent quelque chose de precis. Pourvu cu’ils ne recom<m>encent pas la question.

Duduia c’est par trop enuyeux”. ** Eu sunt luat la un moment când n-aş voi să dau niciun răspuns. Hotărârea, după conversaţia cu Mama, de a mă însura cu

Duduia, e din ce în ce mai fermă. E singurul hop ce mai trebuie trecut şi.

— Asta m-a necăjit.

** Este cel puţin agasant să te afli aici, pe Riviera, şi să nu te poţi mişca din cauza unei răceli.

* * * Ei nu ştiu la ce să se aştepte. Eu nu cred că ei au ceva precis. Măcar dacă n-ar reîncepe să pună problema Duduiei, este prea plicticos

1929

129

atuncea, situaţia devine complet clară. De la lacher, jamais, je ne suiş pas en bonne dispossition pour discuter. * Temperatura: 37, 1 °; 37, 7°.

Nissa, luni, 8 aprilie

Dimineaţa şi până la 3, stau în pat. Mă scol ca să-l văd pe Leucuţia. Am vorbit 2 ceasuri, mai ales de chestiuni ale F.S.S.R.; trebuie

transformiat în Uniunea

Federaţiilor; se va face o nouă lege. Sunt de părere ca F.S.S.R. să i se delege, prin lege, conducerea sportului particular, ca delegaţie de la O.N.E.F.**, rămânând cu

Armata şi şcolile. Mi-a cerut părerea despre Legea Administrativă. Trebuia să văd anteproiectul înainte de a mă pronunţa. El a venit cu autorizaţia lui Maniu w Ws, care l-a pus să întrebe despre Diamandi. N-are, pentru moment, <pe> cine să puie în loc, recomandaţi Ghica sau Lugoj anu9Z, jius în această chestiune de încredere. Nu trebuie uitat<a> situaţia mea de fiu şi de Tată. El zice că totul e în mâna Mamei.

Ciolan M are ordin să se ţie la dispoziţia mea. I-am vorbit de chestiunea Legii

Aviaţiei. Mi-a promis că se va ocupa. Dinu nu e la Paris. Spune că e fricos. I-am vorbit de cenzura scrisorilor. Bianu M e de ai noştri. De Duduia, niciun cuvânt.

Prevederile mele au fost juste, n-a venit cu nimica deosebit. În tot cazul, ce e bun e că e prima luare de contact eu noul guvern şi a fost foarte binevoitor.

Seara, vine Petrovici, o clipă. Ne pofteşte la masă, nu pot ieşi, deci merge Duduia. Mie îmi pare bine când ea e poftită singură, e un oareşcare semn de consideraţie ce i se dă. Temperatura: 37, 3°; 37, 1”; 37, 7°.

Nissa, marţi, 9 aprilie

Coup de Theatre*”. Petrovici s-a amorezat de Duduia şi a cerut-o în căsătorie! Iată ştirea cu care m-am deşteptat.

Până la amiaz am stat în pat. Zi răcoroasă şi cu vânt. N-am ieşit încă, am citit, jucat patienţe şi scris scrisori. Iată tot. Duduia, o doare în gât. La amiaz a venit pietonii rus Verbor şi mi-a adus reproducerea după portretul lui Paul.

Boncour”. Am stat vreun ceas de vorbă despre artă, mai ales pictură. Are teorii juste, consider că are talent.

Nissa, miercuri, 10 aprilie

S-au terminat bagajele, mâne plecăm; am stat şi astăzi în casă. După

* S-o părăsesc, niciodată, nu sunt într-o bună dispoziţie de a discuta.

„Oficiul Naţional de Educaţie Fizică.

Lovitură de teatru.

130

Carol n, însemnări zilnice amiaz, a venit Rachiţan. Seara, la masă, Petrovici. Pe urmă, Duduia a ieşit cu

Elvira. Ziarele din ţară aduc ştirea că Fabrica Opler (Gib) a ars.

Paris, marţi, 30 iulie

De dimineaţă plecăm de la Cocsme spre Paris, cu Puiu. Ceilalţi rămân acolo, spre a pleca mâne, dimineaţa, cu Hispanoul, la Mtinchen. Puiu se întoarce seara. Noi, rămaşi amândoi, ca nişte porumbei, mergem la Empire, să-i auzim pe Revlers. Sunt chiar" cu mult mai bine decât ne aşteptam. Un entuziasm nebun, mai ales că au cântat lucruri cunoscute. Spre paza casei, rămâne Costică şi Rosina.

Paris, miercuri, 31 iulie

În urma zvonurilor de tulburare, pentru mâne, ne hotărâm să amânăm plecarea noastră până sâmbătă. Au fond autant mieux nous aurons encore quelques jours de nous tous res deux. Seara, mergem la cinema „Marivaux".

şi vedem un film foarte interesant asupra originii vieţii şi... (sic)

Paris, joi, 1 August

Astăzi comuniştii au anunţat, cu mare alai, revoluţie mondială. În oraş a fost linişte, căci se luase măsuri energice; s-au făcut câteva sute de arestări. Pe noi nu ne împiedică să mişcăm. Seara, la cinema „Madelaine", „Le Figurant", cu

Buster Keaton96. Suntem mulţumiţi să fim câteva zile singuri, fără suită.

Paris, vineri, 2 August

Mergem, niţel, prin unele prăvălii. E cald. La prânz, masa cu Lorentz, la

Prunier. Întâlnesc acolo pe Spalaicovici şi Sawe. Spalaicovici, ca şi cum n-ar şti, întreabă dacă am fost la Bled, face astfel aluzie la zvonurile ce s-au pus în ziare.

Seara, soseşte dl. Lupescu, spre a aranja chestia cu Bercovitz, pentru automobile.

Paris şi în Orient Expres, sâmbătă, 3 August

Plecăm din nou la drum, poate astă dată mai cu noroc. Commea în fond, cu atât mai bine, vom avea încă câteva zile pentru noi doi.

1929

commence* tous les deux".

Aranjat cu Bercovitz pentru dl. Lupescu

La plecare, stăm în gară 1 – 1, 30 ceasuri de întârziere. Tot felul de complicaţii cu biletul, dar, din fericire, totul se aranjează şi putem pleca.

München, duminică, 4 August

Sosim, cu aproape un ceas întârziere. Toţi ne primesc la gară y compris familia Ştirbey**". Oraşul şi hotelul e plin. După amiaz, vizităm

Grădina Zoologică. E interesantă, poate, ca animale, dar foarte slabă ca îngrijire. Planul e bun, dar execuţia e slabă.

Sigmaringen, luni, 5 August

Plec, cuPuiu, în Hispano. A plouat torenţial, mai tot drumul. Fără a-l fi făcut vreodată, ne-am descurcat destul de bine. Acolo, primire caldă, ca întotdeauna. Ileana, foarte drăguţă. După amiaz, soseşte A „or * *. Puiu produce o impresie bună. Ileana îmi spune că vrea să vorbească cu el. Suntem convinşi că e despre Duduia şi ne sfătuim cum şi ce să răspunză, ca să restabilească adevărul şi să puie lucrurile la punct.

Sigmaringen, marţi, 6 august

Dimineaţă, plecăm cu Hispano: Ileana, Ethe şi Puiu, la Inzehofen.

Frumos loc, ce nu l-am mai văzut din copilărie. Ne întoarcem prin

Krauchenwiess. Am vorbit multe, verzi şi uscate, cu Ethe. Puiu a vorbit cu

Ileana, a fost cum ne-am aşteptat. Puiu a expus teza mea, punând anumite lucruri la punct. Ileana a răspuns că e prima dată când a auzit vorbindu-se bine de Duduia. La masă, Berchtold von Baden şi Robert von Wart, cu soţia.

După amiaz, am fost la vânătoare după căprioare, dar fără rezultat.

Cocsme, luni, 9 septembrie

Zi mai răcoroasă puţin, nimica deosebit, afară numai de grijile de gospodărie. Mă simt destul de enervat pe această chestiune. Când dracul o să

* în text este: *commencement*.

** Cum a început cu noi doi.

* * * inclusiv familia Ştirbey

* * ** Cuvânt ilizibil, două litere sunt întinate de cerneală.

Carol II, însemnări zilnice avem ceva linişte pe tărâmul acesta. Duduia găteşte. Noaptea e răcoroasă.

Cocsme, marţi, 10 septembrie

Toată ziua, Duduia şi cu ceilalţi se ocupă cu curăţenia casei. Eu citesc şi pun la punct aceste note. De 4 zile sunt anunţa; banii, dar văd <că.

banca nu comunică nimic.

Ballif telefonează că e în Paris, îi răspund să vie poimâine.

— La nuit couchee folie comme autrefois c'est un peu de bonheur dans tous les enuis journaliers.

Cocsme, miercuri, 11 septembrie

Au sosit banii anunţaţi. Je me sens tout pompette aujourd'hui. Je ne peux pas me lever et je ne trains toute la joumee". Duduia cu Puiu continuă curăţenia.

Cocsme, joi, 12 septembrie

Dimineaţa soseşte Ballif, mă duc la Nogent să-l caut. Vorbim niţel.

Spune că Mama ar putea să fie totul în ţară, dacă n-ar fi sub influenţa dezastruoasă a lui Ştirbey. După ce şi-a căpătat popularitate, prin aducerea guvernului Maniu, astăzi şi-o pierde pretându-se la intrigile lui Ştirbey şi Stere, în contra lor. Are încredere în acţiunea „Vlad Tepeş" şi zice că Gr. Filipescu97

şi-a adunat oameni serioşi împrejurul lui şi că va pătrunde. Despre mine, ar fi bine, pentru mai târziu, să ajut unele afaceri mari economice în ţară. Spune că, în zilele de azi nu trebuie făcut nimica gratuit, căci astfel îşi pierde lumea respectul de tine. După masă, îi arătăm casa. Ca impresie generală, în ţară lucrurile nu merg bine, e lipsă de o directivă generală. Se poate produce, dar nu se poate vinde, deci lucrurile sunt nerentabile din cauză de lipsă de numerar.

Se întoarce la Nogent, cu Puiu. E încântat de Duduia şi declară că nu mai poate crede toate minciunile. Spune că Mihai e foarte bine, vioi, tăcut şi observator.

Dimineaţa, telegramă de la Mama, că a modificat articolul din

„Ilustration".

— Noaptea culcată (?), nebunie, ca şi altă dată, puţină fericire în necazurile

zilnice.

** Mă simt puţin ameţit astăzi. Nu pot să mă scol şi mă târăsc întreaga zi.

1929

133

Cocsme, vineri, 13 septembrie

Se confirmă în ziare ştirea data ieri de Ballif că Patriarhul e grav bolnav. Se vorbeşte de înlocuirea lui <în Regenţă> prin Cicio Pop[98] (ramolit)

sau Pimen „(incult şi curvar, ca mitropolit); amândoi, o mare scădere a autorităţii. Ce va aduce asta? Puiu declară că Maniu dirigează postul. Duduia pune candidatura Mamei ca posibilă, e şi cea mai logică, dacă nu se va găsi piedici constituţionale. Pe de altă parte, din cauza influenţelor oculte, va precipita un deznodământ al crizei latente. Poate să fie foarte mult în avantajul meu.

Zi tot răcoroasă ca şi ieri.

Cocsme, sâmbătă, 14 septembrie

Zi aniversară, 4 ani, 8 luni. Zi de toamnă, nimic deosebit. La masă vorbim de proiecte viitoare, în caz de m-aş întoarce (Château en Campagne”.

???)

Biserica comemorativă, proiectul meu vechi de liceu.

Duduia face pictură. Atâta tot; noaptea e răcoare.

Cocsme, duminică, 15 septembrie

Nimica deosebit. Bucătarul a plecat, deci Duduia, din nou, sacrifică la bucătărie.

Cocsme, luni 16 septembrie

Se face mare curăţenie în casă. Inutil de a zice, fără ajutorul servitorilor.

Ştiri din ţară dezmint că patriarhul ar fi bolnav. Vin scrisori de la

Ţuguş, care recunoaşte că a fost un măgar, dar zice că a fost rău sfătuit (?

Maica Gică? sau Manoilescu?).

Cocsme, marţi, 17 septembrie

Se continuă cu curăţenia în casă. Ştirbey scrie că nu mai vine, fiind rechemat urgent în ţară. Ce o mai fi asta? Eu o pun în legătură cu faptul că s-a întâlnit cu mine şi că chiar sub Guvernul Maniu continuă aceleaşi măsuri ca înainte.

— Omisiune.

** Castel la ţară???

134 Carol n, însemnări zilnice

Cest assez triste et cela prouve un terrible manque de caractere. O

să vie ziua când se va face lumină şi în aceste chestiuni.

Paris, joi, 3 octombrie

Dimineaţa plecăm din Cocsme, după multe discuţii – tren, auto, tren, autone hotărâm să plecăm cu maşina. Două pene de cauciuc. Sosind, ne-am aranjat în odaie, pe urmă, după masă, la Paramount, filmul „La Symphonie nupţiale”, foarte frumos film şi foarte bine luat şi compus.

Seara, la Empire, Maurice Chevalier, el este într-adevăr idolul publicului. Nu mai este ceea ce a fost pe vremuri, a mai scăzut.

Paris, luni, 7 octombrie

Pe la amiaz, telefonează Ciolan că Buzdugan100 a murit azi de dimineaţă. Fie-i ţărâna uşoară! E cel mai cuminte, cel mai de treabă care se duce. Cu toţii ne aşteptam la moartea popii, 1 homme propose, Dieux dispose*”.

Vine Ciolan să discutăm situaţia. Se pune în plin problema. Această întâmplare neaşteptată permite lui Maniu să rezolve chestiunea mea prin intrarea în

Regenţă. Va şti el să profite de ocazia neaşteptată ce i s-a dat? Ciolan pare convins că da, mai ales, zice el, după vizita lui Bocu, care a plecat aşa de entuziasmat. Ce rol va juca Mama? Ea poate fi o concurentă primejdioasă.

Răbdare, să vedem ce vor aduce zilele ce vin. Poimâine se va face alegerea.

Timp de manevră, scurt. Puiu începe de a pune fitilul, prin Ciolan, care lucrează în telegrame. Să vedem cât o să ţie entuziasmul lui Bocu şi la ce serva* *.

Paris, marţi, 8 octombrie

Zi de fierbere. Duduia şi cu mine facem pe entuziaştii, iar Puiu şi

Ciolan mi se par convinşi de rezultat. Se vorbeşte de candidatura lui Prezan, a lui Oscar Niculescu101 şi Titulescu, cu toate că Prezan şi Titulescu au refuzat, zic ziarele. Alţii declară că cei mai primejdioşi concurenţi sunt Mama şi cu mine. Puiu şi Ciolan lucrează în telegrame, încerca de a încălzi pe Bocu şi ceilalţi. Guvernul a suspendat Regenţa (??!!!)

Acest lucru este destul de trist şi dovedeşte o teribilă lipsă de caracter.

** Omul propune, Dumnezeu dispune.

* * * Cu sensul: *va servi*.

— 1929; 135

Sunt şi eu în fierbere, în aşteptare, deşi nu prea mă gândesc la un rezultat favorabil, totuşi există acel poate? care te face să face proiecte.

Guvernul a suspendat Regenţa şi declară că va lăsa Parlamentului libertatea de alegere, dacă este franc, Ies chances augmentent.

Spre a ne ajuta să ne stăpânim mai bine nervii, ne ducem să vedem pe

Grocky, cel mai minunat artist.

Paris, miercuri, 9 octombrie

Se vorbeşte, dimineaţa, de candidaturile lui Mironescu, Hiottu (Ruşine)

şi prezan. La 11 vine ştirea că s-ar fi propus Sărăţeanu *m*. Puiu primeşte telegramă că au fost la Bucureşti manifestări pentru mine, o fi oare adevărat? Aparenţele par favorabile pentru mine, cu toate că eu n-am mari speranţe. The nervous străin is dreadfull and i dread the result, what everit may be”. După sfârşitul parastasului pentru Buzdugan, vine Ciolan la noi; stăm de vorbă asupra situaţiei aşteptând ştiri.

El pare încrezător, Puiu idem. Ceva înaintea venirei sale, vorbind cu Duduia, suntem de acord că nu sunt speranţe, credem într-o surpriză. Surpriza s-a întâmplat.

Sărăţeanu a fost ales cu 450 şi câteva voci. Ciolan şi Puiu sunt consternaţi.

Discutând, hotărâm ca Ciolan să plece imediat cu mesagii de încurajări lui Maniu.

Paris, joi, 10 octombrie

Toate emoţiile m-au dat gata, mă simt şi răcit, aşa încât stau toată ziua în pat. Prima impresie fiind trecută, încercăm să vedem mai clar în acţiunea lui

Maniu. A fost desigur o sforărie nemaipomenită. Poate că suspendarea

Regenţei, care a făcut atâta vâlvă, n-a fost decât crearea unui

precedent pentru o acţiune viitoare. Poate că lucrurile au mers prea iute, spre a putea face o acţiune bruscă. Ciolan vine şi confirmă că e sigur că Maniu nu poate avea alt gând. El nu poate pleca înainte de sâmbătă.

Paris, vineri, 11 octombrie

Mă simt mai bine, deci m-am sculat. Duduia s-a dus la doctor, care nu e deloc mulţumit de starea ei. Ciolan a primit ordin să rămâie pe loc şi să aştepte ordine; crede că va veni cineva., din ţară. Am fost Champion.

Seara, masa la Winborn.

şansele cresc.

„Tensiunea nervoasă este teribilă şi mă tem de rezu Hat, oricare ar fi el.

136 Carol H, însemnări zilnice

Paris, duminică, 13 octombrie

Zi plictisitoare, ca mai totdeauna duminica. Vine Nicu cu Nica, să ne vază. Jucăm ceva bridge.

Seara, masa banchet, în apartament, cu mititei aduşi de la

Restaurantul Românesc. Toţi se pomenesc cu indigestie şi jurând că pentru un an nu vor mai mânca de aceşti câmăţei.

Paris, luni, 14 octombrie

Dimineaţa, la Hispano-Suiza, să aduc maşina la reparaţie. Trec repede prin uzină, cu Lacoste. Ei au cumpărat brevetele pentru motorul Wright, cu dreptul de a face toate modificările cari le crede Birhit necesare.

După amiaz, cu Arthur, la Puteau, să-i vedem şcolile ce le-a clădit.

Pe urmă, la „Samaritaine Luxe” (1500 fr. O cămaşă de mătase pentru cucoane).

Trecem şi la Cartier, ca să vedem dacă au terminat acelea ce le-am comandat.

La prânz, poftit la masă pe Gauthier-Vignal, la Rotiserie des Champs Élysées.

S-a închis salonul, deci s-a liniştit mult oraşul.

Seara, la cinema „Marivaux”, „Rapsodie Hongroise”, film destul de frumos.

Paris, marţi, 15 octombrie

Ce matin coup de tonnerre la nouvelle vient que Popovici 103 a

demisionee car îi est le beau frère de Saratzeanu. Mihalache l-ar fi împins.

Nu-mi pare rău, căci el n-a fost prea fidel şi continuă cu calul de bătaie.

Duduia. Sunt răcit şi deci stau în pat. Vin ziarele din ţară. „Cuvântul”, în tonul obişnuit, foarte frumos punând lucrurile la punct, numărul cu destăinuirile, de la 4.I., a fost vândut ca pâinea caldă, dându-se până la 200 lei foaia. Deci

„Chestiunea închisă” e mai deschisă ca oricând. Toate ştirile din ţară au acelaşi cântec: decepţia oribilă a celor fideli că n-am fost eu ales.

Primesc cadouri pentru mâne, de la Duduia o brichetă şi de la Elvira, o foarte frumoasă tabacheră. N-am febră, dar sunt răcit.

Lamiază noapte, telefon, Elvira, că Kira Kirshon a venit s-o caute şi i-a spus că, vorbind cu Madgearu, ştie că Maniu n-are nicio intenţie de a face vreo mişcare. Eu cred că aci sunt fitiluri liberale, a prendre sous benefice d'inventaires”.

„În această dimineaţă, lovitură de trăsnet, soseşte ştirea că Popovici a demisionat, căci este cumnatul lui Sărăţeanu.

** să îs iei sub beneficiu de inventar.

1929

137

Paris, miercuri, 16 octombrie

Suntem deşteptaţi cu ştirea că Mama s-a pronunţat, în „Universul”, contra Guvernului Maniu. Ce s-a întâmplat? Aşa o influenţă are Ştirbeyrătere?

Situaţia e gravă, se vorbeşte de o eventuală demisie a lui Sărăţeanu, chiar de ameninţarea demisiei lui Maniu. Mama face reproşuri că ei n-ar fi cinstiţi faţă de dinastie. Am impresia că se duce o luptă şi contra lui Nicolae. Ce urmăreşte

Maniu? Scoatera oricărui membru al familiei din Regenţă, e oare o mişcare către republicanism? Comment a-t-elle pu faire une tele gaffe? * Acest lucru poate să fie sfârşitul dinastiei, ea, oricare ar fi fost atitudinea ei faţă de mine, era cheagul care mai ţinea ceva împreună, dar acum, că s-a vârât în politica de partid, totul poate să se prăbuşească.

Ziarele aduc frumoase articole despre mine, totdeauna Nae Ionescu şi acuma şi „Lupta”. De dimineaţă, flori şi câteva daruri,

telegrame foarte puţine, între alţii, Ţuguş. Dimineaţa, vine Ciolan să aducă felicitări, împreună cu Pavel Pavel; vorbim ceva despre situaţie, nimica nou. Încurajez să se publice în presa franceză articolul exiicativ al lui Nae Ionescu, promit să facă tot efortul. Mama şi-a jucat cărţile pe faţă, foarte rău.

Prânzim la Elvira: icre şi potârnichi. După masă sunt obosit şi am ceva temperatură; vin Arthur, Rosina şi Nicu, cari stau şi iau masa. Sunt obosit, şi moralmente obosit, am o criză de plâns. Mauvais jour de fete. on est la superstition d'en faut*".

Paris, joi, 17 octombrie

Prin ziare, începe să se lumineze niţel situaţia, Nicolae, rugat să aranjeze chestia între Mama şi Maniu: Le pauvre je n envie pas să situation. * * *

Pare-se că ea ar fi dorit să intre în Regenţă, dar, atuncea, Maniu i-a pus condiţia să demisioneze Nicky. Elvira aduce ştirea de la Kirshen că Madgearu s-a pronunţat hotărât contra mea şi că ar fi luat, în această privinţă, angajamente scrise de la Londra (??!!) Stau toată ziua în casă, citesc. Duduia merge la doctor, care se sperie de starea inimii ei, Seara, vine ştirea că Zizi a reînceput procesul, telefonând lui Paul Boncour, aflu că a obţinut o amânare.

Ziarele mai publică că se încep dezminţirile pe chestia declaraţiilor

Mamei, ele ar fi fost date de cineva din anturaj. Consider, în momentul de faţă.

— Cum a putut ea să facă o asemenea gata

Urâtă aniversare, este superstiţia...

»**

Bietul de el, nu-i invidiez deloc situaţia.

138 Carol II, însemnări zilnice

<criza>* dinastică din ţară cea mai gravă ce a fost de la 4 ianuarie 1926

Încoace, poate mai gravă decât aceea (sic). Regenţa susţine Guvernul, Mama s-a pus, în mod prosteşte, contra. Se vede clar lucrătura Ştirbey-Stere.

Vine telegramă de felicitări de la Mama, care completează cadoul primit ieri.

Paris, vineri, 18 octombrie

De dimineaţă, ştiri din ţară, lucrurile se încurcă. „Universul", caz

fără precedent, declară că Mama, în mod conştiincios, nu poate să dezmintă ceea ce s-a publicat. E o obrăznicie care dă mult de gândit; ce macină liberalii?

Primesc continuarea telegramelor: Nicky, Manolescu, cu Curtea principelui

Regent (!!) Azi mănâncă Madgearu cu Ştirbey, e interesant (?) Stau toată ziua în casă. Ziarele nu aduc nimica nou. Spre seara, vine Winburn să mă vază.

Vorbim chestiuni economice, încerc să văd dacă n-aş putea să intru cu el în afaceri. Elvira ar dori să aducă o apropiere între mine şi Belagio, care zice, care zice că are secrete; eu cred că el este pus de liberali.

Dimineaţa, a venit să mă vază Al. Chiriţescu, de la „Cuvântul", povesteşte lucruri foarte triste despre ţară. C'est le marasme". Starea financiară disperată, dobânzi exorbitante, cari la comercianţi se ridică până la

200%, şi astea pe1 termene foarte scurte. În Armată, şefii se mănâncă. Sunt foarte îngrijorat de situaţie. La Cocsme mişună ziariştii. Chiriţescu crede că soluţia ar fi o înţelegere cu Titulescu şi promite să puie un fitil, ca să am o întrevedere. Crede că Maniu împinge in spe republică.

Paris, sâmbătă, 19 octombrie

Dimineaţă, rendez-vous cu Paul Boncour, despre proces să fiu liniştii, a obţinut amânarea pe chestiunea politică. El are impresia că chestiunea se va rezolvi, căci o Regenţă este o nenorocire pentru o ţară. De altfel, şi aci, în

Franţa, cu toate că nu prea sunt informaţii, totuşi impresia lor este aceeaşi. O

văd şi pe Ventura1<M, care-mi spune că în ţară am mulţi prieteni, fu are aerul de a zice că eu nu vreau să viu, i-am spus că nu e exact.

Puiu are ştiri cari confirmă acelea ce le ştiam; să vrea Maniu, şi mâne

m-aş întoarce. Duduia primeşte scrisoare de la St. F. W., în care cere pentru Nae

Ionescu anumite acte (memoriul II. şi raportul de la Veneţia către Tata), spre

Omisiune.

„Este marasmul.

1929 139

a intensifica campania. Zice că situaţia este extrem de gravă. Ştiri din ziare, nimica nou, afară de campania lui Nae, care continuă.

Duduia nu se simte bine, e răcită; stăm mai mult în casă.

Paris, duminică, 20 octombrie

Duduia, răcită, în pat. Trebuiam să mă duc la Cocsme, să aduc actul

<lui> Hiottu, dar, din cauza Duduiei, stau în casă. Nimica deosebit.

Seara, vine, o clipă, Nicu; jucăm bridge.

Paris, luni, 21 octombrie

Duduia, tot în pat, a petrecut o noapte destul de proastă. Eu plec cu

Puiu la Cocsme, să caut cele necesare şi să aduc unele mărunţişuri de aci. Zi foarte frumoasă. Maşina merge frumos. La Cocsme, totul în ordine. La 6 sunt întors. Ne hotărâm, cu Duduia, ca actul Hiottu se poate publica tel-quel şi deci trebuie combinat un rezumat, care ar fi după notele ce le-am păstrat în jurnal.

Copia actului ar fi fost furată la Neuilly. Fac şi un rezumat al raportului de la

Veneţia. Vin şi declaraţiile Mamei, din „Universul", nu par a fi date de ea, că e o intrigă din anturaj, alias Stere, mi se pare. Cu Duduia a stat, toată ziua.

Rosina.

Paris, marţi, 22 octombrie

Dimineaţa, vine ChiHţescu, el a fost la Titulescu şi i-a vorbit de mine.

Titulescu declară că de la început a voit să mă vază, dar, Ştirbey aflând de veste. Tata l-a împiedicat. EH continuă a fi dezgustat şi se crede neluat în consideraţie, dar, cu toate că are multă dragoste faţă de mine, e un malentendu.

care ar trebui risipit; ar fi zis că el se dă de partea aceluia care plăteşte mai bine, zvon lansat de Barbu; l-am pe Chiriţescu să-l dezmintă. După amiaz, vine m-me Winburn, iar mai spre seară mergem la cinema, „La collier de la Reine", film francez, care ar fi putut fi foarte frumos.

Seara, vine preeotul> Lace (?) să ne vază. S-a întors ieri din

călătorie.
Paris, miercuri, 23 octombrie
Vin ştiri din ţară, care confirmă cele ce le ştiam deja. Cu ocazia alegerii regentului, au fost, într-adevăr, manifestaţii pentru mine. S-au organizat două asociaţii carliste: „Cavalerii Păsării Albe”, în Vechiul Regat, şi
„Cavalerii Coroanei de Spini”, în Ardeal. Tot Parlamentul era în fierbere şi toţi se aşteptau ca eu să fiu ales. Chestia asociaţiilor o confirmă şi „Cuvântul”.
O neînţelegere
140 Carol II, însemnări zilnice
Râdem de articolele lui Nae asupra complotului Londra.
Seara, mergem la Empire, excelent program, ca întotdeauna. Grok e totdeauna splendid. A mai fost unul remarpabil, care, fără braţe, lucra cu picioarele parcă ar fi mână. Duduia, ceva mai bine, s-a sculat pe la prânz.
Paris, joi, 24 octombrie
Zi proastă, Duduia excesiv de enervată, răceala, rochii etc. Prin ziarele din ţară, continuarea campaniei lui Nae. Se observă un reviriment general în presa noastră. Articol caracteristic din partea „Luptei”, care spune că rău face presa că zice ex-prinţul, în loc de prinţ, e o insultă pentru băstaş (?)
Ciolan a primit ştiri de la Bocu, care spune că a fost ambarasat* de telegrame, că prea multe nu poate seri, fiind cenzurat (?!)
După amiaz, vine, o clipă, Elvira; e ofensată contra lui Puiu, că l-a văzut pe Titulescu, care în momentul de faţa n-ar voi să mă vază, ca să nu-şi compromită situaţia (?!). El nu vrea să-şi piarză timpul în discuţii inutile. Aci criza de guvern continuă, se vorbeşte de Briand sau Paul Boncour.
Paris, joi, 31 octombrie
Dimineaţă, Duduia merge la doctor, inima foarte slabă. După amiaz, cu Puiu, se fac cumpărături la „Hermes”, sunt lucruri minunate. Vine telegramă că Ţuguş soseşte mâne, cu avionul, mare bucurie. Duduia soseşte din oraş cu un adorabil scotch terier, de 4 luni, pe care îl numim Budu.
Paris, vineri, 1 noiembrie
Suntejm în aşteptarea lui Ţuguş. Dimineaţă, nimica. După amiază, vine, mai întâi; Ciolan, cu chestiunea „Cit-e Universitaire”. Eu

îmi pun condiţiile: să primesc plenipotenţa din partea Guvernului; să mi se puie la dispoziţie suma de 70 mill. (maximum 55 pe 1930 şi 15 pe 1931); să fiu singurul ordonator al sumelor depuse la o bancă din Paris; eu voi avea dreptul de a putea face contractele şi de a alege planul şi arhitectul, fără mixiunea acelora de la noi. Pe la 6, soseşte Ţuguş, Duduia şi Puiu s-au dus să-l caute la

Burgel. Mare bucurie să-l revăd, are multe de povestit. Despre submarin, că e prost făcut de o firmă care până astăzi n-a făcut niciunul. Pe urmă! ne povesteşte, în rezumat, cum a fost întoarcerea lui în ţară şi ce mizerii a îndurat:

percheziţii, pedepse etc. Seara mergem la Empire, program mai slab ca de obicei.

stânjenit

1929

141

Paris, luni, 4 noiembrie

Ne sculăm târziu. Puiu vine şi spune că a primit telegrama de la Jeny că e sănătoasă şi că soseşte abia seara. În ziare vedem că a fost un grav accident la Simplon, lângă Lubliana. E ziua lui Puiu, ne dă, la „Grand Vencur”, un dejun fain. După amiaz, circul cu Ţuguş la librărie şi la plăci de gramofon. Soseşte

Jeny, ne povesteşte de accident. Elle a echape belle. * Aduce o scrisoare de la

Mihai, care dă ştiri care mă cam descurajează. Cel mai ahtiat contra mea este

Madgearu (!) şi că Nae ar fi fost cumpărat de Guvern să înceteze campania (?)

În general, atmosfera e bună, chiar dintre liberali sunt carlişti. Negrea plecând în campanie electorală cu Sassu, a strigat: „Trăiască principele Carol”. Multe

...” în Marină. Însă sunt multe cutre. *;

Paris, vineri, 22 noiembrie

Seara, masă dată de Bogdani, la Ciro’s. E o căldură insuportabilă.

Terminăm la „Scherazade”.

Paris, duminică, 24 noiembrie

Obosiţi, facerrî zi de odihnă în pat toată ziua.

Paris, luni 25 noiembrie

Ne sculăm târziu; după masă, cu Duduia la coifeur, pe urmă, eu

merg să cumpăr discuri. Întorşi acasă, un mic incident cu unul în sală. Duduia are o criză de nervi teribilă. The chez Van Dogen amene par les Bogdans joii maison, mais hor<r>ible peinture, sauf les petites exquises qu'il travailde>

pour lui merne. * * *

Seara, concert, m-mă Rosgen-Champion, pas fameux malgré son talent incontestable sauf le concerto de Mozart, qui fut joues sur piano Stein original.

Pe urmă, la „Casanova", cu Bogdanii, Arthur şi Rosina, Marqui

„A scăpat ieftin.

** Cuvânt indescifrabil.

**" Ceai la Van Dogen, adus de către Bogdani, frumoasă casă, dar o pictură oribilă, în afară de micuţele schiţe pe care le lucrează pentru el însuşi

*" ** nu faimos, în ciuda talentului său incontestabil, cu excepţia concertului de

Mozart, care a fost executat la un pian Stain original.

142

Carol n, înseninări zilnice

Vitelschi, Princesse Paleologue Iaroslavici. Soirée se finit gaiement.

Paris, marţi, 26 noiembrie

Surpriza surprizelor, faimosul curier anunţat nu e altul decât Mugur105.

Discuţii cu, Duduia, dacă trebuie primit, ne hotărâm să-l văd. Mieleux, comme d'habitude", eu foarte rece şi indiferent. Nu e delegat de nimeni, dar zice că a plecat cu ştiinţa tuturora. Că a sosit ultimul moment şi că el singur, nefiind om politic, poate să facă totul. Cunoaşte pe toţi. Chestiunea, în rezumat, după zisele lui, se reduce la Duduia. I-am spus că aci este prostia şi că pentru mine este semnul vădit că nu vor nimeni să facă nimica. O laudă pe Sitta şi aci am răbufnit, spunând că eu cunosc perfect de bine atitudinea ei. Că liberalii mişună împrejurul ei. El pretinde că are posibilitatea de a-l convinge şi pe Vintilă, căci de Duca are ac de cojocul lui. Că am, în momentul de faţă, 95% pentru mine;

că toţi se aşteptau la alegerea mea, după Buzdugan. Este o teribilă criză de autoritate. Nicolae nu răzbeşte; Popa e în mâna lui Goga, iar Sărăţeanu, la dispoziţia Guvernului, care poate să-l demită

când vrea. El a venit să discute toată chestiunea şi să aranjeze, căci cuvântul lui va fi ascultat şi ştie să convingă pe toţi, chiar pe Mama, unde este rezistenţa cea mai mare, din cauza lui Ştirbey.

A plecat cum a venit. La ora mesei, P.E. Flandin, ministrul Comerţului, vine şi ne spune bună ziua.

Arhivele Statului Bucureşti, Casa Regală-Personale, Carol II, *Anexă, Jurnale, însemnări*, nr. *52. Este o agendă de birou, pe anul 1929, legată în piele, completată la anumite zile ale anului, cu creionul sau cu cerneală*

Seara s-a încheiat vesel.

— Mieros, ca de obicei.

<însemnări zilnice, 1930>

1 ianuarie, miercuri

Cocsme

Ne scujăm târziu, căci ne apucase dimineaţa la Revelion. Ce o să ne aducă anul acesta? Dacă te iei după spusele celor ce au venit, nu poate decât bun. Bun în iubleşul (sic) întoarcerei mele în ţară. Devin pe <zi>* ce trece mai pasiv, ce o aduce ziua de mâine, prea din cale afară de multe speranţe n-am; nu prea ştiu în cine voi putea avea încredere, de fapt în nimeni, dar să întrebuinţezi pe fiecare unde poate fi util. Duduia mi-e. mai dragă decât oricând et al., l hor<r>ible* remorci de n'avoir pu faire entierement mon devoir envers elle. Je crains tellement de n'avoir putut donner le bonheur telle cu'elle le merite, elle prend tellement tout a coeur. Et ces cinq ans, bientôt que nous vivons cote a cote, out ete bien durs pour les nerfs de n'importe qui. Seuls notre amour profond et sincere nous a soutenu envers et contre tout et tous.**

Guvernul nostru, cu toată vorbăria sa amabilă, nu mă... * * *, cu mari aere va trebui să acţioneze, sau eu îi dau dracului. Situaţia în ţară pare a fi destul de gravă, spre a cere imperios întoarcerea mea, nu din dragoste deosebită, ci din nevoie. Să nu fiu nici nedrept, sunt unii cari sunt prieteni siguri, dar aşa de puţini sau fără energie.

Nae Ionescu s-a arătat mai hotărât. Sunt departe de a-mi face iluzii.

Sunt duşmani puternici care ţin sforile în mână. Madgearu s-a pus contra, împins de Ştirbey., 06

Nădejdea mea e în dragostea Duduiei, care mă ţine. Fără de asta sunt convins că mi-aş lua lumea în cap şi aş înnebuni.

Starea mea de nervi, după patru ani de uite popa, nu e popa, nu mai e aşa de solidă ca pe vremuri.

2 ianuarie (joi), Cocsme

A venit generalul Racoviţă să mă vadă, stăm multe ceasuri de vorbă.

— Omisiune.

** Am oribila remuşcare de a nu-mi 11 putut face în întregime datoria faţă de ea. Regret nespus de a nu-i fi putut da fericirea aşa cum o merită, ea pune totul la suflet.

Şi aceşti cinci ani, de când trăim unul lângă altul, au fost foarte duri pentru nervii tuturor. Doar dragostea noastră, profundă şi sinceră, ne-a susţinut în faţa şi contra a tot şi a tuturor

„Indescifrabil.

144 Carol n, însemnări zilnice ce

I... – l-l-i –, →

Aduce salutări şi vorbe bune de la Maniu107 şi sfatul că ar fi bine să încerc a relua relaţiunide>* cu Sitta. La aceasta am răspuns că – deoarece ea a fost, pe lângă cauzele politice, şi una din cele ce au determinat plecare mea, deoarece ea s-a lăsat să fiu dus comme le coup de pied de lâne*”, şi că situaţia între noi a devenit de aşa natură că acest lucru nici nu poate fi discutat. Deoarece divorţul s-a pronunţat, deşi dorit de mine, nu cu voia mea, cred că se va putea profita de această deblaiere de teren. Maniu ar trebui să ştie asta, şi mă miră că revine continu<u>* asupra acestui punct, pe care l-am elucidat odată pentru>

tot de<a>una*, să crează că eu sunt paiaţa şi că voi continua a fi unealtă de şantaj politic, să nu vie să strige aman când vor fi pe ducă, căci. riscă să fie refuzaţi. Nu voi fi unealta nimănui, n-am niciun sentiment de ură sau de răzbunare contra niciunui<a>, dar sunt indignat de atitudinea Guvernului, care admite să fiu, din nou, urmărit. Dacă acest lucru se face de către Legaţie, să se iee măsuri contra lui Diamandi, care face rău Guvernului. Am fost până astăzi prietenos naţeional> ţăerăniştilor> şi, pe unde am putut, i-am susţinut.

Să nu uite ei că popularitatea lor a fost făcută, în mare parte, pe chestia mea.

Faţă de Sitta, să nu se crează că mă voi purta rău sau că voi îndemna pe copil contra ei, tot viitorul ei va depinde de tactul ei. La alegerea Regenţei, dacă s-ar fi insistat asupra Mamei, desigur că

ieşeam eu.

Mama îşi pierde popularitatea şi se lasă condusă de Stere108-Şlirbey.

Nicolae s-a stricat complet, beţiv, cocaină, el nu se ocupă decât împins.

După plecarea lui Raceoviţă>, ne-am dus cu Duduia să discutăm cu

Wieder. El reia tema despărţirii, la care i-am răspuns că e cu neputinţă, din toate punctele de vedere, şi am pus înainte şi raţionamentul moral, care nu poate fi scăpat din vedere. Spune că am dreptate, cum, de altfel, răspund toţi, dar nu ştiu dacă este convins. Trebuie lucrat şi asupra frazei în această direcţie.

3 ianuarie, Paris.

Plecat de dimineaţă spre Paris, având rendez-vous cu Cihoski10, al doilea ministru în funcţie cu care mă întâlnesc, Cest un progres* *. Înainte, tot felul de ipoteze, unii cred că el ar fi gata de a se facă (sic) un coup d'Etat* * *. Eu

Omisiune.

„Cu o lovitură de picior în fiind.

„Este un progres.

„* o lovitură de stat

1

nu cred că va discuta altceva decât chestiuni pur de organizaţie militară. Şi aşa a fost. M-am întâlnit la Tătăranu110 în casă şi, timp de trei ceasuri, am discutat noua legislaţie şi chestiunea armamentului. Pentru tunuri va fi Franţa, trebuie numai să ne dee cu preţuri cât mai avantagioase. Cihoski, foarte emoţionat, a fost de o amabilitate extremă. Am vorbit şi de chestiunea Diamandi, care trebuie, cu orice preţ, curăţit; i-a făcut şi lui mojicii. Am cerut să se intervie în chestiunea ostracismului şi ca Tătăranu să aibă dreptul de a veni continuu în legătură cu mine. Întrevederea a avut loc cu ştirea lui Maniu.

Seara, la teatru, la 3-eme Chambre, cu A. Bruli, pe urmă soupee la

Casanova.

Cihoski, mulţumit de Nickyin, zice că câştigă popularitate în armată.

4 ianuarie (sâmbătă), Paris, Cocsme

Sunt patru ani de când s-a săvârşit fapta 1U w”. Zice-se că ziarele vor face tămbălău astăzi, să vedem.

Dimineaţa ne plimbăm, pe urmă, masa la hotelul St. James & Albany şi pe urmă întoarcerea la Cocsme. Rămas bun de la Wieder, care pleacă în

America. El recomandă, foarte călduros, reluarea relaţiilor cu Mircea.

Ziarele publică <ştirea* că Nicolae ar voi să demisioneze, ca să se însoare cu Tohanite112. Alţii zic că, împins de Mama, la cheremul cui este, ar voi să facă greutăţi Guvernului.

5 ianuarie (duminică), Cocsme.

Vine Ciolan cu scrisoarea-răspuns de la Maniu, cu privire la Citee

Universitaire*. Un refuz politicos surtout la ligne*”. Scrisoarea a fost adusă la

Paris de Lugojanu. Maniu trimite obişnuitele vorbe bune şi anunţă, în acelaşi timp, că înainte de a doua jumătate a [l] anului nu va putea face nimica. Sunt nişte intrigi de nesfârşit. Stere-ştirbey, cu Maniu sapă cât pot. L’autorite’s effrite* * *. Bani din străinătate nu vin, nimeni n-are încredere în situaţia şovăitoare şi şubredă de la noi. Chiar Lugojanu, care era ţanţoş, pare a fi degonflat* * **. Bocu este însărcinat a continua cu chestiunea căminului prin

Omisiune.

„Oraşul universitar.

„** pe toată linia.

„Autoritatea s-a sfărâmat.

* * * Dezumflat.

146. Carol II, însemnări zilnice subscripţie publică. Cer să fiu ţinut în curent.

6 ianuarie (luni), Cocsme.

Vine ştirea că „Cuvântul” a fost confiscat pentru publicarea documentului lui Hiottu *ni*. Este oare o poziţie contra mea, care a luat-o

Guvernul? Aci, fierbere generală. Unii vorbesc de coup d’Etat, Duduia & Puiu.

3 aprilie (joi), Paris.

Răceala m-a răzbit tare de tot, stau în pat. După amiaz, Manoilescu vine să vorbim. Face un raport complet asupra situaţiei.

Vorba lui Averescu e intolerabilă. Regenţa a pierdut orice prestigiu, Guvernul şi-a pierdut

popularitatea, căci nu şi-a ţinut iagăduinţele, n-a adus îmbunătăţirile, nu m-a adus pe mine. Face impresia că şi-au pierdut capul. Madgearu domină, şi el face parte din cârdăşia Ştirbey. Naei – U, cu care Meanoilescu> s-a împăcat, trimite vorbă că Maniu tinde hotărât înspre republică. Mihalache este un partizan tacit şi care e speriat de atitudinea lui Averescu. Iunian, ls redevine carlist şi îi pare rău de cele din trecut, trimite şi el vorbă că nu vede o altă soluţie şi că Maniu vrea republică. Starea economică-financiară e dezastruoasă, leul nu se va putea menţine şi va trebui, din nou, devalorizat; nicio cinste în administraţie. Legea Administreativă> e bună, dai” nu dă încă roade din cauza obstrucţiei funcţionarilor din centru. Armata, pe zi ce trece, devine carlistă.

Duşmanul de căpetenie e Ştirbey-Stere-Maniu. Aceasta *M* ar fi scris D-nei

Weingartner că la 4-la trebuit să-şi sacrifice fiul pentru> amant” 7.

4 aprilie (vineri), Paris.

Dimineaţa, plăcinta cu impozitele, cari, fiind întârziate, trebuie plătite de urgenţă: 83.000 franci. Cest sale surtout quand on est *a* cour.

Lucrurile, precipitându-se, am hotărât să-l expediez pe Tătăreanu> la Niky; în acest scop el vine şi stăm, după amiaz, de vorbă. El e de părere că de contat pe oamenii politici nu se poate, aceeaşi concluzie ca ieri, cu Manoilescu. El zice numai că ar fi de dorit ca lucrurile să nu se precipiteze, ar fi mai bine să se discute înainte cu Nicky. Dar dacă timpul n-o permite? De aceea pleacă el şi se duce să vorbească cu Nicky, să-l sondeze, să vază în ce ape se scaldă, şi, la nevoie, să-i spuie chiar câte ceva.

Spre seară vine ştirea că Cihosky a demisionat, din cauza atitudinii generalilor faţă de Stere la reprezentaţia de la Operă „8.

Este piperat când eşti luat din scurt.

1930

147

La masă, Elvira şi Popa. Duduia merge, pe urmă, la cinema, eu rămâi cu Popa şi Puiu să joc Michigan, până la întoarcerea ei. Înainte de culcare, Popa are o conversaţie cu Duduia în englezeşte; ea a făcut mari progrese.

5 aprilie (sâmbătă), Paris.

Se confirmă demisia lui Gihosky, Maniu preia interimatul.

Dimineaţa, vine M. Manoiles.cu şi continuăm cu discuţiile. Puiu îmi spusese că doreşte o declaraţie ceva mai pozitivă de la mine. Discutăm, din nou, situaţia din ţară şi posibilităţile. Concluzia, după ce îi declarasem că vreau să m-întorc, este că numai par un coup* se poate face, avantajul e că viu neadus de niciun partid, că mea> impun singur şi sunt deci mult mai independent. Am discutat şi niţel chestiunea dictatorială, el crede că ea este inevitabilă, mai ales pentru o vreme oareşicare, căci va trebui luat taurul de coame. Armata va fi absolut favorabilă, cu toate că s-a vârât politica şi acolo. E bine să pot conta şi pe Nicolae, cel puţin să pot obţine neutralitatea lui binevoitoare. După aceea, scriu scrisoarea către Nicky, ca să-l cheme pe Tătearanu> în Ţară. La 3, vine

Sutzo „cu soţia. Mai vorbim chestiunea datei întâlnirei cu Averescu. El doreşte să părăsească Italia pentru Ţara, cel puţin la 20. Stabilim, în principiu.

17-19 aprilie. Atrag atenţia fcâti mai tare asupra inutilităţii de a scrie des. Gât mai puţină corespondenţă, cu atât mai bine, Valentina vo<r>beşte de propaganda care s-a făcut contra Duduiei; eu o pun la punct (!?) Mama a fost principalul agent de propagandă e<on>trea> mea. Duduia interesându-se, povesteşte scena auzită, când Sutzo spunea soţiei: „Ca depend de loi maintenant şi tu ne reuşis pars à la capter, nous sommes perdus” (sans comentaires) *. La 5, concertul de harpă al Doinei Mihăescu, de 7 ani, o minune. Seara, la „Apollo”: „Au temps des Valses”, prost.

Arh. St. Buc, colecţia Manuscrise, msi 2183.

Pe această agendă, la filele 33 – 47 r. şi 49 – 67 v., se află însemnările Mareşalului

Antonescu făcute după arestarea sa în ziua de 23 august 1944. Acestea au fost publicate în:

Procesul Mareşalului Antonescu. Documente, vol. I, ediţie de Mareel-Dumitru Ciucă.

Bucureşti, Editura Saeculum IO. şi Editura Europa Nova, 1995, p. 49 – 53. N

— Printr-o lovitură.

„* Aceasta depinde de lege acum şi dacă nu reuşeşti s-o foloseşti, noi suntem pierduţi (tară comentarii).

Însemnări zilnice

(11 martie 1937 – 17 septembrie 1939)

<c. 3, p. 1> Joi, 11 martie 1937

Reîncep după o prea lungă întrerupere aceste caiete. În trecut am tăcut o experienţă tristă cu ele, mi-au fost luate cred, poate că sunt la Păsărică!

În tot cazul, erau însemnări de tinereţe, poate interesante ca suflet, dar nu cred de prea marea valoare ca fapte. De altfel, ce participam eu atuncea la marile fapte? Puţin. Le vedeam ca spectator, nu ca astăzi, în chipul actorului principal. Mărturisesc că am greşit că de şase ani n-am scris un rând, cum trebuia, deşi atâtea au trecut peste capul meu şi al ţării. Aceste rânduri ce se vor găsi aci nu sunt pledoarii pro domo, nu sunt, n-au scopul, nici intenţiunea de a fi o justificare în faţa viitorului, ci o nudă expunere, pe scurt, a faptelor, a gândurilor, a intenţiunilor mele. Un memento al celor petrecute zilnic, un controlor sufletesc al conştiinţei <c. 4, p. 2> mele. Vorbesc de viitor, da, căci, fatalmente, în zilele ce vor să vie, Dumnezeu ştie când, cineva le va găsi, le va citi şi poate le va comenta favorabil sau dimpotrivă, după cum va crede de cuviinţă şi după cum viitorul va judeca faptele de astăzi.

Încă o dată, aceste caiete sunt notiţe zilnice, nu sunt memorii. Oricine le va avea după dispariţia mea dintre cei vii să nu le întrebuinţeze pentru *nici*un scop înainte de 25 de ani de la trecerea mea în lumea celor ce nu simt.

Am oroarea acelora cari, în viaţă sunt sau abia au trecut pragul veşniciei, publică aşa-zise memorii. Ele sunt sau nesincere, sau o pledoarie pro domo sau ofensatoare pentru prea multă lume. Una din certurile mele cu

Mama e tocmai acest punct, rău a tăcut că a publicat acele volume m, căci, sau a zis lucruri cari, chiar adevărate fiind, nu trebuiau zise astăzi, sau a tăcut lucruri caii tocmai tăceau interesul <c. 5, p. 3> evenimentelor prin care a trecut şi la care a luat parte. Din nenorocire, prea des a căzut în prima greşeală, a lipsit adesea absolut de tact şi e de multe ori nedreaptă, sau vede lucruri în lumină falsă.

Aidoma, dar în mai rău, Averescu s-a făcut de râs publicând acele notiţe zilnice asupra războiului121. Cum poate un Mareşal al Ţării, care a fost împopoţonat cu atâtea cinste, să facă una ca aceasta? Să lăsăm filosofia şi să trecem la faptele zilenice>.

De abia gata de lucru, vine Mamulea şi spune că are ceva important şi confidenţial de comunicat. Mama, care de câteva zile suferea de o uşoară gripă, a fost bolnavă mai rău în timpul nopţii. A fost luată de vărsături, cari doctorul le consideră ca putând avea un caracter grav. Vărsături cu sânge şi alte manifestaţii tot sângerânde. A şi leşinat, când s-a sculat noaptea din pat. Şi-a pierdut direcţia, lovindu-se de un paravan, şi a ce.6, p; 4> căzut jos. Am hotărât

150” Carol II, însemnări zilnice să se facă mâne sau poimâine un consult cu: Mamulea, Nanu-Muşcel”.

Manta1” şi Hortolorriei124 ca hirurg. Trebuie făcută şi o radiografie.

Pe urmă, deşi este ziua mea aşa-zisă rezervată, l-am chemat pe Tătărescu

12 S. L-am chemat, căci în aceste zile, destul de grele, trebuie continuu infuzată energie şi ieri Gavrilă 125 bh îmi aducea la cunoştinţă unele lipsuri de energie şi şovăieli cari nu sunt bune. La Iaşi, instrucţia atentatorilor lui Bratu126 trenează şi

Gică Athanasescu *ni* declară că ancheta nu poate s-o facă mai energică. L-am scuturat şi i-am arătat cum se pierde autoritatea prin astfel de mijloace. Pe urmă a deschis vorba asupra chestiunea (sic) Nicolae128. Mi-a arătat răspunsul lui, în care s-au bate în retragere sau tergiversează, spre a câştiga timp. Scrisoarea e aci alăturată. Se poate vedea că este extrem de abil tăcută, aducând în vorbe şi atitudinea lui de la 8 iunie 1930 şi lăsând să se înţeleagă că nu <c. 7, p.5>

Guvernul, ci eu, Regele, am de rezolvat chestia lui. Am hotărât cu Teătărescu> că se va duce cu Angelescu, Lapedatu129, Nistor130 şi Inculeţ” 1 să-i vorbească, să-i arate că chestiunea a depăşit cadrul strict al măsurilor ce trebuie luate de Regev şi este o chestiune ce a intrat, prin felul lui de a fi, în domeniul public şi naţional, şi că este Guvernul care cere Regelui de a lua măsuri.

Pentru chestiunea Iaşi s-a hotărât să fie chemat GI\ Athanasescu şi scuturat serios.

Ce dreptate am avut cu chestiunea energiei, căci am şi primit o informaţie de la Haiduc U1 *”, care-mi spunea că, dacă până la sfârşitul lunii, nu se va putea produce lovitura de stat a Gărzii de Fier, vor începe cu asasinate, prima pe listă fiind Duduia. Heaiduc> recomandă să plece pentru câtva

<timp>* în străinătate, lucru care desigur ea nu va voi. Dacă

reuşeşte lovitura, se zice că vor cere 6 zile libere ca să-şi facă de cap. Ştirile pot fi exagerate, dar trebuie <c. 8, p. 6> totuşi să nu fie neglijjate şi să se ia măsuri, cel puţin, de severă supraveghere.

La prânz, Duduia nu se simte bine.

După amiaz, am fost, o clipă, la Cotroceni s-o văd pe Mama, o găsesc cuminte şi dispusă să fie îngrijită, şi acceptă chiar consultul. Vorbim despre situaţie, e şi ea îngrijorată.

Seara, cinematograf: *Frontul invizibil*, cu Franchot Tone, Carry Grant

132 şi Jane Harlow; au asistat Duduia şi MihailM.

Aujourd'hui, Ies premiers croeus fans le jardin".

— Omisiune.

„Astăzi, primele brânduşe în grădină.

1937.151

Vineri, 12 martie

Sculându-mă, veste bună: Duduia, în sfârşit, a dormit bine – c'est un soulagement la pauvre avec tous ses amis, la situation, son pere malade etc. etc.

elle n'a pas de tranquilite.*

Dimineaţa, miniştrii, după program. ce, 9, p. 7> întâru, Cancicov134, este speriat de felul cum se lucrează sub mână şi se trag sforile în Comisiunea bugetară. Spune că parcă ar fi la un film al lui AII… ** Luptă şi promite că va fi tare. L-am iertat pe chestiunea numirii fostului prefect de Bacău ca comisar al Guvernului la B.N. R.

Pe urmă Tătărescu. îi dau noi indicaţii de felul cum Niky a minţit în scrisoarea lui, proba cu ordinele d'ale în scris pentru titulatura Jeanei '3S în casă, menuurile cu… * * * ele. Din nou cer energie şi măsuri, văd ezitări şi oareşicare încredere în liniştea Geărzii> deci Feier>. Eu sunt mai puţin liniştit, cred că e *„la calme avânt l'orage"*, „lucra ce mi-e întărit din nou prin o informaţie venită seara de la Heai>deu>e, care reîntăreşte ideea loviturei de stat.

La masă, Altred Cortotm, plecat ca de obicei. Am vorbit mult, se înţelege, de muzică, arată etc. Un peu utile a ce moment peut-être mais cela fait part de la vie…

După amiaz, audienţa Sir Saville (?), pe chestiunea bazei navale. V.

Cramon, cu afacerile lui obişnuite.<c. 10, f. 98> l-am vorbit şi de chestiunea diplomaţilor la înmormântarea Moţa137-Marin138,

arătându-i că a fost o prostie.

Pe urmă, energie asupra zvonului de ajutor bănesc trimis de Germania

Geărzii> deci Feier>. I-am spus că dacă faptul se adevereşte, poate să strice complet relaţiunile cu Reichul.

La sfârşit, Seba13, în audienţa de plecare, l-am încurajat moralmente şi i-am spus că sentimentele de prietenie rămân aceleaşi. Şi el a mărturisit că a făcut o prostie pe care o regretă amarnic.

Spre seară l-am chemat pe Gavrilă, pe chestiunea ştirilor de la

asta este o uşurare, biata de ea, cu toţi prietenii ei, cu situaţia ei, tatăl bolnav etc. etc, n-are pic de linişte.

„Cuvânt neclar, poate să fie: *un film cu Al Capone*.

În text este un desen, care vrea să reprezinte iniţială Jeanei, dublată, marcată de o coroană regală.

**” * Calmul dinaintea furtunii.

„” „Puţin cam inutil pentru acest moment, dar asta face parte din viaţă.

152

Carol II. Însemnări zilnice

Heai>deu>c. Dă asigurări că este cu ochii în patru „îi lipsesc însă banii necesari de la O.P. Voi interveni. Are vreo 200 de oameni gata la nevoie.

Sâmbătă, 13 martie

Prima vânătoare de sitari a anului. Cu toate ştirile slabe tot m-am hotărât să mă <c. 11, f. 9> duc. A fost o zi splendidă: cald, frumos, ideal şi destul de mult vânat pentru începutul sezonului. Singura şi eterna părere de rău, ca la toate celelalte vânători organizate, că Duduia nu poate lua parte cu noi.

Cine ştie, poate că o să vie şi ziua aceea, s-au mai tăcut progrese, nu tocmai cum mi-o cere inima, dar ceva libertăţi tot mai putem lua.

Cum ziceam mai sus, a fost o zi ideală, parcă eram în mijlocul lui aprilie. Păsările ciripeau, florile semănate de natură împodobeau cu albastrul şi albul lor covorul searbăd al frunzelor uscate, Pomii abia încep să mugurească îi n’y a que les chatons, autrement pas d’autres burgeons.

Am văzut primii fluturi, galbeni deschis şi brun închis, cu maron.

Plecat la 8 cu Radu, sosit acolo înainte de 10, adică la Gherghiţa. Invitaţi:

Scanavi, care s-a scuzat zicând că nevasta sa va trebui să fie operată, şi Dr.

Scupiewski 14°; l-am mai luat pe căp. Petrovici, şi Ballif era acolo, ca de regulă.

Basil Chefneux a condus vânătoarea <c. 12, f. 10> foarte bine, cu toate sarcasmele lui Ballif. Rezultatul, 52 sitari, 1 bursuc, 1 vulpe şi 6 diverse. La tabloul meu: 9 sitari, bursucul şi 3 diverse. Sunt mulţumit de rezultat, am tras destul de bine.

Scupiewski mi-a vorbit de vizitele poloneze, el, ca şi mulţi, consideră că ei trebuie să-şi lase ifosele şi Moscicky *U1* să facă prima vizită. Ballif îmi displace, îmbătrâneşte repede, prea repede, îi devient giincheux”, şi păcatul lui de atotştiutor şi conducător devine din ce în ce mai acut. Chefneux mi se plângea că-l sâcâie cât poate, în lucruri mici. Nu prea iartă că nu mai este singur stăpân peste vânat.

La întoarcere, între Snagov şi Tâncăbeşti, ropote de ploaie, lângă

Bucureşti, drumul uscat.

Mi se anunţă că Mignon142 soseşte mâne, la 10, 50.

Nicky, prin Manolescu, trimite vorbă că este bolnav de ichter, care-i pricinuieşte o criză de apendicită, că probabil va trebui să fie <c. 13, f. 11>

operat şi că s-au luat toate măsurile ca să se petreacă la Cotroceni, de va fi

Nu sunt decât mâţişori, alţi muguri nu mai sunt.

„* el devine susceptibil.

1937 153

nevoie. Mi se pare foarte suspect toate acestea (sic), căci tocmai Tătărescu ceruse audientă comună, şi această boală miraculoasă a venit tocmai la timp.

Seara, cu Mihăiţă şi Duduia, cinematograf, *Siluheta*, film vienez, destul de bun, şi *The Girl of Salem*, cu Claudette Colbert” O, o extraordinară înscenare istorică, arătând până la ce crime poate să meargă nebunia colectivă a maselor.

Duminică, 14 martie

Fost la gara Cotroceni s-o primesc pe Mignon. Tot aceeaşi, fat, smiling and bon camarade. Şi Mamulea a fost la gară. El fusese să-l vază ieri pe Nicky şi n-a auzit nimica de aşa-zisele boli ichtero-apendiculare.

Suspiciunea mea începe a se confirma.

<c. 14, f. 12> Pe Mignon am dus-o la Mama, foarte puţin am vorbit.

Am atras atenţia asupra lui Nicky, să nu se ducă să-l vază. Despre boala

Mamei, ea spune, ca fapt nou, că Amely Thoria a murit de o hemoragie internă şi ca a mai fost un membru al familiei, nu-şi aduce aminte cine.

Întors acasă, luat masa cu Duduia. Astăzi, în afară de duminica asta

14, deci au trecut de la acea zi fericită, când ne-am întâlnit, 12 ani şi o lună.

După amiaz am rămas liniştiţi împreună. Ea vorbind cu bucurie de casa ei la

Sinaia, eu lucrând, ca de obicei, la mărci.

Seara, cu Duduia şi Mihai, cinematograf: *Masca galbenă*, un slab film englez de la începuturile lor, şi *Un mquvais garçon*, cu Danielle Darrieux144 şi

Henry Z., un film franţuzesc destul de reuşit.

<c. 15, f. 13> Luni, 15 martie

Dimineaţa, miniştrii obişnuiţi. R. Franasovici145 vorbeşte politică, el cam

„Bate în strună" Naţional Ţărăniştilor pentru succesiune. Avuse o conversaţie cu

Madgearu, care se plângea că de la mine nu prea au un semn de încurajare în acest sens. Îmi dau prea bine seama de asta, că vor un semn care să-l speculeze ca o promisiune de succesiune. Chiar dacă aş fi hotărât să ţi-o dau lor, şi nu sunt hotărât s-o fac, n-aş face-o, căci ar fi apolitic, anticonstituţional, şi mi-ar tăia orişice punte de viitor. Pe urmă vine Paul Ang-escu-6, mari discuţii asupra noilor încadrări, e competiţiune pentru al treilea loc de inspector, candidatul cel mai serios este Moţaş;

alţii îl împing pe Gh. Florescu de la C.G.A. Moţaş poate că e capabil, nu-l cunosc destul din acest punct de vedere, dar nu uit că a fost mutat de la Corpul din Cluj din cauza atitudinii lui maniste. Florescu a fost foarte bine, dar de când cu boala lui, aud lucruri foarte triste de el. Am propus o soluţie provizorie <c! 6, p. 14>, până la

grasă, zâmbitoare şi bună prietenă.

III.

Carol II, însemnări zilnice verificarea lui Moţaş la manevre. În acest caz, Florescu ar lua Artileria, Uică147, fiind bolnav, ar trece la dispoziţia M.A.N., Todicescu, la Inspectoratul Infanteriei.

Ţenescu148, la M.St.M., ca comandant superior al învăţământului superior în armată; Parthenie şi Dumitrescu Petre 149, la C. A.; Job, la V. M.; ArgeşeaniP, la Divizia de Gardă şi Mihăilescu din Car., la Divizia 4-a; Traian Grigorescu151, la

Divizia 13-a.

La masă, ofiţeri din Reg. 2 Artilerie. Masa voioasă, Colonelul Soreanu a mâncat cu nădejde.

Suspiciunile mele asupra lui Nicky s-au adeverit, n-are nimic, nici ichter, nici apendicită; Mamulea, care l-a văzut ieri, confirmă.

Asupra bolii Mamei sunt în oraş versiuni fantastice, iar unele exacte, se vede că s-au răspândit după conversaţia ei telefonică cu Mignon.

După amiaz, audienţe: oberjâgermeister* din Germania şi Priag

Löwenstein Jâger Meister** au venit pentru organizarea expoziţiei din toamnă, de la Berlin. Pe urmă, Mgn. Cassulo152, nunţiul. Câteva plângeri mărunte, dar

<c. 17, p”.15> văd multă bunăvoinţă să priceapă lucrurile de la noi, chestiunile sunt veşnic cele ce cer de ani de zile rezolvare: Statusul Catolic, bursele

Colegiului Român de la Roma, şcolile ordinelor din Ardeal.

Pe urmă am fost la Regimentul 2 Artilerie să văd bateria în miniatură, pentru şcoala de tragere, mi se pare un paleativ destul de bunişor pentru a antrena ofiţerii. În lipsa de muniţii de astăzi. Mi s-a mai prezentat şi o repriză de călărie a ofiţerilor. De bonnes intentions* *. Între ei, şi un ofiţer de Infanterie stagiar la Regiment, locotenentul Bulgă, fiul medicului; repriza ea fost>

prezintătă de maiorul G. Lupu.

Au venit telegrame din străinătate. Bietul Şeba* * ** nu e primit la

Ankara. Comnen15 î ne dă de ştire că Germania ar vedea cu ochi răi o întărire prea mare a alianţei cu Franţa, tot din cauza Sovietelor.

<c. 18, p. 16> Marţi, 16 martie

Program obişnuit, dimineaţa, miniştrii. Vaier Pop154, întâiu, care-mi

* maistru şef de vânătoare

„Maestrul şef de vânătoare din Löwenstein
* * * Intenţii bune.
* * * Este *Seba Jart*; vezi *Infra*, nota 80.
1937 155
expune că legea pentru proporţionalitatea muncii româneşti şi cea pentru regulamentarea trusturilor nu vor putea fi prezentate Parlamentului, din cauza opunerei lui Dinu Brătianu „şi a unor parlamentari majoritari. Pe urmă.

Tâtărescu, care-mi vorbeşte de călătoria lui la Praga. Eu găsesc momentul rău ales, dar insistă, zicând că Antonescu156 l-a sfătuit. Vrea să închiză Parlamentul sâmbătă şi, pe urmă, să plece. O să mă mai gândesc, dar nu ştiu dacă n-aş trebui să-l frânez. La masă, ofiţerii din 9 Roşiori. Masă vioaie, cu conversaţii asupra rolului Cavaleriei şi asupra şarjei de la Robăneşti.

După masă, la expoziţia lucrărilor propuse pentru a fi trimise la Paris, pictură şi sculptură, e oribil. Hotărăsc ca Steriadi şi Busoicescu să facă o nouă alegere.

Mă duc, pe urmă, la Mama, căreia îi merge mai bine.

<c. 11, p. 17> Miercuri, 17 martie (

Vânătoare la Periş. Invitaţi: Mignon, Samsonovici157, G. Mânu158, G.

Plagino, G. Lekman, llasievici15”, Era cle Măreţe (?); au mai luat parte:

Mihăiţă, Ballif, Radu şi, din când în când, Chefneux Rezultatul total: 54 sitari.

1 vulpe şi vreo 10 diverse. Zi frumoasă, dar mai răcoare decât sâmbăta trecută, dimineaţa chiar bătea un vânt destul de tare, ceea ce a făcut că la unele bătăi sitarii zburau a<l> dracului şi am scăpat o mulţime. Rezultatul meu este: 12

sitari şi 6 diverse. Pentru prima oară astăzi am tras într-un lup, care a trecut între Mignon şi mine, a fost rănit, dar nu ştiu dacă va fi căzut.

Mâncat cu Mihăiţă, Duduia vine târziu, având masă la Dombrowski.

<c. 20, p. 18> Joi, 18 martie

Fiind zi aşa-numită liberă, mă hotărăsc să plec cu Mihăiţă şi Radu la

Gherghiţa, să vânăm sitari. Duduia nu prea protestează, elle în

acorde ce plaisir de bonne grâce. Zi splendidă, cald şi aer curat, cât se poate de sănătos.

Vânăm de la 11 1/2 la 4, cu un rezultat frumos pentru mine, reuşesc să trag 8

sitari. Dar evenimentul zilei vânătoreşti este că Mihăiţă îşi trage primul mistreţ.

Întors la Bucureşti, partidă de poker la Urdăreanu160, cu Max161 şi

Malaxa162. Prima primire a lui Ernest după operaţie; arată bine.

Vineri, 19 martie

„Program obişnuit. Dimineaţă, miniştrii, între care şi Tătărescu.

Discutăm chestiunea mesagiului de închidere ea Parlamentului. După o scurtă discuţie ne ce 21, p. 19> punem de acord. El nu doreşte să marcheze prea mult

ea îmi acordă această plăcere de bunăvoie.

156

Carol II, însemnări zilnice că e sfârşitul legislaturii, ca să-mi lase libertatea de acţiune, de altfel are dreptate, căci s-ar mai putea ivi, eventual, o sesiune, fie ea chiar scurtă.

Tătărescu tot s-a hotărât să plece la Praga, şi el şi Antonescu au considerat că e incontestabil bine, mai ales că cehii sunt cam nervoşi din cauza frânării noastre la tratatul cu Franţa, tratat care tot n-am putea să-l* facem în cadrul

Micei înţelegeri, din cauza opunerei Iugoslaviei, care face o politică în fond bună, dar în formă adesea imprudentă.

Sâmbătă, 20 martie

Plec, la 8, cu Radu pentru vânătoarea de la Gheboaia. Din nou o zi frumoasă, care promite. Gazda e reprezentată prin fostul său ginere, C. Sutzu;

de faţă sunt: Dinu Brătianu, <c. 22, p. 20> Dan Brătianu *m*, G. Manu, G.

Plagino, C. Dqnici, Colonel Dombrowsky, Contele Munyady ţi], Săulescu, în total suntem 12 puşti şi rezultatul e bun, cel mai bun al anului: 91 de sitari, din care eu am tras 14, numărul meu fatidic, peste care greu reuşesc să trec. Am tras destul de bine. Vremea ideală.

Întors la Bucureşti, vine Tătărescu, ca să iscălesc mesagiul de închidere ea Parlamentului>. S-au trecut mai toate legile cari nu prea fac obiecţii mari, chiar şi aceea a universităţilor, care a făcut vâlvă.

Tătărescu pleacă astă-seară şi va fi probabil întors joi sau vineri. După cină, cinematograf: Mihăiţă, Duduia, Urdăreanu.

Duminică, 21 martie

De dimineaţă mă duc s-o văd pe Mama, a sosit şi Aunt Bee1M, despre care se zicea că e rău de tot, n-am constatat-o. Sigur că <c. 23, f. 21> după moartea lui Alonjo nu poate fi fericită. La prânz, Duduia nu se simte bine. Pe urmă, la joc de poker>: Gavrilă, Max şi Urdăreanu.

E un mare foc în satul Boldu, din Râmnicul Sărat, cu vântul ce bate cu furoare astăzi, poate să fie un dezastru.

Luni, 22 martie

Prima zi de primăvară, ziua renaşterei firii, se vede în toate. Pentru mine e una din zilele cele mai sfinte ale anului, este ziua supremei speranţe, este ziua veşnicei reînnoiri, e semnul continuităţii vieţii.

La 11, inaugurarea la Muzeul Satului a expoziţiei anuale a echipelor mele studenţeşti. Această operă, reieşită din meditaţii şi din discuţiile mele cu

* în text este: *s-o*.

1937 157

Duduia în timpul exilului, începe să dea roade într-adevăr frumoase şi să impună din ce în ce mai mult ce.29, p.22> tuturora. Început ca încercare în 10

sate, anul acesta am dori, dacă avem mijloacele, să ne întindem la 30 de sate.

În sfârşit, s-a încetat cu ţăranul de operetă, am intrat în realitate, ne-am lăsat de vorbe mari şi sentimentalism ridicol, am început 6 operă realistă şi practică.

Ridicarea şi redeştqrtarea satelor nu se face prin politică şi vot obştesc, ci prin o muncă continuă de pricepere reală a nevoilor locale şi de sacrificiu şi dragoste.

Ca miniştrifi], astăzi pe Paul Angelescu; iscălesc decretele de înaintări, numiri în comandament şi înaintări de general; idem şi pentru

Aeronautică şi Marină, prezentate de R. Irimescu165.

La prânz, Ducrog (?), Thibau şi Matyla Ghica, care ar fi trebuit să-mi aducă toate detali<i>le asupra încoronării.

După amiaz, de la 4 – 6 1/2, din nou la sitari, cu Mihăiţă şi Radu; eu am făcut 6.

Mulţi poate vor critica această pasiune a mea pentru vânătoare. N-au dreptate, e atâu Tsănătate, atâta viaţă în această stare, la aer, chiar numai câteva ceasuri; când mă <c. 25, p. 23> întorc mă simt un alt om, renăscut, reînviat, chiar dacă sunt obosit. Pentru mine este un izvor de sănătate şi de energie.

Marţi, 23 martie

De dimineaţă, miniştrii; singurul interesant Antonescu, reîntors cu foarte bune impresii de la Ankara. Mare admiraţie pentru Kemal"*, pe care-l consideră ca un om foarte capabil şi inteligent. S-a constatat din nou comunitatea de interese între ţări. Turcia aprobă politica noastră şi voinţa noastră de a nu ne angaja prea „a fond" * cu nicio partidă. Rustu Aras167 vede o întărire a Alianţei Balcanice şi îi e cam teamă de cehi, cari, în momentul de faţă, sunt punctul greu al Micei înţelegeri. Franţa cam îrapinge la o frânare a unei înţelegeri Ceho-Germane ce.26, p.24>, ce punct de vedere obtuz şi miop.

La prânz, Duduia, care stă toată după-masa, până seara, cu mine. Cum lipsesc mâne, am voit să am această bucurie. Ce fut une après midi charmante comme le vrai vieux ménage que nous sommes on est este tranquilles et heureux toute l'après midi".

* profund

A fost o după-amiază fennecătoare, ca într-o adevărată familie ce suntem, am fost liniştiţi şi fericiţi toată după-amiaza.

Seara, cinema.

La 1 plec, pentru prima oară, cu automotorul la Sihlea – Reîmnicul>

Sărat, pentru vânătoare; cu mine: Mihăiţă, Ţdnez<y>i şi Radu.

I

Miercuri, 24 martie

Vânătoarea la Slobozia – R. Sărat, dată de C. Sutzu. O vreme ideală, vânat mai puţin decât anul trecut, totuşi s-au împuşcat: 61 de sitari şi o vulpe;

la tabloul meu, 14, veşnic acelaşi număr, peste care nu reuşesc să trec.

Participanţi: Mihăiţă, Tonezyi, Contele Hunyady ţi], Elize Sutzo168, Săulescu.

ce.26, p.25> C. Gane, 69, Dim. Sutzo, Radu, gazda şi

administratorul lui;

vremea e uscată.

Ea întoarcere l-am luat pe Hunyadyfi] cu mine, am vorbit ceva despre lucrurile de acolo. Hort<h>y 17° e îmbătrânit şi, după dispariţia lui, se vorbeşte de un Consiliu de Regenţă. Ei mai vorbesc şi de reforma agrară.

Vine ştirea că Ciano17 soseşte mâne la Belgrad.

Joi, 25 martie

Buna Vestire. La masă, cu Aunt Bee, Mignon şi Mihăiţă, la Elizabeta.

După amiaz, cărţi la Duduia, cu Gavrilă şi Ernest.

Vineri, 26 martie

Programul obişnuit a<l> zilei. Dimineaţa, miniştrii. Costinescu172 mi-a arătat diagramele progresului ce.27, p. 26> celor patru gemeni de la Pătârlagele

(mi se pare că aşa se numeşte satul). Sunt în plin progres şi, zice ministrul, foarte bine îngrijiţi.

Al doilea ministru este Dr. Angelescu, întors din Polonia. Încântat de ce a văzut. Şcoli minunate, dar o adevărată dictatură militară, afară de 3

miniştri, caii sunt chimişti ai lui Moscicki". Lucrul cel mai izbitor este cinstea, nu se fură. E tare trist să se audă astfel de vorbe, când oare se va putea zice asta la noi.

Pe urmă vine Cancicov, vorbim de felul cum l-a executat în Parlament pe Madgearu. Toată lumea a fost mulţumită. Pe urmă a vorbit de părinţii lui, bieţi pensionari, cu 260 lei pe lună, cum a<u> trebuit să lupte şi să rabde, ca să înveţe şi să ajungă, şi ce sprijin moral i-a fost tatăl său.

— Omisiune, vezi mai jos.

** în text: *Moschiki*.

1937 159

La prânz, de Martonne173. Păcat că acest om, aşa de eminent, este de tipul franţuzului nepieptănat şi unsuros. Am vorbit despre călătoriile lui, mai ales ultimele, în nord-vestul Argentinei. I-am remis Marea crace ea> Stelei.

După armaz, audienţă <lui> Antipa174, care vine <c. 29, p. 27> să

<se plângă despre soarta eventuală a Muzeului lui, când va ieşi,

la toamnă, la pensie. Acelaşi lucru riscă să se întâmple cu alţi oameni de valoare: Racoviţă175.

M-azec176 şi Voinov177. Dacă domnii responsabili de legea universitară n-au voit să asculte de sfatul meu şi să admită că numai membrii Academiei Române pot fi prelungiţi, şi aceştia numai pe baza unei legi speciale.

A doua audienţă e a profesorului Bănesc-78, de la Cluj. A venit, în numele Facultăţii de Litere, să-mi ceară învoiala de a fi numit profesor Honoris

Causa a<l> Universităţii. Bineînţeles, am primit cu adevărată bucurie.

De la Belgrad vin ştiri că s-a încheiat cu Ciano un tratat. Punctele par bune şi mie, din punct de vedere general, îmi pare bine. Metoda lui

Stoiadinovici17 nu este ce trebuie însă, umblă cu fofârlica, spune jumătate de adevăr şi prea e neprietenos cu cehii. În tot cazul, după părerea mea, această înţelegere ivită între două ţări cari până azi erau considerate ca antagoniste, dacă nu duşmănoase, chiar dacă n-ar fi prea sinceră, de 31, p. 25> este un lucru care nu poate decât să consolideze pacea. Când ai urcat cu atâta greutate o astfel de pantă, te gândeşti de două ori, dacă îţi vine să dai înapoi.

Sâmbătă, 27 martie

La prânz, Tătărescu la masă. S-a întors mulţumit din Cehoslovacia, întrevederile lui cu Beneş180 şi cu LIodza181 au fost utile şi au pus la punct diferite nedumeriri. PUnctul negru, ce a fost de câtăva vreme această admirabilă ţară, începe să se lumineze, şi aceasta graţie înţelepciunei lui Hodza. Ei erau nedumeriţi, întâi de toate, din cauza reînnoirei prieteniei noastre cu Polonia, pe urmă asupra refuzului nostru de a iscăli un nou tratat cu Franţa, şi la aceasta a venit, colac peste pupăză, refuzul lui Stoiadinovici să meargă, zile de> acestea, la Praga. Se pare <c. 31, p. 29> că multe lucruri s-au luminat, a apărut un nou factor de siguranţă pe cerul Europei Centrale. Anglia s-a hotărât să luăm mai serios în consideraţie acest factor. Cehii sunt hotărâţi să găsească un teren de înţelegere cu germanii, ceea ce va răspândi mulţi nori groşi. Faţă de Ungaria, dar, astă dată toţi trei împreună să găsim un teren de înţelegere. Au priceput că nu este prielnic, în acest moment, să schimbăm ceva la legăturile Micei înţelegeri182 cii Franţa. Faţă de U.R.S.S. au început s-o lase mai moale.

După amiaz am lucrat la mărci. La cină, Duduia. Seara, mare

serată, cu concertul corului institutorilor din Bino. E un cor remarcabil, dar am impresia că acela care venise acuma 12 ani era mai bun încă. Acum 12 ani tocmai făcusem cunoştinţa Duduiei, era o vreme frumoasă, emoţii, dar nu griji.

160

Carol II, însemnări zilnice

Am vorbit cu foarte multă lume. Între alţii: Costăchescu183.1). R., G.

Brătianu1”, Stelian Popeştele (sic)”.

<c. 32, p. 30> Duminică, 28 martie

Pastele catolic.

La prânz, la Duduia; rămân până seara; joc de poker cu Max.

Ghandi (?) şi Urdăreanu, la bonne humeur regne”. Dorm acolo.

Luni, 29 martie

Dimineaţa, lucru obişnuit: Franasovici, Iamandi186 şi Paul Angelescu.

Lui Richard Franasovici i-am atras atenţia asupra purtării băiatului său, care, deşi n-are 18 ani şi e elev de liceu, face scandaluri noapte<a> în localuri publice, aduce un rău renume lui tată-său şi fiecare zice: „de dacă-i fiu de ministru, i se tolerează lucruri pentru cari alţii ar fi eliminaţi din liceu”. La M.

A. N. iscălesc decretele de înaintare, marele eveniment anual.

După masă, Matyla Ghica, pentru a pune la punct chestiunile pentru

Mihăiţă, la încoronare.

ce.33, p.31> Pe urmă, Sabin Mânuilă 87, cu rezultatul recensământului şomerilor intelectuali. Rezultatele sunt pentru mine absolut de necrezut, abia vreo 6.000 în toată ţara. E ceva aci care-i fals, eu cred că nu s-au înscris niciun sfert din câţi sunt.

Dacă este aşa, problema nici nu se pune, căci în acei 6.000 intră şi acei cu 4 clase de liceu.

Seara, masă la Cotroceni. Mama e mult mai bine. Joc bridge cu Aunty

Bee, Mignon şi Ionică Rosetti-Bălănescu.

Marţi, 30 martie

De dimineaţă, miniştrii, cei mai importanţi: <Victor> Antonescu, care vine cu Tătărescu. Studiem situaţia internaţională. Nu e clară şi marele punct de întrebare tot Anglia rămâne. Paie aşa de nehotărâtă şi,

din cauza democrației ei puritane, nu rezistă suficient bolșevicilor. Situația s-a mai schimbat și prin ultimul acord Italo-Jugolsav. Pentru noi, tot U.S. S.R. (sic) rămâne punctul slab. Toată (sic), ce 34, p. 32> cu mine în cap, afară de unii Național-Țărăniști și Tituoxi, este, hotărât, contra unor raporteuri> prea apropiate cu el. Dar așa cum stăm, avem, cel puțin liniște, dacă nu prietenie din partea lor. Dacă, cum unii vor, ne apropiem mai mult de Germania și Italia, situația față de U.R. S.

Domnește buna dispoziție

1937

161

S. devine precară și răcim și celelalte alianțe ale noastre. În tot cazul, trebuie să avem ochii deschiși și să așteptăm, mai întâi, ce se va hotărî zilele acestea la întrunirea Micei înțelegeri, la Belgrad, și, pe urmă, cum se vor desfășura evenimentele ulterioare.

După masă, audiența. Mai întâi, Dr. Liviu Câmpeanu, din Brașov, care mi-a povestit multe din cele văzute în U.S. S.R. și teama adevărată cu care s-a întors, din cauza ideii revoluției mondiale. Zice că mizeria, fizică, morală și economică, este de nedescris. Pe urmă, îmi cere ajutorul pentru munca <pe> care vrea s-o întreprindă pentru ridicarea țării, cam pe lini<i>le pe care am apucat-o cu Străjeria și echipele mele. Mai vorbește și de extraordinaere>le sale operații făcute prin sutura inimii, Visul ce.35, p. 33>

lui este de a dobândi o catedră la Facultatea de Medicină din București. În tot cazul, este unul din cei mai valoroși doctori din țară.

Pe urmă, Macavei, directorul Generalul al C.F.R., și Generalul

Cornicioiu, secretarul G-răl <al> M.A. N.

Seara, cinema: *Dimples*, cu Shirley Temple18”; Mihăiță, Duduia.

Eirnest, Fetița aceasta este totdeauna delioioasă, dar e unul din filmele ei mai slabe.

Miercuri, 31 martie

Dimineața, miniștrii: Irimescu și Nistor, nimic deosebit.

După amiaz, Tătărescu, audiență lungă și importantă. Discutăm, la început, chestia armamentului, dificultățile cu Franța. Prin naționalizarea uzinelor, avem din nou o întârziere de o lună pentru tunurile de 105 lung. Dacă greutățile și întârzierile continuă așa, vom <c. 36, p. 34> fi siliți să ne uităm în altă parte.

Atât Sichitiu 190, cât și Angelescu și cu mine înclinăm înspre Bofors

(german, camuflat suedez), dar asta implică un întreg aranjament nou de plăţi.

Ne mai lipsesc 3 miliarde spre a putea face anul acesta tot ce ar trebui; este anul critic, dacă trecem fără complicaţii hopul anului nou 1938, sunt multe speranţe de linişte.

Pentru motorizare s-a hotărât pentru A.G. şi prima Brigadă

Motorizată Czecoslovacia. Pentru D.C.A., Henschel şi pentru tot ce este transporturi pe şosele, Ford. Discuţia trece, pe urmă, la chestia Nicky, care începe a deveni dezagreabilă; căci el trenează şi, pe de altă parte, legăturile cu

Gearda> deci Feier> se adeveresc din ce în ce mai mult.

Azi s-a primit de către Tătărescu înştiinţarea că e gata să primească delegaţia ministerială. Tonul blajin face să se presupuie posibilitatea că el va primi toate propunerile, cel puţin oral va zice la toate: da, dar mi-e teamă că aceasta nu e decât un trucaj, care s-ar baza pe speranţa unei plecări apropiate

162 Carol II, însemnări zilnice a Guvernului şi speranţa de a profita de <c. 37, p. 35> situaţia de mâne. În tot cazul, chiar un răspuns aşa cum ar trebui să-l dea, Tătărescu nu-l considera ca concludent şi, în acest caz, va trebui să i se ceară în scris renunţarea definitivă la pretenţiile lui de până astăzi. Dar rămâne încă tot restul atitudinilor sale, critica, înjurături, defailism (?) şi legătura, mai mult decât suspectă, cu

Gearda> deci Feier> şi Mahiu.

Dacă răspunsul este negativ, ceea ce ar fi logic cu atitudinea lui de până astăzi, va trebui să se treacă la măsuri, renunţare cu toate urmările.

Tătărescu, în tot cazul, e hotărât d'aller a fond". A hotărât să-i trimită o scrisoare, în care îl previne care va fi atitudinea sa şi a delegaţiei ministeriale, asta spre ea> câştiga timp şi spre a provoca poate un răspuns pozitiv din partea sa.

Seara, după masă, mi-a adus textul scrisoarei, pe care am aprobat-o.

E foarte dură, dar aşa trebuie, după toate atitudinile lui Nicky de aproape 2 ani.

La chose la plus triste dans tout ceci c'est que ai pierdu toute confiance et que mon deşir susţinee est quele... (neclar) <c. 38, p. 36> sort celui que le fiere ne devrait pas vouloir".

Această chestiune fiind rezolvată, s-a trecut la situaţia politică internă şi la viitorul Guvernului. Începând prin a face declaraţii de devotament personal şi în numele partidului, spune că în niciun caz nu poate privi posibilitatea ca Guvernul să continue peste termenul legal al Parlamentului.

Sunt deci trei soluţii posibile: plecarea imediată, plecarea în curând şi rămânerea până în toamnă, totul depinde dacă am în mână soluţia viitoare. Eu, pentru multe cauze, am hotărât că e a treia soluţie care e cea bună. Terminarea guvernării trebuie să se sfârşească pe consolidare<a> operei de ordine internă începută; pe urmă este chestiunea armamentului, care n-o consider destul de întărită spre a risca o schimbare, şi, în sfârşit, situaţia internaţională este aşa de şovăitoare, încât nu cred că este momentul de a face vreo schimbare înainte de a vedea ceva mai clar (Aceasta ar fi de altfel şi raţionamentul lui Beneş, care

<c. 39, p. 37>, Tătărescu a fost, zice el, rugat a mi-l transmite).

Sohiţiunea de mâne e grea, căci ea trebuie să fie radicală, terminarea guvernării liberale trebuie să fie şi terminarea actualului regim politicianist.

Trebuie să înceapă o nouă eră pentru ţară, despoliticianizată şi gospodărească.

* a merge în profunzime.

** Lucrul cel mai trist în toate acestea este că mi-am pierdut toată încrederea şi că dorinţa mea este ca... soarta acestuia, pe care fratele nu o va voi.

1937 163

Simt că asta o cere ţara.

Duduia e astă-seară la Poale, la masă, deci, va veni mai târziu. Şi eu mâne vreau să mă duc la vânătoare.

Joi, 1 aprilie

Cu toate că vremea nu prea e bună, răcoare şi vânt foarte puternic, plec, la 101/4, cu Mihăiţă; mai vânează cu noi şi Radu şi Chemeux. Programul e cel obişnuit. Pădurea începe a se înverzi. Sitarii mişună, dar nu prea trec linia din cauza vântului. Eu trag destul de bine, nu cred să fi [u] <c. 40, p. 38> scăpat mai mult de 3. Am vânat de la 11 la 4. Rezultatul: eu 10, Mihăiţă 8, Radu 4.

Chemeux 4. În total, eu am numărat 62 de sitari, număr foarte important pentru al doilea pasaj. E pasajul, cum unii o zic, a<l> sitarilor

mari, teorie în care eu nu cred. Nu mi se pare că sunt două feluri, şi diferenţa de mărime, după mine, se explică că seria a doua găseşte mai uşor hrană mai abundentă. E probat că dacă cântăreşti păsările împuşcate, găseşti că cu cât înaintezi în an, cu atâta greutatea se măreşte.

Întors, la 5, mă duc la Duduia pentru poker. M-a apucat, din păcate, o înfundătură de ureche şi-mi vâjâie capul, Mă culc devreme, destul de mahmur; e o frumoasă farsă de 1 aprilie ce mi-a făcut-o vântul.

Încă o observaţie asupra vânătoarei. Mihăiţă a fost mai atent şi a tras bine.

<c. 41, p. 39> Vineri, 2 aprilie

Din cauza răcelii care am simţit-o ieri, astăzi m-am pus în pat. Pe de o parte, era mai prudent şi, pe de alta, am voit să profit de această ocazie să mă odihnesc integral o zi întreagă.

Am căzut cam prost cu ziua asta de odihnă, căci se întâmplă unele evenimente politice interne, toate să încurcă destul de rău. Mihalache şi-a dat demisia din şefia de partid, lăsând mână liberă lui Maniu. Tătărescu s-a speriat de aceasta şi a cerut concursul lui Urdăreanu, să vorbească cu Mihalache, că ar fi o greşeală să facă un astfel de gest, căci nu se ştie ce urmări poate să aibă preşedinţia lui Maniu. Dacă Maniu o ia razna, Guvernul consideră că nu e în stare să reacţioneze cum trebuie.

Am autorizat pe Urdăreanu să vorbească, dar a titre* personal şi fără a angaja întru nimica persoana mea. Vine şi Gr. Filipescu la Urdăreanu şi-i vorbeşte în acelaşi sens, că este o sinucidere a Partidului Naţional Ţărănesc dacă Maniu vine în ce.42, p.40> frunte, şi se angajează să vorbească cu

* cu titlu

164

Carol II. Însemnări zilnice amândoi. Seara vine ştirea că acţiunea unuia şi altuia ar avea sorţi de izbândă.

Mi se va putea pune întrebarea, dacă, dacă eu am idee de dreapta

(alias Vaida etc.), am lăsat să se facă aceste demersuri. E ca eu (sic) Mihalache tot e mai uşor de manevrat şi, pe urmă, ruptura grupului centrist – Costăchescu.

Ghelmegeanu1”, Călinescu 192, Potârcă 193 etc. – nu este destul

de sigură, spre a aduce un aport suficient lui Vaida 194 în dauna lui Maniu.

Cu Nieky lucrurile se dezvoltă încet. Tătărescu vrea să fie, poate, prea energic, iară a lua în consideraţie toate posibilităţile morale.

Sâmbătă, 3 aprilie

Dimineaţă, Gavrilă, să-i dau instrucţiuni cu privire la „Crezul nostru", un scandal care <c. 43, p. 41> trebuie să înceteze. Convingerea lui este că tot de la Cultul patriei porneşte, l-am dat ordin să se sfârşească odată cu aceasta.

La prânz, la Cotroceni, masa cu Mignon şi Mihiiiţă. De dimineaţă am telefonat Ileanei1", la Viena, să vie, pentru o săptămână, s-o vază pe Mama.

Ideea mea, susţinută de Duduia, <este> să fac plăcere Mamei şi astfel să neutralizez, unele chiecţiuni ce s-ar putea ivi în chestiunea Nicky.

După masă, întrevederea cu Mignon şi Mamulea asupra sănătăţii

Mamei. Cu totul că nu e nimica precis, lotuşi continuă o stare febrilă şi posibilitatea unor evenimente mai grave. Este o stare de supraveghere. Pe urmă, am văzut-o pe Mama; e fericită, fără exuberanţă, de venirea Iieanei.

Vorbim de chestia Nicky şi ea vede imposibilitatea de a admite cererile lui de căsătorie. Mă roagă, în tot cazul, să stau de vorbă şi cu el, ceea ce promit, fiind, de altfel, şi în planul meu. Dacă, dintr-o întâmplare, cu totul de neprevăzut, ar renunţa la pretenţiile lui, atunci, în niciun caz, să nu mai locuiască la

Cotroceni, şi ea ce.44, p. 42> propune să stea în casa Bibescu de la Şosea. Eu, în principiu, sunt de acord, dar refuz să iau iniţiativa. Mignon se angajează să ia, în acest caz, contactul cu Sitta şi să aranjeze lucrurile.

Întors acasă, vine Tătărescu, care, în conferinţă cu Urdăreanu, stabilim principi<i>le procedurei cu Nicky. Tătărescu va mai scrie o scrisoare, în care îi va pune în vedere hotărârea Consiliului de Miniştrr de a-mi cere aplicarea art. 13 din Statut, luând de bază actul comis contrar cu art. 11.

Aceasta, în cazul în care nu va admite să renunţe, prin faptul că el va cere tribunalului Ilfov anularea căsătoriei. <Lui> Tătărescu îi e teamă că va primi orice cerere, ca să câştige timp. Eu cred că chiar cu

aceste reseuri (?), e singura procedură ce se poate aplica. E la mijloc o chestie etică şi morală. Nu se poate decapita cineva, fără să i se fi dat toate posibilităţile morale de a se apăra. După aceste scrisori, preşedintele Consiliului, singur, sau cu delegaţia ministerială, va trebui să se prezinte. Pe urmă se va întruni Consiliul de Coroană, spre a

1937 165

pune în <c. 45, p. 43> vederea factorilor politici situaţia şi eu să iau „în ultima râtio” * hotărârea definitivă.

La 18, 35, la gara Cotroceni, pentru plecarea lui Mignon.

Întors acasă, Tilea” 6, care vedea cu bucurie venirea lui Maniu la preşedinţia partidului, căci conta pe plecarea unui mare grup, ceea ce e <în

contradicţie cu informaţiile mele.

Duminică, 4 aprilie

Chestiunea în Partidul Naţional Ţărănesc s-a aranjat, Mihalache a fost ales.

Masa, la Duduia, cu Urdăreanu. Tătărescu <se agită pentru întrunirea Consiliului de Coroană, crede că vor fi obstrucţiuni din partea lui

Averescu şi poate G. Brătianu; au păr<a>sit cu punctul meu de vedere. Pe urmă, poker cu Gavrilă şi Nicu Condiescu 197.

<c. 46, p.44> Luni, 5 aprilie

Urmând după program, am primit astăzi de dimineaţă pe Franasovici şi pe Victor Antonescu.

<c. 47, p.45> Marţi, 6 aprilie

Dimineaţa, miniştrii: Paul Angelescu şi Valer Pop.

La dejun l-am avut pe Malaxa.

După amiaz, destul de multă lume; întâi pe C. Hiott, consilierul de legaţie, care pleacă din nou în post. Pe urmă, Pavel Teodorescu 198, cu arhitectul

Duiliu Marcu 199, cu pl anurile noii şcoli de Război. Proiectul e frumos şi locul ales pentru clădire va dezvolta toată acea parte a oraşului. Cum s-au>

schimbat toate aceste cartiere din timpul maidanurilor copilăriei.

A mai venit în audienţă şi Mifiţă Constantinescu200, Guvernatorul

Bancei Naţionale.

Ultimul, Tătărescu, cu care vorbesc <despre>** nenorocita chestiune

Nicolae.

<c. 48, p. 46> Miercuri, 7 aprilie

Dimineaţa, miniştrii: Sasulol, Costinescu şi Radu Irimescu.

Înţelegerea între Aer şi Apărarea Naţională nu este perfectă.

„Ca autoritate supremă”.

Omisiune.

166

Carol II, însemnări zilnice

După amiaz, audienţă, mai întâi doi indieni, naţionalişti – Bortoru şi

Boomnajal Pavrf, oameni culţi, cari au trecut pe aci, să vază şi ţara noastră, în drumul lor acasă.

Pe urmă, Nicu Condiescu şi Scărlătescu, cu chestiuni ale

Fundaţi<i>lor.

Ultimii: Ştefan Şoimescu m şi Nissa Cămărăşescu, privitor la

Cercetăşie.

<c. 49, p. 49> „Vineri, 9 aprilie

Astăzi a fost ziua hotărâtoare pentru bietul Nicky. În fundul sufletului meu îmi pare rău de el, merită o soartă mai bună, bietul băiat. Dar s-a purtat aşa de descreierat în timpul din urmă, încât, [chiar] chiar dacă ar fi dat o renunţare faţă de Jeana, tot nu l-aş fi putut crede.

Până la 12 am aşteptat răspunsul promis de el, dar n-a sosit, deci şi aicea lipsa de a-şi ţine cuvântul; chiar în clipele aste, aşa de grave pentru el, n-a putut să fie la datorie. L-am văzut pe Al. Manolescu, care aduce vorba că e bolnav Nicky şi de aceea n-a putut să răspunză. L-am bruftuluit pe Manolescu, care, bătându-se pe piept, face jurăminte de credinţă şi loialitate şi mă întreabă dacă am încredere în el. Răspund franc, că am îndoieli; alte bătăi în piept. Îmi cere să-l pun la probă. Ca probă, i-am spus să se ducă la Snagov şi să-l convingă pe Niky să declare că vrea să se căsătorească şi deci renunţă singur la prerogativele ce.50, p.50> sale. Rezultatul este scrisoarea ce urmează, care n-am primit-o decât spre seară.

„Reşedinţa Snagov

9 aprilie 1937

Sire.

Următor convorbirii avute ieri, 8 crt, cu Majestatea Voastră şi în urma somaţiunii primite de a da în 24 ore un răspuns privitor la intenţiunile mele, de refacere a căsătoriei anulate în 1931, declar:

Ţinând seamă de sfaturile primite şi de greutăţile prin care a trecut

Ţara în intervalul de la 1931 şi până astăzi, nu am înţeles să revin cu cererea de refacere a căsătoriei decât la un moment prielnic, care să nu stânjenească nici prestigiul Dinastiei, nici interesele Ţării şi de aceea am amânat luarea unei

Nu avem siguranţă nici în scrierea corectă a celor două nume de către Carol, nici în lectura noastră.

„După pagina 49 sunt, probabil, două file albe, nr. 47 – 48, care nu s-au microfilmat.

1937 167

hotărâri definitive.

Somat însă de cererea categorică a Majestăţii Voastre, de a lua o hotărâre, declar: l.

Nu înţeleg a mă abate nici de la legile onoarei, care îmi impun ţinerea cuvântului <c. 51, p. 51> dat, şi nici de la îndemnul sufletului meu, deci anunţ categoric Majestăţii Voastre că în intenţiunea mea este de a reface căsătoria anulată.

Sunt al Majestăţii Voastre, cu cel mai profund respect.

Nicolae.

Principe al României.

După cum se vede, este un răspuns categoric şi, în acelaşi timp, delatoriu, aşa cum procedează de atâta vreme; încearcă să câştige vreme.

Azi de dimineaţă a fost din nou Inculeţ la el, să-l sfătuiască să renunţe singur; n-a vrut, a răspuns să se facă cu el ce s-o hotărî, dar el nu cere nimic.

Cest un caz de consciense tres dur pour moi, ai la conviction que tout est inutile, şi seulement je pouvais être sur que son attitude serait loyale vis-à-vis de moi, qu'il se contenterait de vivre avec Jeanne tranquillement sans vouloir la produire partout comme să femme, tout irait très bien, mais heureusement c'est le contraire qui se passe.

ce 52, p. 52> După cum îl prevenisem pe Nicky ieri, hotărârea de principiu e luată şi ar fi fost bine să ne dea cinstit o mână de ajutor, ca să rezolvăm cât mai elegant chestiunea; deci, de după masă, s-au trimis

invitaţiunile pentru

Consiliul de Coroană, la ora 8. La 7 3/4, vine Tătărescu la mine şi hotărâm procedura. Scrisorile de azi ade> lui Nicky către mine şi una, aproape identică, către Preşedintele Consiliului, am hotărât, din cauza acuzaţiei lui de somaţiune, să nu fie citite decât în partea lor finală, cun** care declară categoric că nu renunţă la căsătorie, fiind partea care importă în momentul de faţă.

Consiliul se deschide după program, <fiind> prezenţi miniştrii plini, afară de Irimescu, absent, Iorga2M, Averescu, Vaida, Goga204, Mihalache.

Prezan205, Argetoianu206, Iunian (a venit cu ceva întârziere), Dinu Brătianu, Gr.

Filipescu, G. Brătianu. Sunt foarte emoţionat şi adânc mâhnit în sufletul meu.

— Este un caz de conştiinţă foarte dur pentru mine, am convingerea că totul este inutil, numai dacă aş putea fi sigur că atitudinea sa va fi loială faţă de mine, că el s-ar mulţumi să trăiască în linişte cu Jeana, tară a vrea s-o prezinte. peste tot ca soţia sa, totul ar merge foarte bine, dar, din nefericire, se petrece exact contrariul.

În text este: *cu*.

1.68

Carol II, însemnări zilnice

N-aş fi voit eu să fiu acela care să iau aceste măsuri împotriva fratelui meu, căci niciodată nu voi uita atitudinea lui cu ocazia lui 6 iunie207, cu toate că <c. 53.

p. 53> unii declară că el n-ar fi făcut acesttgest decât ca să scape de grijă şi să se poată căsători cu Jeana; o fi aşa, n-o ştiu. În tot cazul, el a intrat în istorie cu gestul de a mă fi ajutat la acea dată şi aşa trebuie să rămâie. Mais revenons a nos moutons”.

Eu deschid şedinţa spunând că regret să văd împrejurul meu pe acei

cari reprezintă organizăţi<i>le politice răspunzătoare ale ţării, chemaţi nu a face o operă constructivă, utila, a ţării, ci una care-mi mâhneşte inima de rege şi de-frate, dar am convingerea că, după expunerea faptelor, voi avea împrejurul meu, în dureroasa hotărâre; ce e de luat, pe toţi factorii cu răspundere în ţară. Trec cuvântul lui Tătărescu, care, după o scurtă introducere, citeşte raportul lui către mine şi dă unele explicaţii suplimentare, care să clarifice, pentru cei

mai mulţi, istoricul faptelor şi de ce am fost împinşi de a lua măsuri aşa de drastice, ca aplicarea art. 13 din Statut.

Pe urmă dau, pe rând, cuvântul fiecărui membru al Consiliului, încep prin acela <care>** la 1931 era <c. 54, p. 54> preşedintele Consiliului, *Iorga*.

Stupefacţie generală, el se ridică împotriva măsurilor propuse, pe temeiul, foarte lipsit de tact, că dinastia este mică şi că, dacă ceva s-ar întâmpla lui

Mihăiţă, Tronul ar reveni verilor de la Sigmaringen, şi el, în acel caz, ar preferi

[de] o rqiublică în România. Crede că ar mai trebui să se facă un apel, şi când i s-a răspuns că s-au făcut toate demersurile necesare, el crede că soluţia este de a păstra titulatura de principe, dar, totuşi, recunoaşte că n-ar putea s-o recunoască pe Jeana ca principesă. Trebuie, după părerea lui, procedat pe etape, întâi luat gradele militare ş.a.m.d. II a été lamentable et pas meme l'excuse du bon coeur".

Urmează fostul ministru de Interne din 1931, *Argetoiamt*; hotărât şi clar respondează lui Iorga că la Consiliul de Miniştri din 1931 a fost de o altă părere şi nu pricepe astăzi schimbarea. Pentru menţinerea spiritului de disciplină în ţară, oricât ar fi de dur, el este pentru aplicarea art. 13.

Averescu. A devenit bătrân şi abia acuma, <c. 55, p. 55> când i-am dat cuvântul, pare a fi priceput de ce este vorba. După câteva observaţii

— Dar să revenim la oile noastre.

** în text este: *că*.

**" A fost lamentabil, n-a avut nici măcar scuza de a fi bine intenţionat

1937 169

dilatorii, conclude prin a fi de acord cu aplicarea art. 13.

Vaida, bon Papa*, vorbeşte cu spirit părintesc, că ce are să se întâmple cu bietul copil, povesteşte amintirile lui despre Nicky şi face, încă o dată, apel dacă n-ar putea reveni la bune sentimente. Pe urmă face o digresiune asupra trebuinţei de a i se da posibilitatea de trai (lucru aprobat de toţi) şi de primejdia de trai în condiţiuni rele în străinătate. În concluzie, se raliază la art.

13.

Mihatache, după ce declară că el nu este jurist şi deci

subtilităţile legale nu le va discuta, crede că este interesul ţării şi a<l> dinastiei de a aplica art. 13.

Goga, într-o expunere clară şi lapidară, arătând mai ales cum că, în aceste zile de dezmăţ, este necesar de a afirma autoritatea şi aplicarea legilor.

mulţumeşte Regelui că şi-a călcat pe inimă şi a hotărât aplicarea art. 13.

Iunieni, în puţine vorbe, se raliază la propunerea ce.56, p.56> aplicării art. 13, că fiind singura legală.

Dinu Brătianu declară, în numele Partidului Liberal; că este pentru aplicarea art. 13.

Grigore Filipescu, foarte emoţionat, citeşte o hârtie în care, pe aceleaşi motive ca Goga, conchide la aplicarea art. 13.

George Brătianu, mai lung şi diluat, ar voi să se ralieze la părerea lui Iorga, dar e speriat de anume legături politice şi îi e frică de plecarea în străinătate, unde, supărat, ar putea să facă mult rău. La sfârşit, şi el se raliază la aplicarea art. 13.

După aceste declaraţii ai (sic) fiecăruia, începe o discuţie asupra detali<i>lor, una p... pusă de hac** Goga-Iorga; foarte trist ridic şedinţa.

La mine chem <pe> Tătărescu, Sasu, Cancicov, Inculeţ şi Iunian, ca jurist, pentru a pune la punct chestiunile juridice, a redija comunicatul care trebuia publicat desigur în astă noapte. Tout le monde est indigne de l'atitude de Iorga.

Dans une autre ordre d'idees avec Duduia... * * * ce.57, p.57>... * * *

* tată bun.

„Citire probabilă, neclar.

* * Toată lumea este indignată de atitudinea lui Iorga.

În altă ordine de idei, cu Deuduia>...

„Jumătatea de sus a păgânei 57 este tăiată şi lipsă. Fragmentul existent din fila 57 este microfilmat din nou pe cadrul nr. 58.

170 Carol H, însemnări zilnice

Sâmbătă, 10 aprilie

Nu mă simt fericit, întreaga această afacere a lui Nicolae mă tulbură rău de tot. Păcat de el, şi mai ales păcat că a căzut pe o femeieei ambiţioasă, interesată şi fără cap. Gândesc ce noroc am avut eu cu Duduia, cu toate suferinţele ei, nu m-ar fi împins niciodată cum a fost

împins el de Jana. Şi totuşi, în ea se loveşte.

Dimineaţa, Guşti207 Ws, privitor la Fundaţia „Principele Carol”. La dejun, Ilasievici.

ce.59, p.58> După masă, Tătărescu, tot pentru chestiunea Nicolae şi altele. Pe urmă, Ballif, care, fatalmente, tot de aceeaşi chestiune vorbeşte.

Ultima este o delegaţie a organizării (sic) tineretului polonez, care a venit să iee legături cu străjerii şi cu <cer>cetaşii noştri. Prin acest fel de vizite se întăresc alianţele şi se fac legături sufleteşti între popoare. Arcisjewski este foarte mulţumit.

Tratativele Duduiei cu părinţii Yvonichii a<u> dat rezultatul <dorit>;

e<în au a<e>ceptat propunerea; îmi pare bine pentru Mihăiţă.

<c. 60, p. 60> Luni, 12 aprilie

Obişnuitele audienţe de lucru de dimineaţă, cu miniştrii Franasovici şi Paul Angelescu.

Pe urmă, Stârcea 20S şi Mocsony209 vin să mă vază, amândoi, bineînţeles, vorbesc despre cazul lui Nicolae. Stârcea, cu mai mult suflet.

După amiaz, din nou de lucru cu Tătărescu şi, pe urmă, cu Gavrilă

Marinescu.

ce.61, p. 61> Marţi, 13 aprilie

Dimineaţa, lucru cu miniştrii: Tătărescu, Victor Antonescu şi, în sfârşit, Nistor.

La dejun am fost cu Mihăiţă să mâncăm la Cotroceni, cu Mama.

Foarte tristă asupra celor întâmplate eu Nicolae, pe de o parte face reproşuri.

Pe urmă tri-am dus să văd Muzeul Aman, mi-e ruşine să mărturisesc că este prima dată.

Întors acasă, audienţe, întâi din partea Ligei Navale, Amiralul

Coandă210 şi Comandorul Negulescu211; pe urmă Mihail Româniceanu212 de la

Banca Naţională.

Seara, Yvonica, din nou la Mihăiţă, cu acelaşi rezultat ca prima dată.

<c. 62, p. 62. Miercuri, 14 aprilie

Se văd semnele că vara se apropie, aztyau apărui primele

rândunele.

1937 171

Miniştrii, după program, dimineaţa: Sasu şi Valer Pop.

După amiaz, audienţe: Al. Alexandrini213, deputat, o creatură a lui

Franasovici. Pe urmă o doamnă, Ana Stan, româncă din Statele Unite, care face acolo propagandă prin mijlocul broderiilor, nu totdeauna prea reuşite. Vrea să facă o nouă expoziţie, o recomand lui Guşti2 4.

Vorbit cu Duduia despre cazul Mihăiţă-Yvonica, va vorbi cu familia şi cu fata, care nu s-a ţinut de cuvânt; sunt toţi destul de interesaţi ca afacerea să se sfârşească cum dorim.

<c. 64, p. 63> Vineri, 16 aprilie

Am primit obişnuiţii miniştri: Dr. Angelescu. Tătărescu şi Victor

Antonescu „Pe urmă. Generalul Sichitiu, şeful Marelui Stat Major.

Dejun militai-Argeşeanu, de la Divizia de Gardă, Mihăilescu N., de la a 4-a, şi câţiva ofiţeri de la I-ul Antiaerian.

Ca audienţe după masă: arhiepiscopul catolic [ul J <al> Bucureştiului.

Cisar 215, profesorul american Charles Upton Clark şi un ziarist Mark Eli

Rawge.

<c. 64, p. 65> Sâmbătă, 17 aprilie

De dimineaţa, o audienţă: Dl. Arthur Cummings, şef redactor de la

„News Chronicle”. E un ziar care adesea m-a înjurat şi nici faţă de ţară n-a fost totdeauna ce ar trebui să fie. Proprietarul este Dl. Layton, al cărei soţii (sic) a fost în ţară cu Lady Atholl (?). Pare-se că de atuncea s-a cam schimbat.

Cummings mi-a făcut o bună impresie, pare a fi un om inteligent. Nu prea indiscret, n-a pus decât întrebări la care se putea răspunde. În special, ca toţi occidentalii, foarte interesat despre chestiunea Gărzilor de Fier216, pe care le acuză de a fi stipendenţiate de Germania. Am explicat originea mişcărie m şi bunul ei fundament moral, am dezminţit că sunt plătite de germani şi am arătat că această mişcare, ca şi celelalte de dreapta, sunt (sic) rezultam} alianţei naţionaliste de pretutindeni. La noi, aceste mişcări au totdeauna o notă

antisemită, din cauza ovreiului specific de la noi.

Din cauza prostiilor Gărzii de Fier am trebuit să ce.6S, p.65 A> cerem lui Nicky să ne dee o scrisoare, prin care se ridică în contra acestor apărători benevoli. Aceasta îmi trebuie, cu atât mai mult, cu cât Tătărescu se opune la prezenţa mea... Rom. GS1”. de mâine, fiindu-i frică de manifestaţii. Urdăreanu e însărcinat cu această chestiune. Se duce la Snagov şi, după două ceasuri de discuţie, se întoarce cu o scrisoare, nu tocmai ce voiam, dar totuşi una prin care

— Neclar în text.

172

Carol II, însemnări zilnice dezminte că are vreo legătură cu partide şi organisme politice, şi care se va publica. Se aşteaptă un rezultat bun de aci. L-am poftit pe Nicky să luăm masa împreună, înainte de plecarea lui; a acceptat.

În această chestiune a Geărzii> deci Feier>, ca de obicei, ţap ispăşitor încearcă să facă pe Duduia, zicând că din cauză că Jeana n-a voit să se închine Duduiei, eu am luat măsuri împotriva lui Nicky, această, argumentat cu obişnuitele prostii şi antagonisme de rasă ale lui Zizi Cantacuzino217.

...ce.65, p. 69> tranquillement se coucher. Moi aussi je suis à bout de nerfs, mais la nuit porte conseil”.

Luni, 19 aprilie

Lucrat, de dimineaţa, cu miniştrii Franasovici şi Paul Angelescu. La dejun, dl. şi d-na Hubrecht, ministru al Olandei, fost în post aci la Bucureşti.

După amiaz, audienţe: mai întâi, doi dintre miniştrii noştri în străinătate, Aurelian, de la Praga şi Ghiţă Cristescu, de la Geneva.

Pe urmă, Argetoianu, cu care am avut o lungă şi interesantă conversaţie. Bineînţeles critică Guvernul, critică tot ce se face, găseşte că oamenii nu sunt la înălţimea timpurilor, <c. 66, p.70> făcând astfel perfectă figură de opoziţionist sau de unul care nu e la putere, însă ceea ce e neobijnuit la oamenii politici, vine cu soluţiuni cari nu sunt”... que je m’y meftes” * „””; el crede ferm într-un Guvern de mână forte, crede că dezmăţul aşa-numit democratic nu este ceea ce trebuieţării. Soluţia lui este ca eu, personal, să iau puterea în mână, un fel de cvasidictatură, cu schimbare de Constituţie.

Am fost destul de impresionat de cele ce mi le-a spus.

<c. 67, p. 71> Marţi, 20 aprilie

Lucrat, după program, cu miniştrii Valer Pop şi Victor Antonescu.

După-amiâz, audienţe: mai întâi, dl. Albin E. Joh<n>son, comisar al Expoziţiei Mondiale (World foire ce se va ţine în 1939, în New York), vine să solicite prezenţa României acolo. Sunt cu totul de acord şi promit tot concursul. Urmează un scriitor – jurnalist francez foarte simpatic, Charles

Culment, care scrie ceva asupra ţării. Mai văd pe Alecu Manolescu, care cere

— Lipsesc paginile 66 – 68.

** în linişte ne culcăm. Şi eu sunt cu nervii la pământ, dar noaptea este un sfetnic bun.

...„imperfeetibile”.

1937

173

sprijin în chestiunile financiare pentru Nicolae, i-am spus că ce se va putea face se va face, în tot cazul nu va fi persecutat şi că mult depinde de atitudinea lui

Nicolae. Ultimul, inspectorul muzicilor, Massini, care îmi prezintă un elev al noie în şcoli muzicale militară.

<c. 68, p. 72> Miercuri, 21 aprilie

Lucrez dimineaţa cu miniştrii, astăzi e rândul lui Irimescu, Tătărescu şi Dr. Costinescu.

La masă, G, Sescioreanu, un agricultor, consilier tehnic al ministrului.

Are o foarte mare reputaţie în chestiunile agricole, deşi uneori în opoziţie cu

Garoflid” 8.

Mi-a făcut bună impresie. După amiaz, în audienţă dl. inginer

Mosson, director al Societăţii de Drumuri moderne din Franţa, care doreşte să lucreze şi la noi, este vorba de şoseaua Piteşti. La 4 am lucrat la Marele Stat

Major. Întors, l-am primit pe Malaxa şi pe urmă pe Fabricius2”, ministrul

Germaniei.

<c. 69, îi. 73> Joi, 22 aprilie

De dimineaţa am lucrat cu Cancicov, ministrul Finanţelor, îmi place felul lui de a vedea lucrurile.

Pe urmă, Alecu Zamfirescu, ministrul nostru la Varşovia, cu care vorbesc despre vizita lui Beck” °. îl reţin la dejun.

<c. 70, p.74> Vineri, 23 aprilie

Colonelul Beck vine în vizită, îl primesc în audienţă la 1: Pe urmă, mare dejun, la care iau parte multe oficialităţi, Guvernul etc. Sunt şi doamne, deoarece ministrul polon a venit cu nevastă-sa.

Între chestiunile ce se vor discuta va fi şi ace<e>a a schimburilor de vizite oficiale, polonezii fac nazuri asupra precedenţei, eu mă ţin dârj asupra chestiune! monarchice.

<c. 71, p.75> Sâmbătă, 24 aprilie

Cu Mihăiţa am dejunat, cu Mama, la Cotroceni; se interesează de Beck.

La patru, conferinţă la mine, cu Beck, Tătărescu şi Antonescu. Se discută, între altele, situaţia generală. Ca întotdeauna, polonezul este fluid, nehotărât, îţi scapă între degete.

Chiar dacă nu se ajunge la rezultate prea palpabile, aceste schimbări de vederi sunt foarte utile, ele întăresc alianţele.

174

Carol n, însemnări zilnice

<c. 72, p. 77> Luni, 26 aprilie

Azi am primit în audienţă pe un bătrân senator italian, baronul Fulvio

Romano Avonzzano. Se zice că ar fi un personagiu important şi că ar avea urechea lui Mussolini221.

Vorbeşte, ca orice italian, cu volubilitate, face declaraţii de dragoste pentru România şi de-necesitatea de a întări legăturile între cele două ţări. Sunt cu totul de acord asupra acestui punct.

O fi el cineva, mie mi-a făcut o impresie slabă.

<c. 73, p.79> Miercuri, 28 aprilie

De dimineaţă, începând de la 12, audienţe: Sasu, cu chestiunea jocurilor de noroc; Costinescu şi cu Tătărescu insistă să se facă un degret-lege prin care să se deschiză jocurile la Sinaia şi Mamaia. Eu de mult am dat răspunsul meu, cât timp ne găsim în faţa unei legi votate, aşa cum a fost cea din anul trecut, adică cu unanimitate, chiar aş putea zice cu aclamaţii, şi cât timp se găseşte deschis că], în faţa Curţii de Casaţie, procesul Cazinoului din Sinaia, nu se poate veni cu un decret-lege* care să schimbe starea legală. Dacă Casaţia dă dreptate Cazinoului, atuncea se poate face ceva. Eu sunt pentru deschiderea

jocurilor, căci, în orişice caz, se joacă; şi e mai bine ca din acest viciu să lămâie şi sume, destul" de importante, pentru nevoile obşteşti. Felul cum a fost votată anul trecut legea este o ruşine, o afacere la sfert nereuşită. Pe urmă, am mai primit pe noie în ataşaţi militari ai Angliei şi ai Germaniei. Primul, foarte agreabil, al doilea însă foarte milităros, poartă un nume francez – Toutsaint – <c.

74, p. 80> face parte dintr-o familie hughenotă stabilită în Bavaria. La prânz merg la Cotroceni cu Mihăiţă. Mama se simte mai bine.

La 6, părintele Nae Popescu222, pentru spovedanie. La 7, la Denii, la

Patriarhie.

I

Joi, 29 aprilie

De dimineaţă, la Patriarhie, pentru împărtăşanie. După masă, la

Duduia, poker cu Urdăreanu, Max şi Nicu Condiescu. Foarte multă voie bună.

Nicu e în mare vervă, a băut niţel şi şi-a dat drumul la limbă. Povesteşte, în felul lui, tot soiul de glume şi de anecdote. Ce fut vraiment charmant".

„Iniţial scrisese: *o lege*, tăiat apoi.

** A fost, cu adevărat, fermecător.

1937

175

Vineri, 30 aprilie

Vinerea Mare. Nimica deosebit, am lucrat ceva <c. 75, p. 81> să-mi pui acest jurnal la zi. După amiaz, vine Duduia, o clipă, la mine. Seara.

Prohodul. Nu-mi place ceea ce se face, lipseşte orişice evlavie. O fi fost şi din cauza măsurilor de siguranţă, biserica este aproape goală, numai lume oficială.

Nu, nu-mi place.

Sâmbătă, 1 mai

Duduia se deşteaptă plângându-se că o doare peste tot. Văd dimineaţă pe primar, pentru chestiunea tribunelor de la 8 iunie, dă toate asigurările că se va face cum trebuie, ca să nu mai avem surprize dezagreabile ca anul trecut. Pe urmă, Ailhur Lorentz, care vine să ia rămas bun, îi dau Comanderia Stelei. Cu părere de rău, după 7 ani de

lucru la Palat, mă despart de el, dar après toute feflexion” şi eu am ajuns la convingerea că este singura soluţiune.

Spre seară, vine Duduia, *după masă, şi rămâne până la plecarea la*

Patriarhie”. După datină, la 12 învierea la <c. 76, p. 82> Patriarhie. Am uitat să spui, că, pe la 5, am fost la Cotroceni, s-o văd pe Mama; nu prea merge, are un atac de llebită, ceea ce poate fi totdeauna primejdios. Am găsit-o şi pe

Elizabeta” 3, am stat cam un ceas de vorbă, verzi şi uscate, mai ales despre grădini şi flori. Mi-a arătat albumele ei, în care lipeşte cele mai frumoase fotografii ce le găseşte în reviste. Trebuie să mărturisesc că, cu toate că este un joc de copii, are poze de toată frumuseţea.

La Patriarhie, slujbă foarte frumoasă şi destul de demnă, dar tot acelaşe în defect, biserica e goală, deoarece, prin măsurile de siguranţă, nu iau parte decât persoanele oficiale. Acest lucru nu va putea continua în viitor, căci orişice sentiment religios dispare prin sistemul prezent. Am propus, şi probabil se va admite, ca să se lase liber intrarea la aceste ceremonii oricui are bilet de la Poliţie; astfel se pot aplica şi toate măsurile de pază <pe> cari domnii, care au răspundere, cred că trebuie aplicate.

După slujbă, ciocnirea ouălor roşii la Palat, afară de Curte: Tătărescu.

Ilasievici, Argeşeanu, Gavrilă şi Papazoglu. Dau Comanderia Stelei lui Tilică

Papazoglu şi cea a Coroanei, lui P... * * *<c. 77, p. 83> Stau mult de vorbă cu

* după toate reflecţiile.

** Textul subliniat este scris în locul variantei iniţiale: *care rămâne la masă, masa în 3, cu Mihăiţă, lăiatk* ulterior.

„Indescifrabil.

Ilasievici şi Argeşeanu.

Întors acasă, joc reemmy cu Mihăiţă, aşteptând să vie Duduia. Am impresia că Mihăiţă o aşteaptă cu impacienţă. Primesc lucruri frumoase de la

Duduia, o splendidă candelă pentru bisericuţa din Sinaia, iar de la Elizabeta, jaduri de toată frumuseţea.

La 5, ne culcăm.

Duminică, 2 mai

Paşti

Christos a înviat!

Sculat târziu. La 12 3/4, plecat cu trenul la Sinaia, pentru, vacanţă de

Paşti. Sosit pe la 4, vremea acoperită, răcoare. Duduia la cină. Mihăiţă ia masa cu Yvonica.

După masă, cinematograf. Minunatul film *The elephant boy*, jucat de micul frodij indian Saku şi de formidabilul elefant Kala-Nag.

<c. 78, p. 84> Luni, 3 – sâmbătă, 8 mai

După cum fac adesea în aceste zile de după Paşti, am venit să m-odihnese niţel în aerai întăritor al Sinaiei.

Totul ar fi bine, dacă n-ar fi mutrele lui Ernest în consecinţa chestiunei lui Arthur.

Repaus absolut, seara, adesea, cinema.

Dar nici aci n-am linişte dorită. Dinu Cesianu e aci şi vine să mă întreţie asupra lui Titulescu224, ei se duşmănesc reciproc. E adevărat că marele cancelar nu poate înghiţi că nu mai e în Guvern 22! şi, prin numeroşii lui prieteni, face intrigi. Iată ce povesteşte Dinu.

El a şi prevenit Guvernul asupra acestor agitaţiuni, dar acesta n-a luat nicio măsură. Are contact conţinu<u> cu Ţara, prin emisari. Toţi oamenii cari merg în străinătate, până şi H. Catargi226, s-au dus să-l vază la St. Moritz; afară de Argetoianu, are contact cu toţi. Pentru a-şi aduna arme interne şi externe, are contact cu Stelian Popescu. La 3 mai, l-a văzut pe Ştirbey, la Ritz, 227<e.79, p.84 v. Între 6 – 7 continuă contacturi cu unii de la Afacerile Străine, Cantemir.

Niculescu-Buzeşti22S, Hiott, Athanasiu, îi dau copii după telegrame. Barbu

Ştirbey ar fi declaera>t: „Eu pe Regele Carol nu-l recunosc şi nu-l voi

„Iniţial scrisese: *masă*, tăiat apoi.

1937 177

recunoaşte niciodată, totuşi mă îngrijoreşte gândul ce o fi când nu va mai fi”.

Georges Masidel a repetat că Titulescu a zis: „Jamais je n’ai ete tellement d’acord avec le Roi Carol, îi ne veut pas de moi, moi je ne veux pas de lui”.

Titulescu a sosit la Paris, sâmbătă 24 aprilie, a dejun<at la Blum229, cu Delbos230, vineri a fost da> Quai d'Orsay. A insistat să-l vadă pe Dinu

<Cesianu>, ce spune se bate cap în cap <cu> ce a spus, discută contrariul de ce zicea ca ministru în funcţie. Are un sistem de legătură cu Ţara, prin care ştie tot ce se petrece la palatul Sturdza.

Teza lui Titulescu este că: „La democraţie est en danger, la France &

Gr. Bretagne sont les champions de la democraties. La Roumanie, avec să monarchie personelle, se laisse entraâner par certains partis fascistes et par des combinaisons de gouvernement qui manquent d'autorite: ce.80, p.86> 1) a tolere et aide la Garde de Fer. 2) le Gouvernement ne fait rien. Le roi est attire dans les spheres de gouvernement autoritaires, donc, attire dans la sphère fasciste". ** Teza a impresionat. El n-are numai prieteni, deci succesul n-a fost general. Sunt îndoieli asupra sincerităţii lui, se crede că face uajoc personal.

Este el un campion al democratice în sau <ei o acţiune de răzbunare? A văzut toţi ziariştie m şi articolele sunt aşa-zis dictate de el. Mircea e acuma corespondent al „Daily Mail". Dă bani în dreapta şi stânga (20.000 lui Burre).

N-o fi o conivenţă cu Frontul Popular? Mai zice că Beck ar fi făcut acorduri cu

România în ideea de a ne atrage de partea Germaniee în a mărturisit că nu el a zis asta, ci că ştirea ar fi fost adusă la Paris de <Joseph>* * * Paul Boncour231. El duce un lux extraordinar.

În Anglia continuă legăturile cu cei mari, Eden232 şi Vansitart233.

mai zis: „Eu pot orişicând să fiu bine cu Garda de Fier, deci să nu fac un acord cu Berlinul, dais-o fac eu, căci Franţa <c. 81, p. 87 are încredere în mine şi nu în altul". Va pleca la Londra în primele zile din iunie, aştepta să ţie vreo 6 conferinţe pe la universităţi, se laudă că va face mai mul<e în

Anglia, decât la Paris, pentru cauza democraţiei.

— Niciodată nu am avut păreri atât de apropiate regelui Carol, el nu mă vrea, eu nu-l vreau.

„Democraţia este în pericol, Franţa şi Marea Britanie sunt campionii democraţiei. România, cu monarhia ei personală, se lasă

condusă de unele partide fasciste şi de combinaţii guvernamentale lipsite de autoritate: 1) a tolerat şi ajută Garda de Fier:

2) Guvernul nu face nimic. Regele este atras în sferele guvernării autoritare, deci atras în sfera fascistă.

În text este: *Jean*.

178

Carol n, înseninări zilnice

Dinu <Cesianu> are convingerea că se va întoarce în septembrie.

Titulescu zice că nu acec>eptă să intre în niciun guvern, nici cu naţional-ţărănişţie în N-au nevoie de el, căci vor avea tot concursul lui, nu acec>eptă decât S.D. N.23 „E1 e titular la S.N.D., fiind numit prin decret. Nu vrea să participe la nimica până nu va lua cuvântul în România, şi aceasta cu ameninţări.:

Povesteşte că „să fete est mise au prix” *, ca cun> campion al democraţiei, al politicei franceze şi internaţionale. Front comun cu Franţa pentru democraţie. Mandel „a zis: „îi fait l’impression de faire son-Venizelos” *.

Se întâlneşte cu Maniu, pe care îl consideră ca un om de caracter.

Face propagandă contra lui <Victor> Antonescu. Alăturat, unele completări.

Totul foarte trist.

<c. 82, p. 89> Duminică, 9 mai.

Reîntors da>* * * Bucureşti. unde la 10, 20 debarc, spre a mă duce la deschiderea Expoziţiei Lunii Bucureştiului. Încep prin a inaugura Prelungirea

Tianu şi noul lac Floreasca, pe urmă, îmbarcându-ne pe o şalupă, trecem prin lacul Băneasa, la expoziţia propriu-zisă. Sunt lucruri frumoase. Prima încercare de fotomontaj închinată regelui Carol I şi mie, destul de bunişoare, cu toate că au destule naivităţi. Foarte frumos este colecţia (sic) de desemnuri ale lui Grigorescu236 şi fotografiile vechiului Bucureşti din pavilionul oraşului, într-adevăr, Dănescu a făcut un lucru care e <mai>* * *” presus de orice laudă, completând aceste lucrări ale locurilor şi punând, în sfârşit, la punct acest faimos pavilionul], care astăzi poartă numele meu.

La prânz am luat masa la Cotroceni cu Mama, tot în pat trebuie să rămâie, serios liniştită din cauza flebitei.

După amiaz, deschid a doua expoziţie a zilei, cea a Ligei

Naţionale a Femeilor Române. O frumoasă operă şi care promite ca să dea rezultate <c.

83, p. 90> neaşteptate, prin dezvoltarea industriei casnice ţărăneşti a ţi] cânepei

*” s-a pus un preţ pe capul lui”.

** „face impresia că-l imită pe Venizelos”.

* * în text este: *de*.

Omisiune.

1937

179

şi inului. Drept răsplată am decorat-o pe D-na Tătărescu, care este sufletul mişcării în Bucureşti, ol, I, şi Pia Alimăneşteanu 237 cu Corneanderia>

Coreoanei>.

Pe urmă, la Duduia, poker, cu Gândi şi Gavrilă. O reflexiune asupra celor văzute astăzi: o enormă rec<r>udescenţă la tot publicul al salutului

Românesc (sic).

Luni, 10 mai

<Nu consemnează nimic>

ce.84, p.93> Miercuri, 12 mai

Azi e ziua încoronării la Londra238. Spre a putea asculta în linişte la

Radio, am amânat audienţelede dimineaţa. N-am putut, din păcate, să aud toată procesiunea şi entuziasmul popular, care a fost, pare-se, formidabil, dar am prins cât se poate de bine retransmisiunea slujbei de la West Minister.

Impresionantă ceremonie, chiar aşa prin transmisiune mecanică. Am putut perfect urmări toată slujba. M-am gândit la băiatul meu, care e unul din rarii să aibă noroc să poată privi aşa ceva. Părinţii239 au asistat la două, Eduard

VII240 şi George V241. Eu n-am avut acest prilej, trebuie să mărturisesc că-l invidiez pe Mihăiţă. Astăzi nu va pricepe norocul său „dar mâne va înţelege, poate, că aşa ceva nu cade din senin oricui.

După masă, Victor Antonescu, încă foarte plictisit de cele ce le-a făcut

Titulescu la Paris, are totuşi impresia că se dreg <c. 85, p. 94> lucrurile.

Seara, cină la Legaţia Marii Britanii, cu prilejul încoronării. Suntem vreo 20 în total, foarte simplu şi foarte bine, afară de faptul că uitasem să beau în sănătatea Regelui.

După masă, concert la Ateneu, de muzică engleză. Ce curios, un popor cu atâtea (sic) putere artistică în literatură, teatru şi pictură, să fie aşa de complet lipsit de posibilităţi muzicale. Iată acest concert, ou vreo> S-bucăţi, n-are decât una singură posibilă „Welsh Rapsody”, de?! care să se poată apropia de ceva respectabil.

Întors acasă, m-am ocupat niţel de mărci. Duduia a venit abia spre dimineaţă, având serată la ea.

<c. 86, p.95 Joi, 13 mai.

<Nu consemnează nimic>

180 Carol II. Însemnări zilnice însemnări zilnice Carol Rege vol. II

17 V – 14 august 1937

<c. 87, p. 1> Luni, 17 mai în drum spre Geneva, Rilsfu-Aras s-a oprit, de două zile, aci, în

Bucureşti, l-am avut astăzi la masă. E trepeduş într-adevăr, dar mult mai

agreabil de când nu-l mai agită în conţinu<u> Titulescu. Văd cu plăcere că se înţelege bine cu <Victor> Antonescu. După masă stăm de vorbă în fumoar. El vede lucnuile nu prea înnegrii, n-are teamă de ră/. boiu. Dar rămân de rezolvat încă punctele nevralgice, Spania şi Imperiul Italian. Pentru ace [al sta din urmă, propune formula ca la Geneva să se constate că Etiopia nu mai există ca stat de sine stătător şi deci n-are vreo putere legală de la care să emane o delegaţie regulată, deci nu mai trebuie primită la 8. D.N. Iii crede, ca şi noi, în necesitatea de a ne apropia cât mai mult de Anglia şi de a gravita, dacă se poate, în orbita ei. Pe el, incontestabil, îl interesează mai mult înţelegerea

Balcanică <c. 85, p. 2>, decât Mica înţelegere. Cu drept cuvânt o consideră ca fiind mai solidă, căci n-are niciun punct nevralgic, cum e Ceco-Slovacia.

Grecia, care e partea cea mai şubredă, de la început cunoaştem situaţia ei, ea poate nu ne va putea fi de niciun ajutor, dar, în niciun caz, nu riscă să atragă asupra noastră fulegere cari nu ne privesc, sau prietenii cari ne dezgustă. Despre pretenţi<i>le Franţei şi ade> cehilor, să întărească legăturile Micei înţelegeri cu

Marea Putere Galică, este de părerea noastră şi aci, s-o tot amânăm. Cum Turcia nu poate intra într-o combinaţie contra U.S. Şi R., noi nu avem interes să mărim numărul duşmanilor noştri eventuali (alias Germania). I îi sunt strânşi legaţi de inşi, dar comuniştii sunt în închisoare. E mulţumit de vizita lui Beck.

După masă, audienţe.

<c. 89, p. 7> Joi, 20 mai.

Tot cald. Mă duc la masă la Cotroceni. Mama tot în aceeaşi stare. Flebita o tot imobilizează. E destul de vioaie. Mă uit la albumele ei, în care lipeşte poze străine din diferite reviste. Într-adevăr, a strâns lucruri foarte frumoase.

După masă, Victor Antonescu, care pleacă în curând la Geneva, pentru sesiunea Consiliului. Îmi vorbeşte din nou de insuficienţa lui Dinu

Cesianu la Paris. Lucru care, de altfel, sunt în parte de acord cu el şi poate că, după 7 ani, ar putea să fie schimbat. Dar a fost un fidel în zilele negre şi va trebui găsit<a> vreo compensaţie. Cred că am dreptul de a cere aşa ceva, când toţi politicienii, pentru partizanii lor, găsesc compensaţii gras plătite pentru cele mai patente nulităţi, şi toţi.

1937 181

I, a cora> 17, la Regimentul Pionieri de Gardă, serbarea patronului, care am pus-o azi, ca să am <c. 90, p. 9> mâne liber cu Duduia. Serbarea, ca mai toate aceste slujbe, <conţine> discursul comandantului, răspunsul meu, defilarea, vizitarea localului şi a locurilor de aplicaţii antitanc şi bufet.

N-a fost aşa de cald, căci a plouat de două ori binişor. În timpul slujbei religioase am avut „un renouveau de jeunesse, îi în a serrible cu'en moi je faisais marche ardere comme âge, tres curieux, et agreable sentiment”.

Întors acasă, m-am schimbat repede şi m-am dus la Duduia, unde iau masa, îi aduc darurile pentru mâne şi flori, flori.

I

Vineri, 21 mai

Sf. Constantin şi Blena.

Mă scol cu ceva febră. Nu prea mă simt în apele mele, dar nu vrea<u>

să mă las, <c. 94, p. 9> ca să stric ziua Duduii. Atâta fericire şi mulţumiri îi doreşte sufletul şi inima mea, încât orice umbră ce i-aş

putea aduce mă doare aşa de mult. Are casa umplută de flori şi felicitări peste felicitări, ca niciodată, îmi face o nesfârşită bucurie.

Încerc să lupt, odihnindu-mă după amiaz, dar în zadar, gripa mă răzbeşte, seara, 38” <cu> 9, şi trebuie să mă duc acasă cu întregul cortegiu de îngrijiri medicale.

Quinina, pol <s-o iau>: <Dr. Mamulea <prescrie> regim. asudare, constipaţie otc. În sfârşit, mare bucurie, şi asta tocmai, tocmai de ziua Duduii.

Sâmbătă, 22 – marţi, 25 mai în pat, când mai bine, când mai rău. Febra pare a creşte regulat, spre seară puţin, dar lot stare febrilă. Mon ce.92, p.11> hurneur laisse souvent a desirer”. Citesc mult, lucrez adesea cu Urdăreanu pentru completarea programului lui Moscicki.

Veste tristă. Dan Mavrus s-a întors sâmbătă de la Paris. N-a tacul cura niciun succes, din contra i-a făcut mai mult rău, îşi trage bietul copil ultimele zile din ce în ce mai rău.

Miercuri, 26 mai”. *A*

Ace<e>aşi stare febrilă, dimineaţa nimica, dar cu începere de la ora

*” o reîntoarcere la tinereţe, mi s-a părut că vârsta me” a dă înapoi, a fost un sentiment ciudat şi plăcut”.

Umorul meu lasă adeseori de dorit.

182

Carol n, însemnări zilnice

15 temperatura creşte.

Astăzi soseşte şi Mihaiţă, mare bucurie. Intră cu surâsul delicios, parcă a mai crescut. Prea expansiv nu este niciodată şi va trebui mult timp să pot scoate de la el multe impresii. În tot cazul, este foarte mulţumit. Ce l-a impresionat, <c. 93, p. 11> incontestabil, cel mai mult a fost revista „Nevoia”.

Se grăbeşte să-şi scoată darurile, mie şi Duduiei, jaduri, mici, dar foarte dulci.

Pe urmă a adus şi mici suveniruri ale încoronării.

Dan Mavrus, îi merge, pe ceas ce trece, mai rău, de fapt este în agonie, îl ţine artificial în viaţă, cu injecţii. Duduia l-a văzut şi spune că e groaznic.

Joi, 27 mai

Astăzi a sosit Dr. Abrami. S-a dus la Cotroceni s-o vază pe Mama, pare că s-a declarat mulţumit de ceea ce au făcut medicii noştri.

La mine, febra, către seară, a crescut din nou.

De la Dan Mavrus, ştiri tot mai proaste, nu mai are mult de trăit. E o dramă fără pereche. Îmi aduc aminte, ultima dată <c. 94, p. 12> când l-am văzut, înainte de Crăciun, cu prilejul Videimului. Copil plin de speranţe, care se topeşte în boala cea crâncenă, cum i-o<r> fi zicând medicii, sorcom sau cancer, tot aceeaşi groază. Pentru el, <cu> cât s-o prăpădi mai repede, cu atât mai bine, e sfârşitul suferinţelor, cu toate că e sfârşitul tuturor nădejdelor.

Mihăiţă este foarte impresionat.

Il est devenit charmant mon gosse et une lettre de Paul de Jugoslavie me confirme cela en plein, îi paraît qu'il a vraiment fait une tres, très bonne impres<s>ion partout oii îi a été. îl văd şi în astă seară, când mănâncă, alături cu Duduia şi Urdăreanu, începe să vorbească ca un om mare, susţine o conversaţie cu mult haz. Numai cu mine e încă cam reţinut, dacă i-ar trece încă ultima etapă de jenă.

Vineri, 28 mai.

După amiaz, acelaşi fenomen ca în orice <c. 95, p. 13> zi, dar mai puţin acut. Vine Mamulea cu Abrami şi îmi fac raportul asupra stării Mamei, pe care o consideră serioasă, deşi nu primejdioasă. În tot cazul, nu este vorbă de cancer. Mă examinează şi pe mine, mă găseşte prea gras, este de acord cu

Mamulea, cu faptul că am o deficienţă de funcţionare a ficatului, care nu poate

— Puştiul meu a devenit fermecător şi o scrisoare de la Paul al Iugoslaviei îmi confirmă din plin acest lucru, se pare că Mihăiţă a tăcut, într-adevăr, impresie foarte, foarte bună este tot unde a fost.

fi îngrijit decât <prin> regim. Am pus întrebarea dacă o schimbare de aer nu mi-ar face bine. Abrami, fără ezitare, răspunde că e cel mai bun remediu.

Hotărăsc deci să plec mâne la Sinaia.

Vine, seara, ştirea că Dan Mavrus, şi-a închis ochii şi şi-a curmat astfel suferinţa. Bietul copil a avut o agonie îngrozitoare, timp de aproape 3 zile a luptat cu moartea în chinuri îngrozitoare, dar n-a spus niciun cuvânt, n-a scos niciun sunet, ca să nu facă mai rău părinţilor. Dacă se curma astfel o viaţă care dădea dreptul la cele mai frumoase nădejdi, copil bun, într-adevăratul sens al cuvântului. Iubitor, bun

camarad, <c. 96, p. 14> bun elev, avea nesfârşite calităţi cari l-ar fi dus prin viaţă; cel puţin acuma, după aceleei chinuri de neîndurat, doarme liniştit şi tară suferinţă. Pentru părinţi este însă ceva teribil, aşa o dragoste <ca> între aceşti trei nu s-a mai văzut.

Iată şi raportul lui Abrami asupra stării Mamii:

<c. 97, p. 17> Sâmbătă, 29 mai

La 9, plec la Sinaia, unde sosesc la prânz. Conform cu indicaţi<i>le doftorului, mă vâr în pat. N-am febră şi rămâi fără, toată ziua. Pe la 3 1/2

soseşte şi Duduia, vine la mine pe la 5. Fusese dimineaţa la Mama şi povesteşte de disperarea de acolo, cum că părinţii <lui Dan Mavrus> sunt ca nebuni, ea mai ales. Dan e frumos şi cu o expresie de calm, se vede că durerea s-a dus din trupul lui chinuit, i.

La 5 soseşte şi Mihăiţă, foarte impresionat de vederea lui Dan, a fost înainte de plecare la capela cimitirului. Este o durere generală. Azi dimineaţa a venit şi părintele Nae <Popescu> şi Preda, să vorbească copiilor la şcoală de camaradul lor, dar n-au putut căci i-a<u> podidit lacrimile. A venit şi Yvonica să-l vază pe Mihăiţă. Au fost, după masa, amândoi la mine. Atmosferă tristă.

Duduia s-a îndopat cu rădichii, cum a sosit, şi se simte rău, cu <toate>

acestea vrea să meargă <c. 98, p. 18> mâne la Bucureşti. N-o să poată, zic eu.

Duminică, 30 mai

Azi l-au înmormântat, seara, pe Dan. Toţi simţim în noi o nesfârşită tristeţe. Mă scol, în sfârşit. Stăm de vorbă to<a>tă după amiaza cu Mihăiţă, până ce pleacă el la Bucureşti cu noul Bentley (?); e foarte fericit cu noua maşină. Pe urmă vine Urdăreanu, cu care, după ce termin din nou unele detalii asupra vizitei poloneze, joc table şi, ca să încheiu seara, câteva partide de pichet. Cum am prevăzut, Duduia n-a plecat, şi-a amânat mersul la Bucureşti cu o zi.

Raportul nu este dat.

184

Carol E, însemnări zilnice

<c. 97, p. 19> Luni, 31 mai

Dimineaţa pleacă Duduia la Bucureti. lâu mă scol târziu. Fiind singur toată ziua, mă ocup să mai termin unele hârtii ce aveam de citit şi să pui la punct acest jurnal. În sfârşit, să bat în lemn, a treia zi fără

febră.

Vin din Spania ştiri cari mă îngrijorase (sic). Crucişătorul german

„Deutschland” a fost atacat ieri de avioanele roşii, 28 de morţi şi vreo 30 de răniţi. Ca represalii, azi, germanii au bombardai Almiera. Se înţelege că „lumea civilizată” este indignată de această purtare barbară şi se începe a se vorbi de sancţiuni, dacă se merge mai departe. Dar nimeni nu pare indignat că

„Guvernul legal” a atacat un vas care-şi făcea serviciul în apele spaniole, conform unei convenţiuni internaţionale. Curioasă şi „lumea aceasta civilizată”!

Să ne rugăm lui Dumnezeu să dea minte „civilizaţilor” şi celorlalţi.

<c. 100, p. 20> Marţi, 1 iunie iată-ne ajunşi la a 6-a lună a anului, cum trece vremea, e îngrozitor!

Ziua e destul de frumoasă şi deci am profilat ca să ies niţel, în sfârşit, ceva aer adevărat după atâtea zile. Mihăiţă la Bucureşti şi-a făcut niţel de cap cu barca automobilă, ce i-au dat-o cehii; cu toate că i-am spus să nu meargă repede, a luat-o razna, cât pe aci să răstoarne bărci pe lacuri. I-am telefonat să vie seara aci.

Mignon soseşte astăzi la Bucureşti, şi mâne de dimineaţă vine aci.

În Spania „Roşii şi germanii s-au liniştit, încât primejdia unei conflagraţiuni [şi – a trecut.

Vine Mihăiţă, seara „îi fac morală cu privire la viteza în barcă şi-l pedepsesc cu 8 zile fără barcă. Îl bond terriblement.

Am discutat şi cu Preda, punând reguli noi pentru băiat. Automobil sau barcă numai de <c. 101, p.21> două ori pe săptămână, copile în nu mai au voie să vie în casă, aşa încât el să lucreze singur.

Miercuri, 2 iunie

Dis de dimineaţă pleacă băiatul, iar pe la 9 soseşte Mignon. Ea vine la 9 3/4 la mine şi stăm de vorbă asupra Mamei; ea îmi cere concursul pentru a chema un bun doctor din Viena pentru aceasta, căci are impresia că nu se face tocmai ce trebuie.

Sunt absolut de acord, cu condiţia că să se puie de acord cu ceilalţi rrfedici români.

— Se înfurie teribil.

1937

185

Duduia merge, după amiaz, la Braşov, iar eu mă plimb oleacă.

Seara, cinematograf.

4

<c. 102, p. 22> Joi, 3 iunie

Lucrez încă la discursuri, cu oarecare greutate, dar ceea ce nu reuşesc să pun la punct este toastul pentru Moscicky.

E o zi foarte frumoasă, iau baia.

După amiaz ies să mă plimb din nou oleacă. Duduia a fost la Bucureşti.

Seara, cinema.

Vineri, 4 iunie

Dimineaţa, ceaţă, dar până la amiaz se înseninează. Cultima zi la Sinaia. Cum făceam observaţie cu Duduia, ne vine totdeauna greu să plecăm de aci. Dar, ce vrei, trebuie, pentru cauze gospodăreşti relative la vizita poloneză.

La 16, 30 părăsesc Sinaia; în tren, Victor Antonescu, care-mi face raportul asupra Câenevei şi Parisului, <c. 103, p. 23> efectul năzbâti<i>lor lui

Titulescu au fost mai slabe (sic) decât le credea Dinu <Cesianu> la început. A

exagerat în aşa fel, încât mulţi, dintre care mai ales Delbos, nu prea l-au luat în serios. Ce e mai grav însă este întrevederea lui cu Litvinov242 la Tallvires 243

Întrevedere mijlocită de Antoniade244, qui tirera les conséquences*, şi din care reiese că este o înţelegere între Titulescu & Litvinov, unii zic chiar că Litvinov ar fi promis tot concursul său pentru o viitoare guvernare Titulescu sau inspirată de Titulescu. Cât despre Anglia şi Franţa, ele sunt mai puţin prosovietice decât au aerul (minus Blum), dar politica lui Eden este pace cu orice preţ şi deci preferă să ajute Franţa să fie bine cu U.S. S.R., ca aceasta să nu treacă de partea Germaniee în A discutat cu Eden şi propunerea francezilor, de a face pactul cu Mica înţelegere; el n-a spus nu, dar trebuie să se mai gândească, pricepe punctul nostru de vedere şi obiecţiunile României şi Iugoslaviei.

A discutat şi cu Litvinov, care l-a acuzat de a face o politică neamicală, din cauza apropierii <c. 104, p. 24> noastre de Polonia. Că, de când a plecat Titulescu, lucrurile merg greu între cele. două ţări, că

dacă continuă aşa, el va putea orişicând să redeschidă chestia Basarabiei. I s-a răspuns că ce vrea să zică această schimbare de atitudine, când discutase chiar cu Titulescu un tratat de asistenţă245. Litvinov a făcut să înţeleagă că nu el a

* care va suporta consecinţele.

186 Carol II. Însemnări zilnice propus-o, ci Titulescu, dar că e gata să reiee discuţiunile. Aentonescu> i-a spus că un tratat de asistenţă nu este posibil, dar s-ar putea găsi mijlocul de a face unul de neagresiune, în genul aceluia iugoslavo-italian, Litvinov n-a zis nu, dar, când i s-a spus că trebuie inclus<a> în acest tratat, şi specificarea frontierelor, aşa ca să fie recunoscute de U.S. S.R., Litvinov a răspuns că cu Titulescu a găsit o formulă, care o crede satisfăcătoare pentru ambele părţi, donc un refus.

<c. 105, f. 25> Sâmbătă, 5 – marţi, 8 iunie

Sunt zilele tradiţionale de sărbătoare, sunt şi pentru mine zile de reculegere, în care pot judeca ce s-a făcut în aceşti 7 ani ai domniei mele. Am dreptul de a fi mulţumit, fără niciun dubiu constat că Ţara a făcut progrese.

Greutăţi, intrigi şi piedici au fost şi sunt, cu toate că n-am putut obţine completa stabilitate politică pe care o doream, totuşi, în ciuda ei, s-a făcut un enorm pas înainte.

Grea este şi situaţia internaţională. Germania cea nouă ia ea>vânt şi presiunea ei se simte mult. Neputinţa de a ne putea înţelege cu URSS asupra

Basarabiei este eternul element de nestabilitate şi de nelinişte pentru noi.

Zilele acestea se împart totdeauna în două, una de sărbătorire intimă, într-o comuniune sufletească cu Duduia, la care, acuma, că a crescut, participă şi Mihăiţă. <c. 106, *t* 26> Celelalte serbări intime, adică masa celor ce au participat la evenimentele din 1930, n-o mai pot ţine, prea mulţi au trebuit să se retragă de pe scenă.

Serbările oficiale încep prin cele de la aerodromul Băneasa: slujba religioasă, distribuţia decoraţi<i>lor aeronautice, masa comună etc. Atmosferă plăcută, de camaraderie, Bibescu în vorbeşte duios, de când îmbătrâneşte devine mai blajin, deşi nu iubeşte pe cei de la minister.

Cea de la 8 iunie, a tineretului, splendid reuşită, copile în sub noul imbold dat de Sidorovici247, fac progrese, în câţiva ani, cu

perseverenţă, se v<or> creşte noi generaţii într-un frumos spirit de cooperare cetăţenească.

E una din realizările de cari sunt cel mai mândru.

ce, 107, p.27> Miercuri, 9 – sâmbătă, 24 iunie

Odată terminate aceste serbări ale Restauraţiei24S, iată că terminăm punerea la punct a vizitei poloneze.

Tratativele au fost grele, din cauza unei mândrii polone, care voia ca eu să fiu acela care să fac prima vizită. Am rezistat, chiar cu riscul ca ele să deci un refuz.

1937

187

n-aibe loc. După multe discuţii, în care am avut două mari ajutoare, Alecu

Zamfirescu şi Dr. Skupiewski, s-a ajuns la compromisul că Mihăiţă, la întoarcerea sa de la încoronarea din Londra, să treacă prin Varşovia, să facă o vizită preşedintelui Moscicki, care va fi considerată ca una de invitare, la care să răspunde afirmativ.

Urdăreanu, pe lângă defectele sale, şi mai ales supărările lui periodice, are într-adevăr un talent de a organiza aceste festivităţi. Are, simţul acestor lucruri şi, graţie unei enorme munci <c. t08, f.28> depuse, totul a reuşit perfect.

Pe o vreme admirabilă, deşi cam caldă, l-am primit pe Preşedintele

Moscicki la gara Băneasa. Oraşul pavoazat, trupele înşirate, pe străzi lume multă, au Scut oaspetelui României o primire demnă de aliatul nostru. Cred că tradiţionala mândrie poloneză a putut fi satisfăcută.

În suită este, bineînţeles, şi foarte agreabilul, dar nestatornicul Beck.

Preşedintele Moscicki este un om înalt, de un aspect foarte demn, cu o faţă blajină, dar extrem de timid. Stăpânirea destul de slabă a limbii franceze creşte mai mult această timiditate.

Abia după câtva timp am descoperit că îi e mai uşor de a vorbi nemţeşte şi, de atunci, conversaţia a fost mai uşoară. În tot felul lui de a fi se vede mai mult omul de ştiinţă, ce este, decât cel de stat. Înainte de a fi Polonia reconstituită, el a fost, mulţi ani, profesor de fizică <c. 109, f.29> la

Universitatea din Fribourg, din Elveţia. Lucru rar, el are şi

ambele cetăţenii:

aceea a patriei sale şi aceea a ţării în care a profesat atâta timp.

Cu el nu simt aceeaşi afinitate şi prietenie ca eu Bencă, acest lucru îl simt de la început...

Programul este acela obişnuit în aceste ocazii, cari nu permit, de obicei, nicio. variaţie. Am încercat totuşi să nu i-l fac prea încărcat şi obositor, în prima seară, mare dineu de gală, lume multă oficială, discursuri destul de calde. Urmează un concert dat de Filarmonică, cu muzică bună, dar nu prea

grea, şi pe urmă, recepţia clasică, în care Preşedintele a avut ocazia de a vorbi cu lume care nu face parte din Guvern.

A fost cald primit de toţi.

A doua zi i-am prezentat armata*, printr-o foarte frumoasă paradă pe

Piaţa Palatului. Deşi locul este destul <c. 110, p.30> de strâmt, dar, prin experienţă, s-a ajuns să se facă foarte bine.

Mi-a adus elogii şi s-a declarat încântat.

„Ce m-a asigurat şi mai bine este părerea Duduiei, care a văzut parada de pe balconul Automobil Clubului, mi-a spus că a fost perfect. Fără să mă laud, armata noastră se prezintă perfect şi nu numai la paradă. Se lucrează serios şi la instrucţia trapei, cât permit disponibilităţile bugetare.

188

Carol II. Însemnări zilnice

Lipseşte încă o oareşiecare> întinerire a cadrelor, la care mă gândesc de câtva timp. Unii generali prea îmbătrânesc repede, devin leneşi şi nu vor să se moderneiz>eze, descătnşându-se de războiul de poziţie din conflictul trecut. Deşi sunt. inteligenţi, ei se cred atotştiutori şi nu-şi mai dau silinţa de a se ţine la curent cu noile mijloace de luptă şi cu noile posibilităţi tehnice. În ce priveşte aviaţia şi carele de luptă, cu toate că admit <c. 111, p. 31> importanţa lor, sunt complet chinezi. Au rămas la timpurile cailor, n-au înaintat la acela al automobilelor.

Ca să revin la vizita poloneză, tot după vechiul obicei, mi s-a dat un dineu la Legaţia Poloneză. Deşi casa nu este prea mare, totuşi Arciszewski249

a tăcut lucrurile foarte bine.

Ultima zi ne-am dus la Sinaia, unde e mai răcoare. Aci se găseşte şi

Mama, care nu-i bine, dar totuşi îl primeşte pe Moscicki.

Seara, dineu mai intim la Foişor. Deodată bătrânul s-a încălzit, când a văzut cerbii împuşcaţi de mine. Sufletul lui de vânător s-a deschis şi a început să vorbească, chiar volubil; deci această vizită, care a început destul de protocolar, s-a terminat într-o foarte bună atmosferă.

Seara, au plecat oaspeţii şi ne-am dat în curând întâlnire la ei în <c.

112, p.32> ţara lor.

Impresia mea este că această vizită a fost reuşită, singurii cari pol şi întrucâtva nemulţumiţi sunt ruşii, dar, dacă restul lumii găseşte că e bine, mi-e egal. Atât Tătărescu, cât şi Antonescu găsesc că a fost bine. Mulţumirile pentru reuşită, în primul rând trebuie să meargă către Urdăreanu, care a organizat totul la perfecţie.

Am mai stat câteva zile aci, la Sinaia, unde mă simt totdeauna iriai liniştit. Am dorit să petrec câteva zile cu Duduia, înainte de a păşi din nou la drum, eu spre Polonia, ea spre Paris.

Au fost şi zile de pregătire pentru drum. Am hotărât, de acord cu

Tătărescu, să-l iau cu mine şi pe generalul Glatz2S0, care să poată vedea şi, eventual, discuta chestiuni de armamente. Văzând marile dificultăţi ce le avem în această privinţă cu Franţa şi cu <c. ll3, p.33> Anglia, trebuim să ne îndreptăm privirile spre vecinii şi aliaţii noştri.

Bineînţeles, soluţia perfectă este de a fabrica cât mai mult în Ţară, se şi lucrează febril la această soluţie, dar timpul nu permite să aşteptăm, şi e aşa de mult de tăcut în această direcţie. <.

Concurs şi pricepere am găsit în tot ce priveşte fabricarea şi comenzile. Mai greu însă merge în ce priveşte stabilirea unui program definitiv.

<c. 114, p. 46> Duminică, 25 iunie în astă seară plec spre Polonia, ca să răspund la vizita lui Moscicki.

1937

189

Mă bucur să văd această ţară şi, mai ales, armata ei, despre care am auzit atâtea. Mă amintesc de toate cele povestite, cu mare admiraţie de Tata şi de

Mama.

Şi Mihăiţa vorbeşte bine de vizita care a făcut-o.

Rău îmi pare însă că pentru acest timp trebuie să mă despart de

Duduia, care şi ea pleacă la Paris, unde ne vom întâlni din nou, cu prilejul venirei mele acolo, pentru 14 iulie şi deschiderea pavilionului nostru de la

Expoziţia internaţională.

Cu chiu, cu vai, cu nişte greutăţi de neimaginat, Guşti a reuşit ca, la acea dată, să poată fi terminat şi, în sfârşit, inaugurat.

<c. 115, p* 47> Sâmbătă, 26 iunie

Sosim în decursul nopţii pe teritoriul polonez.

Abia dimineaţa mi se prezintă acei cari au venit să mă salute din partea Guvernului polonez şi acei ataşaţi mie. Din partea Guvernului, vine ministrul comunicaţiilor, Ulrych, iar ataşaţi sunt generalul Fabrycy, inspector de armată, Kobilański, care a fost mult timp la Legaţia din Bucureşti, colonelul

Grodzki, comandantul Reg. 57 de Infanterie, al cănii şef voi deveni (el ne va însoţi după Poznan), şi un căpitan de marină, adjutant al Preşedintelui.

Prima primire oficială se tace în spaţioasa gară din Lwów. După tipicul universal: oficialităţile, mai ales cele militare, gardă de onoare etc.

Public destul de numeros, atât în gară, cât şi pe parcurs, ovaţionează călduros.

Acest prim contact cu trupa poloneză face o foarte bună impresie, se vede, întrucâtva, o iniâltraţiune din trecut, a [l] disciplinei germane. Trebuie să zic că mai puţin bun efect mi-a făcut generalul Fabrycy, este <c. H6, p.48> stilul generalului de paradă, ştie buchea militară, cunoaşte bine disciplina, dar prea mult fond şi sclipire nu pare a avea. Ca tip fizic, este ofiţerul austriac bon-vivant.

Aceleaşi primiri se mai fac în gările Przemyśl şi Radom, unde se opreşte trenul şi în care mă dau jos.

Şi aci, în Polonia, au acelaşi obicei ca la noi, de ea> te primi cu pane şi sare. Trecem prin toate aceste locuri cari au devenit istorice din cauza marilor bătălii de pe frontul Galiţean din trecutul război. În 17 ani a dispărut orice urmă şi, economiceşte, ţara are aspectul de a <fi> reluat bine economiceşte (sic).

Căldura este destul de apreciabilă, mai ales când sosim la Varşovia.

Gara de primire este una mică, subterană, în care se acumulează

soarele, iar eu

„Om de societate…

190 Carol II, însemnări zilnice sunt îmbrăcat în uniformă de cavalerie, cu căciula în cap şi dolmanul pe umăr.

Primire strălucită, Preşedintele Moscicki, surâzător, amabil şi puţin comunicativ, ca în toate aceste ocazii. Plecăm în automobile <c. H7, p.49>

deschise spre Palatul Regal. Oraşul e pavoazat, câteva frumoase arcuri de triumf, trupele făcând spalierul, multă lume care face o primire foarte amabilă.

Palatul Regal, o splendidă clădire din trecut, adevărat demnă de un mare popor, dar şi de unul mai stabil decât cel polonez.

Mi se prezintă D-na Moscicka, o cucoană între două vârste, trecută, grăsulie şi amabilă, dar departe de a fi o doamnă reprezentativă. Pare-se că ar fi fost secretarul bărbatului ei pe timpul când era profesor la Fribourg.

După această prezentare, tot dus de Preşedinte, merg la reşedinţa mea, deliciosul palat Lajienski, clădit de marele crai August al III-lea251 a<l>

Saxoniei. Aşezat în mijlocul unui parc splendid, e un mic juvaier gereman>.

Aci au stat şi Tata şi Mama, cu ocazia vizitei lor. Dramul până la

Lajienski se face printr-un splendid bulevard, mărginit de case şi parcuri foarte frumoase, cum este şi centrul oraşului.

La 19 ore, recepţie protocolară a corpului <c. 118, p. 50> diplomatic, într-o mare sală din locuinţa mea.

La 8, dineul de gală la Palatul Regal, cu obişnuitele schimbări de toasturi, şi, pe urmă, o serată în care s-a făcut ceva muzică. Zi lungă, sunt deci mulţumit să mă culc.

Duminică, 27 iunie

Sculat devreme dimineaţa, căci la 8 trebuim să fim la câmpul

Mokolow, unde trec în revistă trapele. Sunt înşiraţi, la infinit, infanterie, cavalerie, artilerie şi multe unităţi ade> pregătirii premilitare. *E* un aspect frumos şi o impozantă desfăşurare de forţe.

Între timp, până ce se pregăteşte defilarea, vizităm câmpul de aviaţie de la Okecie şi uzinele P.Z.L. Sunt primit de vechea cunoştinţă, generalul

Rayski, comandantul forţelor aeriene. îl consider un element de

valoare, dar nu este suficient de susţinut de celelalte elemente militare şi, mai ales, de

Mareşalul Śmigły-Rydz *1S1*, care este un fel de factotum, şef al armatei şi moştenitor prezumtiv la Preşedinţie, e un fost pictor, care a ajuns, fiind şi el în clica coloneilor lui Piłsudski253. E un îngâmfat şi un închipuit. Ce am văzut la aviaţie nu m-a impresionat peste măsură, deşi constat un mare efort tehnic.

Defilarea a fost lungă şi caldă; drumul fiind strâmt, trapele sunt silite a trece într-o formaţie îngustă. Armamentul este frumos şi se vede tendinţa de a avea o puternică apărare antitanc. Aspect pitoresc îl dau unităţile pre şi post militare, cari <ău> trecut în coloritele lor costume ţărăneşti.

1937

191

Prânzul îl luăm la Primărie.

După masă, mai întâi, depun o coroană pe mormântul soldatului necunoscut, care este aşezat pe b piaţă în care fusese altă dată catedrala ortodoxă rusă, <c. 12 (), p.52> pe urmă fac o vizită la Mitropolia ortodoxă poloneză. Biserica, în stil rusesc slujbă frumoasă, foarte multă lume.

Înainte de a mă întoarce la reşedinţă, am ţinut să fac o vizită la palatul

Belvedere, unde am locuit, şi se păstrează relicvele bătrânului meu prieten

Piłsudski. Este mişcător de a vedea aceste colţuri, unde a stat şi a dirijat cu o mână de fier Polonia acest mare patriot şi neobosit luptător. Se vede cu ochii cât lipseşte, Polonia a devenit luxoasă şi fastuoasă, dar lipseşte acea energie şi voinţă pe care i-o dădea bătrânul mareşal.

Seara, dineu oferit de Beck, la Ministerul Afacerilor Străine. Clădirea frumoasă, dar prea decorată în stil modern, s-a încercat, în zadar, de a se face concurenţă splendidului palat Czernin din Praga. Cu aceste dineuri aci, este totdeauna o dramă cu nunţiul, căci Beck, nu numai că este divorţat, dar a şi trecut la protestantism.

Am avut, cu acest prilej, posibilitatea de a vorbi <c. 121, p. 53> niţel cu ministrul de Război, Kasprycki, şi cu şeful Marelui Stat Major, Stachievicz, care, acesta mai ales, mi-a făcut o foarte bună impresie. După cină, a fost un bal, în care Mihăiţă a dansat şi el, pentru prima

dată, mazurca.

Din nou o zi lungă, dar înainte de a mă culca am scris Duduiei.

Luni, 28 iunie.

De la Afacerile Străine am plecat direct la gară, unde ne-am îmbarcat pentru a merge la Belochowo, lângă Poznan. Aci se găseşte câmpul de instrucţie militar Biedrusko, unde mi se face o manevră cu focuri reale. Trupa pare foarte bine instruită şi tema, cât şi execuţia ei, îmi dau impresia de a fi prea de paradă. Poarte mult mi-a plăcut, atât mie cât şi generalului Glatz, tunul antitanc, care, în acelaşi timp, poate servi ca antiaerian. E o armă care vom <c.

122, p.54> trebui să încercăm s-o avem şi noi.

După manevră, mi s-a remis de către Mareşalul Śmigły-Rydz regimentul 57 de Infanterie. E un gest din partea Poloniei, care m-a mişcat foarte mult şi care este simbolic pentru' strângerea alianţei. Beck, care a venit şi el, este foarte mulţumit. Regimentul a fost unul dintre acelea care s-a distins foarte mult în luptele de la Warşovia împotriva lui Tuhacevsky *1S*\ deci decorez drapelul cu „Minai Viteazul”. Gestul face mare plăcere şi flatează pe polonezi.

Pe urmă, primesc defilarea, îmbrăcat în uniformă poloneză. Aci, pe câmp deschis, parada are alt aspect, şi a<u> fost, mai ales, de admirat splendidele evoluări la galop aleii Diviziei de cavalerie.

Am întâlnit, cu acest prilej, o veche cunoştinţă, pe care o cunoscusem

192

Carol, II, însemnări zilnice pe vremuri la curtea din Berlin, bătrânul Hulten Tehafski, care acuma este şeful Ordinului de Malta pentru Polonia.

După dejun, ne întoarcem la Warşovia <c. 123, p. 55>, în tren stau de vorbă cu Beck şi Antonescu. Ca un tipar, e neprecis şi-ţi alunecă între degete.

Marţi, 29 iunie

Dejunul, aşa numit intim, dat de Preşedintele Moscicki la Palatul

Regal. Fiind cerc mai restrâns, şeful statului polon se mai încălzeşte, poate vorbi mai liber de ce-l interesează, ştiinţa lui şi vânătoarea, îmi arată, cu mult drag, ţapii ce i-a împuşcat, povestind, în acelaşi timp, circumstanţele şi frumuseţea tirului. Cu acest prilej, văd şi o parte din Palat, care într-adevăr este frumos şi conţine lucruri frumoase.

După amiaz, nefiind nimica pe program, am vizitat Institutul de
Educaţie Fizică. Planul este frumos, dar mai trebuie mult ca să fie completat.
Seara, dineu la Legaţia noastră, este un succes pentru Alecu
Zamfirescu, care, într-un spaţiu mic, <c. 124, p. 56> a reuşit să facă lucrurile cât se poate de bine, îl şi decorez cu Marea Cruce a Coroanei. Cu acest prilej, am stat de vorbă cu preşedintele Consiliului, medicul general Slavoj
Skladkowski255, un om foarte plăcut, dar nu cred o capacitate politică. Este prea eclipsat de Beck, care-i mai briliant şi care, adulat de toţi, se crede infailibil şi Dumnezeu pe pământ. Am mai vorbit, între alţii, cu ambasadorii
Biddle, al Statelor Unite, şi Noel, al Franţei.
După dineu, recepţia dată aşa-zis de mine, la Lajicnki, hotel pe insula din lac, pe urmă s-a dansat. Am avut impresia că s-a petrecut bine.
Miercuri, 30 iunie
Cu acelaşi ceremonial ca la sosire, a venit, de dimineaţă, Preşedintele să mă caute, ca să plecăm la gară, de unde, cu trenul, vom merge la Cracovia.
Asupra acestei a doua parte a <c. 125, p. 57> vizitei au fost incidente, din cauza vizitei ce urmez să o fac criptei regilor Poloniei. Archiepiscopul
Cracoviei, Cardinalul Principe Sapieha256, a fost apucat de anumite scrupule religioase şi a declarat că nu mă poate primi în acest sfânt locaş, deoarece nu sunt catolic, sunt divorţat şi din cauza Duduie în Chestiunea a ajuns la Vatican, unde a fost aranjat, cu tactul obişnuit în aceste împrejurări; Cardinalul a fost, pentru aceste ceasuri, înlocuit cu nunţiul.
În drum spre Cracovia, ne oprim la Radom, unde vizitez fabrica de armament. Aci se fac [e pentru armata poloneză puştile Mauser şi mitralierele
Browning. Uzina este în plin lucru, dar impresia este mai puţin bună decât a
1937
193
celor Czecoslovace; are un aspect mai improvizat.
La 5, sosirea la Cracovia, vechiul oraş al regilor. B mai frumos şi

mai impresionant decât Warşovia. La Barlacane, vechea poartă a cetăţii, primarul prezintă tradiţionala pane şi sare. Această poartă este Un fel <c. 126, p.58>

şicană (sic), formală din mai multe turnuri, cari făceau parte din vechile fortificaţii. Din nenorocire, începe să plouă şi splendidul castel Wavvel nu se vede clar. Intrăm acolo, pe deal, în splendida curte renaissance a [l] castelului, este într-adevăr extrem de frumos şi pitoresc, de un stil cât se poate de pur, nestricat de vremuri şi de oameni.

După program, mă duc la criptă, unde sunt primit de Mgr. Cortesi, nunţiul apostolic, depun o coroană pe sarcofagul Mareşalului Piłsudski, care doarme acolo somnul de veci între marii regi, ca Sobieski[257] şi alţii. Cripta este impresionantă, ca tot ce reaminteşte marile vremuri ale trecutului.

Şi interiorul castelului este comparabil cu exteriorul, foarte frumos aranjat, conţine tapiserii de toată frumuseţea. Se respiră acolo o adevărată atmosferă regală, parcă republica de astăzi n-ar fi. Se înţelege sentimentul monarhic al unor polonezi când vezi Wawel.

<c. 127, p. 59> Joi, 1 iulie

Dimineaţa, înainte de plecare, însoţit de Beck, care, trebuie să mărturisesc, este un companion plăcut, am vizitat Muzeul Czartoryski şi am tăcut un tur prin oraş. Şi cu Muzeul au fost complicaţii, căci ministrul

Afacerilor Străine este certat cu familia proprietară a muzeului. Este nemaiauzit cum aceşti polonezi reuşesc continuu să fie în ceartă, în loc de a se înţelege în folosul patriei. Muzeul este, incontestabil, interesant şi conţine tablouri de mare valoare. La 11, 30, plecarea; la gară mă despart de simpaticul

Preşedinte Moscicki, care, dacă n-ar fi şef de stat, ar fi un foarte amabil şi plăcut bătrân savant. Cred că aşteaptă, cu nerăbdare, să i se împlinească termenul şi să se retragă din nou la Fribourg, lucrând la Universitate şi în laborator.

Suita poloneză ne însoţeşte până la graniţă, cu toate că rezultatele politice ale acestei călătorii nu sunt senzaţionale, totuşi se câştigă mult <c. 128, p. 60> prin aceste legături directe şi aceste cunoaşteri, oricât de superficiale ar fi ele, ale ţărilor aliate.

Lucrurile au fost făcute, într-adevăr, cât se poate de bine şi, după cum am văzut, toate incidentele au fost aplanate cu tact. Am

impresia că polonezii au fost flataţi de această vizită.

Vineri, 2 iulie

De dimineaţă sosim la graniţa noastră, unde mă primeşte Tătărescu.

194 Carol II, însemnări zilnice

Vremea este, din nenorocire, spre ploaie, ceea ce este păcat pentru sărbătoarea arcaşilor, la care iau parte în... (sic)

Încep prin a vizita o şcoală clădită de părinţii lui Sidorovici, pe urmă, pe un câmp lângă sat, unde sunt adunate delegaţiunile asociaţi<i>lor de arcaşi din toată Bucovina. Are loc investitura mea ca „Mare <c. 129, p.61> arcaş”, urmată de o frumoasă masă şi serbare câmpenească. Multe jocuri populare, chiar şi echipa venită din Polonia, totul a fost foarte bine reuşit.

Seara, întoarcerea spre Bucureşti.

<Sâmbătă>”, 3 iulie – sâmbătă, 14 august

Iată o lună bine umplută: călătorii prin diferite ţări, conversaţii cu personagii importante etc. Mai întâi, câteva zile la Bucureşti, cari înseamnă punerea la punct pentru o nouă plecare, de astă dată la Paris, pentru a asista la parada de la 14 iulie, pe urmă câteva zile în Anglia şi Belgia.

La Paris, acelaşi chin ca în trecut, nu s-au deşteptat încă de sperietoarea provocată de atentatul de la Marsilia258, paza şi motocicletele sunt mai mult decât jenante. Am impresia că şi Dinu Cesianu, dintr-un exces de ce.

130, p.62> zel face lucrurile şi mai grele. În sfârşit, trebuie să le înghit, deşi mă paralizează teribil. Eu stau la Ritz, iar Duduia la Meurice, ceea ce nu împiedică pe Dinu, în constiparea lui, de a face scene şi reproşuri ei. Chiar această bucurie de a fi cu ea în acest oraş, unde avem atâtea amintiri, îmi este otrăvită de aceşti inşi fără simţ uman.

Timpul meu este foarte ocupat cu lucruri oficiale, mai întâi cu festivităţile sărbătoarei naţionale, la care asistă şi sultanul Marocului, Sidi

Mahomed2”. Sunt dus, printr-un public care ovaţionează, la tribuna oficială de pe Champs Élysées. După sosirea Preşedintelui Lebrun260, începe serbarea, prin deschiderea noilor drapele şi remiterea de decoraţii. Totdeauna mi-a plăcut felul cu<m> aceasta se face în Franţa, acel „ban” cu goarna şi tobe deau>

ceremoniei decorării o înfăţişare solemnă şi militară care impresionează.

Defilarea e frumoasă, în acel ritm vioi <c. 130, p.63> al armatei franceze, susţinut de splendida bătaie a tobelor, care este unică în lume şi care, cu toate eforturile lui Massini, n-am putut încă s-o obţin la noi. După aceeaşi tradiţie ca la noi, defilarea se deschide cu şcolile St. Gyr, Politehnica şi

Maxence; aceste unităţi se prezintă splendid şi sunt singurele cari nu sunt în uniformă de campanie, purtând <pe> cea tradiţională. Iau parte, pe lângă trupele metropolitane”, şi multe unităţi coloniale, dintre care unele în şort, ceea

* în text este: *vineri*.

1937 195

ce m-a bucurat, dar m-a şi mirat, pentru mentalitatea franceză. Senzaţie în public face garda marocană, într-adevăr o unitate cu un aspect splendid, toţi uriaşi, îmbrăcaţi în uniforme înflăcărate. Trec batalioanele de fortificaţii ale lind>ei Maginot, trec caruri de asalt, destul de disparate, cari fac bucuria lui

Daladier261, trec şi vestiţii „fusillers marins” *, cari nu lipsesc niciodată, şi unităţi de artilerie ade> Marinei, singurele tunuri de calibru mare şi motorizate cari ni s-au arătat.

<c. 131, p.64> Aviaţie pe jos şi în zbor, mai slabă decât m-aşteptam.

În general, o frumoasă desfăşurare de forţă şi o bună impresie. De punct de vedere milităresc, o greşeală, locul a fost rău ales, în loc de a fi pe un loc plan, a fost făcut pe un scoborâş, ceea ce pentru o defilare este totdeauna un lucru prost. Cei care nu sunt militari, de pildă ITer<r>iot2M, erau tocmai încântaţi de acest defect, cari considerau ei că este un avantaj.

După defilare, la palatul Élysée are loc un mare dejun, la care iau parte miniştrie în legătură cu apărarea naţională, şefii supremi ai Armatei.

Marinei şi Aviaţiei şi comandanţii marilor unităţi cari au luat parte la defilare.

Am avut plăcerea de a regăsi un vechi prieten, fostul ataşat militar francez la noi, generalul d’Humières; mi-a făcut o deosebită plăcere. Am vorbit ceva cu Mareşalul Petain263 şi cu generalii Gamerfn şi Nognevis rezidentul în Maroc, care mi-a făcut o destul de

slabă impresie, este tipul

<c. 131, p.65> generalului politician.

Un alt eveniment important al acestei vizite la Paris a fost deschiderea pavilionului românesc de la Expoziţie, la care a participat şi Lebrun. Este, într-adevăr, unul din cele mai reuşite, ca să nu zic cel mai reuşit, toată cinstea lui Guşti pentru munca depusă şi pentru rezultatul obţinut. Nu numai că este artistic, dar este şi o frumoasă sinteză a producţiee în materiale şi intelectuale a României. Din câte am putut culege, acest efort al nostru este foarte apreciat de toţi şi face o concurenţă mare propagandei ungureşti. Norocul a voit ca să fie aşezat tocmai <lângă>** acela al rivalului nostru. Aceasta nu împiedică ca mulţi <care>* * * lovesc în mine şi în Duduia să-l facă pe Guşti cu ou şi oţet, între care şi Dinu <Cesianu> şi Urdăreanu.

Un mare avantaj mai este că avem un restaurant cu mâncări excelente şi vinuri bune. Aceasta mei>-a permis să dau un mare dineu de gală acolo, la puşcaşi marini

„În text este: *de*.

În text este: *ce* sa.

196 Carol II, însemnări zilnice care a fost poftit preşedintele ce.13, 2, p, 66> Lebrun şi multe personagie în între care Milleranzii, Paul Boncour, Elena Văoărescu2W. Limbile s-au dezligat, chiar Preşedintele s-a dezgheţat şi a fost multă voie bună. Franţuzii au fost uimiţi de calitatea vinurilor noastre, care pentru ei a fost o adevărată revelaţie.

Ca să completez această zisă vacanţă, am fost să petrecem câteva zile la Ce & me. O adevărată emoţie m-a cuprins revăzând acele colţuri atât de dragi, în caii am locuit ani de bucurie şi de îngrijorare. Parcă ieri plecasem de acolo, totul e aşa de neschimbat, Robert într-adevăr a ţinut locul impecabil.

Duduia, şi ea mulţumită. Aceste două zile petrecute acolo şi pe care aş ţi] fi voit să le prelungesc la infinit, au fost zile de repaus sufletesc, zile în care am putut, din nou, să mă confund integral cu dragostea mea neştirbita. Acolo, în acel colţ, care este al nostru, Duduia e stăpână necontestată.

Din nenorocire, am trebuit prea curând să mă întorc la Paris, căci

Gligorcea 267 vine de la Londra. El (ace greutăţi pentru venirea mea acolo, pretinde că ce, 132, p.67> voi fi rău primit, că din cauza

Duduieei> sunt indezirabil, s-a făcut o intrigă zicând că va veni şi ea. După ce eu şi cu

Urdăreanu l-am bruftuluit în mod serios, căci datoria lui era tocmai să lupte contra, nu să se facă coadă de topor a [l acestor cancanuri, am rămas şi mai hotărât în deciziunea luată.

La Paris, încă înainte de plecare, am văzut multă lume politică şi militară, cu care am vorbit de strângerea rândurilor, de politica României de a colabora neclintit <cu> Franţa. Am mai insistat asupra. nevoie în de a ne ajuta cu armament bun. Am regretat că Léon Blum n-a fost în aceste zile la Paris, ca să pot face cunoştinţă cu bătrânul şef socialist.

Cu părere de rău, trebuie s-o las pe Duduia în Franţa, dându-i rendez-vous peste vreo două săptămâni în Elveţia, şi plec la Londra. Consider această călătorie de cea mai mare importanţă, căci, mai ales de la plecarea lui

Tituleseti din Guvern, legăturile cu Anglia s-au mai slăbit şi miniştrii respectivi, Floare268 şi Grigorcea, nu sunt destul de activi spre a le întări.

<c. 133, p.69> Obişnuita debarcafe la Dover, unde vin [el întru întâmpinare Grigorcea şi Dimăncescu, la Londra, restul Legaţiei, între care.

Matyla Ghica.

De astă dată descind la Dorcester, un hotel pe care nu-l cunoşteam, pe care-l găsesc mult superior celorlalţi. Acele câteva zile, cât [el am stat aci.

de-am> umplut cu belong, fără a uita vizita care o fac de fiecare dată la

Wallace Colection. Prima diferenţă între Londra şi Paris este paza, aci ţi se dă un agent, nu e vorbă să te plictisească cu motociclişti etc. Compania Ford, l-a care Ali este unul dintre directori, mi-a pus două maşini la dispoziţie, deci, în

1937

197

timpul zilei, n-am această grijă.

Ca să încep cu lucrurile cele mai serioase, întâiu este dejunul la

Buckingham, cu Bertie 2M şi Elizabeth 270, cari sunt foarte drăguţi şi amicali.

Deşi Regele Angliei nu poate toate, totuşi şi lui îi vorbesc de cele

ce interesează legăturile între ţările noastre: se arată pricepător şi binevoitor, dar îmi recomandă să vorbesc cu miniştrii săi, ceea ce fac. Am văzut deci pe

Chamberlain271 şi pe Eden. Primul e simpatic <c. 133, p.69> şi mai puţin îmbibat de teorii preconcepute. Cu fiecare am vorbit despre legăturile între ţările noastre, despre necesitatea de a strânge şi mai mult legăturile, mai ales cele economice; am arătat primejdia care o prezintă infiltraţiunea comercială germană şi am făcut apel ca, cu ajutorul Marei Britaniei. spaţiul vacant să fie ocupat înainte de a fi prea târziu. Cu toate că am fost ascultat cu bunăvoinţă, prin răspunsurile evazive ce mi s-au dat, n-am impresia că acest apel va fi luat prea în serios. Chamberlain este preocupat de înţepările între cehi şi germani, mi-a vorbit îndelung de aceasta şi m-a rugat, dacă în toamnă voi vedea pe

Beneş, ceea ce e probabil, să-i spun că dorinţa ar fi să fie mai puţin rigid cu minorităţile şi să încerce de a ajunge la înţelegere satisfăcătoare, care să liniştească Germania.

Cu Eden, vorbind de situaţia generală, i-am atras atenţia că există o primejdie continuă a miei posibile înţelegeri între Sovietelle] şi Germania. Mi-a răspuns că acest lucru nu <c. 134, p. 70> este cu putinţă, iar când am replicat că informaţia o aveam, indirect, chiar de la Intelebigence Service, a fost dezagreabil mirat, dar tot nu m-a crezut.

Într-altă zi am fost la dejun la Lady Asquith272, soacra lui Antoine

Bibescu Este o personalitate în societatea londoneză, o babă sprintenă, gură rea, dar de care este bine să fie în simpatizat. Dejunul, din punctul de vedere al mâncării, a fost oribil, însă am întâlnit lume interesantă, mai întâi <pe> „Duff

Cooper273 şi Lady Diane, iar după <aceea, veşnicul luptător Winston

Churchill274, care-l înjura pe Hitlef275 câţ putea şi poate din această cauză nu este întrebuinţat în Guvern.

Încă o persoană interesantă a venit să mă vadă, laboriński, unul dintre conducătorii mişcării sioniste, un fel de ministru al Afacerilor Străine a lor. Cu mult bun simţ, mi-a vorbit de întreaga mişcare şi, în general, de problema evreiască. M-am arătat foarte simpatic sionismului, căci ce, 134, p.71> îl găsesc unul din mijloacele cele mai bune de a putea rezolvi această spinoasă chestiune.

În text *este*: *drăguţe şi amicale*.

„În text este: *la*.

198 i Carol E, însemnări zilnice l-am promis tot concursul mai.

Într-o altă zi am fost să iau dejunul cu Ali şi Aunt Bee, în colegiul care li-a fost pus la dispoziţie de către Rege [le]; aci am găsit pe Ethe şi cele două fete gemene ale ei, cari sunt la şcoală aci, în Londra.

Tot cu Ali am fost să vizitez marile uzine Ford de la Davenon.

Organizate pe baza celor din America şi Canada, construiesc, mai ales, trăsura cea mică şi tractorul Fordson. Sunt splendide, interesante şi merită să fie văzute.

Restul timpului liber l-am întrebuinţat mergând prin prăvălii, mai

„Ales după jaduri, graţie lui Maryla Ghica am găsit o prăvălie din City care avea lucruri foarte frumoase, am putut cumpăra, pentru Duduia şi Mihăiţă, câteva piese bune.

Seara, la teatru, două piese cari mi-au <c. 135, p.72> plăcut mult.

„French Withont tears" şi alta asupra vieţii Reginei Victoria" 6. Aceasta din urmă este foarte mult criticată, dar eu găsesc că e profund umană şi deci absolut spre lauda răzbunicei (sic).

Am mai văzut şi baletul rus al colonelului Basil, care a reuşit să continue cu elemente noi vechea tradiţie imperială. Stele sunt Irina Baranova şi Fokine.

Într-o seară, am avut şi eu un suceoes personal. La Dorcester, sub patronajul lui Lady Asquith, s-a dat o serbare în folosul încercării de teatru şi balet „Seltler Wells"; s-a făcut o subscripţie în sală şi eu am oferit 1.000, ceea ce a produs mare entuziasm şi ovaţiuni.

Trebuie să mai zic o vorbă asupra lui Dim. Dimăncescu, care tot timpul a făcut pe adjutantul civil; alături de Radu, mi-a fost cel mai mare ajutor şi îi datoresc toate mulţumirile.

<c. 135, p.73> Din Londra am plecat spre Selgia, debarcând la

Ostende, după o foarte bună trecere a Manecei, pe un vapor al C.F. Belgiene.

La Bruxelles, mă primeşte la gară Regele Leopold „8 şi fratele său.

Charles în Nu-i mai văzuese>m de la Tegemsee, prin 19 11-1912, erau atunci copii mici, acuma bărbăţieu responsabilitate. Prima impresie este" curioasă, constatând această diferenţă. Ambii sunt timizi, dar, în curând, gheaţa se sparge.

Leopold e un bărbat foarte frumos, un interesant amestec fizic între tatăl său şi

Regele Ludovic <al> II-lea, al Bavariei280. Charles seamănă cu mamă-sa, are ace<e>aşi simplicitate şi lipsă de protocol. Sunt găzduit la palat. Stilul e acel<a> greoiu, din veacul trecut, camera de culcare e mare, baia bună.

Prima seară, cină de familie la Laeken, cu mama băieţilor. Şi pe ea nu o mai văzusem din 1913, nu e schimbată deloc, tot aşa de simplă, demnă şi prietenoasă. Am petrecut o seară agreabilă în familie. În timpul mesei au venit

1937

199

şi copile în Baudouin281 şi Joséphine <c. 136, p.74>, ambii foarte drăguţi.

A doua zi, Leopold trebuind să asiste la un ştiu ce manevră militară, s-a organizat pentru mine o vizită la vechiul şi interesantul oraş Gând.

Mai întâi văd cetatea, care este interesantă, pe urmă o plimbare, pe jos, prin oraş. Casele vechi şi pitoreşti, ca în toate oraşede> flamande, dau localităţii înfăţişarea că a rămas pe loc, că şi viaţa trebuie să fi [el rămas că] tot ace<e>aşi, ca în timpurile trecute. Chiar vechile magazine de cereale, de pe malurile canalului, au rămas neschimbate, dar se întrebuinţează şi astăzi pentru acelaşe în scop.

Dejun excelent la guvernatorul provincepei. Belgia este una din ţările unde se mănâncă bine şi unde se mai găsesc foarte remarcabile vinuri.

Am avut conversaţii extrem de interesante cu guvernatorul şi alţi comeseni. Prima chestiune a fost cea flamandă; de la războiul trecut încoace a început o mişcare ce, 136, p, 75> naţională flamandă care ia proporţii. Belgia devine, din ce în ce, o ţară, chiar o naţiune, bilingvistică, în administraţie, chiar în armată (aci se face o mare greşeală) se introduce acest sistem. Flamanzii sunt exigenţi, căci se simt susţinuţi de rege.

Mai interesant<a> însă este a doua parte a acestor convorbiri, cea privitoare la politica externă. Se simte o nemulţumire crescândă faţă de Franţa, o surdă, dar hotărâtă, opunere la orice alianţă militară, fie ea chiar defensjvă, cu acea ţară – cu atât mai mult cu cât guvernele Frontului Popular au semănat mare neîncredere.

Pe de altă parte, faţă de Germania n-am găsit niciun sentiment de ură, atrocităţile de la Namur şi Dinant282 par a fi dispărut din minţile celor mai mulţi. Cauza profundă este <c. 137, p.76> una economică, politica <pe> care o duce Franţa în această direcţie o face să piarză multe prietenii; de acest fapt profită Germania, care face eforturi reuşite ca să ocupe locul vacant. Se aud chiar glasuri cari fac să se înţeleagă că la Versailles s-a făcut o mare greşeală de a se fi atribuit Belgiei Eupen şi Malmedy, cari ar fi oraşe germane.

Tendinţa acestor vorbitori este, incontestabil, de a împinge la o apropiere de Germania, prestigiul lui Hitler este mare la ei.

Bineînţeles, aceste nu sunt părerile oficiale sau ale Guvernului, dar vin din cercuri cari au foarte mare influenţă.

După excelentul prânz, m-am dus să vizitez un „beguinage”. Este un lucru caracteristic al acestor locuri flamande, atât aci, cât <şi la Bruges, sunt multe. De fapt sunt un fel <c. 137, p. 77> de mănăstiri de femei închinate carităţii în care credincioasele se retrag fără a face „Ies voeux” * şi se ocupă de

jurământ

 creşterea copi<i>lor şi îngrijirea bătrânilor. Pe marginea regulilor bisericeşti, pe vremuri erau considerate ca un fel de erezie, azi sunt admise şi chiar ajutate de biserica catolică.

Unele, ca aceea care a vizitat-o, sunt foarte vechi şi cu clădiri de toată frumuseţea, care se încadrează admirabil în stilul precumpănitor al acestor oraşe flamande.

După câte mi. s-a spus, aduc un enorm aport asistenţei publice şi caracterul lor religios este un foarte mare sprijin moral celor găzduiţi şi îngrijiţi acolo.

Seara, dineu de gală la Palat. Eram aşezat în faţa unui splendid portret, mi se pare de Reynolds2M, de la care nu-mi puteam dezlipi privirea.

<c. 138, p. 78> Cu acest prilej am făcut cunoştinţă cu primul ministru

Van Zeeland 284 şi cu ministrul Afacerilor lor Străine, Spaak28 s, adevăratul tip al socialistului burghez.

Conversaţie cu Leopold asupra situaţiei generale, pe care o găseşte tulbure, dar mai ales despre un litigiu ce-l avem privitor la

neînţelegerea dintre

PriMăria Bucureştiului şi Societatea Petrolâna, care este proprietara uzinelor electrice de la Pe pietroşiţa şi Floreşti.

De ani de zile fac eforturi ca această chestiune să fie lichidată, dar nici pe Dr. Costinescu, nici pe Dănescu n-am putut să-i înduplec s-o termine. Dacă n-ar fi aceasta, raporturile noastre, dintre Belgia şi România, ar fi ideale.

A doua zi am primit în audienţă pe Van Zeeland. M-a impresionat foarte mult. E mai mult un <c. 138, p.79> economist decât un om politic, are o mare viziune a situaţiei mondiale; gândul său, care concordă cu al meu, este că până ce nu se va putea ajunge la o înţelegere care să dee un satisfăcător echilibru economic în lume, cel politic va fi greu de obţinut.

Despre legăturile între ţările noastre: după constatarea că formăm două poluri ale unei civilizaţii, averii tot interesul să păstrăm legături cât mai strânse.

Am fost şi la cripta de la Laeken, unde am depus coroane pe mormintele Regelui Albert286 şi a<l> Reginei Astrida287.

După dejun, plec spre Elveţia, căci timpul meu este limitat, trebuind să fiu întors pentru 15 august, serbarea Marinei, şi mai având mult drum de parcurs.

Singurul trist a rămas bietul<e. 139, p.80> Radu Djuvara288, care ar fi voit, în mod corect, să-mi dee, dacă nu un dineu, cel puţin o recepţie la

Legaţie. Din păcate, timpul e prea scurt şi trenul pleacă prea devreme.

Ce deosebire între felul lui de a fi şi al lui Grigorcea. Djuvara şi-a dat toată silinţa să facă lucrurile bine şi să fiu cât mai cald primit. A reuşit perfect.

1937

201

ctu-ităţii în care credincioasele se retrag tară a face „les voeux” * şi se ocupă de creşterea copi<i>lor şi îngrijirea bătrânilor. Pe marginea regulilor bisericeşti, pe vremuri erau considerate ca un fel de erezie, azi sunt admise şi chiar ajutate de biserica catolică.

Unele, ca aceea care a vizitat-o, sunt foarte vechi şi cu clădiri de toată frumuseţea, care se încadrează admirabil în stilul precumpănitor al acestor oraşe flamande.

După câte mi s-a spus, aduc un enorm aport asistenţei publice şi caracterul lor religios este un foarte mare sprijin moral celor găzduiţi şi îngrijiţi acolo.

Seara, dineu de gală. la Palat. Hram aşezat în faţa unui splendid portret, mi se pare de Reynolds în de la care nu-mi puteam dezlipi privirea.

<c. 138, p. 78> Cu acest prilej am lăeut cunoştinţă cu primul ministru

Van Zeeland284 şi eu ministrul Afacerilor lor Străine, Spaak2M, adevăratul tip al socialistului burghez.

Conversaţie eu Leopold asupra situaţiei generale, pe care o găseşte tulbure, dar mai ales despre un litigiu ce-l avem privitor la neînţelegerea dintre

PriMăria Bucureştiului şi Societatea Petrofinacare este proprietara uzinelor electrice de la Pe pietroşiţa şi Floreşti.

De ani de zile fac eforturi ca această chestiune să fie lichidată, dar nici pe Dr. Costinescu, nici pe Dănescu n-am putut să-i înduplec s-o termine. Dacă n-ar fi aceasta, raporturile noastre, dintre Belgia şi România, ar fi ideale.

A doua zi am primit în audienţă pe Van Zeeland. M-a impresionat foarte mult. E mai mult un <c. 138, p.79> economist decât un om politic, are o mare viziune a situaţiei mondiale; gândul său, care concordă cu al meu, este că până ce nu se va putea ajunge la o înţelegere care să dee un satisfacâtor echilibru economie în lume, cel politic va fi greu de obţinut.

Despre legăturile între ţările noastre: după constatarea că formăm două poluri ale unei civilizaţii, avem tot interesul să păstrăm legături cât mai strânse.

Am fost şi la cripta de la Laeken, unde am depus coroane pe mormintele Regelui AlbertW6 şi a<l> Reginei Astrida287.

După dejun, plec spre Elveţia; căci timpul meu este limitat, trebuind să fiu întors pentru 15 august, serbarea Marinei, şi mai având mult dram de parcurs.

Singurul trist a rămas bietulec. 139, p.80> Radu Djuvara288, care ar fi voit, în mod corect, să-mi dee, dacă nu un dineu, cel puţin o recepţie la

„Jurământ

2192

Legaţie. Din păcate, timpul e prea scurt şi trenul pleacă prea devreme.

Ce deosebire între felul lui de a fi şi al lui Grigorcea. Djuvara şi-a dat toată silinţa să facă lucrurile bine şi să fiu cât mai cald primit. A reuşit perfect.

O fi el mai puţin deştept decât colegul său de la Londra, lucru de care mă îndoiesc, căci Grigorcea este un constipat, dar e mai silitor, pune mai mult suflet în munca sa. Pentru el, România este o unitate cu Rege cu tot.

De altfel, legăturile lui cu mine sunt vechi, din timpul cât a fost secretarul Reginei Elizabeta289 şi din timpul călătoriei rhele împrejurul lumii.

e c. 139, p. 81> Urmez drumul prin Luxemburg, Valea Rinului.

Alsacia-Lorena, Bale la Zürich, unde mă aşteaptă Duduia, cu care o să petrec câteva zile în Elveţia.

După aceste săptămâni, mai mult ocupate cu întrevederi şi conversaţii politice, începe, deşi scurtă, o adevărată vacanţă, care s-a petrecut tară nori.

Descindem în hotelul nostru cunoscut „Bauer au lac”. Câte amintiri ne năpădesc, pe Duduia şi pe mine, avem acelaşe în apartament ca acuma 8 ani, când am venit aci să m-întâlnesc cu Manoilescu 29° şi cu Averescu, cari m-aştepta<u> la Belinzona. Conversaţii nereuşite, căci politiceşte n-am voit să m-angajez cu bătrânul şi şiretul Mareşal. Mai puţine griji atunci, mai multă libertate sufletească. Am tăcut atuncea drumuri frumoase, parcă amândoi descopeream lumea.

Dar şi de astă dată ne-am acordat <c. 140, p. 82> destulă libertate, nu vreau ca prostiile din Paris să se repete aci.

Max Auschnitt a împrumutat Duduieei> Rols-ul său, deci avem cu ce circula. Şoferul Frank, un englez foarte dibaciu, este un tip care conţinu<u> ne facefmi să râdem.

Plecăm în fiecare zi la drum. Facem foarte frumos un tur al lacului

Zug, mâncând în restaurante mici, dar excelente. Seara, într-unul tipic elveţian, casă de lemn, cu verandă, splendidă vedere spre lac, mâncare bună, deşi simplă.

Duduia descoperă că Voronoftii sunt la Lucerna în Hotel Naţional, luăm legătura cu ei şi, toţi împreună, facem alte drumuri frumoase.

Într-o zi, pe marginea Lacului celor patru Cantoane, parcurgând frumoasa Axenstrasse, cu tunelurile lui (sic) şi cu acea splendidă vedere asupra istoricei poieni de la Grutli. <c. 140, p. 83> Trecem pe lângă locul unde, atât de tragic, şi-a găsit moartea biata Astrida a Belgiei, acuma două* ani.

— Aşa este în text: corect este: *doi ani*, deoarece Astrid a murit în 1935; vezi

Infra, nota 223.

1937

203

Capela este bine îngrijită şi plină de flori, pe care le aduc trecătorii.

Coborând până la marginea lacului, să văd Telskapelle, loc legendar, unde eroul naţional a înfruntat furtuna. Admir vioiciunea Dr. Voronoff, care, aproape de 70 de ani, cu o nevastă foarte tânără, e mai sprinten decât noi toţi.

Într-o altă zi am fost cu toţii la Pilatus. Noi, bărbaţii, ar trebui să ne fie ruşine faţă de femei, mie, mai ales, care mă fălesc de a fi sportiv. Funicularul urcă foarte drept, iar sus, la Vârf, de unde este o splendidă privelişte, abisul este apărat numai de o barieră de lemn. Aceste prăpăstii au asupra mea un efect fizic cât se poate de dezagreabil, acelaşe în sentiment îl am şi pe un <c. 141, p.

84> înalt. Nu este o frică, nu; este un sentiment de greaţă, ceva fizic intern, care cred că vine de la ficat, căci numai cu vârsta mi-a venit.

Altă dată puteam să mă caţăr pe stânci şi munţi fără a simţi nimica.

Nu pot vedea nici pe altul apropiindu-se de aceste locuri. Duduia m-a luat în băşcălie, căci nici ei, nici lui Gerly aceste adâncimi nu de> fac nimica. Sus, pe

Pilatus, bătea un vânt rece şi înviorător şi, cum am zis, priveliştea e splendidă.

Corbi cu ciocul şi ghiarele galbene, de o speţie dare n-am mai văzut-o, zburau pe deasupra noastră.

Întorşi la Lucerna, Voronoff ne pofteşte să cinăm într-un mic şi

vestit restaurant. Mi s-a făcut cinstea să fiu aşezat în locul în care obişnuia să se aşeze

Wagnejin, pe vremea când era el refugiat la Zürich.

Se vede că vinul, care era foarte <c. 141, p. 85> bun, a curs din belşug, încât Ernest s-a ciupit de-a binelea şi, pe când ne întorceam pe jos, ne-a dat o adevărată reprezentaţie. Nimic mai puţin, i-a venit în gând, pe când treceam pe cheiul lacului, să vrea să parieze că îmbrăcat va intra în apă şi că se va duce până la un ponton ce era în faţă. A şi început să-şi puie planul în execuţie şi, dacă Radu nu l-ar fi scos cu forţa, ar fi intrat de-a bifielea în apă după un căţel ce înota.

Cu toţi am râs cu mare poftă, mai ales Voronoff, care, ca un adevărat rus, aprecia această glumă.

Înainte de plecare, a venit Friedel292 de la Umehirch, sub pretextul de a petrece o zi cu mine. De fapt, pentru a-mi vorbi de o afacere; a devenit teribil de interesat de câtăva vreme şi vrea şi el, ca Friedel Hohenlohe293, să profite de faptul că e vărul <c. 142, p.86> meu, ca să-şi facă interesele lui financiare şi chiar politice pe spinarea mea. Această atitudine nouă care a luat-o îmi este extrem de dezagreabilă.

Duduia n-a voit cu niciun preţ să-l vază.

Din nenorocire, ca toate cele omeneşti, şi aceste zile de recreaţie au trebuit să treacă. Cu nesfârşită părere de rău, am trebuit să mă despart de

Duduia, care pleacă pe Coasta de Azur, iar eu în Iugoslavia, ca să fac o vizită lui Mignon. Trecând prin Croaţia şi dealurile atât de aride ale Dalmaţiei, ajung

 la Split, unde mă aşteaptă micul crucişător „Dubrownik”, care mă va duce la

Mijlocer. E vasul pe care Sandro294 s-a ambafcat la Baleic, ultima dată când l-am văzut, şi tot acela cu care s-a dus la Marsilia şi care a readus trupul său în ţară.

<c. 143, p. 87> Drum frumos, trecând prin acele splendide insule dalmate. Spre seară ajungem şi aruncăm ancora în faţa locului pe care Mignon şi-a ales-o (sic) pe această coastă a Adriaticii, aproape de graniţa fostei

Muntenegru.

Mă aşteaptă, cu cei doi băieţi, Tommy şi Andy295; mare bucurie

să ne regăsim. Casa este una adevărată de plajă, nu prea mare, deşi spaţioasă şi foarte simpatică. Mignon duce aci o viaţă de familie foarte simplă, se ocupă de copii, de grădină, primeşte foarte puţină lume şi face dese excursii.

Singurul lucru care m-a mirat este că Petei” Kins nu e cu ea, că M. S.

trăieşte separat de fraţii săi, la Bled, sub directa supraveghere şi influenţă a lui

Paul296. Am încercat să desluşesc asta, dar n-am putut, mi s-a părut aci un mister care are şi un dedesubt politic. Îmi vin în gând <c. 144, p. 88> cele ce mi le povestea Gurănescu despre o atitudine secretă a lui Paul şi Olga faţă de

Mignon. Oricând am încercat să aduc vorba asupra acestor relaţii, răspunsul stereotip a<l> lui Mignon este ca el e foarte drăguţ cu ea şi de o loialitate perfectă.

Qu toate că Mignon a fost coum> „nu se poate mai drăguţă şi bună camaradă, ca întotdeauna, am găsit ceva foarte schimbat în ea, e mai detaşată, mai pe o altă lume, se plânge întrucâtva de starea sănătăţii ei, Unii pun această stare în spinarea unei prietene engleze, Mrs… (sic), de care s-a legat ea de câtăva vreme. K o persoană destul de curioasă şi, aş zice eu, destul de dubioasă, care a luat o mare influenţă asupra ei. Este foarte păcat, căci Mignon este foarte iubită în Iugoslavia; în vremurile aceste critice, când este atâta nelinişte în

Croaţia ea ar putea să fie un <c. 145, p. 89> cheag, care să cimenteze lucrurile.

Copile în sunt foarte drăguţi, foarte bine crescuţi şi vioi. Eu m-am împrietenit cu Tommy, singurul care seamănă cu tatăl său, Andy este de partea noastră, a familiei, este leit Tata.

Facem drumuri cu automobilul, bineînţeles cu Mignon la volan. Într-o zi mergem la Cetigne „6 bis. Urcăm de la Mijlocer pe o şosea nouă care trece peste creasta dealului până în Muntenegru. Ce peisaj dezolant această ţară!

Într-ade, văr, bine i s-a zis Cerna Gora, Piatra Neagră, căci peste tot nu vezi decât aceste stânci de culoare închisă, atât pe deal cât şi în văi. Între ele.

— Omisiune.

1937

205

cățărate, nu se pricepe cum <există> câțiva metri pătrați, pe care locuitorii reușesc, cu mare greutate, să crească câte ceva de mâncare. Țara, din lipsa locului de pășune, este infestat<a> de capre <c. 146, p. 90> cari mănâncă orice, cari au devenit o adevărată plagă împiedicând pomii de a crește și astfel adăugând și mai mult. la ariditatea pământului.

Cetigne este de fapt un mare sat, numai pe piața centrală sunt case cu etaj. La o margine a pieței este un deal stâncos, stâncos, cum e totul în

Muntenegru, pe care este așezată Mitropolia, o veche biserică foarte frumoasă, în care sunt înmormântați câțiva din foștii stăpânitori ai țării.

Vizităm casa în care s-a născut Sandro, azi transformat<a> în Cercul

Milita<r>. Este o casă fără niciun caracter, cu odăi ar căror pereți sunt împodobiți cu hârtie de culori vii, așa cum se găsesc la noi, cu sutele, în micele orașe de provincie. Mai văd și Conacul, Palatul Regal al suveranilor muntenegreni.

<c. 147, p. 91> Aci a trăit și a domnit acel om extraordinar ce a fost

Regele Nichita m. De o inteligență incontestabilă”, peste mijlocie, poet și suveran patriarhal, în politica externă cel mai nescrupulos șef de stat ce s-a cunoscut. Păcălit când de ruși, când de austrieci, a trădat pe toți.

Conacul este într-adevăr ceva „balcanic” de cel mai perfect prost gust al sfârșitului veacului trecut, singurul lucru frumos este colecția de arme a [l]

bătrânului rege.

Totuși este mișcător, fiind reprezentativ al unei întregi epoci istorice afle] părții noastre» 1 Vrei.

Întoarcerea am făcut-o pe un drum splendid, care trece peste muntele

Loveen. De aproape de vârf, muntele cade vertical în splendida baie Cotoro, este într-adevăr una din cele mai grandioase priveliști ce le poți vedea.

<c. 148, p. 92> într-altă zi am făcut o excursie care ne-a luat ziua întreagă, Plecați de dimineață, ne-am dus la Dubrovnic, vestita și frumoasa

Ragusa a veneţienilor.

Trecem prin localităţi cari sunt toate însemnate cu nepieritoarele semne ale acestei splendide civilizaţii adriatice. Mai târziu, Catoro, orăşel simpatic, cu stradele înguste, cari, dacă ar fi canaluri, ar semăn [el a mult cu

Veneţia. Ca în toate oraşele-port, o forfoteală de oameni de toate speţi<i>le.

Drumul urmează malurile acestei încântătoare Bocea de Catoro, cel mai splendid port natural al lurriei. Închis de toate părţile de dealuri, dominat maiestuos de măreţul Loveen, într-adevăr este un colţ de raiu pe pământ.

După oraşul Catoro, trecem printr-o localitate care altă dată a fost locul de

* în text este: *ale*.

206 Carol II, însemnări zilnice vilegiatură a<l> bogaţilor <c. 149, p. 93> comercianţi veneţieni, Perasto – astăzi este un oraş mort. Frumoasele vile, cu grădinile lor italiene, agăţate pe coasta dealului sau scăldându-se în apele albastre ale mării, sunt astăzi în paragină, chiar unele din ele căzând în ruină, toate însă au un farmec de nespus

— Aş voi să fiu foarte bogat să cumpăr toată localitatea, să refac casele şi să o transform în cel mai splendid loc de vilegiatură. Drumul urmează, trecând pe lângă Arsenalul Marinei, de unde este o preafrumoasă privelişte asupra oraşului Catoro şi splendidul fond de scenă al impunătorului Loveen.

Scurt timp după Arsenal, şoseaua părăseşte marginea mării şi se îndreaptă, prin sate şi câmpuri, spre acea vestită perlă a Adriaticii. Pământul, în general, pare sărăcăcios, trebuie într-adevăr cultivat cu sudoarea <c. 150, p.

94> frunţii. Fapt interesant, şoseaua pe care o parcurgem este vechiul drum clădit de mareşalul Marmont 19 t, din timpul ocupaţiunii nnapoleonien. Peisajul diferă de multe ori, ca şi aspectul populaţiei, într-o parte sunt blonzi, femeile, îmbrăcate cu largi fuste de un alb strălucitor, sunt cunoscute prin frumuseţea şi curăţenia lor. Ca zestre, primesc şapte din aceste fuste, una pentru fiecare zi, este la ele o tradiţie de a le schimba zilnic.

După mai bine de 100 km de drum, în interiorul pământului, ne apropiem din nou de mare. Trecem printre frumoase vile cu grădini.

În vale se vede frumoasa şi antica Ragusa şi Insula… (sic), care,

după legendă, ar fi adus nenoroc tragicului împărat Maximilian al Mexicului29.

Oraşul, într-adevăr, e frumos, nu numai <c. 151, p.95> ca aşezare, dar şi ca clădiri. În orele de căldură ale prânzului stăm într-o veche casă rezervată lui Mignon. Este un amestec nostim de veneţiano-napolitan. Terase, ca să zic, suprapuse în interiorul curţilor, de un aspect curios, oriental, par părăsite, deşi sunt locuite. Vizităm, după amiaz, părţile vechi ale oraşului, clădiri masive patriciene, catedrală şi un foarte frumos chiostro al monastirei franciscanilor.

Din nenorocire, se văd* urmările vandalismelor anti-italiene ale unor ultra şi nesocotiţi naţionalişti iugoslavi, cari, pe unde au putut, au mutilat leul loc în

St! Marco.

Într-o altă zi m-am dus cu o vedetă antisubmarină la Santi Quaranta, aproape de graniţa Albaniei, unde, pe deal, se găseşte (sic) frumoasele şi interesantele mine ale vechiei cetăţi romane… (sic). Drumul <c. 152, p.96>

până acolo a fost o plăcere, frecând cu toată viteza vedetei peste valurile mării.

Astfel se sfârşesc şi aceste zile ale vacanţei mele petrecute lângă

Mignon; mi-a făcut plăcere s-o revăd, m-a interesat <cum> nu se poate mai

* în text este: *vede*.

1937

207

mult de a vedea aceste lucruri frumoase şi interesante.

Seara, părăsesc Mijlocerul, tot cu „Dubrownikul”, şi a doua zi, dimineaţa, debarc la Split, cel mai mare port al Jugoslaviei, care pare destul de activ.

Şi aci sunt multe de văzut, mai întâi, vechiul şi impunătorul amplu mausoleu al lui <H>Adrian 30°, transformat de creştinism [u] în catedrală. În faţa lui se ridică, pe o piaţetă prea strâmtă, enorma statuie a Sf. Dalmat… (sic), una de operede> de căpetenie ale marelui sculptor Mestrovici301.

Vizitez şi atelierul lui, având astfel ocazia de a discuta despre monumentele <c. 153, p.97> Tatii şi al Regelui Carol 302, cu care este el însărcinat. În atelier are lucruri frumoase, mai ales o „Pieta”, care a făcut-o întru amintirea mamei sale, pentru biserica din satul său.

Am mai vizitat un frumos parc, o nouă realizaţie a oraşului, aşezat pe o colină, de unde este o vedere splendidă asupra oraşului şi mării.

Interesanteei au mai fost şi ruinele anticei cetăţi romane, un mare oraş în ruine, care se întinde la porţile celei actuale.

Dar ce m-a fermecat şi mai mult a fost... (sic), un orăşel vechi veneţian. Ca şi Perasto, lângă Cataro... (sic) era localitatea în care locuiau bogătaşii din Spoleto. Azi este şi el un oraş mort, câteva familii mai locuiesc în această localitate, care este un adevărat juvaier, o Veneţie în <miniatură>, plin de poezie, de artă şi de farmec. Un loc care te îndeamnă la melancolie şi la reflexii.

Pe la prânz, părăsesc acest colţ pitoresc al Dalmaţiei şi, cu trenul, ne îndreptăm către... (loc alb), în Slovenia, unde voi petrece o zi şi jumătate cu

Paul.

Aci peisajul se schimbă complet, ne găsim între munţi şi lacuri, e şi aci frumos, dar e altceva.

Paul are oaspeţi, în frumoasa lui casă, pe socrii săi. El, Principele

Nicolae, îl găsesc foarte îmbătrânit.

Prima zi, o frumoasă plimbare cu automobilul, cu care prilej am putut vorbi mult cu Paul.

Are foarte mari greutăţi interne. Croaţii se mişcă, vor să aibă o mare autonomie, care ar lovi în unitatea Jugoslavă, totuşi el se vede silit de a ceda întrucâtva; are mare încredere în noul Ban al Croaţiei, Subaschici 302 bis.

<c. 155, p. 99> pe care-l consideră complet devotat. O altă serie de greutăţi vineei din partea vechilor sârbi, mai ales a bisericii, care se opune, cu orice preţ, la ratificarea concordatului cu Sfântul Scaun.

Vorba a venit şi despre trecut, el a criticat multe din acţiunile lui

Sandro, mai ales în ce priveşte armata. Pretinde că a fost tras pe sfoară şi că nici ca organizare, nici <ca> armament şi nici <ca> instrucţie, armata iugoslavă

208

Carol II, însemnări zilnice nu este la înălţimea cerinţelor.

Personalul politic este foarte slab şi, în general, necinstit. Problema cea grea este de a găsi oameni credincioşi şi cari, în acelaşi timp, să fie capabili, este cauza pentru care se agaţă de Stoiadinovici. Cred că greşeşte, că nu e niciunul, nici altul. Zvonurile şi zâzania, dacă

zâzanie e, între Mignon şi

<c. 156, p. 100> Paul, simt convins că sunt opera acestui om, care are, pe de altă parte, o reputaţie de a fi un afacerist veros. Apropierea ce o face de Germania, exploatând, în mod abil, teama de bolcevism (sic) ce domină pe Paul, are la bază tot o cauză pui” lucrativă. Din înţelegerile economice ce le face cu al 3-lea

Reich are şi el o foarte mare parte de câştig.

În politica externă, găsesc la Paul lucruri care mă cam îngrijoresc

(sic). Pe de o parte, este ideea dominantă, foarte bună, de a se sprijini pe

Anglia, dar complementele sunt mai slabe. Mica înţelegere o menţine din loialitate, dai” pentru el este mai mult o alianţă cu România, decât una tripartită, neavând prea mare dragoste pentru Beneş. Înţelegerea Balcanică în îi place, căci are mare admiraţie pentru Turcia, legăturile <c. I57, p. l () l> de familie îl atrag de partea Greciei şi are o ură teribilă faţă de Bulgaria şi, mai ales, faţă de

Boris *30*\ pe care-l consideră ca falsitatea personificată. În Germania nazistă însă vede un element de ordine şi progres şi, mai ales, o pavăză împotriva comunismului. Iată politica lui complexă şi destul de puţin fermă, în care este susţinut de Stoiadinovici, care, el, n-are nici măcar o opinie hotărâtă.

Mai complicată însă este situaţia faţă de Italia, de care ar voi să se apropie, ca să aibă linişte, dar în care n-are nicio încredere din cauza intrigilor în Bulgaria şi Croaţia. În<s>istenţa de a se ajunge la o înţelegere asupra concordatului are şi această latură de apărare împotriva nefastei influenţe italiene prin canalul bisericii catolice. Pe acest ultim punct sunt cu totul <c.

158, p. 101> de acord cu el.

A doua zi am fost la vânătoare de capre negre. Locul, frumos, în mijlocul stâncilor Alpilor Sloveni. Vânat a fost ceva, am tras 3 capre destul de decenţi.

Prânzul l-am luat într-un foarte drăguţ pavilion de vânătoare. La expediţia cinegetică a venit şi Stoiadinovici, iar la masă, Peter Kins.

A fost o vreme splendidă. Întorşi acasă, după o splendidă cină, am pornit-6 definitiv spre ţară, terminând astfel una din rarele vacanţe care le-am putut petrece peste graniţă.

Impresia mea este că au fost zile folositoare, pe lângă aceste

locuri noi, pe caii le-am putut cunoaşte, mai ales splendida Dalmaţie; am luat contacte pe care le găsesc foarte folositoare pentru fţară, mai <c. 159, p. 102> ales acelea din Anglia.

1937

209

Întors la Bucureşti, sosesc în curând Duduia şi Mihăiţă.

Ne pregătim să plecăm la Constanţa pentru tradiţionala serbare a

Marinei şi, pe urmă, pentru câtva timp la Efbrie, în Castelul pe nisip.

ce.160> însemnări zilnice vol. III

15 august – 31 decembrie

1937

<c. 161, p. l>Duminică, 15 august

După o noapte oribilă de aproape complet nesomn, sosim, cu trenul

Regal, la Constanţa. Mă simt prost „veiy sticky" şi nedormit, mare greutate să mă rad, semn prost. Recepţia obişnuită. Salvele de 21 de tunuri, garda de onoare a Marinei (ofiţerii nu ştiu să salute cu sabia): făţărescu, Irimescu.

Amiral Bălănescu, generalul Ciupercă 305, Ilasievici şi primarul, cu pâinea şi sarea...

După obişnuită trecere în revistă a Compani<e>i de Onoare, trec să vizitez contratorpilorul francez „Vauban", venit să ne facă o vizită cu prilejul serbării Marinei. Sunt primit, contra uzului, cu 21 de salve, obiceiul este că salvele se trag la plecare, nu la sosire. La scara ce duce de pe chei, mă aşteaptă

Ctr-amiralul Femet, comandantul escadrei de Orient, şi comandantul vasului, un căpitan comandor. Trec aşa-zis în revistă echipajul, două grupuleţe de tunari aşezaţi pe <c. 162, p.2> fiecare bord, pe trei rânduri, aşa încât abia ai loc să treci. Vasul e frumos, vreo 2.3 (30 tone, cu 42 noduri viteză, construit în 1930.

Pe urmă, la puntea de comandă mi se arată două instrumente interesante. O

sondă automatică continuă, care marchează, din 100 în 100 de metri, adâncimile, şi un aparat care înseamnă automatic cursul. Aceste două combinate sunt foarte interesante şi pentru Serviciul hidrografic, ca să ridice exact harta fundului. După aceea, la salonul Amiralului, o

cupă de şampanie.

Oer> fi, poate, buni navigatori şi buni tacticieni aceşti ofiţeri, dar, vai, nu dau impresia de a fi marinari (seamen**). Au un aer de destrăbălaţi şi „mal soignes” * * * care te dezgustă. Şi vasul acesta, care este într-adevăr o foarte

* „foarte lipicios”.

— În engleză: *oameni ai mării*; *marinari*.

„” prost îngrijiţi.

210

Carol n, însemnări zilnice frumoasă şi interesantă unitate, face impresia şi este de o murdărie de nedescris. Puntea, ruginită, când atingi balustradele scărilor, rămâne jegul pe mână. Brr! E oribil. Totuşi, amiralul Fernet face o foarte frumoasă şi bună

<c. 163, p.3> impresie, om inteligent şi cu vederi largi, poţi să stai de vorbă cu el. Am vorbit mult seara, la masa de la Mamaia. Discuţii interesante asupra bătăliilor de la Coronei, Falkland şi Skajerak.

După această vizită, reintrăm în programul obişnuit a<l> zilei

Marinei. Ambarcat pe N.M.S. Regina Maria, ieşim din port şi ne îndreptăm, pe o mare ca un lac, spre careul vaselor unde se face obişnuita ceremonie.

Singura modificare, luată după revista navală de la Spithead, N.M.S. Regina

Maria este urmată de S.N.R. România, pe bordul căruia sunt ambarcaţi invitaţii oficiali, cari nu sunt poftiţi pe Reegina> Mearia>.

Totul se petrece normal şi discursul lui Bălănescu este mai potabil decât de obicei. Urmează o manevră cu submarinul „Delfin”, care simulează, printr-o incursiune, un atac asupra distrugătorului nostru.

Pe urmă, defilarea vaselor, în cap cu „Vauban”. Însă o observaţie, la strigătul tradiţional de ura al marinarilor, pe mai toate vasele <c. 164, p. 4> din lume semnalul se dă prin fluier, la aceşti „marinari” francezi, prin megafon, proastă impresie. În cursul conversaţiilor cu Franasovici, obţin cu uşurinţă ca

P. C.A. să fie trecut la Ministerul Marinei, aceasta completează definitiv opera.

Întorşi la mal, chem la Pavilion pe Gută306 şi Radu Irimescu, ca să discutăm şi să cercetăm situaţia armatei, după ultima discuţie ce am

avut-o cu ministrul respectiv. Starea morală fiind dezastruoasă, din cauza carenţei şi mentalităţii moral deficitare a şefilor. Tătărescu este de părere că trebuie luate măsuri drastice şi că cel mai bun mijloc ar fi de a se scădea limita de vârstă a ofiţerilor superiori şi generalielor, cu 4 ani şi de a tăia în carne vie.

Pentru asta trebuie un ministru de Război tânăr, plin de energie şi cu mult prestigiu în armată; atât Gută, cât şi Radu s-au gândit la Paul Teodorescu.

Sunt de acord eu ei şi, reluând o veche discuţie avută cu Tătărescu, am indicat că ar fi mai. potrivit de a lua o astfel de măsură la <c. 165, p. S> sfârşitul unei guvernări, decât la începutul ei. Orişicum, popularitatea Guvernului s-a tocit şi, dacă măsura dă roadele dorite, este un excelent mijloc de popularitate în viitor. Masa se ia, cu alaiu, pe S.N.R. Regele Carol I. Dispursuri: Radu

Irimescu, lung şi interesant, eu, slab, dar anunţând un viitor şi mai strălucit pentru Marină.

Întors la Pavilion, iau o baie, ca să mă revigolez (sic). Urmează, pe urmă, programul, punerea pietrei fundamentale afle] noilor lucrări de apărare a malurilor, piatra definitivă, s-ar putea mai bine spune, căci prima parte a lucrării este terminată. Pe urmă, dezvelirea statuii Reginei Elizabeta (Carmen

1937

211

Sylva), o oroare cum n-am mai văzut, parcă este Mesalina, nu biata mătuşă.

Trecem, pe urmă, la Mamaia, unde se face distribuirea medali<i>lor Marinei.

Mulţi decoraţi lipsesc. Între cei prezenţi, şi Tăutu, care pare foarte emoţionat

* de revedere, după 12 ani. Iiimescu mi-o remite şi mie. În acest timp, şi până pe la 8, se desfăşoară un destul de bun program <c. 166, p.6> de sporturi nautice, înainte de masa care o dă PriMăria, la plaja Mamaia, m-am dus să vizitez hotelul ONT, în construcţie. E destul de bine, numai <că, n-au urmat sfatul meu şi, din 130 de camere, n-au făcut decât 14 cu baie, ceea ce este o prostie, îşi imaginează deştepţii, ca Sergiu Dumitriu, că, dacă te scalzi în mare, n-ai nevoie de baie. Fac tărăboiu pe această chestiune, ils ont l'air assez penaud.

Ziua se termină cu masa mare la Mamaia şi, pe urmă, cu maşina

la

Cetatea, pe nisip.

Luni, 16 august

Din nou n-am dormit toată noapte<a>, dar totuşi mă deştept vioiu.

Facem plaja şi băi cu toţie în Mihăiţă, Duduia, Puiu Filitti, Ernest şi Radu.

Soarele e puternic şi apa delicioasă. Voie bună şi veselie. Urdăreanu <c. 167, p.7> a adus o barcă de cauciuc, pe care am botezat-o Averoff, e bucuria lui

Mihăiţă, care se bălăbăneşte** şi înoată ca un peşte în mare. După amiaz, repaus, table, remmy.

Je me <sens> heureux. Duduia est contente. Ce qui pour moi est vraiment une grande chose c'est que les relations entre Mihăiţă et elle... par ce sejour ici a s-o fificialiser, pour ainsi dire, au moins aux yeux de la cour, c'est un grand, grand jour pour moi. Tous ces etres froids qui nevoient en moi que le souverain ne peuvent pas comprendre ce que cela sent dire pour moi ce fait. On lutte souvent on est rebuffe mois pas a pas, on gagne du terrain et le jour de glorie et de complete victoire doit bien un jour arriver. Chou je faime, je t'adore* *.

* ei au aerul destul de ruşinat; au un aer plouat.

** Probabil a vrut să scrie: *bălăceşte*.

Sunt fericit. Duduia este mulţumită. Ceea ce pentru mine este foarte important este că relaţiile dintre ea şi Mihăiţă încep să se oficializeze, aici, odată cu această călătorie, ca să zic aşa, cel puţin în ochii celor de la Curte, asta este o zi mare pentru mine. Toate fiinţele astea reci, care nu văd în mine decât regele, nu pot înţelege cât de mult contează acest lucru pentru mine. Lupţi, de multe ori eşti respins în mod grosolan, pas cu pas câştigi teren şi speri că va veni şi ziua glorioasă a victoriei totale.

Scumpa mea, te iubesc, te ador.

212

Carol II, însemnări zilnice

Marţi, 17 august

Nu mai spun ce a fost noaptea, arsura soarelui a durut, încât ne-a fost greu<e.168, p, 8> să dormim. Dar totuşi am reînceput dimineaţa, cu rezultate oribile după masă. Încercăm tot felul de alifii şi lapte. Iară efect, tot arde şi te mănâncă. Din nou o zi splendidă şi marea

ideală. Acelaşi program, numai spre seara Duduia a lipsit, având sindrofie la ea.

Miercuri, 18 august

Programul obişnuit, dimineaţa, baia şi la soare. M-am copt rău de tot şi sular martirul, mă arde spatele şi pieptul de înen>cbunesc. Table, remmy etc.

Mihăiţă e foarte fericit şi mulţumit.

Cam multeei înţepături între Duduia şi limest, parfois c'est meme genant, mais y suiş habitue.

<c. 169, p. 9> Joi, 19 – duminică, 29 august

Primele zile se petrec în felul obişnuit, cu băile de mare şi de soare pe plajă, bineînţeles, de astă dată, bag de seamă să nu mă ard prea mult, căci tare e dureros. Câteodată, seara, câte un poker cu Malaxa: zilele, acele câteva, se petrec plăcut şi liniştite.

Cum în judeţ ui Constanţa lucrează una din echipele fundaţiei, într-o clipă amiaz mă duc s-o văd la acţiune pe teren, în satul Ferdinand I. Parc a lucra foarte bine şi, în parte, bună înţelegere cu ţăranii şi cu autorităţile locale.

Satul îl cunoşteam pe vremuri, azi nu l-am mai recunoscut, atât s-a dezvoltat şi s-a curăţit.

Caracteristica lui este că e format din trei părţi bine distinse, unul românesc, altul al coloniştilor germani şi al <c. 170, p. 15>... *.

grea-n-a fost prea opozatoare şi, după câteva zile, ne-am dus la Sinaia „'7.

Am avut audienţa, mai ales cu Tătârescu, despre chestiunea armatei, şi cu Antonescu, în vederea, pregătirii întrunirei Consiliului Micei înţelegeri, la Sinaia.

<c. 170, p.22> Luni, 30 august

uneori este chiar jenant, dar sunt obişnuit cu asta

„Lipsesc paginile 16 – 21. iar pe pag. 15 Carol a notai: pag. *16 – 21*. *suprimate*.

1937 213

Ziua, de dimineaţă, se arată frumos, dar pe urmă plouă. La prânz.

Lady Asquith Oxford, împreună cu Georges şi Marthe Bibescu 308. E

extraordinară baba aceasta de 75 de ani, cu capul ei de papagal şi cu talia de sylfidă. Mi-a făcut mare plăcere s-o revăd, căci este foarte

simpatică. Vorbim de multe, o critică pe Walis. Nu iubeşte pe Hitler şi Mussolini, dar apreciază foarte mult pe (irandi”. Admiră, fără rezervă, casă, casa pe care o găseşte delicioasă şi „cose/”. Admiră mult bogăţia ţării.

La ceaiu. Duduia a fost la Posada, ca s-o vază, a fost foarte drăguţă cu ea, spunându-i tot timpul comme vous êtes jeune et jolie”. Pare că pe mine mă găseşte inteligent şi plăcut, „mais mal elev-” * *. E încântată de băiat.

<c. 171, p.23> Marţi, 31 august

Cum m-am sculat, surpriză dezagreabilă, un articol curios în

„Universul”, cu foarte multe subînţelesuri. Intitulat... (sic), se plânge, natural, de cenzură, atacă pe Paul Angelescu şi mai face aluzii, cari mie îmi dau impresia că se referă la cazul Urdăreanu. La prânz vorbesc lui Tătărescu de acest caz, ci declară că este în legătură cu dom General Paul, pe care niciodată

Stelian Peopescu> n «fi putut să-l suporte şi pe care-l atacă şi mai mult că a primit preşedinţia AŞTREI; mă cam liniştesc aceste explicaţiuni.

Plouă torenţial. Duduia pleacă dimineaţă la Bucureşti.

La 12, Victor Antonescu, ca să mă puie la curent cu lucrările

Consiliului. Micei înţelegeri. Totul merge bine, cu toate că sunt unele divergenţe. În primul rând, cehii nu vor să primească chestiuenea,* * *

<c. 172, p.24> ambasadelor, cu toate că eventualitatea a fost prevăzută în protocolul din 1933, aci se cam vede o intrigă franceză şi, probabil, şi a lui

Titulescu; rămâne încă până astă seară să se discute şi să se ajungă la o înţelegere. În general se simte un sentiment de suspiciune faţă de cehi, cari, fiind într-o situaţie destul de delicată, sunt nervoşi şi se pretează la orice intrigă.

Fapte concrete totuşi s-au obţinut: proiectul de pact Mica înţelegere

— Franţa se amână, ca fiind inoportunfă]; se va apăra recunoaşterea Imperiului

— Citire probabilă, cuvântul este scris peste un altul; discut?

** ce tânără şi frumoasă sunteţi!

* * * dar prost crescut.

Omisiune.

Italo-Ethiopian şi, punctul cel mai important, înţelegerea cu Ungaria face progrese. Probabil că se va pune la punct complet protocolul secret, prin care

Mica înţelegere va recunoaşte înarmările ungare şi Ungaria va propune membrilor Micei înţelegeri, fiecărui în parte, un pact de neagresiune. Singura dificultate este încă maniera în chestiunea minorităţilor, ungurii cer preciziuni şi câteva acte de opinie <c. 173, p.25> publică, cari să fie chiar trecute în protocol; noi nu putem primi acest punct de vedere, dar suntem gata a da asigurări verbale.

E, poate, lucrul cel mai important al sesiunii actuale, căci, dacă se ajunge la o împăcare cu vecinii noştri de Nord-Vest, se mai stinge un focar de agitaţiune internaţională şi se face un pas înainte spre Pace.

După Antonescu, Stoiadinovici, mai puţin sigur de dânsul ca în trecut, toujours souriant neanmoins. Are mari dificultăţi interne, dar declară că le va învinge. E mulţumit de mersul Consiliului şi-l laudă foarte mult pe

Tătărescu, pe care-l consideră ca un adevărat prieten.

În chestiunea ungară, el e foarte mulţumit, mai ales că ei au primit să stea de vorbă cu noi trei, împreună, şi n-au insistat să ignoreze Mica înţelegere;

mi-a spus că de mult ai” fi făcut acest gest, dar că, după Bulgaria şi Italia, de a mai veni şi cu Ungaria, ar fi arătat prea <c. 174, p.26> mult. Mai vorbim şi de viitorul Micei înţelegeri şi de visul meu de a atrage Polonia în alianţa noastră.

E total de acord şi adaugă: „Alors nous serrons une vrai grande puissance, une vrai force” *.

Ultimul, înainte de a prânz, îl văd pe Krofta310. Vorbim, îndeosebi, de înţelegerea Ceho-Germană şi am insistat mult asupra absolutei necesităţi de a o aduce la îndeplinire; i-am spus că şi în Anglia mi s-a vorbit de această necesitate şi că se insistă. Răspunsul lui a fost că, incontestabil, vede şi el această necesitate, dar că prea marea insistenţă a Angliei face rău, căci sudeţii devin mai intransigenţi, ştiindu-se susţinuţi de acea mare putere. Că conversaţii au fost şi că cu. Hitler lucrurile au mers foarte bine, dar de când s-a amestecat Auswertiges Amt* * * şi Neural te lucrurile merg rău şi nu se face niciun progres.

Am uitat să adaug că Stoiadinovici mi-a mai spus că Franţa ar da bani

* totuşi mereu zâmbitor.

** Atunci noi vom fi o adevărată mare putere, o adevărată torţă.

* * * Ministerul de Externe al Germaniei.

1937

215

lui <c. 175, p.27> Titulescu şi că ar fi dat 10 milioane Partidului Naţional

Ţărănesc pentru alegeri. Dacă se adevereşte, este grav şi s-ar putea considera ca un act de inamiciţie, înmixiunea (sic) unei ţări străine în chestiuni de politică internă.

Masa, la Peleş, cu membrii întrunirii. Krofta, foarte vorbăreţ.

După masă, mă întorc la Bucureşti, a încetat să ploaie (sic) şi am putut merge bine, am făcut sub 2 ore.

Aci mă aşteaptă o altă bucurie, Duduia şi cu Ernest, c-o falcă în cer şi alta pe pământ pe articolul lui Stelian <Popescu> de azi dimineaţă. Pe la 8

vin la mine. Încerc să-i liniştesc. Duduia e cea mai nervoasă, dar la sfârşit se raliază la punctul meu de vedere, că este inutil de a se acţiona înainte de ea>

vedea dacă acele aluziuni sunt îndreptate în această direcţiune, ori nu, ar fi de a afirma că este ceva, când, poate, el nici nu se gândeşte la aceasta. La cină.

Duduia şi Ernest. Pe urmă <c. 176, p.29>... roşu este foarte tare. Urmând principiul meu, afară de unele corecturi, mai mult de formă, caii totuşi sunt utile, îmi rezervobservaţi<i>le principale pentru critică.

Plecând Moţaş, rămâne şeful de Stat Major, care-mi raportează cele văzute în Franţa şi în Turcia. În Franţa a fost primit nu se poate mai bine, cu alaiu chiar. A văzut multe interesante, dar, chiar acolo, oameni cu reputaţie, cum e generalul Loiseau, fost profesor de Tactica generală de la Şcoala de

Război, fac greşeli. A văzut şi fortificaţi<i>le, cam exagerate ca preţ pentru scopul ce-l au de jucat. În Turcia, impresie foarte bună despre trupă şi

Mareşalul Fevzi, dar altfel comandamentul face o impresie slabă. Expune programul pentru generalul Gamelin, pe care-l modific pe alocuri. Pe urmă stabilim data manevrelor: 10-15 octombrie.

Vorbim încă de starea armatei.

Confirmă impresia lui Irimescu, că e ceva care nu e în regulă, de punct de vedere moral şi al comandamentului. Trebuie scoşi ofiţerii <c. 177, p.30> cari nu dau niciun randament şi avantajaţi acei cari promit şi pot fi buni şefi.

Proiectul lui este de a chema pe comandanţii de divizii la verificări şi, la nevoie, să scoată pe acei slabi. Mă roagă să iau eu această chestiune în mână, ca să se puie armata în stare de a lucra şi a-şi da pe deplin randamentul.

La masă, Duduiei i-am prezentat, Mihăiţă şi cu mine, darurile, pe o masă, cu torta, de ziua ei. Cam devreme, dar noi doi, „băieţii ei", cum zice, am sărbătorit-o cu tot sufletul şi cu tot dragul. Să trăiască şi, prin fericirea şi mulţumirea ei, să ne facă şi pe noi fericiţi. După cină o duc pe Duduia în oraş, vine şi Mihăiţă în maşină şi el e încântat de expediţia nocturnă.

Miercuri, 2 septembrie

Ziua Duduiei, toate, toate urările mele cele mai bune, de fericire şi de mulţumire. După aceste incidente din zilele trecute, ne-am legat <c. 178, p. 31>

216 Carol II, însemnări zilnice şi mai strâns, dacă se poate. Simt absolut nevoia ei, face parte integrantă din chiar fiinţa mea. Să trăieşti, iubita mea, şi să fii fericită şi sănătoasă.

La 12, Alecu Zamfirescu, se prezintă înainte de a pleca la Lwów, pentru deschiderea târgului de mostre. Hotărât, Śmigły-Rydz nu mai vine la manevre, fiindcă nu vrea să aibă aerul că e o conferinţă în trei, cu Gamelin.

Totuşi e gata de a veni cu orişice altă ocazie, şi am propus deci ziua lui

Mihăiţă. Zamfirescu face o lungă digresiune asupra politicei noastre externe şi, mai ales, asupra relaţi<i>lor noastre faţă de Rusia. Consideră că nu apărăm destul prestigiul şi că nu reacţionăm suficient faţă de declaraţi<i>le sovietice, că graniţa noastră nu e fixată. În principiu, are, oareşicum, dreptate, dar în practică nu aduce niciun folos să fim prea ţepoşi, Trece, pe urmă, la chestiuni interne şi face o critică severă a administraţiei noastre interne. Repetă postulate de> mele: sănătate, drumuri, armată.

<c. 179, p.32> După amiaz, conferinţa, de la 3 – 5, cu Tătărescu.

Irimescu, Paul Teodorescu, în vederea reformeloor ce trebuie

făcute în armată. Lucru hotărât, că aşa cum merg lucrurile, nu pot continua, cu şefie în

Incapabili şi de mămăligă pe care-i avem. Trebuie o reformă a cadrelor şi o reformă a moralei, trebuie să înceteze acest spirit juridic şi să retrăiască oştirea o viaţă într-un spirit ostăşesc.

În principiu, se stabilesc următoarele puncte, cari vor trebui aduse la îndeplinire: scăderea limitei de vârstă la generali şi colonei cu 3 ani, schimbări în ce priveşte avantajele de înaintare a ofiţerilor de Stat Major şi acelora cari în decursul gradului au fost tot timpul propuşi la excepţional şi scoaterea anticipată la pensie a acelora cari au fost propuşi de trei ori „bun” în grad.

Rămânând numai cei doi miniştri, hotărâm că vom propune lui Paul

Teodorescu să devină subsecretar de Stat la Război, cu misiunea specială de a munci la această redresare morală atât de indispensabilă oştirei.

ce, 180, p.33> Pe la 6 1/2, la Duduia, sindrofie: Malaxa cu Doamna.

Urdăreanu şi Nicu Condiescu, ca s-o serbăm pe Duduia. Atmosferă veselă, fără nicio înţepătură. Nicu s-a îmbătat şi şi-a dat drumul la gură, dând descripţiile cele mai comice asupra familiei sale. Rămân, noaptea, la Duduia.

1 Vineri, 3 septembrie

Tătărescu. a cerut, urgent, să mă vază, e în legătură cu chestiunea discutată ieri după amiaz. Teodorescu face unele rezerve, adică cere că, dacă se înhamă la această muncă, să aibă o oarecare garanţie de continuitate. îl

1937

217

chemăm şi stăm de vorbă. După un tour d’horizon* politic, constatăm că niciuna din partide [le] n-au (sic) nicio obiecţiune în contra lui; personal, toţi îl admiră. Pe urmă zice că trebuie să fie şi oameni cu care se poate înţelege.

Trebuie împlinit întâi Ministerul de <c. 181, p.34> Război; amândoi propun pe

Ilasievici, fiind un om cu care se poate lucra şi având un oareşicare prestigiu, toţi ceilalţi nu sunt posibili. Cere şi plecarea, în reforma care se va face, a lui

Sichitiu şi înlocuirea lui prin Ionescu Ştefan. Pentru Ilasievici mi-am rezervat răspunsul. După amiaz, Mitiţă** Constantinescu vine să-mi facă raportul după doi ani de conducere a B.N.R. A avut foarte mari greutăţi de învins, dar a reuşit cu curăţirea băncii şi ordinea în administraţie. Unde a reuşit mai greu a fost cu reorganizarea creditului, aci n-a putut obţine de la Guvern lucrurile importante ce le-a cerut. Chestiunea băncilor, mai ales în noile provincii, prezintă o importanţă foarte mare, căci este o necesitate naţională ca creditul să fie pus la dispoziţie elementului românesc şi nu celui minoritar, cum este astăzi. Speră ca acolo unde nu mai sunt bănci să poată face ceva prin cooperative. I-am dat binecuvântarea mea să păşească la lucru.

Duduia la cină, după ce pleacă la un <c. 182, p.35> rendez-vous de informaţii; o aduc cu maşina, însoţit de Mihăiţă. La 12 1/2 mă duc din nou s-o caut, ne-a făcut, ei şi mie, o plăcere nesfârşită. Parcă erau zilele de acum 13 ani, când plecam s-o caut la rendez-vous. C'était de bons temps* *. Parcă n-ar fi bune şi cele de astăzi!

Sâmbătă, 4 septembrie

De dimineaţă, Urdăreanu, ca să aranjez definitiv situaţia. El mi-a făcut un raport, prin care cere să fie dezînsărcinat, sau de Mareşalat, sau de administraţie. Am” primit demisia lui <din Mareşalat şi l-am numit administrator al Domeni<i>lor M.S. Regelui, însărcinat cu girarea averei personale.

La 121/2, Ilasievici şi Teodorescu depun jurământul. Stăm, pe urmă, ceva de vorbă, spre a da unele indicaţii de ce şi cum trebuie procedat. Găsesc hotărâre şi cele mai bune <c. 183, p.36> intenţii spre a face reformele cerute şi a da îndrumarea voită. La masă, s-au continuat discuţi<i>le şi s-au pus lui

Tătărescu unele probleme în legătură cu aprovizionarea armatei, care vor

* tur de orizont

** în text: *Mititză*.

„” * la întâlnire. Ce vremuri bune.

Carol II, înseninări zilnice trebui rezolvate, spre a da o mai bună posibilitate de lucru.

După prânz, Victor Antonescu, care se prezintă înainte de plecarea la Geneva. Lucruri ştiute.

Seara, cinematograf: *Cântec de iubire* şi??

Duminică, 5 septembrie

Dimineața îmi văd de treabă împachetând și strângând încă ultimele lucruri înainte de plecare. Duduia, la prânz. După amiaz, la 4, deschiderea solemnă a celei de a VIII-a Balcaniadă. Făcută după ritualul olimpyc, a fost frumos și impresionant. Intrarea atleților, ridicarea steagurilor, pornirea celor o sută de porumbei, jurământul <c. 184, p.37> olimpyc făcut de atletul nostru

Ghițescu. Am urmărit discursul lui Jean Cămărășescu, pe urmă am declarat jocurile deschise și s-a cerut un moment de tăcere și reculegere în amintirea baronului Pierre, de Coubertin3”, fondatorul jocurilor Olimpyce. El a murit zilele acestea și a avut mulțumirea de a vedea că sămânța care a sădit-o, acum

41 de ani, a dat roade frumoase, deși nu tocmai cum le-a dorit el, din cauza dominațiunii profesionalismului și dictaturei federați<i>lor de specialitate.

Înaintea începerei probelor, am remis marele premiu al sporturilor, căpitanului Henri Rang, care, de atâtea ori, ne-a reprezentat cu succes și demnitate la atâtea concursuri hipice de peste graniță.

Cu toată vremea puțin favorabilă, se țin astăzi primele probe ale jocurilor. Sunt surprize la eliminatoare de 100 m., noi ieșim frumos, Liess (?)

și Ghițescu luând primele locuri în seri<i>le lor, deci speranțe pentru finală. La sărituri, mai slabe, ce, 185, p.38> cu toată săritura de 7, 05 a grecului, care, depășind, a reușit una de 7, 35, care, natural, n-a putut fi luată în considerație.

Mai frumos a fost însă 800 m., unde iugoslavul... (*loc alb*) ieșit al... (*localb*).

a bătut și recordul României. După această probă am trebuit să părăsesc stadionul, plecând la vânătoare.

Toată lauda lui Cămărășescu, pentru felul cum a organizat acest concurs, de altfel nu este prima dată când și-a dat probele, dar este prima dată când în România se vede ceva așa de perfect pe terenul sportiv.

Cămara* se plânge de eternul Neagu Boierescuăi2, care nu face decât intrigi și care, în spatele tuturor, a încercat să saboteze Comitetul Balcanic. E

din clasa acelora cari doresc să ajungă peste cadavre.

La gară aşteaptă invitaţii: Manu, Scupiewski, Urdăreanu, C. Sutzu.

Dan Brătianu şi colonel Dombrowski. Seara, după masă, joc table cu

Diminutiv pentru Cămărăşescu.

1937

219

Urdăreanu, conformându-mă cu sfatul Duduiei, <c. 186, p.39> care recomandă să fiu cât mai amabil cu el.

Luni, 6 septembrie

La 8, scoborârea, societatea s-a mai întregit cu Mocsony şi Săulescu.

Vremea e frumoasă şi vânat e berechet. Umbrăm greu, dimineaţa, prin arătură.

Mihăiţă se distinge trăgând bine şi mult. După masă, Urdăreanu vine şi-mi spune că, într-adevăr, se simte prea obosit şi că nu poate să continue vânătoarea, cerând voie să plece la Bucureşti şi de acolo în străinătate. N-am ce face şi i-am acordat cererea, sfătuindu-l totuşi să nu se ducă în oraşe mari, având mai ales nevoie de odihnă trupească şi mentală, de o completă ozonificare a plămânilor şi capului.

După masă continuăm, după sistemul lui <c. 187, p.40> Mocsony, care, având gută şi fiind din fire leneş, nu vrea să umble. Facem bătăi, desigur că tirul e mult mai frumos şi mai sportiv, dar rezultatul la tablou, mult mai slab;

totuşi am obţinut, la sfârşitul zilei, cel mai frumos rezultat ce l-am avut până la noi – 417 potârnichi, în total; eu sunt responsabil pentru 61 şi Mihăiţă a atins frumoasa cifră de 89, recordul României.

Seara mă simt frânt, mi s-au umflat picioarele şi, dacă n-aş avea energie, sigur că pentru mâne aş zice să facem numai bătăi. Dar atuncea unul din scopurile acestor vânători n-ar fi atins pentru mine: mersul.

Marţi, 7 septembrie

Şi azi a fost o bună zi de vânătoare. împletind bătăi cu streifuri, se atinge un bun rezultat, totalul de 354, din care eu 69, în regiunea Sintia-Livada.

Se vede <c. 188, p.41> că şi fazanii au sporit aci în mod simţitor. Ca de obicei, telefonul cu Duduia, simt că nu e mulţumită, după lungi discuţii obţin că s-a enervat pe chestia pazei şi a supravegherii, care, în

loc de a se slăbi, s-a înteţit.

Trimit, seara, vorbă generalului Pârâianu 313 că sunt nemulţumit de nerespectarea ordinilor mele, el se scuză şi anunţă că va face o anchetă severă.

Ştiri internaţionale neplăcute, dar cari, în fundul sufletului meu, îmi fac plăcere. URSS a trimis o notă Italiei, în care o face responsabilă de torpilările vaselor sale. Cest au moins, du tonpet*, căci, fiind în comisiunea de neintervenţie şi ţipând că Franco314 este ajutat, şi-a dat arama pe faţă, arătând că, prin acest mijloc, este împiedicat de a ajuta pe roşii din Spania. Pe de altă parte, vrea să caute ceartă Italiei din cauza Conferinţei Mediteraneene ce începe zilele aceste la Noyon31!

Au tupeu, nu glumă.

220

Carol n, însemnări zilnice

<c. 189, p.43> Miercuri, 8 septembrie

A treia zi de vânătoare facem numai bătăi, cari reuşesc destul de bine, mai ales una în care se trag [el 50 de potârnichi. Se cam iscă plângeri contra lui

Dombrowski, care, după bunul obicei al şefului său, Manu, ia vânatul de la vecini. Aceasta mă face ca să produo această oribilă epigramă:

Dom’coloner Dombrică
A tras o turturică.
Dar fiind om fără frică
Tabloul vecinului <în strică.

Sunt primele versuri pe care le comit.

Zi foarte caldă. Rezultat sati<s>făcător: 331 de potârnichi, din care eu 46. Pot zice că sunt mulţumit de aceste trei zile de vânătoare de aci, la

Chişinău-Criş, căci s-au> împuşcat, în total, 1100 de potârnichi, din care eu

176.

<c. 190, p. 44> Joi, 9 septembrie

Schimbăm locul de vânătoare şi dimineaţa debarcăm la Ne...”*

(Timiş-Torontal); este foarte, foarte cald şi mă simt, după streifurile de dimineaţă.

Aci, în această regiune, sunt mult mai puţine potârnichi şi

sistemul de bătăi nu dă rezultatul dorit, aşa încât, seara terminăm printr-un streif bun, care împlineşte tabloul, căci la Tomnatec sste vânat, dar nu vrea să zboare în bătaie.

Rezultatul zilei: 236 potârnichi, din care eu sunt responsabil pentru 36.

Vineri, 10 septembrie

Din nou mergem să vânăm într-altă parte, la Cenad, aproape de graniţa <c. 191, p.45> ungurească. Frumoasă primire făcută de populaţie, şi românească şi minoritară.

Vânat mult, dar vânt foarte tare, aşa încât potârnichile ne zbor peste cap.

După masă, ne apucă o ploaie aşa cum n-am mai văzut de mult. Este păcat pentru sportul nostru, care promitea să fie bun. Prea este chin pentru bătăiaşi să treacă prin pământul desfundat şi… **” *, jilav, ca să continuăm şi, în text: *o*.

Indescifrabil, cuvântul a fost modificat.

„* Cuvânt indescifrabil.

1937

221

după două bătăi, încetăm.

Am stat de vorbă niţel cu vizitiul trăsurii, un bogat ţăran şwab. Avea cai foarte frumoşe în produşi ai unui armăsar lipiţan de San Nicolau. Are pământ de 40 de iugăre şi sămânţa bună, la care este ajutat câteodată şi de faimoasa staţie de experimentare, care produce una din cele mai bune seminţe de grâu din ţară. Pe moşia lui pune şi zarzavaturi. Face parte din societatea de vânătoare pe a<l> cărei teritoriu am vânat: „Ich bin ein Bauer, und man brancht auch etwas sport” *, îmi spune el.

<c. 192, p.46> Rezultatul zilei, cu toată vremea oribilă şi cu faptul că n-am vânat în total decât o jumătate de zi, 244 de potârnichi, din care eu, 29.

Toate aceste zile a fost o oarecare rivalitate între Mihăiţă şi mine, pentru cine trage mai mult. Primele trei zile, el a avut câştigul şi mi-a parat bine, căci e un semn că a devenit un vânător şi un trăgaciu foarte bun. El a fost cam bosumflat că în ultimlele două zile am avut mai mult ca el, atâta este de ambiţios. M-a [m]

cam mâhnit această atitudine, căci arată un spirit antisportiv. Tot greşeala

de educaţie ea> lui Pălăngeanu.

Sâmbătă, 11 septembrie

Sosesc la Sinaia, cu vreme frumoasă, dar răcoare. Mare bucurie s-o văd pe Duduia mea iubită. Încă cam supărată de chestiunea spionajului, care n-a încetat decât în ziua în... ** <c. 195, p. 48>

Noyon, cerând autorizarea de a iscăli convenţia prin care se fac două zone în

Mediterană, una franceză şi alta engleză, lăsând loc şi pentru italieni, dacă vor să vie; dau autorizaţie.

Duminică, 12 septembrie

Vreme frumoasă, dimineaţa ne plimbăm the happy family* * * pe valea

Peleşului, destupăm un izvor şi petrecem foarte bine. După amiaz, vin Puiu şi

Ileana Mavru. s, să-l vază pe Mihăiţă. M-am dus şi eu să le vorbesc, căci n-am avut prilejul de la marea lor nenorocire. Moment, incontestabil, penibil, dar necesar. Am vorbit despre bietul Dan şi de oribila lui boală. Ei s-au legat de o mare dragoste pentru Mihăiţă, fiind cel mai bun prieten al lui Dan.

Seara, cinematograf.

— Eu sunt im ţăran, şi este nevoie şi de ceva sport.

„Îila 47 este lipsă, iar cadrele nr. 193-194 repetă defectuos pe cel cu nr. 195.

„” ** familia fericită

222 Carol II, însemnări zilnice

<c. 196, p.49> Luni, 13 septembrie

Vremea mai puţin frumoasă. Mihăiţă îşi vede de instrucţia lui militară. La 12 1/2, am în audienţă pe cardinalul Tisserand 315 bis, şeful

Congregaţiei Orientale. Bărbat frumos; cu barbă, seamănă oleacă cu generalul

Gurand. Cunoaşte bine Orientul, căci a călătorit în toate aceste ţări, chiar şi în

Arabia şi Etiopia, înainte de război. La noi nu fusese încă. Pe urmă a fost ofiţer interpret pe lângă Ministerul de Război, pentru chestiunile orientale. A

terminat războiul ca locotenent. În timpurile din urmă a fost la biblioteca

Vaticanului. În ţară a venit ca să viziteze episcopiile unite. Îndeosebi este prieten cu Bălan al Lugojului 316. Vorbind de aceşti vlădici, îl critică mult pe

Rusu317 de la Baia Mare, pe care-l consideră „sournois”. Mi-a expus planul lui, pe baza credinţei că în biserica catolică nu trebuie făcut<a> deosebire de rit. Ritul este o chestiune geografică, nu <c. 197, p.50> una” de persoane, şi regula canonică este că nu poate fi decât o singură dioceză pe un anumit teritoriu. El vede deci, cu timpul, transportarea Mitropoliei de la Blaj la

Bucureşti, aşa ca această biserică să înceteze de a fi una ardelenească şi să devie românească, episcopul Bucureştiului rămânând deci numai un fel aulatus pentru credincioşii de rit latin. Se întrevede de aci posibilitatea desfiinţării episcopiilor catolice minoritare şi me<n>ţinerea numai, în cea mai mare parte a ţării, a celor unite, excepţie ar face numai Iaşie în unde nu prea sunt uniţi. Duduia s-a hotărât să plece, poate în Tirol, poate mai departe. Iau deci, după masă, dispoziţii pentru vize şi laissez passerurile. * * *

După amiaz, Tătărescu; discutăm eventualitatea morţii lui Masaryk

318 şi am hotărât că ar fi bine să meargă chiar el. Pe urmă, chestiunea minorităţilor ungureşti şi a aberaţi<i>lor lui Ghibu3”, mai ales a procedura

(sic) lui, care este cu desăvârşire nelegală. Dr. Angelescu a fost şi este mare piedică de a putea face ceva rezonabil în această direcţie, de altfel, Doctorului

<c. 198, p.51>... * ***

* prefăcut, viclean

** în text este: *unul*.

*. * paşapoartele

* * ** începutul paginei 51 este acoperit cu o fâşie de hârtie albă.

1937

223

Marţi, 14 septembrie

14 deci, zi de sărbătoare pentru Duduia şi mine. Trece vremea, sunt

12 ani şi 7 luni de când suntem împreună, cela commence a compter el, comme dit Duduia, Ies armées de Paris comptent double. Ani (sic) cela compte*, şi atât de tare ne-am legat în aceşti ani,

dragostea a devenit aşa de puternică şi de serioasă, încât face parte chiar din fiinţa noastră, nu poate fi altfel.

Sunt deşteptat de vestea că Masaryk a repaus<at astă noapte, parese că doliul Cekoslovaciei <c. 199, p. 52> este imens.

Duduia nu-i bine, se plânge de dureri peste tot corpul. La 6 vine

Tătărescu, pentru a lua dispoziţiuni definitive în ce priveşte delegaţia la înmormântarea bătrânului preşedinte liberator. Luând legătura cu Stoiadinovici, se hotărăşte ca să meargă Preşedintele Consiliului, un delegat al meu, unul al armatei şi doi parlamentari. Flondor îmi aduce vizele şi laissez passerurile terminate. Neavând încredere în alţii, s-a dus personal, s-a achitat foarte bine de misiunea sa confidenţială.

Miercuri, 15 septembrie

Continuăm cu pregătirile de plecare ale Duduiei. Puiu Filitti primeşte misiunea de a scoate tripticul de la ACRR, îi remit toate hârtiile şi pleacă la

Bucureşti, ca să le pregătească. Am hotărât ca generalul Manu mă va reprezenta la Praga şi dau dispoziţiunile în consecinţă. După lungi luni ce.200, p. 53> de întrerupere, am reînceput să lucrez la mărci.

La prânz., amiralul englez… (sic), de pe vasele cari au venit la

Constanţa şi Galaţi.

Joi, 16 septembrie

Cam aceleaşi program ca în trecut, nimica nou de semnalat. Tripticul este în regulă, numai a reînceput un alt chin, locul pentru bagaje. O găsesc pe

Duduia disperată. Şi, ca de obicei, primul ei gând este să nu mai plece; după mult chin se găsea<ş>te o soluţie şi lucrurile se împacă.

În audienţă după amiaz, scriitorul englez Seatwelle. Face o călătorie prin ţară voind să scrie o carte. A stat câteva <zile> „la Rucăr, cu Dimăncescu, şi pe urmă a fost luat în primire de D-na Calimache, cu care a fost prin Deltă, la Sighişoara şi mâne pleacă în Bucovina. Din păcate, n-a prea văzut pe ţăranul

* acest luciu începe să conteze şi. cum spune Duduia, anii de la Paris contează dublu. Anii>. asta contează.

Omisiune.

Carol n, însemnări zilnice român, el este îndeosebi încântat de

ţigani lipoveni şi saşi. Cel puţin a putut.

constata că aceste minorităţi sunt mulţumite.

Seara, cinematograf.

ce.201, p.54> Vineri, 17 septembrie

Ultima zi înainte de plecarea Duduiei, ocupată cu nenumărate pregătiri. Pentru a pune ultimele lucruri la punct, vin [el, spre seară, Puiu şi

Ileana Mavrus. După masă, cinematograf.

Sâmbătă, 18 septembrie

La 6 1/2, pleacă Duduia de la mine şi cam pe la 8 de la ea, în prima ei mare călătorie cu automobilul. A pus o grijă exagerată ca să ţie secret<a>

plecarea. În tot cazul, cele mai fierbinţi şi pline de dragoste urări te întovărăşesc, iubita mea, în calea ta. Vei vedea lucruri frumoase şi îţi fac toate urările de bună petrecere. Singurul lucru ce mă doare este <că, nu sunt eu cu tine. Nici n-ai plecat bine şi mi-e dor, mi-e dor de tine.

După amiaz, Ilasievici şi Irimescu.

ce.202, p.55> Duminică, 19 septembrie

Azi-noapte am aşteptat, până la 3 dimineaţa, telefonul Duduiei, de la

Szolnok. A avut, lângă Sibiu, un accident, frânele nefiind egal strânse, au derapat şi au trecut peste şanţ. Seara, ea a sosit la Budapesta, care este aşa de plin, încât abia a găsit loc. M-am ocupat cu mărci şi am aşteptat până târziu

noaptea, telefonul.

Luni, 20 septembrie

Foarte multe audienţe: Negură 32°, Franasovici, Sescioreanu321 şi

Valer Pop. Rapoarte obişnuite. Pregătirea serbărilor de la Alba Iulia pentru inaugurarea monumentului lui Horia „2, Cloşca 3" şi Crişan24. Chestiunea drumurilor a fost dezbătută pe larg şi am venit la concluzia că va fi nevoie de un mare împrumut pentru a face ceva raţional şi folositor. Seara, Duduia la

ce.203, p.56> Viena. Cinematograf.

Marţi, 21 septembrie

Plec pe la 9 la Bucureşti, pentru parastasul lui Masaryk, de la

Patriarhie. Foarte multă lume în stradă şi caldă primire. Slujba,

bine, afară de

Maria$_2$S, care au luat-o de a cânta, f<a>r<a> rost, imnul naţional, parcă orişice ocazie ar fi o serbare naţională sau un Te Deum. Într-un prilej ca astăzi, pricep foarte bine să se cânte cel ceco-slovac, dar al nostru n-are niciun rost.

1937 225

De la Bucureşti, am fost la Bran, ca să iau ceaiul cu Mama. Tot drumul l-am făcut cu automobilul, a mers perfect şi s-a câştigat foarte mult timp. Pe Mama am găsit-o destul de bine, deşi îmbătrânită şi cu părul aproape alb.

Seara, Duduia la Salzburg.

ce.204, p.57> Miercuri, 22 septembrie

La masă, Paul Teodorescu şi Malaxa.

Cu cel de al doilea, conversaţie, după masă, despre politică. Cherciu.

I-a rugat să transmită că Maniu vrea să se împace, adică să vie la Canossa32”.

Cu Teodorescu discutăm situaţia armatei, a cărei stareei moral<a>”.

e şi mai proastă decât credeam, lăbărţarea şi necinstea au devenit extreme.

Studiem, în linii generale, marea mişcare care trebuie făcută după manevre.

Scăderea limitei de vârstă cu 2, 3 ani şi scoaterea la pensie a celora cari au fost menţinuţi 3 ani „bun” în grad.

Pe urmă, Iamandi şi Cancicov.

Ştiri de la Duduia că e la Insbruck, deci a sosit în inima Tirolului.

La 11 plecăm spre Reghin, pentru anuala vânătoarea de cerbi.

j, A fost un grav accident de C.F. la Ciucea, astăzi, vreo 7 morţi şi 20

de răniţi. – ce.2 () 5, f.58> Joi, 23 septembrie

Ne găsim, cu toţii, dimineaţa, la Reghin: Mihăiţă, Friedel, Wilhelm

Wied, Mareşalul lui Friedel Halberg, V. Cramon, Tonezi şi Radu.

Vremea e o splendoare. La Lăpuşna începem prin târnosirea bisericuţei slujită de episcopul Colan327 din Cluj. Seara, la vânătoare, fără rezultat pentru nimeni. Telefon, Duduia, de la Insbruck.

Vineri, 24 septembrie

Eu ies dimineaţă la Siret şi reuşesc să capăt un cerb. E unul bătrân, de

16. Seara, fără succes pentru mine. Tonezi trage unul cam ca al meu şi Friedel, un ţap foarte frumos. Vremea e prea caldă şi deci cerbii rămân la adăpost. În timpul mersului meu după cerb, m-am întâlnit, la 30 de metri ţi], cu un urs. Din

ce.206, f. 59> păcate a fugit aşa de repede în desiş, încât n-am putut măcar să-mi scot arma de pe umăr.

— Citire probabilă, numele este scris pe loc şters anterior.

** În text este: *stări morale*.

226

Carol II, însemnări zilnice

Sâmbătă, 25 septembrie.

Dimineaţa mă odihnesc, sculându-mă târziu. Ca rezultat, astăzi.

Mihăiţă, un cerb. Cel mai bun din anul acesta. Cramon, şi el unul foarte slab.

Friedel a mai tras un ţap. De dimineaţă, o surpriză: Duduia a trimis vorbă că este în Paris; repede merge.

După amiază, pe Cristegiul, am auzit câţiva cerbi, dar n-am văzut decât de departe unul slab.

Seara am vorbit cu Duduia, pleacă mâne la Londra. Pe Arlberg a fost zăpadă şi în Tirol a fost frig. Intenţionează să termine rr.ai repede călătoria şi să se reîntoarcă.

<c. 207, f.70> Duminică, 26 septembrie

Am făcut dimineaţa un tur foarte frumos peste Meşterită şi m-am întors pe la Fundul Lăpuşnei. Am mers de da> 4 până la 9 1/2 dimineaţa.

Abia pe la sfârşit am auzit ceva şi am văzut de departe un foarte frumos cerb.

La toată lumea, rezultatul de dimineaţă este zero. După amiaz m-am odihnit.

Luni, 27 septembrie – vineri, 15 octombrie

Acest răstimp, între vânătoarea de la Lăpuşna şi ziua mea, a fost ocupat că], mai ales, cu manevrele cari prezintă o deosebită importanţă politică, deoarece generalul Gamelin a venit să asiste la ele. Foarte amabil, încântat de toate măgulirile ce se dădeau generalisimului aliat în speeţă>, nu ieşea din maniera lui doctrinară şi

profesorală. Manevrele au fost pentru mine interesante, mai ales prin rezultatele lor negative, am fost adesea supărat de lipsa de bun simţ cu care comandanţii de partide jonglau cu unităţile, ca şi când n-ar fi fost nici timp, nici spaţiu, mai ales generalul Dumitrescu Petre „care a fost vădit protejat de direcţie. Acest loc de la Sibiu este splendid şi ca peisagiu şi ca teren de manevre. În ziua de repaus, am fost la Alba Iulia pentru inaugurarea monumentului lui Horia, Cloşca şi Crişan. Destul de caldă manifestaţiune patriotică, care, mai ales franţuzului i-a plăcut. După tradiţie, manevrele s-au terminat cu parada, critica şi banchetul. Critica, pregătită cu Paul Teodorescu, n-a fost dulce, dar şi Gamelin a găsit punctele ei foarte justificate. La banchet am avut prilejul de ea> adresa câteva cuvinte îndeosebi de calde generalisimului francez. Între altele am reamintit că cauza noastră este comună, că sufleteşte formăm o singură oştire şi că unde se va bate armata franceză acolo va fi <şi cea română. Destul de amuzant<a> a fost mutra lui Friedel, care, apărând punctul de vedere german, a găsit că am fost prea departe. Se desemnează din partea lui o tendinţă de a încerca să mă convingă că şi politiceşte am ce.208, p. 62> trebui să ne apropiem de Germania; câteodată am

1937 227

Impresia că are o misiune, cu toate că se leapădă de orice contact oficial. Ca orice neamţ, e lipsit de psihologie şi deci apucă pe un drum greşit, care nu-i procură decât antipatii.

Sâmbătă, 16 octombrie

Ziua mea, sărbătorită după obişnuitul tipic: felicitările Curţii, ale

Guvernului, masa cea mare în sala de marmură de la Peleş.

Mai intim, abia dimineaţa, când pot sta niţel cu Duduia şi Mihăiţă.

Seara, masă quasi de familie, la Foişor.

Duminică, 17 – duminică, 24 octombrie în 25, Mihăiţă trebuie să împlinească 16 ani. Tradiţia casei domnitoare cere ca la acea vârstă <c. 209, p 63> el să devie ofiţer. Va fi numit sublocotenent în Batalionul 1 Vânători Munte, de care este legat prin botez şi prin tot timpul petrecut la Sinaia. El este destul de emoţionat şi, în acelaşi timp, măgulit de a fi centru<l> unei mari serbări, căci atât de punctul de vedere interior, cât şi exterior, doresc că acest eveniment, această nouă legătură între dinastie şi armată, să fie sărbătorit cu alaiu şi fast.

Am făcut o mare schimbare, o reparare a unei greşeli cari s-a

făcut faşă de mine, Mihăiţă va depune jurământul ca orişice alt ofiţer.

Zilele până.la marele eveniment au fost unele de pregătire febrilă.

Urdăreanu, întors şi pus din nou la punct, îşi poate demonstra, din nou, talentul lui de organizator. Primul lucru a fost alegerea locului, care s-a găsit chiar în

Valea Prahovei, pe un loc care este rezervat pentru un eventual aeroport; e destul de spaţios ca să se poată desfăşura toate trupele ce vor lua parte la paradă”.

Pe urmă, invitaţi<i>le ce s-au trimis în străinătate ce.209, p, 64> şi la care s-a răspuns foarte călduros; vor veni să asiste: Paul al Iugoslaviei, Gustav

Adolf 328 al Suediei, Charles al Belgiei, Śmigły-Rydz din partea Poloniei, generalul Georges M9, delegatul francez, un general englez şi unul czecoslovac, deci o reprezentanţă destul de frumoasă.

Grija cea mare a lui Mihăiţă este formula jurământului; cu multă băgare de seamă a învăţat-o pe de rost şi, în fiecare seară, în faţa mea şi a

Duduieei> o repetă, ca să nu facă nicio greşeală.

Cu câteva zile înainte de serbare, a sosit Paul, care vrea să se odihnească niţel şi <pe> care l-am numit şef al Batalionului 3 Grăniceresc.

Acest batalion din regiunea Orlat-Sibiu-Făgăraş este urmaşul aceluia care, în

1866, a apărut, sub baronul de Ursu, Lissa împotriva italienilor. În dimineaţa zilei de sâmbătă, 23, pe locul unde se va desfăşura serbarea pentru Mihăiţă, i-am predat batalionul. Trebuie să zic că-i stă foarte bine în uniformă românească.

Până în seara de duminică au sosit toţi ce.210, p.65> oaspeţii şi am putut avea, la Foişor, un dineu cu toţii.

Au adus şi daruri, unii pentru mine: din partea regelui, suedezul mi-a adus ordinul Serafinilor; Mihăiţă a primit, din partea Belgiei, Marele Cordon al ordinului Leopold!” °; armatele franceze şi czecoslovace, o sabie de ofiţer al oştirilor respective, şi aşa mai departe. E voie bună, afară de Śmigły-Rydz, care găseşte mijlocul de a fi adesea ofensat.

Luni, 25 octombrie.

Ziua mare a sosit, toată lumea e prezentă, afară de Mama, care zice că nu se simte destul de bine şi n-a venit. Am impresia că este o mică poantă, fiind încă nemulţumită de felul cum fusese sărbătorită de cele (sic) 60 de ani ai ei. Este o supărare gratuită şi o lipsă de solidaritate care am simţit-o destul de adânc. E păcat, căci în aceste vremuri, cari nu ce.210, p. 66> sunt uşoare, orice act de solidaritate este binevenit. Cu Mama se simte, totdeauna, o hipertrofie a Reginei Maria şi influenţa ascunsă a lui Ştirbey, care veşnic stă la pândă.

Elizabeta a venit, deci partea feminină a familiei n-a lipsit complet.

Dimineaţa, mergem la locul serbării, acolo pe valea Prahovei, pe de o parte stropit de apele râului, pe de alta dominat de măreţia Bucegilor. Vremea e splendidă, chiar şi natura parcă ia parte la serbare. Oaspeţii aşteaptă în tribună sosirea actorilor principali – Mihăiţă şi cu mine, cari sosim împreună.

Coborâm din maşină şi împreună trecem în revistă trupele adunate.

Prima Brigadă de munte, Batalionul de Gardă şi Batalionul Grăniceresc al lui

Paul, deci o formaţie militară destul de importantă. Urmează slujba religioasă slujită de Pocitan331, episcopul militar.

Pe urmă, ceremonia propriu-zisă a intrării lui Mihăiţă în rândurile armatei. Ilasievici, ca ministru de Război, citeşte, cu pieptul umflat, decretul de înălţare la gradul de sublocotenent. Urmează momentul cel mai solemn.

Mihăiţă caută cu privirea <pe> Duduia, c-re-i în tribune, şi apoi, cu glas tare şi răspicat, aşa cum o repetase, cu mâna pe drapel, pronunţă formula de jurământ care îl leagă de Ţară şi Rege. Citesc, pe urmă. cuvântarea mea, care cred că e frumoasă, cam în alt gen decât acela (sic) pe care mi l-a rostit, iată, acum 28 de ani, Regele Carol I. Mai puţin teatral, mai puţin Hohenzollern, mai naţional, mai patriarhal, democrat. Am făcut legătura între dinastie, armată şi popor, am arătat că, atât pentru un membru al familiei regale, cât şi pentru naţiune, oştirea este o şcoală, este o egalizare a claselor, este o ideală înfrăţire naţională. Discursul terminat, din tot sufletul, poate mai emoţionat încă decât băiateul>, l-am îmbrăţişat pe Mihăiţă strângându-l tare la pieptul meu.

Serbarea s-a terminat prin defilare. Foarte bine, fiecare cu unitatea

1937

229

lui, cel mai mândra fiind Friedel, în capul Batealionului> 3.

ce.212, p.68> La 1, dejun de gală la Peleş, toţi oaspeţii îşi prezintă felicitările, acei cari par foarte mulţumiţi, afară de principi, sunt generalul

Georges şi checoslovacul (sic). La şampanie, toastez pentru Mihăiţă, la care el îmi răspunde.

O atitudine care mi-a făcut mare plăcere e ace<e>a % lui Tătărescu, care a participat foarte cald la această serbare, a văzut în ea că este stabilirea unei noi legături între Suveran şi Naţiune.

După masă, audienţe ale delegaţilor şi un destul de dezagreabil incident cu Rydz Śmigły, <pe> care Alecu Zamfirescu a încercat să-l dreagă încurcându-l şi mai mult. Mareşalul s-a declarat ofensat că n-a fost chemat mai intim la vorbă; când i-am spus că cu plăcere îl voi vedea, spre a sta de vorbă, a răspuns că n-are nimica de spus şi l-am lăsat în plata Domnului şi să plece mâne, deşi l-am poftit la vânătoare. E un individ îngâmfat – şi tară fond, e<r>ezindu-se buricul pământului prin faptul că e mareşal, prin graţia lui

Dumnezeu, şi a amintirii răposatului Piłsudski.

ce.213 „p.69> Seară, mare recepţie, cu concert. Programul a fost ales de Mihăiţă, el însuşi, între care ţine „Kleine nacht music” **, a lui Mozart M^2 şi

„Neisprăvita” lui Schubert „3; cu mult gust şi-a ales muzica care-i place şi, aş putea zice, cu multă maturitate.

Totul s-a petrecut bine şi pot, zice că această sărbătorire s-a petrecut în cele mai bune condiţiuni. Şi în sufletul şi mintea mea s-a deschis puhoiul de amintiri, aşa de clar îmi amintesc ziua de acuma 28 de ani, când am devenit şi eu ofiţer, îmi pot faşă toată cariera mea militară şi marele noroc ce am avut de a putea trece efectiv prin toată ierarhia comenzilor; astfel, nu prin şcoală şi profesori am învăţat militărie, comandanţii de companie şi batalion mi-a<u>

fost adevăraţii dascăli.

Am o singură dorinţă, în această zi, ca şi Băiatului soarta să-i hărăzească acelaşi noroc.

ce.214, p.70> Marţi, 26 octombrie – luni, 1 noiembrie

Oaspeţii, în mare parte, au plecat chiar a doua zi, unii urmând un program stabilit, cum a fost pentru Gustav al Suediei, alţii întorcându-se la casele lor. O parte însă, Paul, Friedel şi Charles, au rămas cu mine încă câteva zile şi am plecat la vânătoare [ai în regiunea Chişinău-Criş. O vreme frumoasă

* în text: *Pildioski*.

„” „Mica noapte de muzică”.

K

şi o vânătoare destul de mănoasă, mai ales în ceea ce priveşte potârnichide>.

Charles al Belgiei nu e vânător şi încerc să-i dau gustul punând lângă el pe

Chefheux, care-i un bun meşter. La sfârşit declară că este foarte mulţumit, că a petrecut de minune şi că cu încă una-două experienţe de acest soiu va lua în toate aceste zile, atât înainte, cât şi după ziua lui Mihăiţă, am stat mult de vorbă cu Paul. Simt la el un spirit care mă îngrijoreşte, o fi al lui sau a<l> lui Stoiadinovici, nu ştiu. Din cauza greutăţilor interne, cari sunt foarte mari, începe să se deseneze la ce.215, p.71> iugoslavi un fel de egoism care atinge solidaritatea Micei înţelegeri şi celei Balcanice. Germania, de la moartea lui Sandro, face mari progrese de influenţă şi prestigiul lui Hitler şi al nazismului creşte; acest lucru se vede prin puţina plăcere cu care au primit pe generalul Gamelin la manevre, l-au găsit insuportabil şi „grincheux”. La baza întregii acestee în atitudini este ceva foarte important: politica personală a lui

Paul este condusă de teama şi de ura împotriva Sovietelor comuniste; orişice apropiere de URSS i se pare suspect<a>, de aci răcirea faţă de czechoslovacia şi de Franţa, de aci o stare morală de care Germania încearcă, cu succes, să profite. Lipsa de prevedere economică a marilor puteri occidentale vineei şi uşurează şi mai mult această stare de lucruri, care e şi mai întărită prin lipsa de rezistenţă la încălcările Germaniei asupra tratatelor, cari sunt chiar baza pe care trăim. Toate acestea sunt constatări triste, foarte triste.

ce.216, p.72> Marţi, 2 noiembrie – 31 decembrie

Două luni de zile în care am avut atâtea de făcut, atâtea dificultăţi şi probleme politice de rezolvat, încât mi-a fost imposibil de

a continua de a-mi face zilnic însemnări, mă văd deci silit de a rezuma, de a face un comentariu general asupra evenimentelor ca>în acest răstimp. Fatalmente, vor fi mai puţin intime, dar vor reflecta mai clar evenimentele.

Pentru mine, fatalmente, cele de politică internă vor domina şi două probleme vor avea cea mai mare importanţă. Cea militară, rezumată în noua lege a înaintărilor, şi cea a terminării timpului de legislatură normală a liberalilor, prin cei patru ani de guvernare a lui Tătărescu.

În urma manevrelor, s-a putut constata, şi mai mult, că în armată este o boală cronică, se bate apa în piuă, comandamentul s-a învechit, a pierdut din vigoare şi a crescut în favoritism şi admiraţie mutuală. ce.217, p.73> S-a ajuns la un fel de şablon călcat pe războiul de poziţie din 1917, se trece] prea suspicios, dificil.

1937.231

uşor cu vedere<a> noile mijloace, noile posibilităţi cari stau la îndemâna comandantului.

Şefie în au adesea o indulgenţă criminală faţă de subordonaţii lor, adevăratele valori sunt înecate în puhoiul mediocrităţii conştiincioase şi supuse părerii celor mari. Personalitatea dispare, iar perienţa (?) începe din noii a domina. Instrucţia, adică fundamentul pregătirii de războiu' a oştirei, suferă din această cauză. De mult s-a constatat această Stare de lucruri şi chemarea la

Ministerul Apărării Naţionale a lui Ilasievici şi Paul Teodorescu a avut tocmai scopul de a îndrepta această stare de lucruri. Ca întotdeauna, politica şi-a vârât coada şi cei nemulţumiţi, când vrei să faci ordine, sunt legiune; au început să facă obstrucţiune împotriva instrumentului reformei, noul proiect de lege asupra înaintărilor şi poziţiei ofiţerilor. Atacurile au fost, cu atât mai violente, încât s-au îndreptat împotriva lui Teodorescu, ce.218, p.74> cunoscut ca omul meu de încredere. Ceea ce e mai trist e că atacurile au avut ecou şi în casă.

Urdăreanu s-a făcut şi el coadă de topor. Tătărescu, deşi era de acord, n-a susţinut destul de energic proiectul şi astfel o lege bună, deşi serioasă, a trebuit să fie retras<a>.

A putut totuşi obţine o scădere a limitei de vârstă la generali, care a provocat o oareşcare întinerire a cadrelor vechi, ei au trebuit să se supuie, dar au considerat că li s-a [u] făcut o nedreptate, în căp cu

Sichitiu şi Manu.
Între aceste evenimente, răspunzând la invitaţia ce mi-a făcut-o
Preşedintele Beneş, am fost, câteva zile, la vânătoare la Zlovkovici, lângă
Brunn, acolo unde vânasem şi anul trecut, la sfârşitul vizitei oficiale făcută în
Czecoslovacia. Aceste zile au fost întrebuinţate, atât pentru plăcere, cât şi pentru lucruri utile; de punct de vedere vânătoresc au fost într-adevăr splendide. S-au vânat două zile în două păduri diferite, cu rezultate. fantastice, în ultima bătaie, pe un singur stand am făcut peste 50 de ce.219, p.75> fazani în 20 de minute. Abia mai puteam să-mi ridic braţul. Partea mai serioasă a fost vizita făcută uzinelor Zburowska din Brunn, unde se lucrează, pentru noi, noul muscheton al Infanteriei, mitraliere şi puşti-mitraliere, care se vor fabrica şi la noi în Ţară, la Copşa Mcă. Fabrica o văzusem la începuturile ei, acuma 12 ani, de atuncea ce progres! a devenit una din uzinele cele mai mari de armament din lume. Materialul ei este admirabil şi chemat de a da o nouă încredere infanteriei noastre.
Tot din această parte serioasă fac parte conversaţie în le politice avute cu Beneş. Întâiu, m-am achitat de misiunea de care mă însărcinase
Chamberlain şi Eden. Am arătat dorinţa Angliei de a se ajunge la o soluţie împăciuitoare cu Germania în ce priveşte sudeţii. Preşedintele mi-a răspuns că cunoaşte această dorinţă a Guvernului englez, că nu este deloc încăpăţânat în această direcţie, că e gata de a face toate concesiunile rezonabile, dar că este

 hotărât a păzi integralitatea Czecoslovaciei ce.220, p.76> şi a nu periclita securitatea colectivă. Ca întreaga această chestiune este una artificială, un şantaj al Germaniei, al. cărui instrument s-a făcut un oareşcare Henlein *3*) *4*, inventat de Hitler, führerul sudeţilor. Presiunile aceste ale lui Chamberlain îl agasează, căci ştie mai bine decât cei din Anglia cari sunt dedesubturile agitaţiei şi de unde vine, realmente, primejdia. Fiind vorba de securitatea colectivă, ne-a dus să discutăm despre Mica înţelegere Aci spiritul este cu totul diferit decât la prietenul meu Paul. Teama de comunismul URSS nu există, iar legăturile strânse între czecoslovaci şi Soviete [le] sunt un fel de legătură între aceste alianţe şi colosul

moscovit. Beneş crede în Mica înţelegere, crede în înţelegerea Balcanică şi o cât mai mare strângere a rândurilor noastre o consideră ca cea mai mare g<a>ranţie pentru pace. Ne găsim în cel mai perfect unison pe această chestiune şi vorbim proiecte de viitor. Gândurile noastre merg departe, vedem strângerea alianţei Micei înţelegeri, încât, cu ce.221, p.77> timpul, înţelegerea să devie o dispoziţiune constituiţională. Singura divergenţă de păreri este asupra sprijinului

Occidentului în caz de primejdie; el crede în el mai mult decât eu, care cred, mai ales, că trebuim să ne sprijinăm (sic), în primul rând, pe forţele noastre, ade> Micei înţelegeri, de unde nevoia de sprijinul ceh pentru grăbirea înarmării.

Am mai vorbit şi <despre> unele teorii sociologice privitoare la întărirea soţiilor, la întărirea familiei, ca nucleu social.

Întors din nou în ţară, după aceste câteva zile destul de plăcute, au început marile zvârcoliri politice cari vor avea urmări neaşteptate.

Pe la sfârşitul lui noiembrie, s-a terminat legislatura, prin care, de mulţi ani, şi-a îndeplinit termenul normal şi legal de 4 ani. Aceasta înseamnă că vor trebui făcute noi alegeri.

Eu am fost foarte mulţumit de această guvernare a lui Tătărescu, în decursul cărei<a> s-au> făcut progrese. Bineînţeles, opoziţia ce.222, p. 78>

cere să vie altcineva. Opoziţia, de fapt, este Naţional-Ţărăniştii, cu Maniu şi

Garda de Fier, a lui Zelea Codreanu3K. Cu Maniu va fi greu, şi experienţele din trecut nu mă încurajează să fac apel la el, iar cu Codreanu este imposibil, vrea să zică completa răsturnare a ordinii sociale şi a politiciei noastre externe tradiţionale.

Mă hotărăsc deci să fac <apel> patriotic lui Tătărescu să continue guvernarea şi să facă alegerile. Cu toată opoziţia lui Dinu Brătiariu şi cu toate că erau considerente cari pledau contra, că, după 4 ani, partidul era uzat, totuşi

a primit şi, prin mijlocul lui decembrie, au loc alegerile.

S-a făcut înainte o remaniere, care l-a adus pe Franasovici la

1937

233

Ministerul de Interne. Fost subsecretar la Interne, din timpul lui Ionel Brătianu.

şi Duca, cunoştea meseria aceasta, dar şi el era un partizan al

retragerei de la

Guvern.

Am impresie că nu-şi-a dat prea multă silinţă, luând drept scuză recomandările ca alegerile să fie cinstite şi rezultatul a fost că Guverenul>

ce.223, p.79> a fost învins în

Rezultatele procentuale au fost următoarele: – Liberalii... 35, 9%

Naţional-Ţărăniştii... 20, 4%

Garda de Fier... 15, 5%

Naţional-Creştinii... 9, 1%

Neatingând cele 40%, spre a a putea avea majoritatea, opoziţia nefiind dispusă să colaboreze, Tătărescu n-a putut continua, cum am dorit şi cum am crezut că ar fi fost bine.

Urmând uzanţele constituţionale, am făcut apel celui de al doilea partid de pe lista procentuală. Considerând că relaţiunile personale nu permiteau o bună colaborare cu Maniu, l-am chemat pe Mihalache, rugându-l pe el de a forma Guvernul, punându-i însă o condiţie de a colabora cu unele elemente naţionaliste de dreapta, cum sunt acelea' grupate împrejurul lui Vaida

Voievod. Am făcut aceasta şi i-am explicat de ce, că, în aceste momente, când elementele. extremiste aleii Gărzii de Fier iau un avânt, consider bine ca o tentă naţionalistă să ce.224, p. 80> fie indicată în Guvern şi că aceasta să nu fie a [l] Gărzii, care astfel ar putea fi demonetizată. Mihalache însă face prostia că, plecând de la mine dimineaţa, îşi insultă prietenii şi, tară a lua contact cu Vaida, refuză, seara, însărcinarea dată. A fost o prostie de manevră politică, căci convingerea mea este că Vaida n-ar fi primit colaborarea cu elementele prea democratice, după gustul său, dimprejurul lui Mihalache şi Maniu, el ar fi fost, în acel caz, acela care se punea faţă de mine într-o lumină defavorabilă. S-ar fi făcut astfel apel la elementele naţionaliste, cari, refuzând, n-ar mai fi avut dreptul de a se considera lăsate la o parte; Naţional-Ţărăniştii puşi ar fi avut astfel cea mai puternică armă pentru guvernarea lor. Intransigenţa

Maniu-Madgearu, lipsa lor de supleţă politică a<u> făcut ca acest plan al meu să cază în apă.

Maniu, în timpul alegerilor, mai făcuse un gest pe care îl consider complet lipsit de estetică politică. A făcut cu Codreanu ce.225,

p.81> o înţelegere de control electoralU7, de control de fapt al cinstei alegerilor. S-a făcut mult zgomot împrejurul acestui aranjament, zgomot care a produs confuzie şi care a făcut ca mulţi să crează că a fost un pact de sprijin reciproc electoral. Părerea mea este că, în fond, acesta a fost scopul ei, deşi Maniu a dezminţit cu vehemenţă acest lucru" în tot cazul, aspectul oricărei înţelegeri

234

Carol II, însemnări zilnice politice între partide atât de diametral opuse ca program şi metodă a fost şi aşa o lipsă de etică, care în mentalitatea politicepenilor nu conta. Nevoia de a împiedica pe un rival să aibă succes şi de a lovi într-un inamic, în speţă eu, sub scuza liberală, justifică orice manevre, orice acuplare hibridă şi împotriva naturii. Poate, dacă Maniu n-ar fi făcut acest gest, înecare, prea vădit, a voit să facă şah regelui, aş fi fost mai bine dispus către el şi ai lui, am fi putut, mai uşor, să găsim un teren de înţelegere mutuală.

Normal, după tabloul prezeanţei (sic) electorale, aş fi trebuit să chem pe Codreanu; nimeni, ce.226, p. 82> în afară de legionari, n-ar fi aprobat acest act. Pentru mine era o totală şi absolută imposibilitate. Metodele teroriste ce le adoptase, antisemitismul violent, ideile lor vădit hotărâte în politica externă, răsturnarea alianţelor, legătura antinaturală de a se apropia numai de

Germania, în general toate metodele lor radicale şi antisociale.

Mi-a rămas deci o singură soluţie constituţională, aceea de a face apel

Naţional-Creştinilor lui Goga şi Cuza „8. Este desigur o soluţiune proastă, dar totuşi cea mai puţin.

Sunt perfect conştient că o guvernare cu aceste elemente, destul de hotărât antisemite, nu va putea fi una de lungă durată şi că după ace<e>a voi fi liber să pot lua alte măsuri mai forte, măsuri cari să [mă] descătuşească (sic), atât Ţara cât şi pe mine, de tirania, adesea atât de nepatriotică, a meschinelor interese de partid.

Cum era de aşteptat, atât [el a a aşteptat Goga, era împlinirea ambiţi<i>lor sale, umflându-se ca un broscoiu, primeşte a forma ce.227, p.83>

guvernul în condiţiunile cari i le-am impus.

Procedând după ace<e>aşi metodă ca eu Mihalache, dar invers, am impus colaborarea unor elemente Naţional-Ţărăniste, care erau nemulţumite de veşnicele acte de opoziţie sterilă a lui Maniu. Guvernul

s-a format cu Cuza vicepreşedinte, fără portofoliu, I. Antonescu33S *hh*, la Apărarea Naţională, o ultimă încercare cu acest ambiţios nestabil, cu 3 Naţional-Ţărănişti disidenţi.

Armand Călinescu la Interne, o g<a>ranţie pentru mine, <V>

Rădulescu-Mehedinţi la Justiţie şi Virgil Potârcă, la Agricultură; Externele le-a luat cel mai deştept dintre toţi, Istrate Micescu”. Graţie ţi] infiltraţiunii democratice, am putut obţine o frână pentru anumite excese ce erau de temut, şi foarte bine am făcut. Acuma mai este un punct important: Goga, mai ales, şi

Cuza sunt duşmani de moarte ai gardiştilor şi hotărâţi de ea> întreprinde orice pentru exterminarea lor; în aceasta, vor fi perfect secondaţi de Călinescu, care este complet de acord cu ei.

ce.228, p.84> Din primele zile au început greutăţile, mai ales pe terenul străinătăţii, cari necunoscând dedesubturile acestei manevre politice.

1937

235

n-au văzut decât faţa antisemită a lucrurilor. Repercusiunile au şi început, de îndată, pe terenul economic.

Bietul Micescu, în vederea unor violente atacuri cari sunt de aşteptat la Geneva, trebuie să-şi pregătească cu multă grijă materialul şi pledoaria.

Prima măsură pe care vrea s-o iee este o reviziune a evreilor, cari, după 1919, au intrat în mod fraudulos în Ţară; lor vrea să le ridice dreptul de cetăţenie. Cred că va atinge o foarte mică minoritate şi este, poate, o aruncare de lest folositoare în acest moment.

Ca întotdeauna, aşteptând sosirea unui <an> nou, am petrecut zilele de după Crăciun la Sinaia, cu Duduia şi Mihăiţă. E un repaus fizic şi moral înaintea furtunilor ce trebuie să vie.

<c. 229 însemnări zilnice

1 ianuarie – 13 iunie

1938

Carol Rege i <Vol 4>

<c230, p49>...”

Miercuri, 18 mai

Dimineaţa, miniştrii obişnuiţi. Comnen nu s-a întors încă, încât

Afacerile Străine nici astăzi n-au venit. Primul a fost, cum îl numeşte Mihăiţă, înalt Prea Primul *i4°*, care mâne părăseşte Ţara

pentru vizita sa, ca patriarh, în

Polonia. Rânduim chestia interimatului, care o trec lui Argeşeanu. Pare puţin logic<a> această alegere, dar o fac ca să nu suscit gelozii în sânul Guvernului.

Logic ar fi părut s-o dau lui Cancicov sau Călinescu, ca cei mai răsăriţi dintre excelenţe, dar, cu tot regimul nou, au mai rămas gelozii de partid, şi ca să n-o dau unuia sau altuia, am dat-o unui neutru. Mai hotărâm că la întoarcere o să facem o altă schimbare, interimatul P.S.S. Colan, de la învăţământ o să fie trecut lui Călinescu, cel puţin pentru răstimpul <în care trebuie să se facă curăţenie. P.S. nu p-vu o energie şi, în aceste vremuri, trebuie luate măsuri cât se poate de energice spre a stârpi răul (legionarismul) până în temelii. Şi şcoala e ce.231, p.50> teribil de infestat<a>.

Spre seară, la 5, plec la Scrovişte, să-mi încerc norocul la ţapi.

Norocul nu s-a arătat, n-am văzut decât 4 capre, niciun ţap n-a binevoit să se arate în raza mea vizuală.

Dar a fost o zi splendidă, nu prea caldă.

Pădurea şi poienile răsunau de cântecul şi ciripitul păsărilor. Un grangure, care din păcate nu s-a arătat să-i pot admira penajul aurit, cânta de zor în spatele meu. Câţiva cuci au trecut, cu zborul lor ca o săgeată şi cântecul lor, parcă un râs de nepăsare, umplea văzduhul. Am schimbat de trei ori locul;

la locul lui Ioniţă lătra un ţap la desperare, dar, cu toate că celelalte zile spune-se că ar fi ieşit regulat, astăzi tot în pădure a rămas.

La 9, sunt acasă, cu nădejdea dea găsi pe Duduia la telefon înainte de

— Din acest caiet lipsesc primele 48 pagini, care ar fi conţinut consemnarea unor măsuri importante luate de regele Carol.

238

Carol II, însemnări zilnice a pleca la serata lui Max; din păcate plecase, când tale>fonai.

Mihăiţă a avut mai mult noroc decât mine, a tras doi ţapi, din care unul destul de frumos, mai ales pentru Periş.

< e.232, p.52> Joi, 19 mai

Una din singurele nopţi când Duduia n-a dormit cu mine. Serata lui

Max abia pe la 8 1/2 azi de dimineaţă s-a sfârşit; la această oră <mi-a dat> un telefon că abia la această oră s-a întors acasă.

La 12, Călinescu, spre a vorbi din nou <despre>* chestiunea Gărzie în

Găsesc că în rechizitoriul asupra lui Codreanu341 s-au făcut erori; de pildă, de a cita faptul că s-au găsit arme de vânătoare la percheziţiile ce s-au făcut, chiar dacă n-aveau permisele în regulă. Nu trebuie niciodată citat în aceste acte fapte care pot mini<m>aliza acuzarea. Mai a fost şi informaţia, care am primit-o, că legăturile lui Codreanu cu exteriorul continuă prin intermediarul (sic)

medicului de la Jilava. Călinescu confirmă acestea şi-mi raportează că s-au>

şi luat măsuri, vinovatul fiind mutat.

Toată ziua, aşteptând veşti de la Duduia, am aranjat mai departe colecţia de mărci.

Ne culcăm devreme. Încep căldurile.

ce.233, p. 53> Vineri, 20 mai

O zi caldă. De dimineaţa, miniştri; Ghelmegeanu, care-mi expune mai departe programul său. Nădăjduiesc că sistemul cel nou, ce l-a recomandat inginerul Porfiri, va da rezultatele dorite. Într-adevăr, deşi nu este ideal, totuşi dă posibilitatea de a avea şosele destul de civilizate cu 500.000 lei km., în loc de 2.000.000, cât cere o modernizare perfectă, şi se zice că mai permite modernizarea treptată, când sporirea circulaţiei mecanice o cere. Ministrul mai raportează că la PTT este o harababură din cauza unei legi de organizare din

1885 şi care nu mai corespunde cerinţelor de azi.

Tot în decursul zilei l-am văzut pe Comnen, care-mi face raportul asupra Genevei. Foarte interesant. Pare-se că a fost prima sesiune în care toţi, şi mai ales britanicii, au fost mai realistici, nu s-a făcut atâta teorie, ci mai multă practică.

Au fost şi lucruri penibile şi inutile, cum, de pildă, participarea

Negusului342 la şedinţă, în care Lord Halifax343 l-a înmormântat fără milă <c.

234, p.54>. Pentru noi, Comnen raportează că a fost foarte bine şi că de mult.

— Omisiune.

1938

239

dacă nu niciodată, România a câştigat un prestigiu cu<m> nu l-a mai avut.

Arestarea gardiştiloriM şi hotărârea mea de a lua măsuri drastice pentru întremarea ţării a<u> făcut un excelent efect. S-a reuşit ca chestiunea minorităţilor să fieei amânată sine die, fără să fim siliţi a lua deciziuni drastice şi dezagreabileei. Ceea ce, pe terenul internaţioenal> e cel mai important, e unirea între Anglia şi Franţa, pare-se chiar în chestiunea Czecoslovachiei. Fără a o spune hotărât, dar totuşi destul de clar, Anglia nu va lăsa Franţa singură. În tot cazul, dorinţa Albionuleun de a menţine pacea este foarte fermă.

Tot astăzi am primit de la Ducele de Calabria Colanul ordinului

Constantinean al Sf. Gheorghe.

Unul din cele mai vechi şi frumoase ordine. Tradiţia spune că ar fi fost înfiinţat de mâna sf. Constantin345 după bătălia contra lui Maxenţiu34<i.

L-am mai văzut pe Argetoianu, care revine de la Londra. Şi el raportează că atmosfera pentru…”

ce.235, p.57> Sâmbătă, 21 mai

Sf. Constantin şi Elena

Ziua Duduieei>; pare mulţumită şi se plânge mai puţin de dureri astăzi. Doamne Dumnezeule păzeşte-o, dă-i sănătate, alină starea ei de nervi, ca să pot să fiu şi eu liniştit. Iubirea mea pentru dânsa, tot aşa de vie şi de adâncă este, nici nu pot să-mi închipui viaţa fără ea. Am avut proba zilele trecute, când n-a venit din cauza seratei lui Max; cu toate că am adormit, totuşi, chiar în somnul meu, simţeam că-mi lipseşte ceva. Doamne, Doamne, dă-i putere să reziste la vremurile grele ce se arată!

Ştiri din Czecoslovacia continuă să vie, variate, unele alarmante, altele noi, altele mai liniştitoare. Comnen pare îngrijorat, eu sunt destul de plictisit, căci ne apucă aceste evenimente tocmai la epoca cea mai că a pregătirii noastre. Pe de o parte, întârziere în livrările din străinătate şi fabricile noastre cari nu sunt încă în lucru, afară de Cugir şi Astra.

Din fericire, văd că Anglia de astă dată mişcă, <c. 23$, p.60> face presiuni la Berlin. Dau ordin lui Comnen să comunice lui Hoare că consider

<că, cheia păcii este în mâna Angliei şi că totul depinde de fermitatea cu care ambasadorul Henderson347 va vorbi la Auswertiges Amt34 s.

Din nenorocire, ca un adevărat. englez, Hoare lipseşte astăzi din

oraş;

va fi chemat mâne şi i se va comunica.

Spre seară, vine ştirea că doi sudeţi, care azi-noapte voiau să treacă graniţa înspre Germania, au fost împuşcaţi de către grănicerii cehi.

Lipsesc paginile 55, 56.

240 Carol II, însemnări zilnice

Ribbentrop349 a comunicat că Germania nu se poate dezinteresa de conaţionalii ei de lângă graniţa sa. Tonul presei germane este foarte viu. Iată punctele de îngrijorare. La Praga, pare-se că atmosfera s-a mai calmat, pe de altă parte, mişcările de trupe din Ungaria nu par a fi cu intenţiuni agresive. Cehii dezmint că ar fi chemat 5 contingente, ci numai una (sic), zic ei, şi ofiţeri tehnici de rezervă, aceasta în vederea păstrării ordinii în timpul alegerilor comunale…”

ce.237, p.62> Duminică, 22 mai

Am petrecut o zi delicioasă la Scrovişte. A fost mai puţin cald decât ieri, cu toate că cerul era senin. O circulaţie enormă pe şosea; la întoarcere, seara, pe la 7, am numărat, între Tâncăbeşti şi linia forturilor, 120 de maşini.

Când mă gândesc** la evenimentul ce a fost pe vremuri în 1925, când, între

Sinaia şi Bucureşti, am numărat 120 de maşini.

Ne-am dus să mâncăm la Scrovişte şi să alegem locul pentru casa cea nouă. Zi de odihnă şi aer curat, care îţi ozonizează ce.239, p.63> tot corpul.

Ştiri din Czecoslovacia mai liniştitoare.

Seara, cinema: „Pensionul ţarinei”, cu Maria Ciubotaru 3” 9 bis, voce foarte plăcută, şi „Viena-Petrogad”, bun film, din luptele polone pentru independenţă.

Luni, 23 mai

Dimineaţa, conferinţă cu Argeşeanu, Călinescu, Comnen, Paul

Teodorescu şi Glatz, asupra situaţiei. Ministerul Afacerilor Străine face un expozeu asupra situaţiei. Un nou punct negiu, s-au găsit explozibile sub un pod la graniţă, iritarea germanilor. Anglia se poartă bine, ieri, de trei ori.

Henderson a făcut presiuni la Berlin.

Rezultatul conferinţei e că trebuim să facem toate eforturile ca să rămânem neutri şi să încercăm să grăbim armamentul, mai ales în

ce priveşte antiaeriana şi antitanc.

ce.240, p.64> Eu, personal, nu văd decât un singur mod de scăpare pentru noi, să nu se întâmple nimica.

Situaţia noastră este cea mai urâtă, din cauza Rusiei. De altfel, această nenorocită alianţă ceho-sovietică350 este una din cauzele situaţiei de azi.

Iată cum văd eu poziţia noastră.

Lipseşte pag. 61 şi din pag. 62 este decupată partea de sus.

* în text este: *găsesc*.

1938

241

Dacă conflictul izbucneşte, sunt două ipoteze: ca el să fie localizat, ceea ce e foarte puţin probabil; ca el să fie generalizat. În ajutorul cehilor sar [el, conform cu tratatele, Franţa şi URSS. După cât se ştie azi, Anglia a promis să trimită în Franţa două divizii şi de a-şi mişca flota, deci, probabil, intră şi ea în joc.

Dacă Ungaria mişcă, ceea ce este problematic, situaţia noastră e clară, ne onorăm iscălitura şi atunci soarta noastră este de parte; aşa-numiţilor aliaţi.

Dacă Ungaria nu intră în horă, noi, conform cu politica noastră, nu intrăm automatic în contra Germaniei şi deci, în principiu, rămânem neutri, dar? Iată, acest dar este Rusia. Spre a veni în ce.241, f.65> ajutorul aliatei sale, nu are decât două căi de trecut: prin Polonia sau pe la noi, prin nordul Bucovinei. Nu cred că în starea actuală a Rusiei, ea poate trimite trupe, dar desigur că nu va întârzia de a mişca cu aviaţia. Noi ce putem face: sau să-i lăsăm să frecă, şi atunci aceasta înseamnă că suntem antrenaţi imediat în contra Germaniei, căci ea niciodată nu va admite ca noi să ne facem complici cu URSS şi, indirect, chiar să dăm o mână de ajutor duşmanilor ei. Dacă ne opunem, adică dacă tragem în avioanele ce trec chiar noaptea, sunt în stare de ostilitate faţă de ruşi şi de cehi şi iată-ne aruncaţi, fără voia noastră, de partea Germaniei.

Dacă avioanele ruseşti vor să treacă peste teritoriul polonez, sigur că aceştia se vor opune, şi ei devin în stare de ostilitate faţă de URSS. Conform cu alianţa noastră, suntem automatic antrenaţi în aceeaşi situaţie.

Iată încurcătura noastră.

După-amiaz, două audienţe de prezentare: Franasovici şi

Pangal351.

ce.242, p.66> Astăzi a şi început procesul lui Codreanu351 bis. Lucrurile merg normal. Tribunalul energic. Se ridică, ca de obicei, incidente, din care, unul mi se pare justificat, acel cu lipsa dosarelor.

Duduia a luat masa la Mogoşoaia, ca să se întâlnească cu Mrs. Shiela

MacDonald; a găsit-o simpatică.

Vin din nou ştiri că atmosfera în Anglia este foarte bună şi a crescut de când cu măsurile contra Gărzii de Fier.

La prânz, Ballif, Manta şi Mamulea, reveniţi de la Weisser Mirskh.

Ştirile despre Mama, pentru prezent, destul de bune, dar pentru viitor mi se par nu prea încurajatoare. Eu rămân cu impresia, din cele spuse de ei, că starea ei nu se poate îmbunătăţi cu adevărat şi că elle trainera comme cela toute să vie.

Marţi, 24 mai

De dimineaţă program obişnuit, miniştrii: ce.243, p.67> Marinescu352.

* ea o va duce aşa toată viaţa.

242

Carol II, însemnări zilnice

Ralea353 şi Comnen. Nimic deosebit. Lucrurile cu cehii s-au liniştit pentru moment, pare-se mai îndeosebi graţie presiunii Angliei.

După-masă, pe Lapedatu, pentru chestiunea candidaturilor* de la

Academie. S-a găsit o soluţie convenabilă: amânarea alegerii membrilor activi în anul viitor. Cei propuşi fiind imposibili: Crainic354, Rebreanu355, general

Antonescu.

Pe urmă, Glatz şi Malaxa. Aduce ştiri din Czecoslovacia, unde toată lumea părea foarte calmă, nu a fost agitaţie şi se confirmă părerea mea de la început că a fost o panică sau şantaj al lui Krofta. Beneş, optimist, dar hotărât să reziste.

Despre armament, în continuarea hotărârilor, de ieri, intensificarea fabricaţi<i>lor. Am făcut un cald apel lui Malaxa. Trebuise însă multe intervenţii, mai ales la nemţi pentru maşinile <5 *p* construcţie ale antiaerianului de 37. Pentru tancuri, s-a hotărât a lua <pe> acele de la Škoda şi cari au fost puse la punct.

Procesul continuă ca şi ieri. Codreanu ce.244, p.65> duce o dârză şi bine chibzuită luptă.

Scrisorile de ameninţare continuă.

În Consiliul de Miniştri din astă-seară s-a hotărât punerea în aplicare, pe timp de un an, a [l] articolului din Constituţie ce prevede pedeapsa cu moartea. Această deciziune s-a luat din cauza mulţimilor de scrisori de ameninţare ce s-au trimis persoanelor oficiale şi marcante în legătură cu procesul <lui> Codreanu.

Această măsură a fost luată în Consiliul de astăzi, de sub preşedinţia lui Argeşeanu, ca să nu puie faţa bisericească a Patriarhului într-o postură dificilă. I.P. S.S. nu este contra măsurii, dar, fiind capul bisericii, nu poate iscăli această hotărâre. E cazul de la Constituţie, când nu s-a opus la articolul constituţional, dar s-a abţinut de la vot.

Miercuri, 26 mai.

Zi mai răcoroasă. De dimineaţă, miniştrii, ca ce.245, p.69> de obicei, nimic de semnalat. După-amiaz, Malaxa, ca să mai discut chestia armamentului. Reiau tema de ieri, absoluta nevoie de ea> grăbi, mai ales unele părţi ale armamentului, antiaerienele şi antitancul, căci acestea ne lipsesc cu desăvârşire în armamentul nostru. Malaxa e hotărât de a lupta fără preget şi cu cea mai mare energie pentru realizarea programului, şi, după cum spune el, înlext este: *candidaturilor*.

1938

243

asta <ei o chestiune nu numai de afacere a statului, dar şi una de apărare individuală. La ce <va> servi ca fiecare să-şi păstreze banii, dacă nu ne putem

apăra la război, se duc şi banii şi tot. Mă roagă, cu insistenţă, să m-ocup de accelerarea comenzilor şi să fac un control săptămânal al executării lor. O voi face.

La 5, am plecat cu Mihăiţă la Scrovişte, după ţapi. Vremea ideală pentru asta, când ploaie, cânt tunete. Eu am avut noroc. 3 ţapi, din care unul destul de bun. M-a plouat zdravăn. Mihăiţă, nimica.

Seara, cinema, o delicioasă comedie, eu ce.246, p.70> Barbara

Stanwik 3M şi Herbert Marshal, *Dejunul în doi*, şi una mai puţin bună, cu

Simonne Simon.

Oareşcari îndoieli asupra atmosferei de la procesul Codreanu. El se apără destul de bine, deşi neagă chiar evidenţa. Avocaţii lui, decenţi. Actul de dare în judecată, slabfă], făcut că] cu lacune şi acuzări uneori trase de păr.

Q ştire tristă mi-a venit la prânz: s-a prăbuşit, azi de dimineaţă, lângă

Pucheni, un avion şi generalul Enescu Athanasiu a fost carbonizat. L-am avut sub comandă, nu pot zice că a fost un ofiţer eminent, dar era dintre primii aviatori şi aveam multe amintiri cu el din război, când fusesem de mai multe ori la escadrila lui F? la?? (sic).

Joi, 26 mai

La prânz, înalt Prea Primul, încântat de călătoria lui în Polonia, unde a fost foarte călduros primit. Ca impresiuni deosebite, ura contra cehoslovacilor şi prietenia cu noi. Biserica lor ortodoxă este prea rusească, predomină spiritul strâmt şi habotnic ţarist. E foarte mulţumii de măsura cu pedeapsa cu moartea şi mai ales de telul cum s-a rezolvat fără a-l pune în joc. A vorbit şi a aranjat cu

P. S.S. Colan pentru Ministerul Educaţiei Naţionale, a priceput problema şi pare-se ce.247, p.71> că mâine îmi va vorbi.

După amiaz, citit informaţii până ce am înnebunit. Înainte de masă a venit Duduia, a stat şi a citit, ea într-o parte, eu într-alta. Mi-a făcut o nesperată bucurie această linişte familială. A rămas şi la cină.

Seara, „inaugurarea marei fresce de la Ateneu. Şerban, stil vechi ca şi Ateneul, a fost scăpat de foarte frumosul „Poemul Neamului", de Sabin

Drăgoi3S7. Nu prea este iubit de cei mai mulţi muzicanţi, dar eu îl consider ca unul din cei mai de valoare compozitor al nostru (sic). Discursurile au fost o jale, dr. Anghelescu <Constantin>, Neică (Stelian Popescu) şi Ştefan Ion, plus

„Oda" cititã infect de Calboreanu358, de la Teatrul Naţional.

Fresca e bine, în genul acesta de pictură. Compoziţia e mai bine decât pictura, timpul estompând, poate, unele culori prea vii, va îmbunătăţi opera...

244 Carol II, însemnări zilnice

... * ce.248, p.73> ales URSS, mi-e teamă însă că Beneş, care prea a luat parte activă la politica mondială à la Titulescu (sau Ţiţus à la Beneş), să nu primească această soluţie. După câte ştiu, Germania ar accepta-o.

Din Bulgaria, după vizita lui Rilstu Aras, vin ştiri că ar fi dispuşi să se înţeleagă cu vecinii balcanici. În schimbul recunoaşterii dreptului lor de a se reîncarna, (fapt îndeplinit, de altfel), s-ar permite turcilor şi grecilor abolirea zonelor demilitarizate* nouă ne-ar promite bunăvoinţa pentru rezolvarea tuturor chestiunilor litigioase. În principiu, suntem de acord, dar pentru noi nu este suficient, nouă ne trebuie mai mult. Ar fi de dorit să obţinem de la ei, dacă nu un pact de amiciţie, unul de neagresiune, căci, după rezolvarea acestei chestiuni de principiu, toate celelalte chestiuni s-ar rezolvi fără greutate, cu ceva bunăvoinţă din partea noastră.

Cu ungurii, vine ştirea, prin Polonia, că iniţiativa care am luat-o şi asupra căreia Comnen avea rezerve de a trimite pe Bossy35* la Ilorthy, a <c.

249, p.74> făcut o excelentă impresiune. Suntem în momentul de a găsi o nouă formulă de înţelegere. Italia este binevoitoare, dar nu vrea să intervie prea energic spre a nu părea, probabil, să bareze drumul Germaniei.

Despre Italia, Ciano a trimis o dezminţire formala asupra împărţirii aşa-numitelor zone de influenţă; afirma că această chestiune nici n-a fost pusă la Roma, în întrevederea Duce-Führer.

Ultima chestiune e aceea a Dunării, în care ne îndrumăm rapid înspre desfiinţarea C.E.D.360 Se preconizează o singură comisiune pentru toată

Dunărea, formată din riverani, împreună cu Franţa, Italia şi Anglia. Noi credem că e bine ca aceştia să facă parte, ca să nu fim lăsaţi singuri tête-à-tête cu

Germania.

E însă teamă că aceştia din urmă să nu admită această imixtiune, va trebui mai întâi să-i sondăm.

Mai este totuşi o chestiune, trecerea avioanelor din URSS în

Cehoslovacia peste teritoriul nostru. Polonezii zic că ar fi trecut 100, noi declarăm că 7 (au mai fost 4 sigure).

ce.250, p.75> Polonezii protestează împotriva acestor treceri. Desigur şi eu aş voi să le împiedic, dai” nu văd legalmente cum. Aprovizionarea unei ţări aliate în timp de pace cu material de război este permis<a>. Am propus totuşi să nu mai treacă neanunţate şi noaptea, ca să avem un control.

Azi seara, mi s-a raportat prin P. că un ofiţer (U.) s-ar fi

prezentat la

De la Porta, ataşatul militar italian, cerând ajutor ca să se tacă contra mea un

„Pagina 72 lipseşte.

1938

245

coup de main. De la Porta a denunţat cazul şi ofiţerul ar fi fost arestat; oficial nu ştiu nimica.

După-masă, în audienţă, D-na Goga, solicidând să-mi spuieei lucruri

<pe> cari el avea intenţia de a le <spune> într-o audienţă pe care era s-o ceară după 10 mai. Cam acelaşi lucru ce mi i-a spus zilele trecute Hodoş361.

Conversaţia cu Bethlen361, care, zice ea, conduce din umbră politica externă a

Ungariei. Zice că s-ar fi înţeles, pe baza „Pactului de la Ciucea”; nu cunosc pactul şi ea a promis să mi-l trimeaţă. Pe urmă, Goga se laudă că, graţie lui, în ultima adunare antirevizionistă, România n-a fost atacată. Pe urmă, mai spune

ce.251, p.76> coana Veturia că n-are pretenţii politice şi că ar trebui găsit cineva care să conducă partidul, adică să fie un punct de raliere a foştilor partizani, până ce se va putea reorganiza legal partidul sub un om de valoare, în momentul de faţa se gândeşte la Brătescu-Voineşti363. Mi-a mai vorbit de marea dragoste şi devotament ce-l avea el” pentru mine, de proiectul de mausoleu de la Ciucea şi de mănăstire<a> ce ar dori să se facă acolo, Arată o ură fără margini pentru Maniu.

Seara, Duduia fiind poftită la Maria Butculescu, eu am timp îndelung să lucrez la mărci.

*

Sâmbătă, 28 mai

Dimineaţa, general Argeşeanu, cu unele modificări la legea de înaintare. N-am putut face ce gândeam, căci circumstanţele şi persoanele mă împiedică. Aşa de îmbâcsite sunt comandamentele cu elemente slabe şi <c.

252, p.77> nesigure, încât o înaintare masivă de generali pe baza grad-funcţie ar fi imposibilă şi, pe urmă, după deblocarea care a făcut mult sânge rău, ar fi din nou o îngheţare a gradelor. Totuşi,

conform cu noile modificări şi spre a răsplăti unele elemente bune, am făcut unele înaintări la generali, Moţaş şi

Florescu – generali de Corp de Armată... * * * Phlaps (?), Cartianu, Bengliu3<M şi

Glatz – generali de Divizie.

După masă, serbarea patronului la Pionierii de Gardă. Program obişnuit, nimica de semnalat.

Seara, filme: *Dunia*, cu Harry Baur36S, francez, şi o foarte nostimă comedie *Iloheit Touft* (?).

O lovitură militară locală.

„Octavian Goga.

Nume indescifrabil.

246

Carol II, însemnări zilnice

Duminică, 29 mai

Nimic deosebit, timpul, răcoare continuă, cu toate că sunt promisiuni de căldură.

După amiaz, pokerul duminical.

ce.253, p.78> Luni, 30 mai

Dimineaţa, miniştrii: Argeşeanu, Călinescu şi Cancicov. Mai important, Cancicov. A făcut zilele acestea o frumoasă operaţie financiară cu băncile, 2.500.000.000 lei pentru apărarea naţională în general, situaţia financiară se prezintă frumos şi promiţător.

După-amiaz, la Academia Română, recepţia profesorului

Săvulescu366. Ţine un discurs de recepţie interesant ca fond, căruia Ion Simionescu367 îi răspunde foarte frumos, făcând apologia popularizării ştiinţei.

Seara, cinema: *Fanny Elssler*, cu Lillian Harvey36S, bunişor, sentimental, şi *Frapi Marx** (sic) *detectivi*, absolut idiot.

Marţi, 31 mai încep cu miniştrii, Ralea, Iamandi, cu mişcarea în justiţie. După multe discuţii şi ce.254, p.74> proteste, Stârcea şi Codin Ştefănescu 369, la

Casaţie, Andrei Rădulescu370 a devenit preşedintele Casaţiei. Îmi aduc încă foarte bine aminte recepţia lui la Academie. Nu pot, în amintirile mele, să localizez data, dar am impresia că a fost din timpul regelui Carol, am sentimentul că sunt veacuri de atuncea.

La 12, recepţia primului ambasador acreditat în Ţară, cel polonez, contele Raczyński 371. Ceremonial ceva mai pompos decât

pentru miniştri, escortă etc. El face un discurs anodin, la care răspund ceva mai cald. Nu face o impresie deosebită, cu toate că Comnen zice că e inteligent.

După primiri, Comnen, la mine. Tot chestia Dunării preocupă în momentul de faţă, mai ales chestiunea atitudinii Germaniei. Ni-e teamă că ea nu va admite în aceste comisiuni participarea neriveranilor. Nouă ne trebuie absolut ca contrapondere Anglia, Franţa şi Italia. Vin din străinătate, Franţa şi

Cehoslovacia, gesturi de mulţumire pentru atitudinea noastră în criza de săptămâna trecută. Eu am ce.256, p.80> câştigat ca prestigiu internaţional şi se pare că vorba mea la Londra a avut un efect decisiv.

După-masă, audienţa P.S.S. episcopul Popovici al Oradiei372. Vine să-mi vorbească despre planul de clădire a Catedralei Episcopale, care e o

Greşeală, în loc de: „Fraţii Max, detectivi".

1938

247

chestie de prestigiu şi de afirmare naţională la graniţa de vest. Pe urmă, despre gândul ce-l are, de a face la Vadul-lui-Carol un centru de instrucţie bisericească. Sunt de acord îndeosebi cu această din urmă propunere.

A doua audienţă este a colonelului Delmas, ataşatul militar francez, care-mi aduce, din partea lui Daladier, o scrisoare de mulţumire pentru condoleanţele ce le-am trimis pentru colonelul Picot.

Vorbim multe şi interesante chestiuni militare.

Îmi spune că francezii au pregătit im tanc de 30 de tone şi mortiere de

28, 30, 40 pentru atacarea fortificaţi<i>lor germane. Delmas îmi confirmă cele spuse de Comnen asupra mulţumirilor ce mi se aduc pentru intervenţia mea la

Londra, în chestia cehă.

Între telegramele venite astăzi este o conversaţie dintre Djuvara şi

Göring în al cărui ton nu-mi place. Face comparaţia ce.257, p.81> între cehii şi sârbii din 1914. „Wen werden wir ausrotten" şi expresiuni de acest soi cari mă îngrijesc foarte mult. Nu este esenţa vorbelor care-mi displac, ci ambianţa generală a convorbirii, cu toate

că ministrul nostru n-o găseşte prea rea şi observa o reală voinţă de a vrea pacea.

M-am culcat devreme, fiind frânt de oboseală.

Miercuri, 1 iunie

După regula obişnuită, dimineaţa, miniştri. Paul Teodorescu, cu înaintările şi cu raportul generalului Buicliu despre motoarele de la I.A. R.

(afacerea Caip); reiese clar că a fost fraudă şi că comisia de recepţie s-a lăsat tras<a> pe sfoară. Pe urmă, Patriarhul, cu nimica deosebit. Ultimul, Siseşti374.

<pe> care-l şi păstrez la masă. Starea agriculturii este promiţătoare şi, dacă

Dumnezeu are grijă de noi, vom avea o splendidă recoltă.

După-masă, la 3, 30, Mitiţă Constantinescu, care expune continuarea programului său pe care-l <c. 258, p. 82> urmăreşte cu toată energia. La patru.

Consiliul de Miniştri, care ţine până la 7 trecute. Se discută chestiunile minorităţilor, în special cea maghiară. Eu întăresc nevoia de a face ceva în această direcţie, căci chiar dacă n-am voi, şi noi voim, vom fi împinşi de evenimente şi îndeosebi de cele din Ceholsovacia, unde se merge foarte departe. Se hotărăşte o comisiune interniinisterială, formată din înalt prea Primul, Comnen.

Călinescu, Iamandi şi Argeşeanu, la care să se cheme şi Vaida, spre a pregăti, până în 10 zile, un program. Pe urmă, se hotărăşte numirea a 8 controlori de stat. *i*-\, «P

Ultima chestiune, şi cea mai importantă, a fost un schimb de vederi

* „Pe cine vom extermina”.

248

Carol II, însemnări zilnice asupra politicii naţionaliste care trebuie dusă. După ce s-au luat măsuri, împotriva Gărzii de Fier>, este astăzi absolut necesar a se arăta că aceste măsuri nu s-au luat în contra mişcării naţionaliste, ci împotriva unor făuritori de dezordine şi anarhie. S-a adoptat punctul meu de1 vedere de a face o lege de

Preemţiune ce.259, p.83> a statului asupra bunurilor celor ce se expatriază.

Aceste bunuri trebuie luate de stat şi revândute românilor, făcându-se astfel o operă nesimţită de naţionalizare.

S-au> discutat mult tot felul de detalii, dar a fost bine ca să se vază fapte şi atmosferă, rămânând ca într-un viitor Consiliu să se vie cu propuneri practice şi să se iee soluţiuni.

Joi, 2 iunie

Nimica deosebit. Pe la 6 1/2, a venit Duduia la mine, ceea ce mi-a făcut o deosebită şi foarte mare bucurie. Stare sufletească deosebită.

Seara, cinema: *Gentleman amateur*, Dug jr., Elissa Landi, şi *O*

aventură la Paris, cu Jean Gravey şi Jean Blondei375; cel mai bun film al lui

Gravey, care vorbeşte la perfecţie englezeşte.

<c. 60, p.84> Vineri, 3 iunie

Din nou astăzi m-am uitat cu atenţie, de dimineaţă, la ziarul *România*.

Nu-mi place, prea miroase a tipăritura „Dimineaţa"; miniştrii, Cancicov, căruia îi merge mai bine; ştiri bune financiare, încasările merg foarte bine. I-am vorbit de ideea preemţiunii statului asupra bunurilor emigranţilor.

Ghelmegeanu, cu proiectul de lege al reorganizării poştei, unde totul trebuie modernizat. Pe urmă, este şi reorganizarea, sau mai bine zis, organizarea corpului inginerilor. Punctul meu de vedere, pe care l-am expus de multă vreme, este că trebuie format un corp în care să intre toţi inginerii din ţară, indiferent de funcţia lor, cu gradele respective. Înaintarea se va face pe corp.

După-masă, Sidorovici, cu programul serbărilor şi cu proiectele de decoraţii. La sporturi, ca întotdeauna, s-a propus fără cap, am tăiat în plin.

Seara lucrez la mărci, Duduia fiind la Bătrânul ei.

ce.261, p.85> Sâmbătă, 4 iunie

Nimica deosebit de spus. Spre seară am fost la Periş, după ţapi; nu mi-a ieşit nimica, afară de târziu, ceva pe o linie. Am tras la aproape 200 m., a căzut trăsnit, când mă apropii este o capră. Iată o aventură care nu trebuie să se întâmple. Prima vină este a lui Chefheux, care mi-a spus să trag, a doua este a mea, care n-am controlat să văd dacă este ţap.

1938

249

Amintiri astăzi trec prin minte. Acuma opt ani porneam, la

prânz, din

Cocsme spre alte meleaguri şi alte destine.

Duminică, 5 iunie

Petrecem ziua la Scroviştea, Duduia, Mihăiţă şi cu Ernest. O zi delicioasădе linişte la ţară. N-a fost prea cald, ne-am distrat pe lac şi cu…”

Pe la 6 am plecat după ţapi, astă dată cu noroc. Abia făcusem ce.262, p.86>

vreo 300 paşi, că unul îmi trece cărarea, l-am tras urmărindu-l prin pădure, norocul meu.

Întorşi, seara, cinema. Mihăiţă, foarte agitat, a voit-o, cu orice preţ, pe

Yvonica; n-a avut noroc, s-a aranjat pentru astă seară.

Les enfants se developpent”. *J*

Luni, 6 iunie

Zi consacrată sărbătoarei cavalerilor virtuţei aeronauticei. Din cauza vizitei făcute la Giurgiu de generalul Valle, serbarea s-a amânat cu o jumătate de ceas. E vreme frumoasă şi destul de cald. Merg acolo însoţit de Mihăiţă.

Urmează, după programul obişnuit, slujba religioasă, care nu pot însă să obţin să fie cum vreau pomenirea cavalerilor morţi; decorarea noilor cavaleri şi medaliaţi, defilarea.

Între noie în decoraţi sunt italienii, generalul Valle primind ofiţer cu spade. Neaşteptând să-i dau loviturile de spadă, cu greu l-am putut ce.263, p.

87> face să-şi scoboare mâna de la vizieră.

După decorare, generalul mi-a remis, în numele regelui-împărat>*n* şi după ordinul Ducelui, ministrul Aerului, insigna de pilot de onoare a aeronauticei italiene. Gest care m-a mişcat mult.

Până la ora când trebuim să ne aşezăm la masă, m-am dus să inaugurez expoziţia echipelor Fundaţiei. Guşti, în discursul său, face un expozeu al rezultatelor obţinute şi cari, într-adevăr, sunt foarte frumoase. Eu, în răspunsul meu, încerc, ca întotdeauna, să trag o morală. Punctul, astă dată, a fost că n-am venit cu idei preconcepute să învăţăm pe ţărani, ci învăţând realităţile din sate, să le folosim pentru facerea programelor noastre şi pentru a învăţa ce trebuie să învăţăm pe săteni; am făcut apoi un apel tineretului, că mai bine lucra în acest soiu, decât cu idei ex-catedra să vrea să îndrepte lumea.

Masa, voioasă, sunt între Valle şi G.V.B. 377, acesta n-are prea

— Cuvânt indescifrabil.

** Copiii se dezvoltă.

250 Carol n, însemnări zilnice multe plângeri. Valle, interesant ce.264, p.88> şi aşa cum l-am cunoscut altă dată la Roma. Am vorbit de excursia ce am făcut-o atunci cu dirigeabilul, mi-a spus că ei au renunţat definitiv la acest mijloc de luptă. Am mai vorbit şi diferite chestiuni de organizaţie. El nu crede în A.C. A.*, singură, fără aviaţie de vânătoare, numărul avioanelor doborâte de ei în Spania este de 15 la 2

pentru roşii.

L-am făcut pe Victor Antonescu sublocotenent în retragere al Aviaţiei.

A fost încântat.

Seara, cinema, două filme detective, una bună, cealaltă idioată (sic).

Am fost numai Duduia şi Urdăreanu, Mihăiţă fiind ocupat, împlinindu-i-se dorul de ieri, cu Yvonica. La ora 10 şi 10 bem un pahar de şampanie, fiind ora aterizării mele. Din întâmplare, Ernest fuseese pe teren, îi spuse este vin mecanic de la aeroport că soseam. Câte amintiri în acea seară. Interesant zbor peste munţi, în necunoscut, bâjbâielile, în toată ştiinţa, lui Opriş, între Sinaia şi Timiş, înainte de a putea găsi sensul văii, trecerea peste Cazinoul şi Palatul de la ce.265, p.89> Sinaia, din nou la izvor, un nou zid de nori, lumina salvatoare a [l] focului de la Moreni, luminile Bucureştilor, hopul peste firele telefonice de pe marginea aerodromului, aterizarea. Astăzi trec, într-o clipă, prin minte; atuncea păreau eternităţi şi-mi era un frig acolo sus, până ce la înălţimea Ploieştilor a început căldura binecunoscută a câmpiei.

Marţi, 7 iunie în aceste zile nu prea am speranţe de odihnă. Dintr-un frumos, dar, pe de altă parte obositor <gest>**, sunt închinate operelor mele. Nu vreau prea să mă laud, dar ele au dat roadele cele mai frumoase şi, pe zi ce trece, aceste roade sporesc; am găsit, cu noroc, şi colaboratori, cari să m-ajute şi să mă priceapă. Ceea ce e şi mai important. Sidorovici, la Straja Ţării, şi Guşti, la

Fundaţia Principele Carpi; acesta ce.266, p.90> şi-a câştigat, cu plin merit, ordinul „Pentru merit”, ce i-am conferit ieri.

De dimineaţă, la 11, în Arenele Romane, deschiderea Congresului

Căminelor Culturale. Coruri şi discursuri, începând prin acela al lui Guşti şi terminând prin al meu; au vorbit câţiva ţărani, din care doi s-au remarcat, unul prin căldura vorbei şi altul prin adânca înţelegere a [l] rosturilor căminurilor.

La 1, au ţinut absolut să defileze toţi delegaţii, vreo 400. Au trecut

— Apărarea Contra Aeriană.

Lectură probabilă.

1938

251

foarte frumos, în sunetul unei fanfare ţărăneşti din Vechiul Regat.

Masa dată pentru generalul Valle, subsecretarul de stat al Aerului italian. Am continuat cu conversaţi<i>le noastre de ieri. Concepţia lor este tocmai ca a mea, adică Aviaţia este independentă, pusă la dispoziţia Armatei de uscat sau Marinei, dar sub comanda lor. Marile unităţi cari se servesc de

Aviaţie nu dau ordine directe, ci cer aceste ordine de la comandanţii respectivi ai aeronauticii. A rămas foarte impresionat ce.267, p.91> de fabrica I.A.R., zice că e admirabil înzestrat<a>. Dacă producţia ar fi la înălţimea acestei înzestrări!

La 5, pe terenul U.F. S.S.R., de la Şosea, distribuirea noilor drapele şi fanioane unităţilor străjereşti şi decorarea celor ce au muncit cu râvnă în aceşti ani. Pe urmă, deschiderea şi vizitarea expoziţiei străjereşti. Adică a lucrărilor copiilor. S-au> stabilit pe teren două tabere, una de băieţi şi una de fete, spre demonstraţie. Expoziţia este bine. Cu toate că acuma se produc orori, este bine că tehnica lucrului există, se vor putea îndrepta gustul şi utilitatea celor produse.

Seara, ne culcăm devreme, că mâne, ziua cea mare, cere sculare devreme.

Duduia îmi aduse doi Phenixi, delicioşi, de jad.

Mihăiţă, ca adevărat fiu al lui Tatsău, nu-mi va ja cadoul decât mâne dimineaţă, îi garde les bonnes traditions de la maison.

ce.268; p.92> Miercuri, 8 iunie

De la 6 sunt deştept<at şi n-am mai putut dormi. M-a deşteptat căţeaua Pissy, care, cu teama ei de furtună, s-a vârât în mine. E adevărat că, uitându-mă pe fereastră, plouă şi cerul e tare înen>ourat. Chem pe Sidorovici la telefon, să vedem ce facem, căci cu ploaie,

serbarea n-are niciun farmec.

Hotărăsc să aştept până la 7. La această oră, cerul, pe alocuri, s-a înseninat, încât se hotărăşte să urmăm programul stabilit. De grijă n-am mai putut închide ochiul.

La 9 tară un sfert, când plec de acasă, plouă liniştit. Ajuns la stadion, plouă continuu. Puţină lume, atmosferă rece, se vede, din cauza vremii. Trec în revistă şi facem ceremonialul. Ploaia se înteţeşte, încât, în momentul când vorbesc, cad picături aşa de mari pe hârtie, încât citesc cu greutate. Nu se mai poate continua, mai ales cu copile în cari sunt uzi leaorcă; amânăm serbarea.

La plecare, m-apucă disperarea şi mă podidesc lacrimile. Am bucuria acasă s-o găsesc pe Duduia.

* el păstrează bunele tradiţii ale casei.

252

Carol n, însemnări zilnice

ce.269, p.93> Dejunul oficial, ca de obicei, asistă în plus generalul

Valle şi dl. Miletici, ministrul Educaţiei Fizice iugoslav. În urarea care mi-a făcut-o, înalt Prea Primul face o delicată legătură între ploaie şi belşug.

Străinii sunt foarte impresionaţi de disciplina copiilor sub ploaie, e adevărat că a fost foarte bună, cu toate că, în momentul când vorbeam, a fost un zumzet asurzitor. Ceea ce admir întotdeauna este repeziciunea şi ordinea în care se evacuează terenul la aceste serbări ale Strajei. Mulţi ofiţeri de Stat

Major ar putea să înveţe.

p Ironie, după amiaz, ploaia a încetat şi soarele a ieşit. E zăduf. Am luat hotărârea ca serbarea se va ţine mâne.

Malaxa îmi trimite un foarte frumos dar, manuscrise de ale lui V.

Alexandri (sic) „8.

Am primit astăzi jaduri frumoase de la M.A.N. şi de la Urdăreanu.

În corespondenţă a venit o foarte frumoasă poezie de la o străjeriţă din cis. V

din Sibiu. Adevărat simţ poetic, cu un ritm admirabil şi cu imagini de toată

ce.270, p.94> frumuseţea.

De la 7, poker cu Duduia, Malaxa, Max şi Urdăreanu. Punem,

după masă, discuri de Beethoven379.

Joi, 9 iunie

Astăzi norocul surâde, e o vreme splendidă, nu prea cald şi cu un soare strălucitor. Lume în stradă, urale, un ar de fete.

Serbarea de ieri continuă astăzi, cu toată strălucirea. Programul se execută la minune, tot cât se poate de bine. Miktici e, entuziasmat. Băieţii au făcut progrese mari, ajungând aproape la perfecţia fetelor.

Defilarea, de comparat cu cele mai bune ale Armatei. Excelente sunt fanfarele străjereşti, cimpoaele provo<a>că multe aplauze.

La prânz, dau o masă pentru ministrul Mletici, pe care-l găsesc foarte simpatic. El găseşte că mişcarea noastră, a tineretului, este admirabilă, mult superioară acelora ce.271, p.95> din alte ţări. Şi aşa este.

După amiaz am avut în audienţă pe Sir Bawerly Baxter M. P „cun>**

personagiu important la Radio englezesc. El a venit, am impresia, ca să-şi dea seamă [seamă] de spiritul în aceste ţări, vine din Viena.

Vorbim îndeosebi despre politica britanică, care, zice el, că nu vrea să fie

* un aer de sărbătoare.

În text este: *şi*.

duşmănoasă Germaniee în i-am spus că este absolută nevoie ca Imperiul Britanic să priceapă că penelraţiunea Germaniei aci, actualmente progresivă, iar, în curând, din ce în ce mai violentă, este o primejdie pentru politica imperială, căci, cu cât înaintează ei, cu atât formează un sprijin în linia Londra – Indii. De aici, nevoia ca

Anglia să se intereseze, cu atât mai mult, de România, economiceşte.

Mi-a făgăduit că va expune acest punct de vedere, pe care-l consideră justificat, lordului Halifax.

La 5, începerea concursului hipic internaţional, organizat de Federaţia

Equestră. Moruzi, preşedintele juriului, îl văd pentru prima dată de la prostiile ce le-a făcut. s

Mă culc devreme.

Vineri, 10 iunie

După aceste zile de sărbătoare, iată că începe din nou lucrul.

Dimineaţa, miniştrii; mai important, Cancicov. Îmi dă un raport foarte îmbucurător asupra stării financiare. Impozitele intră bine.

După-masă, generalul Văitoianu îmi raportează conversaţia lui cu generalul Valle. Ea întăreşte, şi mai puternic, cele cele? în vorbit eu. În plus, e de observat că el a fost foarte mulţumit de I.A.R., pe care o consideră ca o fabrică perfect organizată şi de o mare putere tehnică, în privinţa materialului, preconizează cât mai puţine lip<s>un spre a ce.272, p.96> avea o cât mai mare posibilitate de netesaujolitate (??) a personalului şi pieselor de schimb. El preconizează mai mult lemnul, mai ales pentru noi, care avem o materie primă perfectă şi în mare cantitate.

Pe urmă, Argetoianu. Zice că susţine în plin regimul, căci el, totdeauna, l-a preconizat, dar că un regim ca acesta trebuie să realizeze ceva pozitiv, mai ales drumuri, partea financiară nu-l îngrijeşte. El nu crede în echilibrarea bugetelor, este o veche teorie a sa. Are, în principiu, dreptate, dar cum să se realizeze. Iată toată greutatea. Şi eu văd că trebuie făcut ceva pozitiv, realizări cari să bată la ochiu', dar eu ţin foarte mult la echilibrul financiar, iată marea, marea problemă. Pe urmă, mare parte a banilor noştri trebuie să meargă la înarmare. Prin ultimele evenimente s-au> putut vedea lipsurile enorme ce le mai avem.

Seara, cinema: *Vocea de privighetoare*, cu Zitta Alpar, prost, şi încă unul, mai bun.

ce.273, p.97> Sâmbătă, 11 iunie

La prânz, Culment*, un foarte plăcut ziarist francez la modă. Este un

* în text: *Oullemont*.

Regalist înfocat şi se zice că pe mine mă iubeşte foarte mult. Este minunat de progresele ce le-a făcut ţara. De disciplina copiilor, la 8 iunie, a rămas uimit:

Scrie o carte asupra mea şi a făcut câteva excursii în ţară, condus de Stahl380

şi Victor Ion Popa381 de la Fundaţii. Mi-a povestit mai multe impresii din cele culese, am reţinut două. Vorbind cu un ţăran de lângă Braşov, acesta îi povestea cum m-a văzut pe mine la Sinaia, când

aveam 7 ani; întrebându-l dacă astăzi m-ar mai recunoaşte, i-a răspuns într-un hohot de râs: chiar noaptea.

Cealaltă, la serbarea din 8 <iunie>, era aşezată lângă le o babă, care avea copile în pe teren, care i-a spus că băieţii n-au dormit toată noaptea, uitându-se la ceas, ca să nu fie în întârziere.

Încă una, povestită de el. Vorbea la ţară cu unul care-şi avea copile în la serbare şi întrebându-l dacă nu-i pare rău că nu-i ce.274, p.99> poate vedea, acesta i-a spus: am radio şi când aud strigătele de ura, aud distinct glasul copiilor mei.

Acestea era<u> ca să arate entuziasmul şi moralul poporului nostru.

El are legături cu Ducele de Guise382 şi, mai ales, cu Contele de

Paris383, pe care-l consideră mult superior tatălui său, zice că mişcarea regalistă este foarte puternică în Franţa şi să nu ne mirăm dacă, într-un curând, nu vom avea surprize. Iată o confirmare, din nou, a ştirilor> cari le primise Duduia, acuma anul, la Paris.

La 7, pornesc cu trenul la Constanţa, ca să m-îmbarc pe „Luceafărul”, pentru o excursie în mare. Plec cu Duduia, Urdăreanu, Mamulea, Stavăr, Puiu

Filitti, Radu şi Pavelescu. Prima dată când Duduia vine în tren cu mine. Este pentru sufletul meu o mare, foarte mare bucurie sufletească, în această chestie, fiece pas înainte înseamnă aşa de mult pentru mine.

Ajunşi la bord, am fost foarte mulţumit de vas, e drăguţ şi face o bună impresie.

ce.275, p. 100> Duminică, 12 iunie

Ziua mă apucă pe bord, în drum spre Bosfor. Pornim pe la 1 1/2, în cabină este o căldură insuportabilă, pe punte este răcoare, luna străluceşte>

cum numai pe mare poate s-o facă. Nesfârşita bucurie este de a putea vedea astfel un frumos vas despicând valurile închise ale mării. Încercăm să ne culcăm şi să dormim, imposibil, din cauza căldurii. Spre dimineaţă, ceva mişcare. Duduiei îi e rău, idem şi Stavăr. Duduia încearcă să se urce pe punte, dar tot n-are efect, abia când suntem la intrarea în Bosfor se îndreaptă. Ce splendid acest canal, răscruce a lumii. Numai la ’250 Klm de Constanţa, parcă eşti într-o altă lume. Aci, între Europa şi Asia, altă vegetaţie, altă lumină. Nu ne oprim, trecere până peste vârful vechiului Sarai. Ochii ţi se încântă privind

1938.255

aceste rămăşiţe emoţionante ale trecutului. Rumeli Hissar, ce.276, p. 101>

An<a>doli Hissar, cu turnurile atingând apa. Pe urmă, palatele vechi, care par, cele mai multe, închise, casele pitoreşti de lemn, amintătoarea (sic) povestirilor lui Lotim şi Claude Farrere385. Trecând ultimul cot, în faţa ochilor noştri apare, în toată splendoarea lui, Byzanţul, un atât enorm noian de istorie îţi vine în minte: purpura bizantină, splendoarea padişahilor, Constantin Brâncoveanu m şi atâtea altele. Splendid domină acest oraş, care astăzi moare, vechile locuri ale splendorii creştinismului ortodox, astăzi turtite însă de turlele islamice.

Nu sunt atât de fericit, împlinirea acestui vis de a... *, de a avea un yacht al meu, cu care să navighez în libertate şi, mai presus de astea, de a avea şi de a putea admira toate aceste frumuseţi cu tine, iubita mea, aceste trei ceasuri şi mai bine petrecute în Bosfor au fost pentru mine, care, din cauza atâtor evenimente şi griji, am pierdut mult din entuziasmul meu, un adevărat reviriment al sufletuelui> ce.277, p. 102> şi fiinţei.

Din nou, la ieşire, se mişcă niţel vasul, acelaşi efect asupra Duduiei.

Ea se culcă şi reuşeşte să adoarmă niţel.

O noapte şi mai splendidă, râul argintiu al luaei mă fermeca (sic).

Am putut dormi.

Luni, 13 iunie

La 7 1/2 sosim la Constanţa, am mers foarte bine şi destul de repede, o viteză medie de 14 mile; n-a fost în noaptea asta ceaţă, ca în cea trecută. Cine pare cel mai încântat, afară de Duduia, care, cu tot răul de mare, visează să reîncepem, este Mamulea, care, poate, în acest fel, îl voi împăca cu marea.

Reîntors la Bucureşti, ne năpădesc căldurile, este oribil, un zăduh îngrozitor.

<c. 178, p. 103> La; prânz, poftiţi la masă, noii preşedinţi de la

Casaţie, Andrei Rădulescu, Cihodaru387 şi Bădescu-Roşiori şi Liciu388, primul preşedinte al Curţii de Apel din Bucureşti.

Cei de la Casaţie, o foarte bună impresie, oameni liniştiţi şi cuminţi, având idei sănătoase şi văzând foarte bine rolul Justiţiei, aşa

cum îl văd eu, nu numai o aplicare a legilor, dar şi o funcţie socială, care joacă un rol precumpănitor în unele momente. Mai ales" Casaţia trebuie să-şi îndeplinească integral acest rol moral şi social, mai ales acuma, în aceste momente. Discutăm şi asupra reorganizării, distribuţiei dreptăţii, mai ales asupra faptului că instanţele trebuie să se apropie de împricinaţi, şi aprobă ideea judecătoriilor de împăciuire rurale, formate din notar (atunci când este licenţiat în Drept) şi

— Cuvânt indescifrabil.

256

Carol n, însemnări zilnice de doi ţărani, cât şi ideea judecătorului ambulant.

A. Rădulescu aminteşte cum acestea sunt chiar în tradiţia poporului şi cum acel ce, 279, p. 104> mare administrator al Regulamentului Organic.

Kisseleff389, a făcut înjghebări de acest soiu.

După amiaz, audienţe: Contele Racziński, ambasadorul Poloniei. Nu mi-a făcut o prea bună impresie, om pe care nu poţi să-l apuci, îţi scapă printre degete. I-am dat instrucţii să iee relaţii de la Beck asupra înţelegerii ce le-au luat marile puteri asupra chestiunei exportului de evrei.

L-am mai văzut şi pe senatorul belgian Bernique, însărcinat cu tratativele comerciale. În concluzie, necesitatea de ea> întări aceste relaţii, este necesar a termina aranjarea chestiunei Hidrofânei. Belgia este ţara care poate să ne ajute cel mai mult pentru reconstrucţia ţării. Belgia are bani şi poate să fie bancherii (sic) noştri, pot strânge bani de la toţi, fără nicio latură politică.

E o căldură insuportabilă.

Seara, cinematograf: *Un pariu original*, cu Willy Fritich *3M* br şi

Lillian Harvey, şi... (sic).

<c. 280> însemnări zilnice

14 iunie – 13 august 1938

Carol Rege voi. 5

<c. 281, p. 1> Marţi, 14 iunie

De dimineaţă, miniştrii obişnuiţi. Cel mai interesant, dr. Marinescu390, care, din nou, se plânge de lipsa de conştiinciozitate a personalului. Pe urmă atacă problema, aşa de importantă pentru noi, a coordonării serviciilor sanitare.

Trebuie ca Sănătatea, Munca şi Comunicaţi<i>le să se înţeleagă

să nu facă

„Duble emploi” * şi să se ajute unele pe altele. Chestiunea trebuie rezolvată, cu toate că sunt gelozii de bisericuţe. Dacă nu va merge, va trebui să-i strâng la un loc şi să-i silesc.

Comnen, cu raportul său, cu Bulgaria, bine, cu Ungaria, încă greu.

După-masă, Sir Reginald Hoare, care se prezintă pentru plecare în concediu. Atac în plin chestia economică, pe tema cunoscută a intereselor imperiale engleze. El atacă <pe> cea ungurească, din punctul de vedere al slujbă dublă.

1938

257

şicanelor agenţilor noştri administrativi periferici. De acest punct de vedere are dreptate. I-am mai vorbit de o intervenţie la Sofia şi i-am dat indicaţii să comunice conversaţia lui Chamberlain şi Halifax.

ce.282, p.2> Ieri a apărut în „Seara” lui Titeanu3”, acest foarte frumos articol asupra Strajei.

Miercuri, 15 iunie

Dimineaţa, miniştrii obişnuiţi: înalt Prea Primul, Siseşti, Mitiţă şi

Teodorescu. Agricultura se prezintă foarte frumos, cam lipsă de ploaie pentru păpuşoi.

După-amiaz, se prezintă Dianu392, noul ministru la Moscova. Îi dau indicaţii asupra atitudinii <pe> care trebuie să o aibă acolo. Relaţiunile noastre cu URSS trebuie să fie corecte, chiar politicoase, dar nu îndrăgostite, corectă şi bună vecinătate. E un vecin cu care nu poţi să fii duşmănos, dar interesele permanente ale României cer să nu fim nici prea prieteni. Nu-l invidiez în acel post, deşi este, incontestabil, foarte interesant.

La 4 1/2, la concursul hipic internaţional; se dispută cupa mea. Lupta e mare între francezi şi belgieni. Din fericire au câştigat-o ăştia din urmă. Nu mi-ar fi convenit, de punct de vedere, s-o iee unul dintre cei mari. Echipa franceză s-a prezentat admirabil şi unul dintre ei a luat premiul individual. Am fost foarte mirat de slăbiciunile ce.283, f.3 v> italienilor şi germanilor.

Seara am dat o masă tuturor echipierilor străini, erau şi cucoanele concurente, numai...” toate urâte, afară de una care pare cam curviştină.

Lângă mine, la masă, neamţul, un oarecare Weber, tip de ţărănoi

vulgar, dar deştept, pasionat după cai şi vânătoare, foarte uşor de vorbit cu el. Propune ca, pentru anul viitor, să se organizeze aci o săptămână hipică, cu o mare alergare internaţională. Am vorbit cu foarte mulţi, toţi şi-au exprimat mulţumirea de felul cum au fost primiţi şi de impecabila organizare a [l] concursului.

<f.4> Joi, 16 iunie

Dimineaţa, miniştri, dintre acei cari n-am putut să-i văd la ziua lor:

Argeşeanu, Căciulescu şi Colan.

Ou Argeşeanu insist să se reorganizeze, cât mai urgent, Casa de Credit a ofiţerilor. Aşa cum este acuma nu mai poate merge, căci nu corespunde la adevăratele nevoi ale ofiţerilor. Trebuie să se puie la dispoziţia lor un credit

— Pe fila caietului este lipit un decupaj din ziar, care conţine articolul respectiv.

** Cuvânt indescifrabil.

258

Carol II, însemnări zilnice ieftin şi uşor de dobândit.

După-masa, Veverka393, ministrul Czecoslovaciei, vine să mulţumească, în numele Guvernului său, pentru ajutorul ce l-am dat cu ocazia crizei. Acea vorbă spusă cu energie la Londra pare-se că a avut un efect admirabil.

Discutăm, în general, chestiunea, el o vede cum o văd şi eu, neutralizarea ţării lui şi deci stingerea focarului prin dispariţia Cecoslovaciei ca element activ din politica europeană. Nu crede însă ca Beneş va accepta vreodată acesta soluţiune. îl văd nemulţumit de şeful lui de stat.

ce.284, p.5> Vineri, 17 iunie

Majoritatea miniştrilor; lipsesc Ralea, în Germania, Cancicov, la

Balcic, în odihnă. Vine singur Colan, cu care aranjez ca luni să treacă interimatul lui Călinescu.

La prânz îl am pe domnul V. Świętoslawski, ministrul de Instrucţie a<l> Poloniei. Un om foarte plăcut şi instruit, Dr. În chimie, camarad cu

Preşedintele. A venit <însoţit>* de o suită de oameni distinşi, între care contele

Pototski, directorul Cultelor. În conversaţia cu ministrul se discută nevoia de a întări relaţiunile intelectuale între ţările noastre.

Văd, cu mare interes, că a studiat, cu foarte multă documentaţie, problemele, punând la bază cercetări statistice. Pe această bază vrea el să dezvolte învăţământul în ţara lui.

Cu contele Pototski am discutat chestiuni bisericeşti, îndeosebi legătura cu biserica noastră de stat. La ei, biserica ortodoxă este rusificată şi are absolută lipsă (ca şi noi, de altfel) de ierarhi, învăţaţi şi culţi. Stă ce.285, p.6>

[Stă] chiar mai prost ca noi. Din cauza lungii dominaţii ruseşti şi dominaţiunii catolice, ortodoxii sunt priviţi cu oareşicare sfială. Din aceste cauze, ei doresc o apropiere de biserica românească şi ar vedea cu ochi buni ca România să devie conducătoarea ortodoxiei în lume.

La 3, plec cu trenul la Constanţa. Grupul, de astă dată, este compus din: Duduia, Ernest, Malaxa, Puiu Filitti şi Radu. Sosim pe la 7 şi pornim spre

Stambul, pe la 8 1/2. O noapte ideală şi marea bună.

Cei cărora li-e teamă de rău de mare>, Mamulea le administrează pilule, cari par a avea un foarte bun efect.

După masă stăm pe punte privind cu nesaţ lumina argintie a lunii şi vârfurile albe ale valurilor ce lovesc coca vasului.

Din fericire, de astă dată, răcoare şi se poate dormi bine.

— Omisiune.

1938

25*

ce.286, p.7> Sâmbătă, 18 iunie

Suntem sculaţi pentru intrarea în Bosfor. La Büyükdere acostează o vedetă cu Te<v>fik Rtiştii Aras şi Celâf Boyar, preşedintele Consiliului, cari vin să mă salute din partea lui Kemal Atatürk", care, fiind bolnav, regretă că nu mă poate primi.

Stau de vorbă cu ei până ce aruncăm ancora în rada Istanbulului.

Vorbim, se înţelege, politică internaţională. Partea cea mai importantă o constituie relaţiile cu Bulgaria, Aras îmi spune că are deplină încredere în regele Boris şi că vede absolută nevoie de a se încheia, cât mai curând, o înţelegere cu ei, căci este o mare nevoie ca Balcanii să fie pacificaţi, i-am răspuns că şi <eu> sunt şi am fost totdeauna de această părere, toată politica mea a fost de înţelegere cu vecinii, dar că, cu toate că voim să facem această înţelegere, nu câştigăm nimica, acordăm noi, ca şi ceilalţi, un câştig moral Bulgariei,

dreptul de ce.287, p.8> reînarmare, fără a primi nicio compensaţie în schimb. Pe lângă aceasta, au mai avut loc, zilele trecute, unele incidente regretabile, cum au fost atacul comitagiilor 3! M (probabil bandiţi ordinari), cari au omorât un grănicer, şi chestia cupei Turtucaia a ştafetelor graniţei.

Aceştia nu creează o atmosferă prielnică unei înţelegeri şi ca ea să <Se> facă, trebuie ca astfel de incidente să nu se mai petreacă. I-am rugat, şi au promis, să spuie un cuvânt hotărâtor la Sofia. Am mai cerut să se hotărască un schimb de ambasadori, şi aci un rezultat favorabil, dar totuşi amânat pană la adunarea

Consiliului înţelegerii Balcanice, spre a păstra forma.

Am observat un spirit foarte duşmănos faţă de cehi şi uneul> de dispreţ faţă de Franţa, cu toate că chestiunea Alexandritei (sic) sunt convinşi că se va rezolva favorabil pentru ei.

Se pun, complet, la dispoziţie pentru vizita mea, păstrând, după dorinţa exprimată, ce.288, p.9> strictul incognito. Un lucru hazliu: când mi s-a prezentat preşedintele Consiliului, pe care nu-l întâlnisem încă, am întrebat ce meserie are. Aras mi-a răspuns: economist şi revoluţionar.

Mi s-a ataşat, pe timpul cât stau aci, pe dl. Zeki Polar, şeful de cabinet al lui Rtiştii Aras, un tânăr Dr. În drept din Paris, foarte agreabil şi cu care se poate sta de vorbă.

Pe la 11, părăsim yachtul pe vedeta „Agiar", pusă la dispoziţie de

Guvernul turc, şi începem vizitele. Primul omagiu îl aducem perlei

Byzanţului, Sfânta Sofia. Nemaifiind religie de stat, a fost uşor Turciei de astăzi să dezafecteze moscheea şi să transforme această bijuterie într-un muzeu de artă în text este: *Gerar*.

„În text este: *Aratiirk*.

260

Carol II, înseninări zilnice byzantină. Muzeul este încă în proiect, căci nu s-au scos decât marile pancarte verzi cu numele profetului şi s-a început lucrul la dezvelirea şi repararea mozaicurilor. Este într-adevăr o splendoare această architectură simplă, absolut primitivă, dar de inspiraţie genială.

Veşnic rămâne adevărul că simplitatea este ce.289, p. 10> ceea ce e mai fruin.; s, dar ce greu este să faci ceva simplu şi sobru. Aci toată bogăţia se găseşte în mozaicurile, căci, pe zi ce frece, se dezvelesc de

tencuiala care de veacuri le acoperă. A fost, probabil, un noroc această tencuială, căci ea a păstrat aceste miuni ale artei veacului V și VI după Christos într-o perfectă frăgezime. Sunt părţi cari lipsesc, dar aceste lipsuri sunt, probabil, pricinuite de cutremurele de pământ cari au fost foarte dese în acest colţ al pământului.

Întâiu ne-a condus așa-numitul conservator, un tâmpit cu mutră de eunuc (tare am impresia că este într-adevăr o rămășiță a baremelor imperiale), dar ajunși pe galerie avem norocul să fim întâmpinaţi de prof. Withmore din

Boston, însărcinat cu darea la iveală și repararea mozaicurilor. El ne-a luat, pe

Duduia și cu mine, să ne arate lucrurile cari nu sunt încă publice și cari sunt adevăratele bijuterii ale basilicei. Mai întâi, un cap al Sf. Ioan Botezătorul, comparabil cu cele mai frumoase picturi primitive italiene. La tot ce am văzut aci, aceeași frăgezime de culori, ace<e>ași graţie în ce.290, p. ÎI> desemn, nimica din rigiditatea și erotismul obișnuit al picturii bizantine. Sus ne-am urcat pe schele până în plafonul boitei altaralui, unde stăpânește, parcă azi ieșit din mâna meșterului, Maica Domnului și Christul Pantocrator, niște comori de nebănuit ale artei aceasta. Scări întortocheate, schele de ţi se par că la orice clipă se vor prăbiși sub greutatea ta, dar tot urcăm până sus. Odată sosiţi în vârf, ce răsplată pentru sufletul și ochii, poţe în să vezi minunea minunilor.

Coborând, ne arată încă câteva portrete de împăraţi și împărătesc o deosebită plăcere face să vezi un om ca prof. Withmore, care, cu atâta dragoste, și grijă lucrează aci de 7 ani. L-am întrebat cât timp crede că va avea de lucrat, mi-a răspuns: până la moarte.

De aci vizităm geamia Sultan Armed, una din cele mai> frumoase musulmane. Celeei 4 coloane de marmură, pe care se ţine toată clădirea, și faianţele albastre de pe pereţi îţi da<u> o impresie de forţă și de gingășie.

ce.291, p. 12> Până la masă, trecând prin așa numitul vechiul

Stambul, atât de cântat de Loti și Farere (astăzi complet dispărut, distrus, în mare parte, de foc), vizităm însă una din giuvaierile bizantyne, Cabrie Geamia.

O mică bisericuţă, clădită, mi se pare, de un împărat Teodosie (se zice că ar fi chiar înmormântat aci), și în care se găsesc încă multe și foarte frumoase mozaicuri aleii veacului al 12-lea, dar, cu toate

acestea, nu se pot compara cu acele din SE. Sofia. Mai sunt aci foarte interesante picturi cari seamănă cu acele

1938

261

din bolniţa Horezului.

Masa o luăm la Park Hotel, de unde e o splendidă vedere asupra radei, admirăm formele elegante ale Luceafărului, mâncare foarte bună.

După masă, la cererea expresă a Duduiei, ne ducem la marele bazar.

O porcărie fără seamăn, Orientul în tot ce are mai abject, murdar şi mai

„Bon pour les étrangers” *. Forfoteală de lume, ca peste tot în aceste părţi.

Totuşi găsim câteva covoare ce.292, p. 13> Inimoase, nimicuri de argint, 2

Icoane de argint şi stofe persiene, nu prea scumpe.

Întorese la bord, Răstii Aras cere să mă vază şi-mi comunică că

Atatürk doreşte, cu toate că e bolnav, să nu scape această ocazie ca să mă vază;

aranjez deci pentru mâne de dimineaţă, la 12, vizita mea pe bordul yachtului său, „Savarona”.

Din ţară. O telegramă a lui Călinescu, că, în timpul transportului celor daţi în judecată de la Miercurea Ciucului, au sărit din tren şi au evadat

Cantacuzino 395 şi Cristescu 396 (care? nu ştiu) 397; aceasta este plictisitor, căci eu îl consider pe nebunul acela cu nume de boier ca cel mai primejdios dintre toţi.

Este un nebun capabil de orice.

Ne culcăm devreme, căci mâne, de dimineaţă, iarăşi la drum.

Duminică, 19 iunie

La 10, plecăm tot cu aceeaşi vedetă să ce.293, p. 14> continuăm vizita la muzee. Primul în programul nostru este Muzeul de Antichităţi. Aci se găseşte, ca piesă principală, aşa-numitul sarcofagiu al lui Alexandru cel

Mare398, una din splendorile artei eleniste, deşi de o epocă mai târzie. Toate hautreliefurile sunt de o perfecţiune uimitoare şi au avantajul de a fi păstrat o parte din policromia lor originală. Mai sunt

multe lucruri frumoase şi interesante aci, încă vreo 4 sarcofage minunate, cum e acela al bocitoarelor, dar nimica nu poate să bată în splendoare acea piesă unică din sculptura grecească.

La 12, eu mă găsesc la debarcaderul de da> grădina Dolma Bahce, * *, unde mă aşteaptă ROstu Aras, ca să mă ducă la bordul yachtului „Savarona”, pentru vizita lui Kemal Atât Qrk. Cum mă urc pe bord, el mă primeşte cu câteva fraze bine rostite în franţuzeşte. Am fost luat prin surprindere. Mi se spusese, aseară, că e bolnav în pat şi că să-<l> scuzez că mă va primi culcat, încât nu mă

— Două cuvinte indescifrabile.

** bun pentru străini.

„* în text este: *Bakehe*.

262. Carol II, însemnări zilnice aşteptam să fie chiar el la scară, să mă ce.294, p. 15> primească. Mă conduce în cabina-birou şi acolo, cu ţigări şi cafele (sistem vechi turc), stăm de vorbă.

E un om de talie mijlocie (nordicii ar zice mic), aspect energic, nas pătlăgică, ochii albaştri, cu privire pătrunzătoare, face bună impresie, dar şi mai bună când vorbeşte. E clar, energic şi precis în vorbe şi idei.

Reluăm în conversaţie mai toate punctele discutate ieri cu Aras şi constat un complet acord asupra tuturor chestiunilor.

Aceeaşi impresie asupra Czecoslovaciei. Acuză pe Beneş de a nu pricepe situaţia de azi, singura soluţie posibilă este federalizarea şi neutralizarea ţării, îi e însă teamă că preşedintele nu va primi această soluţie salvatoare.

Se înţelege că conversaţia alunecă asupra înţelegerii Balcanice, comunitatea de interese între noi, prietenia care ne strânge, România de Turcia.

Vorbeşte de prietenia puternică între Turcia şi Grecia, exemplu uimitor a doua naţiuni cari de veacuri s-au duşmănit şi care astăzi sunt ce.295, p, 16> strâns unite. Şi cine a făcut această minune, pe de o parte, Gâzi Kemal Paşa, acela care a izgonit pe greci din Asia Mică, după crunta bătaie de la Eski Shehir* şi Afin

Karahisar, iar pe de alta, întâiu Venizelos399, eternul revoltat împotriva turcilor în

Creta şi în războiul din 1913, şi generalul Metaxa<s>400, şeful de stat major al armatelor greceşti bătute de Kemal. E un frumos exemplu şi care ar trebui să fie un imbold pentru viitor. Vorbim de

bulgari şi de proiectele în curs, Kemal îşi exprimă admiraţia şi încrederea în Boris. Atrag atenţia asupra incidentelor caii ne-au plictisit zilele acestea, dă toată garanţia că ei sunt pavăză pentru purtarea bulgarilor în viitor. De aci, conversaţia alunecă, natural, asupra nevoii ca înţelegerea Balcanică să nu fie numai una politică, dar şi cuna> militară, armatele noastre să fie din ce în ce mai strânse. Eu mai adaug că şi legăturile economice sunt şi ce.296, p. 17> ele un punct primordial de înţelegere.

Mai adaug că odată Bulgaria atrasă în sfera noastră de acţiune, se va putea întinde înţelegerea prin Polonia spre baltici. Răspuns, Turcia este foarte fericită de alianţa româno-polonă şi vede, prin ea, mijlocul de a putea avea cele mai bune legături cu Polonia, cum, de altfel, România trebuie să profite de legăturile turcilor cu URSS. Ştiu că aci stă greutatea pentru acest proiect, ruşii nu prea văd cu ochi buni legăturile directe cu Polonia. Totuşi nu cred să fie greutăţi de neînvins şi, cu răbdare, acea supremă virtulc a regilor, voi putea, într-o zi, să văd realizat acel vis, Uniunea Baltică – Marea Neagră – Balcanii.

Atac pe urmă problema emigrării turcilor de la noi şi obţin ca această

Corect: *Yenişehir*.

1938

263

chestiune să nu fie grăbită. Kemal primeşte cu plăcere. Mai amintesc şi chestiunea ambasadorilor, primind asigurări, cu rezerva care mi-a făcut-o ieri

Aras.

După o oră de foarte agreabilă conversaţie, ce.297, p. 18> iau rămas bun şi părăsesc „Savarono”, cel mai mare (6200 tone) yacht din lume. N-am putut să-l văd, dar ceilalţi zic că e de toată frumuseţea şi foarte spaţios. Masa o luăm la „Therapia”-hotel, quelconque*, masa mediocră, dar privelişte splendidă.

Ne întoarcem la Istanbul cu vedeta, delicios drum, aproape de malul european. La Stambul continuăm a vizita locurile interesante, vechiul Sărai.

Aci începem cu ceea ce este mai frumos, Tezaurul. Într-adevăr este un tezaur plin de nestemate. Acuma vreo 16-17 <ani> l-am văzut. Atuncea era foarte prost aranjat, astăzi bogăţiile sunt expuse şi arătate în adevărata lor valoare. În prima sală, deosebit, sunt costumele de

paradă ale sultanilor, începând cu

Mohamed al II-lea *m*, cuceritorul Constantinopolului, şi până la Abdul Aziz402.

Unul mai frumos ca altul, stofe splendide şi egrete împodobite cu nestemate. De remarcat, un pumnal, conţinând 3 smaragde mari de ce.298, p.

19> toată frumuseţea şi o egreta cu un rubin splendid. Pe urmă, armura cuceritorului Bagdadului, împodobit<a> cu briliante şi smaragde. În a doua sală predomină stofele. Sunt uimitoare. Tot aci mai este şi un Tron de aur, bătut în smaragde.

Vizităm, pe urmă, chioşcurile şi haremul. Interesant de punct de vedere al vieţii, dar altfel oribil, în afară de faianţe, dintre care unele sunt <cu>

adevărat frumoase. Acest harem este un fel de închisoare, cu anumite bogăţii, dacă vrei, de-un gust adevărat, bon pour rOrient".

La insistenţa lui Malaxa, mai vizităm şi muzeul de covoare de pe lângă moscheea Sule<i>manie. Sunt, incontestabil, şi aci piese de toată frumuseţea, dar într-o stare de conservare mai mult decât mediocră.

Întorşi la yacht, mai toată lumea e moartă de oboseală, din cauza caldarâmului, îndeosebi Duduia.

Seara, la masă, preşedintele Consiliului, Rustu Aras, Lucasievicişi însoţitorul nostru din aceste zile. Şi Duduia este la masă, prima ce.299, p.20>

dată cu lumea simandicoasă, lucru care pe mine mă face nespus de fericit, este încă un pas înainte.

Masă animată, comeseni agreabili, se înţeleege> că se vorbeşte şi

* oarecare, bun pentru Orient.

264 Carol II, însemnări zilnice politică, în linii generale.

Aras mulţumeşte cu plecăciuni pentru permisiunea de a mai încetini ritmul exportului de turci de la noi. Fi o consideră ca un succes diplomatic al lui, şi eu, pe de altă parte, o consider ca o binefacere pentru noi. Frumos de tot este cum aceşti doi miniştri vorbesc cu căldură, respect şi dragoste de şeful lor. Pentru ei, şi ei zic pentru Turcia întreagă, şeful este Dumnezeul lor. Pe Dumnezeu poţi să-l discuţi, dar pe şeful nu. Tot ce porunceşte el este sfânt, dar ce porunceşte este adânc chibzuit şi discutat. Se hotărăşte, după ce chestiunea a fost prelung dezbătută, după ce a luat toate avizurile care

le-a crezut de cuviinţă, dar odată hotărârea luată, oricare ar fi ea, nu se mai discută şi se execută, fără şovăire. Acelaşi lucra se petrece în toată administraţia. Am mai vorbit şi despre situaţia economică, cari e<în

zic că e foarte bună, ce.300, p. 21> buget de 27 miliarde, care se obţine cu toată scăderea impozitelor. Organizaţia lor economică este în mâna unor anumite bănci, ale statului sau la care statul are majoritatea. Căile ferate, în lungime de 10.000 km, ale lor, cu tarife scăzute, excedentare într-atâtea încât toate noile investiţiuni se fac din beneficii.

La plecare, ei exprimă bucuria că am venit din nou pe la ei şi că l-am văzut pe Atatürk. Pare-se că această vizită i-a făcut un foarte mare bine, l-a lecuit şi că se simte mult mai întremat. Mi-au comunicat că, îndată ce va fi destul de bine, va reîntoarce vizita la Constanţa. Mi-e teamă ca nu anul acesta, căci el trebuie să păstreze un repaus complet de 4 luni.

Luni, 20 iunie

La 10, părăsim rada Stambulului şi ne îndreptăm către insula

Prinkipo. Faimoasa ce.301, p.22> şi atât de lăudata Prinkipo. Debarcăm cu o şalupă a yachtului, nu fără peripeţii; cauza, pasagerii, nu marea. Fatalmente, când eşti pe mare, nu eşti pe lac şi sunt valuri care produc diferenţe de nivel.

Malaxa nu prea părea fericit şi făcea observaţii ironico-amare ofiţerilor;

Urdăreanu a culcat-o pe Duduia.

Incontestabil de Prinkipo e frumos, dar mă aşteptam la mai mult, pentru mine a fost o decepţie, credeam că vegetaţia era mai luxuriantă, poate că [în primăvara aşa este. Seamănă cu orice orăşel de pe coasta de apus sau riviera italiană. Suntem primiţi de subprefect (caimacam), cu nepoata sa, ca interpretă, căci el nu ştie boabă de altă limbă decât turca. Iacem, într-o trăsură, turul insulei şi iar ne întoarcem la bord.

Plecăm spre Caspoli, unde ne oprim o clipă ca să luăm provizii, şi pe urmă spre casă. Pe tot lungul Bosforului, până în intrarea în Pontul Euxin, facem să ne urmărească vreo 20 de pescăruşi, dându-le pane.

Ce spectacol splendid este să priveşti acel ce.302, p.23> splendid

1938

265

zbor de planor ce-l t'ac aceste păsări; cum ştie să profite de orice curent spre a se înălţa şi lua avânt, pe urmă răsturnările pe o aripă şi picajele drept pe suprafaţa valurilor spre a ridica în cioc bucata de pane.

Pe Marea Neagră este ceva hulă şi un vânt destul de puternic. Stau cu

Duduia şi Puiu <Filitti> pe bord. Duduia suportă cam două ceasuri mişcarea, dar pe urmă i se împlineşte sorocul, din fericire tot răul ei nu durează un ceas şi poate să doarmă. La masă nu vine, de altfel suntem reduşi, căci şi Malaxa străluceşte prin absenţa sa şi Ernest nu rezistă până la sfârşitul cinei.

Majoritatea celor de pe bord sunt bolnavi.

Marţi, 21 iunie

La 10, debarcarea şi pornirea cu trenul spre Bucureşti. E destul de cald, ce.303, p.24> dar făcând curent te răcoreşti.

La gară, Călinescu, Comnen şi Ghelmegeanu. La patru, primesc în audienţă pe Hedwige, Principesă de Sixte Bourbon Parma. O femeie care ar putea fi frumoasă, dacă n-ar avea o gură prea mare. E o mare prietenă a lui

Paul. Conversaţie vioaie, admirativă a ţării. Povesteşte anecdote politice, din care iată una: Era la masă cu Laval403 şi încă unul dintre miniştrii francezi;

venind vorba despre familia regală franceză şi întrebată dacă e bună înţelegere între descendenţii celor două linii, la care ea răspunde: „Les Bourbons ne peuvent pas tout a fait oublier que les Orléans ont vote la mort du Roi „4 (M.

— „Mais alors şi cela se saur<r>alt cela pou<r>alt leur faire beaucoup de tort" *, răspunde Laval. Iată oameni cari au învăţat carte şi au pretenţia de a conduce lumea. E trist.

Seara, masă la Regimentul Mihai Viteazul, spre a serba cei 7 ani ai mei ca şef al regimentului; de fapt sunt 8 ani. După o cuvântare, comandantul cel Niculescu-Cociu îmi oferă insigna de 7 ani, pe care Paul Teodorescu, comandantul ce.304, p.25> de atunci, mi-l pune în piept. Urmează o mică reprezentaţie: Mânu405 şi Tănase406. Atmosferă bună, cu toate că n-am putut lua suficient contact cu ofiţerii. Nu este totuşi acelaşi spirit ca la Cavalerie sau la regimentele de vânători.

Miercuri, 22 iunie

Miniştrii obişnuiţi, dimineaţa; la prânz, la masă pe Patriarch, pe care îl pui în curent cu cele întâmplate la Stambul. Remit lui Adrian Maniu407 marele premiu pentru literatură.

* „Burbonii nu pot, totuşi, uita că familia Orléans a votat moartea regelui”.

— Dar, atunci, dacă asta s-ar a/ta, le-ar putea face mult rău.

266 Carol n, însemnări zilnice

După amiaz, Comnen, pentru cele ce le-am vorbit cu Aras & Atatürk, este în toate de acord. Această punere la punct a chestiunei era cu atât mai necesară, cu cât intrigile în corpul diplomatic începeau să mişune, cel care

<clic>tează* cele mai multe este porcul de Sola408. S-au dus până acolo încât să se povestească ce.305, p.26> că m-aş fi întâlnit cu un reprezentant al lui

Stalin409 şi câte şi mai câte inepţii de acest soiu, mai mari sau mai mici.

Joi, 23 iunie

Cam cu o lună întârziere, se deschide astăzi Luna cărţii. Călinescu îşi face prima apariţie publică în noua sa calitate, de ministru al Educaţiei Publice.

Ţine un bun discurs. Urmează încă 4, destul de slabe. Răspund tuturor printr-o cuvântare, în care, pentru prima dată, am amestecat cultura cu politica, arătând importanţa ce o au elementele de cultură în dezvoltarea politică a unui stat.

Expoziţia, mai slabă ca producţie decât în trecui, afară de editurile mele, cari stăpânesc situaţia, şi Enciclopedia Românească, care apare cu acest prilej. Pavilionul, pe cheiul Gârlei, este frumos. Căldură mare astăzi.

La prânz, dl, Villen Boyen, Preşedintele ce.306, p.27> Băncii

Reglementelor Internaţionale, şi Mitiţă Constantinescu, ca guvernator al B.N. R.

Nimica deosebit de spus. Pare un tânăr simpatic, care îşi cunoaşte meseria, dar nu prea mi-a făcut o mare impresie, poate şi căldura ajută la acest sentiment de apatie.

Vineri, 24 iunie

Un singur ministru, Ghelmegeanu. Pe urmă, depunerea jurământului noului episcop unitarian, Dr. Bela Varga. Ţine un frumos

discurs în româneşte, destul de pasabil. Eu vorbesc cu el englezeşte. Îmi face o impresie bună şi se zice că e om de înţeles.

Urmează jurământul controlorilor generali: Zenovie, general N.

Mihăilescu, N. Leon410, 1. Teodorescu, avocat Sturdza şi general Iorgulescu.

Îi reţin la dejun. Atmosferă caldă şi vioaie. Profit de ocazie să le dau instrucţii şi sfaturi. Par convinşi de nevoia lor şi de felul cum trebuie să-şi îndeplinească ce.307, p.28> îndatoririle.

La 16, 30, lui consiliu pentru ridicarea vieţii sociale la sate. Asistă: I.

P, S.S., Ionescu Siseşti, Armand Călinescu, Ghelmegeanu, Mitiţă

Constantinescu, Colan, Argeşeanu, Ralea, Dr. Marinescu, Guşti, Toni.

Măgureanu4", Şoimescu, C. Teodorescu, din partea cooperativelor, şi general

Alimănescu.

* începutul cuvântului este neclar.

1938

267

CAisti expune ideea şi fiecare pe rând îşi spune părerea... Văd cu plăcere, că ideea a prins, dar totuşi văd marile greutăţi de realizare. De fapt, este vorba de a se generaliza, legifera şi susţine, opera care până acum am făcut-o numai eu cu Fundaţia Principele Carol. Dacă reuşeşte, şi va trebui să reuşească, va fi salvarea satelor şi renaşterea României.

Sâmbătă, 25 iunie

Căldura domină ziua.

Altfel nimic de observat.

ce.308, p.29> Duminică, 26 iunie

Tare e cald şi astăzi.

Dimineaţa, fac pe putorile. Rămâne Duduia la masă. După tradiţie, mă duc la alergări, hipodromul Băneasa, pentru premiul regal, câştigat şi anul acesta de Schwartz, pentru ea> 6-a oară. Botos, îmi spune că mai doreşte s-o mai câştige de 60 de ori, neruşinare jidovească.

Îmi vin [el în minte zilele de înainte de război, când aceste alergări duminicale erau o funcţie socială, aproape obligatoare pentru membrii familiei regale. De câte ori n-am primit observaţii, de la Mama, că nu m-am dus şi că preferam partida zilnică de tenis.

Fiind cald şi sezonul prea înaintat, puţină lume.

Seara, obişnuitul dineu la Jokey-Club. Mai multă lume ca oricând. Se vede că îngrijorările unor exageraţi, despre manifestaţiuni şi primejdii, au fost complet exagerate. Masă bună, am vorbit cu cât mai multă lume. Cu Sola, care-mi anunţă că pe la sfârşitul anului ce.309, p.30> va fi rechemat (din fericire) şi înlocuit cu Lechio, fratele şefului echipee în de călăreţi, care a fost aci zilele trecute. L-am rugat să intervie la unguri pentru înţelegere. Mi-a spus că nu poate să o facă.

Cu Bardossy4U am atacat, din nou, chestiunea înţelegerii între noi.

S-a plâns de persecuţi<i>le maghiarilor, cu foarte multe exagerări. Am impresia că e de bună-credinţă, dar tendenţios şi prost informat.

Am mai văzut, cu mare plăcere, prietenii de altă dată, Ionică Rosetti

Bălănescu, Nindi Romalo şi Alecu Băicoianu 4 i3; <pe> acesta din urmă nu l-am mai văzut din timpul războiului.

Luni, 27 iunie

Dimineaţa, Argeşeanu şi Călinescu; cu primul, lucruri curente, decretele noilor sublocotenenţi. Din nou atrag atenţia asupra nevoie în de a reorganiza Casa de Credit a ofiţenelor, ce.310, p.30 bis> aşa încât să poată face împrumuturi ieftine.

268 Carol II, însemnări zilnice

Cu Călinescu, vorba merge, mai ales, asupra noului său minister, despre care el este îngrozit de ce a găsit acolo. O desăvârşită debandadă, o şperţuială fără seamăn, nicio regulă, nimica. De pildă, nu exista o evidenţă a personalului de control, nu ştie nimeni cum sunt inspectorii, de cine, unde şi când au fost numiţi. Totul era la bunul plac al unor titonosauri, care explo<a>tău publicul şi învăţătorie m şi terorizau ministrul.

Din nou căldura domină ziua. Spre seară mă duc la Scrovişte, pentru a vâna ţapi. Trebuiam să găsesc unul, pe care-l văzuse Chemeux, foarte frumos, pare-se; era regulat, dar, se înţelege că, tocmai când vin eu, lipseşte de politeţe şi se abţine de la vizita cotidiană, cu toate că l-am aşteptat 2 ceasuri.

Ne-a apucat o ploaie foarte binefăcătoare, care a răcorit mult aerul.

Până la sfârşit, de pe un alt observator am tras un ţap, nu prea

frumos.

La Bucureşti n-a plouat şi cu toate că aerul ce.31 l, p.31> s-a răcorit, e zăduf şi în casă foarte cald.

Seara, cinematograf, filme nu prea faimoase.

Marţi, 28 iunie

Căldură înăbuşitoare, toată ziua.

Dimineaţaca de obicei, miniştrii: Marinescu, Ralea şi Comnen.

Marinescu se plânge continuu de necinstea şi lipsa de capacitate a fi]

personalului său. De pildă, citează cazul dr. Slătineanu (Turcul) I14, inspector general şi directorul Institutul de Igepenă din Iaşi, care, de ani de zile, întrebuinţează sanatoriul Erbiceni ca proprietatea sa, dând statului un venit anual de numai 9.000 lei, o ruşine!

Nu există un inventar al avutului statului; la el, la Minister, a găsit că are proprietăţi de vreo 20.000 hectare, carise înţelege, nu dau niciun ce.312, p.30 ter> venit. Bani sunt mulţi, nu suficienţi, dar bugetul a fost prost alcătuit şi se irosesc banii.

Ralea povesteşte din Germania, de unde s-a întors foarte impresionat din ce a văzut ca organizaţie muncitorească.

Comnen, lucruri curente. Am mai revizuit noua lege a Ministerului.

După masă, Thier<r>y 115, ministrul Franţei, îmi aduce medalia de aur a Educaţiei Fizice, ca o recunoştinţă a muncii mele strejăreşti, aşa zice el.

Adevărul este însă altul. Din nu ştiu ce cauză, Preşedintele Republicii a uitat să mă felicite anul acesta pentru 10 mai şi 8 iunie, am reclamat şi, drept compensaţie, mi-a trimis medalia. Cest am moins un geste aimable. Pe urmă.

Este. cel puţin, un gest amabil.

1938

269

se prezintă ataşaţi militari bulgari, pentru schimbul de serviciu…

La 4 1/2, Consiliu de Miniştri, foarte lung, ţine până la 8 – 8 1/4. E de alcătuit; un program redus de guvernare şi intensificat<a> propaganda asupra rezultatelor regimului. Fiecare ministru şi-a expus realizările şi proiectele. S-aii făcut foarte multe, cari nu se văd. S-a lucrat pe tăcute, ce.313, p.31 bis> dar s-a lucrat. Puţini pot să-şi

închipuie câte au fost de dres, ce enormă curăţire a trebuit să se facă. Nu s-a luat nicio hotărâre, urmarea fiind pe joi, la 11.

Seara, două filme foarte bune: *„Se caută o femeie”*, cu Maureen

O'Sullivan4U şi MacGray, şi *„Sub două drapele”*, cu Ronald Colman417 şi

Claudette Colbert.

Miercuri, 29 iunie

Sfântul Petru şi Pavel, zi colosal de caldă. E sărbătoare, profit să nu fac nimica. Pun în Vegulă unele scripte şi lucrez la mărci.

Seara, cinema, două filme bune, unul nemţesc, *O anumită femeie*, după Oscar Wilde 418, şi altul, *Detectiv american*.

Azi de dimineaţă s-a întors Mihăiţă din cursul de sintetizare; e foarte mulţumit şi vorbăreţ chiar.

ce.314, p.32> Joi, 30 iunie

Din nou o zi foarte caldă şi în care am avut berechet de lucru.

Dimineaţa, la 11, Consiliu de Miniştri, în continuare<a celui> de marţi. Au fost prezenţi Cancicov şi Iamandi. S-a continuat cu expunerile şi s-a trecut la discuţii. Aceeaşi impresie domină că, într-adevăr, s-a făcut mult, adică s-a dres mult din cele ce Ies. Ăsat trecutul.

Hotărârea ce s-a luat e că se va redacta (înalt Prea Primul cu

Călinescu) o declaraţie ministerială, în care să se arate ce s-a făcut şi care este programul de realizări imediate ale Guvernului. Călinescu, cu [cu] concursul celorlalţi miniştri şi cu organele tehnice va pregăti un film de propagandă, care, prin imagini şi grafice, să arate realizările din aceste 4 luni.

După masă, un francez, dl. Champion, mare industriaş şi petrolist (e interesat în „Steaua Română”). Întâi reclamă că Ministerul de Comunicaţii nu s-a ţinut de contractul ce l-a avut cu Uzinele Franco-Române din Galaţi. I-am explicat, ce.315, p.33> pe cât se poate, că toate aceste contracte au fost prea oneroase pentru buget şi deci a trebuit să fie reduse. Este o măsură generală şi nu specială pentru societatea ce-l interesează.

Pe urmă mi-a vorbit de inte<n>ţiunea sa de a crea noi fabrici pentru armament. L-am sfătuit să n-o mai facă, căci statul nu mai poate susţine mai multe decât sunt, dar, dacă vrea să facă un lucru util şi are bani pentru industrie, să înjghebeze una chimică, care lipseşte cu desăvârşire la noi în ţară. În această

direcţie e cu atât mai uşor pentru dânsul cu cât fiind interesat în petrol, o poate organiza ca o anexă a acesteia. Baza acelor mai multe din aceste industrii este gudronul din reziduuri. Petrolul este tot aşa de utilizabil pentru aceasta ca <şi

cărbunele. Mi-a răspuns că ideea e bună şi că va lua imediat măsuri de studiu.

La 6, serbarea de 25 ani ai Regimentului 1 Grăniceri. Mor de căldură, fiind în kaki şi cu pelerina Mihai1 Viteazul. Serbarea, foarte bine; decorez drapelul cu însemnul onorific de 25 ani. Urmează o serbare sportivă foarte reuşită, perfect ce.316, p.34> organizată şi executată. Regimentul are şi o capelă, lucru rar şi care ar trebui generalizat. Am fost foarte mulţumit de ce am văzut.

Înainte de masă, Duduia vine să ia rămas bun, căci, la 22, să plec spre

Sibiu.

Noaptea, din fericire, răcoare şi pot dormi.

I

Vineri, 1 iulie

Ziua, consacrată înaintării noilor sublocotenenţi. Anul acesta s-a ales pentru tradiţionala serbare Şcoala de ofiţeri de infanterie „Principele Carol” din

Sibiu. În drum spre şcoală, măsurile de ordine au cam golit străzile, dar mai aproape de şcoală se mai îndeseşte lumea, destul entuziasm. Salutul străjeresc domină peste tot. Serbarea, în speţă, bine, afară de unele detailii cari încă nu le pot obţine. La mulţi dintre comandanţii noştri militari este ce.317, p.35> o lipsă de simţul de estetică, care adesea frizează bunul simţ, n-au ide<e>acum să întrebuinţeze spaţiul bine, sau e lăbărţat sau prea înghesuit.

— E şi o rutină moartă şi o lene de gândire. Ar putea să înveţe de la Straja Ţării, unde, poate, graţie profesoarelor de balet, aranjamentele de ansamblu sunt perfecte.

Promoţia din anul aceste e botezat<a> „Şelimbăr”, ceea ce mi-a permis să fac un frumos discurs, în care a<m> făcut antiteza între bătălia care ne-a dat prima unire şi între unirea definitivă, realizată prin credinţa, cât şi între victoria din 1599 şi drama din 1601.

La masa elevilor, şeful promoţiei de Infanterie ţine o foarte frumoasă şi inimoasă cuvântare. Promit, cu începere de anul acesta, să

dăruiesc şefilor de promoţie din fiecare şcoală sabia lor de ofiţer.

După serbare, vizitez arsenalul Frontului de vest. foarte bine înzestrat şi condus de lt. col. Ţuchel. Un singur păcat, că este în mijlocul oraşului şi n-are legătură cu Calea Ferată.

După masă, plec la Orăştie, spre a vedea” ce.3 l8, p.36> staţia de încărcare a Reşiţei. Până la Sebeş, şoseaua internaţională perfecta, dar de aci înainte, un dezastru, să vedem ce vor da lucrările din anul acesta.

N-am fost mulţumit de ce am văzut. Din cauza unor greşeli tehnice.

1938

I

271

Instalaţia e în mare întârziere, trebuia să fie gata la 1 octombrie anul trecut şi tare mi-e teamă că abia la acea dată anul acesta va fi în stare de a funcţiona.

Telefonat Duduiei, care e mulţumită de serata ei de azi-seară la Clubul marei finanţe. Primită de Argetoianu cu gluma: „Je crois que vous êtes encore plus inconue que moi” *, a fost punctul de atracţiune a serei. Eu sunt foarte mulţumit de orice manifestaţie de acest soi, căci fiecare este un pas înainte pe calea normalizării şi împăc<i>uite-i lucrurilor.

Bonne nuit, ma chérie, je t’adore”.

ce.319, p.37> Sâmbătă, 2 iulie în continuarea vizitării fabricilor de armament, astăzi, la 8, 45, debarcarea la Braşov. Malaxa ne aşteaptă în gară şi plec, cu el şi Mihăiţă, la staţia sa de încărcare din Tohanul Vechiu. Aci mă aşteaptă o adevărată surpriză plăcută, instalaţia e gata şi în plin lucru. Cu cât ieri am fost nemulţumit, cu atât astăzi sunt pe deplin satisfăcut. Cu talentul său de organizare, în 9 luni, a construit şi pus în funcţionare această fabrică, care pentru cauze de siguranţă, se întinde pe o suprafaţă de 250 hectare.

Vizităm diferite secţiuni. Întâiu focoasele; extrem de interesant de văzut cum se montează şi se încarcă aceste mici obiecte, adevărate ceasornice, şi cari trebuie să fie de o precizie extremă, ca să funcţioneze cum şi când trebuie şi, în acelaşi timp, să nu prezinte nicio primejdie. Pe urmă, staţia de încărcare a proiectilelor propriu-zisă. Totul în lucru şi gata de livrare un număr de 3.000 de bucăţi. Mi-a săltat inima de mândrie văzând această frumoasă <c.

320, p.38> realizare românească. Popotă pentru lucrători, unde pot mânca <cu>

3 lei un fel, şi cazinoul funcţionarilor, toate perfect amenajate. Mai vizităm şi

Infirmeria, se poate mai bine zice, micul spital, de 16 paturi, cu toate cele necesare, chiar sală de operaţie după ultimele cerinţe ale vremii.

În Cazino mi se dă o gustare, sau mai bine zis, o adevărată masă, un banchet. Mâncarea, excelentă şi din belşug, ţuică superlativă, vinuri extra. Cu toată căldura, mănânc, aşa e de bună.

De aci la Braşov, unde, în galop, vizităm uzinele de tunuri şi muniţiuni „Asta-Reşiţa". Bucurie de a le vedea în lucru. Se termină al doilea lot de tuburi amovibile de 75 mm. şi în plin lucru se găseşte al treilea lot. Sunt condus de directorul, ing. Ghenea 419, fiul generalului. Se pare că a moştenit calităţile tatălui său, lucrează cu pricepere şi energie.

Unul dintre visurile mele de 8 ani, în sfârşit îl văd realizat: fabrica de

„Crect-ca dvs. sunteţi şi mai necunoscută decât mine".

„Noapte bună, dragaonea, te ador.

272

Carol II, însemnări zilnice tunuri româneşti. Este, incontestabil, meritul lui Malaxa şi Tătărescu, care, cu stăruinţă, au reuşit să realizeze acest ce.321, p.39> lucru, în care prea puţini au crezut.

Cred că decoraţia „Marea Cruce a Coroanei", <pe> care i-am înmânat-o azi lui Malaxa e pe deplin meritată. Termin printr-o vizită, mai puţin îmbucurătoare, Fabrica Voinea, unde ar fi trebuit să se fabrice mortierile

Brandt. Aci, mare întârziere, se lucrează numai la corpurile de obuze şi la părţile accesorii ale mortierului. Ţeava, lucru de fapt cel mai important şi cel mai uşor, nici vorbă, de altfel nici n-am văzut vreo instalaţie pentru aceasta.

Când se cheltuiesc atâţia bani, vrea<u> să şi văd un randament real.

După această vizită, întoarcerea la Bucureşti; n căldură.

Duduia e, din păcate pentru mine, ocupată, are invitaţi, sau, mai bine zis, s-a invitat lume la dânsa. Mă bucuram atâta, după două zile de absenţă, să regăsesc pe iubita mea.

ce.323, p.40> Duminică, 3 iulie

Azi căldura a bătut recordul, au fost 38 grade la umbră şi peste 50 pe pământ.

Văicăreală toată ziua din această ca<u>ză, chiar eu, care suport foarte bine, fără să mă plâng, aceste intemperii.

La 7, poker: Ernest, Nicu Condiescu şi Gabrilă (sic). Jucăm pe terasă şi ne bucurăm de orice adiere. Duduia e prăpădită.

Luni, 4 iulie

Noaptea, din fericire, s-a răcorit, am putut dormi iară prea mare chin.

Miniştri ogijnuiţi, dimineaţa. Nimica demn de însemnat.

La 4 1/3 Consiliu de Miniştri, care a ţinut până la 8. S-a discutat chestiunea zbumpetei şi s-a ajuns la concluziunea că se vor lua ce.323, p.41>

<măsuri> administrative şi se vor înfiinţa comitete cetăţeneşti de control. Pe urmă, pentru funcţionari, se vor crea, un lucru pe care de ani de zile îl preconizez – economatele – pe ministere, în care ei vor găsi cele necesare la preţuri reduse.

Se discută etern chestiunea de a ridica lefurile funcţionarilor; eu sunt contra, căci nu ajută la nimic, imediat se ridică preţul vieţii, rezultatul deci, nul.

Eu propun să se vânză tuturor funcţionarilor cele necesare; hrană, îmbrăcăminte, coloniale etc., la preţuri care să întreacă foarte puţin cele de engros. Spre a împiedica abuzurile, s-ar da, odată cu leafa, uit carnet de bonuri, cari să reprezinte drepturile pe un anumit timp.

Specula, în timpul din urmă, a – luat nişte proporţii uimitoare, sunt anumite alimente cari de la producător la consumator cresc cu 450%.

1938

273

Temperatura mai decentă, a plouat şi s-a răcorit.

Duduia are lume la ea. Mă culc devreme. Soseşte astă seară trista veste a morţii ce.324, p.42> Suzannei Lenglen419 al, cea mai mare champioană de tenis a zilelor noastre; consider că a fost mai mare chiar decât Tilden. Moare la 59 de ani de anemie pernicioasă.

Marţi, 5 iulie

Dimineaţa, examenul de limbă română al lui Mihăiţă. Constat că posedă materia, dar e leneş în exprimare şi vorbeşte mult profesorul,

care, de altfel, face o bună impresie, Medioglu, şi e foarte iubit de copii.

După furtuna de azi seară şi ploaia din timpul nopţii, temperatura este înh>adevăr plăcută, chiar casa se răcoreşte.

După amiaz, la Periş, după ţapi, trag în unul care nu se găseşte, cu toate că am impresia că l-am ţintit bine. A doua zi, ţapul s-a găsit, destul de bun; sunt mândru că până azi n-am scăpat decât unul, anul ăsta. Mihăiţă are unul.

O seară într-adevăr splendidă şi un apus de soare de toată frumuseţea.

E o bucurie ce.325, p.43> când, trecând pe lângă câmp, vezi holdele secerate, aşezate snopuri, snopuri aurii.

Ploaia de ieri şi de azi, la prânz, trebuie să fi fost admirabilă pentru păşunile cari cam suferă de secetă.

Duduia lipseşte şi azi, fiind poftită la Kaufmann 120.

Miercuri, 6 iulie

Dimineaţa, miniştrii. Mai interesanţi, Mitiţă şi Comnen. Ştiri proaste pentru noi din Anglia. După vizita lui Tătărescu se ajunsese, oficios, la o înţelegere că vor trimite la noi pe Sir l'ei th Ross421, consilierul economic al

Guvernului, să înceapă tratative cu noi. Pare-se că, după aranjamentul anglo-german asupra datoriilor austriece, spre a nu speria pe cei din urmă, a intervenit încetinire în dorinţa de a ne veni într-ajutor economiceşte

Foarte mult rău a făcut în această direcţie presa englezească, care prea din cale afară a ce.326, p.44> trâmbiţat „Urbi et orice" * că Anglia ne va ajuta, ca să puie o frână expansiunei germane în părţile noastre. Se mai şopteşte că germanii ar fi cerut această frânare ca o compensaţie pentru acordul încheiat.

Este foarte plictisitor, căci tocmai acum este timpul cel mai prielnic ca să se facă aranjamentele cele mai folositoare.

Ce oarbe sunt aceste ţări ale Occidentului şi câtă răbdare trebuie să în oraş şi în lume".

374

Carol II, însemnări zilnice avem noi, ca să îndurăm atâtea şi să nu ne aruncăm definitiv în braţele lui

Hitler. Sigur că mulţi ne-ar înjura dacă am face asta, dar şi mulţi ar fi foarte bucuroşi.

Eeu> rămân la părerea mea, adică a păstra cât mai mult

independenţa noastră politică şi economică, dar pentru aceasta trebuie să fim şi noi ajutaţi oleacă, de aşa-numiţii noştri prieteni din apus. Greu este să duci o politică rectilinie, să te ţii de un plan şi de un scop; şi scopul meu este Anglia.

Din Bulgaria, pe de altă parte, ştiri bune. Pretenţiunile lor au scăzut foarte mult. Azi nu mai cer decât:

ce.327, p.45> 1. Egalitatea de tratament în chestiunea şcolară, fără a mai cere. redeschiderea şcolilor închise;

2. Plata datoriilor pentru exprop<r>iereea, supuşilor bulgari să se facă din sumele ce ni le datoresc în virtutea reparaţi<i>lor;

3. Plata pensiei invalizilor bulgari din Cadrilater.

Comnen a şi răspuns, fără întârziere, că pe aceste baze se poate trata.

Poate că din această parte va răsări o licărire de împăc<i>uite.

La 3 112, Fabricius îmi aduce o scrisoare din partea lui Hitler, în care-mi exprimă deosebita lui mulţumire pentru activitatea lui Comnen la

Berlin.

La 4, Guşti.

La ora 4 1/2, Consiliul interministerial, în care se discută serviciul social obligatoreiu>. Legea, aşa cum fusese pregătită de Guşti, nu mi-a plăcut, căci prea punea înainte „Fundaţia Principele Carol" şi prea făcea din ea o instituţie de stat. După lungi discuţii, s-a ajuns la cred, soluţiunea cea ce.328, p.46> mai bună. Păstrând toate principi<i>le de lucru ale vechii legi, păstrând

Fundaţiei rolul primordial în această foarte mare operă, dar nesubjugând-o propriu-zis statului. S-a format o Straja Ţării pentru adulţi. A tot un zăduf teribil, între 7 – 9. Seara, cinema.

Joi, 7 iulie

Dimineaţa, ultimul examen al lui Mihăiţă, da> limba latină, II a depuis hier le trac. Rezultatul nu prea rău. A putut face, fără prea mare greutate, o traducere din Ciceronem şi Ovidiu413.

La prânz, Elize Brătianu424 şi Vaida la masă. Este prima mea întâlnire cu văduva marelui meu duşman, de când m-am întors în ţară. Ultimul burete peste urile trecute. Ace<e>aşi energie, ace<e>aşi deşteptăciune ce o ştiam, şi

—!

Are de ieri emoţii.

are acuma 68 de ani. A fost foarte emoţionată ce.329, p.47> de această întâlnire. Mai tot timpul am vorbit despre fundaţia ei, pe care o conduce cu el energie şi devotament fără pereche. Am promis să mă duc <în una din zilele astea să-i vizitez biblioteca.

Cu Vaida am vorbit chestiunea minorităţilor.

În decursul după-amiezii, Mamulea vine la mine să-mi dee un raport asupra stării Mamei, în legătură cu hotărârea ei de a se întoarce, la 15, în ţară.

Convingerea lui este că e foarte primejdios să revie tocmai acum, abia 10 zile după ultima hemoragie, exemplul trecutului arătând că orice mişcare mai vie produce accidente de acest soi, care, chiar rămânând pe loc, sunt dezagreabile, dar cari, în decursul unei călătorii cu trenul, care, oricât de bun ar fi el tot zguduie, poate să fie primejdioase, dacă nu fatale.

Am hotărât mâne o conferinţă cu Ballif şi profesorul Hortolomei, spre a aviza.

Dimineaţa primisem o scrisoare de la ce.330, p.48> Mama, în [care]

care-mi vorbeşte despre această întoarcere şi de hotărârea ei de a nu se lăsa îngrijită, în niciun caz, de Mamulea. A ales pe dr. Lascăr42S, care să lucreze sub directiva dr. Steimer. Pe urmă mai cere şi un nou ofiţer de ordonanţă, în ordinea de preferinţă: Pălăngeanu, Olteanu426 şi Prunaru. Singurul posibil e ultimul.

Mai puţin cald astăzi. Seara, lucrez la aceste însemnări şi la mărci.

Duduia fiind poftită la miliardari.

Vineri, 8 iulie

Dimineaţă foarte plină, încep cu ora de lucru a lui Călinescu, ca ministru al Educaţie Naţionale. A început să facă curăţenie şi ordine. Mi-a prezentat două decrete importante, uneul> care pune regulă în chestia transferărilor şi alteul> cu inspectorii. A găsit acolo o harababură nemaipomenită. ce.331, p.49> Mişunau samsari care se îndeletniceau cu mutările; haitii, trimise de Siguranţă, aruncate după un dulap, neînregistrate şi probabil necitite. O dezordine şi necinste fără seamăn.

Pe urmă, Colan, foarte puţin, şi Ghelmegeanu, cu multe de la

Comunicaţii. Întâmpină oareşicari dificultăţi cu drumurile din

cauza degradării extreme a şoselelor care se repară şi fiindcă acei de la carierile de granit din

Turcoaia fac dificultăţi la licitaţii. La C.F.R. a luat anumite măsuri tarifale şi îmbunătăţiri de transport în vederea ieftinirii traiului.

Pare-se că măsurile hotărâte în Consiliul de luni au fost foarte populare şi încep să dea roade.

La masă, şcoala lui Mihăiţă, elevi şi profesori, atmosferă foarte bună.

La 3, conferinţă pentru sănătatea Mamei: Ballif, Urdăreanu.

Hortolomei şi Mamulea. Începem prin expunerea lui Mamulea, ceva mai

276 Carol II, însemnări zilnice gravă decât aceea ce mi-a făcut-o ieri. Hortolomei e tocmai de părerea lui. Cât despre ce.332, p.50> proiectul de a se face oblaţiunea splinei, el declară că nu-şi ia răspunderea acestei operaţiuni, în care, de altfel, n-are încredere ca rezultat în cazul de faţă. Singurul lucru, după părerea medicilor noştri, ce se poate face în cazul de faţă, este linişte şi dietă. Concluzia e că boala este incurabilă şi că singura garanţie este regimul mai sus arătat. Rezultatul conferinţei: Ballif şi Hortolomei vor pleca, cât mai curând, la Dresda spre a face un efort suprem pentru a împiedica călătoria. Se va întruni un Consiliu de

Miniştri, în care se va pune chestiunea şi Patriarhul va scrie o scrisoare în care să o roage să fie cuminte. Mamulea va pleca la Banloc şi Milocar, să puie în curent pe Elizabeta, Mignon şi Paul [în curent] cu situaţia.

Stând de vorbă cu Ballif, el crede că toate eforturile sunt inutile şi că tot va veni. Am impresia că Mama îşi dă foarte bine seama, că nu se mai poate însănătoşi şi că se simte pierdută, atunci preferă s-o termine ce.334, p.51> la ea acasă, decât între străini.

La 6, serbarea de sfârşit de an a şcolii lui Mihăiţă, foarte bine şi literar, cu toate căuneori cam pesimist. Programul, şi toate cele ce s-au produs, a fost întocmit de ei, adică îndeosebi de Grămadă *m*, care, cu acest prilej, a arătat talent şi concepţie.

Seara, vorbesc cu Mignon, care, din nenorocire, mâne trebuie să plece neapărat la Londra.

Pe urmă, cinema…”

<c. 335, p.53> Cine a fost mai ales bucuros de această zi plăcută, la >

ţară a fost Mihăiţă, care cere repetirea ei cât mai des.

Noaptea se ridică un vânt puternic, care răpeşte mult temperatura.

Luni, 11 iulie

E răcoare şi plăcut astăzi.

Dimineaţa, miniştrii Călinescu şi Argeşeanu. Nimic deosebit.

Comnen, cu chestia Dunării, unde din ce în ce se simte, sub formă de mare amabilitate, tendinţa Germaniei de a acapara şi domina tot cursul Dunării.

Aceasta nu ne convine, nici chiar Ungariei. Trebuie, prin forme ce sunt de găsit, să menţinem punctul nostru de vedere: ce.336, p.54> neexcluderea

Franţei, Angliei şi Italiei din comisiunile respective, ca să avem un punct de sprijin pentru bararea <h>egemoniei Germaniei. Dar tocmai asta nu vrea ea şi încearcă să ne capteze, oferind ajutorul ei pentru desfiinţarea C.E.D. Nou<a>

ne-ar conveni ca să seunifice cele două comisiuni şi ca Germania să participe

Jumătatea de jos a pag. 51 este decupată şi lipseşte; lipseşte pag. 52, iar din pag. 53 este decupată partea de sus…

1938 277

la dânsele.

După-amiaz, Paul Teodorescu, cu situata Aeronauticii şi Marinei.

Lipsurile sunt îngrozitoare şi trebuie bârfi, mulţi bani.

Seara, cinema, filme slabe; e sezonul mort.

Marţi, 12 iulie

Dimineaţa, miniştrii Marinescu şi Ralea. Acesta, întors din Italia, unde avu putinţa să vază organizaţia „Dopo Lavoro” *, găseşte că, cu toate că în

Germania, s-a făcut mai mult şi sunt mult superiori, totuşi, aşa cum e în Italia, se apropie mai mult de posibilităţile şi caracterul nostru.

ce.337, p.5S> La 1. jurământul controlorului general Sabin Banciu, un foarte de treabă şi cinstit general ardelean.

După-amiaz, la 3.30, Farquard, însărcinatul cu afaceri al Marei

Britanii, vine să-mi comunice că voi primi, în curând, o scrisoare din partea

Regelui, în care voi fi poftit să-mi fac vizita în noiembrie. I-am

vorbit şi de chestiunea economică, rugându-l să arate, încă o dată, în ce grea situaţie ne pune amânarea tratativelor.

Pe urmă, Franasovici, care-mi face un raport asupra Poloniei. Este foarte fericit acolo; se găseşte reîntărit ca sănătate şi ca om. Arcisjewski, care, din cauza nevestei, nu poate primi vreun post în străinătate, rămâne un credincios prieten al României şi îi este de cel mai mare ajutor. Ca politică generală, tendinţa înspre Germania şi o vădită rezervă faţă de Soviete, din partea lui Beck, cu toate frânele profranceze ale lui Śmigły-Rydz. Ura contra

Czecoslovaciei este unanimă şi convingerea că lucrurile nu se vor putea aranja şi atuncea vor avea şi ei parte la împărţeală. <c. 338, p. 56> Că ideea lui Beck, de a forma axa Baltica – Marea Neagră, a întâmpinat, sub această formă, opoziţia scandinavilor şi neîncrederea balticilor; iată de ce, în momentul de faţă „se mulţumeneşte de a ţine un contact strâns pe această linie.

Preşedintele Moscicki ia importanţă şi începe să joace un rol în politica interioară.

I. a 4, 30, Consiliu de Miniştri, pentru chestiunea minorităţilor. În principiu, toată (?) de acord că, tară a face concesiuni noi, trebuie puse la punct anumite chestiuni şi că administraţia trebuie să observe strict legile şi regulamentele, încetând cu şicanele locale. S-a ridicat chestiunea dacă, în momentele acestea, de acut naţionalism, este bine să se facă acest gest. S-a hotărât că da, fiindcă: 1) Naţionaliştii noştri n-au fost decât antisemiţi şi nu >

antiminoritan; 2) Din nenorocire, situaţia internaţională ne-o impune, mai ales

„După muncă”.

278 Carol II, înseninări zilnice cu Cehosclovacia e silită să meargă foarte departe.

Eu unul am fost şi voi fi totdeauna de părere că largheţea faţă de minoritari nu primejduieşte întru nimica siguranţa statului, ce.339, p.57> căci ei fiind oportunişti, vor aplica totdeauna dictonul „Ubi bene, ibi Patria” *

Patriarhul, în decursul discuţi<i>lor, ne-a povestit lucruri extrem de importante asupra unirei şi îndeosebi despre atitudinea „marilor patrioţi”.

ardeleni, în special Maniu.

Spune că singur el, Valereiu> Branişte42B, bănăţenii şi

Hossu425 au fost pentru unirea necondiţionată şi că pertractările celorlalţi, în cap cu Maniu, au fost infinit de ridicole. Maniu voia o autonomie pe 10 ani a ţi] Ardealului şi că acele faimoase hotărâri de la Alba Iulia au fost luate fără concursul poporului. În timpul ce ei pertractau în sală, el, Miron Cristea şi Hossu s-au înfăţişat poporului şi au anunţat unirea fără condiţii. La toate întrunirile preliminare, în timpul războiului, ei n-au voit să participe.

S-a hotărât, după cele discutate, să se formeze două coraisiuni interministeriale, care, în opt zile, să dea programul pentru minorităţi şi pentru propăşirea românilor pe teren economic, mai ales în Ardeal.

Ştiri proaste astă-seară despre cehi. Hitler a declarat ambasadorului

Angliei că, dacă, până în septembrie, chestiunea sudeţilor nu este rezolvată, o va rezolva el. Beneş tărăgănează fără sfârşit.

Cu Călinescu am vorbit despre numirea lui Titeanu ca Subsecretar de stat al Propagandei. Este de acord.

Miercuri, 13 iulie

Dimineaţa, miniştrii. Nimica deosebit.

După amiaz, generalul Glatz, cu raportul asupra ce.340, p. 58> stării armamentului. În afară de acele fabrici ce le-am citat cu ocazia vizitelor, la începutul lunii, restul merge greu. „Voinea” pare-se că s-a pus la punct, în urma certei ce i-am făcut. „Concordia” lucrează bine la muniţii. Se perfectează contractele eu „Zboriowka” pentru arme şi mitraliere; acelaşi lucru se face cu

„Rheinmetar, pentru tunul A.C.A., de 37 mm; până la manevre vom putea avea 24 de piese, şi în 8 luni, maşinile peutra fabricarea lor la „ASTRA. Car

47 mm antitank e <în întârziere mare, din cauza greutăţilor de a pune la punct prototipul la „Schbeider”. „Astrei” i se va da, în curând, obuzierele de 100, de fabricat complet, soluţie mai bună decât de a retuba atâtea modele disparate.

Corturi s-au comandat în Italia, iar căştile în Olanda.

„Unde e bine, acolo e patria.

1938

279

Pe urmă, Sidorovici, reîntors de la Congresul „Kraft und Freude” * şi de la „Socoliada”. A fost primit nu se poate mai bine peste tot. Noi ne-am prezentat perfect. Straja 430 este nesfârşit de apreciată peste

tot. Pare-se că ministrul ce.341, p.59> iugoslav Miletici ne ridică în slava cerului.

Impresia generală este că Germania se prepară foarte puternic, are un sistem de organizare şi propagandă nemaipomenit. În Cecoslovacia, cam depresiune, toată lumea are aerul de a spune că e sfârşitul. Sidorovici mi-a mai spus că gardismul nu e mort şi că el continuă se lucrează (sic) activ, deşi ascuns.

Iân Italia, Sola nu ne-a făcut niciun serviciu, dimpotrivă, bine că pleacă. Lepădatu şi Săveanu în nu prea se poartă bine, fac propagandă pentru revenirea la era partidelor.

Seara, cinema, un film. amuzant: *Nebuniile tinereţei*, cu W. Powel; al doilea, slab.

Cum intrăm în cinema, un puternic cutremur de pământ, tot teatrul trosnea. A doua zi am aflat că a fost de gradul 4.

ce.342, p.60> Joi, 14 iulie

Nimic, deosebit, afară de obişnuita partidă. Mama, cu toate insistenţele lui Ballif şi Hortolomei, a hotărât să se întoarcă şi va sosi sâmbătă la Sinaia. Pare-se că nu e nimica de făcut ca s-o oprească, aşa ne comunică

Ballif de la Dresda.

Vineri, ÎS iulie

Dimineaţa, cu miniştrii, numai Ghelmegeanu. Mă pune la curent cu lucrările programului de înfăptuiri ale drumurilor.

Pe urmă, am depunerea jurământului lui Titeanu, ca subsecretar de stat al Propagandei. E inteligent şi capabil, e ziarist, nădăjduiesc deci că va

I putea face treabă. îl chem, o clipă, după depunerea jurământului, ca să-i dau unele indicaţiuni de felul cum văd că trebuie acţionat. Nu e vorba numai de o propagandă externă, dar şi de una internă. Ţara trebuie ţinută la ce.343, p.61>

curent şi electrizată asupra înfăptuirilor regimului şi Guvernului. Cu toate criticile pe care unii le aduc, se lucrează serios şi cu inimă.

La prânz, Geeorge> Voalentin> Babescu>, cu'toate că are plângeri, totuşi îl găsesc mai calm decât de obicei. La 4, Calimachim, care îmi aduce dar o foarte frumoasă carabină express Purdey, cari şi-l (sic) făcuse în vederea unor vânători în Africa. Sănătatea nemaipermiţându-i să vâneze, a crezut că e mai bine ca această armă

să aparţină cuiva care o va aprecia, decât unui

„Putere şi bucurie”.

280

Carol II, însemnări zilnice terchea-berchea oareşicare de ginere.

Mama sosind mâne la Sinaia, plecăm la 6, 10 cu maşina, o splendidă zi de vară, drumul liber, aşa încât mi-am bătut recordul, sosind la Foişor la 7, 30.

Sâmbătă, 16 iulie

Seara trebuia să sosească Mama; ne vine, însă, ştirea că a avut din nou o hemoragie ce.343, p.61> foarte gravă şi că doctorii au considerat că trebuie să se oprească câteva ceasuri. Cu toată căldura zilei, trenul ei s-a oprit pentru astăzi la Cernăuţi. După ştirile ce le-am primit, zguduirea trenului în Polonia şi faptul <că, l-a primit pe Franasovici, la una din gări, a emoţionat-o şi i-a dat din nou o criză. Tot mult înjuratul Mâmulea a avut dreptate, prea este greu de suportat o călătorie de acest gen. Un lucru care mă îngrijoreşte încă este că

Ballif a telefonat că la gară nu doreşte pe nimeni.

La 5, 30 îl văd pe Călinescu.

Seara, cinema.

Duminică, 17 iulie

La 8, 30 soseşte Mama; cu Mihăiţă mă duc la gară s-o primim. Mă urc în tren, unde este şi Elizabeta. O găsesc mult mai vioaie decât mă aşteptam după a<e>cidentul ce.345, p.63> de ieri. Ne spune cât de fericită este de a se fi întors acasă şi cum vrea, după o odihnă aci, să se ducă la Bran şi la Balcic.

Spectacol trist, că, atât de vioaie, trebuie dată jos din vagon pe braţe şi transportată cu Salvarea pană la Pelişor. Am aflat că într-adevăr e foarte slabă şi cu a [u] trebuit să i se facă o injecţie ca să-i dee forţe; aceasta explică vioiciunea ei de azi dimineaţă.

Spre seară mă duc s-o văd, este liniştită în pat şi se uită la „scrap books” pe care şi le făcuse cu atâta drag în timpul bolii; o găsesc foarte, foarte.

slăbită. După vreun ceas ne spunerea se simte obosită şi să revenim mâne. Mie mi-a spus că mai are aşa de multe să-mi spuie.

Vorbind cu doctorii, aflu că starea ei este foarte gravă, că accidente ca acelea ce le-a avut la Cernăuţi se pot repeta. Dacă nu se repetă-prea des şi cu prea multă acuitate, nu e nicio primejdie, dar să spere că o să poată să-şi reia activitatea şi să trăiască o viaţă normală,

nicio speranţă. Visurile ce.346, p.64> ei de a merge la Bran şi Balcic trebuie amânate cât mai mult, trebuie să rămâie, pentru moment, liniştită aci.

S-a şi dat un comunicat că, pentru un timp determinat, nu va primi pe absolut nimeni.

Teama noastră sunt cucoanele, mai ales Irina Procopiu, care, cu cancanurile şi cererile ei, o nelinişteşc (sic). Biata madam cutare ar avea aşa o

1938

281

plăcere s-o vadă pe Meajestatea, Veoastră>, sau madam X e bolnavă şi bătrână şi dacă n-o vede pe Meajestatea, Veoastră> acuma, îi e teamăcă n-o va mai putea vedea niciodată; ori madam Y are un prieten care suferă de aceeaşi boală ca Meajestatea, Veoastră> şi ar voi să spuie ce minuni a făcut cutare doctor sau cutare tratament. Toate acestea trebuie cu desăvârşire oprite, şi pentru mult timp.

Cu toate că nu cred că starea ei este disperată, totuşi cred că e foarte gravă şi sunt foarte îngrijorat. Medicul cu care a venit din străinătate, Dr.

Stromer, directorul de la „Wieser Hirsch”, face bună impresie şi ce.347, p.65>

atât Hortolomei, „cât şi Ballif mi-au spus că a făcut tot ce era posibil.

Cât despre faptul că Mama a venit cu toate primejdiile călătoriei „Ballif uni povesteşti că nimica în lume n-ar fi putut s-o reţie, orişice efort ar fi fost inutil.

Luni, 18 iulie.

Cu toate nădejdile ce le-am putut avea ieri, astăzi – la 5, 38 seara – s-a stins Mama, tară durere.

Dimineaţa mi se telefonează că în decursul nopţii a avut din nou o puternică <h>hemoragie. În total, în aceste două zile a pierdut peste 2 1/2 litri sânge.

Situaţia devine deci foarte gravă, şi eu, în sufletul meu, de dimineaţă nu mai aveam speranţă, cu toate cele spuse de doctori, cari declară că, dacă trece ziua fără accident, sunt speranţe că va putea rezista încă o bucată de vreme. <c. 348, p.66>

Mă duc de dimineaţă la Pelişor şi o văd mai întâi pe Elizabeta, care-mi spune că doctorii au rugat să nu se ducă nimeni s-o vază azi de

dimineaţă. Cu toate acestea, m-am dus, n-am putut să-i vorbesc, căci e prea slabă, totuşi mi-a surâs. Vorbind cu

Hortolomei şi Sturmer, ei zic că e prea puţin de făcut, căci pierderea de sânge e enormă şi permeabilitatea vinelor esophagalui aşa de mare, încât orice ridicare a presiunii poate provoca o nouă <h>hemoragie, care va fi instantaneu fatală.

Ne hotărâm, cu Elizabeta, să chemăm imediat pe Mignon, Ileana şi

Nicky, să telegrafiem la rudele cele mai apropiate.

După masă, la 2, Zwiedeneck 4M îmi telefonează că nu e nicio înrăutăţire, dar la 2 1/2, din nou îmi telefonează, că puterile scad şi că ar fi bine să viu imediat la Pelişor.

Iau imediat măsuri să fie chemaţi la Sinaia Patriarhul, Ministrul de

Interne şi cel de Justiţie, ca să fie la dispoziţie pentru orice eventualitate. Plec la Pelişor cu Mihăiţă. Jos mă întâmpină Zwiedeneck, care-mi spune că merge foarte rău ce.349, p.67>. Intrând la Mama, o găsesc pe Elizabeta acolo.

Sărutând mâna Mamei, ea deschide ochii şi îmi surâde pentru ultima dată. De atunci şi până la sfârşit am rămas, cu intermitenţă, la ea în odaie. Dureri n-are, dar slăbiciunea se accentuează pe clipă ce trece, foarte rar deschide ochii şi respiră greu de tot. Pe la 4 1/2, soseşte Patriarhul, pe care-l duc s-o vază, pe la

5 face o scurtă rugăciune, apoi ne retragem alături.

Stăm de vorbă. I. P.-S. S. şi <ne> spune această frază: „În tot cazul se va putea spune că a fost o femeie care şi-a trăit viaţa intens”. Abia a terminat şi intră Hortolomei, care ne face semn că totul s-a sfârşit. Închis ochii tară durere. Inima foarte puternică a funcţionat până la capăt şi asta a şi fost cauza care a făcut să reziste aşa de mult. De fapt, s-a sfârşit din lipsa de sânge, inima devenise o pompă care nu mai avea ce pompa.

Imediat începe activitatea pentru nenumăratele măsuri ce trebuie luate: telegrame la toţi şefii de state şi primele dispoziţiuni pentru înmormântare. După-masă Vine Iamandi, pe care, împreună cu Urdăreanu, îl însărcinăm cu păstrarea lucrurilor rămase, cu testamentul etc. Testamentul îl deschid şi-l parcurg, spre a vedea dacă nu sunt dispoziţiuni speciale referitor la ce.350, p. 68> înmormântare.

Găsesc dispoziţiunea ca ea să fie înmormântată la Curtea de Argeş, iar inima la Balcic, în „Stella Maris”. Răsfoind, aşa în treacăt, testamentul, văd că eu primesc Balcicul şi Ileana, Branul, fetele, bijuterii, iar Nicky, numai bani; destul de neechitabil.

Iată că s-a stins şi ea, Mama, s-a dus ultimul din vechea generaţie din familia noastră. Ce fiinţă plină de energie şi de impulsie a fost ea, ceea ce a tăcut-o adesea nedreaptă, şi mai ales faţă de mine. Atâtea legende nedrepte s-au răspândit asupra raporturilor noastre. În anii din urmă am fost acuzat că am persecutat-o; nu e adevărat. Am fost însă obligat să iau anumite măsuri, căci ea devenise centrul de atracţiune a<l> tuturor nemulţumiţilor şi frondeurilor; n-a priceput că, ca Mamă, avea dreptul de a-mi face reproşuri mie, dar n-avea dreptul de a face cor cu toţi acei care mă debinau (?) în faţa ei. Trebuie să mărturisesc că, de un an încoace, purtarea ei s-a îndreptat şi că, adesea, mai ales în străinătate, m-a apărat.

Pentru înmormântare am hotărât că va ce.351, p.69> trebui făcut<a>

cu tot fastul cuvenit „Reginei Maria”. O vom transporta la Peleş, unde, vreo două zile, va rămânea expusă pentru populaţia din regiune, pe urmă la

Cotroceni şi, de acolo, la Argeş. Vom lua tot timpul necesar ca eventualele delegaţiuni străine să poată veni.

Fapt important, Mihăiţă, telefonând seara mame-şi, am vorbit şi eu la telefon, ca să-i dau trista veste. La aceasta am fost îndemnat de Duduia, care a şi asistat la conversaţie.

Marţi, 19 iulie

Conform programului stabilit, ceva înainte de 10, ne-am întrunit în holul de la Pelişor, Guvernul şi casele respective... Patriarhul prezintă, în numele

Guvernului şi a<l> ţării, condoleanţe. Ne urcăm în camera unde a murit Mama şi unde, în decursul nopţii, fusese îmbălsămată. După o scurtă slujbă, sicriul

1938

283

este ridicat pe braţe, de ofiţerii Regimentului 4 Roşiori, şi duş la Peleş. Au fost momente foarte impresionante şi zguduitoare, mai ales acela când o scoborau pe scara din Pelişor, ca s-o ce.352, p.70> scoată, pentru ultima oară, din casa în care a trăit cu atâta energie şi

intensitate. Transportul s-a făcut bine, cu toate că coşciugul era greu şi ofiţerii neobijnuiţi cu acest fel de lucru. Am ţinut ca aceasta prima parte a ceremoniilor să se facă cu multă demnitate şi simplitate, cu cât mai puţin alaiu.

Depusă pe catafalc în holul cel mare al Peleşului, s-a ţinut o scurtă şi foarte demnă slujbă, de către stareţul mănăstirii. Seara, din nou slujbă, după toate regulile. Azi am avut mai mult timp pentru reflexie. Vorbind cu Duduia ştelisabeta, mi s-au înfăţişat în faţa minţii coincidenţe aşa de curioase. Singurii copii care am vegheat-o până în ultima clipă am fost tocmai noi doi, de care era mai puţin legată. Pe masă, lângă patul ei, o singură fotografie, aceea a lui.

Mihăiţă cu mine. Vorbind cu medicii, am priceput <\străzi de ce această insistenţă a Mamei să se întoarcă cu orice preţ în ţară. Am, şi mulţi ca mine, convingerea că în subconştientul ei simţea că era sfârşitul şi voia să închiză

ce.353, p.71> ochii la ea acasă.

Cu Elizabeta am mai stat de vorbă asupra grijilor noastre pentru zilele ce vor veni şi mai ales asupra împărţirii lucrurilor. Grija noastră cea mai mare este Ileana, fiind ace<e>a care a fost mai iubită de mama şi cea mai părtinită, prin câte am putut vedea, în testament, să nu ridice pretenţiuni exagerate şi să nu facă greutăţi fără rot, care să tulbure seninătatea acestor clipe triste. Am hotărât că deschiderea testamentului să nu se facă decât după înmormântare. Toate lucrurile răzleţe ce se vor găsi, hârtii, scrisori etc., să fie puse pachet şi sigilate de noi.

Telegramele încep a curge în mare mulţime. Străini se anunţă:

Friedel şi Ioschi, Paul, delegaţia franceză şi, probabil, cineva din Anglia. Ca să nu pierd timpul, şi încep cu mulţumirile.

Toate acestea au venit aşa de fulgerător, e adevărat că în fundul sufletului meu mă aşteptam la un sfârşit destul de apropiat, dar, în niciun caz, nu credeam să se întâmple ce.354, p.72> a doua zi după sosirea în ţară.

Miercuri, 20 iulie

De dimineaţă, la 11, obişnuita slujbă. Coincidenţă curioasă, azi e ziua morţii Tatii, deci amândoi s-au stins la 11 ani distanţă aproape în aceeaşi zi.

Lumea, rea cum este, au şi început anumite critici. Găsesc că e prea simplu îmbrăcată, că n-ar trebui să fieei în acea rochie de interior,

albă, dar în straie domneşti. Eu sunt cu totul de altă părere, găsesc că aşa e mai demn, că aşa îi stă mai bine, în această simplicitate feminină, căci, oricât credea ea, a fost, înainte de toate, femeie. O găsesc foarte frumoasă, cum doarme acolo pe catafalc.

284 Carol II, însemnări zilnice simplă şi neîmpodobită, parcă ar fi Albă ca zăpada dia poveştile lui

Andersen U4. E o apariţie parcă atinsă de toiagul unei zâne.

Foarte multă lume trece, sunt scene duioase, dar şi unele groteşti, de pildă, D-na Victor ce.355, p.73> Antonescu, care a dat o întreagă reprezentaţie de istericale, idem şi Mary Franasovici435. La toate scenele duioase se mai adaugă şi unele groteşti, cum, de pildă, indignarea lui Hélène Perticari 43<i împotriva telefonistului, care i-a zis „sărut mâna, coniţă”, în loc de „sărut mâna, doamnă”. A fost scandal cu ea, căci, nefăcând parte din Curte, n-a fost poftită; luând în consideraţie că e foarte veche prietenă a noastră şi că aproape face parte din casă, am admis să iee parte, cu curtea, la toate. Altă persoană imposibilă este Irina Procopiu, care ieri a stat lângă catafalc, cu gura ei „en cu de poule” * şi primea condoleanţe, ca şi când ar fi făcut parte din familie.

Ne mai vin reprezentanţi din Germania, şeful protocolului Dâmberg;

Turcia, Rustu Aras; Polonia, Contele Szemleck; Anglia, trimite pe Georgy

Kent437 şi Marina; Franţa pe generalul Mitelhauser, un amiral şi un general al

Aviaţiei; Belgia, marele Mareşal; Paul vine cu Olga şi sora sa; Aunt Sandy

Hohenlohe, cu fiicele; am telegrafiat şi lui Friedel Holenlohe să vie.

Au sosit, după-amiaz, Ileana cu Anton438, ambii ce.356, p.74> foarte trişti. Pentru Ileana, incontestabil că este o foarte mare pierdere, căci, în toate toanele ei, singură Mama o susţinea.

Înainte de slujba de seară, care o facem la 19, 30, a sosit şi Nicky. Am trecut să-l caut la Casa de Cavaleri. Revederea a fost foarte emoţionantă.

După slujbă, am evacuat toată lumea din hali, Nicky şi cu Ileana s-au dus să îngenuncheze în faţa catafalcului, m-am dus şi eu cu ei. Le-am vorbit, spunându-le că eu, cu dispariţia Mamei, am rămas eu

centru<l> familiei şi deci împrejurul meu trebuie să roiască astăzi. Că, din nenorocire, nu sunt numai

frate, dar şi rege al acestei ţări şi deci sunt silit să iau adesea măsuri pare nu sunt plăcute. Ceitotuşi să-mi tăgăduiască, acum, în faţa acestui catafalc, că vom fi fraţi buni şi vom rămâne eterni (sic) uniţi şi prieteni, ştiind că eu sunt şeful necontestat. Nicky a răspuns fără şovăială, pe urmă şi Ileana.

Seara, masa la mine, la Foişor; s-a ridicat chestiunea ce va purta

Nicky, eu am propus că, fiind cavaler de Malta, să poarte uniforma <c. 357, p.

75> respectivă; a fost complet de acord.

Joi, 21 iulie

La 7, 30, slujba la Peleş, după care, sicriul, ridicat de ofiţerii

* „în cioc (?) de găină".

1938

285

<Regimentului> 4 Roşiori, a fost aşezat pe un afet de 75, al Reg. 2 Roşiori, şi am pornit în cortegiu la gară. Este o vreme splendidă. Pe jos urmam eu, Nicky şi Mihăiâjă, urmaţi de casele respective şi de personalul Mamei. Fetele au mers cu trăsura.

Trecem pe ultimul ei drum din Sinaia, spalier de trupe şi lume destulă;

cu toate că s-a mers destul de repede, totuşi am sosit în întârziere la gară.

La trenul care pleacă la 9 1/4, sosim la 11, 45 la Cotroceni, unde ne aşteaptă alaiul cel mare: Guvernul, consilierii regali, marii demnitari. Sicriul, coborât din tren, este aşezat mai. Întâi pe un catafalc în faţa ce.3S8, p.76> gării, unde, după q slujbă, mai slabă ca acelea din Sinaia, e dus pe braţe în sala cea mare a Cotrocenilor. Spalier format din Regimentul Gardă Călare şi 4 Roşiori, cu sabia întoarsă cu vârful la pământ şi capul aplecat după sistemul englez; face un efect foarte frumos şi demn.

Seara, din nou slujbă.

S-au mai anunţat ca delegaţii: Cehoslovacia, general Sirovy; Italia, un maestru de ceremonie; Grecia, amiralul Paposigopulos; Danemarca, Egipt.

Japonia, Suedia şi Norvegia, reprezentaţi prin miniştrii lor respectivi, mai aflăm că Friedel vine cu Ethe şi că soseşte şi marele

Duce Dimitri.

Masa de seară o iau toţi la mine. Nicky e foarte bine şi rezonabil;

Ileana n-are manifestaţii dezagreabile, afară de aceea că pozează în stăpâna casei la Cotroceni. Toţi au fost de acord cu măsurile ce le-am luat.

Cu Urdăreanu am mai lucrat la punerea la punct a detaliilor.

Mai suntem anunţaţi că vine şi ducele de Nemours, fiul ducesei de

Vendôme, ca reprezentant < e.359, p.77> al mamei sale (şic??)

Vineri, 22 iulie

Obişnuitele slujbe, dimineaţa, şi seara. Continuăm cu organizarea detaliilor, care reprezintă oareşcari dificultăţi. Mâne sosesc oaspeţii.

Nicky, perfect şi foarte trist, Ileana, rece şi câte o dată „monte sur ses grands cheveaux” *, atitudine care am observat-o după a doua zi, adesea se consideră stăpână şi, aceea care fiind cea mai apropiată de Mama, atotştiutoare.

Pldntre telegramele ce le-am primit, au fost două importante: Horthy, foarte caldă, şi Kalinina, foarte corectă.

Slujbile sunt urâte, cu toată grija ce şi-o dau popii. Am hotărât că mâne va sluji părintele Nae Popescu, spre a faţa totul demn.

Am mai luat dispoziţia că mâne seară sicriul va fi transportat fără alai şi depus în sala Tronului, de unde va porni, poimâine, cortegiul.

* se umfla în pene

ce.360, p.78> Căldurile au început a fi serioase şi drumul până la gara

Mogoşoaia e foarte lung. Nemours nu mai vine, căci a cerut să i se plătească biletul.

Sâmbătă, 23 iulie /

Astăzi a fost ziua tuturor sosirilor: la 10, 25, Paul, Olga şi Marea

Ducesă Elena, soacra-sa. De la gară, mergem imediat la Cotroceni, unde are loc obişnuita slujbă. Oficiază ca preot principal, de astă dată, părintele Nae

<Popescu>, el mult mai demn, el care are o voce atât de caldă şi frumoasă şi slujeşte aşa cum trebuie, fără cântecul nazal, de

proveniență grecească.

Ne întoarcem, cu Paul şi Olga, la Palat, unde-i duc la apartamentele lor. Prânzul, la mine. La 14, 30, iarăşi la gară, ca să primim restul celor ce vin:

Mignon, Georgie Kent, Marina, Friedel, Ioschi, Ethe, Aunt Sandy cu copii ei.

Imediat, la Cotroceni, unde mergem la catafalc.

Pentru mine, zi plină, căci, de la 16, 30 încolo, ce.36 l, p.79> trebuie să primesc delegaţiile străine, începând cu generalul Mitelhauser, pe urmă

Sirovy, urmat de italianul, belgianul, germanul etc.

Circumstanţe oribile, nu ştii ce să spui acestor domni, cari, şi ei, fac feţe-feţe.

La 7, 30, slujba de seară, ultima din Cotroceni, la care" asistă toţi. A

fost un moment extrem de emoţionant, când Zweideneck, luând din sicriu caseta cu inima, mi-a înmânat-o ca s-o învelesc, aşa cum a fost dorinţa Mamei, în drapelul englezesc şi românesc. Am chemat fraţii să mă ajute şi pe toţi ne-au podidit lacrimile.

Învelit<a> în drapelele <acestea, caseta am depus-o într-una mai mare. Pe urmă luată de Adjutant, a fost dusă şi aşezată în biserica din

Cotroceni, unde va rămâne până în ziua când vom hotărî transportul la Balcic.

Urmează cina la Palat, unde, <pe> lângă cei citaţi ca sosiţi astăzi, a mai fost şi Wilhelm Wied, cu copii; Dimitri nu soseşte decât după masă. A mai sosit, în timpul după-amiezii, şi Chirii al Bulgariei. Înainte de cină distribui decoraţi<i>le acelora ce.362, p.80> care n-aveau.

După cină, iarăşi pe drum, ne întoarcem la Cotroceni, unde, numai în faţa copiilor şi a [l] lui Friedel, ridicăm coşciugul, care a fost închis. Cu un singur preot, părintele Nae <Popescu>, este transportat de ofiţerii Reegimentului 4 Reoşiori>

şi depus într-un automobil şi dus la palatul din oraş. Aci, cu acelaşi ceremonial, coşciugul a fost depus pe catafalcul din sala Tronului. Foarte impresionantă şi simplă ceremonie, un adevărat adio intim al nostru, Mamei.

Am stat puţin de vorbă cu Mignon, dar o găsesc complet de acord cu cele ce le-am hotărât. Seara o termin liniştit, cu Duduia şi

Paul, la căsuţa mea.

1938

287

Duminică, 24 iulie.

Azi a fost înmormântarea. O zi foarte caldă, mai ales străinii au suferit mult. Totul s-a petrecut perfect. Urdăreanu şi-a ce.363, p.81> trecut <cum>

nu se poate mai bine examenul.

Începem devreme, din cauza căldurii şi a [l] drumului lung de parcurs.

La 8, 30, toată lumea întrunită în sala Tronului, începe slujba oficială, în primul rând, de mitropolitul Moldovei, bine; pe urmă ofiţerii au ridicat sicriul.

Filarmonica a intonat „Moartea lui Siegfried din Câotterdamrnerung”. A fost un moment foarte emoţionant când au răsunat acele trei note.cu toba pocu, pocu, pocu, m-au năpădit lacrimile şi celor mai mulţi acelaşi lucru li s-a întâmplat, într-adevăr, în rotonda unde a fost aşezată orchestra, răsuna melodia cu atâta majestazitate (sic), cu atâta amploare, încât, chiar dacă n-ar fi fost aşa de triste împrejurări, tot te-ai fi simţit adânc mişcat, fotul a fost demn, afară de o clipă.

Elizabeta a avut un moment de istericale când s-a intonat veşnica pomenire, a avut un ţipăt şi s-a aruncat pe umărul meu.

Sicriul, aşezat pe afet, ne încolonăm în cortegiu, muzicile din cap, în loc de marş funebru, cântă Slankemen, marşul lui 4 Reoşiori>. Acest ultim salut al capitalei, Reginei Unităţii Naţionale şi a războiului, a fost, într-adevăr, ceea ce ar fi dorit, ce.364, p.82> demn, solemn şi sărbătoresc. Nu numai că toate zilele acestea lumea n-a contenit de a trece pe dinaintea catafalcului la

Cotroceni, încât am fost obligaţi chiar să prelungim şi noaptea permisul de trecere, dar astăzi străzile au fost ticsite de lume, cum n-am mai văzut

Bucureştiul de mult. Drumul până la gara Mogoşoaia s-a parcurs bine, fără niciun incident. Chiar bătrânii consilieri regali de la cordoane au suportat drumul şi căldura perfect. Trupele înşirate, atitudine bună, deşi felul de a-şi ţine arma cu patul în mână, în sus, era ceva nou. În faţa gării Mogoşoaia erau aşezaţi străjerii, toţi au lumânări, spectacol foarte frumos.

La 12., sosim la gara Mogoşoaia şi sicriul e pus în tren. Pornim spre

Ciulea de Argeş. În tren, căldura este îasibilă (sic), toţi s-au pus la cămaşă. Ani vorbit ceva cu toţi George Kent îmi comunică, din partea lui Bertie, „că nădăjduieşte că acest doliu nu va împiedica vizita proiectată la Londra. Am răspuns că nu şi că sper că de astă dată Hitler nu o va împiedica din nou. Cu

Paul prea puţin am vorbit chestiuni ce.365, p.83> politice. Situaţia.

Cecoslovaciei ne îngrijorează şi deci viitorul Micii” înţelegeri.

La 4, 30, sosim la Curtea de Argeş, unde se reformează cortegiul ca la Bucureşti, îndreptându-se spre mănăstire.

Cu toate că drumul n-a ţinut decât ceva peste o oră, am fost aşa de obosit, încât credeamcă nu vom mai ajunge. Slujba în faţa mănăstirii a fost oribilă, deşi principalul slujitor era mitropolitul Nicolae Bălan439 al Ardealului.

Popii s-au zăpăcit şi au cântat halandala. Prin aceasta, atmosfera de solemnitate

288

Carol II, însenini̇̆ri zilnice şi reculegere de la Bucureşti a dispărut aci. La 6, frânţi de oboseală, ne îmbarcăm şi pornim spre Bucureşti, unde sosim la 9. Paul, Olga, George Kent.

Marina şi Aunt Elen ne părăsesc la Piteşti. Mai am de însemnat că, din cauza situaţiei particulare în care s-a pus Nicky, am fost obligat, ca să nu-l jignesc prea mult, punându-i numele de Brana pe lista oficială a cortegiului, să-l însemnez ca al doilea fiu al Reginei Maria. Am aflat că în public a făcut o admirabilă impresie faptul că l-am chemat şi că a fost ce.366, p.85> primit absolut ca unul din familie. Lucrul era de altfel foarte natural şi, pe urmă, eu aveam o tristă experienţă în această direcţie şi ceea ce am îndurat eu, cu prilej ui morţii Mamei, n-am voit ca fratele meu s-o îndureze astăzi. Nicky pare a fi priceput această situaţie şi s-a purtat în toate <cum> nu se poate mai bine.

Luni, 25 iulie

Cei rămaşi am luat prânzul la mine. A mai plecat, azi de dimineaţă, şi Chirii. După masă, la ora 18, ne-am întrunit cu toţii la Cotroceni, pentru deschiderea testamentului. S-a şi făcut împărţirea bijuteriilor, lucru la care surorile ţineau colosal de mult.

Cu Nicky am strâns de peste tot hârtiile importante şi

neimpolante, pe care le-am pus în plicuri şi le-am sigilat.

Cât despre testament, el e tăcut cu tâlc, ca ce.367, p.86> Ileana să fie protejata şi eu să plătesc toate oalele sparte. Trebuie să mărturisesc că nu-mi convine şi că va trebui să se găsească soluţia echitabilă pentru toţi, mai ales că surorile au în plus bijuteriile, care nefiind înscrise în testament, dar numai în scrisori ce le am la mână, mie mi-ar rămâne de plătit enorm de mult. Ileana primind în plus partea sufletului.

Mi-e teamă de complicaţii, afară de Nicky, care se ţine strâns de mine şi se poartă cât se poate de frumos.

La deschiderea testamentului au asistat, în afară de noi, copiii, Friedel.

Iamandi, Urdăreanu şi Preşedintele Tribunalului.

O veste tristă, zile de> acestea a murit subit, de menengită tuberculoasă).

Grămadă, unul din colegii lui Mihăiţă, poate cel mai inteligent dintre toţi. Era nepotul luptătorului bucovinean Grămadă44 (l, care a căzut la Cireşoaia *M*!

Mihăiţă este foarte impresionat de toate aceste evenimente din urmă.

Marţi, 26 – vineri, 29 iulie

Toaje aceste zile au fost îndeosebi ocupate cu aranjarea chestiei moştenirii. În linii mari, totul a mers foarte bine, actul de împărţire propus de mine a fost acceptat şi iscălit, ce.368, p.87> fără discuţii, de toţi. În linii generale, el conţinea următoarele dispoziţiuni: ceea ce a fost lăsat hotărât în

1938

289

testament nu se mai discută, doar se face o evaluare şi se calculează cu un preţ mediu egal pentru toţi, din restul moştenirei se fac părţi egale pentru toţi.

Ileana ia porţia sufletului şi Mignon <şi Nicky primeesc> partea lor în bani.

Eu, după ce am plătit din sulta (sic) mea legalele ce cădeau în sarcina mea, renunţ la rest şi se adaugă la părţile celorlalţi moştenitori. Nicky şi cu mine renunţăm de a ridica vreo pretenţie asupra valorii pe care binevoim a le considera ca daruri făcute în viaţă.

Pe lângă testament a mai fost şi un caiet, în care multe din

lucrurile ei, mama le-a împărţit printre noi toţi şi o grămadă de alte persoane cunoscute şi necunoscute. Am procedat la această împărţire, completând, pe ici-colo, unele scăpări din vedere… *f*

Pot să zic că, în general, împărţirea s-a tăcut fără prea multe discuţii, cel puţin cu noi fraţii, între surori au mai fost, căci ele<e.369, p.88> au arătat, mai mult decât noi, un spirit de separare. O chestiune foarte delicată a fost aceea a memori<i>lor şi a corespondenţei. Nouă ne fusese teamă că memori<i>le erau lăsate lui Ştirbey, din fericire nu, ele fuseseră depozitate în lăzi la Legaţia Angliei şi nu putea fi remise decât lui Ileana. S-a stabilit între noi, a iscălit şi Mihăiţă, ca moştenitor viitor, că ele vor fi sigilate şi ne-am luat angajamentul că ele nu pot fi deschise decât după 2Q de ani şi atuncea numai cu consimţământul tuturor. În tot cazul, ele nu pot fi publicate decât după moartea ultimului dintre copii. Toate celelalte manuscrise le-am pus într-o ladă şi le-am făcut dar Academiei Române. Pentru veniturile publicaţiilor ei, s-a hotărât că ele vor forma un fond cultural care va purta numele ei. În aceste zile au continuat plecările. Marţi, Ethe şi Dimitri, miercuri, Hohenzollernii şi

Hohenlohii; am fost la gară cu ei. E prima dată când am văzut Gara de Nord de când fusese refăcută) e într-adevăr foarte civilizat şi ne face cinste.

Mai toate zilele am mâncat împreună, fie la mine fie la Cotroceni, fie la

Elizabeta. Marţi seara am fost împreună la mine: Duduia, Friedel <c. 370, p.89> şi

Ioschi. Joi am primit încă ultimele delegaţiuni, pe care nu le văzusem: contele

Szemleck şi Rtistu Aras. Acesta îmi spune că lui Kemal nu-i merge bine; dacă se îngrijeşte bine, el mai poate dura un an, doi, altfel cel mult patru luni.

În tot cazul, zilele acestea au fost zile de muncă intensivă, de dimineaţă până seară, şi sunt mândru că în 5 zile am putut lichida atâtea lucruri, fără prea multe ciocniri.

Mai rămân unele lucruri foarte mici şi fără importanţă, pe care le vom termina în zile de> ce vin.

Toate aceste zile au fost foarte calde.

Sâmbătă, 30 iulie.

Astăzi se oficiază la Curtea de Argeş parastasul de o săptămână

de la

290

Carol II, însemnări zilnice moartea Mamei). mergem, Nicky, Mihăiţă, Anton şi cu mine. Surorile şi cucoanele au rămas la ce.371, p.90> Bucureşti, unde a<u> asistat la o slujbă la Cotroceni. În drum am stat de vorbă mult cu Nicky, de-ale Aviaţiei şi

Marinei, în care chestiuni văd că are idei bune şi rezonabile; pe urmă şi de situaţia lui. Ce-l doare îndeosebi este chestia numelui, ar dori foarte mult să i se dee un titlu. I-am făgăduit că, de îndată ce va fi posibil, o voi face şi lucrul nu este exclus, căci prin noua Constituţie nu mai este interzis<a> conferirea şi purtarea titlurilor. I-am mai spus că toată sei>tuaţia lui depinde numai de purtarea lui. Trebuie să vază că aşa cum l-am primit, ca un frate şi cu braţele deschise, poate spera şi că, dacă se poartă aşa cum s-a purtat acuma, voi avea cele mai bune intenţii faţă de el.

Cine se arată încântat de această revedere este Iorga, care ne-a felicitat la gară, la Curtea de Argeş, şi ne-a spus că veşnic ar dori să ne vază aşa împreună.

La 7 1/2 pleacă Ileana şi Anton; nu i-am mai dus la gară, fiind rupt de oboseală.

ce.372, p.91> Duminică, 31 iulie – sâmbătă, 6 august încetul cu încetul viaţa îşi reia cursul normal, aşa este cursul lucrurilor. Am mai lucrat la Cotroceni pentru anumite împărţiri. Mignon şi

Elizabet. a au continuat de a alege anume lucruri cari le rezervăm pentru muzeu. Adică nu doresc să se facă, din nou, greşeala din trecut, să se irosească lucrurile; deci am ales dintre lucrurile mai caracteristice ale Mamei, haine, rochii, mărunţişuri, <pe> cari le-am pus la o parte şi vor fi expuse în Palat în sălile rezervate pentru muzeul familiei regale. Una din zilele acestea l-am dus pe Nicky şi i-am arătat construcţia nouă, care înaintează foarte încet, dar care totuşi se desinează destul de bine; i-a plăcut.

Luni, 1 august, a fost în audienţă colonelul Betui, de la Telefoane, am vorbit despre cum merg lucrurile şi pare destul de mulţumit, cere însă să i se aranjeze transferul.

Joi, 4 – pleacă Nicky, după ce a petrecut 2 săptămâni în ţară, am fost larg cu dânsul şi el s-a purtat, trebuie să mărturisesc, foarte bine. ce.373, p.92>

Şi Mihăiţă a plecat zilele acestea la Brioni, pentru convenţionala

vacanţă cu mamă-sa.

Vineri 5, Guşti, cu care punem la punct chestiunea privitoare la proiectul de lege a [l] Serviciului social. Este o nouă concepţie a noastră pentru a generaliza experienţa făcută de echipele mele în ţară şi cari au dat aşa de frumoase rezultate. Sâmbătă seara, plecăm cu Duduia, Ernest, Stăvar şi

Rusescu spre Balcic.

1938

291

Duminică, 7 august – marţi, 9 august

Sosirea la Bazargic, de unde <plecăm>, cu automobilele, la Balcic.

Fac act de proprietate şi a>au în primire noul meu loc.

Pentru mine n-a fost nicio surpriză, dar mai ales pentru Duduia a fost o revelaţie. A exclamat că pricepe de ce M-ameei> i-a plăcut aşa de mult şi de ce a dorit ca inima ei să se odihnească aci.

Au fost aceste 3 zile de delicioasă odihnă, fără griji, în acest colţ de raiu. Ne-am plimbat ce.374, p.93> peste tot, am stat să ne odihnim în diferitele chioşcuri, mai ales în cel nou, cu pardoseala de marmoră neagră. Dimineaţa, baie în mare, apa delicios de caldă, toţi, până şi câinii, erau fericiţi Pentru

Mihăiţă am hotărât să-l punem în ciupercă, desigur o casă care să-i facă mare plăcere, e un vis.

Nopţile au fost o minune, cu o lună splendid de strălucită şi cu ropotul lin al mării, care-ţi leagănă somnul. Duduia devine din ce în ce mai pasionată pentru mare, ceea ce îmi face bine, căci şi mie îmi place aşa de mult. Desigur că aci ne vom face un colţişor care să ne placă şi să ne priască.

Totuşi, impresie tristă mi-a făcut grădina, neîngrijită aşa pum era pe vremuri. Bine ziseese>meu Mamei să nu-l iee pe Gutman, căci nu face parale.

Pentru Duduia vreau să-i iau casa A.C.F., care este a Ileanei, căci nu-mi convine să am această instituţie în nasul meu.

Cu mare părere de rău, plecăm de aci, unde a fost aşa de frumos, ca să <ne> îmbâcsim ce.375, p.94> din nou în cuptorul Bucureştiului.

Pentru la anul vom sta mai mult. Nu ne vom atinge de nimica, căci, aşa cum le-a aranjat Mama, casele se pot locui cu tot stilul lor special.

Miercuri, 10 august

Reîntors la Bucureşti, scobbr din tren la Mogoşoaia, la 9 dimineaţa, şi, întors la Palat, începe iarăşi maşina de lucru. Văd astăzi pe Comnen şi

Iamandi.

Ne năzăreşte iarăşi un dor de ducă în câteva zile, după ce va fi pus<a>

la punct Legea administrativă, care a fost amânată din cauza. morţii Mamei, şi voi fi primit jurământukrezidenţilor regali441, cari la această denumire ne-am oprit pentru şefii ţinuturilor. Vom pluti, din nou, spre Oriento, cu acea frumoasă lebădă, care-i „Luceafărul”; ce.376, p.96> un singur regret, că

Mihăiţă, cafe-i ocupat cu vacanţa obligatorie, nu va fi cu noi.

Joi, 11 august

Afară de miniştrii obişnuiţi, astăzi am mai văzut pe Cădere *m*, pe care-l iau, cu părere de rău, de la Belgrad şi-l fac rezident regal la Galaţi. Am trebuit să-l chem personal, ca să-l conving şi n-a fost deloc uşor. S-a mai

292 Carol II, însemnări zilnice prezentat personal şi colonelul Gerstenherg444, ataşatul aerian german, om de încredere al lui GOring şi prieten cu Friedel.

Mai văd şi pe doctorii Hortolomei şi Mamulea, din cauza braţului meu, care tare mă doare. Hotărăsc să mi se facă un tratament cu raze ultrascurte, încât cred că, din cauza loviturei ce am primit-o, am o strivire a muşchilor.

Mă plictiseşte, căci, pe zi ce trece, mă doare mai mult, din câte a putut constata Hortolomei nu este nicio leziune a osului, cum am crezut-o eu şi

Duduia. Dacă razele nu-şi vor face efectul, va trebui ce.377, p.96> să mi se facă o radiografie.

Vineri, 12 august

...În afară de miniştri, nimica deosebit de însemnat; ne bucurăm de croaziera cu „Luceafărul”. E cald.

Sâmbătă, 13 august

După o lungă aşteptare, pricinuită, pe de o parte, de doliul nostru, dar şi de ultimele puneţi la punct asupra persoanelor, Cădere, Grigorcea, am putut promulga, azi de dimineaţă, noua Lege administrativă44S. Cred că legea este bună.

Ideea aceasta a descentralizării de mult este în aer. Primul proiect

(după câte ştiu eu), după cel pur teoretic al guberniilor lui P.P. Carp *446*, a fost întocmit la Iaşi, de Cercul de studii al Partidului Liberal, care împărţea ţara, dacă nu mă înşel, în 5 provincii (era vorba de Vechiul Regat, numai).

Pe urmă a venit, ca o primă realizare, ace<e>a din 1929, a lui Maniu, greşită din punct de vedere politic şi administrativ. Domin? în acea vreme ideea de provincie istorică (Ardeal, Moldova, Bucovina etc.) şi ide<e>a ultra falşă administrativă că şefii regiunilor erau reprezentanţii periferiei pe lângă centru, în loc de a fi exponenţii centrului în provincii. Cu toată dorinţa lui Maniu, şi tocmai din cauza greşelilor ei organice, lipsa reală de autoritate, n-a putut obţine de la ministere să se facă o reală descentralizare. Spiritul vechi al supracentralismului domină, cu toată aparenţa de autoritate a [l partidului „cel mai populai". De atuncea, adică de când m-am întors, mă domină gândul să fac această reală descentralizare, să creez, prin acest mijloc, centre de viaţă periferică, absolut necesare, şi ca dezvoltare culturală şi ca siguranţă politică.

Bucureştiul trebuie descentralizat; miniştrii, prin trecerea unora de in

atribuţiunile lor asupra rezidenţilor regali, ce.378, p.97> vor fi mai liberi să-şi îndeplinească cu mai mult folos rolul şi misiunea lor de îndrumători şi de controlori ai bunului mers al departamentului.

1938

293

Legea actuală este cea mai bună dintre cele ce s-au alcătuit până astăzi în această direcţie, şi multe din principi<i>la ei „sunt gândite şi formulate de mine. Unul din marile progrese este că s-a rezolvat, destul de serios, problema finanţelor locale, fără de care orice descentralizare nu poate avea viaţă.

Că toată lumea este mulţumită, n-aş putea zice, mai sunt destui care critică din deosebite cauze. Unul dintre bosumflaţi este Iorga, căruia nu-i plac rezidenţii. Lui Negruzzi îi reproşează barba, lui Dănilă Papp *M1*, că a luptat împotriva ruşilor în marele război, şi aşa mai departe. Cu toate acestea, a trimis lui Călinescu o telegramă, în care-l felicită pentru lege. Sucit om.

Înainte de ceremonia promulgării, am avut depunerea

jurământului noului episcop catolic de Alba Iulia, monseniorul Wolbruckner. ce.379, p.97

a> Singurul lui păcat, pentru moment, este că vorbeşte stricat româneşte şi că e cam bolnăvicios. La masă. Patriarhul şi Călinescu. După masă, am pus ordine în decoraţiile rămase de la părinţi. Cele ale Mamei, complete, ale Tatii, celeei mai multe prezente, ale regelui Carol şi regineei> Elizabeta, majoritatea lipsă, cu toate că cele mai interesante au rămas.

Seara, cinema, un foarte bun film al lui Clive Book: *Declasaşi*.

Însemnări zilnice

14 august – 3 septembrie

Carol Rege voi. VI

ce.381, p. l> Duminică, 14 august

Pe la 3, plecăm, cu trenul, din gara Mogoşoaia spre Constanţa, unde ne îmbarcăm pe „Luceafărul”, pentru o săptămână de odilină pe mare, Duduia.

Urdăreanu, Rusescu, Radu şi Mamulea. În tren, foarte cald. La Constanţa ne mai aşteaptă Max Auschnit, şi Lizzi.

Sosit la Constanţa, vizitez, mai întâi, noul vas al S.H. R.

„Transilvania”, foarte bine şi foarte civilizat. >

La 8, pornim la drum, sub comanda noului comandant, de astă dată definitiv, lt. – comandor Prossinâg; ceilalţi ofiţeri, cei obişnuiţi. Marea, ideală, cabina cea nouă, foarte plăcută şi nu prea caldă, luna ca în poveşti.

Luni, 15 august

De dimineaţă, pe punte, pentru intrarea ce.382, p.2> în Bosfor. Ca şi rândul trecut, la Büyük Dere vine vedeta cu RUstil Aras, secretarul general al

Preşedintelui, şi un adjutant, să mă salute.

294

Carol II „însemnări zilnice

Merg cu noi până-la Istanbul. Profit de ocazie ca să vorbesc ceva politică. Problema cehă, care ne îngrijoreşte îndeosebi, căci nu pare a se lumina. Încăpăţânarea şi purtarea cu vorba a lui Beneş riscă să exaspereze pe germani, totuş-i R. Areas> nu crede în război. Pe urmă, îi mai atrag atenţia asupra bulgarilor, cari, oricare ar fi angajările lor şi felul cinstit de a se purta a lui Kiosse Ivanof *m*, totuşi trebuie supravegheaţi şi readuşi, din timp în timp, la ordine. Starea lui Kemal

tot nu se îmbunătăţeşte, dar cu o bună îngrijire poate scăpa. E o zi splendidă, caldă, zi1 de mare orientală. În rada Istanbul ne oprim, ca să ne aprovizionăm şi să-l aşteptăm pe Polar Bekir, pe care l-am cerut, din nou, lui R. Aras să fie ataşat pe lângă noi şi de astă dată.

Înainte de ora mesei de prânz, pornim din nou, astă dată prin

Marmara, spre Dardanele. Marea este de o culoare de ce.383, p.3> neînchipuit de frumoasă.

Marţi, 16 august

Deşteptarea la Chanak, vestit din timpul Marelui război. Aşa numitul orăşel este oribil, adevărata mizerie orientală.

Sub supravegherea valiului, şeful garnizoanei, comandantului jandarmeriei etc., plecăm cu automobilele, pe un drum destul de prost, spre

Troia. Troia, aproape baza istorice în legendă crezută <ca> atare de atâtea generaţii, graţie intuiţiei lui Schliemannl4 şi ajutorului lui, DÖrpfelff?, devenit<a> realitate istorică. Voi avea bucuria să calc pe acest pământ sfânt al antichităţii, unde atâtea fiinţe imortale au călcat şi au popular, prin amintirea lor, cântecele civilizaţiei în care trăim. Achile, Elena, Hector, Priam, Eneaese, prototipi eterni a<în tuturor sentimentelor şi faptelor omeneşti.

Iată oraşul, realitatea, astăzi e mai searbădă <c. 384, p.4>. Poate, dacă am fi avut norocul să avem cu noi pe cineva, care cunoscând locurile, putea să ne înfăţişeze acele vremuri eroice, am fi simţit mai puţin soarele şi praful. Dar, totuşi, trebuie să mărturisesc că am fost cuprinşi de o reală emoţie văzând aceste mealeaguri. Prea puţin s-a săpat, abia câteva ziduri neprecise s-au dezgropat, şi totuşi! Troia!

Mână de oameni a aşezat acuma, acuma atâtea mii de ani, aci, piatră peste piatră, sânge de erou a stropit aceste pajişti şi pe urmă, nemuritorul cântăreţ Homer a dat poporului său, atât de despărţit prin lupte fratricide, o comoară a trecutului de care trebuia să fie mândru şi pe care s-a clădit o civilizaţie nepieritoare. O ironie! Această civilizaţie a folosit altora, aş putea zice, tuturor a, omenirii întregi, numai poporului din care s-a născut, nu.

Întorşi la bord, pe o mare e/un lac, de un safiriu nemaipomenit, pornim, ieşind din Dardanele, pe drumnul Smirnei.

1938 295

Trecem printre insulele greceşti, fiecare ce.385, p.5> o fărâmătură de istorie: Tenedos, Naxos, Lesbos, Chios, Samotrace.

După apusul soarelui, intrăm şi ancorăm în golful Smirnei, de departe se văd în fund luminile etaj ale ale oraşului.

Miercuri, 17 august

...<c. 388, p. 6>

prost, deşi ni se anunţase că e bun, şi vreo 130 klm, în loc de 60, până la locul unde trebuim să ajungem. Căldura e destul de mare şi maşina scutură, iar şoferul, un tâmpit, nu se uită la drum şi la fiecare hop, parcă intenţionat, întoarce capul şi apasă pe a<e>celerator, deci o adevărată plăcere, chiar şi pentru cineva care nu-i suferind. Rezultatul, destul de dezastruos pentru nervii

Duduiei. N-aş putea zice căpiesagiul epitoresc, prea e searbăd, totuşi ceva mai puţin decât ieri. Culturi de tutun şi adevărate păduri de smochine, cu pomi seculari luând formele cele mai fantastice, încărcaţi cu belşug de poame.

Terenul, destul de deluros şi acoperit, pe vârfuri mai ales, cu arbuşti cari, din depărtare, dau iluzia de verdeaţă; când te apropii, vezi că e numairarişte printre bolovani. Câteva culturi sunt <cu> adevărat frumoase, mai ales când te apropii de golfurile mării, de un safiriu incomparabil, cea mai minunată orgie de ultramarin. Ici – colo, scene pitoreşti: bătrâni său babe, cu copile în lor. ce.389, p.7>...”*

Începem prin a lua dejunul, destul de decent, servit într-un hotel, „plus que modeste” * * *, care poartă titlul pompos de „Bergama Palas”. Din fericire, reprezentantul intelectualităţii, de această dată, este un individ care ştie ceva şi are interes pentru săpăturile de aci.

Începem vizita prin muzeul local, în care s-au strâns multe din cele ce s-au găsit în săpăturile de aci. Sunt unele bucăţi chiar foarte frumoase, mai ales câteva mici statuete, de bună factură elenică şi vreo 2 str<e>aşini de case cu figuri de colţuri.

Vizităm pe urmă templul lui Aesklepibs* * **, de fapt un sanatoriu în care înflorea psichanaliza şi psichoterapia. Se găsesc aci therme, temple.

„Pagina 5 este decupată în partea de jos; pagina 6 lipseşte.

„Primele rânduri de pe pag. 7 au fost acoperite cu o bandă de hârtie.

„** mai mult decât modest.

* * * În text este: *Aeskleptios*. i

 gymnase, teatre, tot ceea ce se

întrebuinţează şi astăzi. Izvorul ce.390, p.8>

sacru curge şi azi în mijlocul acestui lăcaş, care în timpul lui de glorie şi înflorire trebuia să fi [el <fost> splendid. Trecând orăşelul Bergamo, unde sunt încă multe rămăşiţe antice elenice, romane şi bizantine, dar a [l] cărui formă este orientalismul neprihănit, urcăm pe Acropole. De aci au început să se întinză cele trei cetăţi principale, din care au rămas încă destul de multe urme interesante: Palatul regilor; teatrul, splendid aşezat pe coasta dealului, putând conţine, în 80 de trepte circulare, 15.000 de spectatori; ruinele bibliotecii, care, bogată de 25.000 de volume, fusese luată de Antoniu4SI şi dăruită Cleopatrei” 52, aşezată în Alexandria, a fost distrusă în faimosul incendiu; Agora, soclul pe care fusese aşezat templul lui Jupiter etc. etc. Timpul fiind prea scurt şi drumul până la Smirna lung, n-am putut vedea lucrurile prea în detaliu.

Reîntoarcerea am făcut-o cu o altă maşină şi cu un alt şofer, a mers mai bine, dar lung, nesfârşit de lung mi s-a părut.

ce.391, p.9> Seara, valiul (prefectul) ne-a dat o masă într-un parc-restaurant. Temperatură plăcută, dai” mâncarea infectă. Eu şi Urdăreanu am încercat să fumăm din narghilea, probabil că se poate fuma când eşti obişnuit, dar e destul de tare şi vai de plămâni, atâta trebuie să tragi ca să vie fumul.

Scene comice s-au petrecut, pare-se, între Duduia şi valiul. Ea, nesimţindu-se bine, nu s-a dat jos din automobil ca să viziteze templele etc la

Bergamo; valiul a rămas cu ea ca să-i facă onorurile. La toate întrebările ce i le punea, răspundea halandala: „Ah, oui?” ori: „Ah, non!” la întâmplare, pare-se că dădea un efect din cele mai comice.

Joi, 18 august

Rămânem, dimineaţa, la Smirna. Duduia, obosită, rămâne pe vas.

Urdăreanu, graţie dispoziţiunilor ce le-a luat, de a opri toate maşinile, a <c.

392, p. 10> reuşit, în sfârşit, să doarmă. Am pornit să văd oraşul. Partea nouă nu arată niciun farmec deosebit, este încă în dezvoltare, n-are niciun caracter.

Partea veche, adică apea care a scăpat de focul din timpul războiului greco-turc din 1922, mai puţin murdar<a>, decât m-aşteptam, este destul de pitore<a>se<a>. Străzile, strâmte, cu case joase, adevărat orientale, unele în trepte, zarzavaturi multe, pătlăgele,

harbuzi, dau pete frumoase de culoare pe aceste caldarâmuri de piatră rotundă. Partea comercială, de fapt un fel de bazar, prin care însă poţi să treci cu trăsura, e amuzant<a> – cumpăr ceva olărie şi linguri de aramă. Acestea din urmă, de la un bătrân turc, cu un surâs foarte simpatic, aşa cum îl cunoaştem din poze – îi lipsea numai fesul – îmbrăcat, cu toată căldura covârşitoare, cu vreo 4 rânduri de haine.

Masa o luăm pe bord, invitat fiind valiul Izmirului.

1938

297

La 4, plecare spre Caspoli. Marea, ideală, stau întins şi citesc pe punte

Seara, poker. Duduia are, din nou, o criză oribilă de nervi, stă pe punte, se uită la mare ce.393, p. ÎI> şi plânge. Nu doarme toată noaptea.

Vineri, 19 august

Debarcăm, pe la 1, la Floria, plaja Stambulului. Masa ni se serveşte în pavilionul lui Atatilrk, carmi-l pune la dispoziţie. E cădit pe pilotiuri în mare, foarte drăguţ stil modern, după planurile unui tânăr architect turc, e confortabil şi bine conceput. Masa excelentă.

Pentru cei caii nu cunosc Caspoli, vizităm din nou tezaurul vechiului serai, porţelanurile chinezeşti şi celelalte săli. Cucoanele înen>ebunesc după smaragdele şi rubinele, cari sunt într-adevăr splendide, iar eu, din nou, după stofele acelea de nepreţuit. Ce n-aş da să pot să cotrobăiesc în lăzile din depozitul lor şi în care se zice că mai sunt nenumărate comori. Privim enormitatea îmbrăcăminterlor acestor padişahi, hainele sunt croite pentru…

ce.394, p, 13> După masă am jucat poker, un joc infernal.

Sâmbătă, 20 august

Sosim „la 8 1/2, în Constanţa, afară de acea oră a ieşirei din Bosfor, marea excelentă până în ţară. Când am debarcat, a fost plăcut, în cursul zilei s-a încălzit bine de tot, seara e răcoare.

Nimica deosebit de însemnat, toată ziua am fost ocupat cu citirea corespondenţei şi punerea la punct a hârtiilor ce s-au strâns în acest răstimp.

Duduia, la cină, la 9, 1/2; ne culcăm devreme. O găsesc ceva mai calmă.

Duminică, 21 august

Nimic deosebit de însemnat, zi frumoasă, ce.396, p. 14> caldă, seara chiar răcoare, pe când jucăm poker pe terasă.

Primesc veşti de la Comnen, din Bled, că nu se poate încheia cu ungurii, aşa cum speram, căci ei nu vor să se angajeze faţă de cehi, Totuşi se va propune un fel de „gentlemens agreement” ** oral, e o soluţie tranzitorie, tot mai bună decât nimic.

Seara, Mihăiţă telefonează” la Brioni, este foarte mândru de a fi câştigat prima cupă de polo.

— Pagina 12 lipseşte.

„Oameni de cuvânt”.

298. Carol II, înseninări zilnice

Luni, 22 august

Dimineaţa, miniştrii; cu Argeşeanu, discuţii asupra proiectului meu de a da pâine ofiţerilor cu preţ redus. Se creează dificultăţi, am impresia că e rea-voinţă vădită din partea intendenţei şi birourilor, caii nu se pot lepăda de vechea rutină.

După masă, Dianu, ministrul nostru din Moscova. Ştirile ce le aduce nu sunt deloc

ce.397, p, 15> îmbucurătoare. Graţie acestui noiijsistem dt epuraţie, condus cu o deosebită energie de şeful G.P.U., situaţia a devenit intolerabilă, suspiciune, spionaj şi duşmănie. Lilvinov este inteligent, dar nu este considerat politiceşte decât un element de categoria a 2-a, aşa că influenţa lui e scăzută faţă de G.P.U., care este stăpânul necontestat al ţării. La 7, doctorii Hortolomei şi Galioski, să-mi facă raze ultrascurte pentru braţul ce mă doare.

Seara, cinema: *Habanera*, cu Zara Leander453, film frumos, muzica delicioasă, dar eroina joacă prea actoriceşte şi lipsită de natural.

Marţi, 23 august

Dimineaţa, ministrul. dr. Marinescu. Afară de chestiunile curente, discutăm şi ace<e>a a spitalurilor şi a Eforiei, care este într-un hal fără de hal.

Încurajat de cele ce.398, p. 16> ce mi le-a spus aseară dr. Hortolomei, discutând această chestiune şi cerând să se rezolve cât mai repede şi favorabil în interesul general, şi nu personal, cum a fost până astăzi.

Pe urmă, am primit pe noul ataşat militar german, lt. col. Wahle, un saxon simpatic, face o foarte bună impresie şi e cel recomandat de Friedel.

După-masă, o foarte interesantă audienţă: George Landsbury,

fostul şef al „Labour Party”, plecat din acesta din cauza divergenţelor pe chestia sancţiunilor; el s-a făcut un fel de apostol al păcii prin cooperaţie economică;

şi-a luat toiagul şi a tăcut înconjurul tuturor ţărilor, a stat de vorbă cu toţi, şi dictatori şi democraţi. S-a adeverit, prin înţelegerea perfectă a ideilor între el şi mine, că greşit se pune problema când se discută pe baze de ideologii politice interne, chestiuni de interes general econom. e şi bunăvoinţă între popoare. Iii crede, cum cred şi ei}, în faptul că economicul trebuie să primeze politicul, că planul înjghebat de Van Zeeland…

<c. 399, p. 18> Seara, cinema: *Arsene Lupin*, film american, slab.

Bate vântul tare, aşa încât nici n-am putut termina cina pe terasă.

Miercuri, 24 august vineri, 26 august

Afară de ocupaţi<i>le obişnuile – miniştrii, după program, nimic foarte

— Pagina 17 lipseşte.

1938

299

Important: Am. primit în audienţă de plecare <pe> fostul ataşat german, col.

Toussaint, şi într-altă zi, vineri, nunţiul, mgr. Cassulo. Acesta mi-a vorbit de chestiunile ce le are la inimă şi cari, unele din ele, sunt drepte: subvenţia <pe> care trebuie să o dăm pentru bursele colegiului românesc de Propaganda Fide, este în tot interesul nostru să pregătim elemente romaneşti, ca preoţi şi, mai târziu, ca episcopi catolici şi să nu lăsăm veşnic aceste posturi în mâini e minorităţilor; a doua chestiune este dorinţa maicelor St. Vincent de Paule, ramura germană, de a clădi un spital ce.400, p. 19> în Bucureşti şi de a se ocupa de lagărul leproşilor de la

Tirchileşti. Ambele chestiuni fuseese>ră promise de guvernele trecute, dar bigotismul ortodox al patriarhului nu permite o rezolvare imediată.

Sâmbătă, 27 august

Dimineaţa, la cora> 9, plec la Curtea de Argeş pentru parastasul de

40 de zile a<l> Mamei. Cum trece vreme şi ce valuri, după vorba poeţilor.

Vremea e răcoare (sic) şi frumoasă, atât la plecare cât şi la Argeş.

Parastasul, decent. Vizite* Palatul şi la întoarcerea la gară îl iau pe Patriarh cu mine în maşină. La urcare, îmi spune: „Mi-e teamă să <nu> mi se urce la cap”, îi răspund: „De asta nu mi-e teamă”.

După masă, în tren, se încălzeşte tare şi temperatura urcată ţine până la Comarnic. Iau reşedinţa la Sinaia.

Seara, cinema.

ce.401, p.20> Duminică, 28 august

Sinaia, ca întotdeauna la aceasta epocă, jumătate de zi frumos, jumătate ploaie. Temperatura agreabilă, chiar răcoare aş putea zice.

Ziua se petrece fără ceva deosebit. După amiaz, Duduia merge la

Braşov, iar eu să-mi văd florile. Grădinarul Funge, cu toate lacunele lui administrative, a reuşit pe deplin şi ceea ce a produs ca flori e o bucurie.

Discut cu Duduia posibilitatea de a îndeplini gândul nostru de a aranja odaia <din fund, unde să pot lucra la mărci, ca să nu stau toată ziua în iatac.

Seara, cinema.

I

ce.402, p.21> Luni, 29 august

Ura! Ne sculăm mai devreme astăzi, cu tot efectul soporific al Sinaei.

Dimineaţa, cu Duduia la Pelişor. Nu mai fusesem de la înmormântare, şi-mi revine tot timpul în minte tabloul când ofiţerii din Regimentul” 4 Roşiori scoborau sicriul pe scara din hali.

Văd cu plăcere că au rămas multe lucruri frumoase în casă, cari îmi revin deci mie şi nu am nevoie de a fi prea gelos pentru mobilele vechi ce le-au primit ceilalţi.

300

Carol II, însemnări zilnice

După masă, Duduia, luată de un avânt de energie, s-a hotărât să aranjeze od<a>ia din rund a Foişorului. Cu măsuţe, cu bib<e>louri, cu tablouri, cu stofe luate de mai peste tot din Pelişor; ea aranjează o odăiţă adorabilă în care va fi o adevărată bucurie să trăieşti şi să lucrezi.

Din nou am putut admira deosebitul ei talent, gust şi imaginaţie” pentru aceasta. Trebuie să mărturisesc că mie îmi lipseşte cu

desăvârşire acest talent…

Gândindu-nela trecut, constatăm cum se transformă lucrurile, odaia aceasta fusese clădită cu scopul că aci va locui ea, ascunsă de ochii lumii, asfizi, prin aceste transformări, devine colţul cel mai dulce a<l> casei. < e.403, p.22> începem să transformăm şi salonul de sus şi hallul de jos.

Seara, cinema.

Din lume au venit, zilele acestea, ştiri destul de îngrijorătoare, mulţi se aşteaptă la evenimente tragice. Eu nu sunt pesimist şi nu cred în război, cu toate că cei mai mulţi cred că suntem aproape de el. E adevărat că, aşa cum se arată lucrurile zilele acestea, suntem în pragul <lui>*, dar, dar pragul nu e trecut. Nu cred că Germania vrea şi poate să rişte aşa ceva, şi foarte just a zis

Schacht454: „Un război se sfârşeşte cu cartela de pane, dar nu se începe cu ea”.

Cehii, în sfârşit, concesii sudeţilor (alias Germaniei), dar pretenţiunile lor sunt foarte exagerate. Ce orb a fost Beneş, când, anul trecut, i-am vorbit de nevoia de a face concesiuni. Cu toate insistenţele mele, care erau şi ale Angliei (vorbeam autorizat şi de Chamberlain şi Eden), n-a voit să vază realitatea. Era stăpânit de

mirajul Genevei şi al tratatului de la Versailles şi, deci, t<a>răgănea la infinit.

ce.404, p.23> Marţi, 30 august

Continuăm, să aranjăm casă, care, pe clipă ce trece, ia un aspect mai frumos sub bagheta magică a zânei Duduia. Odăile se umpl<u>** de lucruri frumoase şi se colorează de florile splendide ale lui Funge.

Salonul s-a terminat, hallul idem, şi biroul meu s-a transformat şi el.

Seara, cinema, un foarte frumos film american, după romanul lui

Remarque455: *Cei trei pamarcăi*.

Miercuri, 31 august

Continuăm încă cu aranjamentele din casă, odăiţa nouă a luat o formă dermittvf foarte nostimă, încât e o bucurie să trăieşti şi să lucrezi în ea. Şi hallul

* în text: *ei*.

*” în text: *umple*.

1

de jos este şi el pus definitiv la punct.

La prânz, dl. consilier regal Costică Argetoianu, ce.405, p.24> zis şi

Baba, care, plecând în străinătate, a dorit să mă vadă. Il est a son mieux, agreable et pas trop mordant. Are neplăceri cu Consiliul economic. Există o inamiciţie între el şi Mitiţă, deci, în loc de a fi o rodnică colaborare, sunt continue înţepături sterile. El are, e adevărat, idei care sunt tendinţe îndepărtate, bune, dar care trebuie mai bine marcate ca atare, iar Mitiţă nu crede în cinstea intenţiunilor sale. A rămas să văd, în absenţa lui, ce trebuie făcut pentru a netezi aceste ea>sperităţi dăunătoare.

La 4, Comnen, cu raportul de la Bled. Lucrul important este că

Stoiadinovici a arătat o dragoste mult mai puţin caldă decât în trecut pentru

Germania, dar rămâne totdeauna de o impulsivitate de comitagiu. Pe urmă, Krofta a pus întrebarea că ce o<r> să facă aliaţie în Cehoslovaciei, dacă Ungaria lasă să treacă trupele germane, fără a rezista sau cu o rezistenţă pro forma. Stoiadinovici, fără a se gândi, a răspuns că ce.406, p.25> va sări în ajutor, iar Comnen, mai diplomat, a răspuns că nu poate răspunde tară a refera o chestiune aşa de gravă

Guvernului său şi mie. Este un punct foarte plictisitor pentru noi şi, discutând, am venit la concluzia că, în primul <rând>, să ne informăm ce vor face marile puteri occidentale şi îndeosebi Anglia. Pe urmă, i-am cerut lui Comnen să iee măsuri

I împotriva lui Paraschivescu4S6, secretarul general de la Externe, din cauza lipsei de grijă şi contravenirii ordinelor date în ceea ce priveşte distribuirea paşapoartelor diplomatice. Am hotărât, cu toată opoziţia ministrului, că va fi îndepărtat.

După cină, cinematograf, aşteptând reîntoarcerea lui Mihăiţă. A sosit sănătos, bine dispus şi cu o foame de lup. Primirea ce ija făcut-o câinele său.

Rae, a fost mişcătoare.

Joi, 1 septembrie

Zi frumoasă. Dimineaţa ne plimbăm ce.407, p.27> şi seara avem un film splendid: „Revolt in the mountains”, cu Sebu, scene luate din viaţa englezilor din India.

După miezul nopţii, fiind 2 septembrie, o serbăm pe Duduia cu şampanie… ** ce.408, p.28>

A venit un memoriu de la Comnen, cu privire la punctul important de care mi-a vorbit zilele trecute. E adevărat că ne găsim într-o situaţiune politică

— Este foarte plăcut şi nu prea colţos:

** Fila 27 a fost decupată în partea de jos, iar fila 28 a fost tăiată în partea de sus, lipsind o parte din text.

302

Catol II, însemnări zilnice extrem de gravă şi care ne poate antrena la o modificare a politicei noastre externe, ce am ţinut-o cudinţii de câţiva ani.

Legăturile cât mai strânse cu Franţa şi, îndeosebi, cu Anglia, fidelitate absolută aliaţilor noştri (adesea foarte greu) şi să nu ne lăsăm angajaţi niciodată într-un complex caic să ne aducă, în mod automatic, în conflicO cu Germania, iar faţă de IJRSS nicio legătură prea strânsă, care să facă pe germani să crează că facem un act oştii lor.

Prin posibilitatea unor noi situaţii faţă de atitudinea eventuală a Ungariei, riscăm, prin ce.409, p.29> noi angajamente ce ni s-ar cere, să fim duşi automatic într-o acţiune împotriva Germaniei, ceea ce nu vreau cu niciun preţ.

Alte puncte grele sunt:

1. Atitudinea Poloniei; eu cred că, cu tot flirtul cu Germania, iniţiat de

Beck, nu va fi definitiv progermană, ci de neutralitate amicală faţă de ea, cel puţin la început. Noi suntem legaţi de ei printr-un tratat şi deci nu avem completa libertate de acţiune.

2. Trecerea trupelor ni se pe teritoriul nostru este o imposibilitate şi niciun român n-o va admite. Cheia situaţiei tot Anglia este şi trebuie să vedem ce vor face şi ce sfat ne vor da.

La prânz, Ernest. După prânz, cu Duduia şi Mihăiţă, ne-am plimbat prin „Parc”. Mi-a năzărit o nebunie: să transform, nu numai interiorul

Pelişorului, dar şi exteriorul.

A fost astăzi o zi splendidă, chiar caldă. Seara, la masă, Urdăreanu.

Puiu şi Rusescu; pe urmă, după obiciu, cinematograf.

ce.410, p.30> Sâmbătă, 3 septembrie

Dimineaţa, sculat târziu, nimica important de însemnat.

La 15, Comnen, în legătură cu raportul de ieri. Reluăm discuţia,

căci îi e teamă că i se va pune întrebarea, de către cei mari, la Geneva, ceea ce ar fi foarte dezagreabil.

Raționamentele ce le-am însemnat aci rămân în picioare, mai sunt de adăugat 2 puncte:

După știri aduse de Djuvara, Polonia ar fi îngrijorată, dacă Germania s-ar întinde prea mult înspre sud-est, și atitudinea Ungariei va depinde foarte mult de Polonia.

Să reamintesc cele discutate. Dacă Ungaria lasă să treacă trapele germane pe teritoriul ei, tară a se opune, sau cu o opunere pro forma, joacă

1938

30.3

casus foederis* față de cehi, și dacă joacă, ce trebuie să facem. Iată premiza.

Spre a lua o hotărâre trebuie să știm:

1. Care este atitudinea marilor puteri. După câte se știe, astăzi Franța și Marea Britanie sunt solidare, susținuți fiind, cel puțin ce.411, p.31>

moralmente, de U.S. A.

2. Care va fi atitudinea Poloniei. Noi presupunem că va fi de neutralitate și la început binevoitoare Germaniei.

3. Care este punctul de vedere al înțelegerii Balcanice. Ea va trebui, cel puțin, să ne asigure spatele față de Bulgaria. Credem că aceasta o va face, dorind totuși să rămâie neutră. Turcia va fi binevoitoare față de URSS, iar

Grecia nu va putea mișca prea mult de teama Italiei.

O clarificare și o hotărâre asupra situației noastre nu se vor putea lua până la luminarea acestor puncte. Mergând la Geneva, Comnen va avea misiunea principală de luminare și va trebui să ceară sfatul Angliei, care ține, netăgăduit, în mână cheia situației.

Seara, cinema, un film amuzant: „Trei fete de măritat”, cu Loreta Young457, Mae Murray și alte două fete foarte drăgălașe.

ce.412» p.32> Duminică, 4 septembrie

O zi foarte frumoasă, masa o luăm la.12 1/2, așa încât Duduia să poată să se întoarcă acasă, din cauza curselor de automobil.

La 3, merg și eu, cu Mihăiță, la start, lângă gară, să văd, mai întâi, pornirea motocicliștilor. Unul dintre ei, Lautmann, avu ghinionul de a avea două porniri falșe, căci aparatul de cronometrare a funcționat

foarte defectuoas. Pe urmă ne-am dus la marele viraj de la Furnica, de unde am privit restul alergării. Cu toate că aspectul a fost mult mai puţin bun ca în trecut, s-au bătut toate recordurile. Cele vechi au fost:

1) *Categoria curse* – Iorgu Ghica, pe Maseratti, 2 28” 19 (1936)

2) *Categoria sport* – P. Cristea, pe Ford, 2 37” 60 (1937)

3) *Motociclete* – Th. Kunz, pe Ariel. 2 3 9” 3 5 (1936)

a) *Ataşuri* – B.B. Arsan, pe Rudge-jep, 2 53” 19 (1937).

Cele de astăzi sunt următoarele:

1) *Categoria curse* – P. Cristea, pe B „M. V., 2 30” 76

ce.413, p.33> 2) *Categoria sport*.

a) W.R. Young, peb. M.V. 2 37” 58

b) Willy Rautenstrauch, pe B.M. V., 2 33” 58

3) *Motociclete*: a) Ion Popa, pe Norton, 2 34” 65

„Caz prevăzut în tratat”.

304, Care! n, însemnări zilnice

b) Nic. Niculici, 2 33” 56.

La 7, liră un sfert, după vechiul obicei, am făcut distribuirea premi<i>lor pe teraesa> corpului de garda.

Înainte de aceasta, l-am primit pe Radu Djuvara, care a venit de la

Berlin să facă un raport ministrului său.

El este mai optimist decât ştirile de ultimele zile. Consideră că

Germania nu va face războiu' şi că, în tot cazul, Hitler nu vrea s-o facă.

Primejdia rămâne totuşi Fţimmler *4SS* şi Hess459, cari împing din răsputeri.

Confirmă că atitudinea Ungariei depinde de Polonja. Un punct interesant este convingerea lui că Italia va mobiliza, cel puţin, dacă mobilizează Franţa şi că este probabil că va sări în ajutorul Franţei.

Nouă, Germania ne cere ca să rămânem neutri, ceea ce, zice el, va face şi Iugoslavia, după declaraţia lui Paul către Friedel. Mi-a cerut să-l autorizez să declare Führerului că noi nu ce.414, p.34> vom lăsa să treacă trupele ruseşti pe teritoriul nostru, i-am spus că nu pot lua un angajament ferm, dar că, dacă i se pune întrebarea, să răspunză că ei cunosc punctul nostru de vedere şi că, în această privinţă, nimic nu s-a schimbat.

Seara, la Duduia, joc table cu Ernest.

Însemnări zilnice

Luni, 13 martie 1939 – Duminică, 2 iulie 1939

Carol Rege

Voi. 8*

ce.416, f. l> Luni, 13 martie

Dimineaţa, Călinescu, în afară de chestiunile Armatei. şi cele politice şi externe. Spun punctul meu de vedere, pe care-l aprobă cu energie. Politică de independenţă desăvârşită, o luare de contact cu Franţa, dar mai ales cu

Anglia, căci tot ea e încă ţara cea mai bogată şi cea mai puternică. Până astăzi.

Marea Britanie n-a pierdut niciodată partida, chiar dacă a avut de îndurat înfrângeri momentane. Această linie principală nu vrea să zică că noi să nu ţinem cont de aşezarea noastră specifică, geografică, care ne leagă, prin interese economice vădite, de Germania.

La prânz, Charlie (ducele) de Coburg, care a venit în calitatea sa de preşedinte al Uniunii Internaţionale a [le] foştilor combatanţi. La prânz au luat parte şi Călinescu, Gafencu *m*, Ilasievici, Urdăreanu, Flondor şi adjutantul ducelui şi al meu.

Afară de observaţia ce mi-a făcut-o ce.417, p.2> oaspetele, că Anglia n-a fost niciodată bătută până azi şi că sunt unii oameni care prea uşor uită învăţămintele istoriei, nimica deosebit. Pe Ilasievici l-am făcut general de Corp de Armată.

De azi, de dimineaţă, pământul e acoperit, de zăpadă, parcă e iarna.

Seara, cinema, din nou admirabilul film de sâmbătă şi un altul foarte bun, tot francez: „La Bête humaine”, cu Gabin461 şi Simonne Simon.

Nu în zadar suntem în luna, lui martie, din nou miroase a praf de puşcă462. Evenimentele din ultimede> zile s-au precipitat. Pare-se că Germania joacă un joc dublu. Azi de dimineaţă s-a proclamat, la Bratislava, independenţa

Slovaciei, după ce Tiso463 s-a ce, 417, p.3> întors de la Berlin. Cu toate acestea.

Germania, până ieri, avea aerul de a susţine pe cehi în acţiunea lor de a nu permite dezmembrarea ţării. Pe de altă parte, Rusia Subcarpatică a făcut acelaşi gest şi ne-au venit ştiri că ungurii au trecut graniţa în regiunea Muncacz. Seara, vine ştirea că aceste trupe au fost retrase din ordinul Berlinului.

Plină de evenimente a fost ziua de azi, dar s-o luăm cronologie;

Dimineaţa, la 11, înmormântarea Patriarhului <Miron Cristea, în

Patriarnie. Slujba foarte frumoasă şi civilizată, oficiată de mitropolitul

— Lipseşte voi. 7, pentru perioada 4 septembrie 1938-12 martie 1939.

306 Carol n, însemnări zilnice

Nicodim464 al Moldovei. Au luat parte mai toţi vlădicii din ţară şi unii de peste graniţă, de la: Chabatz, Poolid, încă unul bulgar, fostul primat al Albaniei şi unul polonez. Sicriul, aşezat în mijlocul catedralei, avea un capac de sticlă, aşa încât am putut să-l văd o ultimă dată pe acest bun slujitor al bisericii şi al Ţării.

Două cuvântări: a lui Bălan şi a lui Călinescu, desigur, nu dintre cele bune rostite de aceşti emeriţi oratori.

ce.418, p.4> După veşnica pomenire, cu sicriul scos pe braţe, s-a făcut înconjurul bisericii, după ce a avut loc înhumarea propriu-zisă, în cripta din partea stângă a naosului.

Întors acasă, Călinescu şi Gafencu au venit să ne sfătuim asupra

[asupra] situaţiei care ne îngrijoreşte la cel mai înalt grad. De la întrevederea din Galaţi s-a schimbat situaţia *46S*, Situaţia de astăzi, cu nelinişte în Ucraina

Subcarpatică, ne impune o revizuire a politicei noastre. După cum Gafencu a stabilit cu Beck, dacă lucrurile merg la extrem, noi nu ne vom putea opune la împărţirea ei, dar vom cere hotărât ca să nu se facă fără noi, chiar fără o eventuală participare a noastră.

Mult depinde de atitudinea Germaniei, va rămâne ea ferm asupra arbitrajului de la München 466 sau va admite ea o nouă împărţire şi dezmembrare a nenorocitee în de Cehoslovacia? Aceasta este o chestiune de căpetenie.

În tot cazul, Călinescu a dat ce.418, p.5> indicaţiuni Marelui Stat

Major să studieze o concentrare de trupe pe graniţa maramureşeană şi, de punctul de vedere strategic, o eventuală graniţă în acea parte.

După-masă aveam intenţiunea să mă odihnesc oleacă, dar, din nou.

Călinescu a cerut să mă vază. Am avut deci o întrunire cu el, Gafencu, Ţenescu şi Mihail467, în care s-au> stabilit următoarele:

1. Din punct de vedere politic:

a. Noi rămânem principial la punctul nostru de vedere: statu-quo.

b. Nu vom admite să se facă o schimbare teritorială la graniţa noastră, fără ca noi să zicem cuvântul nostru.

c. Dacă se va produce o schimbare teritorială, noi cerem să participăm şi noi.

d. Nu ne vom mulţumi numai cu satele româneşti, ci vom cere o graniţă strategică care să <nu> permită Ungariei să se încuibeze între Polonia şi noi.

2. Din punct de vedere militar:

a. Se vor rechema din concediu contingentul ce.419, p.6> de sub arme de la Brig. 1 şi 2 Vânători de Munte şi la diviziile 16, 17, 18, 19 şi 20, b. Se vor organiza pe graniţa maramureşeană două sectoare: 1.

1939

307

Divizia 20; 2. Brigada de Mume.

c. Pe graniţa ungurească nu se vor face deplasări de trupe.

d. Dacă ungurii vor continua a pătrunde în Ucraina Subcarpatică, vom ameninţa cu intrarea.

e. Dacă ungurii vor depăşi, spre Est, linia şoselei Ghust înspre Nord, vom intra şi noi.

3. Se va comunica:

a. Tuturor: măsurile militare luate, şi deplasările de trupe.

b. Polonezilor: punctul nostru de vedere politic şi faptul că nu vom lăsa pe unguri să treacă linia indicată.

c. Dacă continuă mişcarea ungurească, am dori ca polonii să trimeaţă trupe, cari să fie tampon între noi şi unguri.

ce.419, p.7> După ştirile ce le avem, polonezii au concentrat, pentru orice eventualitate, trupe la graniţa ungară, aşa încât nu vor avea nevoie de mari transporturi. Mie nu prea îmi convin toate acestea, căci şi aşa avem destui ucraineni în ţară şi acest nou teritoriu chim nefiind prea populat tot ne-ar aduce vreo câteva zeci de mii, dar, pe de altă parte, de a avea pe unguri între noi şi

Polonia ne convine şi mai puţin.

Jocul politic ai fi să ne înţelegem cu Ungaria ca, în schimbul acestui nou teritoriu, care ar trece sub dominaţia lor, să căpătăm un aranjament prietenesc cu ei. E un vechi proiect al lui Beck, care astăzi are oarecare şanse să se realizeze.

Ceea ce mă îngrijoreşte e că de la germani nu putem căpăta nici lin răspuns sau indicaţie asupra atitudinii lor. Călinescu nu credeei că şi-au schimbat punctul lor de vedere, eu cred că sunt de o duplicitate feroce. ce.420, p.8> Alt punct de întrebare: Ce vor juca ţările occidentale? Gafencu, îi e teamă că vor încerca să întrunească o nouă conferinţă internaţională, în care s-ar putea pune toate problemele frontierelor, între care şi acele ale Cadrilaterului, ceea ce prezintă o foarte, mare primejdie.

Noul Guvern slovac are între membrii lui şi pe preşedintele ce fusese numit, zile de> trecute, de Praga ca om de încredere în locul lui Tiso.

Seara, Duduia, la masă la Auschnit.

Telegramele şi ştirile continuă să vie în decursul nopţii.

La 1, din nou, o îninininire, cu aceiaşi, plus Urdăreanu. Fapt nou, răspunsul

Poloniei, oaie indică, ca lime rezervată nouă, calea ferată ce ne leagă de ei, uitând complet să menţioneze satele româneşti din Apşa, pe marginea Tisei.

ce.420, p.9> Reiese, din ce în ce mai mult, că polonezii sunt înţeleşi cu ungurii.

Revedem chestiunea unei frontiere eventuale şi se propune una care, înglobând satele româneşti şi linia de cale ferată şi ţinând cont de consideraţiuni strategice, să fie cât mai. scurtă până la graniţa poloneză.

Carol n, însemnări zilnice

Polonezii ne îndeamnă continuu să intrăm. Noi păstrăm punctul nostru de vedere. Noi nu vrem să provocăm ciocniri şi, pe de altă parte, armata noastră nu este astăzi în stare de a întreprinde vreo. acţiune. A trebuit să vie un ministru civil, de talia lui Călinescu, să vază că realităţile pe care eu le simţeam de mult, dar pe care riiei unul dintre miniştrii militari, îmbâcsiţi de prejudecăţi şi spirit rău înţeles de camaraderie, n-au vrut să le vază.

Punctul important ce se pune este ca noi să nu arătăm că avem pretenţii teritoriale, ci că ne interesează regiunea mai sus amintită, cu atât mai mult, cu cât polonezii refuză să intre spre a fi tampon. S-a mai hotărât să se vază ce opinie au occidentalii şi să se facă notă ce.421, p. 10> scrisă, cerând să ni se spuie care este atitudinea Germaniei.

Prudenţa ni-e şi mai mult impusă, prin ştirile ce ne-au venit, că

trupele germane, trecând prin Slovacia, se îndreaptă spre granița Ucrainei

Subcarpatice. Mai vin știri că ungurii au intrat și ei, că germanii au ocupat

Moravo-Ostrava. Situația e foarte gravă și ne poate face să ne așteptăm la încă multe surprize. Hacha *46 g* și ministrul său de Afaceri Străine au plecat astăzi la

Berlin.

Miercuri, 15 martie

Dimineața, miniștrii Teodorescu și Bujoiu! 69, acesta din urmă;

asupra tratativelor cu Germania, pregătește un raport, care să puie lucrurile la punct. I-am dat instrucțiuni să nu prea grăbească lucrurile, ca să vedem cum se dezvoltă evenimentele.

ce.421, p. ÎI>Lovitura de teatru s-a produs, ce<a> mai nemaipomenit<a> din istorie. Trupele germane au intrat în Boemi a, adică în

Cehia, emu se numește de azi înainte partea rămasă din fostul stat ceslovac și, pe la prânz, sunt la Praga *m*. Se pare că întrevederea Hacha – 1 litler a fost foarte scurtă. Hacha a cerut Germaniei să intre și să ia sub protecție țara. Chiar dacă, așa cum zic unii, litler ar fi tăcut. O violentă presiune asupra lui. tot trebuia să protesteze și să demisioneze. Această nouă stare de lucruri și completa inacțiune a Franței și Angliei, cari, în timpurile din urmă, păreau că reveniseră din starea amorfă-și parcă nu mai voiau să admită noi încălcări ale germanilor, dă mult de gândit și cere din partea noastră o revedere a atitudinii politicei noastre externe.

Reiese hotărât că Germania a fost de acord cu acțiunea Ungariei, care, după unii, nu ce.422, p. 12> joacă decât un rol de avangardă a<l>

expansiunii germane.

Atât la prânz, cât și seara, vin Călinescu și Gafencu, după-anu. i/

asistă și Urdăreanu.

1939

309

Germanii au fost recunoscători pentru întrebarea noastră scrisă, polonezii ne-au trădat, căci, fără a ne încunoștința, s-au înțeles cu ungurii asupra ocupării de către ei a Ungariei Subcarpatice. Răspunsul de la poloni a venit că Ungaria nu acceptă propunerea lor, nici măcar pentru partea ce ne-au rezervat-o ei, dar totuși ne cer să indicăm care

ar fi zona intereselor noastre, ca să poată să tacă pe intermediarie în Văzând atitudinea lor aşa de neloială, după o discuţie scurtă, am dictat o notă, în care ne arătam nemulţumirea noastră faţă de ei (vezi anexa).

Cu toate că ungurii au ocupat Chust, azi, ne hotărâm să nu mişcăm, aşteptând evenimentele. Pe de altă parte, se vor încunoştinţa şi [pej Germanie în

care este zona intereselor noastre. Pe urmă revedem proiectul de graniţă, în aşa fel încât să nu periclităm interesele noastre.

ce.422, p. 13> S-a mai hotărât că, având în – vedere expansiunea neaşteptată a Germaniei, noi trebuim să grăbim tratativele comerciale cu ei şi să le încheiem cât mai repede.

Plecând Gafencu, am rămas în discuţie cu Urdăreanu şi Călinescu, aducând şi mai departe discuţia asupra situaţiei generale. Îndeosebi, se discută asupra probabilităţilor intenţiunilor germane Urdăreanu vede lucrurile foarte în negru, el crede că au toţi interesul de a pune mâna pe noi, dacă nu teritorial, în tot cazul efectiv, mergând până la îndepărtarea Dinastici. Călinescu crede că.

nu se gândesc aşa de departe, dar că totuşi trebuie să avem ochii în patru şi să supraveghem cu foarte multă atenţie situaţia interioară.

Descompunerea Cehoslovaciei se datdreşte îndeosebi stării interne şi lipsei de unitate. Vorbeşte, pe urmă, de starea dezastruoasă a armatei şi văd că

că> Călinescu judecă ca miile, mai bine puţin şi sigur, decât mult şi prost.

Mi-a propus să concentreze pentru instrucţie două contingente de completare;

ce.423, p! 4> admit, cu corectivul ca să se concentreze numai cu condiţia că vor putea 11 îmbrăcaţi şi găzduiţi în mod perfect.

La 4, l-am primit pe Charly Coburg, venit să-şi> iee rămas bun şi să mulţumească pentru găzduire. Politică n-am vorbit.

Seara, cinema, versiunea americană a echipajului lui Kessel”, cu

Paul Muriim şi Miriam Hopkin*s* în

Joi, 16 martie

Dimineaţa, Călinescu, întâiu cu Bujoiu, pentru punerea la punct a tratativelor cu Germania. Nu prea au fost discuţii, căci am fost repede de acord, se pot mulţumi şi ei fără a „ne periclita interesele noastre.

— Anexa lipseşte.

Pe urmă, cu Gafencu. Trădarea Poloniei reiese din ce în ce mai clar.

Gafencu evoluează, ieri era opus intrării noastre, astăzi tinde spre o acţiune.

S-a hotărât să luăm ce.423, p. 15> contact direct cu ungurii. După ce-l va fi văzut pe Bardossy, vom reexamina situaţia. Rămâne de văzut ce formă se va da

— Ocupaţiunii Ucrainei Subcarpatice474 în viitor. Dacă e vorba de o anexiune pur şi simplă (sic), chestiunea e mai simplă, dacă este vorba de o autonomie în cadrul statului ungar, e mai complicată.

Dimineaţa a fost o adevărată atmosferă de iarnă, spre prânz s-a mai încălzit şi zăpada s-a topit aproape toată.

Vineri, 17 martie

Miniştri obişnuiţi. Mitiţă, cu chestiuni financiare, îmi arată situaţia şi sporurile ce vor trebui acordate în bugetul viitor, cele mai multe mergând, se înţelege, la Apărarea Naţională.

La 1, Călinescu şi Gafencu; situaţia, în loc de a se îmbunătăţi, s-a înrăutăţit. ce.424, p. 16>Ungurii refuză să ia în consideraţie observaţi<i>le noastre şi, din ce în ce, reiese mai mult că atitudinea Poloniei a fost, cel puţin, neamicală, ca să nu zicem de trădare. Am discutat dacă nu este cazul să luăm măsuri mai energice, cu atât mai mult, cu cât suntem bombardaţi de telegrame din partea lui Voloşin 475, preşedintele Ucrainei Subcarpatice, şi din partea românilor din Apşa, cerându-ne să intrăm. Pe de altă parte, pare a se adeveri, şi mai hotărât, că Germaniae în spatele Ungariei şi că e un destul de mare risc ca o ciocnire dintre noi să provoace o răsturnare a opiniei în favoarea Ungariei.

Totuşi, neputând rămâne complet indiferenţi la chemarea fraţilor noştri de peste Tisa, s-a hotărât ca acest teritoriu, fiind, chiar după indicaţiile Gejmaniei.

„Res nulius” *, ca mâne dimineaţă, de îndată ce vor fi concentraţi, jandarmii vor intra, sub cuvântul de a proteja populaţia şi de a aduce mijloace de hrană, în

Apşa. Pe de altă parte, s-a hotărât să trimitem puterilor occidentale un S.O. S.

ce.424, p. 17> Situaţia e totuşi destul de importantă, ca la 6, 30 să întrunesc un Consiliu de Coroană 476, la care vor lua parte consilierii regali, miniştri, şeful Marelui Stat Major, inspectorii de

armată şi ministrul Casei

<Regale>, ca secretar.

La 1, 30 vine ştirea că măgurii au intrat în Apşa şi că, până seara, vor

[vor] ocupa linia ferată a Vişeului.

După-amiaz, în audienţă, ambasadorul Poloniei, Rac<z>insky, care a venit să mulţumească pentru decorare şi căruia i-am făcut energice

*” lucrul nimănui

1939

311

observaţiuni asupra atitudinii neprieteneşti şi neconforme cu tratatul nostru de alianţă. Pe urmă, mitropolitul Alexandru477 al Blajului, care mi-a prezentat unele doleanţe ale bisericii unite, doleanţe care, unele, pot fi rezolvate fără greutăţi…

Consiliul de Coroană, la 6, 30, s-a petrecut foarte bine, într-o înălţătoare atmosferă patriotică, afară de mica ciorovăială, fără importanţă, între

Iorga şi Vaida.

Iorga a fost, ca în cele mai bune zile ale lui, plin de un înalt şi înţelegător ce.425, p. 18> patriotism, el este, în caz de atac, pentru o rezistenţă dârză şi plină de demnitate, băzându-se pe exemplul istoric al Piemontului şi pe completa lipsă de demnitate a cehilor. Consideră că, chiar dacă vom fi complet zdrobiţi, totuşi numele de român şi de România va rămânea veşnic, tocmai din cauza acestei rezistenţe pe <care> se va putea totdeauna reclădi o

Românie viitoare.

Vaida, în fond, cam acelaşi lucru, a zis, dar arătând o teribilă teamă de

Germania şi de dezastru şi o rezervă în putinţă aliaţilor de a ne putea şi ea> voi ajuta.

Călinescu a început dezbaterile printr-o admirabilă şi clară expunere a faptelor.

Militarii slabi.

Hotărârea este de a continua cu măsurile de siguranţă militară, de a intensifica înzestrarea armatei şi paza evenimentelor cu arma la picior (Detalii la anexe).

Consiliul a luat sfârşit la ora 10.

Pe urmă, cinema.

ce.425, p. 19> Sâmbătă, 18 martie

Pe dimineaţă, un Consiliu pentru armament, în care s-au studiat putinţele de aceea>clerare şi apelurile la ajutor străin, mai ales la Franţa, care este extrem de întârziată cu livrările. Se va mai cere francezilor ca tunurile şi muniţi<i>le ce le-au depus la noi să fie trecute în plina noastră posesiune.

Se vor face energice intervenţiuni ca materialul care-i gata la

Zburiowka să fie expediat fără întârziere.

Nemaifiind nimica la ordinea zilei, m-am dus la masă la Gherghiţa, spre a vâna primii sitari. Am văzut 9, am tras în 5 şi am împuşcat 3. Tabloul general: 7. Au fost de faţă: Duduia, Mihăiţă, Ernest, Ilasievici, Puiu, Radu şi

Chefneux. Vremea, ideală, cu toate că la ultima bătaie se răcorise bine.

— Anexele lipsesc.

În

Carol II. Însemnări zilnice

Seara primesc ştiri că Pilea; la Londra, s-a condus ca un dobitoc, luând iniţiative nepermise *m*.

Cinema: „Ea rue sans joie”, bun film, dar Ditta Parlo 175, infectă.

ce.426, p.20> Duminică, 19 martie

Am profitat de 6 zi libera ca să stau la aer, vânând, de asta dată, la

Periş şi Scrovişte. Acede>aşi persoane. Diri nou o zi de toată frumuseţea, mai ales în pădurea de la Scrovişte. Abia încep a miji bobocii şi soarele strălucind prin ramuri dedea un tablou încântător. Rezultatul, mai slab ea ieri, eu am doborât 2 din 4 trase şi 9 văzute.

Întorşi acasă, poker cu Nicu Condiescu, Ernest şi Max. Malaxa s-a scuzat, trebuind să aibă o întrevedere cu Wo<h>ltha*t în* căci, după spusele lui, pretenţiunile germanilor încep a deveni exorbitante.

Din Occident vin ştiri că reacţiunea începe-a se produce. Atât

Daladier, cât şi Chamberlain au schimbat macazul, strigând fiecare în felul lui:

„Până aci”.

ce.426, p.21. Luni, 20 martie

Dimineaţa, Călinescu şi Gafencu, pentru a reconsidera situaţia.

Văzând că Occidentul începe a mişca, poate şi în urma

strigătului nostru de alarmă, am hotărât să trimitem Angliei şi Franţei o informaţie asupra punctului nostru de vedere (vezi anexa). Redactată în cea mai mare parte de mine, conţine, în părţile esenţiale, că, dacă vom fi atacaţi, vom apăra, cu cea mai mare îndârjire, graniţele noastre, că nu dorim un pact de asistenţă mutuală, dar am dori o garanţie a fruntarie în] or şi că cerem ajutor pentru armament.

Pe urmă s-a studiat cazul lui Tilea, care şi-a permis să spuie, chiar organelor oficiale engleze, că Wohlthat ne-ar fi dat un ultimatum. Când s-a dat o dezminţire din partea Guvernului, el a adăugat că ştie că tot aşa s-a întâmplat cum zice el. A mai discutat cu Maiski „81 şi Rtistu Aras despre eventualitatea

Pactului Mării Negre, lucru tocmai opus politicei noastre. S-a hotărât ce.427

p.22> să fie chemat de îndată în ţară ca să dea explicaţii.

La prânz, Călinescu, Bujoiu, Malaxa şi Urdăreanu, ca să discutăm pe larg propunerile germane. Această conferinţă a fost provocată de Malaxa, care azi seară avea mari temeri asupra redactării. Discuţi<i>le, cu mici întreruperi, au ţinut de la 2, 30 la 7. Cred că s-au pus definitiv la punct chesti<i>le în tot cazul, nu poate fi vorba de imix<t>mne în dezvoltarea noastră industrială şi s-a găsit o modalitate prin accelerarea comenzilor de armament, să se poată investi

Anexa lipseşte.

1939

anumite sume în ţară.

Între timp, l-am văzut pe Sir Reginald Hoare, care a venit cu Gafencu, din ordinul lui Halifax în urma gafei lui tilea, să clarifice, chiar cu mine, ce este adevărat asupra aşa-zisului ultimatum al lui Wohlthat. L-am luat niţel peste picior şi i-am vorbit de necesitatea ajutorului englez, care, după ultimele informaţii, începe a se desemna mai precis. S-a autorizat ce.427, p.23> să se declare în parlament că în curând va veni o comisiune care să studieze la faţa locului anumite chestiuni de colaborare anglo-române.

Seara, după cină, o nouă conferinţă cu Călinescu, Ţenescu, general

Florescu şi Mihail asupra măsurilor de siguranţă militare care vor trebui-luate, din cauza mobilizării, mai mult sau mai puţin deghizate, a ungurilor. Militarii au fost lamentabili, neputând să-şi apere punctul lor de vedere. S-a hotărât să se mobilizeze

Corpul 6 şi 7 Armată, câte o divizie din Corpurile 1 şi 5 şi Diviziile 4, 9, 10 şi

Garda, adică mai bine de jumătate din armata activă. Diviziile Corpurilor 1 şi 5 vor fi aduse în spatele frontului de Vest. Diviziile 4 şi 3-a Cavalerie pe Dunăre, Divizia

9, o parte din 10 şi Brigada 7 Cavalerie, pe graniţa Bulgariei, Divizia 10 va fi mişcată către Medgidia. Diviziile 1 şi 2 Cavalerie, pe frontul de Vest. Am putut, tacă o dată, constata cât de îmbâcsiţi sunt cei de la Marele Stat Major, tipicari fără pereche, niciun spirit de iniţiativă, ceva îngrozitor. De pildă, despre ce.428, p.24>

Divizia 109, să nu fie. transportată, ea care este la Brăila, ci a 8-a sau a 7-a de la

Cernăuţi sau Roman, căci ea nu fusese prevăzută în planurile lor. Aci va trebui tăiat în carne vie, ca să se facă ordine.

Pe urmă, cinema: „Furtună peste Asia", film francez destul de bun.

Marţi, 21 martie

În loc de miniştri, conferinţa pentru armament, la care a asistat şi dr.

Marinescu. Ţin aceste conferinţe destul de des, căci trebuie mişcate lucrurile într-un ritm mai viu. Francezii au răspuns afirmativ, dar cu plată. De la germani niciunul încă, va trebui să condiţionăm iscălirea convenţiunii de – comerţ de această livrare. Se vor mai face energice intervenţiuni în Franţa, pentru muniţi<i>le de 105 şi 47 şi se intensifică la noi. ce.428, p.25> fabricarea muniţiunii pentru obuzierul de 100. Văd pe Slăvescu483 activ, ceea ce îmi face o foarte mare plăcere.

După-amiaz, Nica Gatoski, pe care n-am văzut-o de trei ani. S-a făcut fată mare şi frumoasă. A venit să-mi ceară ajutor, pentru că vrea să se mărite, i-am dat.

Seara, Franasovici trimite ştirea că germanii au trimis un ultimatum

Lituaniei în ce priveşte Memel, ultimatumul a fost primit şi trupele germane au şi pornit să ocupe ţinutul.

A fost un incident de frontieră, un soldat grănicer a fost împuşcat de

314

Carol II, înseninări zilnice unguri. Nedorind a antrena cazuri mai

grave, nu s-a dat urmare incidentului.

Seara, cinema: *Paradoxul alb*, frumoase scene de schi; film german.

Miercuri, 22 martie

Dimineaţa, miniştri şi, pe urmă, până la ce.429, p.26> 2, 30, conferinţa cu Călinescu, Bujoiu, Mitiţă şi Gafencu, pentru ultimele retuşări la acordul cu

Germania. Am mai corectat unele puncte şi am pus ca condiţie sine qua non.

pentru iscălire, ca Germania să autorizeeze>, imediat, expedierea armamentului contractat cu Cehoslovacia.

La masă, Călinescu şi Mihail, ca să pun la punct anumite lucruri relative la excese ale mobilizării. Nu se poate admite astăzi să se despartă prea mult armata de viaţa întregii ţări – va trebui să nu se dezorganizeze întregul interior pentru front. Înlocuirile trebuie făcute treptat.

A început o foarte mare nervozitate în oraş, a început şi specula şi dosirea alimentelor, vor trebui luate măsuri şi tăcute anumite comunicări pentru încurajarea lumii.

După-amiaz, Gafencu a venit să-mi comunice că ungurii ar dori să stee de vorbă direct cu noi; sunt de acord.

Seara, cinema, un foarte frumos film francez: *L'entrée des artistes*.

ce.429, p. 17> Discuţiile cu încheierea acordului continuă. După cinema, vine Călinescu, spre a mai discuta şi pune la punct ultimele puncte. Se insistă asupra unor formule ce nu-mi convin privitor la* [la] chestiunile industriale. Această întrevedere a provocat o lungă discuţie cu privire la ansamblul politicei noastre. Prima chestiune a fost: dacă vom putea risca să rupem tratativele pe acest punct, cum ar fi înclinaţia sufletului meu, cu atât mai mult cu cât Wohlthat a fost obraznic cu Bujoiu azi după-masă, proferând chiar unele ameninţări. Călinescu mi-a răspuns hotărât că nu. În starea de azi nu putem să riscăm un conflict, decât dacă graniţa noastră este încălcată. Am pus deci la punct o formulă complet anodină, acceptabilă pentru ambele părţi.

Joi, 23 martie

Dimineaţa vine Călinescu, care, până la 5, a discutat ce.430, p.28> cu nemţii; au adoptat formula mea, mai rămâne, azi de

dimineaţă, de pus la punct unele retuşări, aşa încât se speră ca azi după-amiaz se va iscăli484.

— Fără de care nu se poate.

** Urmă: *ansamblul politic*, şters apoi.

1939

315

Îmi. aduce şi anumite rapoarte asupra mobilizării şi stării trupelor. Cu cât partea morală este bună, cu atât celelalte sunt slabe. S-au făcut şi prostii cu mobilizarea, s-au chemat oameni inutil şi nu s-a [uj ţinut, întru nimica, cont de toate nevoile ţării, de viaţa de toate zilele, care trebuie să meargă înainte. A mai venit şi

Gafencu, care mi-a arătat declaraţiile lui cu privire la convenţiune; le aprob.

S-a primit o scrisoare care garantează toate» comenzile noastre din

Cehoslovacia, scrisoare <pe> care o pusesem ca condiţie sine qua non de iscălire. După-masă, în sfârşit, s-a iscălit şi l-am primit, la 6, 30, în audienţă de plecare pe Wo<h>lthat. Ducă-se… (sic)

Pe urmă, pocher.

Malaxa, foarte violent pe chestiunea tratatului. După ce împinsese la facerea lui, astăzi, când crede că anumite interese ale lui ar putea fi lezate.

ce.430, p.29> e violent contra. El voia ca formula industrială să conţie o clauză peremptorie privitoare la industriile existente. Era un dezastru, după părerea mea, căci, implicit, recunoşteam dreptul lor de imixtiune în această chestiune.

Vineri, 24 martie

Dimineaţa, miniştrii. Cel mai important, Mitiţă Constantinescu, care-mi raportează că a terminat lucrările bugetului. El se va solda cu un spor de mai bine de 2 miliarde. Impozite noi, afară de unul mic, nu se pun, restul se va procura prin unele reaşezări.

Vin ştiri proaste din Franţa, un<d>e Genevieve Tabouis *în* a început o violentă campanie în contra noastră pe chestiunea convenţi<e>şi cu Germania.

Sunt aşa de orbiţi aceşti oameni, neputând vedea că noi iscălind această convenţie, am făcut un serviciu cauzei păcii, căci am produs un moment de linişte şi de ce.431, p.30> destindere în această parte a lumii: Ce ar fi zis ei dacă, prin atitudinea noastră, am fi antrenat un

război, nu sunt chiar aşa de sigur că ar fi sărit ei, în aceste condiţiuni, în ajutorul nostru.

Hoare a fost astăzi la Călinescu să-i citească o notă în chestiunea

Ungariei. Anglia ne propune, după retragerea trupelor ungare de la frontieră, să începem o demobilizare concomitent; noi am refuzat „din cauze tehnice”.

< Georges Brătianu, tot azi de dimineaţă, la Urdăreanu, înmânând un memoriu iscălit de el cu Dinu <Brătianu>, Sasu, Costinescu, dr. Angelescu.

Bebe Brătianu *m*, Maniu, Mihalache, Ma<d>gearu etc. L-a refuzat, căci Maniu iscălise <ca> preşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc. Totuşi, am spus că pe

Dinu l-aş primi cu totul particular.

Seara, un foarte bun film american, cu Ann Sheridanm: „*Letter of recomandation*”.

ce.431, p.31> Sâmbătă, 25 martie

Buna Vestire. Cerul e acoperit, plouă şi e răcoare.

Dimineaţa l-am văzut pe jurnalistul francez Jules Sauerwain, un vechi prieten din timpul şederii la Paris. Am refuzat să dau un interview, dar am discutat toată situaţia, apăsând îndeseobi asupra carenţei Franţei şi a

Angliei în chestiunea economică, ceea ce ne-a lăsat neapăraţi în faţa

Germaniei. Pe urmă, am abordat chestiunea dureroasă a încetinelii livrării materialului de război şi nevoia pentru Franţa, şi mai ales pentru noi, a unei înţelegeri franco-italiene. Mi-a spus că e uimit de progresele ce le face ţara sub noul regim.

După-masă, alt jurnalist francez, Philippe Baepres, fiul marelui

Maurice Baepres4W, aceleaşi lucru ieri> ca eu Sauerwain.

Pe urmă, Călinescu, pentru situaţia generală şi pentru a-i atrage atenţia asupra atitudinii Franţei, altfel nimica deosebit.

Seara cinema, un film american detectiv: ce.432, p.32> *Ora fatală*, bun.

În timpul cinematografului, conţinu<u> a sunat telefonul din partea lui Gafencu, ca să iee instrucţiuni pentru tratativele cu ungurii4”. Ca atmosferă, se vede că Germania a pus o oareşcare frână, ei devin mai maleabili, totuşi, pretenţiunile lor, aşa cum sunt formulate

actualmente, nu pot fi luate în consideraţie. Primo: ei ne acuză indirect că noi am luat cel dintâi măsurile militare şi pe urmă ca noi să demobilizăm cu 24 de ore înaintea lor. Ambele puncte nu se pot admite. Din fericire, în nota lor au vorbit de aranjamentul de la Bled, a cănii extensiune o cer şi asupra Ucrainei Subcarpatice. Ne vom sesiza de acest punct şi vom cere iugoslavilor să mişte întâi, să facă ei propunerea pentru punerea în aplicare a [l] acordului.

A murit astăzi profesorul Teodor Costescu în din Turnu Severiri, un om de bine şi de inimă, care a făcut mult pentru satul său.

ce.432 p.33> Duminică, 26 martie

Ştiri din Ungaria continuă a veni, tot în cadrul celor de ieri; ei devin din ce în ce mai maleabili, primesc să înceapă desconcentrarea lor da> 24 de ore după ce noi am dat ordinele pentru a noastră. Iugoslavia rămâne un mister, a refuzat să facă primul demers, puţin loial. Ungurii au dat ordin pentru retragerea unui corp de armată din regiunea Debreţin, iar noi am suspendat transportul Diviziilor 3 şi 13.

La 18, pokerul obişnuit; atmosfera, la un moment, foarte încărcată, graţie stării de nervi a Duduiei şi lipsei de tact a lui Urdăreanu.

Voiam să merg la vânătoare, dar a plouat dimineaţa, aşa de torenţial, încât am renunţat. Sitarii sunt veniţi în plin.

Luni, 27 martie

Dimineaţa, Călinescu, discutăm situaţia ce.433, p.34> generală.

Atitudinea polonă este complet deloială (sic), iar ace<e>a a Iugoslaviei, dubioasă. La marile ţări occidentale, multă energie în vorbe, altfel nimica.

Experienţa care am făcut-o deschide, în sfârşit, ochii elementelor răspunzătoare şi se văd lipsurile noastre reale, lipsuri <pe> cari de mult le întrevedeam, dar nu reuşisem să le vază şi alţii. Cât despre Marele Stat Major, din nenorocire, tot eu am avut dreptate, situaţia e proastă, s-a lucrat fără iniţiativă, fără suflet şi uitându-se atâtea lucruri cari, în caz de război, sunt de o vitală importanţă, în primul rând naţia armată. Călinescu îmi spune încă şi comunicarea <pe>

care o va face a/. i după-masă Consiliului Frontului Renaşterii Naţionalembh, am aprobat-o, cu foarte mici retuşări.

Duduia îmi vorbeşte de Crucea Roşie, care e în completă debandadă.

D-na Malaxa ar dori S-o iee în mână. O cred capabilă şi sunt de acord.

ce.433, p.35> Marţi, 28 martie

Dimineaţa, miniştrii. Cel mai important, Mariuescu, care-mi expune situaţia grea a Serviciului Sanitar. Şi aci, cu ocazia mobilizării, s-au făcut observaţiuni pricinuite din aceeaşi lipsă de cap şi bun simţ al Marelui Stat

Major. I-am vorbit de Crucea Roşie, confirmă, în parte, cele spuse de d-na

Malaxa; pe săptămâna viitoare îmi va prezenta un raport.

La 12, noul ministru al Danemarcei îmi prezintă scrisorile lui de acreditare şi la 13, noul episcop româno-catolic de Alba Iulia, Aaron

Márton „1, depune jurământul. Face o bună impresie, e un om simpatic şi a ţinut o frumoasă cuvântare. Mi-a adus în dar o splendidă icoană a Sf. Nicolae, care, după tradiţie, a fost donată în 1531 de episcopul Athanasie al Vadului, capitolului catolic din Alba Iulia.

Aflu că întrunirea de ieri a Frontului a fost un mare succes, atât expunerea lui Călinescu, cât şi a lui Gafencu au fost aplaudate.

ce.434, p.36. Vine ştirea că francezii s-au supărat din cauza acordului cu Germania şi că au suspendat livrările de armament. Am dat ordin să se protesteze, şi seara am primit îmbucurătoarea veste că s-a revocat dispoziţia înglezii, mult mai cuminţi în această chestiune, au declarat în parlament că în curând vor trimite o comisiune economică în România.

Şi în Spania pare-se că lucrurile se clarifică, Madridul s-a predat şi noi am făcut formele pentru recunoaştere de jure a lui Franco, recunoaştere care, de fapt, s-a şi făcut acuma o lună.

După masă am fost la sitari la Gherghiţa, cu aceiaşi tovarăşi ca deunăzi. Rezultatul: 40. Pentiumine, 75 văzute, tras în 13, împuşcate 8. A fost în text este: *capitolului*.

318

Carol II, înseninări zilnice un vânt foarte puternic şi ceva ploaie; în general, agreabil.

Seara, cinema: *Zaza*, cu Claudette Colbert, destul de bun.

Ştiri triste, din ce în ce mai multe, asupra felului cum s-au> executat concentrările. A ce.434, p.37> fost o mare dezordine.

Miercuri, 29 martie

Dimineaţa, Consiliu, cu Călinescu, Teodorescu, Slăvescu, Mihail.

Ţenescu şi Urdăreanu, pentru armament. S-a stabilit un nou program după care vom putea avea, din Cehia, aproape tot armamentul şi materialul de care vom avea nevoie pentru completarea primei tranşe de 15 divizii. S-a aprobat propunerea lui Slăvescu – Călinescu în această privinţă.

Gafencu vine, o clipă, să spuie că a primit o invitaţie oficială să meargă la Berlin, destul de dezagreabil. Trebuie să vedem în ce fel vom putea, fără să supărăm pe nimeni, să ne degajam. Vom începe prin a spune, ceea ce e de altfel adevărat, că, în momentul de faţă, tratativele cu Ungaria reţin pe ministrul Afacerilor Străine în ţară până ce vor fi terminate. În tot cazul, dacă va trebui să se ducă, ce.435, p.38> va trece şi pe la Londra şi Paris, fie chiar inoficial.

La prânz, Lady Maureen Stanley, fiica lui Lord Londonderry4 n şi nevasta lui Sir Oliver Stanley 49\ ministrul britanic al Industriei şi Comerţului.

Femeiuşcă frumuşică, care a venit să ţie o conferinţă la Societatea

Româno-Engleză. Are aerul de a fi interesată de politică. Am pus-o la curent cu unele situaţii, apăsând mai ales asupra hotărârei noastre de a ne apăra graniţele cu orice preţ şi asupra nevoie în de a fi ajutaţi de Anglia, ca să putem rezista presiunii germane. Ea mi-a spus că vrea să încerce ca bărbatul ei să vie cu delegaţia economică ce trebuie să sosească.

După prânz, la vânătoare în pădurea Băicoianu; vânt foarte puternic, totuşi au fost sitari. Rezultatul: 21. pentru mine, 35 văzute, tras în 10, împuşcaţi

6. Am fost cu Puiu Feilitti>, Radu şi Chefheux.

Seara, Duduia fiind la Auschnit, am profitat să pui oareşicare ordine în aceste însemnări zilnice.

Joi, 30 martie

Deoarece am convocat, din nou, pentru mâne, un Consiliu, azi am avut miniştrii de dimineaţă. Mitiţă, cu bugetul cel nou, sunt sporuri absolut necesare, mai ales în <ceea, ce priveşte apărarea naţională, care este în mare restanţă. Fatalmente, pentru aceste sporuri trebuie reaşezări de impozite şi unele mici sporuri, triste, dar absolut necesare. Numai să dea Dumnezeu posibilitatea să putem să-l

împlinim acest buget fără prea mare greutate. Pe

1939

319

urmă, Bujoiu, cu unele chestiuni industriale, fără prea mare importanţă, în legătură cu acordul german. Vine, la sfârşit, şi Gafencu, cu două chestiuni foarte importante, una, tratativele cu Ungaria, care nu prea merg, cu toată bunăvoinţa formală ce o ce.436, p.40> arată ei, iar cealaltă este că Hitler l-a poftit pe Gafencu, la începutul săptămânii viitoare, la Berlin, după cum am însemnat1 ieri, şi că insistă asupra răspunsului. Răspunsul rămâne tot acela, că, în momentul de faţă, având loc tratative cu ungurii, nu poate să plece. Încă un semn a<l> lipsei de tact germane, au făcut o serie de invitaţii pentru ziua

Führerului şi vor, cu orice preţ, să vie şi cineva de la Curte, sau, cel puţin, un membru al Guvernului. Incontestabil, este greu a se permite ca cineva prea oficial să se ducă, căci prea are aerul că ne înleudăm Axei. Pe de altă parte, să se refuze este un act neprietenos „care şi el poate <avea, consecinţe neplăcute, în tot cazul; nimeni de la Curte şi niciun membru al Guvernului nu pot merge.

Cât voi putea, voi încerca a împiedica şi pe ceilalţi să meargă, este vorba de

Vaida; Dombrowski, G. Brătiânu, Vâlcovicim şi Sidorovici. Pentru a da mai multă plauzibilitate refuzului lui Gafencu, am hotărât ce.436, p.41> să nu grăbim peste măsură convorbirile cu ungurii.

După-masă vine ştirea că în Parlamentul Britanic, Chamberlain a declarat că Anglia va garanta graniţele Poloniei; mai vine ştirea în legătură cu aceasta, neconfirmată însă, că Camera, prin aclamaţii, ar fi cerut şi garantarea graniţelor noastre. Dacă acest din urmă zvon se confirmă, ar fi ceva neaşteptat de frumos.

Seara, pokerul obişnuit, joc mort.

Malaxa are o ieşire de o violenţă neobijnuită împotriva lui Hitler.

S-a iscălit, azi, la Paris, Acordul comercial şi aci cel cultural cu

Franţa” 9.

Vineri, 31 martie

Dimineaţă, Conferinţă cu elementele militare, spre a revizui chestiunea mobilizării şi a discuta marile erori ce s-au făcut. Impresia ce reiese e <cum> nu se poate mai penibilă, căci a ce.437, p.42> fost o harababură de neînchipuit. Concepţia slabă şi execuţia detestabilă.

Marele Stat Major s-a plâns, cu drept cuvânt, că nu i s-au> pus la îndemână mijloacele necesare, ceruse o sumă de 4 milioane, care i s-a refuzat, o incurie a M.A.N., nemaipomenită.

Putând scăpa după masă pentru câteva ore, m-arc dus la sitari la Periş.

Rezultat splendid, cu'tot că eu n-am prea avut noroc. Au luat parte, în afară de mine; Mocsony, Puiu Filitti, Ilasieviei, Radu şi Chefneux. Tabloul total: 55

sitari, 1 vulpe (Mocsony) şi 1 diversă (Eu). Pentru mine, 84 văzute, tras în 17, împuşcate 10 şi o diversă.

320 Carol II, însemnări zilnice întors acasă, găsesc vâlvă. Gafencu, scuturat de Călinescu pentru încetineala pusă în chestia ungară, s-a cam ascuns după degete* căci eu aprobasem o tărăgăneală, în vederea vizitei la Berlin, dar nu o slăbire a energiei acţiunii. Gafencu, exprimându-se cu lipsă de tact, a spus lui Călinescu să n-aibă teamă, căci situaţia lui e solidă. După furtună a revenit liniştea.

ce.437, p.43> Sâmbătă, 1 aprilie

De dimineaţă, Hoare, care-mi comunică o notă, prin care Anglia este gata a garanta şi nouă graniţele noastre, cu condiţia că ne vom apăra şi că ne vom înţelege, printr-un act special, cu Polonia. Lucru foarte bun şi care mă bucură mult. Aceasta a, fost chestiunea oficială; cea neoficială, dar de o importanţă primordială, este cererea că, în caz de invazie, să distrugem sondele de petrol. I-am răspuns că am fi gata, în anumite condiţiuni financiare, s-o facem. Dar de aci a pornit o discuţie foarte interesantă; i-am spus că problema petrolului o pune rău, căci ipoteza <pe> care a emis-o, înseamnă că toată ţara e cotropită, deci interesul lor, tot atât ca şi al nostru, este să nu ajungem aci.

Deci ne trebuie ajutoare solide ca să putem rezista cât mai mult posibil unui atac, chiar bruscat, ca să permitem occidentalilor să acţioneze cât mai eficace şi să înainteze cât mai mult. Ştiu că hotărârea noastră ce.438, p.44> de a ne apăra graniţele cu orice preţ înseamnă dezastrul momentan al ţării inele, ştiu cu ce risc îl voi face, dar voi risca, având convingerea că sfârşitul va fi tot în favoarea Angliei. Trebuie deci un ajutor cât mai eficace şi cât mai rapid, ca să poată fi util.

Vin pe urmă Călinescu şi Gafencu pentru a discuta această chestiune, am înjghebat un răspuns în care am pus la punct condiţi<i>le faţă de Polonia.

Cerem să ni se răspunză dacă această garantare este condiţionată de o înţelegere cu Polonia şi dacă Polonia nu va respecta înţelegerea, va juca ea oare?

Lucru fericit este că această garanţie nu priveşte numai cazul de război, dar şi tulburări interne, presiuni economice şi concentrări de trupe la graniţe, cari ar periclita independenţa ţării.

Pe de altă parte» germanii insistă asupra venirii lui Gafencu la Berlin, acum au propus datele de 18 şi 19, evitând astfel ca el să fie acolo oficial în ziua de 20, ziua Führerului. Greutatea chestiunii a rimas, ce.438, p.45>

deoarece desigur, mai ales francezii vor lua foarte în nume de rău această vizită, şi totuşi, fără a ofensa pe germani inutil, nu se poate refuza.

După-masă, Tilea, căruia i-am spălat capul pentru metoda aşa de puţin diplomatică cu care a acţionat la Londra. Nu pot totuşi să nu recunosc că efectele au fost bune, că el e acela care a stârnit toată vâlva aceasta. Spune că

1939

321

are foarte bune speranţe pentru un ajutor bănesc şi în armamemt, vorbeşte de posibilitatea unui împrumut, credit, de peste 10 milioane lire. Mai crede în posibilitatea de a ne da vase de război, am cerat 2 Sik-uri.

Mai văd şi pe scriitorul 1 lector Bolitho496, care vrea să scrie o carte asupra mea.

La 6 vin Călmescu şi Gafencu, cu care pun detânilv la punct cele discutate azi-dimineaţă. Pentru vizita lui Gafencu s-a hotărât ca să meargă şi la

Londra şi Paris sau, dacă situaţia e prea grea, să pretexteze că e bolnav.

Seara, cinema, filme amuzante. Duduia, foarte ce.439, p.46>

nervoasă, nu se simte bine.

Duminică, 2 aprilie

Dimineaţa îmi vine ştirea că tratativele cu ungurii nu prea merg bine şi că parcă ei vor să tărăgăneze (sic). Armamentul portativ continuă a veni.

O ştire importantă ne-a parvenit: că Chamberlain va declara mâne în

Parlament că a primit răspunsul României. Acest lucru ne cam plictiseşte şi ne miră, căci el, până mai ieri, cerea ca această chestiune să rămână confidenţială, şi, pe de altă parte, nefiind nimica precis hotărât, poate să ne <ia> în vânt şi să ne strice relaţi<i>ie cu Germania.

Pokeral obişnuit: Duduia, Malaxa, Auschnit, Uţdăreanu şi, mai târziu.

Nicu Condiescu.

Astăzi, Mihăiţă şi-a dat prima vânătoare, pe terenul Băicoianu.

Rezultatul foarte frumos, căci sitarii sunt în plin, sau ce.439, p.47> împuşcat, cu 5 puşt60.

Primăvara a sosit, vremea se încălzeşte.

Luni, 3 aprilie *

Dimineaţa, Călinescu. Continuăm să discutăm chestiunile armatei şi unele puneri la punct. Cum întârzie răspunsurile de peste graniţă pentru armament, va trebui revenit asupra lor. Vine şi Gafencu pentru a cere aprobarea pentru tratativele ungureşti; el este pentru un început de demobilizare, Călinescu şi cu mine ne opunem, căci singura această ameninţare poate să ţie pe unguri în respect. Precizări din Anglia nu vin încă, cu toate că răspunsul nostru l-am trimis. Se vede că ieri a fost weekend.

Pe urmă, s-a mai hotărât de a încunoştinţa Garmania despre prima noastră notă care a provocat întrebarea Angliei. Gafencu a mai propus să provoace, conform cu hotărârile Conferinţei Balcanice, o consfătuire la

Istanbul, ce.440, p.48> dar mi-e teamă că Iugoslavia nu va primi invitaţie.

După amiaz am fost la Gherghiţa, după sitari, foarte frumos rezultat.

Au luat parte la vânătoare: Mihăiţă, Mocsony, Ilasievic-i, Puiu, Radu, Costache

Malaxa şi Chefneux. Tabloul total:) 52 sitari şi 3 diverse, pentru mine, 93

văzute, tras în 30 şi doborâte 19.

O splendidă zi de primăvară, caldă şi agreabilă. Au început albinele şi fluturii <să zboare> în masă, nu numai acei galbeni lămâie. Ceea ce e încă întârziată e vegetaţia, afară de flori, nimica.

Seara, cinema, două filme americane, din care al doilea asupra vieţii de conservator, cu Louise Rainer m şi Paulette Goddard **, foarte bun.

Marţi, 4 aprilie

Dimineaţa, mitropolitul Moldovei, locţiitor al Patriarhului, a venit să-mi vorbească ce.440, p.49> despre aranjamentele bisericeşti de Paşti. Am vorbit şi despre grijile lui pentru monastirea Neamţului, în care şi-a pus toată energia şi râvna de a o ridica la un nivel mai civilizat. Pe urmă, Iamandi şi

Ralea, cu unele chestiuni urgente, dai foarte puţin importante.

Ştiri îngrijorătoare din Albania, unde pare-se că italienii se fac simţiţi destul de puternic. Se vede că, după succesele lui Hitler, Mussolini simte şi el nevoia de a dobândi unele.

Altfel nimic deosebit. *i*

Am hotărât să plecăm, mâne-seară, în Ardeal, să văd trupele concentrate.

Seara, cinema, un film foarte amuzant: *Clubul descriemfilor*, o nostimă satiră a moravurilor politice americane.

Miercuri, 5 aprilie

Deoarece voi lipsi mâne, am trebuit să-mi îndeplinesc azi de dimineaţă îndatoririle ce.441, p.50> creştineşti. La 9 1/2 m-am spovedit, iar la

10 am fost la Patriarhie pentru împărtăşanie. Am ţinut îndeosebi să îndeplinesc aceste îndatoriri anul acesta din cauza evenimentelor. Fără a fi bisericos, sunt totuşi un adevărat credincios. Cred că această comuniune simbolică între om şi Dumnezeu nu poate decât să-ţi facă bine.

La 11, 30, Călinescu, care a fost să vază trupele Diviziei a 3-a. A

revenit cu foarte triste impresii. Lipsurile nu sunt prea mari, dar sunt simţitoare, din cauză că sunt mai ales în direcţia gospodăriei. Lipsesc bocanci, dar mai ales lipseşte cu desăvârşire instrucţia elementelor de rezervă. Lucruri asupra cărora, de atâţia ani de zile, atrag atenţia şi strig S.O. S.-uri zadarnice. A trebuit să vie acest civil la M.A.N., ca să le vază un ministru. Călinescu şi-a pus tot sufletul în această muncă şi, pe de altă parte, se complace în acesta ipostază de semigeneral comandant.

Pe urm – ancicov, care s-a întors din străinătate aproape complet restabilit cu sân* astea. ce.441, p. Şi> îmi aduce ştiri din

Franţa. A fost un

moment de nedumerire şi de supărare când am iscălit convenţia cu Germania, dar declaraţi<i>le noastre că ne vom apăra, cu orice preţ, împotriva agresorului au restabilit echilibrul sentimentelor.

Pe urmă, Cornăţeanu4”, care mi-a supus spre semnare noua lege de organizare a Ministerului Agriculturii. Modificarea\cea mai de căpetenie este că serviciu<i>le exterioare vor fi îndeplinite de Camerele agricole.

După amiaz, Hector Bolitho.

La şase fără un sfert am plecat cu trenul în Ardeal, spre a vedea trupele concentrate. Duduia a ţinut cu orice preţ să vie şi ea în tren. M-am opus la început acestei idei, căci mi-era teamă să se plictisească toată ziua de mâne. Ei îi place mult trenul şi m-a asigurat că nu-i va face decât plăcere. A fost aşa de fericită, încât mi-a făcut bine sufletului, cu toate că rămâne prizonieră în cabină. /

Au mai plecat cu mine: Mihăiţă, Călinescu, Slăvescu, Urdăreanu.

Ilasievici, Puiu, Mihăilescu, Rusescu, Dămăceanu şi Radu.

ce.442, p.52> Continuă să vie ştiri îngrijorătoare din Albania.

Joi, 6 aprilie

Debarc, la 6 1/2, la Huedin, unde este, întâi, Grupul de Vânători de

Munte de la Sinaia, înfăţişare foarte bună, dar multe lipsuri. Au primit noile mitraliere, dar aşteaptă samarile, cari sunt în fabricaţie, nu li s-au distribuit încă noile arme, ceea ce m-a supărat foarte mult.

Am constatat şi alte mici lipsuri, cari, cu toate că nu sunt de mare valoare, împiedică bunul mers al unităţilor... De la Huedin, prin aşa de frumoasa vale a Almaşului, am pornit spre Zalău, care cade în sectorul Diviziei a 18-a.

Am fost încântat de a revedea aceste frumoase pajişti, această vale şerpuitoare şi voioasă, plină de pini.

Lângă Zalău, în drum spre Marghita, am văzut 2 regimente de artilerie.

Regimentul 8 Grăniceri (prost), ce.442, p.53> 3 Grăniceresc şi 18 Gorj. În general, aceleaşi constatări, cari le ştiam, echipamentul destul de complet (afară de 8

Grăniceri), cai la mitralieră frumoşi, spirit excelent, bocanci

incomplecţi, dar, de astă dată, buni. Am trecut şi pe la Şimleul Silvaniei. Pe aici este fieftil lui Maniu, drumurile sunt într-un hal iară de hal. Observai ce nedrepte sunt criticile ce aceşti patrioţi ardeleni le aduc guvernelor trecute, ei n-au făcut nimica, decât vorbe şi defăimări, pentru această regiune. Şosele se văd vădit că n-au fost reparate de mai bine de 10 ani, căci s-au crăpat până la fundament.

Continue în drumul spre Oradea, unde am văzut Batalionul de mitraliere a<l> Diviziei a 17-a, cu multe lipsuri şi cu material vechi, şi unul (sic)

din cazematele fortificaţi<i>lor. Veşnic îmi vin în minte rezervele ce le fac asupra acestor lucrări. Sunt foarte bune strategiceşte şi local tactic, dar sunt colosal de scumpe şi se fac în detrimentul înzestrării restului armatei. Nefiind

324 Carol II, însemnări zilnice lucrată decât prima linie, ea va prezenta o putere de rezistenţă foarte redusă, <c.

443, p.54> ceea ce face pe generalul Florescu să ceară să fie întărite cu baterii în spate. Mi s-a spus că sunt multe cereri de voluntari, pentru regimentul de fortificaţie, atât mai bine. Eu, dacă aş trebui să lupt în aceste cutii de beton, aş face tot ce aş putea să scap şi să fiu trecut la unităţi de câmp. Totuşi, toate elemenetele răspunzătoare ale Marelui Stat Major consideră aceste lucrări indispensabile, eu n-am încredere> în ele, să dee Dumnezeu să n-am dreptate, întors la gară, o găsesc pe Duduia foarte voioasă şi mulţumită. Pornim spre

Arad. În drum arăt Duduiei terenurile mele de vânătoare de la Chişinău, unde sper, în curând, s-o duc şi eu odată

La Arad, văd, întâiu, Batalionul 3 de Infanterie Uşoară, Regimentul

1 Roşiori, Regimentul 13 Călăraşi, Divizia 1 A. Călăreaţă şi Escadroanele de legătură a Diviziei 1 Cavalerie. Aci am avut multe observaţii de făcut. Greşelile sunt de sus în jos, lipseşte complet o serioasă punere la pu<n-a şi spirit gospodăresc. ce.443, p.55> Mare bucurie mi-a făcut Regimentul 93 Infanterie, care l-am găsit bine din toate punctele de vedere.

Trebuiam să mă duc să cinez, la Regimentul 5 Vânători; din greşeala şefului de Stat Major a<l> Diviziei 1 şi din cauză că generalul Dragalina500 a ţinut să mă ducă pe un drum, aşa-zis mai <scurt>, dar de două ori mai lung, am ajuns aşa de târziu la Regiment, încât, chiar

dacă ar fi fost ceva pregătit, n-aş fi avut timp. Am trecut Regimentul în revistă la lumina farurilor automobilelor.

Este adevărat că prima parte a drumului de la Arad spre Rodna, refăcut după sistemul cel nou, este foarte bun, dar partea pe la Podgorii la Siria e infam.

Ne-am întors deci la tren, unde am mâncat; ceilalţi au cinat pe la diferite regimente.

Impresi<i>le ce le-am cules sunt şi bune şi triste. Bune, în ce priveşte trupele, al căror moral este splendid. Triste, în ce priveşte pregătirea şi înzestrarea. Din mania de a umfla armata, fără buget de întreţinere, am dat câte ceva la toate unităţile, aşa încât un regiment nu e complet. Va trebui ce.444, p.56> un efort rapid şi energic pentru a remedia această stare de lucruri.

După ce mă culcasem, a cerat Călinescu să mă vadă. Englezii ne-au anunţat că italienii au trimis 3 crucişătoare în faţa porturilor albaneze şi că ungurii se lasă din ce în ce mai greu, Am hotărât deci ca trapele să treacă în poziţia<i>le lor de acoperire şi să se înceapă lucrări de întărire pe graniţă. În general, astă-seară domină îngrijorare<a>. Am mai hotărât să-l trimitem pe

Creţeanu501 la Londra, pentru a pune la punct unele chestiuni cu englezii în vederea tratativelor. Mi se pare că Beck s-ar fi purtat din nou prost; încercând să obţie foloase pentru unguri.

1939

325

Vinerea Mare, 7 aprilie

Abia sculat, îl văd pe Călinescu, chiar în tren, ca să-i recomand ca

Creţeanu să nu ce.444, p.47> meargă numai la Londra, dar şi la Paris, unde în chestiuni de integritate teritorială poate să obţie mai mult ca în Anglia.

I – a 12 vine ştirea că în Albania au început lupte, albanezii respingând debarcarea italienilor. Presa ungară jubilează, că unele ziare engleze susţin revendicările lor.

După-amiaz, Călinescu şi Gafencu, despre plecarea lui Creţeanu şi pentru anumite instrucţiuni pe care le cere acesta din urmă, privitoare la mersul său astăzi la Caspoli, unde se va întâlni cu Saragiogluso”.

Englezilor le trebuie arătat că, pentru noi, noţiunea de

independenţă se confundă cu aceea de integritate, că noi suntem gata să ne înţelegem cu polonezii, dai” că, dacă aceştia nu vor să facă un aranjament „crga omnes” *, noi suntem pregătiţi să ne înţelegem cu Marea Brilanie, şi tară ei. Pentru a (ace efectivă înţelegerea noastră, este indispensabil de a ne da ajutoarele cerute.

Moare se arată în aceste zile un adevărat prieten, pricepător şi ajutător al punctului nostru ce.445, p.58> de vedere.

Pentru turci, pe lângă mulţumiri pentru atitudinea lor, este de clarificat ce poziţie vor lua faţă de propunerile engleze şi, dacă iugoslavii şi grecii nu vor da ajutor, ce vor face ei. Pentru noi întrebarea este foarte importantă, căci într-un caz de dezastru, acolo este linia noastră de retragere.

În Albania luptele s-au liniştit. Lord Perth 503 a făcut o protestare astăzi la Roma şi i s-a răspuns că este tardivă, deoarece s-a încheiat un armistiţiu şi că stau de vorbă.

La 7 1/2, la Patriarhie, pentru Prohod. Slujba, foarte bine, multă ordine, pentru prima dată au venit din nou cucoanele miniştrilor. Trupele, cu arma şi sabia în jos, ca la înmormântare.

Adevărată seară de primăvară, pentru prima dată mi s-a întâmplat să pot face turul bisericii tară să mi se stingă lumânarea.

Întors acasă, ştiri îngrijorătoare din Polonia. Pare-se că germanii evacuează arhiva Ambasadei şi că ambasadorul von Moltke nu mai are niciun contact <c445, p.59> cu oficialitatea.

Din Paris, Tătărescu telegratiază, între altele, că Beck a declarat că nu se poate aranja cu noi „erga omnes”, deoarece are o alianţă cu Ungaria. Acest

„Erga omnes”, expresie latinăj cu sensul „faţa de toţi”, iar în dreptul internaţional „faţă de toate statele”. Tratatele nu pot, în genere, să aibă efecte „erga omnes”.

326

Carol H, însemnări zilnice lucru nu prea mă miră ca fapt, ca declaraţie însă, da, căci de mult simţisem că între ei era ceva necurat.

A fost o zi aproape de vară, cald de tot, şi dobitocii mei au încălzit, de plesneai, în casă.

Mai am însemnat unele reacţiuni ale populaţiei faţă de evenimentele şi concentrări. E o ură nespusă împotriva ungurilor şi, mai ales în Ardeal, împotriva

Germaniei, care e acuzată de a fi în spatele Ungariei. Moţii au

trebuit să fie reţinuţi ca să nu facă excese împotriva minoritarilor. La rechiziţii nu răspuns cât se poate de frumos, şi femeile, după plecarea bărbaţilor, au venit să ofere caii armatei.

Azi după-amiaz, Urdăreanu l-a văzut pe Fabricius şi i-a atras atenţia asupra spiritului public. Acesta a răspuns că, din păcate, a constatat-o şi el şi i-a spus că, în sfârşit, s-a aranjat şi chestia decoraţi<i>lor. ce.446, p.60>

Sâmbătă, 8 aprilie

Văd, de dimineaţă, telegramele de la Externe. Cele de la Tilea dau o notă mult mai puţin pesimistă decât acelea de la Tătârescu. Acesta neagă chestiunea cu alianţa polono-ungară.

Însărcinatul de afaceri albanez a fost azi de dimineaţă la Externe şi a anunţat lui Călinescu că ei sunt hotărâţi să reziste cu îndârjire. La prânz l-am poftit pe Călinescu, care avea un raport de dat şi fiindcă aveam stridii şi ştiu că-i plac. Ştirile ce vin nu clarifică întru nimica situaţia, trebuie să mai aşteptăm ca să putem vedea clar, poate că ştirile de la Creţeanu ne vor lumina.

Conversaţi<i>le lui Beck cu englezii nici ele nu apar clare, se pare totuşi că ei vor să vorbească direct cu noi, ca să ne dea un răspuns hotărât.

După amiaz, lucru mic de gospodărie personală. Seara, pentru o masă târzie, vine Duduia. Învierea, bine, ca slujbă, şi nu ţine prea mult. ce.446, p.

61> Restul programului ca de obicei: ciocnirea de ouă roşii şi bufet la Palat.

Stau mult de vorbă cu Călinescu despre chestiuni militare.

Telegramele de felicitări încep să curgă.

La 3, ne îmbarcăm în tren, la gara Mogoşoaia, şi plecăm spre Balcic, cu: Mihăiţă, Duduia, Urdăreanu, Puiu, Costache Malaxa şi Radu. Al doilea supeu şi ciocnire de ouă roşii. Duduia, cam răcită.

Papa a protestat violent pe lângă Mussolini pentru acţiunea, mai bine zis, agresiunea în Albania.

Paşti, 9 aprilie

Sosiţi, la 11, la Balcic, plecăm de îndată cu maşinile la Bazargic.

Şoseaua a rămas intactă. O surpriză: e frig şi casa e îngheţată, totuşi, tare e frumos. Florile galbene, narcisele cu trompă şi frosiţia domina. Greutate de a/

327

Încălzi casa şi, cu tovţe că Duduia e răcită, atmosfera e bună:

Mihăiţă e încântat, îi place marea, e ce.447, p.62> vocea strămoşilor care reînvie în el, de la vikingi până la Ducele de Edinburgh. Şi-a găsit yachtul dăruit de Primărie, „Taifun”, ceea ce-l bucură mult.

Spre seară, cel puţin dormitorul am reuşit să-l încălzesc, încât noaptea e mai cald.

Luni, 10 aprilie

Zi ceva mai caldă, barometru<l>, după masă, face eforturi să se urce.

Încep dimineaţa prin a răspunde la telegrame, pe urmă am ieşit cu Duduia.

Ne-am dus până la Stelle Maris, la inima Mamei.

Ştiri de la Bucureşti, o intervenţie germană în chestia Ungariei, mai mult favorabilă, şi o comunicaţie de la Legaţia Britanică, prin care se anunţă că ne dezinteresează de Adriatica. Biata Albanie şi sărmanul Zog<u>5M. De aci reiese o discuţie cu Urdăreanu asupra ce.447, p.63> politicii noastre externe.

El crede că am trebui să rămânem absolut neutri, să nu ne angajăm nici într-o parte, nici într-alta cu nimic, că germanii sunt acei cari sunt primejdioşi pentru noi, iar aliaţii nu sunt în stare nici să ne ajute, nici să ne facă vreun rău. Pe de altă parte, toată atitudinea lor din timpurile din urmă nu trebuie să ne dea prea multă încredere. E ceva în toate acestea, dar merge complet împotriva spiritului meu.

După amiaz vizităm, botez şi ieşim în mare cu „Taifunul”. Mihăiţă e încântat, pe urmă se plimbă vreo *2 – 3* ore cu speedbootul meu, şi pentru aceasta îl cert. Mai vizităm casa Iara,<pe> care o răscumpăr de la Ileana şi o pun la dispoziţia Duduiei. Se poate face ceva foarte drăguţ din ea.

Seara, după masă, table cu Urdăreanu.

Gafencu s-a întors de la Istanbul, dar n-am încă ştiri de ce” a făcut acolo, probabil că e bolnav.

Văzut astăzi primele rândunele.

ce.448, p.64> Marţi, 11 aprilie

Vremea s-a răcorit niţel, cu toate că e un soare splendid. Duduia, răcită, suferă de frig, mai ales în casă, nu doarme noaptea, pe mine mă doare braţul şi mă împiedică de la anumite mişcări.

E o zi deprimantă, atmosfera încărcată şi nervoasă. Această stare nu e numai aci, dar şi în lumea întreagă se vorbeşte numai de război şi afacerea albaneză a pus colac peste pupăză. Faptul, puţin elegant în sine, făcut de o ţară catolică în ziua de Vinerea Mare şi lipsa de reacţiune a tuturor.

Găsesc toată această afacere greţoasă. Bietul Zog<u>, după eforturi într-adevăr lăudabile; cu nevasta bolnavă şi cu un copil abia născut, s-a

328 Carol îl însemnări zilnice refugiat în Grecia, la Florina.

Dimineaţa ne plimbăm niţel şi ne încălzim niţel la soare pe terasa dinaintea casei suitei, numită de Mama „Green chairs" („Grăniceri").

La masă vine o scrisoare de la Tâtărescu, care m-a deprimat. Aduce ştiri îngrijorătoare din ce.448<p.65> Franţa. Acolo este credinţa că războiul va izbucni foarte curând, să dau ca date mai sau iunie. Pe de altă. parte, el face observaţia că F.R. N.505 nu este un organ destul de viu şi că făcându-ne datoria pentru a apăra ţara, vom trece prin momente foarte grele, cari vor da prilejul opoziţiei să-şi ridice capul, şi atunci situaţia mea şi a Guvernului vor fi critice.

El preconizează un Guvern de Uniune Naţională, cu mandatul limitat, de a trece hopul. Ideea e frumoasă în sine, dar are marele cusur de a stârni din nou viaţa partidelor, de a învia morţii, cum sunt Maniu şi Dinu Brătianu, şi de a sacrifica pe Călinescu, cel mai bun element ce l-am găsit până acuma în viaţa noastră politică. Deci aş trebui să recunosc că sunt bătut şi deci o diminuare de prestigiu, care şi ea, în momentul acesta, ar putea fi fatală.

Cred că în ce zice el e mult pesimism, deşi este un sâmbure de adevăr.

Adevărat mai e că F.R.N. nu e destul de organizat şi de viu – în această direcţie a greşit, incontestabil, Călinescu, care din teama de a ce.449, p.66>

reînvia spiritul de coterie, l-a lăsat neorganizat, amorf şi deci cu toate putinţele de a lăsa să se grupeze în el disidenţe infinite.

După-masă, o lungă discuţie cu Urdăreanu şi Duduia asupra situaţiei generale. El are aerul de a preconiza să ne aranjăm cu germanii ca să rămânem neutri, căci el nu vede posibilitatea să putem rezista mai mult de două luni unui atac german şi nu crede în Polonia; este convins că, dacă ei nu vor fi atacaţi direct, nu vor mişca. Duduia şi

cu mine suntem de o altă părere, deşi recunoscând dreptatea premiselor sale, consider totuşi că e ceva ce lipseşte şi care este peremptoriu pentru răsturnarea logicii sale. N-o pot formula încă, dar o simt în subconştientul şi în sufletul meu şi o simt foarte puternic.

Seara, după masă, trebuiam să avem cinema, dai-Duduia, simţindu-se rău, am jucat, în schimb table, aşteptând, până la 4, ştiri de la Călinescu.

ce.449, p.67> După ce ne-am culcat, au venit <consilierii>, cerând ca înainte de plecarea lui Gafencu să întrunesc. din nou Consiliul de Coroană. Am hotărât, sâmbătă, ceea ce vrea să-zică că trebuie să părăsim acest raiu, vineri.

Miercuri, 12 aprilie

Din nou o zi grea, care a şi însemnat terminarea acestei chinuite vacanţe de Paşti. Dimineaţa, vremea e frumoasă, deşi bate un vânt puternic.

Duduia se simte rău, n-a putut dormi toată noaptea din cauza unei crize de ficat foarte dureroase. Mă svăpăi dimineaţa citind ziarele şi punând la zi aceste

1939 329

Însemnări. După amiaz, ies niţel şi fac „la tour du proprietaire". Ce loc de vis este acest Balcic, şi ce se mai poate face încă.

Se vede că din cauza sănătăţii Duduiei sunt abătut.

Seara avem cinematograf, un film admirabil, american: *Sclavii vie* [*ei*, mi se pare că titlul ce.45 (), p.68> original este: „White brothers", de înaltă ţinută morală. Pe când suntem la cinema, ne vin ştiri grave. Ungurii au trimis o notă Iugoslaviei, prin care îi înştiinţează că, dacă noi nu demobilizăm, vor fi nevoiţi să iee măsuri militare. Pe de altă parte, se pare că anglo-francezii tergiversează la extrem. Niciun răspuns în ce priveşte armamentul. Abia mă dezbrăcasem, şi Urdăreanu cere să-mi vorbească, ca să discute din nou situaţia.

El tot cu teama lui, <pe> care o expunea ieri, poate şi influenţat de scrisoarea de ieri a lui Tătărescu. Crede că noi putem evita de a intra în conflict, dacă adoptăm o neutralitate binevoitoare faţă de Germania, pune chiar la îndoială victoria anglo-francezilor. Crede în completul dezastru şi la ocuparea, în câteva săptămâni, a întregii ţări, dar, ceea ce e mai grav, e că crede că, în timpul ocupaţiei, se vor întâmpla revirimente politice cari să pună Tronul în primejdie. O înfăţişare foarte pesimistă şi care te face ce.450, p.69> să desperezi de

umanitate şi de poporul tău.

Incontestabil, ar fi bine să se menţie o cât mai îndelungată neutralitate, de a juca „ces soles neutres” **, dar o să putem? Şi, dacă putem, nu va fi o foarte mare primejdie din cauza amărăciunii învingătorilor, dacă, cum cred eu, vor câştiga anglo francezii? Guvernul francez a cerut agrementul pentru Thierry, ca ambasador. Bravo!

Joi, 13 aprilie

S-a sfârşit cu frumoasa vacanţă* tocmai astăzi, când e aşa de frumoasă şi vremea începe a se încălzi. Dimineaţa, sculat ceva mai de vreme, pun la punct aceste însemnări şi citesc ziarele şi alte hârtii importante.

La masă sunt poftiţi ofiţerii de pe N.M.S. „Regina Maria”.

Rasoviceanu şi comandantul Bat. 4 Grăniceresc.

La 3, părăsesc Balcicul spre a ne reîntoarce ce.451, p.70> cât mai repede cu automotorul la Bucureşti, unde, din nou, va reîncepe lucrul, discuţi<i>le şi enervările zilnice. În tren, joc table.

Sosit la 8, 30, la 9 îi primesc pe Călinescu şi Gafencu, de faţă fiind şi

Urdăreanu. Ştiri foarte importante şi îmbucurătoare. Azi, atât Chamberlain, cât şi

* „turul proprietarului”.

* „solii neutrii”.

Daladier au făcut declaraţii prin care g<a>rantează, fără reciprocitate, independenţa noastră şi ne promit ajutorul, în cazul când vom rezista, făcând astfel abstracţie de primul plan, care subordona această garanţie de un acord cu

Polonia! 05 bis.

Gafencu ne-a arătat raportul lui Creţeanu, admirabil redactat (vezi anexa) *

şi care a pus la punct foarte multe lucruri. Faţă de Polonia, toată lumea este în îndoială, deoarece a jucat pe toate tablouiile. Cât despre ajutorul efectiv ce trebuie să ni-l dee anglo-francezi, i, pluteşte încă mister. Orice s-ar zice, aceste declaraţii de azi sunt o clarificare a situaţiunii, care vor face pe mulţi să gândească.

Plecând Gafencu, am rămas în discuţie ce.451, p.71> cu Călinescu şi

Urdăreanu, cu care am trecut în revistă întreaga situaţiune şi problemele ce se pot pune pentru noi. A vorbit întâiu Călinescu, care a expus problema cam în

forma cum o văd eu, adăugând că nu numai <că, are convingerea victoriei anglo-francezilor, ci că o doreşte, căci crede că cea germană ar fi un dezastru pentru noi, chiar dacă am fi de partea lor. Urdăreanu a expus, pe urmă, tema ce mi-o desăşurase azi-seară, adică o politică de basculă, evitând, dacă se poate, de a participa la conflict.

El crede că ezitarea anglo-francezilor de a ne da armament se bazează tocmai pe consideraţiunea că vom fi zdrobiţi de la început şi că deci acest material ar fi inutil, căzând în mâna germanilor. A fost şi mai violent în raţionamentul lui decât ieri şi a arătat că nu vede decât un dezastru inutil în participarea noastră la luptă. Unde cloşează raţionamentul lui este când e vorba de aprovizionarea

Germaniei, în timpul războiului, cu petrol şi hrană, aci este hacul chestiunei.

Această aprovizionare este, în sine, o ce.452, p.72> ieşire din neutralitate, deoarece ea alimentează una din partide. Pe] cu ceea ce e indispensabil, mai ales petrol, pentru

Ca să poată să prelungească la infinit rezistenţa. Pe de altă parte, dacă nu vom garanta germanilor această reaprovizionare, ei o vor considera ca un act inamical şi, atunci, riscăm ca ei să ne atace.

Unde însă sunt de acord cu Urdăreanu este că noi am trebui să încercăm să rămânem neutri până ce primejdia unui atac masiv german asupra noastră să fie trecut, ei fiind prea angajaţi dincolo. Atuncea atacul nostru ar fi util şi efectiv pentru aliaţii noştri. Călinescu s-a ridicat cu indignare împotriva raţionamentului privitor la politica subversivă internă şi la ide<e>ci că la masa verde s-ar putea sacrifica un regim care a fost aliat, pentru o disidenţă care s-a înţeles cu duşmanul. El a mai adăugat că opinia publică este profraneo-engleză şi că nu poţi să întreprinzi ce.452, p.73> o atare acţiune împotriva ei.

Anexa lipseşte.

1939

331

M-am culcat mai liniştit.

Vineri, 14 aprilie

Veşnic revine în viaţa mea această dată fatidică, de 14, în care trebuie să iau hotărâri importante: A trecut o lună de la ocuparea

Pragei de către germani.

La 12, Călinescu, cu care discut chestiuni militare – tot armamentul.

I-am atras atenţia că acel plan 15 nu este întru nimic suficient pentru a putea întreprinde o acţiune, aşa încât ar trebui să avem în vedere, acuma, când evenimentele grave se apropie, de realele noastre nevoi şi capacităţi, 30 de divizii. A hotărât să se adreseze în U.S.A. pentru echipament şi Aepărare>

Ceontra>Aeeriană>. Mai crede că va fi nevoie să sacrificăm, pentru aceasta, şi o parte din aurul nostru. Am mai venit la concluzia, <că, dacă putem obţine de la germani ce.453, p.74> o garanţie a fruntari<i>lor noastre, ar fi util pentru noi şi pentru cauza păcii.

După-masă, nimica deosebit, până seara, la cinema, unde Urdăreanu a reînceput discuţia lui înfocată asupra temei. Văd că este şi o nepotrivire a aşezării problemei. El nu admite tema mea, că franco-englezii vor fi finalmente învingători, ceea ce, pentru mine, este o axiomă o altă nepotrivire este că eu declar că nu vom putea rămâne neutri, căci petrolul este astăzi mai mult decât un ajutor a<l> unor divizii şi că nici germanii, nici ceilalţi nu ne vor da pace pe această temă. De altfel, sunt şi eu de acord că trebuie să rămânem cât mai mult neutri şi aceasta şi în folosul cauzei generale a foştilor noştri aliaţi. Noi nu trebuim, întru nimica, să provocăm, trebuie să facem tot ce este posibil ca războiul să nu se declanşeze la noi, ci pe frontul occidental. Milităreşte este bine ca noi să rămânem o rezervă neatinsă, aşa încât intervenţia noastră, dacă nu decisivă, cel ce.453, p.75> puţin foarte utilia.

Dacă putem face această politică, aşa va putea fi. Urdăreanu crede că e util să rămânem neutri definitiv; e, poate, practic, dar de punctul de vedere moral eu cred că e necesar să avem o zguduire, care să ne scoată din această, tor<o>peală şi din materialismul nostru acut.

Întorşi la culcare, discuţia a continuat cu Duduia.

Sâmbătă, 15 aprilie

Dimineaţa, Călinescu şi Gafencu, pentru a lua cunoştinţă de memoriul ce-l va citi azi de după-masă consilierilor regali. Am fost de acord cu el. Pe urmă, am dat lui Gafencu unele instrucţiuni de detaliu pentru călătoria sa. Nu trebuie să se angajeze cu nimica, totuşi, dacă va putea obţine de la germani o declaraţie de garanţie, ca aceea a anglo-francezilor ce.454, p.76> va fi foarte bine. AU punct important

este că Csaky a făcut o declaraţie în

Comisiunea Afacerilor Străine a Parlamentului că nu-are nicio intenţie agresivă

332

Carol II, însemnări zilnice la adresa României. Această declaraţie a fost oficial adusă la cunoştinţă prin

Bardossy.

Am hotărât să luăm act şi, în acelaşi timp, să trimitem la vatră unele din conţi gentele mai vechi concentrate.

După-amiaz, vin din nou ştiri alarmante, că în Spania 15.000 de italieni şi trupe spaniole se concentrează la graniţa Portugaliei, la Badajoz, probabil ca să facă o lovitură împotriva vecinilor. Şi în Albania, italienii concentrează trupe în mod îngrijorător.

Pe la 16, Duduia telefonează că trebuie neapărat să mă vază. Începe a discuta despre tema lui Urdăreanu, pare că el a convins-o, atât a pisat-o.

Discuţia devine amară şi eu mi-am pierdut cumpătul, îmi pare rău. Ei i-a fost teamă că în Consiliul de astăzi se vor lua hotărâri definitive asupra viitorului.

La 16,.30, Tătărescu în audienţă, l-am priemit> ce.454, p.77> din cauza scrisorii lui de la Balcic. A tăcut o foarte slabă aluzie la cele scrise relativ la Guvernul naţional. Ceea ce a fost însă mai interesant este teama lui de o conferinţă internaţională, în care, fatalmente, discutându-se toate problemele europene, se va pune desigur chestiunea revizuirei fruntari<i>lor. Aceasta este şi teama mea şi a lui Gafencu.

Azi-dimineaţă vorbisem lui Călinescu de ide<e>a de a numi, ca consilieri regali, pe Dinu Brătianu, Mihalache şi Cuza. A fost, la un moment, de acord, dar pe urmă a emis părerea că ar fi mai bine să nu se facă în momentul de faţă, dar că ar vedea util să ne îndrumăm* către un Parlament.

I-am dat indicaţii că, în mod cu totul confidenţial, să-mi pregătească ceva în direcţia aceasta.

La 17, 30, întrunirea cu Consilierii Regali. Prezenţi, în afară de

Călinescu şi Gafencu: Vaida, Văitoianu, Iorga, Mironescu, dr. Anghelescu.

Tătărescu, Ballif şi Urdăreanu, că se<e>retar. ce.455, p.78> A decurs nu se poate mai bine, niciodată n-am văzul o mai perfectă

unanimitate de aprobări ca astăzi. Iorga a declarat chiar că este o şedinţă istorică.

După aceea l-am chemat pe Gafencu la mine, să-l scutur, căci a făcut azi-de-dimineaţă o boroboaţă spunând lui Urdăreanu şi Puiu că ar fi** politic că, dacă făcând o călătorie în Bulgaria, aş oferi regelui Boris, în dar, o rectificare de graniţă în Cadiilater. Această chestiune mi-a mai amintit-o o dată şi i-am răspuns că este imposibil. Este o marotă a lui, având teama că ne va fi

— Iniţial scrisese: *să se întrunească*, a şters apoi.

„” Iniţial urina: *bine ca eu'sifac*; a şters apoi.

1939

333

Impusă de toţi, spre a linişti lucrurile. Au mai avut loc între Urdăreanu şi

Gafencu dureroase discuţii asupra nevoie în sale ca, cu orice preţ, vrea să-şi ducă nevasta cu el la Londra şi Paris, Bruxelles şi Roma. Dorinţa mea este ca să nu-l însoţească deloc, dar faţă cu durerea lui am fost uman şi am cedat, în tot cazul pentru Berlin, nu.

Seara vine ştirea că Roosevalt506 a trimis ce.455, p.79> lui Mussolini şi Hitler un apel pentru pace şi pentru garantarea integrităţii a 27 de state, între care şi noi.

Cinema, un admirabil film: *Lost life*, cu Riisabeth Bergner? 07, în rol dublu.

S-a hotărât, definitiv, ca serbările centenarului Regelui Carol I să se serbeze într-un cadru strict naţional, evenimentele nerecomandând serbări de ordin internaţional.

Duminică, 16 aprilie

Nimic deosebit – linişte. Pe la 6, pokerul obişnuit. Am fost obosit şi prost dispus, am mâncat, prea mult.

Luni, 17 aprilie

Dimineaţa, un Consiliu Militar, Călinescu, ce.456, p.80> Slăvescu şi

Ţenescu, în care am studiat cele mai bune mijloace pentru a remedia la greşelile ultimelor concentrări.

S-a constatat, în <ceea, ce priveşte armele portative, obuzierile de

150 şi tunurile lungi de 105, că materialul va fi în ţară până la sfârşitul lunii mai. Sectorul unde stăm foarte prost este tot A.C.A. şi

antitank, pentru cari se încearcă soluţiuni cât mai rapide şi bune. Pentru cele din urmă s-au găsit mijloace cari, dacă nu sunt ideale pentru <noi>, pot umplea golul, adică oferta ce ni se face din partea Škodei şi a Rheinmetalului, de a livra imediat materialul necesar. În general, am avut o impresie bunătdin cele discutate, 1 dar trebuie foarte multă muncă pentru punerea la punct.

După-amiaz, am primit pe domul G... (sic), un american, prieten al lui Roosevelt, care se ocupă în State Departament cu acordurile economice ale

U. S.A. Se înţelege că am vorbit despre chestiunile comerciale şi am insistat foarte mult asupra nevoie în <ca> U.S.A. să ne ce.456, p.81> ajute cu armament.

Pe urmă mi s-a adus la Regimentul Vânători de Munte* noua mitralieră şi noua armă, ca să le văd. Colonelul Diaconescu le laudă foarte mult şi în texte este: *M. V.*

334

Carol n, însemnări zilnice spune că inspiră foarte multă încredere trupei.

Seara s-a produs un eveniment cu totul neobişnuit în analele diplomatice. Germania ne-a pus întrebări în legătură cu mesagiul lui Roosevelt:

1. Dacă am provocat noi această intervenţie, 2. dacă ne simţim ameninţaţi de ei. Călinescu, la 21, 30, a venit <ca> să ne consfătuim asupra răspunsului. Nu se putea răspunde *da*, la ambele întrebări şi nici *nu*, de aceea s-a conchis la răspunsuri abile, cari, în tot cazul, nu pot să ne compromită faţă de U.S.A. şi nici să fie aşa de favorabil încât Germania să poată uza de ele.

A fost cald, o adevărată zi de vară.

ce.457, p.82> Marţi, 18 aprilie

De dimineaţă, Marinescu, mult mai, puţin interesant decât mă aşteptam. A lucrat pentru punerea ta punct a chestiunilor sanitare militare, dar sunt foarte mari lipsuri. i

La prânz, Wilhelm Wied şi fiul lui. Ceruse să mă vază, ca să-mi comunice ştiri ce le avea din Germania:

1. Germania consideră graniţa anglo-franceză ca un bluff;

2. Eu şi cu Paul al Iugoslaviei suntem în capul listei negre germane;

3. * La 5 aprilie, Hess ar fi dat indicaţii Marelui Stat Major să

pregătească agresiunea împotriva noastră.

4. E o ură nemaipomenită împotriva Poloniei, i

După masă, nimica; seara, cinema: *Miss Raffles*, cu Barbara

Stanwyck, amuzant, și „Alexandru Nevski” **, film sovietic, care ar putea fi bun, dacă n-ar avea lungimi.

Călinescu a propus să încunoștințăm pe anglo-amef icano-francezi de întrebarea de explicații a germanilor despre nota lui Roosevelt. Sunt de acord.

Miercuri, 19 aprilie

Dimineața, Bujoiu, care m-a pus în curent cu proiectele lui de discuții cu englezii și cu punctele care crede el că trebuie să le ceară. Am fost de acord, în linii generale. Ceea ce ne trebuie din partea lor este un ajutor ca să putem rezista mai ușor eventualelor presiuni germane. Pe urmă, Cornățeanu, cu chestiuni curente. Agricultura se prezintă, în general, bine, s-au făcut lucrările necesare, cu toate concentrările, afară de unele mici regiuni din Ardeal, unde

— Inițial începuse fraza eu: *Hitler*; *a* tăiat apoi.

** în text: *Newsky*.

sunt mai înapoiate. Ultimul ministru, Călinescu, cu chestiuni cari nu prea sunt importante, afară» de zvonul că s-ar pregăti o alianță ungaro-iugoslavă-<bulgară>*, ce.458, p.84> care ne-ar încercui. Știrea, deși vine de la legați<i>le din Roma și Budapesta, mi se pare extravagantă. Pe urmă, este tot imposibilitatea de a avea armament și echipament din Franța și

Anglia. O fi adevărat că nu pot, sau o fi rea-voință? în tot cazul, cu Anglia chestiunea va fi pusă din nou cu prilejul tratativelor cu Sir Leith-Ross. Am spus știrile ce le-am auzit ieri de la Wied și cari le consider îngrijorătoare, și una

<pe> care mi-a dat-o Duduia azi de dimineață. Vară-sa are o servitoare unguroaică, secuie din Odorhei, care i-a anunțat că o lasă, deoarece ungurii nu vor mai sluji la români; ea nu e româncă (are 15 ani), e unguroaică. N-are nicio nemulțumire, dar așa a primit ea vorbă și trebuie să execute.

La masă, Avakumovici507 bis, consilierul de Legație iugoslav, care ne părăsește, din păcate. Nu mai poate rămâne, din cauza colaborării imposibile cu „drăguțul” de ambasador Ducici508. El îmi

povesteşte că, în urma înţelegerii cu croaţii, este foarte probabil să se schimbe ce.458, p.85> Guvernul, venind unul prezidat fie de Ivanovici, un bătrân (ramolit, mi-a vorbit Paul de el, n-are încredere în el), fie de Korosec509.

După-masă, dr. Banu 51°, cu chestiuni privitoare la Serviciul Social.

Raport, în genere, satisfăcător.

De la Gafencu vin ştiri bune, se vede că dispoziţiunile germane faţă de noi sunt favorabile, declaraţii din partea tuturor ci că n-au nicio intenţie agresivă faţă de noi, Generalul Keitel5 n a adăugat că comenzile de armament se vor livra fără întârziere. Numai din partea lui Göring o mică aluzie, ca să fim cu băgare de seamă. În general, satisfăcător. Decoraţia pentru Mihăiţă s-a expediat prin Fabricius.

În lumea întreagă atmosfera pare a fi ceva mai senină, deşi nu sunt excluse surprize. Dezagreabil tot mai rămân ştirile despre Iugoslavia, care pare că se clatină în ce priveşte înţelegerea Balcanică şi în ce priveşte atitudinea ei faţă de Ungaria. Ar fi trist dacă s-ar detaşa de actualii ei prieteni, ar însemna

ce.459, p.86> că e definitiv pierdută, prin politica ei de frică şi de subjugare faţă de Axă. Sigur e că a pierdut mult în ultimii ani, pe timpul lui Sandro această politică şovăitoare nu s-ar fi produs.

Seara, cinema: *Serge Panine*, cu Prince Trubezkoi, Mireille Bolin şi

„Rancoise Rosay512, singura care e bine.

Joi, 20 aprilie

De dimineaţa, la 9, plec la Curtea de Argeş, pentru parastasul cu

* în text: *ungara*

336

Carol n, înseninări zilnice prilejul a 100 de ani de la naşterea regelui Carol I. Vremea s-a răcorit bine.

Parastasul, foarte bine şi demn. Valea Argeşului, o splendoare, toate livezile înflorite, parcă era un covor alb. Am răcit şi m-am întors cu un torticolis în partea stângă a gâtului, foarte dureroasă (sic).

Am constatat, astăzi, că în multe colţuri ale oraşului liliacii au înflorit neobişnuit de timpuriu.

ce.459, p.87>Vineri, 21 aprilie

Torticoliul nu cedează, am stat în pat toată ziua, profitând de această indispoziţie ca să m-odihnesc.

Seara, îmi face Duduia o fricţiune cu un medicament nou, care mi-a făcut mult bine.

Ce admirabilă intuiţiune medicală are ea.

Sâmbătă, 22 aprilie

A venit o telegramă interesantă de la Gafencu asupra întrevederii sale cu Leopold al Belgiei5”. El admiră acţiunea noastră. El continuă a crede că politica sa de independenţă e cea mai bună. Cât despre situaţia actuală, nu crede că Anglia e încă în stare de a face războiul acuma, cu atât mai puţin deci de a ne da un sprijin efectiv. Crede într-o atitudine de neutralitate, cât timp s-ar putea menţine, vorbeşte chiar de un fel de ligă a ţărilor neutre, cari ar ce.460, p.88> provoca o conferinţă economică (pare-se că tot planul <lui> Van

Zeeland). Raportul lui Gafencu din Berlin a sosit şi confirmă cele telegrafiate, însă cu mai multe detalii. Asigurări cât se poate de calde, atât din partea lui

Hitler, cât şi a lui Ribbentrop, că nu se gândesc la vreo acţiune asupra noastră şi nici la o susţinere a Ungariei. Singura voce mai dubioasă, a lui Goring5H, care atrage atenţia asupra garanţiei anglo-franceze şi previne că nu se va admite de la noi o politică de încercuire.

Neputând lucra ieri, am avut miniştri azi de dimineaţă. Încep cu

Mitiţă, care mă pune la curent cu situaţiunea financiară. A putut face faţă la cheltuielile cerute de împrejurări, şi fără prea mari greutăţi. A atins chestiunea unei eventuale întrebuinţări a aurului pentru comenzile de armament (A. CA., în U.S. A.) Continue în cu Ghelmegeanu, care-mi prezintă planul de lucrările noi, revizuite zilele acestea de comisia interministerială.

Urmează Andrei5”, care-mi aduce spre studiu ce.460, p.89> Legea învăţământului primar.

În afară de program, l-am chemat şi pe Slăvescu, ca să nu-l las o clipă. Raportează un lucru interesant. S-a putut rezolvi întrucâtva problema muniţiei pentru tunul de 105, lung, prin întrebuinţarea unei muniţii de un

model mai vechi, cu dezavantajul însă că reduce bătaia cu 3 km. Nu e soluţia ideală, dar totuşi e mai bine ca nimica. Cu cea pentru obuzierele de 100, surpriză dezagreabilă, că ritmul nu poate fi acel

dorit, va interveni deci o întârziere. A mai pus în studiu şi fabricarea muniţiei de 150, <pe> care, pare-se, că numai Malaxa şi Astra sunt în stare să le fabrice.

Ultimul a venit Călinescu, schimb de vederi asupra situaţiei generale.

Se înteţeşte propaganda revizionistă bulgară, şi în această privinţă suntem într-o situaţie puţin favorabilă, căci toţi, chiar turcii, sunt opuşi nouă. O altă îngrijorare rămâne Iugoslavia. Am hotărât să se ceară explicaţii, prin Cădere, lui Paul.

Vorbim, pe urmă, de proiectul de a avea în curând un Parlament. Îmi spune că a căutat ce.461, p.90> o modalitate şi că, în curând, îmi vă prezintă o schiţă de plan. E un pas foarte important şi care ne va duce către o normalizare şi o destindere importantă. Unii, cum sunt Urdăreanu, împing spre grăbirea rezolvării, eu sunt de părere că graba strică treaba şi că mai bine facem ceva solid, decât să ne legăm musai de anumite date, cari s-au propus:

10 mai şi 8 iunie.

După amiaz, nimica. Seara, cinema: „La brigade Sauvage”, cu

Trubezkoi şi Vanei515 bis; bunişor.

O telegramă de la Moscova ne înştiinţează că Potemkin516, comisarul adjunct al Afacerilor Străine al URSS, trece prin ţară, în drum spre Sofia şi

Ankara, şi că se va opri <pentru> 24 de ore la Bucureşti517. Panică între

Urdăreanu şi Călinescu, cu gândul de a se face vidul în jurul lui. Am reacţionat şi mai hotărât că va fi salutat la gară de Pavelescu, ajutorul de la Protocol, pentru rest, văzând şi făcând.

Torticoliul tot mai ţine şi mă jenează mult în mişcări.

ce.461, p.91> Duminică, 23 aprilie

Sf. Gheorghe, aş fi dorit ca această zi să fie proclamată patronul ţării;

acuma câteva vreme vorbisem de acest proiect, însă n-am găsit nici entuziasm, nici măcar interes, încât am lăsat-o pentru mai târziu. Vremea se menţine răcoroasă.

Am stat liniştit, cu Duduia, lucrând până la 6 1/2 la colecţia de mărci.

Pe urmă, obişnuitul pokercu Duduia, Urdăreanu, Nicu Condiescu şi

Max Auschnit.

Astfel, nimic demn de însemnat, afară de recepţia caldă, care se pregăteşte lui Gafeencu> la Londra51S, aceasta e bună după Berlin.

A mai fost o discuţie asupra venirii lui Potemkin, am fost mai energic decât ieri. Nu trebuie să fim în panică faţă de nemţi; chiar dacă nu ne e simpatic, el este reprezentantul unui vecin şi, dacă vrea să stee de vorbă, nu-l putem refuza. Sunt totuşi de părere să se evite în acest moment, până la întoarcerea lui

338

Carol n, însemnări zilnice din Ankara, scuze plauzibile ce.462, p.92> se pot găsi berechet.

Castanile sunt în floare, foarte devreme, de obicei înfloreau abia pe la 10 mai.

Luni, 24 aprilie

La 12, 30, Călinescu. Am avut o surpriză zilele, trecute; Urdăreanu povestise că el adoptase complet punctul lui de vedere şi că mergea chiar mai departe, zicând că neutralitatea trebuia păstrată cu orice preţ, chiar cu preţul petrolului, şi că ruşii ar fi cea mai mare primejdie. Azi, Călinescu mi-a vorbit complet pe un alt ton. El pleacă de la punctul de vedere că nu se poate face o politică care să fie în contrazicere cu spiritul public şi că sentimentul la noi este hotărât pentru aliaţi. Pe de altă parte, victoria Germaniei este hotărât pierderea indepeenden>tei noastre efective şi, ceea ce e mai grav, dominaţia minorităţilor în ţara noastră; mai crede, şi pe baza informaţiilor ce.462, p.93>

ce le-a cules de la M St. M., că nu poate fi niciun dubiu asupra rezultatului războiului: victoria aliaţilor. Concluzia deci, că trebuie să facem aceeaşi politică ca la 1914, adică neutralitate cât mai lungă, dar cu scopul final de a intra, la un moment dat, de partea aliaţilor…

Această politică nu se poate face public, ea trebuie să rămâie numai în capul conducătorilor, cu cât mai puţini la număr, şi trebuie pregătită şi executată cu cea mai desăvârşită abilitate şi discreţie. În pregătirea ei trebuie avute în vedere şi revendicările bulgare. Crede că nu vom scăpa de retrocesiunea de teritorii pe graniţa dobrogeană, şi asta spre a face un solid bloc balcanic. Cu primele păreri sunt de acord, cu ultima însă am infinite rezerve.

Prima, fiindcă n-am încredere în bulgari.

După masă s-a prezentat în audienţă Sir Frederick Leith-Ross,

şeful delegaţiei economice engleze. Mi-a spus că venirea lui aci este o consecinţă a cererilor mele de la Londra, la care am răspuns: „Mieux vaut tard que jamais”.

ce.463, p.94> în <r>ezumat, iată propunerile lui: pentru armament, ne pot da

500.000 rânduri complete de echipament, 3 – 400 tunuri antitank Hotchkirs, 6

pounders sistem vechi, pe care le înlocuiesc în momentul de faţă; ne pot da un număr de avioane, dacă nu din ultimele modele, în tot cazul, noi, şi care la ei formează rezerve; material de automobile cât voim; material de telefonie şi telegrafie în cantităţi importante. Pentru aceasta ne deschide cun cont> de 5.

.000.000, din care jumătate ar fi pentru acest capitol şi restul pentru alte credite economice. Au interes pentru grâu, lemn şi păcură. Vor să aranjeze o

Mai bine mai târziu, decât niciodată.

K

1939

339

societate de schimburi, dar nu pe baza planului Auschnit, care, chiar după părerea lor, nu e bun. În sfârşit, un nou aranjament de clearing, spre a nu încuraja specula cu devizele libere.

Prea mult nu e, dai –, cum mi-a spus Lieth-Ross, e prima ofertă. Tunuri

A. ca nu ni se pot da, că n-au nici ei suficiente. În general, stau slab cu materialul, căci formează ce.463, p.95> acum 19 divizii noi, care trebuie complet înzestrate. Despre chestiunea Mediteranei, el zice că admiralitatea n-are nicio teamă, noile mijloace anti-submarine sunt perfect puse la punct, încât foarte repede terenul poate fi curăţat, cât despre vasele de suprafaţă, italiene, ele vor fi repede sau distruse, sau închise în porturi. Vine, cu cea mai mare bunăvoinţă, să facă ceea ce poate, adică să ajute rezistenţa noastră presiunii gername, fie ea militară –, fie economică.

Seara, cinema: *Black Eagle*, film de cowboy, destul de bun.

Marţi, 25 aprilie

De la Belgrad a venit răspunsul asupra întrevederii Paul-Cădere. Ni se dau asigurăii cât se poate de frumoase, invocând greutăţi interne. Eu cred totuşi în loialitatea lor, dar, de la Stoiadinovici citire, fac marea

<c464, p.96> greşeală de a nu duce o politică mai francă în forma ei, una mai puţin timorată, cochetează aşa de mult cu acei de cari au frică, că riscă, eu cred, sigur de a fi violate.

De la Ankara, Stoika519 trimite veşti asupra tratativelor anglo-turce;

reies trei puncte hotărâte: 1. Că nu vor să intre într-un război decât foarte târziu;

2. Că cer o colaborare cu U.R.S.S.; 3. Că trupele lor nu vor fi întrebuinţate decât pe frontul de operaţii Sud-Est.

Dimineaţa, doi miniştri, Ralea şi Iamandi. Cu acesta din urmă, nimica interesant. Ralea aduce ştiri din Italia, de unde se reîntoarce cu impresii proaste; e foarte multă nemulţumire, pentru prima dată se critică deschis regimul, nimeni nu vrea război şi situaţia economică e dezastruoasă. Aceasta m-întăreşte în credinţa mea că e sigur ceva de făcut spre a-i dezlega de Axă.

Sunt sigur că pot fi cumpăraţi şi ar fi nu se poate mai bine, toată situaţia

Europei s-ar schimba.

La 12 primesc noi miniştri străini. Primul ce.464, p.97> e brazilianul, al doilea e belgianul, căruia îi răspund foarte cald, şi, în sfârşit, dl. ambasador

Thierry. Rareori am văzut un om mai fericit, era visul vieţii lui şi cu mari stăruinţe am obţinut să fie numit.

După masă, pentru punerea la punct a acestor însemnări.

Seara, cinema: „Cauciuc”, foarte bun film german, şi „între glorie şi dragoste”, film american, nostim, cuRobert Taylor520 şi Maureen O’Sulebivan.

Primesc informaţii îngrijorătoare asupra unor tendinţe de politipcianizare naţional-ţărănistă, prin bunăvoinţa lui Călinescu, în diferite părţi ale *i*

340 Carol II, înseninări zilnice ţării. Se vorbeşte mai ales de ţinutul Olt.

Miercuri, 26 aprilie

Vegetaţia, cu tot frigul din ultimele zile, înaintează vertiginos, mult prea timpuriu: plimbându-mă prin grădină, astăzi, constat că glicinele au înflorit şi bujorii bujoresc.

ce.465, p.98> A l’ost o zi plăcută ca temperatură, deşi cerul era mai mult acoperit.

Din Anglia veşti că se îndreptează către o formă vădită de serviciu obligator. Acest lucru, după declaraţi<i>le de garanţie date zilele trecute, este o adevărată revoluţie, cari arată că ea devine din ce în ce mai continentală. Eu văd precis aci mâna Franţei. După câte s-a putut afla până azi, forma care se va da acestei recrutări va fi de 4 luni serviciu activ şi un total de 4 ani în armata teritorială, e un semn că Marea Britanie se pregăteşte activ de război. La ei, problema e mai complicată decât în alte ţări, din cauza coloniilor, în care se cred siliţi de a păstra o armată de carieră.

Dimineaţa, Bujoiu, care mă pune în curent cu începuturile tratativelor cu

Leith-Ross. Are impresia că vor merge lucrurile bine. Pe urmă, Teodorescu, care expune situaţia Aviaţiei, destul de dureroasă din cauza lipsurilor de fonduri Nu poate să aplice aceleaşi norme ca la restul înzestrării, căci greu ce.465, p.99> se găsesc credite, zice el, şi, pe urmă, infrastructura este colosal de costisitoare.

După-amiaz, Vaida, cu un raport asupra vizitei la Berlin, timp de mai bine de o oră şi jumătate mi-a povestit el, obositor, dar interesant. S-a întors cu o bună impresie. Zice că Gafencu a fost perfect. Aduce şi el informaţia că ei declară că n-au intenţiuni agresive Iată de noi, dar le-a spus să nu se mire dacă avem noi unele îngrijorări din cauza declaraţiilor Führerului despre

„Lebensraum”. Găseşte poporul complet schimbat şi cu multă iubire faţă de

Hitler. Ceea ce e mai important a putut afla din diferite cercuri că Garda e înmormântată la ei. Mi-a adăugat punctul lui de vedere asupra liniei generale politice. Trebuie să executăm, cu sfinţenie şi bună-credinţă, acordul economic şi într-un conflict să rămânem cât mai mult timp neutri, căci azi nu mai avem nimic de revendicat. Despre (omisiunea economică care s-a dus la Berlin, a aflat, din cercuri germane (Konradi) Sâ0 bis” că Marian este foarte ce.466, p. 100>

bun din punctul de vedere românesc.

Pe urmă, s-a prezentat de plecare Radu Djuvara, ambasadorul nostru la Atena. El este optimist. De altfel, atmosfera generală este mai clară de câteva

* „Spaţiu vital”.

zile, numai să n-o întunece Hitler din noi poimâine în discursul său.

Aveam speranţa să am linişte până seara, dar vorba englezului „Ketch me” *, pe la 7 se telefonează că a sosit o telegramă de la Cruţescu521, relatând o conversaţie cu Wohlthat, în care acesta sugerează, probabil din partea lui

Göring, să apară într-un oficios un articol definind că noi nu ne legăm de o politică de încercuire şi că nu ne angajăm într-o politică în contra Germaniei.

Lucru delicat, deşi corespunde cu politica noastră. De aci a decurs o întrevedere cu Călinescu, în care am pus lucrurile la punct, adică să se găsească o formulă care să nu jignească pe nimeni. În schimb, spune Wohlthat, speranţe că Hitler, în discursul său de poimâine, să spuie un cuvânt pentru asigurarea graniţelor noastre.

ce.466, p. 101> Joi, 27 aprilie

Cu toate că Duduia e la o serată de la Max, a venit la masă şi, pe urmă, am stat de vorbă până la 10 1/2. Rămas singur, am lucrat la mărci până la 4

dimineaţa.

Telefonându-se la Gafencu în chestia articolului, a fost absolut de acord, cerând chiar să fie publicat în „Timpul”.

La 11, 30 o Comisiune interministerială pentru aviaţie: Călinescu.

Teodorescu, Slăvescu, Mitiţă, plus Urdăreanu. La un moment dat, discuţie acră între Teodorescu şi Mitiţă. De fapt, această întrunire am avut-o tocmai pentru clarificarea acestei situaţiuni. Cu toată bunăvoinţa, nici Călinescu nu pricepe chestiunea, a mai rămas la cei mai mulţi mentalitatea că Aviaţia înseamnă numai avion, se uită deci că sunt aşa de multe altele, şi aşa de complexe, care trebuie, ca să facă o aviaţie viabilă. La noi se mai pune, cu cea mai mare urgenţă, chestiunea personalului, avem ce.467, p. 102> o lipsă îngrozitoare de piloţi de război.

S-au studiat şi ofertele englezeşti şi s-a venit la trista concluzie că, din tot materialul de război propus, nu se poate lua nimica.

Am mai hotărât să păşim definitiv la un aranjament cu nemţii pentru I. A.

R. şi să se scoată definitiv din serviciu motoarele Gnome & Rhône, fabricate la

Braşov. Aceasta este o pagină neagră a M.A.N., greşeală iniţială a lui Irimescu şi Caranfil521 bis şi care ne costă o grămadă de parale. Mai bine pierdem 200 de milioane la aceste motoare, decât mult mai multe-sute la restul materialului, plus vieţi omeneşti, la care se mai adaugă demoralizarea personalului.

După amiaz a venit, întâiu, Argeşeanu, pentru aranjarea parăzii de 10

mai, şi, pe urmă, m-am dus la Pipera, <cu> prototipul unui avion de vânătoare

* „Prinde-mă”.

Carol n, însemnări zilnice construit la Braşov – l. A.R. 80. După spusele celor competenţi şi după câte am putut vedea eu, e foarte reuşit. Cu motorul, prost, I.A.R., dă peste 500 Klm.

la oră şi este deâtul de maniabil. Am constatat un foarte interesant fenomen de fizică la această demonstraţie: viteza zgomotului. De mult trecuse avionul şi sunetul încă mai venea din partea opusă.

ce.467, p! 03> întors acasă, m-am culcat şi am dormit o oră, eram foarte obosit. La 6 1/2, poker. A fost o zi foarte caldă.

Vineri, 28 aprilie

Dimineaţa, Mitiţă, care pare destul de mulţumit de situaţiunea financiară şi care studiază încă noi mijloace de a găsi fonduri pentru.

Înzestrarea armatei. Pe urmă, Andrei, cu diferite proiecte ale Ministerului.

După-amiaz studiez noul proiect de lege a [l] învăţământului primar şi normal, e bun, numai de punctul de vedere bugetar, să se poată aduce la îndeplinire.

Seara, Călinescu îmi trimite vorbă că e de părere cu englezii, să fim mai energici, căci, pe de o parte, creditul ce ni: l oferă e foarte mic şi pe de altă parte, dobânda de 6% pentru un ajutor cum era vorba să ni-l dea, e foarte mare.

Hitler a vorbit – nimic senzaţional, afară de ce.468, p. 104> un atac violent la adresa Poloniei şi o răfuială cu Anglia; faţă de aoi, nimica deosebit.

Până la ora când scriu, n-am textul original, ca să-l judec.

Seara, cinema, un film francez: *L'Heros de la Marne*, cu Raimu m şi

Bosserman, foarte bun şi emoţionant.

Sâmbătă, 29 aprilie

Din textul discursului lui Hitler reiese că denunţă acordul naval cu

Anglia, pe bază de lipsă de încredere reciproc<a>. Face lungi comentarie în ea să-şi justifice acţiunea, unele juste, altele discutabile, mai ales dacă nu eşti de acord cu punctul lui de plecare Mai grav e chestiunea Danzig, care zice că o va rezolva. Mai cere colonii, dai –, <cu> toate acestea, afirmând că nu vrea război, însă, dacă va fi atacat, se va apăra. După-amiaz am lucrat hărţi nesfârşite.

Spre seară, de la Gafencu M \ vine ştirea că francezii ce.468, p. 105>

vor să trimită un ofiţer de stat major ca să discute anumite chestiuni militare.

<Ne>* convine şi s-a găsit soluţiunea foarte bună că generalul Weygand**524, care a reprezentat Franţa la Teheran cu prilejul nunţii principelui moştenitor şi

În text este: *Nu*.

„În text urmau cuvintele *fostul generalism*, şterse apoi

1939 343

care se întoarce prin Ankara, să vie la noi şi să stăm de vorbă. Este un ofiţer cu autoritate, fost generalisim, fost şef de stat major al lui Foch 525 în timpul marelui război şi unul în care, atât noi; cât şi francezii putem avea încredere.

Am primit astăzi o scrisoare de la Friedel, prin care protestează energic împotriva hotărârei mele de a nu chema pe nimeni, şi mai ales pe el, la centenar. Sentimentul meu intim este că, în mare parte, are dreptate, dar n-aş avea o clipă de linişte dacă ar veni.

Cinema: *L'inconmie de Monte Carlo*, cu A. Prejeau M5 w şi, din nenororice, Ditta Parlo – bun, şi încă unul, amuzant, fără prea multă valoare.

Triumful, cu Sacha Guitry", Jacqeline Delubac (?) şi Raimu.

M-a durut, din nou, destul de tare, torticoliul de la gât.

ce.469, p. lob> Duminică, 30 aprilie

Ziua începe bine, e frumos, mănânc în fete a fete cu Duduia, pe urmă mergem la Cotroceni, unde, după o raită, în casă, ne plimbăm în grădină. E o splendoare, în momentul de faţă, totul în floare, mai ales trandafirii, aşa cum este Controcenie în când este frumos.

Întorşi acasă, suntem primiţi de o veste rea, a fost un accident

de automobil. Lascăr Zamfirescu, care era în grupul lui Mihăiţă, întorcându-se de la

Scrovişte, cu maşina lui Costache Malaxa, s-a lovit, la Şosea, de un pom, a făcut maşina praf şi şi-a rupt piciorul. Ac<e>identul nu e din vina lui, dar are şi el şi toţi vina, că nu trebuia să conducă, neavând vârsta şi, mai ales, neavând permisul.

La 6, poker, cu Duduia, Ernest, Max şi Nicu Condiescu. L-am observat astăzi şi e trist de văzut cum acest om, care era un talent şi o inteligenţă, scade pe zi ce trece şi a început să se ramolească de tot.

Cu toate că afară s-a răcorit, în casă rămâne ce.469, p. 107> tot cald şi toţi, afară de Duduia, asudau. Vorba lui Nicu: Iată că vin verile… (sic)

Luni, 1 mai

Sărbătoarea Muncii. Ralea a avut buna inspiraţie s-o serbeze printr-un

Congres al breslelor 527, care ar pare a fi fost foarte reuşit. După congres, muncitorii şi meseriaşii, în număr de vreo 5.000, au defilat în faţa Palatului.

Pe urmă, Călinescu, cu unele mici chestiuni curente. Angliei i-a cerut să ne ajute serios. După-amiaz, linişte, până la noi ordine.

Tătărescu telegrafiază că Parisul a răspuns, la propunerea noastră, că

Weygand nu poate veni, trebuind să fie la Londra în ziua de 9 mai. Ei propun, tocmai ce nu voiam, trimiterea generalului Georges sau BillotteS27 bis, noi am tăcut contrapropunerea ca, atunci a, să meargă cineva de la noi la ei.

ce.470, p. 108> Marţi, 2 mai

Nimica foarte interesant, zi de lucru. Dimineaţa, Marinescu, doctorul, şi Ralea. Acesta foarte încântat de congresul de ieri. Citează fapta frumoasă a lucrătorilor, cari şi-au oferit o zi de salariu pentru apărarea naţională.

După-amiază am lucrat la tablourile de decoraţii pentru 10 mai şi pe urmă l-am primit pe Sidorovici, cu raportul de la Berlin; tot cele cunoscute, cu mica nuanţă că I Iimmler şi Baldur v<on> Schirach528 nu erau clari asupra lui

Codreanu şi Gărzii şi că încercau s-o atragă pe Duduia în chestiuni politice.

Duduia, seara la Max, deci lucrez la mărci.

Mai vine, ştirea că generalul Weygand tot vine, cerând însă să i se trimeaţă un avion să-l caute la Istanbul.

Miercuri, 3 mai

Ca miniştri, Teodorescu, care-mi pare ceva, ce.470, p. 109> ceva mai mulţumit după vizita <pe> care a făcut-o Călinescu la M.A. N.; începe şi orizontul Aviaţiei să se clarifice. Vine, pe urmă, Călinescu, care-mi expune unele chestiuni mărunte ale Alinatei. Mai important<a> este chestiunea ofiţerilor, a [le]

căror lipsă se face simţit<a>. Va trebui făcut un efort foarte important pentru împlinirea golurilor, mai ales la Artilerie, unde lipsesc, Bidoosebi, comandanţii de baterie. Pe urmă îmi povesteşte şedinţa Comitetului materialelor, unde a constatat, din nou, lipsa de simţ practic al] ofiţerilor noştri înalţi în grad. Era, mai ales, în discuţie chestia antitancului, penttxi care ni se oferă, imediat, din Polonia, 200 de piese. Comitetul nu era de părere să se iee, nefiind destul de bune, şi, în faţa expunerei că e singurul material ce-l putem găsi, a răspuns că totuşi nu e destul de perfecţionat. Principial, sunt de părerea lor, dar când n-ai încotro şi nevoia bate la uşă, cel puţin acest material îl vom putea avea într-un timp foarte scurt, rămânând ca restul să fie completat cu faimosul ce.471, p. H0> 47 mm Schneider – Concordia, care abia în toamnă va fi realizat.

Primesc, pe urmă, pe ataşatul militar leton, în audienţa de plecare.

Urmează Bujoiu, cu raportul asupra tratativelor cu Leith-Ross, care nu sunt satisfăcătoare. Ce păcat că germanii sunt aşa de puţin siguri, căci, altfel, aş da dracului pe toţi aceşti dragi prieteni, cari nu vor să-şi priceapă interesele lor şi dau aşa de puţin. Din Germania, dimpotrivă, veştile sunt bune, după lungi discuţii, au renunţat de a atinge paritatea mărcii şi, relativ la armament, au venit cu un răspuns satisfăcător.

Înainte de masă, am mai primit jurământul noului preşedinte al Curţii de Conturi, Zamfir Brătescu.

La masă, Călinescu, ca să pot, după aceea, să discut noua lege electorală, care nu mi se pare bine întocmit<a>. Rămâne ca modificările să fie acceptate şi de ceilalţi.

După masă, nimica interesant.

Seara, cinema, un film minunat, cu Spencer ce.472, p. III> Tracy529

și Micky Roomy52, bis: *Boys Town*. Într-adevăr, un lâlrn profund moral și foarte emoționant. Al doilea, bunișor, *Dineu la Târz*, cu Anabella! 30.

Joi, 4 mai

Evenimentul zilei e demisia lui Litvinov, cine știe ce consecințe poate avea. Uniizic că ar fi în legătură cu o schimbare de atitudine, poate o apropiere de Germania. Nu-mi vine a crede astăzi, cu toate că această ipoteză n-o exclud.

Lucrez dimineața, cu Urdăreanu, la chestia decorați<i>lor pentru 10

mai. Deoarece voi desființa clasele inferioare ale „Serviciului Credincios", vreau să profit de ocazie și să fac o mai largă distribuție pentru anul acesta.

După masă, nimica deosebit.

Seara, poker: Duduia, Ernest, Malaxa și Gavrilă, e prima dată când nu l-am văzut pe acesta câștigând.

ce.472.p. 1 12> Vineri, 5 mai.

Încep ziua prin deschiderea Lunii Cărții. Ca de obicei, discursuri. E

de remarcat, mai ales, acela al lui Andrei și al lui Nicu Condiescu. Cum făceam observația zilele trecute, bietul Nicu începe să îmbătrânească și la ocazii ca acestea, când vorbește „îi à la larme facile". Standurile, ceva mai puțin umplute ca în anii trecuți, afară de acelea ale Fundați<i>lor. Vremuri grele! dar tot se citește. Cărțile cele mai neașteptate se vând bine, ca, de pildă, cele de filosofie.

La prânz, generalul Weygand. Extraordinar pentru vârsta lui – 72 de ani.

După-masă, o ronferință foarte lungă cu el, Călinescu, Thierry și Țenescu.

Weygand a început prin a face o expunere a celor discutate la Ankara. Turcii țin cu orice preț să se ajungă la o înțelegere cu U.R.S.S., pe urmă, primul lor gând este întărirea Dardanelelor și pe urmă ocuparea Dodecanezului. Abia după aceste operații ce.472, p. 13> se gândesc la unele în părțile noastre, afară de cazul unui atac bulgăresc, când nu vor ezita să meargă, fără îndoială, și până la capăt.

A expus, pe urmă, Călinescu situaţia noastră şi eu am discutat posibilităţile noastre. Noi vom evita orişice va provoca războiul, dar, hotărât, ne vom apăra, dacă vom fi atacaţi. Dorinţa noastră ar fi să fim rezerva strategică, care să fie folositoare realmente aliaţilor. Noi nu voim să fim paratrăsnetul. Am pus foarte hotărât problema că ce se va întâmpla dacă vom fi atacaţi. Răspunsul a fost că garanţia va juca şi că franco-englezii vor ataca şi ei. Dar, după cum am spus eu, noi nu voim să fim distruşi până ce se va

* „plânge uşor".

346

Carol II, însemnări zilnice putea trece peste) linia fortificată germană, trecere ce poate să ţie până la 2 ani;

ca şi turcii, noi nu suntem pregătiţi pentru un război de lungă durată. Pe urmă, am atacat problema ajutorului în material, ce trebuie să ni se dee, pentru ca garanţia să poată fi folositoare şi să fim folositori la rândul nostru.

ce.473, p. U4> Am declarat deschis că, aşa cum este <în>armată armata noastră în momentul de faţă, noi nu putem risca războiul şi că nu-l vom risca până ce nu vom avea 30 de divizii puse în stare să lupte. Am impresia că aceste raţionamente aii impresionat, totuşi convingerea lui este că vom fi printre cei dintâi atacaţi.

După Conferinţă, din nou, o discuţie cu Urdăreanu şi Călinescu pe tema cunoscută. Urdăreanu este mânat de teama atacului german, deci, în concepţia lui de neutralitate, trebuie mai mult înclinat către ei, spre a ne apăra.

Călinescu este de părere că victoria finală nu poate să fie decât a [l] aliaţilor, deci nu trebuim cu nimica să ne stricăm cu ei.

Încă două fapte interesante. Germania ne face dificultăţi pe chestiunea armamentului, şi, din cel luat de la cehoslovaci, nu vrea să ne dea. În raţionamentul furcilor pentru participarea U.R.S.S. la războiu' este unul care ne convine şi nouă, anume că neuzarea armatei moscovite este o primejdie, căci după ce> toţi ceilalţi vor fi istoviţi, ei vor avea toate forţele ce.473, p. 1 15>

proaspete pentru a bolceviza (sic) lumea.

Seara, Duduia e la Prott (?) la masă.

Sâmbătă, 6 mai

Ieri, Vaticanul a făcut un fel de apel pentru pace. Propune, după cât pricep, o conferinţă în 5, spre a aranja întrucâtva chestiunea

Danzig, mai întâi, şi, pe urmă, pentru regularea situaţiei generale în Europa. Este una din chestiunile ce fuseseră anunţate de Tătărescu şi care ne cam sperie, căci, într-o conferinţă sigur că se vor pune chestiunile teritoriale şi deci cea a graniţelor.

Tot azi a venit de la Tătărescu o telegramă prin care mă roagă să-l desânsărcinez de misiunea de la Paris, pour raisbn de santé.

Discutând cu Călinescu şi Ernest, am hotărât să-i răspund că-l rog să se gândească de două ori, dacă, în circumstanţele actuale, este bine să-şi părăsească postul, şi cât priveşte sănăetatea, ce.474, p. H6> poate, într-un centru aşa de mare ca Parisul, să găsească toată îngrijirea necesară. Ne punem întrebarea, care poate fi cauza care l-a îndemnat la un gest de acest fel?

Călinescu crede că e în legătură cu politica internă, că a simţit poate că se pune

* pentru motive de sănătate.

1939

347

chestia Parlamentului şi că vrea să fie de faţă. Ernest mai pune gestul în legătură cu telegrama ce i s-a trimis de către Căline scu zilele trecute, drept răspuns la a lui, în care zicea că Parisul are îndoieli asupra atitudinii României, răspuns în care a fost cam scuturat.

Azi seara, Duduia a avut. O conversaţie cu la Rochefoucault, care, cam ciupit, i-a ţinut teorii egale cu acelea <ale> lui Ernest, că trebuie să fim absolut neutri şi că aliaţii nu ne vor ajuta.

La 5, 30 am întrunit consilierii regali, pentru ca că.> Călinescu să le

(sic) poată pune la curent cu noul proiect de Lege electorală *”. M-aşteptam să fie oareşicari proteste şi păreri opuse; dimpotrivă, toţi au fost de acord, în primul loc Iorga, care a fost un Iorga al zilelor ce.474, p. 1 17> mari. A declarat că azi nu este momentul pentru a critica, chiar dacă el n-a fost de părere cu organizarea F.R.N., astăzi trebuie să se găsească o justificare pentru aceasta şi aprobă, în toate, legea ce s-a înfăţişat.

Seara, cinema. Ernest, într-un hal oribil, are o mică inflamaţie sub limbă şi şi-a pus în cap că e de natură canceroasă. Duduia şi cu mine facem tot ce este posibil să-i scoatem această idee din cap, ceea ce corespunde şi cu părerea doctorilor pe care i-a consultat aci. Hortolomei declară că este o obstrucţie a canalului salivar şi atâta tot.

Duminică, 7 mai

Duduia a hotărât să vie şi ea mâne la T. Severin, nevoind să lămâie singură la Bucureşti, pe de altă parte are o adoraţie pentru tren.

Dimineaţa, Călinescu şi Gâfencu. Acesta vine să-şi ce.475, p. H8: >

facă primul raport asupra călătoriei H1 bis. În general, lucruri cunoscute (vezi raportul la anexe). Totuşi, de remarcat buna atmosferă şi primirea ce i s-a făcut peste tot. Interesant, la Londra, oareşicari insistenţe pentru oedarea

Cadrilaterului către bulgari, cu ideea preconcepută a englezilor, în simpatia lor pentru aceşti feloni”, că vor putea astfel şi atraşi de partea aliaţilor. La Paris, dimpotrivă, recomandai! hotărâte de a nu ceda. Bonen-et l-a însărcinat pe

Gafeencu> să indice italienilor dorinţa de înţelegere, <pe> care Ciano (Cyano de Bergerac, cum îl numeşte Poncet M[2]) a primit-o cu înţelegere. Când

Mussolini a întrebat, vorbind de Axă, dacă la Berlin i s-a vorbit de ea, a răspuns că i s-a vorbit numai de Germania, ceea ce a avut efectul unui duş. E

Îngrijorat de atitudinea Belgradului, care alunecă, din ce în ce, mai spre Axă.

„Anexele lipsesci

** Necredincioşi, perfizi.

348

Carol II. Înseninări zilnice fiind supărat de tratativele turco-engleze, considerându-le ca nefiind în concordanţa cu Pactul Balcanic. În formă, poate că au dreptate, dar în fond e discutabil. În tot cazul, la ei e panică, şi Paul n-are încredere în Italia, totuşi flirtează cu ea. A promis ce.475, p. H9> că, în vizita oficială ce o va face la

Roma, nu se va angaja faţă de Ungaria, ceea ce e marea dorinţă a italienilor.

Peste tot, dorinţa de pace, dar am impresia că nimeni nu îndrăzneşte să descreţească frunţile, nici să înceapă măcelul.

După masă, poker eu Malaxa, Max, Duduia şi Ernest. Acesta e tot în panică, a cerut să plece la Paris, să consulte medicii de acolo, i-am recomandat că, dacă ei zic că e negativ, să-şi facă totuşi toate analizele necesare, iar dacă răspunsul este pozitiv sau dubios, să meargă şi la Zürich, unde. sunt medici excelenţi şi, cari, după părerea mea, chiar

dacă n-au capacitatea ştiinţifică a celor parisieni, au în schimb o mult mai mare conştiinciozitate profesională.

La 1 1/2, plecăm cu trenul la T. Severin.

Luni, 8 mai încep serbările comemorative pentru Centenarul Regelui Carol I.

Când ne gândim la <c476, p. 120> ce drum a parcurs ţara în aceşti 73 de ani, de când el a pus piciorul pe pământul noii sale patrii. A fost un moment foaie fericit al istoriei noastre, cel mai fericit aş zice. Cu ce răbdare, cu ce îndurare a suportat el toate jignirile, toate greutăţile până ce, cu deosebitul lui tact şi simţ politic, le-a biruit toate şi a început acea operă uriaşă, de a face din România o ţară civilizată. Numai noi, cei de astăzi, să n-o<stricăm, şi sunt sigur că n-o vom face, dadă voi putea să menţin încă <vreo> câţiva ani regimul actual.

La 11 iară 10, cobor din tren în gara portului, gardă de onoare, pe urmă, pe jos, la locul unde se dezveleşte piatra comemorativă, acolo unde, în această zi, la 1866, Ion Brătianu „l-a întâmpinat pe Carol de Hohenzollern ca domnitor al

României. Ion Marin Sadoveanu534 a avut frumoasa inspiraţie de a marca clipa prin acostarea unui vas. Pe vas, nimeni, nici comandantul, nici pilotul nu se vedeau.

După acostare, pornesc poştalioanele, cele originale. Au fost momente emoţionante şi înălţătoare şi ce.476, p. 121> care au răspuns complet mărimei clipee în A

vorbit, pe urmă, primarul Severinului şi eu am dezvelit lespedea.

Trec, pe urmă, la Catedrală, unde se slujeşte un scurt Te Deum.

Oraşul e ticsit de lume venită din toate colţurile Olteniei. Mult entuziasm, peste tot, salutul Frontului s-a încetăţenit, urale foarte calde din partea întregii mulţimi. Adevărată atmosferă de mare sărbătoare. Şi vremea a luat parte la serbare, străluceşte un soare admirabil şi nu-i prea cald. Urmează, după aceea, parada militară în faţa monumentului celor căzuţi în Marele Război. Trec trupa în revistă, înşirată pe străzi, face o bună impresie şi constat că entuziasmul se

1939

349

menţine şi rolul Fv R.N. e unanim. Îmi place acest salut, are ceva simbolic în el, arată către soare, în sus, tot mai sus, parcă grăieşte „excelsior”.

Defilarea, impecabilă, de mult n-am văzut aşa ceva. După defilare, depun o coroană pe monument şi m-întorc la tren, dus de aceleaşi urale nesfârşite. Cu acest prilej, am hotărât să ce.477, p. 122> ridic la rangul de mitropolie eparhia oltenească şi mutarea ei de la R. Vâlcea la Craiova.

Cum pleacă trenul, toate zăgazurile Poliţiei sunt rupte şi ţăranii se îmbulzesc pe marginea căie în ferate cu aceleaşi urale şi salut. Primire de aceeaşi căldură în gările Fii Iaşi, Craiova, Piatra Olt şi Slatina. Cea de la

Craiova a depăşit <pe> toate, gara plină de străjeri şi public, care n-au încetat o clipă cu uralede>.

Întorşi la Bucureşti, la 9 1/2 reîncep ceremoniile în sala Tronului, cu ţintuirea noilor drapele: Flotila de bombaidament, Geniiil Aeronautic, Gruparea

3-a A.C.A., Batalionul 3 Pionieri de Munte, Divizia 3 obuzieri de Munte.

Divizia Independentcă!> obuzieri de Munte.

Pe urmă, remit decoraţii, începând cu Călinescu, care primeşte Marea

Cruce a [l] Serviciului Credincios. Marele număr a fost tocmai al acestui ordin, care, desfiinţându-se peste câteva zile cele trei clase inferioare, am profitat de ocazie să fac o mai largă distribuţie anul acesta.

După ceremonii, cinema.

Urdăreanu tot enervat e.

ce.477, p. 123> Marţi, 9 mai

Astăzi s-a reparat o mare uitare: după 25 de ani s-a inaugurat, în sfârşit, monumentul Regelui Carol I. A fost o coincidenţă fericită că acest monument să se poată inaugura tocmai cu prilejul serbării centenarului său. E

frumos şi impunător; mie, hotărât, îmi place, e o adevărată operă de artă, de mare valoare, a lui Mestrovici, cu toate criticile, din care, cea mai ridicolă, e că este cu capul gol.

La 11, pe piaţa în faţa Palatului, începe ceremonia. Sebujeşte mitropolitul Bălan, Nicodim, locţiitorul patriarhului, fiind bolnav. Şi aceasta a fost o fericită coincidenţă, să fie tocmai vlădica Ardealului. După slujbă, discursurile lui Călinescu şi al meu. Urmează defilarea, toate drapelele din timpul domniei lui Carol I şi câte o companie din

unităţile din Bucureşti cari existau pe timpul său, plus Şcoala de artilerie, o baterie din Reg. 1 Artilerie

„Reegele> Cearol> „şi un batalion de Marină. Trupele au fost precedate de veteranii, de o defilare a F.R.N., funcţionari, bărbaţi şi femei, o lungă şerpuire albastră de toată frumuseţea. /

ce.478, p! 24> Cât despre uniforme, fapt foarte important, Iorga.

350

Carol II, însemnări zilnice ireductibilul* Iorga, a apărut în uniforma de consilier regal. Această apariţie a făcut senzaţie şi el era mândru, parcă era un copil, căruia i se dăduse o jucărie nouă, întrebând în dreapta şi în stânga dacă poate face conchete. La banchetul care a urmat a apărut şi dr. Angelescu tot aşa. Masă, bine, eu însă m-am simţit obosit şi fără vlagă, aşa încât după amiaz m-am odihnit şi am dormit.

Seara, Duduia, la o recepţie la Lenuţa Leonte.

Miercuri, 10 mai

O zi ideală şi perfect reuşită, demnă continuare a celei de ieri.

Totul a mers după programul tradiţional, cu deosebirea însă că sentimentul public este mult mai conştient ca în anii trecuţi asupra nevoie m şi importanţei oştirei. Fiind circumstanţe ce.478, p. 125> cu totul deosebite, fiind nevoie de a arăta armanta, nu atâta ca fast, cât ca o manifestaţie, de forţă şi având anul acesta şi mult material nou de arătat, mai ales morotizate, am hotărât că parada va fi în ţinută de campanie, fără fireturi, numai cu cingătoarea de piele şi decoraţii.

Am avut o inspiraţie foarte fericită şi toată lumea a fost foarte mulţumită.

Anul acesta, liniştindu-se lucrurile, Duduia a putut asista şi ea şi s-a declarat cât se poate de mulţumită, zice că toţi au fost extrem de emoţionaţi.

„F mulţi plângeau, chiar oameni serioşi.

Punct, la 10, mă găsesc pe câmpul Cotrocenilor. Pe stradă, până acolo, multă lume şi calde ovaţii.

Serbarea începe prin slujba religioasă şi distribuirea noilor drapele, după care remit celor ce au împlinit 25 de ani de existenţă însemnul onorific, între care şi drapelului Batalionului 1 Vânători Munte.

Drapelele reîntoarse la locul lor, Radu face o foarte frumoasă manevră cu Batalionul de Gardă, ca să le ducă la locul lor, ce.479, p.

126>

pentru revistă.

Vremea, ideală pentru paradă, soare, dar destul de răcoare, bate un vânt tăricel. Trec trupa în revistă, după ce începe defilarea. În cap vine Aviaţia, prea puţină după gustul meu, dar ceea ce e de făcut aşa de greu merge la acest capitol al rearmării noastre şi aşa de slab stăm cu motoarele şi personalul, încât s-a făcut un efort maxim să se scoată ceea ce s-a prezentat astăzi, 180 de avioane. Urmează, în capul Armatei, asociaţi<i>le foştilor luptători şi un grup de invalizi, care a impresionat, ca, întotdeauna, publicul. Detaşamentul premilitarilor urmează destul de bine, cu toate că nu pot însă obţine să mărească pasul.

Care nu poate fi redus la normal; în text este: *pierductibilul*.

1939

351

În sfârşit, Armata, în cap cu Ghiţă soldatul*, urmat de Batalionul de

Gardă, totdeauna impresionant în formaţia lor largă şi ritmul încet al defilării.

Restul, în ordinea normală, în formaţia1 masivă, tiare da o impresie solidă de forţă. Aspect foarte ostăşesc şi „bussinees like” în uniforma kaki şi cu

ce.479, p. 127> noile căşti pe cap. Au. aerul, cu această coifură, de cavaleri medievali. Detaşamentul Marinei se prezintă foarte frumos. Dar, ceea ce a fost

„Le clou” * sunt unităţile motorizate, şi au fost în număr destul de mare. Un batalion pe trăsuri, tunurile de 105, obuzierele de 150, plus noile piese antiaeriene, s-au produs chiar 2 piese antitanc, de 47 mm (pro forma), toate dând un semn vădit de progres… (sic)

Mulţi ani am aşteptat să văd asta; dar, cel puţin astăzi, dacă nu curge, pică.

Publicul, după cum am spus mai sus, a fost impresionat şi aplaudă cu entuziasm. După cele ce le-am văzut şi după impresi<i>le ce mi le-a dat seara

Duduia, atitudinea maselor a fost perfectă, la trecerea drapelelor, toată lumea, în picioare, salută cu mâna în sus. A prins acest salut al F.R.N. Într-un mod extraordinar, toată lumea acuma este cu mâna în sus – am mai constatat-o astăzi, după ce-l văzusem hotărât

alaltăieri, la Turnu Severin. Întors la Palat, a avut loc masa obişnuită, ce.480, p. 128> <pe> care am redus-o mult, căci ieri fusese una mare.

O atmosferă foarte voioasă şi de bună camaraderie. În decursul discuţi<i>lor din timpul mesei s-a hotărât că la uniforma kaki se desfiinţează definitiv orice fireturi, nu se va mai purta decât cingătoare de piele şi s-a adoptat propunerea generalului Rozin, ca urmaşii ofiţeri activi ai acelora care au făcu<o războiul din 1877-1878 şi care au avut Crucea Trecerei Dunării, să poată s-o poarte cu o baretă distinctivă, sub denumirea Crucea Tradiţiei.

După masă, fiind obosit, am dormit.

Seara, retragere cu torţe, Piaţa Palatului, ticsită de lume şi un entuziasm cum n-am mai văzut de mult. Aşa lume venită să manifesteze n-a mai fost din zilele lui iunie 1930. Termin ziua cu două filme: *Poltava*, film sovietic asupra lui Petru cel Mare H5, cu Semionov, foarte bun, şi *l'habit vert*, cu Elvira Popescu, Jules Ber<r>y şi Victor Boucher M6, film de haz.

Tot astăzi a plecat Ernest să se îngrijească; rămas ferm la convingerea mea că n-are nimic serios. E totuşi mai bine că, printr-o ce.480, p. 129>

„Cognomenul dat generalului Gheorghe Argeşanu.

„Impecabil”.

„” cheia”.

352 Carol II, însemnări zilnice cercetare amănunţită, să se convingă singur, şi această schimbare de atmosferă îi va face bine şi-l va odihni. La gară, toţi colaboratorii lui şi cu Călinescu l-au dus. Cu acelaşi tren a plecat şi Stârcea, care era convins că toţi acei veniţi la gară erau pentru el.

Noaptea, târziu, a fost o rupere de nori.

Joi, 11 mai

A avut loc întrevederea între Ciano şi Ribbentrop la Milano” 7. Au hotărât să consolideze Axa printr-un tratat în regulă. Curioasă atitudine a italienilor, care joacă cu curul în două luntre. Pe mine nu mă impresionează aceasta, căci eu tot nu cred Axa aşa de solid<a> cât pare.

Parada de ieri a impresionat foarte mult, primesc ecouri din toate părţile.

La 6 1 /2, poker cu: Duduia, Malaxa, Max şi Nicu Condiescu. Lui

Nicu nu-i merge deloc bine cu inima. Şi Duduiei acelaşi lucru,

astă seară a avut o criză serioasă. <…”

ce.48 lp. 130> Vineri, 12 mai

Dimineaţa, miniştrii Ghelmegeanu şi Andrei. Primul raportează că nu merge cum dorea cu drumurile, deoarece, atât inginerii, cât şi lucrătorii sunt concentraţi, deci s-au produs mari întârzieri în lucrări. Are proiecte noi, cu societăţi străine şi chiar un plan de finanţare, numai să poată să-l ducă la îndeplinire. Elu i-am dat binecuvântarea mea.

După-amiaz, la Rochefoucault în audienţă.

Seara, Duduia e la Gogu Georgescu537 bis la ţară. Pe la 10, o teribilă rupere de nori, cum n-am mai văzut de mult.

Sâmbătă, 13 mai

Văzând frumosul elan ce s-a produs în ţară pentru donaţi<i>le în folosul apărării naţionale, am remis, azi-dimineaţă, ce.481, p. 131> lui

Călinescu 5.000.000 din partea mea şi 500.000 din partea lui Mihăiţă.

Călinescu a parat mişcat. S-au făcut, mai ales din partea celor săraci, gesturi duioase de patriotism. Ne aşteptăm, după dania mea şi după frumoasa paradă de 10 mai, ca darurile să curgă şi mai mult.

După amiaz am lucrat să-mi pun în ordine hârtiile.

Seara, un film destul de amuzant: *Nanette are trei îndrăgosti fi*.

Duduia, încântată de serata ei de ieri, povesteşte că din glume n-au mai ieşit toată seara. Gogu şi Dan Berceanu s-au luat la întrecere. Ea a avut un ceai la ea, cum se zicea în tinereţea noastră, între alţii a fost şi Raczinsky.

Acesta povestea că singurul popor care, în momentul de faţă, este războinic este cel polonez, şi asta e o primejdie.

1939

353

Bulgarii ne-au făcut astăzi o mojicie: Zilele trecute, fără multă şovăială, au fost împuşcaţi 22 de comitagii în Cadrilater –, aceasta enervând pe vecinii noştri, au trimis o informaţie ce.482, p. 132> prin agenţia lor oficială relatând incidentul cu tot felul de inexactităţi şi exagerări jignitoare.

Duminică, 14 mai

O zi cât se poate de frumoasă; ca să mai variem, am petrecut-o la

Scrovişte, cu Duduia, Mihăiţă, Malaxa cu D-na, Max şi Lizzi şi

Costiche.

Atmosferă idelă, cântă cucul tot timpul, păsările zburau, tot ce poţi dori mai plăcut.

Seara, aceiaşi la masă şi după aceea cinema, „Boys Town”, cu, Spencer Tracy.

— Luni, 15 mai

Dimineaţa, Călinescu, lucruri curente, între care şi câteva detalii privitoare la legea electorală şi la viitorul parlament. Am discutat

ce.482, p, 133> şi funcţionarea lui. Eu preconizez ea, prin regulamentul ce se va face, să se introducă următoarele dispoziţiuni:

1. Să se desfiinţeze tribuna, ca în Anglia, fiecare să vorbească de la locul său, aceasta poate frâna pasiunea de vorbărie.

2. Legile să fie discutate în comisii, iar plenul să nu discute decât legea în ansamblu, amendamentele să fie propuse comisiunei, iar legea să fie votată în întregul ei, nu pe articole.

L-am văzut şi pe Zigre M8, care a venit cu chestia Mitropoliei Olteniei şi a Episcopiei Timişoarei.

După-masă, Ion Marin Sadoveanu, cu chestii de detaliu pentru monumentul Tatii.

Seara, la 6 1/2, m-am dus la ţapi, la Periş, fără rezultat, dar a fost o seară aşa de frumoasă, încât era o bucurie să stai aşa iară a face nimica, în aer liber. Am observat că anul acesta sunt mult mai multe păsări ca în trecut.

Privighetorile dădeau un concert divin.

Ne-au venit azi-dimineaţă ecouri despre discursul lui Mussolini, pacific în fond şi pentru polonezi, dacă nu prietenos, cel puţin nedezagreabil.

ce.483, p. 134> Duduia a lipsit astă seară, fiind la reprezentaţia de gală a [l] circului Busch.

Marţi, 16 mai

„Dimineaţa, dr. Marinescu şi Ralea; nimica, mai mult lucruri bune.

După-masă, maiorul Radu prezintă un proiect de uniformă kaki pentru infanterie. Gulerul închis, răsfrânt şi pantaloni „plus fours”, cu ghete. Pare a fi foarte bun. Am chemat să-l vază: Călinescu, Slăvescu şi Mihail. Văzut şi adoptat. Mă doare că trebuim să renunţăm la tunică deschisă pentru trupă, m-am convins însă că nu i-a venit încă timpul. Tăietura e prea complicată şi

354

Carol n, însemnări zilnice cămaşa kaki, cu cravată, nu e practică peninrţoapa noastră.

S-a hotărât definitiv să se comande în Polonia 250 de antitancuri de

37 mm., model Bofors, ce ni s-au oferit, vom putea avea 50 de bucăţi imediat, iar restul până la sfârşitul anului. Vin complecţi, ce.483, p. 135> cu trăsuri, harnaşament şi muniţii. Este un punct deosebit de important în înarmarea noastră, unul din punctele negre care începe să se şteargă astfel şi care va da un nou imbold de energie oştirei.

Pe urmă, l-am primit pe colonelul Gerstenberg. Audienţă interesantă, mai mult prin aluziile ce mi le-a făcut, decât prin lucrurile pozitive zise. 1. Că materialul ceh ce-l cerusem nu ni l-a dat încă, dintr-o teamă că nu suntem siguri. Am răspuns că România n-are nicio intenţiune agresivă, că n-avem gândul de a ataca, dar că ne vom apăra, de oriunde va veni agresorul, fie el din partea Rusiei, Ungariei sau Bulgariei. 2. Că înţelegerea turco-britanică îi nelinişteşte şi le e teamă să nu fie o înţelegere ofensivă. 3. Sunt intrigaţi asupra vizitei generalului Weygand. Am răspuns că, fiind un personaj important, era

fatal să-l primesc şi, dacă ar trece prin România generalul Keitel sau altul, ar fi primit în acelaşi fel.4. Văd cu îngrijorare atitudinea Poloniei şi de acolo <c.

484, p. 136> le e teamă să nu se declanşeze ceva. 5. Credeau că, din cauza acordului comercial ce l-am făcut cu englezii, acordul nostru cu ei va fi t<a>răgănat. Am răspuns că România, când iscăleşte ceva, se ţine de cuvânt.

A fost foarte impresionat de parada de 10 mai şi a zis că este ecoul unanim al ataşaţilor militari.

Ca aviator, I.A.R. 80 l-a uimit. Am făcut un apel serios către GOring să se grăbească livrările şi să se aranjeze chestiunea materialului cehoslovac.

Întors acasă, telefon de la Duduia că a avut un accident, era cât pe aci să arză în urma inflamării kelenului, cu care dentistul voia s-o anestezieze la un dinte. Avea dureri1 şi, mai ales, era foarte impresionată. De fericire era poftită la Malaxa, unde, într-o companie voioasă, s-a distrat şi şi-a refăcut moralul.

Miercuri, 17 mai

Dimineaţa, Bujoiu şi Călinescu. Am discutat ce.484, p. 137> cu ei

nevoia de a dezvolta foarte mult producţia textilelor, nu numai ca să corespundem convenţiei cu Germania, dar ca să ne şi îndestulăm consumul intern. Pe urmă, rămas cu Călinescu, l-am pus în curent cu cele spuse de Gerstenberg. Mai discutăm chestiunile legii electorale şi aleii Parlamentului viitor, cu toate că se arată foarte sigur de el, văd niţică îngrijorare în subconştientul său.

Cu plăcere văd că situaţia mondială este mai liniştită, mai peste tot.

Am impresia că tonul hotărât al Angliei a impresionat foarte mult. Frica’ a schimbat de lagăr, astăzi e la nemţi. Generalul Paraschiv Dobre, întors de la

Berlin, a adus impresia că Germania e departe de a fi aşa pregătită cât se laudă

1939

355

că, în afară de aviaţie, mai are foarte mult de făcut, chiar în ce priveşte echipamentul. Proba este că, după discursul lui Beck, e multă linişte la Hitler.

Singura primejdie este să nu se producă la Danzig un fapt îndeplinit, ceea ce ar încurca din ce.485» p. 138> nou lucrurile. Poate că liniştea actuală să nu fie decât calmul înaintea izbucnitei furtunii. N-am însă această impresie.

Joi, 18 mai înălţarea Domnului, ziua eroilor, o zi care, în acest an, când se aude atâta zăngănit de arme, îşi are însemnătatea ei deosebită. Totuşi, eu o petrec ca o zi de odihnă, lucrez la ale mele, pe urmă la 6 1/2, poker, cu Duduia, Malaxa.

Max şi Rusescu. Duduia, de câteva zile nu-i bine deloc cu inima, suferă de sufocaţii, mai ales seara şi noaptea este un chin.

Vineri, 19 mai

Dimineaţa, miniştri. Mitiţă, întors din străinătate, aduce câteva ştiri interesante ce.485, p. 139> de la Bale. Întâi o impresie detestabilă deespre> Funk

*”, pe care-l consideră ca un om fără nicio pregătire şi cu totul imposibil. Impresie rea şi despre Sir Montagne Norman, despre care a constatat că e în plină scădere.

Ca ştire politică este aceea că impresia tuturor e că Germania blufează într-iul mod îngrozitor şi nu este pregătită deloc, n-are armamentul aşa cum pretinde, îi lipseşte chiar echipamentul şi că

lovitura dată în Cehoslovacia a fost, mai ales, făcută pentru a dobândi tot materialul de război de care avea mare nevoie. În Italia, impresie bună asupra oamenilor, foarte capabili şi foarte activi, totuşi sărăcie şi greutăţi. Are impresia că relaţiunile noastre economice cu ei se pot dezvolta foarte bine şi a găsit la Mussolini hotărârea de a le întări. Prea mare dragoste de germani nu este şi se plânge că, din cauza evenimentelor, comerţul turistic este în completă stagnare, nu vin decât turişti germani, cari nu lasă bani deloc. După-masă, vechiul ataşat militar al U.S.A., ce.486, p. 140> prezintă pe cel nou. E o poveste curioasă a acestuia, el e de origine germană-poloneză şi, din spirit de aventură, în 1914, după ce şi-a terminat Universitatea la Bonn, s-a angajat într-o trupă americană care lupta în

Mexic, aşa încât a rămas acolo şi în timpul marelui război a devenit contăndant de baterie; ca fizic, este adevăratul tip” de bandit american.

Pe urmă, conferinţă pentru armament: Călinescu, Slăvescu, Teodorescu, Mitiţă şi Mihail Din cauza încetinelii posibilităţilor din Germania şi

Cehia, s-a revăzut întrucâtva planul. Hotărâm comanda de 250 de antitancuri în Polonia, o comandă de 150 lung şi 210 scurt la Škoda, completarea obuzierilor 100 mm. printr-o comandă de 252 piese, pe armă, încercarea de a procura antitancul Breda-Bdhler şi posibilitatea de a-l fabrica în ţară; S-a luat, pe urmă, în discuţie chestia Aviaţiee în Teodorescu raportează rezultatul încercărilor lui Detroyat cu I.A.R. 80; sunt foarte satisfăcătoare; dimineaţa îmi arătase chiar raportul pilotului, aşteptăm ce.486, p. 141> încă încercările ce

 le va face un pilot german, spre a trece, după toate probabilităţile, la adoptarea definitivă a tipului pentru aviaţia noastră de vânătoare. Chestiunea neagră rămâne încă aceea a motoarelor, dar sunt multe speranţe ca şi ea, graţie comenzilor de la

Junkers, că se va rezolvijân curând. Chiar Detroyat a recomandat să luăm acel motor şi cu el se asigură că vom avea unul din cele mai bune avioane de vânătoare.

S-a mai hotărât comanda în Italia a vedetelor de Dunăre.

Seara, cinema, idiot film, cu Caroll Lombard 540: *Femeia care primeşte palme*.

Sâmbătă, 20 mai

Dimineaţa, Călinescu, cu listele pentru alegeri541, foarte mulţi necunoscuţi; cu toate că le-am văzut, mi-a fost imposibil să-mi spui cuvântul, afară de unele caz. un, unde ştiam că necompatibilitatea era vădită. Am avut o divergenţă ce.487, p. 142> cu Călinescu. Eu cred că, mai ales din cauza formei

Legii electorale, este necesar de a da drumul la mai mulţi, el e de altă părere, rămâne ca, după ce le-a revăzut, să-mi aducă astă-seară ceva mai definitiv.

Pe urmă, Lecea, ministrul nostru la Helsinki*, fost până acuma la

Praga. A asistat la tot... *. Părerea lui este că cehii au fosjt surprinşi, că au arătat cea mai nemaipomenită stare de apatie, că cea mai mică rezistenţă ar fi făcut foarte mari greutăţi germanilor, pe care, şi el, nu-i crede pregătiţi, Vorba abatelui Zăvoral: suntem o naţie de sclavi, cari timp de 20 de ani s-au jucat de-a libertatea, dar cari n-au priceput ce vrea să zică.

După amiaz, am fost la Periş, după ţapi. Abia ajuns pe stand a şi apărut unul şi l-am avut, dar al doilea, cel frumos, în zadar lâam aşteptat până la 8 şi tot n-a venit. A fost o zi splendidă, seară ideală, nu prea cald şi păsările, mai ales privighetorile, cântând splendid.

La 10 vine din nou Călinescu, cu listele ce trebuie mâne dimineaţă să le supuie Directoratului.

ce.487 jp. 145> întorşi acasă, liniştiţi, am jucat un remmy. La masă, seara, mai vine Kiki*42 şi Costache Malaxa. Asupra lui Kiki tăceam remarca, că ce dramă este cu acest copil, e crescut tocmai de acei cari nu-i sunt părinţi.

Puiu Dumitrescu, tatăl putativ (sic) şi Ella Manuă42 bis, pe când adevăraţii lui părinţi, Nicu Gatoski şi Jeny, nici nu se sinchisesc de el.

Luni, 23 mai

* în text este: *Heliński*.

™ Cuvânt indescifrabil: *deboelul*?

Deschiderea Lunii Bucureştilor, prin inaugurarea bulevardului

„Mareşal Prezan”, pe urmă a [l] Parcului Carol I şi a [l] expoziţiei Centenarului.

şi a lui Eminescu. Idei hune, dar cam sărăcăcios aranjate, deşi în pavilionul regal sunt foarte multe lucrări foarte interesante. i

De la pavilioane am trecut la noul restaurant „Pescăruş”, ce s-a clădit pe marginea lacului; mai mult decât civilizat, numai, cum ce.488, p. 146>

spuneam lui Dombrowski, de s-ar păstra în această stare. Am continuat, pe urmă, navigând pe lacurile Floreasca şi Tei, tot în chip de inaugurare. Nu cred să fie capitală în lume care să aibă această podoabă a lacurilor. Pornite dintr-o idee de asanare a cartierelor mărginaşe, au devenit un adevărat farmec pentru oraş şi, când toate aceste cartiere vor fi împodobite cu căsuţe drăguţe, nu va putea fi ceva mai frumos.

O ştire din ziarele de azi-dimineaţă care mă nelinişteşte, e că au fost ieri unele incidente la Danzig, cu morţi şi răniţi, şi de aci un protest al Poloniei.

Aşa încep multe necazuri, să deie Dumnezeu să fie linişte.

După-masă, nimica. Seara m-am dus la circul Busch, reprezentaţie destul de bună, mai ales urşii şi acrobaţii. Constatare generală: cât au scăzut aceste genuri de-performanţe. Îmi aduc aminte de care în lui Sidoli, erau o minune de dresaj, azi c’est du etrique”. Music-hall-ul a distrus circul şi circul

Busch ce.488, p. 147> este încă unul dintre cei mai buni. (sic)

Marţi, 24 mai

Dimineaţa, Gafencu, ceilalţi miniştri au [au] avut treabă. Îmi aduce un raport asupra întrevederii sale, de duminică, cu Marcovici M\ şi discutăm situaţia generală. Iugoslavii, fapt foarte important, au declarat puterilor Axei că vor păstra neutralitatea absolută, Marcovici înclină foarte mult înspre ei, dar faţă de noi face declaraţii de loialitate mai sincere decât la ultima întrevedere.

Ceea ce îi plictiseşte este acordul anglo-turc, în care ei văd o alunecare a înţelegerii Balcanice înspre aliaţi, ceea ce nu le convine. Problema cea mare este <ca>, fără a împiedica acest acord, să nu slăbim întru nimica înţelegerea noastră Balcanică, cate trebuie să rămâie un bloc independent şi de sine stătător. Înţelegerea anglo-turcă nu poate fi decât o reasigurare laterală, ea priveşte bazinu<l> mediteranean şi nu trebuie extins<a> asupra ce.489, p.

148> Balcanilor. Pentru noi, înţelegerea Balcanică este de cea mai mare importanţă, căci ne apără spatele faţă de Bulgaria. În tot cazul, Iugoslavia nu s-a angajat la nimica nou, după câte se ştie. Ungurii le-au propus o convenţie.

— Lui Carol I.

** astăzi totul este mai meschin
358
Carol II, însemnări zilnice dar au refuzat să iscălească fără noi. Singurul punct care aci m-îngrijoreşte este că nu ne-au comunicat textul.

Gafencu, ca şi mine, crede că, cu toate eforturile noastre, nu vom putea rămâne neutri până la capăt, din cauza petrolului.

Englezii sunt oareşicum agitaţi asupra chestiunilor noastre cu bulgarii, punându-se pe un teren umanitar. Aci continuă să fie pentru noi marea primejdie, rămâne, cu toate experienţele trecutului, un sentimentalism bulgarofil la francezi şi la englezi.

După-masă, Rădulescu Motru *iM* îmi prezintă discurusul său la comemorarea Regelui Carol I de la Academie. Comemorarea este hotărâtă pentru vineri.

Duduia, în sfârşit, s-a hotărât să vază medici. N-are nimica la inimă, ei. zic. că ce.489, p. 149> totul nu este decât un dezechilibru glandular.

Vineri, 2 iunie

Alegerile de ieriM5 s-au petrecut cât se poate de bine. Unde este agitaţia cea mare care se vedea altă dată. Cetăţenii şi-au făcut datoria în linişte şi demnitate.

Mare succes pentru Guvern, a<în căreun* membri sunt mai peste tot în capul listelor. Călinescu a fost ales pe Ţinutul Bucegi în qasiunanimitate, 270.000, din vreo 290.000 de votanţi. E un examen ce l-a trecut regimul şi a ieşit bine.

Dimineaţa, miniştrii Mitiţă şi Andrei, amândoi foarte interesanţi.

Situaţia financiară se menţine foarte bine, impozitele sunt aproape la zi.

Aceasta. a adus o lungă discuţie asupra sistemului ce.490, p. 150> nostru fiscal, pe care-l consider foarte greşit, deşi este cel obişnuit la cele mai multe ţări. Am revenit cu o teorie la care ţin foarte mult, adică, ca impozitele, în loc de a apăsa prea mult asupra produc<a>torului, trebuie să fie o încurajare pentru acesta, impozitele trebuie să apese mai mult asupra acelora cari nu produc sau cari produc neconform cu interesele ţării.

Pentru a aplica sistemul meu trebuie însă să existe un plan

general pentru tară, în felul planurilor de cinci ani ale sovietelor, atuncea numai se poate ţitxa astfel. Fiscalitatea excesivă, cu degrevări extreme pentru acei cari aplică planul adaptat, e un fel de economie dirijată indirect.

Pentru moşteniri trebuie şi aci găsit altceva, aşa încât să se poată menţine averile mari, ele sunt o solidă rezervă a ţării. Trebuie să creăm o burghezie solidă, care să fie o osatură de ordine şi de progres a naţiunii.

ce.490, p, 151> Pe urmă, Andrei; după chestiuni curente, a urmat o

lungă discuţie asupra reformei viitoare a [l] învăţământului universitar. În text: *a căror*.

1939 359

sfârşit, am găsit un ministru care pare hotărât s-o facă. Nu mai putem continua cu sistemul de astăzi de a avea o inflaţie de catedre şi de profesori cu rhijloace insuficiente, Pe de altă parte [altă parte], unor profesori, cari sunt adevărate valori ştiinţifice, le trebuie dat posibilitatea de a activa ştiinţificeşte şi în afară de cursuri. Andrei propune de a organiza universităţile în institute, deci posibilitatea de a da o completare laboratoarelor* şi bibliotecilor, se subînţelege o. reducere serioasă a catedrelor.

După-masă, Fabricius, în audienţă, pe care l-am dăscălit asupra chestiunei minorităţilor şi chestiunei religioase.

Pe urmă, generalul Mihail, cu un raport asupra examenelor generalilor. Avusesem o. reclamaţie din partea generalului Glatz, care

ce.491, p. lă2> a căzut. Nu făcuse lucrări bune, am constatat-o şi eu.

Duduia a fost azi-dimineaţă la un garden-party, dat de Ambasada Franţei, a fost centrul de atracţiune şi pare mulţumită de consideraţiunea ce i s-a dat.

Seara, cinema.

Sâmbătă, 3 iunie

Dimineaţa, primirea lui Praty Sutzo, noul ministru al Spaniei. Pentru prima dată, un ministru străin şi-a ţinut discursul în limba română. După multe tergiversări, tot a fost admis, căci la Madrid au fost oareşicari resentimente pe chestiunea nea<e>ceptării lui. Să nădăjduim <că va> fi pe linia cea bună şi nu va flirta cu gardiştii.

Am primit, pe urmă, pe Gafencu şi Călinescu, ce.491, p. 153> ca

să-mi citească expunerea ce o vor face Parlamentului. În general, am fost de acord, s-a ţinut în linii generale, prea generale, după părerea mea, apăsând asupra politicii de pace. El protestează împotriva idee în de a apăsa şi mai mult pe punctul nostru de vedere, a<l> neutralităţii; totuşi l-am adus, să fie ceva mai marcat în nuanţe.

Dejunul, la Elizabeta. Teribil s-a îngrăşat, îmi spune că în timpul din urmă nu s-a simţit bine, a avut opresiuni nervoase asupra inimii. I-am remis ei.

I-a a [l] ordinului Casei Domnitoare şi, cu împrumut, placa în diamante a

Coroanei, care aparţinuse reginei Elizabeta şi pe care ţinea foarte mult s-o poarte, căci Mama i-o refuzase şi o împrumutase Ileanei şi lui Sitta în diferite ocazii. Am făcut sforţări s-o fac să asiste la serbările de 8 iunie, dar adoptă, fără posibilitate de revenire, atitudinea că nu vrea să se întâlnească cu Pavlo *”.

Găsesc că greşeşte, dar n-o pot schimba.

După masă, nimica special. Seara, un film cu frumoasa Dorothy

Lamours” 7, idiot, dar ea bine.

* în text: *laboratorilor*.

360 Carol II, însemnări zilnice

ce.492, p. 154>Duminică, 4 iunie

Au trecut 9 ani de când am părăsit Cocsme-ul, luând drumul spre ţară. Vorbeam cu Duduia de emoţi<i>le de atunci şi ni se par astăzi atât de îndepărtate. Într-adevăr, acea clipă de la 12, când am demarat din faţa castelului, pornind spre necunoscut, a fost adânc emoţionantă şi vai de sufletul bietei Dudui în acea clipă, n-o s-o uit niciodată cum stătea pe peron privind maşina cum pleca. În acea clipă, ca un semn ceresc că mergem spre bine, a apărut o rază de soare printre nori.

Îmi amintesc şi de bietul meu câne, Stout, care a murit de dor, s-a urcat cu labele pe balustrada balconului, privindu-mă cu jind, parcă într-un suprem adio. Martiră a fost Duduia în acele zile, şi ce a suferit ea până în 8, când a primit telegrama lui Puiu, a trebuit să fie îngrozitor.

M-am sculat târziu şi, după prânzul ce l-am luat cu Duduia, am fost la derby. Zi frumoasă şi caldă, destul de multă lume. Alergarea<e.492, p. 155> a fost câştigată de Holmei, a<l> lui Vidrighin S48, favoritul Tarzan ieşind al treilea. O

Inovaţie care o cred bună, nu m-am mai dus în uniformă, ci în jachetă gris.

La 7, poker, cu Duduia, Gavrilă. Ernest şi., (sic); joc mort, dar voie bună.

Luni, 5 iunie

De dimineaţă, Călinescu, spre a stabili lista senatorilor numiţi 549, Cred că s-a alcătuit una cât se poate de bună şi care este o reală reprezentare a valorilor ţării. S-au ales din toate categoriile, din 88 s-au numit 60. A fost o îndelungată discuţie asupra lui Mocsony şi Stârcea, cari au fost propuşi de

Călinescu şi Urdăreanu, eu am fost mai mult opus acestor numiri, deoarece nu-mi place ide<e>a ca un membru al Curţii să fie în Parlament. După mai multe palabre* şi după ce am luat mai multe sfaturi, între altele a<l> Duduie în

şi a<l> lui Tătărescu, m-am ce.493, p. 156> hotărât să-i numesc.

Pe urmă l-am văzut pe amiralul Schmidt, ca să-i iau sfatul asupra proiectatei călătorii a bricului Mircea. Această consultare a fost provocată de o scrisoare a nevestei comandorului Roman, care spune că bărbatul ei e de părere că ar fi prea risca<nu-l să se întreprinză drumul peste Atlantic. L-am chemat şi pe Teodorescu şi am dat ordinele în consecinţă. I-am reţinut pe amândoi la dejun.

După amiaz, punerea la punct a anumitor lucruri şi mi-am făcut discursul pentru 8 iunie, nu prea am fost inspirat.

Marţi, 6 iunie

Vorbe, *cuvinte*, în limba spaniolă.

1939

361

Este începutul zilelor de sărbătoare, cari înseamnă atât de mult pentru mine şi pentru ţară, căci, tară falşă modestie, de când m-am întors s-au schimbat foarte multe lucruri în bine şi de un an încoace, ţara ce.493, p. lă7>

nu mai e de recunoscut.

De dimineaţa, cum mă scol, dau Duduiei cadoul meu, prefer s-o fac.

azi mai bine decât în 8, căci este adevărata zi a victoriei, e ziua care a marcat tot ce s-a întâmplat pe urmă, şi ea, Duduia, a fost factorul cel mare, graţie ei a<m> putut îndura acei ani de pribegie şi cari, în clipa supremă, a fost acea care m-a împins la datorie.

La 11, pe aeroportul de la Băneasa, obişnuita ceremonie a membrilor ordinului „Virtuţii AerOnauţilor”, şi a [l] medaliaţilor. Soarele străluceşte, dar bate un vânt îngrozitor. Între noie în medaliaţi este Călinescu şi Urdăreanu.

După ceremonie, mă duc să vizitez noul aerodrom „Comandor Pantazi”, unde acuma s-a instalat Şcoala de Ofiţeri pentru pilotaj. Foarte frumos şi extrem de civilizat ca aranjament. Urmează obişnuitul dejun, la care domină o extremă voie bună. Vorbeşte frumos comandorul Andrei Popovici, decanul, în locul lui Bibescu, îi răspund tot aşa de frumos. Numirile de senatori au făcut o foarte bună impresie.

La 4, în Arenele Romane, deschiderea Congresului ce.494, p. 158>

Căminurilor Culturale şi prima serbare a [l] Serviciului Social. Discursuri, conferiri de decoraţii. Foarte frumos a vorbit un ţăran din Maramureş. Întors acasă, am aşteptat îndelung sosirea delegaţiilor, pentru defilarea în faţa

Palatului; a fost mai puţin reuşită decât serbarea de la Arene.

Seara, cinema. Am primit daruri frumoase: de la Duduia, butoni de manşetă şi vestă, în platină şi smaragde foarte frumoase şi fine; de la Mihăiţă, un frumos jad şi unul splendid de la Casă, iar de la Urdăreanu, un foarte nostim şah chinezesc în corail şi la poslazuri.

Miercuri, 7 – joi 8 iunie

Zilele de sărbătoare continuă, pentru 8 iunie, vin multe delegaţii străine: din Grecia, Pavlo, pe care îl primesc în gara Băneasa; Germania l-a trimis pe Baldur von Schirach, care face continue dificultăţi pechestiuni de preseanţă, Baden Powell ce.494, p, 159> l-a trimis pe ajutorul său, lord…

(sic); Franţaj, pe generalul Lafont; au mai venit şi delegaţi ai organizării tineretului din Polonia, Portugalia, Italia şi Spania. Serbările Strajei au fost într-adevăr foarte bine reuşite şi asupra străinilor au făcut o mare impresie.

Miercuri, la sosire, distribuirea drapelelor, a [l] decoraţiilor. Joi, serbarea tradiţională de la stadion. Pentru mine, de a vedea această întărire a mişcării de educaţie a tineretului, este o foarte, foarte mare mulţumire sufletească.

Joi, 15 iunie

Zi foarte tristă pentru mine: a închis ochii pentru tot de<a>yna.

362 Carol n, însemnări zilnice astă-seară, vechiul şi credinciosul prieten, Nicu Condiescu, răpit în mod fulgerător, la 9, de o sincopă. De mult, inima lui nu mai îl ţinea, dar la un aşa de repede deznodământ nu credeam. Pe când eram ce.495, p. 160> la cinema, fiul lui, Matei, o cheamă pe Duduia la telefon; mi-a îngheţat sufletul şi de îndată, parcă un presentiment, am priceput…

Se înţelege că această veste a răscolit atâtea şi atâtea amintiri, şi frumoase şi dureroase. Prin toate nenorocirile sorţii, el a rămas stâncă de neclintit în credinţa sa. Ironic, dar nicidecum cinic, era în foarte multe prilejuri un sfătuitor de nepreţuit.

Ce tovarăş de neînlocuit, cu un haz7 rninunat, şi adesea influenţat de Caragiale5! O, pe care îl ştia pe de rost. Am ferma convingere că simţea că se stinge.

La Senat e important că, s-atu] definitivat situaţia [la Senat], prin alegerea lui Argetoianu55.

Vineri, 16 iunie

Deşteptare tristă, cu Duduia vorbim despre Nicu Condiescu; sufleteşte este o foarte mare pierdere pentru noi, a fost un adevărat ce.495, p. 161 prieten şi va lăsa un enorm gol între noi. Pentru Duduia avea o adevărată dragoste.

Dimineaţa, miniştrii, toarte scurt, Mitiţă şi Andrei. Situaţia financiară continuă a fi bună.

La 3, la Academie, pentru comemorarea a 50 de ani de la moartea lui

Eminescu552. Vorbirile încep cu Rădulescu-Motru, care arată, cu lipsa lui de talent, valoarea lui Eminescu; răspund eu, câteva cuvinte slabe, după care, profesorul Caracostea 5U îşi ţine foarte interesanta comunicare asupra simbolismului lui Eminescu.

La 4, sunt la concursul hipic, unde se dispută Cupa Naţiunilor, dată de mine. Cu toate că e cald şi bate soarele în plin, foarte multă lume, mai ales că lupta se dădea între germani şi noi. Lupta a fost greai şi, cu toate că echipa germană era vădit superioară, am avut norocul să câştigăm noi cupa.

Duduia mi-a spus că atmosfera în public a fost mai mult ostilă germanilor.

La 9, am fost să-mi> iau ultimul rămas bun de la ce.496, p! 62>

bietul Nicu Condiescu. O scurtă, dar decentă slujbă. Acolo, culcat în sicriu, parcă dormea» n-aveai deloc impresia unui mort. Reieşau

toate trăsăturile lui nobile şi, fiind foarte sanguin, faţa lui rămăsese colorată, iar pe buze parcă un surâs paşnic, dar şi ironic.

Sâmbătă, 17 iunie

Până seara, nimica deosebit, conversaţie cu Duduia tot despre Nicu.

Ne amintim de multe şi cu nesfârşită durere ne gândim că nu vom mai auzi povestirile, chiar înjurăturile, şi acel de neuitat „care vrea să zică”.

1939

363

Au venit căldurile, sau cum zicea el: „au venit verile”.

De la Gafencu, ştiri bune, pare a fi convins pe turci că nu trebuie să amestece înţelegerea Balcanică cu acordul lor cu Anglia. Cred că e o politică sănătoasă, nu putem fi ce.496, p. 163> atraşi, aşa cum stau lucrurile, într-o combinaţie care, automatic, să ne aducă inamiciţia Germaniei. Pe de altă parte, este unitatea înţelegerii Balcanice, care trebuie cu orice preţ menţinută. Aci este garanţia noastră cea mai sigură şi niciodată nu trebuim să uităm că avem pe bulgari în spate.

Şi, pe această chestiune bulgărească, văd că Gafencu a vorbit răspicat şi a pus lucrurile la punct, chiar faţă de englezi, care au înghiţit raţionamentele noastre, mai ales din cauza pretenţiunilor bulgare de a ieşi la Marea Egee. Noi suntem pregătiţi să facem un schimb de populaţie; avem mulţi români pe

Timoc şi pe malul dunărean.

Seara am dat o masă pentru concurenţii concursului hipic. Au luat parte: Călinescu, Urdăreanu, Puiu Filitti, Iliasievici, echipa noastră, preşedintele Societăţii hipice din Dtisseldorf şi toţi acei care au luat premii importante, între care d-na Rusescu. Atmosferă destul de bună, am vorbit cu mulţi. După masă, un film: „Nevasta subretă” şi 10 mai.

ce.497.p. 164> Cu Călinescu am vorbit despre alegerea noului Patriarh, văd că el înclină tot înspre Nicodim, care pare a întruni majoritatea sufragiilor.

Bălan e o figură mai aleasă, dar prea mari greutăţi mi-ar face cu celelalte culte.

Duminică, 18 iunie

Din nou o zi foarte caldă, ne-am sculat foarte târziu şi am rămas liniştiţi toată ziua. După masă, niţel în grădină, unde, la umbră, era plăcut; pe urmă, în dormitor, unde, graţie aparatului de răcorit, era o

atmosferă suportabilă. Duduia a bătut recordul de conversaţie la-telefon, vorbind 3
ceasuri cu verişoara ei.
Seara, cinematograf: *Trecutul unei femei*, film german cu Lily
Dagover! 54, prietena lui Gobbels555.
ce.497, p, 165>Luni, 19 iunie
Ministrul Zigre, cu legea pentru înfiinţarea Mitropoliei din Craiova556, i-am adus unele modificări.
Pe urmă, Urdăreanu, care-mi raportează despre înmormântarea de ieri a lui Nicu, la Grozăveşti (Romanaţi). A fost, pare-se, foarte simplu şi foarte impresionant. Au participat foarte mulţi prieteni ai lui. Au dus sicriul pe braţe până la livada în care l-au aşezat să doarmă somnul de veci.
Pe urmă m-a întreţinut despre incidentul cu deschiderea expoziţiei de mâne, unde, din nou, ne găsim în faţa unei încercări de dominaţiune germană.
S-a hotărât ca numai Ralea să vorbească şi eu să-i răspund. D-i. Ley557 a
364 Carol II, însemnări zilnice insistat să vorbească şi el, iar când i s-a spus că programul este astfel alcătuit, s-a supărat şi a ameninţat că nu va deschide de mâne pavilionul german. Drept răspuns i s-a spus că atunci n-are decât să nu deschiză mâne acel pavilion. Să vedem ce.498, p. 166> ce vor aduce discuţiile. De altfel, foarte mulţi au spus că nu vor veni; englezii, suedezii găsesc că mişcarea internaţională „Kraft durch
Freude" * prea miroase a propaegandă> germană. Noi am făcut toate eforturile ca să facem din această manifestaţiune a „Muncii şi voei bune" una românească, la care să participe şi ceilalţi, râu cum voiau germanii, o manifestaţie a lor, la care să participăm şi noi.
Duduia, de dimineaţă, foarte abătută, tot cu inima ei nu merge şi are continue dureri de cap, de luni de zile. Pe urmă, moartea lui Nicu Condiescu a impresionat-o adânc, nu numai din cauza prieteniei, ci şi din cauza bolii care a provocat-o.)
Seara, ştirea că cu Ley s-a aranjat totul, s-a prezintât lui Ralea şi a renunţat la totul. Se pare a fi fost o intrigă a lui Fabncius, care se arată, pe zi ce trece, un mai mare prost. Mitiţă s-a îmbolnăvit, având o violentă criză de ficat.
Ştiri internaţionale neliniştitoare, de câteeva> zile, ce.498, p.

167>
privitoare la concesiunile internaţionale din Tien Tzin; japonezii i-au blocat, iar anglo-francezii protestează. Am impresia că poate fi o manevră germană la mijloc, ca să facă o derivaţie de la chestiunile europene şi să angajeze pe englezi pe un front secundar. Ar putea să intre şi U.S.A. în joc şi aceasta ar încurca şi mai mult lucrurile.

Discuţiile anglo-U. R.S.S. nu par a înainta:

Marţi, 20 iunie

Deschiderea expoziţiei „Muncă şi voie bună”. A plouat, deci s-a răcorit niţel. Frumos discurs al lui Ralea, la care am răspuns improvizând destul de bine, mi se pare. Expoziţia e foarte interesantă, mai ales secţiile germane şi italiene. Nici pavilionul nostru nu lasă de dorit. Este foarte bună mişcarea aceasta de ricicare a moralului lucrătorilor.

Iniţiată de italieni, prin „Dopo lavoro” **, continuată ce.499, p. 168> de germani prin „Kraft durch Freude”, începe a-şi da roadele şi la noi. * Am constatat că germanii au tot de<a>una mare grijă de a fi reclamagii plastici şi impresivi; fatalmente, regimul lor are nevoie de asta.

Am primit cadou de la Soc. de navigaţiune un model al „Conte de

„Putere prin bucurie”.

„” „După muncă”.

1939

365

Savoia” şi de la organizaţia italiană o reproducere în bronz a [l] Arcului lui

Constantin. Văzând acest gest, Ley a crezut de cuviinţă să facă şi el unul şi mi-a dăruit un model de Ceale> Feerată> electric, având aerul de a se scuza de aceasta – deşi este o jucărie, mi-a făcut o adevărată plăcere.

I Un alt vechi colaborator al meu care s-a dus. Generalul Basil

Hentzescu a murit azi-seară. Era cea mai simpatică secătură ce am întâlnit-o în viaţă. De o cultură deosebită, era capabil de muncă folositoare, curagios, dar veşnic nemulţumit, dar uşuratic la lucru. Totuşi îl iubeam mult, dar în timpurile din urmă mă plictisea cu nesfârşitele lui plângeri.

ce.499, p. 169> Miercuri, 21 iunie

De dimineaţă, miniştrii, între care şi Călinescu, nimica deosebit

După-masă, audienţe, între care şi-dr. Ley, „Leiter der arbeitstront”.

E a doua oară când vine, fusese şi anul trecut, când a pus bazele expoziţiei care s-a deschis ieri. îl găsesc cel mai deştept între conducătorii celui de-al 3-lea

Reich, pe care am avut prilejul să-i cunosc.

Vorbim verzi şi uscate. Se vede clar, din cele ce mi-a spus, dorinţa lor cea mare de a nu se ajunge la înţelegerea anglo-francezo-sovietică. Pe de altă parte, planul lor este hotărât defensiv pe vest şi ofensiv la est. Cred că fortificaţiile liniei Siegfried sunt inviolabile. Mi-a mai spus că a fost mirat de progresele făcute în România şi cât a admirat realizarea pavilionului nostru.

Înainte îl primeam pe Argetoianu, care s-a prezentat în calitatea de preşedinte al Senatului, hotărât de a fi sever şi a nu admite nicio încălcare a autorităţii, şi pe ce.500.p. 170> A.C. Cuza, venit să mulţumească pentru numirea sa ca consilier regal. Îşi aşterne la picioarele mele devotamentul său şi-şi exprimă admiraţia pentru Hitler, pe care-l consideră un zeu, deoarece a aplicat teoriile antisemite ce le preconizase de atâta vreme. Proastă numire am făcut!

Ultimul a fost Caranfil558, care mi-a expus splendidul plan de a aduce

Argeşul pentru alimentarea Bucureştilor cu apă şi continuarea asanării lacurilor până la Cernica. Lucru interesant cum se revine la ceea ce a fost preconizat pe vremuri de dr. Davila559.

Seara, cinema: *La femme de Malacca*, destul de bun film francez.

Joi, 22 iunie

Deşi e joi, n-am scăpat azi de dimineaţă de audienţe. A venit întâi Sir

Reginald Hoare, să se prezinte de plecare, înainte ce.500, p. 171> de vacanţă.

Conversaţie destul de interesantă. A pus câteva întrebări asupra aranjamentelor noastre cu Germania. Pe urmă l-am luat în primire asupra chestiunei creditului

— *F.*

Lider al frontului muncii.

366 Carol n, însemnări zilnice englez şi i-am exprimat nemulţumirea asupra felului zgârcit în care a fost tratat şi rezolvat.

I-am arătat că pricep efortul atât de lăudabil ce-l fac, totuşi dacă ar sacrifica numai câteva zile din cheltuiala ce o fac ei cu înarmarea lor, ar putea să ne satisfacă pe deplin. Pe urmă, am primit pe cei doi reprezentanţi italieni veniţi pentru expoziţie, Cianetti şi Pucelli... Fac o bună impresie, par a fi oameni care ştiu ce vor şi care au muncit pentru a realiza o operă mare.

Lor de-a urmat colonelul Benn, de la I.T.T. Om foarte agreabil şi foarte călătorit. Povesteşte că U.S.A. Îşi schimbă mult mentalitatea şi că ideea de izolare şi neutralitate dispare din ce în ce mai mult; într-un caz de război ei ar fi alături de anglo-francezi.

Pe urmă, a fost o discuţie asupra preşedinţiei ce.501, p. 172> Societăţii de Telefoane. Promisesem locul lui Dinu Cesianu, dar mulţi binevoitori ai lui l-au lucrat şi mă găsesc în faţa unei violente opoziţii. Ei în dori pe Urdăreanu, lucru pe care nu-l admit, atunci pe Cancicov, cu Prodan ca vicepreşedinte. I-am spus că mie mi-e greu să nu insist conform cu făgăduiala dată, dar, dacă el se poate înţelege cu Dinu, să judece şi să-mi raporteze.

Înainte de aceştia toţi, o scurtă audienţă a lui Gafencu, care-mi face un rezumat asupra călătoriei sale la Ankara560 şi Atena?”. Rezultatul, în general, bun, a reuşit să mai calmeze zelul aliaţilor în ce priveşte înglobarea prea mare a Balcanilor în pactul anglo-turc şi cel franco-turc, cât şi a pus la punct chestia flirtului prea mare cu Bulgaria. A arătat, mai ales englezilor, care sunt cei mai mari aliaţi, că nu se poate conta pe aceşti feloni şi că cererile lor nu se vor opri asupra

Cadrilaterului şi se vor îndrepta şi asupra Traciei greceşti, ceea ce nu convine aliaţilor. A găsit muM pricepere ce.501, p. 173> la turci şi la greci.

Pavlo a fost încântat de vizita lui şi a declarat că organizaţia noastră a tineretului e cea mai bună din care cunoaşte.

După amiaz, o rupere de nori groaznică. Seara, cinema: filmul sovietic asupra parăzii sportive din 1938, e într-adevăr o punere în scenă minunată.

A fost din nou un incident dezagreabil.

La Danzig, pentru moment calm, în China parcă lucrurile.se agravează.

Vineri, 23 iunie

Dimineaţa miniştrii, Andrei, Ghelmegeanu, Mitiţă, care arată rău după boala lui, şi Călinescu; nimica important, afară de acesta din

urmă, care-mi prezintă anteproiectul legii pentru valorificarea grâului. Pe urmă, ara vorbit de ideea mea de a aranja <fc502 jp. 174> întrucâtva situaţiunea lui Nicolae. Nu mai poate continua

Urmează un rând şters complet.

1939

367

aşa cu numele de dl. Brana582, căci, întâi, cucoana n-o admite şi, pe urmă, neavând titlul, toată lumea îi dă <pe> cel „vechi", la care, legalmente, n-are dreptul. Ideea mea este de a-i acorda <pe> acela de Duce de Snagov cu predicatul de Alteţă

Serenissimă. Pentru aducerea la împlinire a acestui poroiect, cer însă să se facă printr-o lege votată de Parlament, care să-mi permită să i-o acord. Discuţia a fost dacă legea trebuie să fie generală sau ea se va reduce la acest caz special. Eu eram pentru una care să-mi permită să acord titluri, Calinescu crede că nu este încă momentul; poate că el are dreptate.

La masă, invitaţi, diplomaţii cari au centt să mulţumească pentru decoraţiile primite: Mgr. Cassulo, Bering, Alvonso (?) şi Madrid (sic). Extrem de interesantă conversaţie cu nunţiul asupra Canadei şi Americii de Sud.

Făceam reflecţia cât de mici suntem noi ţările din Europa ce.502, p. 175>, în comparaţie cu acelea din noul Continent.

Seara, cinema: un delicios film *Mother Carigans chicken*, cu Ann Shirley563.

Sâmtrătă, 24 iunie

Zi liniştită, afară de faptul că Duduiei nu-i <este> bine, chiar aşa de rău, că a leşinat azi de dimineaţă.

La 6, am fost la Scroviştea, după ţapi. Ca rezultat cinegetic, slab, n-am împuşcat decât unul, decât unul slab de tot.

Seara, cinema: un frumos film german despre viaţa de cerc, cu Atilla

Horbizer.

Duminică, 25 iunie

Mihăiţă s-a întors, azi de dimineaţă, de la ce.503, p. 176> şi de la examene (sic).

Sculat devreme, la 7 1/2, pentru marele premiu de automobile al

Bucureştilor. Când eram aproape gata, îmi dau seama că sunt

gata cu un ceas prea devreme. Nu face nimic, e chiar bine şi aş trebui să mă obişnuiesc s-o fac mai des.

E ziua cea mai caldă, care am avut-o până aci, la soare, 53°, iar la umbră 37°.

Marele premiu a fost o întrecere foarte reuşită, destule trăsuri de forţă egală, categoria de turism a fost câştigată de neamţul Heineman, pe B.M.W., conducătorii noştri au făcut o figură onorabilă. Şi la motociclete a câştigat un neamţ, to<o pe B.M.W., avea o maşină care depăşea cu atâtea (sic) <pe>

aceea a celorlalţi concurenţi. Ultima probă era aceea a categoriei de curse, o simplă plimbare a lui Hans Stuck pe auto-union. Ai noştri, adunaţi cu arcanul, n-au existat, cu toată performanţa foarte onorabilă. a lui Cristea, care s-a arătat un conducător de valoare. ce.503, p. 177> Este o mare greşeala a organizatorilor de a aduce, pe bani grei, o singură maşină de cursă, ca tfcea a lui Stuck, când n-are cu cine concura.

Cum eram. În mahala, Duduia ne-a dat la ea o masă excelentă, dar

368 Carol II, înseninări zilnice ne-a topit căldura.

La 4 1/2, la hipodrom „pentru cupa regală, care a câştigat-o tot

Schwartz, tot atât de botos ca întot de<a>una. Din cauza sezonului prea înaintat şi a [l] căldurii, foarte puţină lume. În lojă, L-am avut şi pe ministrul Afacerilor

Străine al Egiptului564, venit în vizită aci. E un om foarte agreabil.

Întors acasă, poker cu Duduia, Ernest, Gavrilă şi Auschnit. Cu toate că am jucat pe terasă, a fost aşa de cald, încât am stat în cămaşă.

Luni, 26 iunie

Dimineaţa nimica, la prânz dejun ce.504, p. 178> dat în onoarea lui

Yahia Paşa, ministrul Afacerilor Străine al Egiptului. Îmi aduce, din partea lui

Faruk565, toată admiraţia pentru mine şi pentru opera înfăptuită. Îmi spune că ţara lui, din cauza trupelor engleze şi din cauza poziţiei sale geografice, nu poate rămânea neutră şi este silită de a fi de partea Angliei. Are teamă de un atac italian dinspre Libia şi de aceea fac întărituri pe graniţă, îşi organizează şi sporesc mult armata. Cu el a fost şi şeful Contenciosului General al Statului, un om plăcut şi foarte

deştept.

După-masă, Călinescu, cu proiectul de lege privitor la titulatura lui

Nicky. A găsit soluţiunea de a o face printr-o modificare a art. 9 din Statutul familiei regale. Totuşi, în expunerea de motive a trecut că, în noua aşezare constituţională, titlurile de nobleţe se pot acorda, deschizând astfel porţile pentru viitor.

Spre seară, la Scrovişte, după ţapi, fără niciun rezultat până în ultimul moment, când, ce.504, p. 179> graţie lui Radu, am împuşcat unul în mers. A început bocănitul lor şi deci ies foarte neregulat.

Marţi, 27 iunie

Dimineaţa, miniştri, Marinescu şi Gafencu. Mai interesant<a>, cu primul, a fost chestiunea jocurilor, care se pune din nou. Ele sunt pentru staţiunile climaterice o absolută nevoie şi ar fi vorbă să se permită la Sinaia.

Mamaia, Slănicul din Moldova şi Băile Herculane. Sunt de acord cu cele trei dintâi, dar pentru a [l] patrulea, dacă s-ar pune la Ada Kaleh ar fi mai bine, căci la Herculane vin mulţi ofiţeri şi pensionari.

Cu Gafencu discutăm situaţia generală, el o vede destul de neagră; îi e teamă că lunile august şi septembrie să fie unele de mare criză, care ar putea duce până la ce.505, p. 180> război, de unde nevoia de a fi pregătiţi.

Iugoslavii, cu toate că s-a vorbit în declaraţia franco-turcă de Balcani, par a fi liniştiţi, numai de nu vor avea prea mari presiuni din partea Axei; îl înjură pe

Tzintzar Marcovici, <pe> care-l consideră căcăcios, complet înfeudat nemţilor. Ce mare greşeală a făcut Stoiadinovici, cu politica lui de neamiciţie

1939

1 369

faţă de Occident şi flirtul fără măsură cu Axa. Într-o ţară care este astăzi în vânt şi iară sprijin, singure în noi am rămas prieteni, mult mai sinceri decât ei cu noi, care continuă a cocheta şi cu bulgarie în cu toate că Paul îi urăşte.

După masă, o rupere de nori formidabilă, cu grindină şi fulgere.

Grindina a căzut timp de o oră, fără a răcori casă, căci până atunci a fost înăbuşitor de cald.

În audienţă, Oskar Kaufmann, fost la Banca de Credit, de la care

am cumpărat azi o largă participare. Mi-a oferit un tablou de sergent şi o aqua forte de Dürer * *. ce.505, p. 181> Pe urmă, Scărlătescu, cu unele chestiuni relative la Fundaţii şi da> lichidarea bănească a lui Nicu Condiescu, care a lăsat un pasiv de 4, 03.000 lei, pe caii [le] voi achita eu.

L-am mai văzut pe domnul senator Gogu Georgescu 567, cu care, împreună cu Ion Marin Sadoveanu şi Dombrowski, am ales definitiv locul pentru operă, care se va clădi acolo unde se propusese de Primărie.

Joi, 29 iunie

Mă deştept la Paşcani, de unde plec cu atumotobilul la Tg. Neamţ, pentru inaugurarea monumentului Vânătorilor de Munte. Au trecut 21 de ani de când n-am mai fost pe aici. Nu s-a schimbat nimica, poate câteva lângă gara

Paşcani, dar atâta tot. La Tg. Neamţ n-a<m> văzut decât o singură casă nouă.

Aceste mici localităţi, neavând ce.506, p. 182> viaţă economică, nu prea au posibilitatea de a se dezvolta, cu toate că alăturea este staţiunea balneară Oglinzi

Monumentul este un turn-far, cu o criptă, aşezat pe dealul Gol (azi nu e gol), acolo unde Bădulescu568 îşi avea cortul, căci era singurul ofiţer care nu stătea în casă. Ceremonia, frumoasă; după o slujbă religioasă, discursul lui

Bădulescu şi al meu, a urmat defilarea.

Aşezaţi pe vechile lor companii", ofiţerii şi trupa au trecut în ordinea de bătaie din 1916. A fost un moment foarte emoţionant. Masa, într-o atmosferă foarte caldă, s-a luat la Oglinzi, acolo unde fusese cartiruită compania lui Pălăngeanu. Mai toţi foştii Veânători de Meunte>, ofiţeri şi trupă, au fost de faţă. Ne-am adus aminte de vremurile eroice ale acestui batalion, care a fost o cărămidă de temelie a noie în armate şi de la care a<u> pornit multe reforme şi un nou spirit. E adevărat că aşa o trupă nu se va mai întâlni şi cred că eroicul ce.506, p. 183> atac, minunea, cum a numit-o Bădulescu, de la Cireşoaia, rar se întâlneşte în analele armatelor.

Acela care într-adevăr a fost un erou şi a ştiut să-şi ducă oamenii ca nimeni altul a fost Ernil Pălăngeanu. Bădulescu a fost un ideal comandant de unitate pentru război şi o trupă aşa instruită nu se va mai întâlni multă vreme.

După masă m-am dus, cu automobilul la Piatra Neamţ, de unde m-am întors la Bucureşti. Am avut încă fericirea de a o găsi pe Duduia la telefon, înainte de a pleca la Clubul Miliardarilor, unde e poftită. Pe la 2, vine, simţindu-se rău: are o inexplicabilă intoxicare, cu vărsături etc.

Noapte de îngrijorare din cauza ei.

Vineri, 30 iunie

Azi dimineaţă, Dr. Hortolomei, pentru balul <c. S07, p. 184> meu; îmi recomandă să încep un tratament cu comprese fonzs (?).

La 11 1/2, miniştrii Mitiţă şi Andrei. Cu Finanţele discut acele nevoi imperioase ale apărării naţionale, care cer fonduri nevăzute până acum la noi.

Pentru o parte a fondurilor s-a găsit acoperirea, dar pentru marile angajeri de viitor, care se ridică la 25 miliarde, conform cu ultimele hotărâri ale Comisunii toerministeriale, mai trebuie găsite fondurile. La ce ne-a adus nepăsarea de

10 <ani> de după război şi ce nu s-ar fi putut face cu enormele bugete de 30 – 36

miliarde de înainte de 1930. Efortul ce se cere acuma este colosal şi, cu toată enormitatea, constat că se poate face. Cred că acest efort va trebui continuat şi după epoca înarmărilor şi îndreptat spre alte construcţii, mai în legătură cu nevoile economice, ade> drumurilor>, ade> sănătăţii, C.F., universităţilor>

şi dezvoltarea oraşelor de provincie. Iată încă mari terenuri de muncă naţională care trebuie avute în vedere pentru ziua de mâne.

Cu Andrei, lucrări curente.

<cJ507, p. 185> Seara, la 6 1/2, recepţia răspunsului la mesaj, al Camerei, iar la 7 1/2, al Senatului. Între timp, discuţii cu Călinescu şi Gafencu asupra situaţiei internaţionale, care multora li se pare foarte neagră, din cauza Danzigului.

Totuşi, azi de dimineaţă ne-a venit o ştire care mie mi se pare a avea un răsunet foarte bun, atât Daladier, cât şi Halifax au vorbit ieri răspicat, arătând că nu vor admite vreo modificare teritorială prin forţă şi că angajamentul lor faţă de Polonia joacă şi în cazul Danzigului.

Acest fel de a vorbi, sunt convins că va impresiona pe Hitler şi-i va arăta că bluful lui nu mai poate continua fără reacţiune, cu atât mai

mult că el nu doreşte război, ci numai succese care să aducă lumea pe pragul prăpastiei.

Chiar mie personal, la Berchtesgaden, mi-a spus că, pentru Danzig, nu va face război; poţi oare să-l crezi?

Seara, Duduia la Puiu Filitti. Eu am ce.508, p. 186> lucrat la mărci.

Sâmbătă, 1 iulie

De dimineaţă plec la Târgovişte, pentru serbarea înălţării noilor sublocotenenţi. E cald tare, am intrat în serie şi n-avem ce face, trebuie să îndurăm această temperatură tropicală. Termometrul joacă tot peste 30° la umbră şi pe la 50° la soare.

Ceremonia are loc, anul acesta, la Şcoala de Cavalerie. Programul, cel obişnuit, cu obişnuitele greşeli, cari nu ajung să le pot îndrepta.

La gustare, şeful promoţiei din Cavalerie ţine o foarte duioasă şi caldă

1939 371

cuvântare. Am observat pentru prima dată pe feţele noilor ofiţeri o privire de mândrie şi satisfacţie.

ce.508, p. 187> La întoarcere, cu automotorul, lungă discuţie cu

Ilasievici, Puiu Filitti şi Radu asupra unor detalii militare, în decursul cărora am povestit multe amintiri din trecut.

I

Duminică, 2 iulie

Căldura continuă, Duduia se deşteaptă suferind de căldură, nu se simte bine. Facem toate eforturile, cu maşina de condiţionat aerul, ca să combatem situaţia, dar în zadar.

Ne sculăm târziu, iar după masă, din nou zadarnice încercări de răcorire.

Seara, Duduia, la nunta fiului colonelului Dimiu, îi paraît que cela a été le barbe.

Am lucrat târziu, aşa încât la 2 1/2, când a venit, eram încă deştept<at >. ce.509, p. 188>. Am mai stat lung de vorbă.

<c. 510>însemnăzi zilnice luni 3 iulie – duminică 17 septembrie 1939

Carol

<c. 511, p. l>Luni, 3 iulie

De dimineaţă, Slăvescu îmi prezintă tunul antitanc de 47 mm

Schneider, dintre care au început a sosi unele exemplare. E o piesă care tehniceşte se prezintă foaile frumos, dar care mi-e teamă să fie din punctul de vedere tactic prea complicat. Pe urmă, Slăvescu mi-a făcut un raport amănunţit asupra stării armamentului nostru şi al înzestrării, în general.

Constat că se face un colosal efort şi că, dacă vremea ne va permite, vom fi foarte frumos înzestraţi, cu maximum ce mijloacele noastre ne permit.

Trebuie numai mare grijă, ca tot acest material, foarte scump plătit, să fie întreţinut şi adăpostit cum trebuie. Lipsuri sunt, mai ales foarte mult în ce priveşte A.C.A. şi Aviaţia, unde comenzile au întârziat.

La prânz il a<m> pe Zog<u> al Albaniei şi pe regina Geraldina, care, fiind în treacăt ce.512, p.2> prin ţară, au cerut să mă vază. Amândoi simpatici, ea frumuşică, el deştept. După masă am avut o lungă conversaţie cu el. Iată ce mi-a spus:

1. În Balcani nu este decât un singur om capabil de a stăpâni lucrurile, şi acela sunt eu. Acest lucru germanii l-au constatat şi deci sunt prima piedică

— Se pare că a făcut-o în mod ostentativ.

372» Carol II, însemnări zilnice în calea lor, de unde, primejdie pentru mine personal.

2. Noi avem un aliat sigur şi sincer, turcii.

3. Iugoslavii duc o politică care le va cauza pieirea, începută de

Stoiadinovici, care a fost cumpărat de nemţi, şi susţinută de Paul, despre care avea aerul a zice că a fost cumpărat şi el; e continuată de oameni fără răspundere, ca Svetcovici şi Tzintzar Marcovici (e aromân, n-o mărturiseşte încă).

4. Se vorbeşte de dorinţa lui Paul de a pune mâna pe putere şi, pe de altă parte, de un complot împotriva lui, în capul căruia ar fi Jifcovici şi

Davidovici569. ce.512, p.3> Sprijinul ar trebui căutat la Mignon, cu care aş trebui să vorbesc serios, căci toată ţara este în contra politicii ce se duce.

5. Planul Germaniei este ca, cu ajutorul Bulgarieş să puie mâna pe această parte a Eiuropci, ca să aibă puterea de a rezista, căci, altfel, nu pot duce războiul mai mult de un an.

6. De Bulgaria să mă feresc ca de dracul. Boris e falş (sic) şi să nu cedez teritorial nimic lor, căci ei nu fac decât jocul german.

7. Italia, de nevoie face politica Germaniei, i-a mărturisit-o chiar
Ciano, căci ea n-are posibilitatea de a se înţelege cu Anglia, din cauza
Mediteranei. La ei e un grup hotărât antigerman: BalboS70, Grandi şi Badoglio.
8. Grecii nu pot mişca, de fiica Italiei, cu toată sinceritatea lui Metaxa.
9. Atacul italian prin Albania se poate opri uşor în munţi, mai ales că toată populaţia este în contra lor.
10. El a fost trădat de iugoslavi, iar ce.513, p.4> italienii i-au propus să atace Grecia.
11. Până la câteva zile înaintea evenimentelor era în cele mai bune relaţii cu italienii şi totul s-a întâmplat fiindcă n-a voit să admită o divizie italiană în ţara lui.
12. El crede că noi am trebui să ne declarăm opus Germaniei şi că turcii, într-un caz de nevoie, să fie pe frontul nostru.
13. Puterea Germaniei formidabilă, dar nu trebuie să avem încredere în cuvântul lui Hitler.
După amiaz, am primit pe Clodius571, venit pentru a pune la punct anumite detalii ale convenţiei comerciale.
Seara, cinema: „Parada vedetelor” „film american cu fete frumoase, dar complet idiot.
Radio Budapesta anunţa că şeful de Stat Major ungar a fost
„Convocat” la Berlin. Ce o fi şi asta’?
ce 513, p.5> Marţi, 4 iulie
Dimineaţa, miniştrii, nimica prea iteresant, afară de observaţia lui
1939
373
Iamandi că ar fi bine să se termine cât mai curând cu Parlamentul, căci e mai bine să se lucreze fără el. Cum se schimbă oamenii? L’apetit yient en mangeant.
De două zile plouă, plouă cam mult, e foarte prost pentru recoltă, dar de punctul de vedere al temperatura este o binefacere.
Sunt îngrijorat de atitudinea minorităţii germane din ţară, pe zi ce trece tendinţa ei este din ce în ce mai mult înspre o organizare complet dependentă de N.S.D.A.P. cul>572 din Berlin. Ei primesc toate îndrumările lor de la şeful partidului din Bucureşti, vestitul Konradi „3.

Va trebui, studiat<a>

posibilitatea de a lua anumite măsuri foarte energice spre a pune capăt, cât mai repede, acestei stări de lucruri, care, într-un ce.514, p.6> moment de conflict poate să ne aducă nesfârşit de multe buclucuri. Pe de altă parte, şicanele celor în subordine trebuie înfrânte, ca anumite drepturi naturale ale lor să li se lase să le împlinească în toată libertatea, dar, hotărât, în cadrul românesc, al legilor şi al organizaţiei de stat.

Miercuri, 5 iulie

Investitura noului patriarh. Ceremonie impozantă, a ieşit bine.

Nicodim, deşi bârân, are 75 de ani, este o figură foarte demnă. N-a fost altă soluţie pentru moment. La discursul meu, de altfel foarte frumos, m-am încurcat, ceea ce m-a mâhnit.

După investitură, <am> văzut pe Călinescu, cu mărunţişuri, i-am vorbit de chestia germanilor ce.514, p.7> din ţară, care mă îngrijorează.

Pe urmă, Teodorescu, care-mi face obişnuitul raport asupra Aviaţiei şi

Marinei. Aşteaptă încheierea tratativelor financiare, spre a putea primi cât mai repede materialul nou, mai ales din Anglia, 40 de Blenheim, 10 Hurrican şi 3

vedete torpiloare. Pac reflexia (sic) cât de puţin pricepătoare sunt aceste puteri cu noi, după ce ne dau aşa de puţin, ne mai fac dificultăţi de formă nemaipomenite. Mă gândesc cum am proceda noi dacă am fi în locul lor şi dacă am avea, cum zic ei, aşa nevoie de noi (sic). Până mai ieri, împrumutul era să ni-l dea pe baza unor bonuri de tezaur ale statului, azi ne cer rentă. E o. porcărie şi, dacă n-am avea aşa mare nevoie, urgenţă şi interes politic, am renunţa la toate aceste ajutoare aşa de binevoitoare. Tot aşa şi în Polonia, pentru antitancul, avem oareşicari greutăţi, dar ele trebuie învinse, căci ni se scurg ochii după acest material.

ce.515, p.9> După-amiaz, Guşti, cu raportul de la New York. Cu toate greutăţile ce le-a întâmpinat, pare-se că pavilionul nostru este un mare succes şi sunt speranţe de dezvoltare a relaţiilor comerciale. Sunt unele lucruri cari ar voi să le cumpere în România, cum, de pildă, linguri de lemn; cu tot

Pofta vine mâncând.

Carol H, însemnări zilnice transportul, sunt mai ieftine la noi.

Seara, două filmuri (sic) vechi.

Joi, 6 iulie

Dinimeaţa, conferinţă militară, cu Călinescu, Mihail şi Ţenescu. Am rămas cam întristat după acelea ce le-am văzut şi discutat. Întâi, lipsa de vlaga a [l] şefului Marelui Stat Major, iar pe urmă, situaţia noastră strategică, care nu-i deloc îmbucurătoare, din cauza Bulgariei, a înaintării italienilor în Albania şi a nesiguranţei Iugoslaviei. S-a hotărât de a se lua contactul ce.515, p. 10> cu

Belgradul şi Varşovia, spre a clarifica unele puncte importante, să se facă lucrări de fortificaţie la punctele vulnerabile pe malul Dunării şi să se creeze imediat cele 6 batalioane de Vânători de Munte. În sfârşit, lucrul cel mai important, să se ia din nou o legătură strânsă cu turcii, căci ei sunt, într-adevăr, sprijinul cel mai sigur pe care-l avem. Trebuie, cât mai repede, să lichidăm pe bulgari, ca să avem, cât mai repede, legătura directă cu Turcia.

Concluzia este deci să ne ferim de război dacă putem, dar, dacă ni se pune suliţa în coastă, să mergejn cu aliaţii.

Din partea URSS un incident simptomatic: au refuzat de a primi o notă în care se vorbea de frontiera noastră, deci confirmarea că bine am tăcut să avem reticenţe în <ceea, ce priveşte garanţia lor. Infectă situaţie pentru noi.

După amiaz, lucru mărunt. Seara, Duduia e invitată la masă de Ernest şi Stavăr.

ce.516, p. ÎI> Vineri, 7 iulie

Dimineaţa, miniştrii obişnuiţi: Mitiţă, care-mi expune situaţia bugetară; după acte pare bună. I-am pus în vedere că va fi nevoie de noi sume pentru concentrări şi pentru fortificaţiile pe Dunăre.

Ghelmegeanu îmi arată planul de dezvoltare a drumurilor pe anul acesta, întocmit pe baza creditelor posibile.

Ultimul-Andrei, nimica prea interesant.

Am avut o mică ciorovoială cu Duduia la telefon asupra vânătoarei.

Cela în a peine, malgré cu'elle avait raison.*

După amia" z, lucra mărunt acasă.

La 20, Călinescu, pentru punerea la punct a Legii Jpreslelor şi a fi]

camerilor profesionale.

— Seara, un bun film detectiv american.
— Asta m-a îndurerat, chiar dacă ea avea dreptate.
1939
375
ce.516, p. 12> Sâmbătă, 8 iulie
La 12, recepţia lui Suphi Tanrâover574, ca primul ambasador al Turciei. Schimb de discursuri calde.
Pe urmă, Gafencu. Vorbim întâi de sănătatea lui, i-am scut o straşnică morală şi mi-a promis că va observa exact ceea ce îi va spune Hortolomei.
Discutăm apoi situaţia internaţională. Pentru moment, lucrurile s-au cam calmat. La ale noastre, voim să profităm de incidentul de la Moscova, ca să atragem atenţia occidentalilor şi Turciei asupra situaţiei delicate în care ne pun tratativele şi insistenţele cu URSS. Pretenţiunea Sovietelor, de a garanta ţările, chiar tară voia lor şi când URSS crede că sunt primejduite, este inadmisibilă, este o ştirbire a independenţei lor care frizează agresiunea.
Gafencu se mai teme „de o posibilitate ce.517, p. 13> a lui Beck de a face un volte face* în chestiunea Danzigului şi să joace din nou cartea germană.
S-a mai încălzit azi, mi-e teamă că vom trebui, în curând, să punem din nou în mişcare maşinile de răcorit aerul.
După matfă am lucrat să-mi pui hârtiile în ordine. Seara, cinema, am revăzut un film vechi.
Duminică, 9 iulie
Zi foarte plăcută, petrecută la Scroviştea. Ajunşi acolo, de dimineaţă, ne-am ocupat de casa cea nouă, care nu prea înaintează, afară de lucrările de calorifer. Nădăjduiam ca la toamnă să pot să intru, dar văd că, aşa cum merg
lucrurile, abia la anul voi putea. În schimb e deebicioasă, şi Pavlo, care a văzut-o, dus ce.517, p. 14> de Mihăiţă, a spus că e una din cele mai frumoase
<pe> care a „văzut-o vreodată.
La prânz, sosesc oaspeţii. „N-a fost prea peste măsură de cald, încât *i* deranjul din acest punct de vedere n-a fost.
Am jucat, după prânz şi seara, poker. Voie bună. Erau: Duduia.
Malaxa cu D-na, Max şi Lily, Ernest, Puiu şi Zică, Stavăr şi Costache Malaxa, întoarcere, noaptea, pe lună şi cu şoseaua aproape

goală, o plăcere.

...+

Luni, 10 iulie

Dimineaţa, nimic; după-amiaz, ocupat să-mi pun ordine în corespondenţă. Seara, cinema: *Lordleff*, unul dintre cele mai frumoase filme ce le-am văzut, cu Richard Barkelrrien şi Mikey Rooney575.

Am stat mult de vorbă cu Ernest despre ce.518, p, 15> Reşiţa şi Banca de Credit. Sunt uimit cât de rău şi de neregulat au fost administrate aceste importante instituţii economice, uneori frizează Parchetul.

* răsturnare de situaţie.

Interesele societăţilor par a fi fost considerate de conducători ca lucruri absolut secundare, câştigurile cele mari le făceau anumite persoane interesate.

Mai mult ca oricând văd necesitatea ca, în noul cod comercial, să se introducă articolele cerute de mine, care să precizeze răspunderile administratorilor şi ale consiliului de administraţie, cât şi bilanţul tip.

Marţi, 11 iulie

Chestiunea Danzig pare a se linişti, sunt informaţiuni, mai ales de la

Varşovia; că, cu toată vorbăria de intransigenţă, s-ar putea găsi un ce.518, p. 16>

modus vivendi. Ar fi bine, dar nu trebuie deloc lăsat să tieacă din nou un act de forţă sau hotărâre unilaterală a Germaniei, fără reacţie. Dacă aşa ceva s-ar întâmpla, cu toată dreptatea cauzei germane în acest caz special, lumea întreagă ar fi supusă, de voie, de nevoie, cizmei prusiene, lucru imposibil.

Dimineaţa, miniştrii Ralea şi Bujoiu. Cu acesta din urmă, o lungă convorbire asupra chestiunilor în legătură cu comerţul exterior. El este pentru libera negociabilitate a devizelor, afară de un procent de care statul are absolută nevoie pentru plăţile lui. Crede că viaţa nu se va scumpi şi că valoarea leului va creşte chiar. Eu am oarecari îndoieli asupra acestui punct, cu toate că, teoretic, are dreptate.

După amiaz, în audienţă Dl. Raymond Recouly576, scriitor şi ziarist francez, recomandat de Jean Chiappe „7. Face un turneu în Europa. Povesteşte lucruri interesante şi se interesează de strategie,

fiind, în timpul ce.519, p. 17>

războiului un fel de ofiţer de ordonanţă al lui Foch. S-a interesat de mişcarea străjerească, i-am dat câteva idei generale cari sunt la baza organizaţiei noastre.

Mai povesteşte că nu crede că războiul va* izbucni pe chestiunea Danzig, căci nimeni n-o vrea, totuşi o crede inevitabilă, cu toate că Germania a pierdut momentul cei mai favorabil, adică toamna trecută. Vorbind de desfăşurarea posibilă a operaţiilor, el crede că va începe cu un atac asupra Olandei, care, fiind absolut nepregătită, nu va putea rezista şi astfel se va putea găsi un flanc descoperit care să permită o manevră; al doilea punct care va fi atacat va fi

Egiptul, printr-o operaţiune italiană asupra Cairo-ului, prin deşertul Libiei.

Nenorocirea este că Hitler e sub influenţa lui Ribbentrop, care e un imbecil şi, în plus, are o uraşi, ceea ce e mai rău, un dispreţ suveran pentru Marea

Britanie. Influenţa binefăcătoare a lui Göring şi a [l] Comandamentului Armatei a căzut, din păcate ce.519, p. 18> pe al doilea plan.

Seara, cinema: „Secretul unei artiste”, cu Kay Francis.

La Reşiţa, infiltraţiunea ungurească este îngrozitoare, de vină pare a

1939

377

fiMax... * încep a întrece măsură, a face organizaţii politice şi ale tineretului în afară de lege, de a lua jurăminte către Führer 57S etc. Vor trebui luate măsuri energice. Tot ce este legal trebuie acordat fără şicane şi tot ce este şicană trebui frânat, dar <tot> ce se face împotriva legilor ţării trebuie oprit cu toată energia.

...–... Şi trebuie tact până ce Urdăreanu se înscăunează bine ca preşedinte al Consiliului de administraţie, ca să poată lua măsuri salutare. Jidanul tot jidan rămâne, oricât de simpatic ar fi el ca om. Max a probat-o încă o dată.

Vineri, 14 iulie

Fete” * naţională şi serbarea a 150 de ani de la Revoluţia Franceză. Cum acest eveniment a schimbat faţa lumii. S-a revenit, în ultimii ani, asupra multor utopii ale ei, dar anumite principii fundamentale ale drepturilor omului tot rămân.

Dimineaţa; miniştrii. Interesant, Mitiţă şi Gafencu, cari fac un raport asupra situaţiei.

După-masă, Slăvescu, cu raportul asupra armamentului. Se va perfecta în Franţa o ce.521, p.23> comandă de caruri (sic) de luptă Uşoare R

35. Călinescu a scris personal lui Daladier în această privinţă. Continuă bine fabricaţia muniţiilor şi a [l] tunurilor A.C. A.; a ieşit a doua baterie. Văd lista completă de comenzi, care se prelungeşte, din nenorocire, pentru unele materiale pe o perioadă de 2 ani. Tare mi-e teamă că nu vom avea linişte până atunci, mai ales că majoritatea comenzilor sunt din Bohemia.

Pe urmă, Patriarhul, cu care am discutat şi m-am pus de acord asupra multor chestiuni necesare pentru îndrumarea bisericii.

Am terminat, cu generalul Mihail, pe care-l chemasem cu privire la organizarea Brigăzii 4 Vânători Munte. N-am aprobat proiectul Marelui Stat

Major, care consista în a rupe brigăzile existente. Soluţia mea, care e şi cea logică, e de a organiza Brigada cu batalioanele de rezervă ade> brigăzilor 1 – 3, e cu atât mai uşoară, cu cât aceste batalioane există, ce.522, p.24> fiind astăzi concentrate la brigăzile respective.

A murit, astăzi, un om de treabă, deşi a făcut politică: profesorul N.

Costăchescu.

— Fila este tăiată pe jumătate şi lipseşte din text.

„Fila este tăiată pe jumătate şi lipseşte din text.

*” * Sărbătoare

>

378 Care] II, însemnări zilnice

Sâmbătă, 15 iulie

Plec de dimineaţă, cu automobilul, să fac o vizită Ileanei la Bran. La

Braşov m-aşteaptă ea în gară şi de aci continuăm drumul cu automobilul. Sosiţi la destinaţie, iau masa şi rămân până la 4. Mă primeşte foarte drăguţ şi pare foarte mulţumită să mă vază. Vorbim ceva despre Germania, unde nu sunt toate aşa de Inimoase cât zic unii. Lucrul cel mai interesant este că sistemul exagerat de propagandă a reuşit să exaspereze tineretul.

Copiii Ileanei sunt drăguţi şi vioi, deşi nu frumoşi. Mă duc, pe

urmă, la Sinaia, unde am hotărât să stau două zile să ce.522, p.25> mă răcoresc.

Într-adevăr, este cât se poate de agreabil.

Seara, masa la Duduia, cu Ernest şi Puiu.

Vin ştiri de la Paris că parada de ieri a fost un friumf, mai ales prin participarea trupelor britanice. i

Duminică, 16 iulie

Zi liniştită şi plăcută; plimbându-ne, cu Duduia, m-ocup, îndeosebi, de grădină, unde hotărăsc, cu ea, ultimele îmbunătăţiri. Cele ce le-am făcut toamna trecută au început a da roade şi sunt foarte frumoase, când vor fi toate terasele terminate şi pline de flori, numai atunci se va putea judeca, în plin, ce mari progrese s-au făcut.

Spre seară mergem la Duduia, la ferma de vulpi argintii, care a reuşit foarte bine. ce.522, p.26> Erau unii <pui> mici, de vreo lună, cari ne-au făcut să râdem de felul cum se ascundeau în vizuină, cu numai botişorul şi urechile ieşind şi priveau cu interes la tot ce se petrecea împrejur.

Ştirbey a adus răspunsul: atât soţia sa, cât şi fata nu vor să plece în străinătate şi, mai ales, în America. Yvonica a cerut s-o vază pe Duduia. A

rămas ca mâne să vie la Bucureşti şi să se mai facă un efort, înainta de a trece la alte măsuri mai drastice.

Cinema, tot la Duduia; după masă au venit Max şi Lizzi; am dat o şuetă de table, care am câştigat-o.

Ne-am culcat târziu.

Luni, 17 iulie

Sculat târziu şi plecat, la 16, spre Bucureşti, unde am ajuns la 18 1/2.

E cuptor. A fost ziua cea mai caldă a anului, nu ce.523, p.27> numai cald, da/

şi zăduf. Cu toate ploile ce au fost, în Tighina e secetă.

Nu-mi plac ştirile din Italia, acea evacuare a străinilor din Bolzano, care se confirmă, şi aşa-numita evacuare a populaţiei germane, miroase a praf de puşcă, prea are aerul de a fi o zonă de concentrare prielnică pentru armatele

Axei. Ceva clar nu se poate şti însă încă.

Seara, cinema: „Ramuntcho” (?), frumos film francez, cu Jouvet579.

Marţi, 18 iulie

A trecut 1 an de la moartea mamei. Ne-am dus pentru parastas la

Curtea de Argeş. În tren foarte cald, acolo mai agreabil.

<c. S23, p.28> Din nenorocire, atitudinea Elizabetel a fost cât se poate de dureroasă, a venit cu o capsă pusă, nemaipomenită, şi, din puţinele vorbe ce le-am schimbat, am înţeles că este ofensată despre atitudinea mea şi mă acuză, mai ales, de lipsă de loialitate. La plecare, sub formă de o mângâiere, mi-a dat, în plină gară, o palmă. A refuzat să stea la masă cu noi. Supărarea, pare-mi-se, a fi fost pricinuită din cauza punerii la o parte a lui Scanavi de la conducerea Băncii de Credit. Nu mi-a spus-o, dar am simţit-o. Ea e aşa de prinsă de acest escroc, încât orice nu-i place lui, i se pare că este o ofensă adusă ei. Atitudinea ei este absolut nejustificată. Ileana şi Anton, foarte gentili.

La Bucureşti, o căldură fenomenală, ziua de azi a întrecut <pe> cea de ieri.

Spre seară, Duduia a văzut-o pe Yvonica, care, după multe schimbări la faţă şi vorbe adesea nechibzuite, a rămas să dea răspunsul <c. 524, p.29> ei mâne-dimineaţă. A constatat că nu poate fi vorba de iubire din partea ei faţă de

Mihăiţă. Şi el, bietul băiat, îşi făcea iluzii.

La 11 1/2, cinema.

Miercuri, 19 iulie

Dimineaţa, miniştrii: Teodorescu, cu nimica deosebit; Bujoiu şi, pe urmă.

Călinescu, cu care discutăm eternele tratative cu nemţii. La fiecare chestiune ei cer să se călească un protocol, în care este o frazeologie infinită, vorbind etern de legăturile complementare între economiile noastre şi care, într-o zi, ne poate prinde cu ceva primejdios. Sunt de părere că trebuie făcute, în toate aceste cazuri, contracte comerciale, iar nu acte de politică externă.

ce.524, p.30> Un caz, în această privinţă, pe care-l consider grav, s-a întâmplat zilele acestea cu Societatea „Soia”. Francezii, vomede să cumpere, au fost trimişi de societate să discute cu „I. G. Farben” şi li s-a cerut ca jumătate din valută să fie plătită în Germania. Este un lucru inadmisibil şi care e şi contra tratatului „nostru de comerţ, ea va trebui

oprită.

Am iscălit decretul înființării Brigăzii 4 Veânători> Meunte>, așa cum am vrut-o eu.

Călinescu mi-a arătat răspunsul Marelui Stat Major Iugoslav la întrebările ce le-a pus lt. col. Leonida. Sunt foarte încurcați, cu toate că, față de unguri, sunt hotărâte de acord cu noi. Cel mai bun lucru ce-l putem nădăjdui de la ei este ca, într-un eventual război, să fie neutri și astfel să ne acopere flancul și spatele nostru. Totuși ei, sub supravegherea unui ofițer francez, își întăresc

380

Carol II, însemnări zilnice granița înspre Italia.

Și polonezii, ieri, au răspuns că față de ce.525, p.31> Ungaria nu ne pot da niciun răspuns.

Yvonica a fost la Duduia, după cum rămăseese ieri, cu răspunsul că va pleca, dar că refuză să scrie lui Mihăiță o scrisoare de adio.

Din nou este intolerabil de cald.

După-amiaz, chinuit de chestia „Soia”, am telefonat lui Călinescu să ia măsuri față de societate, pentru felul cum a înțeles să propuie contractul de vânzare cu francezii.

Seara, l-am chemat pe Malaxa, să-l rog să-Mase pe Costache să meargă cu noi cu yachtul, căci, după decepția ce o va avea Mihăiță din cauza

Yvonichii, e bine să aibă un camarad cu el. A rămas la masă, l-a înjurat pe

Auschnit despre Reșița. Pe urmă am avut un film englezesc, care ar fi putut fi foarte bun, dacă ar fi fost bine jucat: *Num imprison*.

ce.525, p.32> Joi, 20 iulie

Sf. Ilie, ziua Aviației. Toată dimineața am fost ocupat cu serbarea. A

Început la 10, cu ceremonialul obișnuit, după slujba și defilarea la monumentul aviatorilor, Teodorescu a ținut un foarte frumos discurs. Pe urmă, inaugurarea noului aerodrom de la Popești-Conduratu. Terenul va putea devenijbarte bun, e foarte frumos și civilizat amenajat. Un mare progres din punctul estetic și al confortului. Bâzu Cantacuzino580 și Puffi Popescu au dat o frumoasă exibiție de acrobație aeriană, în care Bâzu și-a repetat faimoasa figură: zborul pe spate, la câțiva metri de pământ.

Pe urmă, am trecut din nou prin tot orașul, ca pe la care să

inaugurez cercul sportiv al Aeronauticei şi Marinei; aceleaşi observaţii ca mai sus.

După masă, mă hotărăsc, după propunerea Duduiei, să plec, as tănoapte, la Constanţa, ce.526, p.33> să văd „Luceafărul” reparat şi abia ieşit de la Triest.

Altfel, după masă, numai punerea la punct a [l] acestor notiţe.

Seara, cinema, „Na. vy blue & gold”, film vechi, dar frumos, asupra vieţii de la Academia navală din Anapolis.

A fost, din nou, o zi grozav de caldă.

La 1 noaptea am plecat cu trenul la Constanţa.

Vineri, 21 iulie

La 9 1/2, îmbarcarea ia „Luceafărul”, unde fac un rapid „tour du

1939

381

proprietaire” *, ca să-mi dau seama de modificările şi îmbunătăţirile făcute: noua instalaţie electrică, aer condiţionat, telefoane şi unele cabine ale personalului modificate; par satisfăcătoare.

La 10 1/2 ridicăm ancora şi pornim în mare. E o zi de navigaţie ideală, mai ales pentru ce.526, p.34> <cei> cari suferă de rău, de mare. Parcă-i un lac, sau, mai bine zis, un fluviu. Ce schimbare, după zilele de cuptor din

Bucureşti, e cald, dar tot timpul ai briza mării care te mai răcoreşte. Bună dispoziţie şi mulţumită la toţi.

Navigam spre Nord, tăcând turul Insulei Şerpilor, iar seara, la 22 1/2, suntem din nou acostaţi la cheiu, ca să ne urcăm în trenul, supraîncălzit, spre a ne întoarce la Bucureşti.

Niciodată yachtul n-a mers mai frumos şi mai lin, erau clipe în care aveai, mai ales în interior, impresia că stai pe loc.

Sâmbătă, 22 iulie întorşi în căldura formidabilă. Azi au fost 59° pe pământ. N-am avut ocupaţii speciale, afară de punerea la punct a [l] jurnalului acesta.

În lume, calm, poate prevestirea de ce.527, p.35> furtună, cu toate că nu mi se pare. Dezagreabile, totuşi, şi infame sunt articolele din ziarele ungureşti, cari nu încetează a ne ataca trivial pe chestiunea eternă a persecutării minorităţilor. Aceste atacuri, zic unii că ar fi împinse, pe la spate, de germani, cari vor astfel să ne şantajeze. Nu ne lăsăm.

A fost îngrozitor de cald.

Seara, cinema: *Pumnul de fier*, cu Wallace Berry580 bh şi Robert Taylor, un film slab.

Duminică, 23 iulie

Zi îngrozitor de caldă, am impresia că e cea mai caldă până azi.

Activitate deci redusă. Duduia a moţăit, plângându-se de căldură tot timpul.

Aceasta o pune într-o stare de hipemervozitate.

La 6 1/2, poker, cu: Duduia, Ernest, Gavrilă şi Rusescu. ce.527, p.36>

Joc infernal. Am jucat în budoirul meu, unde aveai iluzia că e mai răcoare.

Pe la 23 a început un vânt puternic, care a răcorit mult atmosfera. A

trebuit să ploaie şi să fi căzut grindina undeva.

Luni, 24 iulie

Dimineaţa, Călinescu, cu diferite chestiuni, între care şi aceea a germanilor. L-a chemat pe Hedrich5B1 şi i-a arătat cazurile incriminate. După

*” turul proprietarului”.

382 Carol H. Înseninări zilnice ce a mărturisit că aşa este, a promis să remedieze.

Pe urmă, un Consiliu Militar, cu: Călinescu, Slăvescu, Mihail.

Ţenescu şi t Jrdăreanu. <în, convocasem privitor la proiectul de mobilizare, în caz de război, afij unui mai mare număr de divizii decât cele 15 prevăzute în planul de înzestrare. Am fost foarte categoric cu Ţenescu asupra maniei

Marelui Stat Major de a prevedea mai mult decât avem mijloace de a pune în bună stare şi am avut o energică explicaţie. El a prezentat unele tablouri din care reieşeau că s-ar putea îmbrăca numărul prevăzut, dar că artileria e insuficientă şi mijloacele de transmisiuni lipsesc complet. Tocmai asupra acestor puncte am Scut eu opoziţie. A rămas că, după întoarcerea mea din croazieră, să mi se prezinte tablouri întocmite împreună cu Ministerul înzestrării, cari să arate precis posibilităţile în această direcţie.

Pe urmă, Slăvescu a expus situaţia înzestrării, care este în vădit progres, afară de A.C.A. şi bocanci. Au mai sosit încă două baterii de 105

lung. Agreabil a fost răspunsul lui Daladier, care ne trimite, imediat, nu 15, cum am cerut, ci 25 de tancuri R 35, şi restul într-un ritm cât mai rapid. Până la 1 ianuarie vom avea 60% din tot planul, foarte îmbucurător.

Yvonica a dat scrisorile cerute şi i s-a depus ce.528, p.38> la bancă dota de 2.000.000 lei.

La 6, am fost să văd amenajările noului local al Fundaţi<i>lor.

Ştiri că în Spania e nelinişte, unde generalii au început să se certe între dânşii. Aniepo di Lauro a fost scos din funcţie.

În Anglia, ne vine informaţia că ar fi izbucnit un scandal, fiindcă

Hudson, ministrul comerţului, ar fi promis lui Wohlthat, iară autorizarea

Guvernului şi a [l] primului-ministru, un împrumut de 1 miliard.

Seara, cinema, pentru a treia oară splendidul film cu Spencer Tracy şi Miky Rooney: *Oamenii de mâne*.

Pe Gavrilă l-a lovit strechea, nu ştiu cum a priceput că croaziera pe care o fac acum înseamnă că părăsesc ţara. Mi se pare ceva foarte curios în această manifestare a lui. Alt bucluc este dihonia dintre Călinescu şi Bujoiu. II

acuză pe acesta de a-l lucra, imaginaţie, ani impresia că e o lucrătură a lui

Auschnit, care simte că pierde terenul.

ce.529, p.39> Pe la 11 a început o ploaie torenţială, care a răcorit mult atmosfera.

Marţi, 25 iulie

Dimineaţa, miniştrii, cu mărunţişuri, afară de Bujoiu, care mi-a expus în lext este: *o*.

1939

383

un foarte interesant plan de credite-asigurări, menite să promoveze şi mai mult dezvoltarea industriei.

După amiaz, lucru obişnuit, ca să pui la punct diferite lucruri înainte de plecare.

La 5 1/2, dentistul, una din lucrurile (sic), pe care le am mai mult în oroare, din toate, la care trebuie să mă supun.

La 6, generalii Ţenescu şi Ciupercă, cu proiectele de temă a manevrelor. Pentru cea din Dobrogea, pregătită de Ciupercă, am trebuit din nou să mă supăr din cauza maniei, <pe> cari o au şefii

noştri cu pretenţie, de a complica lucrurile ce.529, p.4 () şi de a pune pe şefii de partide în situaţiuni cât mai urâte şi cu o amestecătiuă cât mai mare de unităţi. Vreau să încerc ceva nou, să dau tema şi ideea operaţiunilor anterioare, şefilor de partide, lăsându-le lor grija de a face repartiţia unităţilor din capul lor, să-şi imagineze dezvoltarea ulterioară a operaţiunilor. Tema este şi ea nouă, căci, pentru prima dată, se pune problema străpungerii unui front; şi e bine, căci toate eventualităţile trebuie privite în faţă.

Tot azi, dar de dimineaţă, am ales o serie de mobile pentru Scrovişte.

Seara, cinema: *Scarlet Pimpehel*, cu Leslie Howard 582 şi Merle

Oberon 58\ un film pe care l-am revăzut cu plăcere.

Vremea s-a răcorit niţel, ceea ce promite, pentru mâne, căci ar fi foarte neplăcut ca în tren spre Constanţa să avem călduri mari.

ce.530, p. 41> Miercuri, 26 iulie

O fericire că vremea şi-a ţinut făgăduiala şi se menţine la o temperaturii decentă, aşa încât să nu ne sufocăm în tren.

Înainte de plecare, sunt încă multe lucruri de pus în ordine, aşa încât, de cum m-am gătit dimineaţa, m-am pus pe lucru şi mi-am orânduit ultimele hârtii.

La 10 1/2, dentistul, care termină cu plombarea dintelui început<a>

azi-seară.

La 11, Mitiţă, cu lucrări curente şi cu o serie de decrete care sunt (sic)

bine să fie iscălite înainte de plecare, l-am vorbit de zvonurile ce se aud asupra secretarului său general, Procopiu, acuzat că ia bani de la funcţionari pentru înaintări. Primesc drept răspuns că despre el nu auzise nimic, dar că era perfect conştient că nu există putregai mai mare decât la acest minister. Până azi n-a voit să schimbe prea mult dintre acei cari fuseseră numit, de Cancicov, dar că, din momentul în care i-am atras atenţia, va începe a lua ce.530, p42> măsurile de rigoare.

La 11 3/4, Călinescu şi, pe urmă, Gafencu. Au fost chemaţi pentru a vorbi cu dânşii despre o eventuală întrevedere a mea cu Ismet Inontt şi Săracioglu.

Călinescu era de părere să-i văd, Gafencu avea anumite reticenţe, fiindu-i teamă de

Carol II, însemnări zilnice reacţiunea italo-germană. Concluzia a fost să-i văd, căci chiar dacă nu i-aş vedea, tot se va crede că întrevederea a avut loc şi tot vâlvă se va face!

Despre cele de vorbit este, în primeul> rând, strângerea rândurilor şi o eventuală colaborare în caz de război. Punctul principal fiind Bulgaria, faţă de care trebuim să avem o atitudine hotărâtă. Pe urmă, unele priviri în viitor.

Avem convingerea că atât Ungaria, cât şi Bulgaria, cu toate protestările lor şi cu toate aparenţele, uneori înşelătoare, sunt trecute hotărât de partea Axei. Trebuie avut în vedere în viitor şi relaţiile noastre cu URSS şi, în această chestiune, tocmai turcii, graţie bunelor lor relaţii cu ambele ţări, pot să ne fie de foarte mare folos. Noi *

nu suntem ce.531, p.43> duşmănoşi faţă de Rusia. Nu ne place sistemul lor politic şi social, dar, cât timp rămân la] în graniţele lor nu ne priveşte, cum nu priveşte pe nimeni care este sistemul de guvernământ al României. Noi dorim să avem relaţii de bună vecinătate cu ei şi am putea merge, eventual, până la un pact de neagresiune, dar, pentru ca acest lucru să se poată întâmpla, va trebui absolut ca chestia Basarabiei să fie definitivată. Ultimul incident relativ la avioane nu prea arată că ei sunt în dispoziţiunile cari trebuie pentru aceasta. Cât despre participarea lor la un eventual război, nu ne pasă, cât timp nu vor veni pe teritoriul nostru şi cât timp pe câmpul de luptă nu vom fi vecini…

În tot cazul, prima chestiune ce va trebui să fie rezolvată pe Bontul româno-ture este cea bulgărească, cât mai repede trebuim să-i scoatem din luptă

Am păstrat la prânz pe ambii miniştri.

La 15, plec din gara Mogoşoaia spre Constanţa. La gară, tot Guvernul, îţi tren găsesc pe toţi invitaţii, afară de Duduia şi Ernest mai vin cu noi Puiu şi

Zică, cu fata lor, Minuko, Nindi, Mamulea, Costache Malaxa, Radu şi cu fetiţa lui.

La 8, ne îmbarcăm şi pe la 10 pornim pe drumul obişnuit al

Basforului. Luna e splendidă pentru cei senzitivi, aş zice, ultra senzitivi. Marea dă impresia ca mişcă.

Joi, 27 iulie

Ne deşteptăm, ca să fim pe punte pentru intrarea în Bosfor. Sunt

extrem de nervos din cauza lui Mihăiţă. Va fi pentru el o groaznică lovitură când va vedea că Yvonica nu este cu noi. La 12, aruncăm ancora în faţa palatului Dolma-Bahce. La 12 1/2, se îmbarcă Mihăiţă, pe care-l primim cu toţii foarte cald. Se înţelege uşor ca disperarea lui a fost extremă, mai ales când a citit scrisoarea ei, o scrisoare care conţinea ce.532, p.45> toate elementele voite, dar lipsită de cel mai elementar simţ. de tandreţe şi de inimă. Bietul copil a fost disperat şi, pentru prima dată, l-am văzut plângând cu nesaţ. Îşi lăsase capul pe umărul meu şi lacrimile curgeau cu nesaţ, i-am spus că nimeni mai bine decât mine pricep (sic) disperarea lui şi adânca lui durere şi mâhnire şi că bine face că plânge, căci îl va uşura. Totuşi îl rog, în faţa celorlalţi să fie bărbat

139

385

şi prinţ; mi-a promis şi s-a ţinut de cuvânt.

La masă am reţinut pe ambasadorul Stoica, care venise cu guvernatorul şi ceilalţi membri ai Ambasadei <ca> să mă salute. După masă.

Duduia a vorbit mult cu Mihăiţă, căruia, de dimineaţă, Urdăreanu îi spusese că

Ştirbey, a venit să-i vorbească de această chestiune şi că a primit bani. Săracul băiat este foarte adânc mâhnit şi nu vrea decât un singur lucru: s-o revadă, şi să aibă o explicaţiei cu ea, căci nu mai pricepe nimica şi o iubea aşa de mult»

Acuză pe părinţii ei şi se plânge că purtarea ce.532, p.46> ei şi, mai ales, scrisoarea ei este urâtă, cum zice, o scrisoare care nici unui servitor n-ar scri-o.

Toate prostiile ce le-a făcut a fost împins de ea să le facă şi zice că adesea i-a atras ei atenţia, dar n-a voit să auză. Spre lauda lui, trebuie să zic că a fost foarte curajos.

Pe mine mă mâhneşte, mai mult decât pot spune, toate acestea (sic).

Sunt foarte rele când le suferi tu singur şi sunt oribile când vezi pe unul ce-l iubeşti că le îndură.

Am stat toată ziua în radă şi abia pe la 1 noaptea am ridicat ancora a să pornim înspre Izmir.

Vineri, 28 iulie

Navigam spre portul Asiei Minore pe o mare splendidă. Deşi pe

bord bate niţel vântul, marea, cu safirul caracteristic al Egeei, e de o cuminţenie remarcabilă. Cum m-aş duce eu aşa ce.533, p.47> zile în şir, uitat şi uitând de toţi şi pe toţi. Ştiri nu sunt cari să ne neliniştească, se cam întâmplă, aşa cum credeam eu, nimica. Fapt caracteristic, marea e goală, anul trecut tot se mai vedea, pe alocurea, câte un vas, anul acesta, până da> Izmir, niciunul.

Zi foarte plăcută. Pe la 9 ancorăm lângă port.

Mihăiţă a fost toată ziua abătut şi trist. Seara, după masă, a avut o foarte lungă conversaţie cu Duduia şi cu Urdăreanu, în care, prin întrebările lui, a pus la punct foarte multe. Avem impresia că la el se face o transformare de sentimente, sigur că durerea acută persistă, dar se simte înşelat, simte că fata n-a răspuns cu sinceritate la sentimentele lui, gândul Lui este acuma de a-i spune ei în faţă cât e de dezgustat. Ce l-a indignat e că ea a luat bani. În concepţia lui, de tânăr cinstit, acest fapt are ceva dezgustător. Mai e la el o ură teribilă împotriva părinţilor, pe care i-ar omorî.

ce.533, p.48> Sâmbătă, 29 iulie

Când ne deşteptăm şi ne urcăm pe pod, pentru gustarea de dimineaţă, suntem acostaţi la aşa numitul cheiu al Smirnei. Duduia a dormit prost şi se simte nervoasă. La 9 1/2, plecăm cu un automobil spre… (loc alb), casă vizităm Efesul. Pe drum e cald şi unii, cum e Doctoral, mănâncă tot timpul, începem vizitarea prin moscheealui… (loc alb), una din cele mai frumcă se

386 Carol n, însemnări zilnice cred că cea mai frumoasă a artei turce. Sculpturi în marmură gălbuie, caldă, peste ferestre şi poarta de intrare de toată frumuseţea sunt de o perfecţiune artistică deosebită. Interiorul, de tipul celor asiatice, cu curtea împodobită de o colonadă luată, ca de obicei, din ruinile vechii cetăţi Elena; pe urmă sanctuarul (acoperişul şi tavanul care era, se mai vede împodobit cu frumoase faianţe, a căzut), cu trei splendide coloane de granit, ros, având frumoase capiteluri corintiene. Totul de un efect grandios.

ce.534, p.49> Vizităm, pe urmă, ruinele bazilicii Sf. Ion, clădit<a>

de Iustinian 5S4. Rareori am văzut un plan de biserică mai frumos şi mai armonios alcătuit. În mijloc, sub locul altarului, se găseşte înmormântat Sf. Ion

Evanghelistul.

Trec, pe urmă, să fac o vizită respectuoasă locului unde pe vremuri se înălţa vestitul templu al Artemisei, una din cele 7 minuni

ade> lumii. Azi nu mai <sunt> din toată falnica (sic) trecutului decât vreo 4 baze de coloane, într-o mocirlă formată de un fel de bazin mlăştinos şi dreptunghiular. Iată tot ce a rămas din splendoarea de adinioarea. Sic transit gloria mundi. Din toate aceste 7 minuni care erau fala civilizaţiei antice n-a<u> mai rămas astăzi în picioare decât piramidele de la Ghizeh şi aceste 4 pietre de aci. Incontestabil, că te apucă o adâncă emoţie şi jale privindu-le.

Continuăm drumul spre vechea cetate elenică. Din toate câte le-am văzut, în afară de Roma şi Pompei, aceasta este într-adevăr cea mai splendidă.

După spusele cercetătorilor, a fost ce.534, p.50> un falnic oraş, de

300.000 de suflete, din care, cu 70 de ani de muncă (se vede că această muncă a fost foarte gemutlich", fiind făcută de şcoala austriacă din Viena), nu s-a dezgropat mult, dar cât s-a dat la lumină permite a vede<a> ce a fost pe vremuri. Oraşul era pe mare, nu pe uscat, ca astăzi, cheiul ce se mai vede era, acuma 2000 de ani, bătut de valurile mării şi deci trebuia să adauge la splendoarea şi bogăţia cetăţii.

Văd mai întâi gy<m>naziul, clădit după planul obişnuit, cu băi, săli de antrenament şi de întruniri artistice, galeria atleţilor şi camera regală. Ceea ce era însă cu totul nou pentru mine a fost camera W.C. Când zic W.C. este adevărat, căci avea apă curgătoare. E format de un fel de patio* * *, cu coloane în interior şi de jur-împrejur un şanţ în care curgea apa; peste acest şanţ erau

„Aşa trece gloria lumii".

„Comodă

** curte interioară

1939

387

puse o serie întreagă de lunete de piatră. Trebuie să mărturisesc, infinit de interesant.

Vizita continuă prin teatru, strada de marmură ce.535, p.51>, biblioteca, sarcofagul lui… (loc alb) şi templul lui… (loc alb). La teatru se vede clar cât de frumos trebuie să fi fost arhitectura aceasta simplă, dar grandioasă. Am impresia că azi e, poate, mai frumoasă decât în trecut, căci are patina vremurilor şi o desperată policromie, care cred că o încărca prea mult.

În faţa teatrului se întindea o alee largă, cu coloane pe margini,

care ducea la port. O menţiune deosebită merită sarcofagul lui… (loc alb), care, ca şi acela al lui Alexandru Machidon, e sculptat într-o marmoră frumoasă şi care dă impresia de carne umană.

La întoarcere, cu toată căldura, totul mergea bine, până ce, dintr-o joacă…”

Incident simplu, deşi regretabil, dar care întors pe yacht a produs o dramă. Starea sănătăţii Duduiei nu-i permite să se obosească şi oboseşte foarte repede. Maximul ce l-a putut suporta a fost până la vizitarea gymnaziului, după aceasta a şi început căldura şi oboseala. Convins sunt că

<c. S35, p.58> fostul ospiciul al cavalerilor. Tot aceeaşi architectură medievală ca a [l] castelului, dar mai concentrată, mai drăguţă. În special e de remarcat frumoasa sală de ospitalizare, într-un atât de perfect şi de proporţii cât se poate de frumoase.

Mult mai puţin de aparentă restaurare i-a lăsat întregii clădiri un aspect mai autentic. În muzeu sunt, incontestabil, lucruri foarte frumoase, dintre care citez, îndeosebi, una din pietrele funerare ale unui cavaler în cel mai perfect stil al Renaşterii, vestita Venere de Rodi, foarte drăgălaşe, o colecţie minunată de la voto-uri romane în bronz, reprezentând forma animală, îndeosebi de frumoase sunt boie m şi o lăcustă izbitor de exactă, ca reproducere a naturii. Mai sunt şi o destul de mare colecţie de urne elenice şi rodice, unele mari de tot, cari au fost întrebuinţate ca morminte.

Duduia e moartă de căldură, o istoveşte, dar totuşi, după masă, cere să facă cumpărături, şi, la 6, merge cu noi toţi să viziteze un colţ delicios al acestei insule, mănăstire<a> St. Maria de ce.536, p.59> pe Monte Filereto. Aci fusese clădit<a>, pe vremea cavalerilor, o biserică, peste ruinele unui vechi templu. Din acea vreme n-a mai rămas decât o parte din biserica actuală.

Legenda spune că uneun cavaler nenorocit, fiind în acest loc, i s-a arătat

Urmează un rând şters.

Paginile 52 – 57 au fost rupte din caiet.

388

Carol n, înseninări zilnice

Maica Domnului, spunându-i că se va lecui, de se va duce la Ierusalim şi va aduce de acolo icoana miraculoasă. Şi aşa a făcut. În biserica actuală nu mai. e decât reproducerea celei vechi. Originalul a

fost dus de cavaleri în peere>grinaţiunile lor şi a ajuns în Rusia, de unde se spune că ar fi fost cumpărată de Sandro şi azi s-ar găsi la Belgrad.

Acest colţ, cu biserică şi cu întreaga mănăstire, este o mică bijuterie.

Clădită, tot în acelaşi stil medieval, pe un vârf de munte, domină toată insula.

Ca la toate clădirile oficiale de aci, este înconjurat de chiparoşi şi înflorit cu bugainvilie. Loc de odihnă sufletească ideală, unde ai dori să trăieşti. De altfel, toată insula îţi dă această impresie de loc de odihnă şi de retragere.

ce.536, p.60> un adevărat raiu pentru îndrăgostiţi şi pentru tineri căsătoriţi.

Întorşi pe bord, dau un dineu pentru Guvernatorul insulelor. este un om care, pe lângă calităţile lui politice, despre care am amintit ieri, are şi <pe>

aceea de a fi un intelectual foarte fin şi plăcut. Pe lângă cei obişnuiţi şi cei ataşaţi pe lângă noi, afară de Guvernator, mai era şi şeful său de Stat Major.

De Vechi mi-a recomandat, cu toată căldura, să vizităm, mai ales, insula Cos, unde se fac săpături archeologice de cea mai mare frumuseţi, Cum am destul timp înaintea mea, am hotărât să ne ducem şi acolo.

Masa sfârşindu-se pe la 11, mergem la Ronda, un local de dans, mai ales pentru ca Mihaiţă să aibă o schimbare şi o distracţie. La început, Urdăreanu, care plănuise escapada*, voia s-o facă fără mine, am protestat energic, nu ţineam deloc să fiu lăsat acasă. A fost o atmosferă foarte plăcută şi am avut fericirea să văd că băiatul s-a purtat foarte frumos şi chiar ce.537, p.61> mi s-a părut că a petrecut.

La intrare în local am fost aplaudat de public. În tot acest timp am putut observă extrema politeţe, bunăvoinţa şi savoir** a tuturora.

Cei ce ne sunt ataşaţi sunt perfecţi, mai ales maiorul Lombardi. Dar şi Centurionul, care pare mai puţin briliant, este un om foarte bine, de altfel, ca şi colegul său, sunt de bună familie, el e marchiz Cavallini.

Miercuri, 2 august

Astăzi facem o excursie prin insulă, mergem să vizităm b staţiune climaterică, Monte Profete, la 880 m înălţime. Fiind la 60 klm de Rodi, străbatem o bună parte a insulei şi pot constata eforturile

considerabile ce le-au făcut italienii aci. Întâiu de toate, şoselele, cele mai multe bitume în>ale, sunt perfecte. Pe insulă, lucrările pentru ce.537, p.62> punere<a> în valoare

* în text este: *excapada*.

„Înţelegerea.

1939

389

economică a insulei sunt de toată frumuseţea, s-au plantat vii, cari dau un vin foarte bun, şi s-au îngrijit culturile de cereale în mod perfect, pe de altă parte, s-au făcut peste tot împăduriri. Desigur, din punct de vedere strategic, aceste insule au o importanţă covârşitoare, fiind chiar în coasta Asiei Mici, dar li

s-a [u] dat şi o grijă deosebită economică şi turistică, ca să poată trăi prin

„Propriile lor mijloace. Pare-se că centrul nu le subvenţionează cu nimica şi că aci dictatura se aplică în tot înţelesul cuvântului. Guvernatorul este stăpânul absolut, n-are nevoie de a ţine cont decât de voinţa lui.

v Revenind la excursia noastră, urcăm dealul până la un hotel, foarte decent, de unde e o splendidă vedere asupra insulei şi asupra coastei asiatice.

Aci e mult mai răcoare, bate vântul şi e agreabil.

După masă, în drumul spre Rodi, mă opresc câteva minute la o tabără a organizaţiei tineretului. Aci au o echipă de ce.538, p.63> călăreţi, pe nişte căluţi mici, autohtoni, tare drăguţi. Altfel nu prea mi-a plăcut, prea s-a militarizat acest tineret „şi este ridicol de a vedea copii de 7-10 ani cu puşti şi baionetă.

De aci am fost să vedem un lucru unic, mai ales în aceste părţi ale lumii, e Valea Fluturilor. O vâlcea împădurită, cu un frumuşel pârâu, în care se găsesc sute de mii de fluturi. Negii pe dos acoperă pomii, parcă ar fi o boală

a frunzelor, dar când îşi iau zborul, toată atmosfera se înroşeşte din cauza culorii dedesubtului aripilor. Este singurul. colţ al insulei unde se găsesc fluturi, se vede că acest loc le prieşte îndeosebi.

După masă, seara, care, o luăm la hotelul „Rozelor”, civilizat, deşi mâncarea este mediocră, ne ducem la Ronda, unde Mihăiţă dansează, din nou, cu foc. Atmosfera, pentru mine, tristă, căci Duduia nu-i bine.

ce.538, p.64> Joi, 3 august

Zi de odihnă, fără program, fiecare face ce vrea. Eu stau până târziu în pat, după masă citesc, până la 6, când ies în oraş cu Duduia, Ernest şi

Lombardi, ca să fac cumpărături. Ne plimbăm pe jos prin cartierul comercial, un fel de bazar oriental ceva mai civilizat. Găsesc argintărie foarte frumoasă şi ieftină. Pe urmă, cu automobilul facem un tur mergând până la termele de la

Calatea. Sunt aci, la 10 metri de marginea mării, nişte izvoare minerale, cu ape

„Bune pentru stomac şi ficat.

Seara, la 10 1/2, se îmbarcă maiorul Lombardi şi profesorul Mariconi, archeologul care ne va arăta lucrările de la Cos. Părăsim în această noapte Rodi şi, parcă, îmi pare rău. E aşa de frumos aci şi, cu toată căldura, e aşa de plăcut!

Sper că evenimentele îmi vor permite de a putea profita de invitaţia

Guvernatorului ce.539, p.66> şi să pot reveni la anul, fie în mai, fie în septembrie, pentru potârnichi. Aci este, pare-se, o frumoasă vânătoare de potârnichi şi de lopătari.

390

Carol II, însemnări zilnice

Vineri, 4 august

Dimineaţa ne deşteptăm pe când intrăm în rada-port Cos. E poate ziua cea mai caldă ce.am avut-o până aci. Cos, patria lui Hipocrat585, are vestigii antice foarte importante şi rămâne să le vizităm în zilele când vom sta aci.

Orăşelul, dominat şi aci de un castel al Cavalerilor, a fost aproape complet distrus acuma vreo cinci ani de un cutremur de pământ. N-au rămas în picioare decât biserica şi clădirile oficiale din beton. Astăzi, orăşelul e complet reclădit.

Ca peste tot, vin, întâiu de toate, autorităţile să ce.539, p.67> se puie la dispoziţie.

La 10 1/2, pe mare căldură, debarcăm, la chei, comandantul Garnizoanei şi administrat oral insluei a<u> scos o companie de onoare.

Vizităm, sub conducerea profesorului Marieoni, săpăturile, mai întâi, termele mici şi casa romană reconstruită. Cam foarte multă

reconstruire aci, într-adevăr toată baza este veche, dar partea superioară este făcută din nou. În tot cazul, casa e foarte interesantă. S-a putut constata că mai toate lucrurile cari formează luxul civilizaţiei noastre de astăzi era<u> cunoscuteei pe vremuri, între altele placajul de pe ziduri. Se vede că această casă a fost a [lj unui bogătaş, căci este mare şi bogată. Pe jos, mozaicuri de toată frumuseţea şi dalajuri de marmoră, iar pe ziduri, picturi, una singură păstrată bine, şi placajuri tot în marmoră. Lucrul ce m-a izbit îndeosebi sunt dalajurile de marmoră, a<l> căror desemn şi – compoziţie sunt identice cu acelea ale Renaşterei.

Foarte frumoase sunt însă şi mozaicurile de pe jos, cari, majoritatea, reprezintă pantere, de unde ce.540, p.68> şi numele dat casei, Casa Panterelor, încă un lucru de însemnat este felul cum aceste case romane aveau un minimum de contact cu exteriorul, cel mult una sau două porţi şi nicio fereastră exterioară, se vede că toată lumina din casă venea de la curţile interioare, şi ele un fel de patio. Odăile de culcare erau minuscule şi fără nicio lumină. Prost luminate erau, dar poate că, în aceste ţinuturi calde, păstra<u> o răcoreală binefăcătoare în camere. Zic, poate, căci astăzi a fost cald de tot în casă.

Pe urma am mai vizitat şi teatrul mic, sau Odeon, cum <lpa numit

Marieoni. E o mică bijuterie, un teatru de lux, probabil, tăcut special pentru muzică. Şi aci a început o reconstrucţie în marmoră albă, dar cea mai mare parte este cea originală. Ca la toate aceste antichităţi de pe teritoriul italian, împrejurimile sunt împodobite cu parcuri, aşa încât nu-ţi dă deloc impresia de

ruină abandonată.

După masă, am stat în salonul de la pupa, unde copiii au făcut muzică şi au dansat. Am fost cuprins deodată de un acces de sentimentalism

ce.541, p.69> ascultând toate acele melodii de altă dată şi m-au podidit lacrimile. Un alt semn îmbucurător la Mihăiţă: a început din nou să fumeze.

1939

391

ceea ce ejon semn că rupe din ce în ce cu trecutul, căci el promisese Yvonichii că nu va mai fuma.

La 6 1/2, toţi, afară de Duduia şi Zică, care, fiind obosite, au

rămas pe bord, ne-am dus să vizităm ruina cea mai de căpetenie de aci, Asclepedionul, adică sanctuarul lui Esculap *86. Aci a fost, în antichitate, cel mai mare centru medical, condus de Hipocrate însuşi. El era născut aici în Coş şi creasе aci cea mai veche facultate de medicină cunoscută în istorie. Sanctuarul este format din

4 terase, la care ajungi prin serii consecutive de trepte largi, de vreo 8 m, de cel mai frumos efect architectonic. Trepteleca şi co> mare parte din zidurile teraselor, sunt refăcute.

Pe prima terasă este o mare platformă care fusese înconjurată, pe trei părţi, de o coloanadă, având în fund un zid cu nişe, în care, probabil, erau aşezate statui. Statuile nu mai există, ce.541, p.70> fiind luate pe vremuri şi se găsesc astăzi în Muzeul din Copenhaga. Pe această terasă se dădeau consultaţiile şi probabil se făcea şcoală.

A doua terasă conţinea templul lui Esculap şi încă unul mai mic. Sunt în curs de reconstrucţie. A treia terasă era pur ceva intermediar, iar pe a patra se găsea un mare templu.

Stăteam şi priveam această construcţie mascată, aşezată aci pe povârnişul muntelui, cu faţa spre mare, şi care desigur, în vremea spiendoarei ei, putea să fie văzută de pe coasta asiatică, abia depărtată cu 6 klm. de Cos.

Cum ştiau aceşti elini să-şi aşeze monumentele şi ce extraordinar sihaţ al proporţiei şi al esteticei aveau. –...

Întorşi în oraş, am vizitat săpăturile de la termele mari şi casele învecinate. Interesant<a> strada, care s-a excavat complet, şi un mozaic de toată frumuseţea, reprezentând judecata lui Paris. În casă sunt unele picturi interesante, dar care mie nu-mi plac deloc, acest gen pompeian, cum i, se zice, îl găsesc într-adevăr foarte urât.

Seara, pe bord, veselie, după masă, şampanie ce.541, p.71> şi glumă.

Am dat celor doi oaspeţi panglica „Luceafărului”. Lombardi a avut un gest foarte frumos şi de o spontaneitate foarte delicată: şi-a scos din piept insigna de Şcoală de Război şi a dat-o Duduiei. On est devenit tres gai et on a îi de grand coeur. Singur Erneşt a făcut bandă aparte.

Sâmbătă, 5 august

Dimineaţa, odihnă completă, ne sculăm târziu.

După masă, pornim spre vârful insulei, la Chefalu, unde se găsesc două frumoase bazilici bizantine, de pe timpul lui Justinian. Am

parcurs, prin

— Am devenit foarte veleli şi am râs din toată inima.

392

Carol II, însemnări zilnice *i* munţi şi prin văi, o bună parte a insulei. Pare destul de bogată şi am văzut serioase încercări de agricultură naţională.

În drum, am văzut, din depărtare, unul din marile castele ale

Cavalerilor, aşezat pe un vâri de ce.542, p.72> platou. Terenul vulcanic este foarte curios, complet întretăiat de văi adânci şi de tăieturi abrupte. După o oră de drum pe şosele foarte bune, sosim la un adorabil goli, înconjurat de stânci, şi acolo, pe marginea mării, se ridică câteva coloane ale celor două bazilici alipite, St. Stefano şi, alături, acea închinată Madonei. Ca tot ce ne-a rămas din acea vreme, sunt o perfecţiune, ca proporţie. Splendide sunt, mai ales, mozaicurile cari conţin ornamentaţii în formă de cruci de Malta.

La întoarcere, ne oprim să mai vizităm una, acea a Sf. Paul, unde, după tradiţie, a predicat el. Şi aci sunt mozaicuri frumoase şi baptisteriul, care este aproape întreg.

Seara, la masă, invitat amiralul Lombardini şi colonelul, comandantul insulei.

A fost din nou o dramă provocată de Ernest, care găseşte că Lombardini este omul cel mai rău crescut dintre toţi pe care i-a întâlnit: „Qui paria”. De aci, atmosferă rece. Despărţirea de prietenul italian a fost cu părere de rău, cu toată părerea ce.542, p.73> lui Ernest. Nu mai ştiu ce streche l-a lovit, este aşa de prost dispus, totul i se pare rău. Eu cred că se plictiseşte şi că această călătorie archeologică nu e deloc pe gustul său. À la fin des fins je m’en fous*”.

Duminică, 6 august

Dis de dimineaţă ridicăm ancora şi pornim spre Creta. Lumea agitată pe bord, căci vasul mişcă puţin, în tot cazul mult mai puţin decât duminica trecută, totuşi mai mulţi cari se simt indispuşi, iar Duduia şi Nindi. Eu găsesc balansul acesta uşor agreabil. E cald, cu toate că suntem în mers. Trecem pe lângă insule cu aspecte ciudate, de vulcani.

La 6 1/2, intrăm în portul Candiei, acuma se numeşte Heraclion, capitala insulei. Pare ceva foarte primitiv. În pori se găseşte un vas atelier al marinei engleze „H.M.S.* * * Resource”.

ce.543, p.74> încep, se înţelege, vizitele, mai întâi, un adjutant al

lui

Georgie, comandor aviator. Pe urmă, Guvernatorul Cretei, care face o impresie

— Cine vorbea!

** Şi la urma urmelor ce-mi paşă

* * * H.M.S. = His Majesty Ship = Vasul Majestăţii S;

1939

393

bună, deşi vorbeşte slab franţuzeşte. S6 ara, la masă, cu toată căldura, toată lumea întrunită.

Luni, 7 august

La deşteptareo surpriză dezagreabilă, Duduia are un atac de reumatism în picior, foarte dureros şi care o ţine în pat până seara.

La 11, mă duc să vizitez „II. M.S. Resource”. Este, incontestabil, unul din vasele cele mai interesante ce le-am văzut vreodată. O adevărată uzină plutitoare, în care se pot face cele mai interesante lucrări, mergând până la turnarea unor piese de 7 tone. Amenajat cât se poate de ingenios, are un echipaj de 500 de oameni în ce.543, p.75> care intră şi bucătarii. Dacă se găseşte într-o bază, poate întrebuinţa până la 1.000 lucrători. Rostul lui este de a face reparaţiunile urgente pentru flotă şi, în caz de război, să slujească <aşa> ca o bază mobilă, în cazul în care Malta ar fi primejduită. Vorbind cu comandantul, mi-a spus că în Anglia îmi sunt foarte recunoscători pentru atitudinea mea din astă-primăvară, căci aceasta le-a dat lor un îndemn nespus la acţiune. Ceilalţi ofiţeri vorbindde cu Urdăreanu, spun că le e teamă de flota submarină italiană şi, îndeosebi, de aviaţia lor.

În timpul mesei soseşte şi ancorează în faţa Candiei „H.M.S. Malaya”, unul din cuirasatele de 81.000 tone, complet renovat şi modernizat.

La 6, mergem cu toţi, afară de Duduia, Mihăiţă şi Costache, să vizităm

Palatul lui Minos de la Knosos.

De la început trebuie două rectificări. Minos nu este un rege, ci o dinastie, iar faimosul Labirint nu este decât palatul, care, conţinând ce.547, p.76> peste 800 de încăperi, era un loc în care orişicine se putea pierde. Ceea ce se vede astăzi acolo este de la 1600 înainte de Christos şi a fost distrus, incendiat de o invazie a acheenilor. Se vede, din aceste măreţe ruine, ce enorm<a> a trebuit să fie această clădire şi

ce infinit de bogat<a> era. Multe părţi au fost reconstruite de Evans587, ca să se dea e idee de ce a fost în antichitate. Cămăruţe infinit de mici, nici chiar aşa numitele săli n-au dimensiuni. mari, dar sunt toate împodibite cu frescuri (sic) de culori foarte vii şi cari le găsesc mult mai frumoase decât acele pompeiene. Aceste ruine sunt, desigur, între cele mai interesante ce le-am văzut vreodată.

Seara, toată lumea prezentă la masă şi, deşi ziua a fost foarte caldă, seara bate vântul şi e agreabil.

După masă joc table.

<c. S47, p.77> Marţi, 8 august

Din nou o zi colosal de caldă, toată lumea leşinată, mă felicit de ideea avută de a nu face vizite decât seara. Cu toate acestea Duduia şi cei mai mulţi ies dimineaţa în oraş să facă cumpărături. Se găsesc stole de mătase pentru haine

394

Carol II, înseninări zilnice bărbăteşti, bine şi nu prea scumpe. Seara, la 5 1/2, cu toţii, afară de Duduia, care suferă colosal de căldură, vizităm Muzeul Complement, absolut necesar ca să pricepi splendorile de la Knosos şi a putea preţui la justa ei valoare această civilizaţie de peste 4.000 de ani. Mai întâi, trebuie remrjcate frescele pe care le-am văzut ieri în copie. Pe urmă, ceea ce este caracteristică artei minoice, lucrurile mici, totul e în miniatură, lucrări de orfevrărie şi de teracotte splendid executate, sigiluri, vase, reproduceri de animale în miniatură. Cea mai splendidă piesă este, incontestabil, acrobatul de fildeş, de o perfecţie anatomică şi de detalii care amintesc cele mai bune opere ale Renaşterei, Mai sunt o mulţime ce.545, p. 78> de lucruri inimoase şi de valoare, caii ilustrează perfect arta acelei epoci, Am remarcat încă miniaturile architectonice în teracotta, cari au permis archeologilor să facă reconstrucţiile văzute ieri.

Seara, atmosfera se mai răcoreşte puţin.

Miercuri, 9 august

Cred că a fost ziua cea mai caldă şi, ceea ce e foarte neplăcut, e umiditatea, cu toată ariditatea extremă a Cretei. De dimineaţă vizitez bisericile

Sf. Mina, patronul insulei, *Hi* Mina Mic şi una aparţinând Muntelui Sinai. Cele două din urmă simt interesante architeclonic, prin aceea că sunt formate din două naosuri alăturate, fiecare cu altarul său. În catedrală, care architectonic n-are nicio valoare, se găsesc 6

icoane foarte frumoase, ce.545, p.79>

zugrăvite pe la 1500 de un oareşicare Damaschin, coleg al lui GrecoS88 şi cel mai de seamă reprezentant al şcolii cretane de pictură. Sunt bizantine, dar cu o foarte puternică influenţă veneţiană. Mai vizităm o biserică, care e interesantă prin aceea că a fost, pe rând, biserică catolică, moschee şi, în sfârşit, biserică ortodoxă; altfel, fără nicio valoare de niciun fel, ca cele mai urâte biserici moderne în unele sate cu pretenţii, de la noi.

Pe urmă, mergem la Primărie, unde suntem poftiţi în sala Consiliului comunal. Primarul, un fel de tip à la Caragiale, ceremonios, mă pofteşte să iau loc pe scaunul preşedinţial, cu Mihăiţă în dreapta mea. M-aşteptam la o mică ceremonie oareşicare, când colo apare im chelner cu uzo, limonada şi fructe zaharisite.

După masă, rămâi pe bord.

Spre seară primesc de la Călinescu veşti, care mă fac să schimb programul şi să hotărăsc plecarea de aci mâne dimineaţă. Întâiu vine ştirea că regele Belgiei îmi trimite pe baronul Capelle cu o ce.546, p.80> scrisoare foarte importantă şi urgentă. Pe urmă, din cauza ştirilor sosite din mai multe părţi, că germanii concentrează trupe înspre est şi sud-est; sunt sfătuit să scurtez călătoria şi, în acelaşi timp rugat, să-l văd, neapărat, pe Ismet Inönü.

pentru punerea la punct a chestiunei cu URSS. Seara, vine ştirea că, din cauza

evenimentelor, baronul Capelle nu poate veni, pentru moment.

La masă, seara, am poftit <pe>: Guvernatorul, adjutantul regelui, primarul; şeful turismului şi căpitanul portului.

Guvernatorul, care e ministru în cabinet, îmi confirmă că situaţia e îngrijorătoare. Hotărăsc deci să plecăm ditect la Caspoli, renunţând la vizitele proiectate.

Joi, 10 august

De dimineaţă, sunt abia pe la 12 pe bord, ce.546, p.81> spre a vedea ceva neaşteptat de minunat, Insula Santorin. E un vulcan submarin, al cărui crater formează un ideal port natural. Pereţii sunt abrupţi, cu mari bucăţi de lavă, iar pe marginea craterului sunt cocoţate 3 orăşele, cari, din depărtare, par a fi foarte frumoase. E o privelişte rară şi, eu cred, unică, mai ales în Europa.

Facem cu vasul turul băie în După cât am putut vedea de pe mare, insula are aerul de a fi bogată, fiind acoperită de vii.

Vineri, 11 august

Noaptea a fost destul de agitată, „Luceafărul” a dansat solid, pe la 4

112 dimineaţa, şi a fost o ceaţă nemaipomenită, care ne-a făcut chiar, la un moment dat, să ne oprim aproape pe loc. Aceasta ne-a întârziat foarte mult, aşa încât sosim la Istanbul abia p. e la 2 1/2 după masă. Toată lumea pare <c.

547, p.82> <cum> nu se poate mai încântat<a> de trecerea noastră la Santorin.

Într-adevăr, a fost un spectacol neaşteptat de frumos şi un lucru unic în felul lui, pe care foarte rar poţi să ai ocazia să-l vezi.

Ajunşi la Caspoli, vine, dimineaţa, la vas, ministrul Săracioglu, cu înalţi funcţionari ai Preşedinţiei, ca să mă salute din partea şefului statului, Ştiri deosebite n-are, îl găsesc destul de calm asupra situaţiei. Pe urmă vine ambasadorul Vasile Stoica, care îmi aduce ultimele telegrame din ţară.

Când le văd, şi mie mi se pare situaţia mai puţin gravă decât părea din telegrama de alaltăieri. Totuşi cred că întoarcerea mea în ţară este utilă, ca, în tot cazul, să fiu mai exact informat şi să pot prezida, în cunoştinţă de cauză, la măsurile ce vor trebui luate. După câte pot pricepe, până aci, nu atât ştirile pozitive sunt acelea care au alarmat pe ai noştri, ci unele informaţii lăturalnice care par a indica tendinţe germane înspre ce.547, p.83> noi. Concentrările masive făcute sub scutul manevrelor în Silezia, se vorbeşte de peste 2.500.000

de oameni, pot, incontestabil, să permită orişice, operaţie ulterioară. Mai plictisitor şi mai grav este proiectul de răspuns al Angliei la memorandumul unguresc, în care se spune că chestiunea teritorială va fi luată în aproape consideraţiune. Este o prostie şi o miopie obişnuită politicii sentimentale britanice.

Văd, pe urmă, pe generalul Popescu David, lt. col. Leonida şlatiişatul

396 Carol II, însemnări zilnice militar lt. col <Traian> Teodorescu, cari mă pun în curent cu convorbirile avute

cu M. St. Major Turc. Ei se declară mulţumiţi, au găsit o perfectă loialitate şi o absolută comprehensiune a situaţiei. Turcii vor întări frontul bulgăresc cu 80 de batalioane şi văd absoluta nevoie de a

termina cu Bulgaria cât mai neîntârziat, ca să avem cu ei o legătură teritorială cât mai directă şi mai strânsă.

La 5 1/4, mă duc la Dolina Bahce, ca să fac o vizită şi să am o convorbire cu preşedintele Ismeţ Inönü. Mă primeşte la debarcaere> ce.548, p.84> şi cu o extremă afabilitate mă duce în Palat. Iată acest faimos Palat al

Kalifilor, despre a cărui splendoare s-a povestit aşa de mult. Îmi face o curioasă impresie; ca linii architecturale este, incontestabil, foarte, impunător, dimensiuni şi proporţii foarte frumoase, dar ca detalii de decoraţii este ceva îngrozitor. Tot ce prostul gust al epocii T 850-1870, împreunat cu luxul de pocotilă (sic) al

Orientului decadent poate înjgheba mai oribil.

Încep conferinţa, la care mai iau parte Săracioglu şi Stoica, ca un ajutor pentru conversaţia cu preşedintele, care-i tare surd.

Am avut surpriza agreabilă de a putea constata că se poate vorbi mult mai uşor cu el decât mi se spusese şi am găsit un om foarte sigur pe dânsul şi căruia în place să discute. Am stat de vorbă până la 8 1/2.

Conversaţia a fost foarte interesantă şi jocul ce am trebuit să-l duc m-a pasionat, căci, în înţelegere cu Guvernul, aveam un scop hotărât ce.548, p.85>

acolo, de a înjgheba un efort de înţelegere cu URSS. Cum fusesem prevenit, după primele cuvinte, Ismet a scos o hartă, ceea ce a uşurat mult discuţiile. Din partea turcilor, tendinţa a fost să mă împingă înspre o înţelegere de asistenţă cu Polonia faţă de germani şi cu ruşii la faimosul Pact al Mării Negre.

La ambele puncte m-am apărat, cred, cât se poate de bine şi chiar dacă

Ismet n-a adoptat punctul meu de vedere, l-a priceput.

Faţă de poloni, prima mea obiecţiune a fost că Beck a refuzat să stea de vorbă asupra unei asistenţe mutuale faţă de Ungaria şi, în această situaţie, nu ne pot” interesa duşmanii, care nu sunt vecini cu noi. Prima noastră primejdie vine tocmai din această parte şi, dacă nu primim ajutorul necesar din prima clipă, ea nu ne interesează faţă de poloni. Cât despre garantarea expresă a ajutorului polonez, n-am nevoie de ea, căci ea este implicit în legătură cu garanţia anglo-franceză. Dacă suntem atacaţi, anglo-francezii, la cererea noastră, trebuie imediat să ce.549, p.86> intre în foc şi dacă intră ei, conform cu aranjamentul bilateral polono-englez, Polonia trebuie să se

mişte şi ea.

În text este: *care-i*.

În text este: *poate*.

1939 397

Cât despre Pactul Mării Negre, nu <în pot accepta, căci este contrari<u> politicii ce o ducem, de a nu face nimica, care să irite pe germani şi care să le dee o scuză să ne atace, orişice pact cu URSS ar fi o flamură roşie, inutilă, în faţa ochilor germani.

La aceasta, Ismet mi-a răspuns că nu vede importanţa acestui lucru, căci, după orice probabilitate, tot vom fi atacaţi. I-am răspuns că şi eu văd această probabilitate, dar că, cu toate acestea, cât voi putea evita trăsnetele germane, voi încerca s-o fac şi că psudenţa mă face să acţionez în aşa fel încât, orice s-ar întâmpla, să încerc să evit ca o provocare românească, oricât de neînsemnată ar fi ea, să provoace ostilităţile şi să dee cea mai aparentă scuză puterilor garante să poată invoca „Casus foederis” *, căci, am adăugat eu, nu toţi aliaţii noştri sunt turci.

ce.549, p.87> De mai multe ori mi-a „pus întrebarea dacă sunt sigur de ajutorul polonez, răspunzând din nou că, nefiind turci, mi-e greu de răspuns, dar că această chestiune nu depinde de Varşovia, ci, în primul rând, de Paris şi

Londra, pentru mine iacoloe cheia…

Pe urmă, am expus teoria <pe> care o cred cea justă, că nu numai din interesul meu, dar şi din cel al turcilor este de dorit ca războiul să nu înceapă pe frontul nostru, căci cu greu vom putea rezista germanilor – şi atunci ei vor putea avea succesele dorite de ei şi armata noastră va fi uzată, neputând fi astfel ce ar fi bine: o rezervă generală, care să intervie în mod util, în momentul cel mai propice, pentru a dobândi un succes hotărâtor.

Asupra acestui punct, ca un bun militar, a fost.de părerea mea. Am mai adăugat că intrarea noastră este, incontestabil, un sacrificiu pentru o ţară care n-are nicio revendicare şi că nu înţeleg acest sacrificiu, decât dacă va.fi într-adevăr ce.550, p.88> util”. Se înţelege, dacă vom fi atacaţi, ne vom apăra cu sacrificiu total, chiar dacă, momentan, vom pieri.

De aci am trecutla chestiunea Basarabiei şi deci a URSS. Plecând de la un calcul (umflat dinadins), că de la început vom fi atacaţi de 80 de divizii germane şi că deci vom avea nevoie de/a concentra toate

forţele noastre pentru această luptă, am arătat că, cât timp n-am o asigurare a graniţei Nistrului, acest lucru nu este posibil. Că noi avem reticenţe asupra ajutorului rusesc, tocmai din această cauză şi avem toate cauzele de a crede că aceste temeri sunt justificate, căci URSS nu pierde nicio ocazie de a ne arăta că nu recunosc această graniţă.

Proba pentru această afirmaeţi-e este ultimul incident ou avioanele şi hărţile”.

lor oficiale (din care una, am pretins eu, atârnă chiar în Legaţia din Bucureşti).

* „Caz prafvăzut în tratat”.

„Iniţial scrisese: *reclamat*.

398

Carol II, însemnări zilnice în care Basarabia este trecută ca un teritoriu sovietic, temporar ocupat de armata română.

Cu aceste premise şi luând în ce.550, p.89> considerare toate proastele experienţe ale trecutului, nici eu, nici Guvernul meu, nici, mai ales, poporul meu nu putem accepta un ajutor rusesc tară ca această graniţă să fie formal recunoscută de vecini. Aceasta, odată dobândit<a>, toată chestiunea se schimbă şi atuncea voi putea, poate, acţiona în aşa fel ca să stăm de vorbă mai cu folos. Sunt gata, în această ipoteză, să merg până la un pact de neagresiune.

Ismet a priceput şi mi-a spus că este deci o chestiune psicologică.

Ca un raţionament în plus, i-am arătat că e şi în interesul Turciei, căci oricare ar fi prietenia lor actuală cu Sovietele, Rusia nu şi-a schimbat scopul politic de a ajunge la Dardanele şi că au deci şi ei interesul de a avea o graniţă consolidată, la o sută de km mai departe. La aceasta a surâs.

Drept consecinţă a celor spuse mai sus, am rugat pe turci să facă pe intermediarii şi cu prilejul vizitei ce o va face Săracioglu, în curând, la

Moscova. Mi-au răspuns la aceasta ce.551, p.90> că ce dăm în schimb, că, dacă am primi Pactul Mării Negre, ar putea să garanteze că e lucru făcut. De dat ceva în schimb, pentru moment, e foarte greu, căci ar fi rău primit de opinia publică, cel mult s-ar putea face o declaraţie că Convenţiunea militară cu

Polonia faţă de Rusia să fie pus<a> momentan în adormire.

Pe urmă a venit vorba despre Bulgaria. Erau de părerea noastră,

că mai bine să ne fie duşmană, decât să avem între noi aceşti dubioşi, că prima grijă trebuie să fie scoaterea ei din luptă. Cât despre pretenţiunile teritoriale, s-au convins că sunt fără de folos, căci orişicare petic ce s-ar ceda ar întări obrăznicia bulgară

Ismet mi-a afirmat că, dacă România este atacată, intră şi Turcia imediat în acţiune şi că putem conta absolut pe ei. Cu italienii sunt mai mult un impediment pentru germani şi că e convins că angrofrancezii îşi vor ţine angajamentele.

După întrevedere, în timpul căreia s-au> ce.551, p.91> servit cafele şi şampanie, preşedintele m-a condus până la yacht.

La 10 112, ridicăm ancora, spre a ne întoarce spre ţară. După masă am jucat bridge cu Duduia, Nindi şi Gigo Filitti.

<Urdăreanu>*, din nou supărat că l-am luat pe Stoica şi nu pe el să asiste la conversaţia cu Ismet, găseşte că demnitatea lui de ministru e atinsă şi vorbeşte din nou de demisie. Trebuie să mărturisesc că nu m-am gândit că-l va jigni, căci <pe> Stoica l-am luat ca un fel de tălma.ci mai mult.

„Loc şters.

1939

399

Sâmbătă, 12 august

Sosim pe la 12 1/2 în Constanţa, e vânt şi ploaie. Manevra de acostare a făcut-o Prosinag, în mod magistral. Mâncăm încă pe bord şi, pe urmă, pornim cu trenul spre Bucureşti. îl pun pe Urdăreanu ce.552, p.92> în curent cu conversaţiile mele de ieri şi jucăm table; am impresia...”

Iată s-a sfârşit şi această călătorie, la care eu şi cu Duduia ne bucurasem aşa de mult. N-a fost ce am aşteptat; întâiu, de la început; grija cea mare pentru Mihăiţă, cel puţin de acest punct de vedere lucrurile s-au liniştit, pare să fie complet dezgustat de Yvonica, îndeosebi pe chestiunea că ea trăieşte cu Ştirbey.

Aeu> venit, pe urmă, căldurile, care pe mai toţi ia<u> pus într-un hal de nervi teribil, de aci şi toate incidentele cu <Duduia>”. Păcat, căci ceea ce am văzut a fost într-adevăr frumos.

Sosit la Bucureşti, vin, de îndată, Călinescu şi Gafencu la mine să mă puie în curent cu situaţia. E neclară, de la ultima telegramă lucrurile par a se fi calmat din nou.

Cât despre concentrările germane şi ştirile anexe, este adevărat

că ele sunt importante, întrecând cu mult <pe> cele ce s-ar face pentru manevre obişnuite. Ceea ce a alarmat a fost o telegramă foarte „pesimistă de la Cruţescu asupra situaţiei.

ce.552, p.95> Duminică, 13 august

Dimineaţa începe dezagreabil: vizita lui Urdăreanu, care vine po<m>pos îmbrăcat să-şi dea demisiunea pe chestiunea întrevederii de la

Istanbul. După o discuţie îndelungată, în care am făcut să joace toate coardele sentimentale, patriotice, simţul datoriei şi cele umane personale şi după ce l-am făcut să priceapă că nu putea fi vorba de o intenţie din partea mea şi recunoscând că am greşit, i-am cerut scuze, l-am făcut să renunţe la această nouă năzbâtie a lui. A rămas la masă, la care a venit, ca de-obicei, şi Duduia.

După masă, frânţi de oboseală, am dormit… * * *

Ştiri noi n-au venit astăzi, atmosfera totuşi pare să fie ceva mai senină.

ce.553, p.96> Luni, 14 august

La ora 11, am avut o conferinţă cu Călinescu, Slăvescu, Ţenescu.

— Urmează cam o jumătate de rând ştearsă.

„” în text este şters, dar se poate deduce numele Duduia.

* * * Urmează două rânduri şterse cu cerneală.

40 o

Carol II, însemnări zilnice

Mihail şi Urdăreanu, în care să mă pui la curent cu posibilităţile noastre de încadrare. Mi se prezintă tablourile <pe> cari cerusem să fie pregătite înainte de plecarea mea în călătorie. Am putut constata că lucrurile stau mai bine decât credeam Vom putea încadra destul de decent 25 de divizii şi, cu ceva eforturi, chiar mai mult. Tunuri sunt suficiente, mitraliere din cele reparate pot încă face serviciu şi alte materiale se pot aduna spre a înjgheba aceste divizii de care avem absolută nevoie. Situaţia noastră strategică, cu probabilitatea de război pe două fronturi, din care unul cu un efort foarte mare, ne sileşte de a pune pe picior de luptă un număr cât mai mare de divizii. Ca oameni, avem suficienţi, am putea, dacă am avea material, să mobilizăm 40 – 50 <divizii>, dar aceasta ar cere un efort ce.553, p.97> financiar peste puterile noastre.

M-am supărat din nou cu M. St. Major pe chestiuni de organizare; a fost o mare discuţie asupra Cavaleriei, căci, din tablourile

prezentate, s-a constatat că e o mare lipsă de şei, cu cele ce le avem nu se pot *îndeplini nevoile*” decât la jumătate din ce este prevăzut. Eu am susţinut punctul de vedere că, în acest caz, nu trebuie mobilizat decât o jumătate din ce este prevăzut. M. St. Major făcea dificultăţi; în sfârşit, am obţinut că se va mobiliza numai un divizion de regiment, rămânând ca restul să se completeze pe măsură ce noile şei vor sosi din Anglia.

Slăvescu a arătat, din nou, stadiul comenzilor, care e foarte frumos, dacă vom avea linişte până în primăvara viitoare. Cu toate ştirile mai liniştitoare şi faptul că Polonia, sub imboldul Angliei, pare înclinată către conversaţii cu Germania pe chestiunea Danzig, nu prea cred că coarda va rezista aşa de mult…

Seara, înainte de a mă îmbarca, la 1, în tren, pentru a merge la

Constanţa am ce.554, p.98> văzut un film destul de amuzant, cu Jules Berry589.

Marţi, 15 august

Sfânta Marie Mare. La Constanţa, pentru serbarea Marinei. E vreme frumoasă, dar un vânt colosal de tare, aşa încât, anul acesta am fost siliţi s-o facem în port. Nu puteam risca, ca P.P.S.S. Episcopii şi excelenţele ministeriale să se dea în spectacol şi să hrănească peştii.

Ceremonia a fost, astfel, foarte scurtată, deoarece s-a redus la slujba religioasă şi la discursul lui Bărbuneanu. Pentru Mihăiţa a fost o zi plină de bucurie, căci a devenit azi aspirant în Marină, lucru care i-a dat cea mai desăvârşită bucurie. În timpul ceremoniei, a fost pe „N. M.S. Regina Maria”, ce.554, p.99> pe care este repartizat. A urmat obişnuita distribuire de decoraţii. Pe urmă am fost la

— Iniţial, în locul celor două cuvinte subliniate, scrisese: *mobiliza*.

1939

401

Taşaul, pentru punerea pietrei fundamentale a [l] noului port ce se construieşte acolo. A fost o foarte frumoasă şi plăcută surpriză, care am avut-o, de a vedea în ce fel s-a lucrat acolo. Întâiu de toate, s-au făcut căi ferate şi drumuri, ca să se poată lucra în condiţiuni bune. Drumurile sunt bune şi totul are un aspect cât se poate de civilizat. Planul e măreţ, bazat pe cel iniţial al amiralului Henderson, s-a dezvoltat şi s-a completat în aşa fel încât va deveni unul din cele mai frumoase şi moderne porturi. Bun şi pentru baza navală, dar bun şi pentru un dezvoltat port comercial

Constanţa a fost greşit de la început, astăzi orişice bani s-ar pune acolo, ar fi aruncaţi pe gârlă. Chiar dacă pentru viitor unele mărfuri ar rămâne acolo, petrolul şi lemnăria trebuie mutate aci.

Reîntorşi la Constanţa, luăm masa pe ce.555, p. 100> „S.M.R.

Basarabia”. Se ţin discursuri, vorbeşte Teodorescu, căruia îi răspund eu. Ţinând seama de cele întâmplate în zilele trecute cu Anglia, am adăugat, în răspunsul meu, pe lângă fraza că ne vom apăra dacă suntem atacaţi şi că orişice atingere la statu-quo-ul teritorial este semnalul unui cataclism european590.

A bon entendeur salut.*

Seara/pentru cină, suntem întorşi la Cotroceni.

Miercuri, 16 august

Dimineaţa, nimica deosebit.

După-masă, la 18, vine Călinescu, iar ceva mai pe urmă, şi Gafencu.

Preocupările noastre astăzi sunt tot asupra atitudinii Angliei. Ni.se pare că greşeala

<pe> care au făcut-o cu Ungaria şi care, chiar dacă e reparată spre totala noastră satisfacţie, arată ce.555, p. l () l> o stare de spirit îngrijorătoare. Trebuie reacţionat.

Mi se prezintă un proiect de memoriu, în care se pun lucrurile la punct. Dar aceasta nu mi se pare suficient, va trebui întreprins<a> o acţiune de luminare a politicienilor de acolo şi, în consecinţă, ne gândim să-l trimitem pe Vaida, care, ca fost preşedinte al Coasiliului, ca ardelean şi ca unul care are un bun renume acolo, poate, cel mai bine, pune lucrurile la punct. Mai vuie, pe urmă, şi Tilea, care ne mai dă detalii asupra stării de spirit de acolo. Seara, cinema, un foarte frumos film american despre viaţa doctoranzilor: *Misiunea doctorului*... (sic) ...

Ştirile din lume sunt mai puţin liniştitoare; azi agitaţia tot în direcţia

Danzigului pare a se dezvolta. Sunt, din ce în ce mai multe, temeri că deznodământul final războinic se apropie. Germania se arată, mândră şi nu vrea să stea de vorbă cu nimeni. În sfârşit, văd că şi Vaticanul este neliniştit.

ce; 556, p. 102> Joi, 17 august

Dimineaţa mi s-au> prezentat diferite materiale. În primul rând, o

— Cine are urechi de auzit să audă.

402 Carol n, însemnări zilnice trăsură cheson, pentru mitraliera cavaleriei. Mi s-a părut puţin practică, căci prea greu se poate despacheta arma, şi pe urmă sistemul de înhămare nu mi-a plăcut.

Al doilea, este o căruţă pentru unităţi, o căruţă de ţară, care este practică, atât pentru uzul civil, cât şi pentru acela al oştirii. Prin aceasta se rezolvă o problemă cerută de M. St. Major de mai bine de 30 de ani, rezolvare care mi se pare foarte bună. Mi s-a mai prezentat tunul antitanc Bofors, de 37 mm, modelul polonez. Este o, piesă <pe> care am văzut-o în acţiune în Polonia, acuma doi ani.

şi care, fără a II ideală, corespunde nevoilor. În sfârşit, o armă foarte interesantă, mitraliera, mai bine zis tun antiaerian, de 25 mm, deşi de un calibru mic, după câte se spune ar da rezultate cât se poate de bune, însă la înălţimi nu prea mari. Din nenorocire, n-au venit decât 2 piese şi ce.5S6, p. 103> fără muniţii. E faimoasa piesă care a fost comandată acuma 3 ani şi care a întârziat aşa de infinit de mult. În marea noastră lipsă de material A.C.A., bine că avem cel puţin atâta.

După-masă, în audienţă un om de afaceri american, F3 en Smith, prieten al lui Roosevelt, recomandat de Pilea. Mă aşteptam să fie mai interesant, el aduce o notă optimistă, crede că se poate menţine pacea printr-o conferinţă economică, care ar trebui să acorde Germaniei unele colonii şi să facă o redistribuire a aurului în lume.

A fost astăzi un incident de graniţă spre Ungaria, un soldat omorât, unul rănit şi al treilea prizonier.

Pe urmă, o veste dintre cele mai triste: cel mai bun dintre ofiţerii curieri, căpitanul Pauliuk, furându-i-se, la Sofia, valiza diplomatică, dintr-un

sentiment de datorie care-i face cinste, s-a sinucis. Este foarte păcat şi sunt extrem de impresionat, ce.557, p. 104> căci era un element de foarte mare valoare şi de viitor. Gestul său, care rareori se vede azi, este o probă vie a caracterului său de adevărat ostaş.

Vineri, 18 august

Dimineaţa am vizitat Pifotehnia Armatei. Mi-a făcut plăcere să o revăd şi să constat progresele ce s-au făcut. Lucrul pare pus la punct şi, graţie noii formule comerciale, nu mai există stagnare în lucru şi strangulare în fabricaţie. Păcat că această frumoasă uzină se găseşte în Bucureşti şi deci este aşa de expusă oricărui atac aerian…

După-masă, Mitiţă îmi expune situaţia bugetară, care, contrar oricărei aşteptări, este bună. Totuşi este îngrijorat despre situaţia

noastră economică generală. Comerţul nostru, aşa cum ce.557, p. 105>este îndreptat, nu ne procură devizele suficiente spre a face faţă plăţilor de care avem absolută nevoie.

M-am dus o clipă la Palat, să-mi mai aduc lucruri de cari am nevoie.

Seara, cinema: *Meşterite Africe*.

Bietul căpitan Pauliuc a murit fără a mai fi recăpătat cunoştinţa. Poate

1939 403

că e mai bine pentru el, bine ştie în ce hal ar fi rămas cu un glonte în creier.

Gestul lui a fost nobil, dar nu-mi place toată afacerea şi bulgarii, cum era de aşteptat, nu prea pun multă râvnă pentru descoperirea hoţului.

Sâmbătă, 19 august

Astă-seară a venit răspunsul Londrei asupra memorandului ungar, răspuns care ne dă satisfacţie: „Am studiat cu atenţie deosebită expunerile <c.

558, p. lob> trimise asupra punctului de vedere român. Considerând atitudinea generală a Guvernului român, am decis că e mai bine de a nu da, în momentul de lată, niciun răspuns, de orice natură ai fi demersul ungar. Veţi informa imediat, în acest sens, pe „dl. Gafencu, adăugând că Guvernul M.S. Britanice îşi propune a informa Guvernul Ungar, dacă, după cum este de aşteptat, va ridica din nou această chestiune, că niciun răspuns nu poate fi dat în acest moment.

Veţi asigura Guvernul Român că, în fapt, niciun răspuns nu va fi dat

Guvernului Ungar tară consultarea prealabilă a Guvernului Român. Regret foarte mult că răspunsul pe care ne propusesem a-l da Guvernului Ungar a deşteptat aprehensiunile Guvernului Român. Nu poate fi vorba decât de o interpretare cu totul greşită a intenţiunilor Guvernului M.S., a cărui politică nu a fost niciodată în niciun fel şi este cu atât mai puţin îndreptată, în momentul de faţă, spre o încurajare a revizionismului ungar.

ce.558, p. 107> Cum v-am explicat, în ultimele mele telegrame, Guvernul

M. S. se crede obligat să ia act de faptul asupra căruia i-a fost atras<a> atenţiunea, anume că, după părerea Guvernului Ungar, între

cele două ţări ar exista probleme teritoriale, cărora Guvernul de la Budapesta le atribuie importanţă.

Dat fiind că o neînţelegere s-a produs asupra acestei chestiuni.

Guvernul M.S. este cât se poate de dispus a face tot ce îi stă în putinţă pentru a preîntâmpina dorinţele Guvernului Român şi prin urmare va lăsa demersul ungar tară răspuns”.

Acest – răspuns a fost comunicat astă-seară secretarului general

Davidescu de însărcinatul de afaceri britanice, Le Rougetel.

Mă aşteptam, de altfel, la aşa ceva, după conversaţia cu Thierry, care venise azi-de-dimineaţă în audienţă, pretextând remiterea decoraţiei libaneze ce mi-a fost conferită. Libanul, fiind sub protectorat francez, însemnele trebuie înmânate de reprezentantul Franţei.

Ordinul este ce.559, p. 108> „Medalie d’honneur du merite Libanais”, gradeextraordinaire. E cea mai oribilă <probă>* ce mi-*} fost dat să văd, atârnată

* „Medalia de onoare meritul Libanez, grad extraordinar”.

În text: *poftă*.

404

Carol n, însemnări zilnice de o panglică tricoloră, parcă ar fi eşarfa unui primar de sat din sudul Franţei.

Thierry m-a asigurat că garanţia anglo-franceză va juca, fără discuţie, de îndată ce vom fi atacaţi, şi el consideră că acest fapt este, el singur, în măsură să ne ajute enorm de mult.

El, tară a îi optimist, nu e pesimist, crede că Hifler tot nu se va hotărî a ataca şi o sprijină pe faptul că nu s-a angajat încă personal, în mod public, deci mai poate frâna. Despre demersul englez relativ la memorandul ungar, îl califică de o prostie tară seamăn şi-mi spune că Bonnetru a fost indignat şi a protestat imediat, ş

L-am atacat, ca de obicei, pe chestiunea armamentului, arătându-i că „dacă sunt presant în cereri, e că am absolută nevoie, mai ales de A.C.A., că este şi în interesul lor să ne puie în stare de a ne putea apăra ce.559, p. 109> şi de a rezista cât mai mult presiunii germane.

Restul zilei am revizuit proiectul de lege a [l învăţământului secundar, la care am corectat anumite detalii importante.

A plouat şi, spre seară, s-a răcorit mult.

Ungurii ne fac dificultăţi locale relativ la cercetările despre incidentul de frontieră de alaltăieri. Până azi n-au eliberat prizonierul. S-a protestat din nou la Budapesta.

1

Duminică, 20 august

Vremea urâtă de ieri seară continuă, plouă şi bate vântul.

Dimineaţa, nimica deosebit, odihnă. Sunt plictisit că Duduici, de când ne-am întors, nu-i <este> deloc bine.

După masă am văzut un film foarte frumos: „Patru femei în alb”.

despre viaţa infirmierelor ce.56 fl, p. 1 10> americane.

La 6, poker <cu> Duduia, limest, Malaxa şi d-na Malaxa.

În cursul conversaţiilor, discuţia a alunecat asupra destrăbălării vieţii aşa-zisei societăţi a noastre. Beţia la generaţia tânără a devenit un fel de sport.

Găsesc că societatea aşa-zisă bună are marea ei parte de vină, deoarece n-a ştiut să puie stavilă şi n-a ştiut cum să nu accepte anumite lucruri şi atitudini incompatibile cu elementara buna creştere şi decenţă.

Am o mărturieşire de făcut, şi eu am o parte din vină, prea m-am ţinut îndepărtat de viaţa socială, aşa încât Curtea n-a fost pe teren, spre a începe o oareşicare acţiune în lume. Va trebui reacţionat şi, dacă evenimentele o permit, va trebui, iama asta, să reacţionez în această direcţiune mondenă.

Pe terenul politic, intransigenţa în ambele tabere a devenit extremă.

Germania respinge orişice idee de mediaţiune şi conversaţiune. ce.560, p. 111>

Totuşi, ceea ce e curios e atitudinea Italiei; din ce în ce mai mult tendinţa de a nu vrea să participe la un război, dar pare-se că sfaturile.de moderaţiune ale lui Ciano faţă de 1 Iitler n-au avut niciun rezultat. Niciodată variaţiunile de

1939

405

temperatură politică n-au fost mai puţin stabile. Zilele trecute parcă se întrevedea o razii de lumină, astăzi lucrurile par mai negre. Şi noi tot dezarmaţi suntem pe terenul A, C. A.

Luni, 21 august

Am avut plăcerea de a constata că Mihaiţă e pe punctul de a fi complet vindecat de durerea lui şi copt pentru o altă <femeie>.

Dimineaţa, miniştrii Andrei şi Călinescu. Cu primul, lucruri curente şi o destul de lungă ce.561, p. 1 12> conversaţie asupra şcolii,

suntem de acord.

Cu Călinescu discutăm situaţia, care tot primejdioasă rămâne. Grija cea mare trebuie să o punem pentru A.C.A., care trebuie împărţită, mai toată, în punctele sensibile ale Ieri loriului şi trebuie făcut un enorm efort pentru muniţii.

l'e urmă, am constatat că, în sfârşit, a priceput nevoia de a organiza

F.R.N. şi mi-a adus din nou listele pentru secretari. I-am mai vorbit de starea morală a tineretului nostru şi de necesitatea de a reacţiona de sus.

După-masă, nimica deosebit.

La 4 1 /2 noaptea, Urdăreanu telefonează că are ceva extrem de important şi de grav de comunicat, îmi aduce ştirea <pe> atât de neaşteptată.

<pe> cât de dezagreabilă şi de oribilă, că Germania iscăleşte eu URSŞ un pact de neagresiune şi că Ribbentrop merge la Moseova, ea să aducă la îndeplinire acest act de înalta trădare din partea Sovietelor *n*...

1. a Paris şi la Londra, se înţelege, consternare. Urdăreanu e tragic asupra ştirii. l; u nu sunt ce.5 f>l, p. H3> peste măsură de mirat, căci de mult aveam hotărât, impresia că se pregătea un concubinaj între nazism şi comunism şi că între aceste două ţări era o secretă simpatie de interese. Totuşi, ca gest din pârlea Rusiei este ceva scârbos să facă aşa ceva, tocmai în momentul când trata cu misiunile anglo-franceze o convenţie militară.

Pentru noi e cât se poate de periculos, căci una din speranţele ce le aveam, de a avea un spate sau liane oareşicum asigurat s-a dus. Nu cred că

URSS vor merge mai departe, adică că vor participa la un război alături de germani, dar desigur de vor putea crea greutăţi în Basarabia.:

În loc de a avea două fronturi de apărat", iată că vom avea două şi jumătate, ceea ce este aproape peste puterile noastre. De punct de vedere pozitiv, nu este o mare pierdere, dar din cel negativ este foarte rău. Încă o dată, lui şi eu România am avut, din nenorocire, dreptate de a nu avea nicio încredere în 1 JR. SS. Iii sunt întotdeauna capabili de trădare, toată istoria lor b

„Cuvânt şters în text, dar lizibil.

„* Iniţia) scrisese: *păziţi* şters apoi.

406 Carol II, însemnări zilnice

ce.562, p. 1 14> dovedeşte, mai ales faţă de noi.

Se înţelege, Urdăreanu este de un pesimism extrem, el vede România definitiv pierdută şi dinastia dusă pentru totdeauna, nu vede altă soluţie decât o supunere şi mai mare către Germania.

Toate acestea nu-mi schimbă punctul meu de vedere, trebuie să rămânem în expectativă. În tot cazul, nu se poate hotărî nimica acum, trebuie văzut care va fi reacţiunea în Europa.

prestigiul Germaniei, incontestabil, a crescut 100% prin aceasta şi deci şi obrăznicia ei. E momentul când, mai ales Marea Britanie, nu mai poate da îndărăt, trebuie să atace, ca să se apere. Se înţelege că, după această veste, noaptea a fost cu nervi. Dorm foarte puţin.

Marţi, 22 august

.;.). Dimineaţa, Călinescu şi Gafencu, ca să discutăm ce.562, p. H5>

...situaţia. Şi ei văd situaţia foarte în negru. Deriziunea finală este de a urma aceeaşi politică, ca, până acum, să întărim acţiunea de înarmare şi să facem eforturi pentru neutralitate.

Trecem în vedere ipotezele ce ne vin în minte. Eu rămân la punctul meu de vedere, că militariceşte nu este nimica schimbat. Ştiri n-au venit încă.

afară de una, că Anglia e dârză.

Interesant de văzut <care>* va fi reacţiunea Italiei, care zilele astea

părea a nu fi în totul în unison cu Axa, dacă va putea fi dislocată, şi eu tot cred în această posibilitate, ar fi o replică admirabilă la felonia de azi-noapte. Va putea oare aceasta. trezi toate statele burgheze, ca să vază formidabila primejdie ce de> pândeşte, dacă se unifică puterile germano-ruse şi cum vor putea rezista şi se vor putea apăra contra barbariei comuniste. Cred eu, şi toţi, că riposta cea mai bună ar fi vechea teorie a M.St.M. Francez, un atac preventiv, pentru noi ar fi o ieşire din încurcătură şi ar putea preveni eventualitatea unui

ce.563, p. 1 16> atac prea puternic împotriva noastră.

Un alt colţ al Europei, unde m-aştept la o reacţiune, este Spania, ca a dus un război împotriva comunismului, poate că astăzi să stea alăturea de acei cari dau mâna cu duşmanii lor de moarte, de ieri?

Alţii cari vor trebui să reacţioneze sunt iugoslavii, ce vor face ei?

Dacă ei nu se leagă de Axă, poate că ungurii vor putea rezista, având spatele lor asigurai prin noi şi ei. Cea mai proastă situaţie tot noi o avem, pe trei frontiere duşmani cari râvnesc la părţi din teritoriul nostru.

Se mai pune întrebarea, foarte importantă, ce preţ au plătit germanii

Omisiune.

—., 1939 / ... } *Wi* pentru această schimbare la faţă; unii, cum e Urdăreanu, cred că şi-au împărţit teritoriile Europei Orientale, mai ales cele poloneze şi ale noastre. În tot cazul, noi suntem în primul plan al primejdiei. Impresia mea este că primii care vor fi atacaţi nu vom fi noi, ci polonezii, nu din punctul de vedere strategic, care ar cere ce.563, p. H7> tocmai aceasta, ci din punctul de Vedere al prestigiului german, care cere* să se dea lovitura naţională pentru teritoriile revendicate de ea faţă de Polonia. Nădăjduiesc, nu se poate măi mult, că aşa ceva se va întâmpla, şi atunci situaţia noastră va fi mult uşurată. Însă, ceea ce este groaznic e că războiul acesta va fi, întâiu de toate, aerian, şi aceasta înseamnă distrageri peste distrugeri.

Iată câteva din reflecţiile ce reies din conversaţiile cu miniştri, dimineaţa, şi cu Urdăreanu, după-masă.

Ţoţ dimineaţa, a venit în audienţă vicontele Dupare, ministrul Belgiei, ca să-mi aducă alăturatul mesagiu, din paf tea regelui său (v. p. 118):

„Ventilez demander d'urgence audience au roi Carol pour lui donner le message suivant. Vu la situation internaţionale, le roi d'acord avec le gouvernement a pense reunir a Bruxelles les reprezentants des puissartees petites et moyennes d'Europe en vue de faire appel à la paix et à la concili. ation.

La Belgique ne peut agir differemment des états du groupe d'Oslo qui se concertent habituellement suitoute question presentant un interet politiqud et oconomique commun. Ceux-ci ont du être sondes d'abord. Ils preferent limiler

— Entre eux. Le projet primitif a du être abandonne a notre tres vif regret.

Veuillez en faire part au roi Carol et lui annoncer une lettre personelle de notre souverain qui pårtira par avion. J'attacherais un grand prix a ce que l'appel etant emis, la Roumanie accepte d y donner son (?) adhesion et tâche d y raljier

Ies états de reurope du Sud-Est” *.

— Iniţial, după *care*, urmau: *tocmai contrariul*, şterse apoi.

Textul respectiv a fost dactilografiat pe o foaie care apoi a fost lipită pe filele

117 v-l la Traducere-Vă rog să cereţi de urgenţă audienţă la regele Carol, pentru a-i înmâna mesajul următor: <Ţinând cont de situaţia internaţională, regele, de acord eu

Guvernul, a hotărât să reunească la Bruxelles reprezentanţii puterilor mici şi mijlocii ale

Europei, pentru a tace apel la pace şi înţelegere. Belgia nu poate acţiona altfel decât statele din grupul de la Oslo. care, de obicei, cad de acord în privinţa tuturor problemelor politice şi economice de interes reciproc. Acestea au fost deja consultate. Ele preferă să rămână totul între ele. Spre regretul nostru, proiectul iniţial a fost abandonat. Vă rog să aduceţi la cunoştinţă regelui Carof aceste lucruri şi să-l anunţaţi că va primi, mâine, paravion. O scrisoare personală din partea regelui nostru. Aş aprecia în mod deosebit dacă

România, după ce va primi acest mesaj, va accepta să-şi dea adeziunea şi se va alătura statelor din Sud-Estul Fiuropei.»”. V

Destul de confuz, redactai, dar totuşi pricep că el aţi dori ea cu, în această parte a Europei, alături de el, să iau iniţiativa unui bloc al neutrilor, care să se bazeze pe o înţelegere economică pentru menţinerea păcii.

Un plan foarte frumos, dar tare mi-e teamă ce.565, p. U9> că, în această parte a Europei, nu este posibil, pentru raţionamentul amintit mai sus al revendicărilor teritoriale, noi nu putem plăti, şi, mai ales, anticipa, aşa un preţ. Pe de altă parte, dacă soarta noastră e pecetluită, e mai bine să murim eu armele în mână, decât să aplecăm capul în faţa securii.

Abia seara vin ştiri, care, aproape toate, indică că războiul e aproape inevitabil:

1. Germanii declară că, în înţelegere eu URSS, graniţele viitoare ale

Euriopei sunt trasate.

2. Că, în 4 zile, graniţele Germaniei vor fi acele din 1914.

3. Franţa are sub arme 1.600.000 de oameni şi toate poziţiile de

acoperire sunt ocupate.

4. Franţa nu va convoca parlamentul.

5. Decretul de mobilizare francez este iscălit, dar nu publicat.

6. Turcia găseşte situaţia foarte dezagreabilă, dar îşi menţine toate angajamentele luate.

7. Polonia arată oareşicare neîncredere în garanţia anglo-franeeză.

ce.566, p. 120> 8. Se pregăteşte evacuarea Varşoviei, şi Franasovici a cerut voie să ardă arhiva secretă.

9. Se desemnează că atacul german, după cum prevăzusem, se va îndrepta împotriva Poloniei.

10. Anglia a convocat parlamentul pentru mâne, joi.

11. Anglia a dat ordinul de mobilizare...

Ştiri pentru lumea civilizată, cât se poate de mâhnitoare, pentru noi ceva mai bune, în general, singurele soluţii cari să nu dea prea mult nas lui

Hitler.

Călinescu are speranţa că mobilizarea engleză va da de gândit germanilor, eu nu.

Din nou, astăzi a fost un incident de frontieră, din nou un soldat rănit.

Am impresia că acestea sunt provocări, războiul nervilor. Deci să păstrăm calmul şi să anunţăm pe prieteni.

ce.566, p. 121> Miercuri, 23 august

De dimineaţă, Călinescu, ca să studiez, din nou, întreaga situaţie care am, hotărât, impresia că devine din ce în ce mai gravă şi a noastră, în special, extrem de dificilă.

Sunt anumite puncte care vor trebui luate în vedere. Primo, atitudinea

1939

409

Ungariei, care este încă şovăitoare. Curente deosebite se ciocnesc acolo, dar pare-se că, în afară de unele cercuri interesate şi naziste, majoritatea opiniei este de mare rezervă faţă de Germania. Fia ar putea rezista, dacă şi-ar simţi spatele asigurat către noi şi Iugoslavia.

Pe urmă, chestiunea Italiei care, cu toate vorbele mari, pare şi ea şovăitoare faţă de aliata sa. Ieri, era „le briliant second” *, azi, cu pactul

germano-rus, importanţa ei a scăzut foarte mult şi, hotărât, este nemulţumită de intransigenţa Germaniei.

Revizuind situaţia, iată concluziile la care am ajuns. Interesul

României este ca anglo-franeezii să fie învingători şi, în acelaşi timp, să fie <c.

567, p. 122> ferită, cât mai mult, de război. În rezumat”, neutralitatea cât mai lungă, spre a putea păstra forţe proaspete şi, eventual, dacă circumstanţele o indică, să poată interveni, când acţiunea ei ar fi folositoare.

Călinescu mi-a declarat că el nu poate face altă politică şi că una vădit germanofilă nu-l poate avea ca colaborator. În caz de război, crede că un ardelean ai trebui să fie în capul Guvernului. I-am pus atunci întrebarea, dacă, în acel caz, pot conta pe colaborarea lui, mi-a răspuns că se va considera în serviciul comandat şi că, ministru ori chiar subsecretar de Stat, el îşi va face întotdeauna datoria.

Pe urma a venit ministrul* * * Belgiei, care-mi-a adus scrisoarea regelui său; l-am primit, de faţă fiind primul-ministru. Mulţumind pentru scrisoare, i-am spus că România este totdeauna fericită de a vedea eforturi. pentru menţinerea păcii şi, după ce voi fi studiat conţinutul scrisoni, cu Guvernul meu, voi da răspunsul ce.567, p. 123> meu*”. Observ totuşi că situaţiunea nu’ se pare a nu da prea multe speranţe şi că acelora din împrejurul nostru, cărora sunt rugat să le adresez chemarea, au, mai toţi, năzuinţe la teritoriul României şi deci situaţia specială de la noi este mult mai grea decât aceea a statelor nordice.

Pe urmă, a venit fimest. El e întotdeauna mânat de „extrema teamă a

Germaniei. A venit astăzi cu ideea că am trebui să facem un pact de neagresiune cu Germania, mărturisind că prin aceasta ar vedea o completă răsturnare a politicii noastre. Atât Călinescu, cât şi mine am respins această, idee, nefiind conformă cu scopul nostru final.

„Al doilea briliant”, a doua stea.

„Iniţial scrisese: *concluzie*, şters apoi.

„* Iniţial scrisese: *regele*, şters apoi.

* * * Iniţial scrisese: *comun*, şters apoi.

410 Carol II, însemnări zilnice

„Pe urmă am mai primit pe Feodorescu şi Ţenescu, pe care i-am interogat asupra organizâriji apărării antiaeriene. Am stat mult să mă

gândesc dacă această chestiune trebuie pusă, unii fiind de părere că ar avea aerul unei provocări, dar prima primejdie, în caz de agresiune, va fi uita aeriană şi nu <c.

568, p. 124> pot lua responsabilitatea să-mi las punctele vitale ale potenţialului de război neapărate. Din fericire, toate măsurile fuseseră luate.

Un lucru semnificativ, pe care mi i-a spus Călinescu, este că merge.

vorba că Urdăreanu ar lucra pentru un Guvern germanofil, tip Marghiloman.

Nu-mi vine a crede aşa ceva.

„Până spre seară, linişte, am avut cinematograf: „Capitaine Benoît", film de spionai, francez, bun, cu Jean Murot şi Mireille Bollin.

;... Seara, vin două ştiri care arată că lucrurile se precipită. Germanii au interzis survolul teritoriului lor, cu începere de mâne-dimineaţă şi că astă-seară s-au stins toate luminile în Londra.

Tot azi au venit două telegrame interesante, una de la Franasovici, care se arată foarte pesimist, şi alta, mult mai interesantă, de la Cruţescu, care da detalii asupra a ceea ce s-ar fi vorbit între Ciano şi Ribbentrop. Italianul ar fi atras atenţia colegului său german că convenţia militară între cele două state e pe

<c568, p. 125> o perioadă de pace de trei ani, înainte de a începe vreo acţiune.

Neamţul ar fi răspuns că aşa ceva era bun acuma trei luni, dar că astăzi situaţia s-a schimbat şi că numai poate fi vorba de acest răgaz... După instrucţiunile ce le-a luat, telefonic, de la Mussolini, a cerut să-l vadă pe Hitler, iar acesta, pe un ton şi mai imperativ, „et de haut de să grandeur" *, i-a dat acelaşi răspuns.

Şi mai semnificativ<a> este ştirea despre conversaţia Henderson – Hitler., Ambasadorul Marii Britanii i-a adus mesajul Guvernului său, prin care i-a atras atenţia că nu se va admite nicio atingere la statutul legal al Europei.

Führerul, pe un ton extrem de mândru şi înţepat, a răspuns că nu permite

Angliei să se amestece în chestiuni [pe] care nu-l privesc decât pe el.

Iată atmosfera de astă-seară, neagră, neagră, complet neagră, numai un miracol, care nu văd de unde va veni, va putea scăpa lumea

de o catastrofă fără seamăn.

<c. S69, p. 126> Joi, 24 august

Azi e ziua cea hotărâtoare. Mie mi se pare că se va întâmpla ceea ce nu mai e de împiedicat. Ce va ieşi de aci, cine ştie? O completă învălmăşeală, poate o desăvârşită răsturnare a lumii noastre, cine poate prevede<a>!

I La 12, Călinescu şi Gafencu. Nu ne-am schimbat punctul de vedere.

* „de la înălţimea funcţiei sale”.

— 1939 4 ti trebuie să evităm, pe cât se poate, ciocnirea. Azi de dimineaţă, Bardossy a prezentat o notă a Guvernului ungar, prin care protestă, cu un şir infinit de argumente mincinoase, împotriva aşa-ziselor măsuri militare, ce le-am luat la graniţă şi că, cu toată dorinţa lor de a se înţelege cu noi /vorbă să fie), se văd siliţi de a lua şi ei măsuri de ordin strict defensiv. Lor le-a intrat în cap, aşa pretind ei, că noi vom face un război preventiv, ocupând teritoriul până la Ti & a.

Gafencu i-a răspuns că e mirat de conţinutul notei, ce.569, p. 127> căci, din aprilie, nu s-a tăcut nicio mişcare de trupe şi că manevrele nu au loc pe graniţă, iar, pe de altă parte, ei sunt acei care nu vor să se înţeleagă cu noi şi ce ar fi dacă am face cu ei un pact de neagresiune. Am sărit asupra acestei propuneri şi azi, după-amiaz, li se va face q propunere fermă în această direcţiune.

Iată bilanţul dimineţii.

După-amiaz a<u> venit din Danzig ştiri, în trei forme deosebite;

I-a) Că Forster a declarat uniunea personală cu Germania, în persoana lui Hitler, el devenind astfel capul ambelor state.

2 ra) Că senatul din Danzig ar fi declarat că se desface de toate formele statueţu>lui internaţional al oraşului.

3-a) Că partidul naziest> din Danzig s-a unificat cu acel din Reich.

Din toate aceste ştiri, cea de a doua a fost cea mai gravă, iar ultima, cea mai anodină, oricum ar fi, ele au acelaşi substrat: tendinţa de unire cu Germarjia;

ce.570, p. 128> Mai vine o ştire asupra şedinţei Parlamentului britanic de azi. Pare-se că Chamberlain ar fi declarat, în finalul discursului său.

că situaţiunea este extrem de gravă, încât toate măsurile de precauţiune ce le-a luat sunt pe deplin justificate.

La 17 1/2, l-am văzut pe Cădere, care a venit, pentru câteva zile, ca să primească instrucţiuni. Nimica prea din cale afară interesant, afară de faptul ce4

ştiam, că atât Paul, cât şi Svetcovici au declarat, la anumite serbări din timpul dilţ urmă, că, dacă Iugoslavia va fi atacată, se va apăra şi di nu va permite nici. p încălcare a teritoriului său. Marcovici totuşi rămâne complet înfeudat Axei. Cât croaţii, pare-se că lucrurile merg bine şi în câteva zile vom putea vedea un aranjament împăciuitor. Ceva mai îngrijorător este flirtul sud-slav cu Bulgaria, în tot cazul, armata şi majoritatea opiniei publice este anti Axă.

Pe urmă, l-am văzut pe Stoica, care mi-a adus notele întâlnirii de 1»

Dolma-Bahce.

ce.570, p. 129> A mai venit astăzi o telegramă de la Tătărescu, către

Urdăreanu, în care se ocupă de politica internă, împingând, din nou, spre un

Guvern de concentrare naţională! De fapt nu mai vrea să stea la Paris, unde critică regimul, şi vrea să se întoarcă în ţară, ca să tragă sforile, nu-şi dă seama.

„În text: *Bagtche*.

4.12

Carol îl înseninări zilnice de ce presă proastă are aci.

La 19, îl văd pe Călinescu, pentru această chestiune s-a hotărât să i se telegrafieze ca să ceară agrementul pentru Franasovici, iar lui Franasovici să ceară agrementul pentru Grigorcea.

În momente ca acestea nu se poate admite un reprezentant diplomatic care să denigreze guvernul şi regimul.

Efectul propunerii noastre către Ungaria a fost bun. Moare, Thicrry şi

Stelzeră M par mulţumiţi. Bardossy a surâs.

Seara, un film toarte frumos: „Kentuky", colosal, cu Loretta Young şi un nou, dar masculin, Green.

Japonia pare a voi să-şi revizuiască politica.

Italia pare a face „bonne mine a mauvais jeu" *; am impresia că dacă nu va rupe Axa, cel puţin nu ce.57 l, p. 130> va intra în conflict de la început.

Cu toate prevederile negre, ziua s-a soldat fără catastrofă, e

atâta câştigat.

Vineri, 25 august

De dimineaţă, Călinescu şi Gafencu, cu proiectul de răspuns la scrisoarea regelui Belgiei. Nu mi-a plăcut şi mi s-a părut prea sec şi nerăspunzând la întrebările puse. Gafeencu> pricepuse că trebuie publicată şi că era mai mult un răspuns la apelul făcut. După explicaţii, a rămas <ca> să fie refăcut şi să mi se prezinte după-masă.

Răspunsul oficial de la unguri n-a venit, totuşi deputatul laburist

Henderson, care era zilele acestea în legătură cu ungurii, ne comunică că nu va fi acceptat, fiindcă nu vor să discute cât timp vom avea trupe concentrate pe

ce.570, p. 131> graniţă. O altă cauză ar fi că au refuzat să se angajeze cu germanii şi că li-e greu să se angajeze deci eu noi.

Este cam în ordinea normală a lucrurilor, dar eu tot aveam oareşicare speranţă că ar putea primi.

„Studiind, din nou, situaţia, vedem actualmente marea primejdie venind din sud, cu atât mai mult, cu cât suntem legaţi şi de înţelegerea Balcanică. Am pus să mi se facă un referat asupra acestei chestiuni, ca să o pot judeca în completă cunoştinţă de cauză.

După-masă l-am primit pe Gunfher5M, ministrul U.S.A., care ceruse să mă vadă. Nimic prea interesant, afară de atmosfera din ţara lui. Este o destul de mare luptă între intervenţionişti şi abstinenţi, dacă însă în cursul conflictului s-ar întâmpla din partea Germaniei unele fapte care ar impresiona în rău

— Sentimentalismul americanilor, desigur că U.S.A. ar interveni, Totuşi, fără a fi

* „haz de necaz”.

pesimist, „nu e totuşi optimist.

ce.572, p. I32> Pe urmă, vine Gafencu, pe care-l primesc împreună cu Urdăreanu, îmi aduce proiectul refăcut al răspunsului către Leopold, pe care-l aprob întocmai. S-a mai întâmplat un eveniment important şi împăciuitor. Preşedintele Roosevelt a trimis un apel regelui Italiei, rugându-l să facă un efori pentru pace, azi acest apel a fost trimis lui Hitler şi Moscicki.

Să vedem ce va da, cred că nu mult. Cu toate acestea, vasul de război german în vizită hi Danzig a fost primit cu toate onorurile de

poloni, tradiţia Marinei.

Se vorbeşte de conversaţii, dar pregătirile de război continuă intens.

Thieny a fost la Gafencu, ea să-l sondeze care este atitudinea noastră, el dorea să ştie dacă intrăm sau nu, cu toate că pricepe că nu e rostul untru de a o face chiar de la început. Gafencu, prins la strâmtoare, s-a descurcat destul de bine, fără a răspunde precis decât asupra declaraţiei noastre, că, dacă vom fi atacaţi, ne vom apăra prin orice <c. S72, p. 133> mijloace...

Situaţia e aşa de încurcată, că nu se poate şti nimica. Rămân la convingerea mea că germanii nu ne vor ataca, cu atât mai mult, încât au dat drumul, hi armamentul comandat.

Dilduia şi d-na Malaxa au luat frumoasa iniţiativă de a lucra şi pune să lucreze pentru soldaţi cămăşi, izmene, pulovere, mânicuţe, ciorapi etc.

Duduia e foarte entuziastă de lucrul început.

Discursul lui Chamberlain, de azi-seară, a fost foarte frumos, politicos şi energic, dar netăind punţile. Seara, cinema, un foarte frumos film american, cu Wallace Berry şi Miekey Roony: *Dezmoşteniţii spartei*.

Vremea a fost ideală, soare şi nu prea cald.

ce.573, p. 134> Sâmbătă, 26 august

De dimineaţă, Călinescu cu Gafencu îmi aduc răspunsul Ungariei, care, din păcate, este acel anunţat de Henderson. Desigur că mi-ar fi plăcut să fie altul şi scuza <pe> care depo dau concentrările noastre spre graniţele lor, n-o putem înlătura, dintr-o elementară măsură de prudenţă şi autoapărare. Scuza tot scuză rămâne, şi eu cred că de fapt nu vor să-şi angajeze viitorul; lăsând toate porţile deschise pentru specularea viitorului. În tot cazul, manevra noastră a arătat vădit că nu noi nu voim să ne înţelegem şi că greşeala, este din partea lor, respingând propunerea, fără nicio încercare, măcar fie a sta de vorbă.

Am hotărât că aceste fapte vor trebui aduseei la cunoştinţă publicului şi a celorlalte puteri, între care Vaticanul şi Belgia.

După-masă vine ştirea că şi Belgia ia intense măsuri militare, drept siguranţă.

Spre seară, Fabricius a fost la Gafencu, cu ce.573, p! 35> mai multe chestiuni:

1) Göring vrea să fie în ţară, pentru vânătoare, la 1 octombrie (sunt
414
Carol n, însemnări zilnice nemaipomeniţi aceşti oameni), dar doreşte, în înţelegere cu Ribbentrop, ca invitaţia mea să fie confirmată, în scris, prin Ministerul Afacerilor Străine. Am hotărât să se răspundă la aceasta că la noi protocolul împiedică amestecul
Ministerului îhir-o invitaţiune personală a Regelui şi deci această confirmare huse poate dă.
2) A rugat pe Gafencu să-i spuie unde-l va putea găsi mâne, pentru orice eventualitate! Aceasta mă îngrijoreşte, miroase a ceva urât.
.). 3) România nu trebuie să aibă nicio grijă pentru ea din pactul germano-rus, căci trebuie înţeles că Germania preferă ca atâţia nemţi să fie sub dominaţie română, mai bine decât sub cea sovietică.
„Văd ca Polonia a răspuns lui Roosevelt că acceptă propunerea sa.
rămâne încă să se vadă ce răspuns va da Hitler. Până acum, toate indicathmile simt că refuză propunerea.
ce.574, p. 136> Duminică, 27 august
Azi trebuia să fie ziua în care toată lumea aştepta o hotărâre, cu atât mai mult cu cât comemorarea de la Tannenberg a fost amânată din „cauze tehnice”, alias mişcări de trupe. Tensiunea a ajuns astăzi la extrem, din cauza conversaţiunilor anglo-franco-germane, care, toate, au avut un rezultat negativ. Pe la prânz, chiar Tilea telefonează lui Urdăreanu că nu prea vede speranţe, totuşi, până seara, din nou, se pare că orizontul s-a luminat şi că tot se mai stă de vorbă. Schimb de mesaje între Chamberlain şi Hitler. Henderson s-a întors, astă-seară, la Londra cu răspunsul Führerului, care n-are aerul de a fi satisfăcător. Se declară totuşi gata de a sta de vorbă, dar cere ca, prealabil, să fie consimţită cedarea nu numai a Danzigului, dar şi a [l] coridorului, şi unei zise a Sileziei (sic).
Pentru mâne se aşteaptă evenimente. Toată ce.574, p. 137> lumea e prezentă cu arma la picior, dacă mişcă unul, mişcă toţi.
t la prânz, am luat masa cu Duduia, cu Mihăiţă, Urdăreanu, Malaxa cu
Doamna. Pe urmă, poker, la mine
Duduia e în plin lucru cu lăudabila ei iniţiativă de a pregăti

echipament pentru armată, a format mai multe echipe de lucru. Ar voi să lucreze cu D-na Malaxa, dar ea vede altfel şi, mai ales, prin sacrificiu bănesc vrea să facă ceva.

Au mai venit ştiri importante:

1. În Iugoslavia s-a făcut o înţelegere cu croaţii, se schimbă Guvernul, tot Svetcovici îl va forma, tot cu Marcovici la Externe, dar vor intra mai mulţi croaţi, între care şi Macek.

, 2. Trupele britanice au început să debarce în Franţa. Se zice că şi

<în unele din colonii.

1939

415

ce.575, p. 138> Luni, 28 august

Tot zi de aşteptare, unii simt optimişti, alţii pesimişti, eu sunt dintre cei din urmă, nu văd cum anglo-francezii ar putea ceda cererilor lui Hitler, oricât de drepte ar fi ele, tară a periclita grav demnitatea şi poziţia lor în lume, şi, pe de altă parte, cu<m> o să cedeze Führerul, căci şi aci este în joc întreg prestigiul lui. Italia, acest mare punct de întrebare, pare din ce în ce că vrea să rămână în afară de conflict; pentru noi este un lucru esenţial, căci scade primejdiile şi cauzele unei eventuale intrări în acţiune.

Dimineaţa, l-am primit pe colonelul Gerstenberg, care spunea că are o misiune din partea lui Göring. Mesajul era, de astă dat<a>, adevărat, şi e grav, şi de fapt e lipsit de tact, satina fost o încercare de intimidare”.

El zice că, cu toată atitudinea noastră, la ei nu este, o completă încredere în intenţiunile” ce.575, p. 139> noastre şi deci ar fi bine să facem o declaraţie publică de neutralitate, cum au lâeut-o şi iugoslavii (verificând ulterior, am aflat că nu e adevărat). Această neutralitate mi-a lăsat să înţeleg că ar deveni chiar binevoitoare şi chiar complice. La început am tăcut, dar, cum a revenit de mai multe ori, pe această chestiune, i-am răspuns că atitudinea noastră este arhicunoscută, că noi n-avem niciun interes de a intra în luptă, neavând nimic de reclamat, şi că se menţin ferme declaraţiunile noastre că ne vom lupta, cu orice risc, dacă suntem atacaţi; ceea ce cere el este o luare de poziţie care este potrivnică cu neutralitatea de fapt.

Pe urmă, mi-a adăugat neghiobia că există în Germania credinţa că ei vor 11 lăsaţi singurt, faţă în faţă cu Polonia, şi că atunci

chestiunea va fi rapid lichidată, fii este la dispoziţie şi pentru orice aranjamente militare ulterioare

(!?). Singurul lucra bun e că ne-a asigurat că materialul ne va fi livrat mai departe şi că, pentru toate acestea, ce.576, p. 140> el rămâne aci un fel de agent de legal ură. Pe urmă, am primit pe Călinescu şi Gafencu, cărora le-am reprodus Conversaţia avută; au rămas destul de impresionaţi.

Ungurii, după refuzul proiectului oferit de noi, ne-au propus un pact minoritar, care, se înţelege, că nu-l putem primi, dar răspunsul nostru îl vom tărăgăni, spre a evita o rupere a punţilor. Bardossy rugase ca să nu mai vorbim în presă despre propunerea lor şi refuzul nostru, căci el tot mai are speranţe că se va putea obţine ceva; totuşi unul din ziarele lor (fie el chiar de opoziţie) ne atacă astăzi violent pe această temă. Indignat, am dat ordin lui Gafencu să se arate, faţă de ministrul ungar, extrem de supărat de această lipsă de loialitate.

S-a mai ridicat, din partea polonezilor chestiunea trecerii materialului de războiu' pe teritoriul nostru. Conform cu tratatul nostru cu eis9 Ssuntem ţinuţi s-o facem, deci am răspuns afirmativ.

— Iniţial scrisese: *atitudine*, şters apoi.

După masă am primit pe Baroneasa de Hoven 596, o rusoaică protejată de Elizabeta, care scrie ce.576, p. 141> o carte asupra mea. A ţinut să stea de vorbă cu mine şi să-mi ceară anumite detalii. I-am dat cât mi-a fost cu putinţă şi ce mi-a trecut momentan prin gând, poate că, dacă pune aceste lucruri cu tact, multe vor fi puse la punct pentixi marele meu bine.

S-a publicat astăzi. schimbul de scrisori dintre D\ladier şi Hitler, sunt bune şi rezonabile în fond, mai ales aceea a Führerului, dar nu ajută la nimic la rezolvarea crizei, nu materializează decât că fiecare rămâne pe poziţia lui.

Henderson din nou face drumul dus şi întors între Berlin şi Londra, ducând mesagii între şefii de Guvern, se aşteaptă din nou pe mâne ceva pozitiv.

Fabricius a fost la Urdăreanu cu cererea să se dea vagoane pentru transportul produselor petrolifere cumpărate de la noi. Sunt de părere ca în anumite condiţii să se răspunză afirmativ, cu atât mai mult, că am dat acelaşi răspuns cererilor poloneze.

Iată acte de neutralitate adevărată.

ce.577, p... (42> Seara, un foarte prost film american. *Teroare fu Ilong*

Kong.

Am primit o telegramă de vii mulţumiri din partea lui Franasovici pentru numirea lui la Paris. Şi Tătărescu mi-a mulţumit (!?!)

Marţi, 29 august

Suntem din nou în expectativă, abia după-masă se va putea şti ceva mai pozitiv, parlamentul englezesc fiind din nou convocat pentru atunci şi răspunsul lui Hitler fiind aşteptat înaintea acestei convocări.

Dimineaţa am primit pe domnii ambasadori din Grecia şi Polonia.

Radu Djuvara povesteşte că mai interesaut<a> <ei hotărârea lui Metaxaese, identică cu a noastră, de a nu se amesteca în război, <în afară de cazul în care va fi atacat. Vorbeşte cu mare admiraţie de ceea ce s-a făcut acolo şi de eforturile lui Georgie pentru Armată.

Grigqrcea n-a lacul decât să se prezinte de ce.577, p. 143> plecare şi atâta tot.

Pe urina, Călinescu, cu unele chestiuni mărunte. A făcut azi-dimineaţă o inspecţie la organizarea A.C.A. a Bucureştilor, care i-a iacul impresia de a fi bună, afară de un sector care trebuie încă întărit...

Pe urmă, am discutat chestiunea vagoanelor de petrol pentru Germania;

după hotărârea mea de aseară, am decis că se vor da, cu un anumit plafon.

În continuarea idee în discutate ieri, de alrimete <pe> cineva oficios în Germania, ca să stea de vorbă cu Göring şi să explice anumite atitudini ale noastre, plecasem de la numele lui Vâleovici, pe urmă ne-am gândit; „

Tzigara-Sanuircaş şi ne-am oprit asupra lui Vaida.

1939

417

Discuţia, se înţelege că a decurs şi asupra situaţiunii generale – s-a pus problema unei eventuale retrageri a polonezilor la noi, fiind neutri, se înţelege că vor trebui să fie dezarmaţi. Urdăreanu, tragicul, pune problema dacă nu vor primi, ori dacă depunând armele ce.578, p.

144> la noi, germanii ne-ar cere să livrăm acest armament. Nu cred în primul caz şi, în tot cazul, vom vedea atunci, iar în al doilea <caz>, vom refuza, pur şi simplu, oricare ar fi consecinţele.

Pe urmă, am trecut în revistă posibilitatea unei conferinţe, de fapt, cea mai proastă alternativă pentru noi, căci s-ar încerca să se croiască, în acest caz, o nouă hartă a Furopci şi atunci, fatalmente, am fi ciupiţi. Călinescu vede aceasta ca o fatalitate, la care trebuim să ne pregătim, oricare, ar fi soluţia, mai ales în ce priveşte Bulgaria. SJIMT, din nou, zvonuri despre eventualitatea unei conferinţe şi se zice că s-ar alege ca arbitru regele Belgiei. Vaticanul însă se arată pesimist, crezând totuşi că Italia nu va intra în luptă, cel puţin la început;

văd aci, în mare parte, şi influenţa Papii asupra unei ţări cu puternice legături eu biserica catolică.

O telegramă foarte curioasa a venit de la ce.578, p. 145> Stoica, din

Ankara: ambasadorul URSS, cu tot pactul de neagresiune cu Germania, vorbind cu Săracioglu, nu vede incompatibilitatea de a face un pact defensiv cu

Turcia şi chiar cu anglo-francezii. E un Merii uluitor şi care arată complet mentalitatea acestor bandiţi semib arbari.

Telegramele mai anunţă că s-au suspendat* mai toate legăturile feroviare şi aeriene şi că graniţele sunt aproape închise. La 20, mi se telefonează că Gafeneu se opune la trimiterea lui Vaida la Berlin şi propune pe

Comnen, ceea ce e imposibil.

În decursul după-amiezii n-au venit ştiri deloc, un mutism absolut, e adevărat că tocmai are loc şedinţa Camerei Comunelor, care probabil că va da ceva. Eu mai am impresia că o mare frână la începerea unei acţiuni e U.S.A.

Nimeni nu vrea să ia răspunderea de a fi agresor, ca să nu indispuie opinia publică americană, care-i condusă de un mare sentimentalism în această chestiune. Nimeni nu vrea să-şi handicapeze ce.579, p. 146> astfel viitorul! şi aceasta îndeosebi la anglo-lrancezi. Pe de altă parte, Germania nu poate amâna prea mult ca să poată avea succesul scontat în Polonia, nu poate risca să intre în iarnă fără operaţiuni decisive.

Noaptea vin ştiri contradictoare asupra răspunsului lui Hitler, care a sosit astă-seară târziu la Londra. Unele ştiri dau că ar fi un refuz,

pur şi simplu, alţii că ar fi gata să stea de vorbă.

Şedinţa Parlamentului englez a fost fără senzaţie, declarând solemn

— Iniţial scrisese: *închis*, şters apoi.

4 i: $ Carol II, înseninări zilnice hotărârea de a-şi ţine toate angajamentele; totuşi, Chamberlain lasă o poartă deschisă pentru viitoare tratative.

Discutând din nou situaţia cu Duduia şi Urdăreanu, am venit la foarte trista concluzie că interesul nostru este ca războiul să izbucnească, bineînţeles, iară a ne antrena pe noi. Soluţia cea mai proastă este o conferinţă internaţională, la care n-am avea decât să pierdem.

Mă măi gândesc la raţionamentul acelora ce.579, p. 147> care zic că noi n-averh ce câştiga printr-un războiu'; mai e o posibilitate pe care o uită ei, că intrarea noastră în acţiune alăturea de învingători poate fi o garanţie a integrităţii noastre, altminterea poate însemna amputări teritoriale. Bineînţeles, aceste gânduri titt le-am încredinţat decât acestor file.

y: „Pentru delegatul de trimis la Berlin, în urma opoziţiei lui Gafencu asupra persoanei lui Vaida, m-am gândit la Micescu. Călinescu se declară de acord. Seara, un vechi, dar foarte bun film american.

Miercuri, 30 august

— Dimineaţa, ştirile din gazetă sunt mai bune pentru lume, se arată zorile unei conferinţe şi se zice că s-ar propune arbitrajul regelui Leopold şi al reginei

Wilhelmina. Mai târziu, această ce.580, p. 148> din urmă ştire se aanfirmă oficial.

Altfel, ştirile oficiale nu aduc nicio clarificare; în Germania, pare-se că opoziţia opiniei publice este destul de manifestă; în Franţa, Marele Stat

Major împinge la rezolvarea* problemelor cât mai neîntârziat prin arme.

Îde<e>a unei strângeri a rândurilor înţelegerii Balcanice îşi face drumul chiar şi la iugoslavi. Italia tot şovăitoare. Ţările Nordice iau măsuri de neutralitate strictă, cari pot fi dezagreabile pentru Germania. URSS nu se grăbeşte de a ratifica pactul de neagresiune cu Germania, cu toate că a întrunit Sovietul

Suprem; dar, după unele informaţii, aşteaptă rezolvarea

chestiunii Danzigului.

Aceasta ar explica poate şi atitudinea ambasadorului de la Ankara.

„Hoare s-a prezentat, de dimineaţă, lui Călinescu, comunicându-i că:

1) Marea Britanie a făcut reproşuri Budapestei asupra refuzului de a

Jiu fi primit propunerea noastră a pactului de neagresiune, aceasta dând de gândit că, cu toată asigurarea dată Angliei, ce.580, p. 149> de neutralitate, ei tot se gândesc să facă jocul Germaniei. Cât despre contrapropunerea lor, a paltului minoritar, ea este neefectivă. Ar fi putut obţine, mult mai uşor, bune condiţiuni pentru minoritari, prin iscălirea pactului propus de noi. Ungurii au răspuns printr-o lungă pologhie, în care, lucru însemnat, la sfârşit, au reînnoit asigurarea lor că nu vor ataca România.

„Iniţial scrisese: *război*, şters apoi.

1939 419

2) Răspunsul lui Chamberlain către Hitler a fost foarte ferm, atrăgându-i atenţia că, în caz de război! să nu-şi facă iluzii, căci va fi bătut.

La ora 16, primim ştirea că Polonia a decretat mobilizarea generală.

Se repetă parcă scenele din 1914.

Din Londra, mutism absolut până seara, când vine de la Tilea 6

telegramă, tot în genul celor din trecut, dar care restrânge încă. posibilităţile de împăcare.

După reflecţie, Călinescu nu e de părere să se trimeaţă Micescu la

Berlin, căci îl consideră prea gură spartă, propune pe Gigârt*u* să care.

<c. S81, p. 150> de altfel, arc treabă acolo. Îmi dau consimţământul.

Seara, după masă, lungi discuţii gospodăreşti. Încă o zi trecută fără clarificarea situaţiei.

Joi, 31 august în decursul nopţii nu s-a întâmplat nimic. Londra continuă de a fi mut<a>. Mi se pare că e semn rău.

La 12, Călinescu şi Gafencu, care vin, împreună cu Gigârtu, ca să i se dea ultimele indicaţiuni generale. El are, mai ales, o misiune

informativă, să vază ce legături au nemţii cu URSS. Pe urmă, să explice, mai ales în cercurile lui Göring, dare este atitudinea noastră. Noi ne ţinem la declaraţi<i>le noastre:

nu vom ataca, dacă nu suntem noi atacaţi, o declaraţie formală de neutralitate este dăunătoare, căci are aerul de a lua ce.581, p. 151> parte indirectă la ceartă.

Noi avem o convenţie cu ei şi ace<e>a o vom respecta. O probă a bunelor noastre intenţiuni este propunerea <pe> care am făcut-o Ungariei şi care arată clar că nu avem intenţia de a ataca în acea direcţie.

Totuşi sunt, azi de dimineaţă, simptome dezagreabile pentru noi, şi cari le pun în legătură cu opinia mea de astă-primăvară, că ne va fi greu să păstrăm neutralitatea:

1) Fabricius a atras atenţia că s-au debarcat la Constanţa lăzi cu bombe incendiare pentru Polonia şi că tranzitarea lor ar face o impresie dezagreabilă la Berlin. Se va răspunde că, întâiu de toate, nu e războiu' încă şi că, pe de altă parte, convenţi<i>le internaţionale privitoare la neutri autoriză aceste transporturi.

2) Hoare a atras, la rândul lui, atenţia asupra penibilei impresii care o va face ide<e>ci că oraşele engleze vor putea fi bombardate de avioane cu benzină românească, I s-a răspuns cam în acelaşi fel.

Au mai venit două ştiri, una amuzantă, ce.582, p. 152> iar alta gravă.

Ambele, nu Oficiale:

1) Că aliaţii ar fi dispuşi, spre a cumpăra pe italieni, să le cedeze o parte din fostele colonii germane;

2) Că mâne Gauleiterul FOrster va proclama, mâne dimineaţă, unirea

420.

— Carol II, însemnări zilnice

Danzigului cu Germania. Dacă Polonia atacă, se vor apăra, dacă nu, vor sta de vorbă (sursă germană).

Tot azi-dimineaţă s-a anunţat că în Germania s-a decretat mobilizarea generală. Toate acestea sunt semne rele. Toată după-masa n-au fost ştiri, aşa încât seara am avut cinema: „Enfantese des troupe. Ceux de demain”, un bun film francez.

Seara, târziu, au venit ştiri că germanii ar fi propus un aranjament compus din 16 puncte, între care, cele mai importante

glăsuiau: Cedarea imediată a Danzigului: plebiscit în Coridor, în decursul a 12 luni, sub control internaţional;

dacă rezultatul va fi favorabil Poloniei; atunci să se acorde Germaniei o autostradă şi o cale ferată” extfa-teritorială pentru legătură între Germania ce.582, p. 153> şi

Danzig; dacă rezultai dl e pentru Germania, acelaşi lucru se va acorda Poloniei, pentru legătura cu Gdynia, care rămâne poloneză. În sfârşit, un aranjament minoritar germano-polonez. Aceste propuneri nu par rezonabile, deşi punctul

Danzig este complet împotriva celor stabilite până aci.

Totuşi, ele formează, o bază posibilă de discuţie care dă frumoase perspective de pace. Cred a vedea în aceasta mâna lui Mussolini, care face toate eforturile spre a calma pe prietenul său de Axă.

Alt fapt important: contrar celor ce se aşteptau, URSS a ratificat astăzi pactul cu Germania.

I

Vineri, 1 septembrie

Alea jacta est. Azi de dimineaţă s-a produs, evenimentul aşteptat.

Germanii au atacat pe polonezi. Iată ce s-a întâmplat. Întâiu, actul al doilea de la Danzig. După cum de ce.583, p. 154> anunţase ieri din sursă germană, azi-dimineaţă Gauleiterul Forster a anunţat că Senatul din Danzig a votat unirea dintre Danzig şi Reich. Trupele germane au trecu* graniţa poloneză în

Coridor, din Prusia Orientală în Poznania şi în Silezia. Avioanele germane au bombardat, tară prea mari pagube, Gdynia şi mai multe oraşe poloneze.

Tot dimineaţa, Reichstagul a fost convocat, în care Hitler a ţinut un discurs violent, în care a atacat pe polonezi şi a menajat pe anglo-francezi.

Pare-se că a fost o şedinţă penibilă, în care răgea ca un dement şi făcea impresia că şi-a pierdut minţile.

Abia în decursul zilei am avut explicaţi<i>le despre ce s-a petrecut.

Henderson a fost, azi-seară, la Ribbentrop, care i-a citit, foarte repede, punctele germane, refuzând să le citească sau să lase să ia o copie, cerând, în acelaşi timp, ca Polonia să dea cât mai neîntârziat

răspuns.

Pe urmă a fost Lipski598 la el şi i s-a cerut să arate <dep>linele puteri, spre a iscăli cele propuse ce.583, p. 155> de nemţi; neavându-l<ei, fără nicio explicaţie a fost concediat. Occidentul mişcă greu, totuşi Franţa a decretat

1939

421

mobilizarea generală şi Anglia a dat un ultimatum Germaniei, să-şi retragă trupele de pe teritoriul polonez „altfel îşi va îndeplini întocmai angajamentele.

Dimineaţa, l-am avut pe Mitiţă, care mă pune în curent cu situaţiunea bugetară şi financiară; ea este încă bună, dar ne putem aştepta şi la momente grele, va trebui exploatat, la extrem, situaţia noastră de neutri şi vom trebui să vindem produsele noastre pe valută forte.

Pe urmă, Tătărescu, care, se înţelege, mi-a vorbit de ideei a lui, a unei concentrări naţionale, a tuturor împrejurul meu, pentru aceste momente grele; zice că nu vorbeşte de schimbarea Guvernului, sau nici de acea a regimului, dar trebuie o forţă a maselor, căci F.R.N. nu e viu (în acest punct, din nenorocire are dreptate). Pe urmă, mi-a vorbit de situaţia generală, el tot crede, că cu toate bombardamentele de la Katowice59 şi Cracovia, <Ci584, p.

156> că totul se va sfârşi fără extinderea războiului, într-o conferinţă la masa verde, unde vede şi el, pentru noi, cea mai mare primejdie. Pe urmă a vorbit de un punct foarte delicat, petrolul. Pare-se că Leger l-a atacat pe acest punct, Aci mi-a fost totdeauna teamă în chestiunea neutralităţii noastre. Francezii consideră livrarea petrolului nostru către germani ca aproape un act de agresiune. Din fericire însă avem o contravaloare, livrarea materialului de războiu' pentru Polonia. S-a şi prezentat cazul azi-dimineaţă. Hoare a cerut-o, pentru unele materiale cari vor trebui să fie aduse de un avion englezesc.

Aceasta trebuie să fie cele (sic) de cari a vorbit alaltăieri Fabricius. Germanii au un serviciu de spionaj formidabil.

După-masă vine ştirea că Varşovia a fost bombardată, de trei ori, astăzi, fără prea mare pagubă, dar şi fără o reacţiune prea vădită a aviaţiei poloneze.

După-masă, din nou Gălinescu, pentru hotărârea definitivă a

secretarilor F.R.N. şi spre <c584, p. 157> a-l scutura, întrucâtva, ca să înceapă organizarea acestuia. A fost o lungă discuţie. Seara, am. ascultat mult la-radio noianul de minciuni.

Bilanţul zilei, afară de bombardamentele mai sus amintite, operaţiuni minore, germanii au înaintat puţin pe teritoriul polonez.

Ceea ce e mai important este declaraţia Italiei, că nu participă, momentan, la un război în care nu e interesat<a> direct. Comandanţie în de armate au fost numiţi, la ei, Mareşalul Graziani600 şi Principele de Piemonte, ambii antigerrnant.

Pare-se că e adevărat că Grandi a fost la Londra şi astă-seară Tilea telegrafiază că sunt bune speranţe de înţelegere cu Italia.

Ultima ştire care a venit a fost transmisiunea, prin ambasada franceză, către Varşovia, a unei propuneri de conferinţă în cinci: Italia, Franţa, Anglia.

Germania şi Poldnia. Foarte caracteristic este în aceasta că URSS a fost lăsată în afară.

Polonia a refuzat propunerea, care, de altfel, mă aştept să fie refixzat<a>

şi de Germania din ce.585, p. 158> cauza noilor legături cu Sovietele.

Sâmbătă, 2 septembrie

Ziua Duduiei. Să-mi trăiască, să fie mulţumită şi, ceea ce rog pe

Dumnezeu să-i dea, înainte de toate, e sănătate.

Prea puţină atmosferă de sărbătoare, ca să putem să ne bucurăm mult.

De dimineaţă vine ştirea că şi Franţa s-a asociat Marii Britanii în ultimatumul 600 bis trimis Germaniee în ea până mâne, ora 11, să înceteze ostilităţile şi să părăsească teritoriul polonez şi Danzigul. N-am nicio iluzie asupra rezultatului, am chiar impresia că acei care l-au trimis nici nu vor să aibă vreun succes, căci sunt hotărâţi de a începe lupta prin arme, spre a curma odată cu aceste metode ale lui Hitler. După ce.585, p. 159> informaţiunile ce le avehvâri Anglia, opinia publică împinge Guvernul la această clarificare, iar în Franţa e mai mult Guvernul, în ambele părţi însă elementele militare cred în absoluta necesitate a ei.

La 12 1/2, a venit la mine Călinescu cu Ţenescu. Sunt îngrijoraţi

de măsurile militare luate de Ungaria şi cred deci în nevoia de a întări, cu vreo două contingente, efectivele trupelor concentrate pentru manevre, atât la vest, cât şi la sud; am aprobat măsura.

Ostilităţile în Polonia îşi urmează cursul şi, după noua formula adoptată în comunicatele germane, trupele lor şi-au îndeplinit programul.

Bombardamentele oraşelor continuă. Coridorul pare a fi complet ocupat, afară de unele unităţi cari se bat în regiunea Gdynia.

Rezistenţa poloneză mi se pare slabă şi activitatea aeronauticii e inexistentă, cu toate că ei comunică că ar fi doborât vreo 36 de avioane, ei pierzând numai 12. Pe de altă parte, tot polonezii comunică că ar fi ce.586, p.

160 i> capturat 100 de care de asalt.

O altă ştire care dă de gândit, dacă este exactă, că pe lângă Molotov se mai duce la Berlin o delegaţie sovietică militară, poate că e spre a discuta unele chestiuni de reaprovizionare.

Acţiunea anglo-franceză mi se pare tot mânată de ideea de a arăta

U. Şi A. că au tăcut toate efoiturile pentru pace, iată de ce întârzie până mâne de a intra în acţiune.

Seara, la masă, şampanie, ca s-o serbăm pe Duduia, iar pe urmă ciherha: „Little princess", cu Shirley Temple.

Duminică, 3 septembrie

O zi de tensiune nervoasă nemaipomenită. Până la orele 11, germanii h-au răspuns la ultimatumul anglo-francez, aşa încât ambasadorii respectivi au

— [1939 423

comunicat Reichului, la ora 11 1/4, că ţările lor se găsesc în stare de război.

De acuma trebuie aşteptat<a> acţiunea, care, după ştirile ce le avem, va începe astă-seară la orele 17.

Dimineaţa aştept ştiri cari nu sosesc. La amiaz, prânzim ia Duduia, cil

Mihăiţă, Ernest şi Stavăr. Am astfel ocazia de a vedea începutul lucrărilor pentru soldaţi; are lucrate lucruri foarte frumoase şi, din fericire, este foarte entuziasmată pentru opera întreprinsă, ceea ce, în aceste momente de tensiunfe extraordinară, o întăreşte şi ca nervi şi că sănătate".

Ştiri vin, la început, indiferente, încerc să-l aud pe Bettie vorbind la radio, dar sunt aşa de mulţi paraziţi, încât nu se pricepe nimic. Duduia1 caută, în zadar, la radio, ştiri şi asta o enervează pe ea şi pe noi toţi. /; >.

Ofensiva în Polonia continuă îndeosebi în Silezia, ceea ce pentru noi este foarte regretabil, ce.587, p. 162> căci riscă să ne taie de ei şi, pentru viitor, poate fi foarte primejdios. Anglo-francezii nu mişcă. Totuşi vine seara ştirea că marele vapor german „Bremţn” a fost capturat de marina britanică. Spre seară, pe când suntem la masă, vin ştiri foarte îngrijorătoare din Ungaria.

1. Că mobilizarea armatei lor continuă şi că au început mişcări de trupe înspre graniţa noastră.

2. Că germanii ar fi cerut liberă trecere a Corpului 5 Armată* aşa încât să poată să atace în direcţia Lwów-Tarnopol.

Mă hotărăsc să chem o consfătuire, care are loc la ora 1 noatoteaj

Călinescu, Gafencu, Teodorescu, Ţenescu şi Urdăreanu: Ştirile asupjra mişcărilor de trape ungare continuă, iar cea de a doua rămâne purirtforitiaţie neverificată. Hotărâm deci: – 1. Să se completeze pe frontiera de vest efectivele până la cele de mobilizare, chemând şi serviciu<i>le. Pe frontul de sud, o <c587, J».163> întărire a efectivelor. Divizi<i>le de rezervă vor fi chemate ca să fie puse fel mână:

2. Să se întreprinză o acţiune diplomatică de protest la Berlin şi la

Budapesta, arătând, din nou, că n-avem nicio intenţiune ofensivă.

Văd pe Călinescu din ce în ce mai prudent faţă de aliaţi. L-o fi lucrat

Ernest.

Luni, 4 septembrie

Ştiri de pe frontul occidental lipsesc cu desăvârşire. Astă-noapte; nu s-a produs nicio acţiune. De ce? Mă aşteptam* măcar la una a aviaţiei. Singura ştire e că un vas englezesc mergând înspre Canada a fost torpilat de germani*01.

Avea la bord vreo 1.400 de americani cari *se* întorceau spre casă...

Sunt zvonuri că ruşii s-ar fi înţeles, mai ce.588, p. 164> mult decât se

— Urmează un rând şi jumătate şterse.

424

Carol II. Însemnări zilnice credea, cu germanii şi că italienii ar rămâne liniştiţi, dacă nu se mişcă nimica în părţile noastre ale Europei.

La 12 1/2, Călinescu îmi aduce la cunoştinţă că s-au şi dat ordinele pentru cele hotărâte azi-seară. Fabricius a fost la el şi i-a pus întrebarea că, ce va face, dacă aliaţii vor trimite trupe spre Polonia, că a fost informat că un grup de ofiţeri englezi a şi trecut. i-a răspuns că legile neutralităţii autoriză tranzitul în ceea ce priveşte materialul şi persoane izolate, în civil şi fără arme.

O ştire interesantă, Italia a deschis frontiera înspre Franţa.

Călinescu îmi mai vorbeşte de necesitatea de a face o declaraţie, în care să se precizeze atitudinea noastră. Sunt de acord ca să se facă ceva, dar

Iară a îi una pozitivă de neutralitate, spre a nu periclita viitorul şi a nu ne strica cu prietenii. Dezvoltând o idee ce o expusesem zilele trecute, sunt de părere că, dacă vom trebui să facem ceva mai ce.588, p, 165> pozitiv, nu trebuie să o facem izolat, ci în legătură cu înţelegerea Balcanică, să formăm un grup care să-şi fixeze o atitudine comună şi care, când vojr veni discuţi<i>le la masa verde, să acţioneze împreună eu un scop comun şi zicând toţi acelaşi cuvânt.

Toată după-masa n-au fost ştiri. Seara, din cele ce s-a putut constata, iată care este situaţia: germanii continuă a înainta normal în Polonia, bombardamentele de avioane continuă regulat, îndeosebi asupra Varşoviei, deci şi război de nervi. Englezii au făcut prostia de a trece pe deasupra teritoriului olandez cu avioanele, spre a arunca manifeste. Pe frontul

Occidental, o completă inacţiune, eu cred că concentrarea forţelor nu este încă terminată, o o greşeală dacă se aşteptau la acţiune şi, pentru moment, o păţesc polonezii.

În publicul nostru este enervare. Seara, un frumos film francez:

Rappel imediat, cu Strohei*m* m şi Mireille Bolin.

* /

ce.589, p. 166> Marţi, 5 septembrie

De pe frontul occidental a venit ştirea că englezii au bombardat

Wilhelmshaven şi Cazhaven, au avut pierderi serioase, 5 avioane din 12; în afară de aceasta, nicio mişcare, decât o slabă luare de contact. Azi de dimineaţă s-a publicat un comunicat al Consiliului de

Miniştri, cari arată că vom continua cu aceeaşi politică, că România este adânc pacifică şi doreşte să încheie pacte de neagresiune cu vecinii.

Dimineaţa l-am primit pe generalul Mihail, cu ordinea de bătaie de războiu' a marilor comandamente; l-am aprobat. Nu este ceea ce trebuie, dar este cel mai bun ce. poate fi alcătuit în circumstanţele actuale.

După-masă, a venit Puiu la mine, să-mi raporteze că în oraş este1 o teribilă agitaţiune pe chestia comunicatului, lumea îl interpretează pe dos.

având credinţa că aceasta, legată cu adaosul de concentrare, înseamnă

BHfii

1939

ce.589, p. 167> război. E o nevroză nemaipomenită.

Îl chem pe Călinescu şi am o îndelungată discuţiune, la care asistă şi

Urdăreanu. Se pune problema neutralităţii noastre şi a declaraţiei ce trebuie făcută în această direcţie. Noi, mai ales că avem teamă de un eventual atac german, nu putem face o astfel de declaraţie, căci ne-ar tăia punţile cu aliaţii, şi îndeosebi cu turcii: lot aci este primejdia înţelegerii propuse de mine şi care ar putea provoca o rupere a Ententei Balcanice. În această situaţie, noi am fi în aer şi n-am mai putea conta pe nici un sprijin. Am găsit o formulă, că

România, în situaţia actuală, va aplica, cu stricteţă, în dorinţa ei de pace, stipulaţiunile Convenţiunii de la tlaga603, asupra îndatoririlor ţărilor neutre, şi aceasta după o întrunire a consilierilor regali, care va avea loc mâne după-amiaz. A fost o discuţiune penibilă, fiecare apărând energic punctul său de vedere. Ernest, tot cu teama lui de nemţi.

ce.590, p. 168> Veştile continuă să fie proaste din Polonia, unde presiunea germană continuă să fie puternică, cu toate incursiunile Cavaleriei polone în Prusia Orientală. Re frontul occidental, linişte. Ceva activitate aeronautică şi maritimă, fără prea mare importanţă.

Azi de dimineaţă a fost un cutremur la ora 8, care s-a simţit destul de puternic, a fost de forţa 4.

Miercuri, 6 septembrie

Dimineaţa, cu Duduia, am început să aranjăm în depozit parte

din lucrurile care vrea să le adune pentru Armată, am început să aşezăm ciorăpăria.

Dorinţa ei este de a strânge mic echipament pentru o divizie. Lucrează cu o energie şi o voinţă, cu atât mai remarcabilă, cu cât nu se simte deloc bine.

La 12 3/4, a venit, o clipă, Mitiţă, să-mi prezinte un decret privitor la stocul B.N.R., care ne va permite să facem faţă la circumstanţe. Piaţa şi, în general, toată economia noastră ce.590, p. 169> se resimt destul de puternic de pe unna situaţiee în mondiale şi a stării de nevroză isterică a unor cercuri de la noi. Am impresia că propaganda’. germană lucrează foarte intens.

Am avut o explicaţie asupra neactivităţii aparente de pe frontul occidental: pare-se că aliaţii ar. voi să atace prin Luxemburg.

La 15 1/2, Călinescu şi Gafencu, pentru a pune la punct comunicatul care va trebui dat după întrunirea cu consilierie în regali: Azi de dimineaţă.

Labricius a fost la Afacerile Străine cerând, în mod politicos, e adevărat, să ne clarificăm situaţia: aceasta a provocat un incident între Urdăreanu şi Călinescu, acesta din urmă acu/, îndul că ar fi înştiinţat pe neamţ despre Consiliul de după-masă. A fost o lipsă de tact din partea lui. Din Roma a venit o telegramă îngrijorătoare, în care Zamfirescu ne informează că, din nou, Italia ar putea fi nesigură. Călinescu mi-a arătat copia după instrucţiunide> trimise de Soviete, prin care se precizează politica lor viitoare în legătură cu <c. 591, p. 170>

Cominternul. Din ele reiese că pactul făcut cu Germania a fost ca să arunce pe cel mai mare duşman al lor în război, că n-au nicio intenţiune de a lu’<a> ei parte, aşteptând slăbirea tuturor puterilor burgheze, ca la sfârşitul conflictului să poată impune revoluţia comunistă mondială. Această ştire este semnificativă

şi îndeosebi gravă, trebuie să ne facem să ne gândim serios la viitor <şi să păstrăm cât mai multe forţe intacte pentru marea răfuială de apoi.

La 16, Consiliu: Călinescu, Văitoianu, Vaida, Mironescu, Iorga, dr.

Angelescu, Tătărescu, Argetoianu, Ballif, Gafencu şi Urdăreanu, ca secretar.

Discuţie decentă, după expunerea situaţiei de către Gafeencu>, fiecare şi-a spus cuvântul. Toţi, cu o unanimitate impresionantă, s-au pronunţat pentru neutralitate, fiecare cu o nuanţă personală, Iorga, găsesc că e acela care a fost cel mai bine, zicând că nu trebuie să ne înclinăm în faţa unor presiuni, mai ales germane, dar trebuie astăzi să face<m> o politică ce.591.p. 171> care nu ne place, dar este în interesul ţării. Argetoianu a adăugat că primejdia cea mai mare tot Rusia rămâne şi că, după terminarea conflictului, de acolo trebuie să ne aşteptăm la cea mai mare primejdie. Toţi, fără nicio nuanţă, au aprobat politica care s-a dus până azi şi toţi au fost de părere că interesul nostru este înfrângerea Germaniei. Ceva mai lungi discuţii au fost asupra redactării comunicatului, care sună astfel: „Casa M.S. Regelui, ministrul Casei Regale face cunoscut:

1. Mafestatea Sa Regele, convocând Consilierii Regali, şedinţa a avut loc astăzi 6 septembrie, ora 16, la Palatul Cotroceni.

2. După expunerea preşedintelui Consiliului de Miniştri, ministru al

Apărării Naţionale şi a ministrului Afacerilor Străine apra politicii externe a Guvernului faţă de evenimentele internaţionale în curs, Consiliul, în unanimitate, a aprobat acţiunea diplomatică urmată şi măsurile militare luate pentru apărarea fruntariilor.

3. Consiliul, în unanimitate, a hotărât observarea strictă a regulilor neutralităţii stabilite prin convenţiunile internaţionale faţă de beligeranţii din actualul conflict.

4. Au luat parte domnii: Armand Călinescu, preşedintele Consiliului de Miniştri; general Arihur Văitoianu, Consilier Regal; dr. Al. Vaida-Voevod.

Consilia-Regal; Gh. Gh. Mironescu, Consilier Regal; prof. N. Iorga. Consilier

Regal; dr. C. Angelescu, Consilier Regal; Gh. Tătărescu, Consilier Regal; C.

Argetoianu, Consilier Regal; general Adj, II Ballif, Consilier Regal; Gr. Gafencu, ministru al Afacerilor Străine, Bucureşti, 6 septembrie 1939”.

ce, 592, p. 172> Bine că s-a sfârşit cu această chestiune, căci nervii

Textul comunicatului este decupat din ziar şi lipit pe lila de caiet.

mei nu mai suportau ciorovăiceli>le zilnice asupra acestei chestiuni. Aşa cu<m> este redactat, scăpăm cu faţa curată şi nu angajăm viitorul.

— Seara, vine ştirea că Cracovia a fost ocupată de nemţi. Comunicatul german este ironic, că pe frontul de vest, parcă azi-dimineaţa, la ora 10”, nu s-a tras măcar un singur foc de puşcă.

Joi, 7 septembrie

În sfârşit, dimineaţa, vine o ştire importantă de pe frontul occidental;

aliaţii au intrat în mai multe locuri în linia Siegfried604.

Fabricius şi Hoare s-au prezentat, azi de dimineaţa, la autorităţi, primul la Gafencu şi s-a declarat mulţumit, al doilea la Călinescu, ce.592, p.

173> care, după ce i-a explicat că atitudinea noastră ne permite să revitalizam

Polonia, s-a declarat şi el mulţumit.

Toată ziua n-au fost ştiri importante, afară de ace<e>ci că aliaţie în

n-au atacat şi deci n-au putut intra în linia Siegfried.

Pe frontul polonez, zi ceva mai liniştită. Se pare că acţiunea brigăzilor motorizate a fost formidabilă.

Seara, cinema, un film destul de amuzant, cu actorul englez Brown:

Prezicător fărăvoie.

Vineri, 8 septembrie

La deşteptare mă simt foarte enervat, e rezultatul tuturor acestor zile de presiune. Stau la mine şi mă ocup de mărunţişuri. Dimineaţa, ne vin ştiri de la ataşatul nostru militar din Paris, că aliaţii concentrează forţe, aşa că la 12 vor ataca, însă ceea ce e de mirat <c. S93, p. 174> e că efectivele armatei franceze mi se par aşa de mici, numai vreo 70 şi ceva declivizii. Pe de altă parte, tot el raportează că se fac transporturi înspre Orient. Această din urmă ştire însă a fost dezminţită mai târziu.

Marine Bibescu a fost azi de dimineaţă la Urdăreanu şi i-a adus o scrisoare a lui George Lloyd.695 şi ştiri din Anglia. Se pare că Anglia a voit războiul şi că tot ceea ce a făcut în timpurile din urmă, chiar şi da> München, n-a fost decât un joc spre a masca adevărata ei acţiune.

Intrarea lui Winston

Churchill în Guvern dă de gândit, că ei ar voi, din nou, să încerce o mare mişcare prin Orientul Europei, ca să atace Germania, pe la spate. Plan maiestuos şi de o frumoasă concepţie strategică, dar care cere o foarte mare masă de forţe şi o perfectă înzestrare a armatelor ce vor participa.

Seara, vin ştiri foarte proaste din Polonia. Germanii şi-au reluat fulgerător înaintarea. Łódź a căzut şi Varşovia este foarte ameninţată. E

surprinzător că această ce.593, p. 175> armată, care era foarte frumos instruită şi înzestrată, să opuie o aşa de slabă rezistenţă, cu toate <că, nu pot crede că s-a spus ultimul cuvânt. Bătălia trebuie să se dea în curând şi, după toate datele

428

Carol II. Însemnări zilnice ce le avem, forţele sunt destul de egale.

După cină, cinema, am revăzut, cu deosebită plăcere, un film mai vechi: *Akxander Rogtime*, care „din primăvară, n-a ieşit de pe afiş. fi un film frumos şi emoţionant. În timpul reprezentaţiei, Gafeneu telefonează că sunt posibilităţi să avem refugiaţi poloni la noi. Eu cred că ar trebui primiţi în anumite condiţii. Urdăreanu protestează şi crede că trebuie foarte reduşi, ca să nu supere pe nemţi. De fapt, are dreptate, dar din cauza care o spun ei, din unele de ordin intern, eu sunt mai umanitar.

Situaţia polonezilor, din ce în ce mai proastă, urmărirea germană se face vertiginos. Un ziarist francez, venit de la Varşovia, Bertrand de

Jouvenel606, povesteşte că şi-au pierdut complet ce.594, p! 76> capul şi că sunt semne de debandadă. Din obişnuila lor trufie, n-au voit să urmeze sfaturile consilierilor francezi şi au răspândit forţele, lor, aşa încât cu greu pot rezista.

Sâmbătă, 9 septembrie

Ştirea de azi-seară, a ocupării Varşoviei, nu se confirmă încă, se pare că trupe germane au intrat în unele cartiere, atâta tot. De pe frontul occidental avem unele precizări: afară de ştirea că, la 15, va începe ofensiva, se mai claiifică <şi că, în colţul dintre cotul Rinului şi graniţa Luxemburgului, unde linia Siegiried se îndepărtează de graniţă, trupele franceze au înaintat şi iau contact cu linia germană. Ştiri tot

mai proaste din Polonia: înaintarea germanilor* este vertiginoasă, în unele locuri a atins 100 de km. În sfârşit, şi astăzi s-au> aflat numele comandanţilor germani, sunt, ce.594, p. 177>

după câteei ştiu, cei mai bune în: la nord, general Bock” °7, şi în Silezia, generalul Rundstedt608.

La 12, o conferinţă cu: Călinescu; Gafeneu, dr. Marinescu, Ţenescu şi Urdăreanu, pentru chestia refugiaţilor poloni. S-a hotărât că se vor admite:

copile în răniţii, refugiaţii politici, pe urmă, armata, care va fi internată şi dezarmată. Pentru copii şi răniţi, s-au hotărât ca localităţi: Dorna Vatra şi

Burdujeni.

Pe urmă, pentru măsuri de siguranţă, ca să se preîntâmpine orice greutăţi, se vor mobiliza diviziile 5 şi 6, cari vor fi trimise la graniţă; pe urmă s-a mâi hotărât a 7-a şi întărirea a 34-a.

Rămas cu Călinescu şi Gafeneu, ne simţim îngrijoraţi de presiunile germane privitoare la împiedicarea trecerii materialului pentru poloni şi la aranjamentele ulterioare comerciale cari ni se vor qere.

Gafeneu mi-a arătat un proiect de declaraţie care s-ar face tripartit.

— Iniţial scrisese: *polonezilor*.

1939

429

Între noi, iugoslavi şi unguri, care să înlocuiască pactul de neagresiune şi cel minoritar. El conţine. principalele elemente. ce.595, p. 178> Dacă va fi acceptat, cu atât mai bine, el va 1Î un element de linişte, dacă nu de siguranţă; dacă va fi refuzat, va fi o nouă clarificare.

Până seara se mai confirmă că înaintarea germanilor continuă.

Varşovia însă n-a fost încă ocupată, unii zic că se dau lupte în oraş *09.

Pe frontul de vest, mişcare, dar timidă, se vede că concentrarea şi chiar mobilizarea franceză nu e încă terminată.

Seara am avut un film delicios, al căruţ star este invers pe afiş, Joan

Crawford în de fapt adevăratul star este baletul pe gheaţă: *Carnavalul alb*, sau, mi se pare, în original *While Cavalcade*, este cea mai frumoasă exhibiţie de patinaj ce mi-a fost dat să văd.

Duminică, 10 septembrie

În sfârşit, am putut petrece o zi liniştită.

M-am sculat ceva mai târziu, pe la 10 1/2, iar la 12 1/2 am plecat la

Scrovişte, unde am luat masa. Eram: Duduia, Mihăiţă, Ernest, Malaxa, D-na

Malaxa şi Costache Malaxa. Voie bună şi n-am fost deranjaţi de telefoane, din fericire. Vremea a fost ideală, caldă şi plăcută.

Pe la 4, <eu>, Mihăiţă, Ernest şi Costache ne-am dus pe lac să vânăm

câteva raţe. În total s-au împuşcat 47, din care, eu 8, rezultat destul de prost, căci am tras foarte rău, şi de altfel la acest vânat nu prea am obişnuinţă, daio voi învăţa şi <pe> asta.

Am stat şi seara la masă, ani jucat poker.

Mi-a făcut foarte mult bine şi la aer m-am ozonificat niţel.

Seara, întors acasă, găsim ştiri că în Polonia, în unele locuri, înaintarea germană a continuat, dar că unele rezistenţe poloneze se desinează;

era şi timpul. Totuşi, Łódź a fost luat.

ce.596, p. 180> Luni, 11 septembrie

De dimineaţă „Călinescu, pe care-l văd destul de îngrijorat asupra situaţiei. Necunoscuta cea mare, care-i Rusia, dă griji. Pe urmă mi-a vorbit de situaţia morală. Declaraţia noastră de neutralitate a fost primită în ţară cu o bucurie neliniştitoare. Nu trebuie să se răspândească în public ideea că nu trebuie să ne batem cu niciun preţ. Românul va trebui să aibă în sufletul lui ide<e>a de rezistenţă împotriva oricărei agresiuni.

Ceea ce estemai primejdios sunt presiunile germane faţă de tranzitul materialelor pentru Polonia, aci vad un punct de îngrijorare, la care se adaugă şi acela a<l> unor presiuni foarte serioase ce pot veni în ce priveşte livrarea materialelor de cari au nevoie.

Polonezii mi-a<u> pus o întrebare relativ la aurul lor611, pe care vor.

430

Care! n, însemnări zilnice să-l depoziteze la noi şi chiar să-l întrebuinţeze. Depozitarea şi tranzitul sunt posibilităţi, dar întrebuinţarea lui ce.596, p. 181> de pe un teren neutru pare-a nu fi compatibil<a> cu situaţia noastră declarată.

Pe urmă l-am atacat pe Călinescu pe chestia necinstei care a luat, din nou, nişte proporţii foarte mari şi care trebuie stârpit<a> cu toată energia.

Ştiri de pe front: rezistenţa polonă începe a se desina. Se verifică

<faptul> că germanii au trebuit să transporte vreo 6 divizii pe frontul occidental, deci deja o îmbunătăţire a situaţiei. Se face, din ce în ce mai mult, la anglo-francezi, mentalitatea că războiul va fi de lungă durată. Seara, cinema:

Câinele din Boskerwille.

Marţi, 12 septembrie

Pentru Duduia încep greutăţile de aprovizionare, ceea ce o enervează.

I-am dat eu o mână de ajutor, procurându-i pânza necesară pentru cămăşi. <c.

597, p, 182> Este la toţi o tendinţă de a dosi materialul pentru zile mai grele.

Dimineaţa, Călinescu şi Gafencu, dezbatem din nou situaţia generală.

Se vorbeşte, din nou, de o reîntărire a înţelegerii Balcanice, la care unii, mai ales iugoslavii, vorbesc şi de alipirea Bulgariei. S-au propus formule, în care se vorbeşte de posibilitatea de a vorbi mai târziu de anume chestii litigioase, adică de cele teritoriale. Aceasta se îndreaptă, îndeosebi, către noi, tot vorba de retragerea, măcar în parte, a Cadrilaterului.

Îi găsesc pe amândoi cam şovăitori, mai ales Gafencu. Eu trebuie să pui piciorul în prag, susţinând, din nou, teoria mea că orice revizuire, mai ales benevolă, a unei frontiere este începutul unei prăbuşiri. O fi poate dreaptă, în parte, ace<e>a către Bulgaria, dar, fatalmente, mâne se ridică şi chestiunea

Ardealului şi a Basarabiei. În deosebire de ceilalţi, eu nu sunt antirevizionist numai pentru mine, dar pentru toţi, căci apetitul vine mâncând, dacă dăm degetul cel mic, mâne ni se ia tot braţul ce.597, p. 183> şi, probabil, şi mai mult. Gafencu punea aceasta şi în legătură cu URSS, care poate că ne-ar recunoaşte Basarabia, în schimbul unei rectificări în folosul Bulgariei. Cum putem ceda ceva ce e al nostru, în schimbul unei ipotetice recunoaşteri!

Declaraţia de neutralitate a Turciei este mai puţin categorică decât reieşea ierj din ziare. Ei zic numai că nu vor să participe la

războiu' dacă nu sunt direct interesaţi sau ameninţaţi.

Spre seară Gafencu raportează că Ghigi *" b „a fost la el şi i-a spus că

Mussolini ar fi mulţumit* dacă am rechema pe Zamfirescu de la Roma, dorind a avea un ministru mai prieten al Italiei şi mai puţin indiscret. Că nu e prieten

Iniţial scrisese: *fericit*, şters apoi.

1939 431

al Italiei, este o prostie, dar că vorbeşte prea mult se prea poate. Bietul Alecu, o sfecleşte prin prea mult zel.

De pe front, nimica deosebit, afară de avansul german* de la sud.

Rezistenţa poloneză e mai dârză.

După masă, cinema, un destul de bun film detectiv american: *Se/ul meu conduce ancheta*, cu <c. S98, p. 184> Robert Montgomerybn şi Russelin Russel.

Miercuri, 13 septembrie

Dimineaţa, o consfătuire ministerială cu Călinescu, Gafencu, Mitiţă.

Slăvescu, Bujoiu şi Cornăţeanu, la care a asistat şi Urdăreanu. Începută la 11, 30

a ţinut până la 14, 30; s-au discutat foarte pe prelung chestiuni economice. În primul rând, s-a pus chestiimea luării unei atitudini economice după ce am luat una politică.

Principi<i>le ce s-au adoptat au fost, privitor la import, următoarele procente: 45% armament şi nevoi de stat, 35% materii prime, 12% diverse utile, 8% diverse indiferente. Exportul se va activa cât mai mult în toate ţările, ţinându-se seama de convenţi<i>le comerciale, mai ales de acelea germane.

Gafencu este îngrijorat căci îi e teamă de venirea lui Clodius zilele acestea, care poate ne va pune cereri exorbitante. Rămâne de văzut cât vom rezista. Pe urmă.

ce.598, p. 185> discuţia a degenerat asupra regimului general a<l> comerţului nostru, cu unele înţepături, din nenorocire amare, între Mitiţă şi Bujoiu; S-a ajuns la concluzia că ar fi bine să se lase relaţi<i>le străine la libera negociabilitate, reţinând, cu un fel de impozit suplimentar, procentul de valută necesară pentru cheltuielile statului.

După-masă am chemat pe Călinescu, Bujoiu, Slăvescu şi Mihail, spre a cere energice măsuri împotriva dosirei materialelor prime, atât pentru stat, cât şi pentru marele public. Am făcut din nou un atac asupra necinstei publice. Până seara, nicio ştire interesantă. După cină, cinematograf: *Maharqje din Hollywood*, stupid, dar amuzant film american. Duduia are, seara, o criză de nervi.

Joi, 14 septembrie

Dimineaţa, primirea noului ministru al Slovaciei, ce.599, p. lş6> una din ţările acelea hibride create de circumstanţe, dar care nu sunt viabile decât ca apendicele unui stat mare şi puternic.

Răspunsul meu la discursul ministrului a fost destul de delicat, căci această ţărişoară este în războiu' cu aliaţii noştri poloni şi în foarte proaste relaţii, actualmente, cu Ungaria, faţă de care dorim a ne apropia.

După primire, l-am văzut, o clipă, pe Gafencu. De la iugoslavi a venit un

— Iniţial scrisese: *polonez*, şters apoi.

432

Carol II, înseninări zilnice răspuns favorabil despre proiectul de declaraţie tripartită ce trebuie făcut cu

Ungaria. Astăzi se va înmâna lui Bardossy, personal, nu cred că o vor primi. Hoare a fost pus în cunoştinţă şi a găsit-o bună. Fabricius vine la Gafencu pentru toate prostiile şi cu un tel de protest asupra tuturor zvonurilor ce le culege de pe stradă.

Germanii au făcut o gala, sau mai bine zis, o lipsă de tact faţă de noi. La un ştiu ce radio au spus că „Ministrul Regelui”, Gigâilu, a fost însărcinat să remită Germaniei o notă prin care aduceam la cunoştinţă hotărârea noastră de neutralitate. Am dat ordin să se <fe.599, p. 187> protesteze energic. Dacă vor continua cu sistemul acesta, ne vor împinge fatalmente de partea aliaţilor.

Cu toate acestea, Fabricius a declarat lui Gafencu şi Urdăreanu că sunt foarte mulţumiţi de noi.

De pe front, pare-se că sunt lupte foarte serioase în Polonia, unde nenorociţii de ei fac adevărate eforturi de rezistenţă, totuşi sunt în foarte mare, primejdie de a fi învăluiţi pe la ambele aripi.

În sfârşit, o activitate de aviaţie pe frontul occidental, uzinele Krupp de la Essen au fost bombardate.

Seara, cinema: *En remontam Ies Champs Élysées*, film de Sacha

Guitry. Ca plan şi ca joc, bun, dar, oricât de talentat ar fi autorul, tot nu se poate afirmă ca regizor; americanii şi germanii tot maeştri au rămas în această artă.

Vineri, 15 septembrie

Dimineaţa, întâi Miţiţă, care-mi arată că ce.600, p. 188> situaţia bugetară continuă să fie bună. Are însă griji pentru viitor, mai ales că aproape totala mobilizare a armatei va costa colosal de mult.

Urmează Teodorescu, care, arătându-mi situaţia aviaţiei noastre.

Constată enormele lipsuri. Avem, în momentul de faţă, foarte mari greutăţi cu fabricaţia şi chestiunea motoarelor nu înaintează. De punctul de vedere al bombardamentului, începem să ne înjghebăm, dar cu vânătoarea stăm prost, atât ca material, cât <şi ca personal.

La 12 1/2, Călinescu, care a cerut să asiste şi Ernest la conversaţie.

Mai întâi expune un plan pentru tratativele economice cu Clodius. Propune să asigurăm Germaniei ceea ce îi trebuie, pe mai mulţi ani înainte, dar, în schimb, să ne livreze imediat armament şi în special armamentul luat de la polonezi.

Pentru germani ar avea avantajul de a primi ce le trebuie în schimbul unui armament care nu-i costă nimic, iar pentru noi posibilitatea de a ne înzestra cât mai rapid. Pentru ce.600, p. 189> aliaţi e avantajul că acest armament trece în mâna unui prieten şi nu va putea sluji inamicului. Planul mi se pare bun, numai să-l primească ei.

Pe urmă s-a discutat chestiunea atitudinii solidare a ţărilor balcanice.

1939

433

chestiunea bulgară primând în momentul de faţă. Călinescu crede că vom fi siliţi să cedăm Cadnlaterul, ca să ne împăcăm, şi de altfel în acest colţ de ţară românii nu sunt decât 20%. Credinţa lui este că ţara ar primi acest sacrificiu, în schimbul asigurării uneia din graniţe, căci vede marea primejdie din partea

Rusiei. În tot cazul, această cedare nu s-ar putea face decât cu consensul;

tuturor factorilor politici, între care şi Maniu, iar pentru perfectarea ei propune un plebiscit.

Recunosc, dreptatea raţionamentelor, dar tot cred că este un joc mult prea primejdios. Cred că, dacă vom 11 siliţi să o facem, e mai bine când se va discuta întreaga refacere a Europei şi, pe de altă parte, o cedare benevolă este o atingere la un principiu care este la baza siguranţei ce.601, p. 190> noastre teritoriale. Din fericire, Grecia este complet opus<a> acestui punct.

De pe front, nimica deosebit, operaţiunile parcă stagnează şi rezistenţa polonă se întăreşte. Unele ştiri par a indica că vor să facă un contraatac în regiunea muntoasă pornind de la graniţa noastră de pe Ceremuş.

Marele mister rămâne totuşi URSS, care a chemat şi ea anumite contingente şi le concentrează pe graniţa polonă şi chiar şi pe a noastră.

Sunt încă unele semne că concubinajul lor cu Germani<a> nu e perfect, că, mai <ales de la sovietici te poţi aştepta la orişice. Nu se va putea şti ceva mai pozitiv până la întoarcerea lui Săracioglu de la Moscova, unde nici n-a plecat încă.

Călinescu a avut astă-seară o întrevedere cu Fabricius, căruia i-a expus ideea schimbului contra armament. Acela a priceput imediat de care armament era vorba şi s-a declarat încântat de idee. L-a mai văzut şi pe Iorga, cu care a vorbit despre relaţiunile noastre cu Bulgaria, bărbosul e absolut în favoarea unei retrocesiuni ce.601, p. 191> a Cadrilaterului, căci consideră că guvernanţii noştri din 1913 au Scut o foarte mare prostie.

Seara, cinema: „Eu sunt legea", eu Robinson 6", un bunişor film despre lupta împotriva gangsterilor. După cinema, discuţii în biroul lui

Urdăreanu. Am constatat că oricare ar fi politica noastră, spiritul public este profund antigerman, dar că nu vrea război. Duduia a făcut nişte ieşiri violente împotriva lui I Iitler. Mi-a venit să râd amintindu-mi de q caricatură engleză din ultimul război: „A german lamily having its dayly hour of hate".

Suntem niţel îngrijoraţi de legătura lui Călinescu cu Leleta Pop

(Butculescu), căci ea este şi o foarte de aproape prietenă a lui Fabricius.

Sâmbătă, 16 septembrie

La 12, 3/4, Călinescu, care-mi aduce spre semnare ce.602, p. 192>

*" O familie germană având ora ei zilnică de ură".

Carol n, însemnări zilnice câteva decrete-legi foarte importante.

1. Cea (sic) privitoare la comerţul nostru exterior, pe baza principiilor discutate în consfătuirea de miercuri. După o foarte lungă discuţie, tot s-a obţinut de la Mitiţă libera negociere a tuturor valutelor, în afară de un procent de 30%, care va trebui vărsat pe cursul oficial al statului. Cred, împreună cu Călinescu şi Bujoiu, că e foarte bună măsura.

2. Noua lege pentru înfrânarea speculei, foarte necesară şi care, dacă va fi aplicată serios, va putea da bune rezultate.

3. Mobilizarea agricolă.

Pe urmă, mi-a vorbit de întrevederea cu Fabricius care, într-adevăr, s-a arătat încântat de propunerea lui. L-a mai văzut şi pe Hoare, cu care a vorbit chestiunea bulgară, a făcut sugestia că s-ar putea ajunge la o înţelegere, luând de bază un schimb de populaţie şi, de aci, pentru surplusul, s-ar putea ajunge la o minimă compensaţie teritorială, găseşte că nu periclitează situaţia faţă de unguri, care…”

<c602, p. 197> La 12, vin Călinescu şi Gafencu, pentru a studia noua poziţie. Pentru noi este cât se poate de dezagreabilă această nouă întorsătură, cari ne dă o graniţă neapărată faţă de Soviete.

Hotărâri nu s-au putut lua, căci vom trebui să vedem cum se dezvoltă situaţia. Totuşi, lingurilor li se va pune întrebarea ce atitudine o vor lua şi vom iuţi întruceva aducerea a noi forţe pe frontul nostru de nord.

Pentru prânz, rte-am dus la Scrovişte, tot aceleaşi persoane ca şi duminica trecută. O zi caldă şi foarte plăcută. După masă am vânat ceva pe lac.

Au fost mai puţine raţe, decât duminica trecută. Stând pe lpe în observator, treceau la nişte înălţimi enorme, încâfn-am putut să le ating, m-am hotărât deci să vânez din barcă, trecând din stuf în stuf; rezultatul a fost mult mai bun: am împuşcat 10, din care 5 s-au găsit.

Totalul tabloului a fost, de astă data, numai 27. Întors la casă, am făcut un poker, la care am avut mult noroc.

Toată ziua au curs ştirile. Ruşii înaintează, ce.603, p. 198> iar bieţii polonezi afluează înspre graniţa noastră6! 4. Au început să treacă şi trupe, destul de puţine la număr, iar material în cantitate neprecisă, îndeosebi, motorizate.

Ajutăm şi noi cât se poate, ca să treacă cât mai mult, căci este în

interesul nostru; vom putea, probabil, să întrebuinţăm şi noi acest material, şi este unul care ne lipseşte.

Tot în noaptea aceasta a trecut Moscicki61S, cu Guvernul polonez, şi, ceea ce e de necrezut, şi mareşalul Rydz Śmigły. Că Guvernul a plecat e

— Din manuscris lipsesc paginile 193-196.

1939 435

Întâicâtva de înţeles, dar că comandantul armatei şi-a lăsat trupele, care se mai luptă, este de nepriceput. Fatalmente, discuţia s-a îndreptat asupra acestui fapt, şi bietului mareşal a trebuit săr-i ţiuie urechile de cât l-am înjurat. Nu mai e de mirare că această armată, care a fost aşa de bine echipat<a> şi înzestrată n-a putut deloc să reacţioneze, când şeful ei Irige şi o lasă. Ca fapt militar, nu pot să-mi imaginez ceva mai oribil şi mă doare, ca ostaş şi ca om. Mâne, Moscicki va pleca la Bicaz, ce.603, p. 199> <localitate pe care i-am pus-o la dispoziţie6”, restul Guvernului, la Slănic din Moldova, iar mareşalul la

Craiova.

Pentru noi este o fericire că s-a întâmplat aşa, căci această dizolvare a statului polon ne scapă de a justifica prin argumente oareşicum trase de păr, reacţiunea noastră şi neintervenirea noastră faţă de URSS. Este o laşitate practică. Vai ce ar urla neinteryenţioniştii dacă ar şti această frază.

A fost un lucru dezagreabil, avioanele cari au bombardat azi de dimineaţă Zobscic au lăsat să cază, fără voinţă probabil, şi vreo 4 <bombe> pe teritoriul nostru’.

Două fapte de însemnat:

1) Tactica ruşilor este identică cu a germanilor, atac deschis de aviaţia şi urmat de unităţi motorizate.

2) Pe tancurile sovietice era<u> inscripţii. Trăiască Polonia

Sovietică”...

Ambele destul de simptomatice.

Arh. St. Buc „Colecţia *microfilme Portugalia,* rola *2*/. Microfilm după caietele originale, aflate la Academia Portugheză de Istorie, donate acesteia de Monique

Urdăreanu.

NOTE

1 Nicolae Gracoskv (Grakovski; Grakowski), maestrul Curţii reginei Elizabeta, înanii 1914-1916.

Ibis Emanoil M. Porumbarii (1845-1921), avocat şi om politic; deputat liberal (1882-l, 902); ministru la Lucrări Publice. Agricultură. Domenii. Industrie şi

Comerţ (21 nov, 1896 – 30 mart. 1897) 1 la Lucrări Publice (14 nov.1903 – 21 dec. 1904);

ministru de Externe (4 ian, 1914 – 8 dec. 1916).

2 Era mitropolii Partenie Clinceni. fost la Dunărea de Jos. ales la 8 febr. 1902, investit la 14 lebr. şi înscăunai la 24 febr.; a stat în fruntea Mitropoliei până la 31 dec.

1908. când s-a retras; a murit la 19 ianuarie 1910. fiind înmormântat la cimitirul Belii din Bucureşti. (Păcurariu. *Listele*, p. 334).

3 Spini C. I laret (15 febr. 1851. Iaşi – 17 dec. 1912. Bucureşti), matematician şi om politic liberal: membru al Academiei Române: ea ministru al Instrucţiunii (13

mart. 1897-11 apr. 1899; 14 febr. 1901-22 dec. 1904; 12 mart. 1907 – 29 dec. 1910), a reorganizat pe baze moderne învăţământul de toate gradele.

3 bis Carlo Faschiotti. baron, ministrul Italiei la Bucureşti.

4 Este Cella Delavrancea-Lahovai> (1889-1991). de la care s-au păstrat şi câteva scrisori adresate lui Carol. una chiar din anul 1914. În care îi vorbeşte despre prietenia ce-i leagă (Arh. St, Buc… Casa Regală, Anexa, de. 597) j.

5 Ioan (Jean) Cămărâşescu (27 ian. 1882, Bucureşti – 1953; în închisoarea

Sigliet), licenţiat în Drept-la Paris: şef de cabinet la Ministerul Instrucţiunii şi Cultelor: prefect de 1 Xirostor (1913-1916): agent de legătură al Guvernului pe lângă armata rusească (1916

1918): prefect de (ialaţi (1918-1919): vicepreşedinte al Ui îiunii Sindicatelor Agricole (1926);

preşedinte al Uniunii Camerelor Agricole: ministru de Interne (17 dee. 1921-19 ian. 1922);

membru al PNŢ; deputat de Durostor în legislaturile 1919-1933.

6 I'Ipiscop al 1 Xinât îi de Jos era Nfifon Niculescu. fost arhiereu Ploieşteanu.

care a fost ales la 22 mari. 1909 şi s-a retras la 1 ian. 1922; a murit la 27 febr. 1923 şi a fost înmormânta) la cimitirul Bellu (Păcurariu, *Listele* „p.341).

6 bis. Se referă la al doilea război balcanic, la care a participat şi România.

7 Andrei Popovici (14 aug. 1883. focşani – 1967). general; a urmat Şcoala de ofiţeri de Infanterie din Bucureşti (1904); în 1912 este trimis la Şcoala de pilotaj de lângă Paris; căpitan (1913). obţine în Anglia brevetul de pilot aviator; ia parte la primul război mondial. fiind rănii în 1916; ajunge lt. – colonel şi în 1923 s-a retras din cadrele active ale armatei şi a fost numit director al fabricii de avioane „Astra VArad; a întemeiat societatea aeriană L.A.R.E.S.: secretar general al Aero-Clubului-Regal; fost deputat;

corespondent al revistei americane „Aerâal Age”.

8 Probabil Henri Manu.

9 Gheorghe Georgescu (1857?). general de Divizie adjutant; comandant al Diviziei 5 Infanterie (1912 – 1914). al Corpului 5 Armată (1914 – 1916).

1, O Acest Zainiis Polilts poate să fie Nikolaos Poliţia (1872 – 1949), jurist şi om politic grec; profesor la Facultatea de Drept din Paris; ministru al Afacerilor Străine al Greciei; a fost preşedinte al Societăţii Naţiunilor (1932) şi preşedinte al Institutului de

Drept Internaţional (1937).

11 Putu Filitti (Carol scrie: „Fillili) era fratele iubitei lui Carol: Ella Filitti

(alintată de el Păsărică).

12 Alexandru (Nindi) Romalo, om politic: a urmat studii economice la

Universitatea din Berlin; director general al Societăţii de Asigurare „Dacia” din

Bucureşti; ministru al României la Berlin (lui. – sept. 1940).

13 Este vorba despre m-rea Sinaki. M-rea a fost construită de spătarul Mihai

Cantacuzinojn 1694-1695, biserica cea mică, iar biserica cea mare şi chiliile din partea de nord, la 1843-1846, clopotniţa în 1898-1903.

13 bis Nicolae (Nicky) este fratele lui Carol. Despre el vezi *Infra*, nota 111.

14 Wilhelm II de Hohenzollern (1859 – 1941), rege al Prusiei şi împărat al

Germaniei (1888 – 1918); a abdicat la 9 nov. 1918, proclamându-se Republica

Germană, şi a fugit în Olanda.

15 Principesa Marioara, sora lui Carol, cunoscută cu diminutivul Mignon.

16 Panait Cema, pseudonimul lui Panait Stanciof (1881, Cerna, jud. Tulcea

— 1913), poet; şi-a luat doctoratul la Facultatea de Filosofie a Universităţii din Leipzig, în febr.'1913, cu teza: lirica de idei", închinată lui Titu Maiorescu. Volumul său de

*Poezii*pe teme filosofice şi erotice, a fost singurul apărut în timpul vieţii (Bucureşti.

Editura Minerva, 1910).

17 Este vorba despre Consiliul de Coroană de la Sinaia, din 3 august 1914, care a proclamat neutralitatea României şi expectativa armată (Despre aceasta, pe larg la Kiriţescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, I, p. 113-116).

18 Simki Lahovary, doamnă de onoare a reginei Maria.

19 A transmis condoleanţe pentru decesul regelui Carol I, la 27 septembrie

1914, şi felicitări pentru urcarea pe tron a lui Ferdinand.

20 Ferdinand 1 (Victor – Albert – Meinrad de Hohenzollern; 12 / 24 aug. 1865, la

Sigmaringen – 20 iul. 1927, îngropat la Curtea de Argeş), rege al României (28 sept. 1914 – 2 o lui.1927), al doilea fiu al principelui Leopold de Hohenzollern şi al Antoniei (sora regelui

Pedro al Portugaliei); nepot de frate al regelui Carol I, devenit – în lipsa unui moştenitor direct al acestuia – moştenitor al tronului României şi numit, la 18 mart. 1889, „Alteţă Regală.

Principe de România"; face liceul la Düsseldorf; elev la Şcoala Militară din Casscl;

sublocotenent în garda prusiana la Potsdam (1885); student la Universitatea din Ttibingen şi

Leipzig (1887); învaţă limba română sub conducerea prof. Păun (1883 – 1888); de la 26 apr.

1889 face parte din armata română; vizitează România, pentru prima dată, la 19 mai 1881, apoi în 1886 şi se stabileşte definitiv aici în apr. 1889; a fost ales membru de onoare al

Academiei Române (16 mart. 1890); la 29 dec. 1892 se căsătoreşte cu principesa Maria de

Marea Britanie. Din această căsătorie s-au născut şase copii: Carol (1893), Elizabeta (1894).

Marioara (1899), Nicolae (1903), Ileana (1908) şi Mirce a (1913). După moartea regelui

Carol 1 (27 sept. 1914). Ferdinand urcă pe tron (28 sept. 1914); după realizarea Marii Uniri, regele şi regina au fost încoronaţi, la 15 oct. 1922, la Alba Iulia:

21 Regele Carol I a murit la 27 sept. / 10 oct. 1914.

22 Emil Costinescu (1844 – 1921), fruntaş al P.N.L.; deputat; ministru de

Finanţe (18 iul. 1902 – 21 dec. 1904; 12 mart. 1907 – 26 dec. 1908; 27 dec. 1908 – 3

mart. 1909; 4 mart, 1909 – 28 dec. 1910; 4 ian. 1914-10 dec. 1916).

23 Take (Dumitru) Ionescu (1858-1922), om politic; s-a impus prin deosebitul său dar oratoric, fiind numit: „Tăchiţă gură de aur"; a jucat un rol important în viaţa politică a ţării; deputat liberal în 1884, din 1891 trece la conseâvatori; în 1908

a înfiinţat Partidul Conservator Democrat; militant consecvent pentru realizarea

României Mari; ministru la Culte şi Instrucţiunea Publică (27 nov.1891-3 oct. 1895;

Note

439

11 apr. 1899 – 8 ian.1900), la Finanţe (9 ian. – 6 iul. 1900; 22 dec. 1904 – 1 1 mart. 1907);

concomitent, ministru la Interne şi Externe (14 oct. 1912 – 3 ian. 1914); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (10 iul. 1917 – 28 ian. 1918); ministru secretar de Stat (11 dec.

1916-10 iul. 1917); ministru la Externe (13 iun. 1920 – 16 dec. 1921), ad-interim la

Justiţie (9 – 31 dec. 1920). prim-ministru şi ministru la Finanţe (17 dee.1921-18 ian 1922).

24 Nicolae Filipescu (1862 – 1916), licenţiat în Drept la Paris; mare orator şi publicist; în 1884 a înfiinţat ziarul „Epoca"; primar al Bucureştiului (1893 – 1895);

ministru de Război şi al Domeniilor (1910 – 1913); în 1914 a fondat „Acţiunea

Naţională”, care! în 1916, s-a transformat în „Uniunea Sacră”; a militat cu energie pentru intrarea în război alături de Antantă şi pentru desăvârşirea unităţii statale.

24 bis Despre acesta vezi *Infra*, nota 521.

25 Henri-Mathias Berthelot (1861 – 1931), general francez; subşef al Statului

Major General (1913 – 1914), comandant al sectorului Soisson (1914 – 1915) şi al unor

unităţi militare; şef al Misiunii Militare Franceze în România (oct. 1916 – febr. 1918), cu titlul de „consilier al regelui”. În ultima parte a războiului a comandat Armata a 5-a şi apoi Armata de Dunăre. Guvernul român i-a acordat titlul de cetăţean de onoare, i-a dăruit o fermă în judeţul Hunedoara şi titlul de membru onorific al Academiei Române.

26 Este fratele lui Carbl, Mircea, născut la 21 dec. 1912/2 ian. 1913, decedat, de febră tifoidă, la 20 oct. /l nov. 1916; înmormântat la Cotroceni, apoi dus la Bran.

27 Alexandru Tzigara-Samurcaş (1872-1952, Bucureşti), istoric al artei vechi româneşti şi al artei populare; profesor universitar la Bucureşti; fondator al Muzeului

Naţional de artă veche românească; membru corespondent al Academiei (1938).

28 Averescu Alexandru, mareşal erou (9 mart.1859, Ismail – 3 pet.1938), absolvent al Şcolii Divizionare de la M-rea Dealul (1881), al Şcolii Superioare de Război din Torino (1886), general de Brigadă (1906), mareşal (1930); comandant al Şcolii

Superioare de Război din Bucureşti. (1894-1895); ataşat militar la Berlin (1895-1898);

comandant al Reg. 4 Roşiori (1898-1899); şef al Secţiei Organizare şi Operaţii în Marele

Stat Major (1899-1904), comandant al Brigăzii 1 Roşiori (1904-1907); ministru de

Război (13 mart. 1907 – 4 mart. 1909), comandant al Diviziei 1 Infanterie (1909-1911), şef al Marelui Stat Major (1911 – 1913), comandant al Corpului 1 Armată (1914), al

Armatei a 2-a (1916-1918), pe care o conduce la măreaţa

biruinţă de la Mărăşeşti

(lui.1917); prim-ministru şi ad-interim la Externe (29 ian. – 5 mart. 1918), când tratează pacea silită cu Germania. A înfiinţat partidul politic „Liga Poporului”. A ieşit din război ca fiind cel mai popular om din România Mare. A fost ministru de Externe (5 – 27 dec.

1919), prim-ministru (13 mart. 1920-17 dec. 1921), ministru de Interne (13 mart. 1920

13 iun. 1920), ministru de Industrie şi Comerţ (16 nov. 1920-17 dec. 1921) şi iar prim

1 ministru (30 mart. 1926 – 3 iun. 1927); ministru de Finanţe (19 mart.1927 – 4 iun.

1927); ministru de stat (10 febr. – 30 mart.1938); consilier de Coroană (3 o mart.1938.

până la moarte). A fost membru de onoare al Academiei Române (1923, fondator al noii ediţii a „României Militare” (1891), redactor al „Revistei Armatei”.

29 Ion A. Drăgalina (3 dec. 1860 – 25 oct. / 6 nov.1916), general; studii militare la Timişoara şi Viena; s-a distins în campania din 1882 în Bosnia; demisionând din armata austriacă, a intrat în cea română în 1887; la începutul războiului mondial zise încredinţează comanda frontului Cerna, distingându-se ca un ofiţer de elită; rănit la braţ de o patrulă germană, moare în spital.

30 Brătianu Ion (Ionel) I.C. (20 aug. 1864, Florica – 24 nov. 1927), fiul cel

440

Carol II, însemnări zilnice mare al lui I.C. Brătianu; după studii în tată. urmează Şcoala Politehnică din Paris şi

Şcoala de Poduri şi Şosele, pe care o încheie în 1889, devenind inginer la Căile Ferate;

deputat de Gorj (1895); ministru al Lucrărilor Publice (1/12 apr. 1897 – 1899; 14 febr.

1901-18 iul. 1902); ministru la Afacerile Kxteme. la Interne, la 27 dee.1908 este preşedinte al Consiliului de Miniştri; de la 11 ian.1909 este şeful PNL; în 1914 a susţinut neutralitatea ţării; la 4/17 aug. 1916. Încheie eu Rusia, Franţa, Anglia şi Italia

Convenţia militară privitoare la intrarea României în război; se retrage de la Guvern. În febr. 1918, pentru a nu semna armistiţiul, şi revine înşept.1918; participă la Conferinţa

Păcii. dar se retrage. nevoind să cedeze Banatul Sârbesc; a fost prim-ministru în perioadele; 17 ian. 1914 – l I febr. 1918; 12 dec.1918 – 27. sept.1919; 19 ian. 1922 – 30

mart.1926; 22 iun. – 24 nov.1927; prezidează adoptarea Constituției din 1923 şi desăvârşirea reformelor agrare, electorale.

31 Dumitru Lambru (1860-1926), general de Brigadă, a luat parte la ofensiva de la Flămânda şi. apoi.pe frontul de Nord. la bătălia de la Braşov şi Predeal; s-a remarcat în bătălia de la Neajlov şi Argeş; publicist militar de scamă.

32 Arthur Văitoianu (14 apr.1864. Ismail – 1957). general de Corp de Armată în rezervă (1918); aumiat Şcoala de Artilerie şi Geniu, devenind sublocotenent (1884);

urcă treptele ierarhici militare şi în 1915 ajunge general.de Brigadă; fost profesor la

Şcoala de Război; în timpul războiului a fost comandant de Corp de Armată, general, delegat pentru Basarabia; senator de drept; fost liberal-georgist; ministru de Interne şi adinterim la Justiție (24. oct. – 22 nov.191, 8), de Război (24 nov. 1918 – 27 sept. 1919); prim-ministru, ministru de Interne şi ad-interim la Kxterne (27 sept. – 1 dec. 1919); ministru de Interne (19 ian. 1922 – 30 oct. 1923). de Comunicații (30 oct, 1923 – 30 mart. 1926);

ministru de Stat (10 febr. – 30 mart. 1938); consilier de Coroană (30 mart. 1938).

32 bis Despre acesta vezi *hifra*. nota 41...

32 tei Victor Pelin, şeful Statului Major al Misiunii Militare Franceze. A scris şi o carte de memorii: *La drame roamain*.

33 Despre acesta vezi *Infro*. nota 51.

33 bis Este Ion. G. Duca (26 dec. 1879 – 29 dec. 1933), om politic; licenţa în Drept la Paris; în 1903 intră în magistratură, deputat, director al ziarului „Viitorul";

ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice (4 ian. 1914 – 29 ian. 1918; 29 nov. – 12 dec.

1918); ministru al Agriculturii şi Domeniilor (12 dec. 1918 – 27 sept, 1919), af Externelor

(19 ian. 1922 – 30 mart. 1926). al Internelor (22 iun. 1927 – 16 nov. 1928); prim-ministru (14 nov. – 29 dec. 1933; asasinat de legionari pe peronul gării Sinaia.

33 ter Constantin Scărişoreanu (1869-1937), general.

34 Carol scrie; *Balif*. Ballif Ernest, general, administrator al domeniilor
Coroanei; consilier regal (30 mart. 1938); preşedinte al Consiliului de administraţie al
Societăţii Petroliere „Concordia”.
35 Teodor Râmniceanu (1860 – 1932), general de Brigadă (1914), adjutant regal, comandant'al Corpului Grănicerilor; în timpul primului război a fost ataşat pe lângă principele Carol, în cadrul Casei Militare Regale, fiind însărcinat cu paza lui în timpul detenţiei” de la m-rea Horaiţa
36 Gheorghe Munteanu-Murgoci (1872-1925), geolog; doctor la
Universitatea din München (1909); profesor universitar de Mineralogie şi Petrografie;
membru corespondent al Academiei Române; din 1907 a redactat partea ştiinţifică a

„Semănătorului”; în 1914, alături de N. Iorga şi V. Pârvan, a participat la crearea
Institutului de Studii Sud Est Europene din Bucureşti
37 Carol scrie: *Espsray*. Louis Felix Marie François' Franchet d'Espèrey (25
mai 1856 – 8 iul. 1942), mareşal francez; a urmat cursurile Şcolii Militare Saint Cyr
(1876) şi ale Şcolii Superioare de Război din Paris (1883), în 1908 ajunsese deja general de Brigadă, iar în 1921. mareşal; fusese comandant al trupelor franceze din Beijing
(1900), al grupurilor de armate de „Est” (1916) şi „Nord” (1917), al armatei din Orient
(1918); a avuteontribuţie importantă la câştigarea bătăliei de la Marna (1914); sfârşitul războiului îl găseşte la conducerea trupelor franceze, italiene, britanice, sârbeşti şi greceşti din Balcani; el a atacat în Macedonia şi a impus capitularea Bulgariei (29 sept.
1918), apoi a înaintat spre Dunăre; a semnat Convenţia de Armistiţiu în Ungaria (13
nov. 1918); inspector general al trupelor din Africa de Nord (1923 – 1931).
1 38 Gheorghe Mărdărescu (4 aug.1866, laşi – 5 sept. 1938,

Bucureşti), general; a urmat cursurile Şcolii de Ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie din Bucureşti

(1888), ale Şcolii Superioare de Război din Bucureşti (1894) şi cursuri de perfecţionare la Bruck şi Spandau; a fost director de Studii la Şcoala Superioară de Război (1901 – 1906) şi comandant al acestei şcoli (1915-1916); comandant al trupelor din

Transilvania (1919-1920); ministru de Război (1922-1926); director al revistei

„România Militară"; a jucat un rol important în timpul primului război mondial

39 Gheorghe Băgulescu (1890?), scriitor, colonel; ataşat militar la Tokyo, ulterior general şi trimis extraordinar şi plenipotenţiar în Japonia

40 Alexandru Marghiloman (1854 – 1925). om politic; în 1863, împreună cu

Titu Maiorescu. Iacob Negruzzi, V. Pogor şi T. Rosetti, a înfiinţat, la Iaşi, Societatea

„Junimea"; doctor în Drept şi Ştiinţe Politice la Paris (1878); deputat de Buzău (1884);

din 1907 a fost şeful Partidului Conservator; ministru de Justiţie (23 mart. 11 nov.

1888). la Lucrări Publice (12 nov, 1888 – 28 mart. 1889; 5 nov. 1889 – 15 nov. 1890), la Agricultură, Domenii, Industrie şi Comerţ (16 nov. 1890 – 20 febr. 1891); din nou la

Justiţie (18 dec. 1891-3 oct. 1895); ministru la Externe (7 iul. 1900-13 febr. 1901).

Interne (29 dec. 1910 – 27 mart. 1912), Finanţe (14 oct. 1912 – 3 ian. 1914); prim-ministru şi ministru de Externe (5 mart. – 23 oct. 1918); ministru ad-interim la

Agricultură şi Domenii (6 mart. – 3 iun. 1918); a tratat pacea de la Bucureşti (1918).

41 Nicolae Petala (1869?), general de Divizie (1918); în timpul războiului din 1913 era colonel, iar în timpul primului război mondial ajunsese general de Brigadă

(1916), comandând diferite unităţi militare; după război, de asemenea, a comandat diferite unităţi militare şi a fost inspector general de Armată (1924 – 1930); senator de drept.

42 Ioan Mamulea, doctor (1873-1940), medicul curant al

familiei regale române, a semnat actul de deces al regelui Carol I, redactat la castelul Peleş, la 27 septembrie 1914.

43 Franchet d'Espèrey, la 15 septembrie 1918, a spart frontul bulgar Ia

Dobropolje; pe 2 octombrie s-a încheiat armistiţiul bulgar de la Salonic.

44 Carol scrie: *Hintza*. Paul von Hintze, ministru de Externe al Germaniei, în 1918, după Richard von Kiihiman (1917-1918).

45 DimitrieD. Pătrăşcanu (1872 – 1937), profesor se undar, scriitor; tatăl lui

Lucreţiu Pătrăşeanu.

46 Joseph Whiteside (Joe) Boyle, colonel canadian, ce reuşise să intre prea mult în intimitatea reginei Maria, care îl descrie astfel: „un bărbat straniu de fascinant căruia nu-i este frică de nimic, un bărbat în genul lui Jack London”. În 1916 făcuse parte

442

Carol II. Însemnări zilnice dintr-o misiune de transport trimisă de „American Society of Engineers” în Rusia. Presa britanică îl numea” „ducele de Bucureşti” sau „ducele de Iaşi”. Fantastica poveste a vieţii lui a fost scrisă de căpitanul George A. Hill, agent al serviciilor secrete britanice

(vezi: Paul al României. *Carol*, p. 41-42). Cartea lui George A. Hill despre Boyle se numeşte: *Du-te îi spionează F amantul*. Londra, Cassel. 1932...

47 Ferdinand I de Saxa-Coburg (1861-1948); între 1887-1908 a fost cneaz al Bulgariei, iar de la 22 sept. / 6 oct. 1908, până în 1918, ţar al Bulgariei; a abdicat la

3 oct. 1918 (stil nou), urmând la tron Boris HI (1918 – 1943).

48 Petru Bulgăraş (născut la 1885, la Bârlad –?), pictor, a studiat la Paris.

49 Carol scrie: *Skina*. dar corect este: *Schină*, M. Schina (1867?), absolvent al Şcolii Superioare de Război din Torino; colonel (1914). general de Brigadă (1917), fund comandantul Etapelor Armatei de Nord şi al Diviziei 1 Cavalerie (1916-1019), în 1921, general de Divizie, când demisionează din armată.

50 Brătianu Ion I.C. (Ionel), vezi *Sttora*. nota 30...

51 Constantin Prezan (27 ian. 1861. Butimanu-27 aug. 1943), mareşal; a urinat cursuri la Şcoala de ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie

din Bucureşti (1880), Şcoala

Specială de Artilerie şi Geniu din Bucureşti (1883), „École d'aplication de l'artillerie et dugenie" dela Fontainebleau (1886); Sublocotenent, în 1880, mareşal, în 1930; profesor la Şcoala de Aplicaţii de Artilerie şi Geniu (1886): delegat al Ministerului de Război în

Germania (1890): comandant al unor unităţi militare; participant la cel de al doilea război balcanic (1913): comandant al „Armatei de Nord" (1916), al „Grupului de Armate general Prezan" (nov. -dec. 1916); şef al Marelui Cartier. General (1916-1918);

coordonator al forţelor române în bătălia Bucureştilor (nov-dec.1916); participă la întreg războiul, la diferite bătălii, a coordonat operaţiunile împotriva grupului de armate „von

Mackensen", obligându-l să evacueze teritoriul român; în 1930 e însărcinat de rege să formeze un Guvern de Uniune Naţională, dar nu reuşeşte; membru al Academiei

Române (1923); consilier de Coroană (30 mart. 1938).

52 Paginile 24 v. şi 25 r. sunt albe şi pe ele Carol a lipit un decupaj dintr-un ziar care conţine discursul lui Al. Vaida-Voevod. Conţinutul acestuia este următorul:

„Discursul Deputatului

Dr. Alexandru Vaida-Voevod

Al. Vaida-Voevod: Ar fi prematur încă să facem bilanţul războiului mondial./

fiindcă nu putem prevedea mărimea urmărilor rele şi bune ale războiului. Un punct câştigat însă al lui Wilson se poate fixa de acum, şi anume că pretutindenea a fost primi, t marele principiu că în viitor nu va mai exista deosebire între diferitele naţiuni şi că micilfe şi marile naţiuni vor fi egal îndreptăţite.

Al lui Wilsone marele merit că în punctele sale a exprimat clar şi uşor de înţeles pentru oricine această situaţie, ceea ce azi nu se mai poate eclipsa. Dacă va succede realizarea acestor idei, atunci putehi spune că omenirea n-a săvârşit faptă mai măreaţă decât aceasta de la întemeierea creştinismului încoace.

Deputatul Ioan Hock: Adevărat.

Al. Vaida-Voevod: Noi, reprezentanţii micilor naţiuni, priveam cu îngrijorare concepţia dominantă de la noi în chestia aceasta şi bucuria noastră n-a avut margini când a plecat nota monarhiei la Washington.

De azi înainte, noi nu mai suntem naţionalităţi, ci naţiuni.

Note

443

Chestii atât de mari mi se mai pot trata cu egoism meschin. Reprezentanţa naţiunii române a hotărât să-şi precizeze situaţia faţă de aceste puncte, aducând la cunoştinţa Onor Camere următoarea:

Declaraţiune

— „Comitetul Executiv al Partidului Naţional Român din Transilvania şi

Ungaria, la 12 octombrie a. e, a ţinut o şedinţă, în Oradea Mare, sub preşedinţia deputatului Teodor Mihali, în care, după cumpănirea temeinică a situaţiunii politice interne şi externe, a primit, în unanimitate, următoarea declaraţiune:

În faţa situaţiunii create de războiul mondial, Comitetul Executiv al Partidului

Naţional Român din Transilvania şi Ungaria, ca organ politic al naţiunii române din

Transilvania şi Ungaria, constată că rezultatele războiului justifică pe deplin pretenţiile seculare ale naţiunii române în privinţa deplinii sale libertăţi naţionale. Pe temeiul dreptului firesc pe care îl are fiecare naţiune de a hotărî ea însăşi asupra sorţii sale – care drept l-a recunoscut acum Guvernul Ungariei prin oferta monarhiei relativ la armistiţiu

— Naţiunea română din Transilvania şi Ungaria «pretinde libertatea deplină de a-şi putea hotărî însăşi, scutită de orice influenţă străină, organizaţiunea sa de Stat şi raporturile sale cu celelalte naţiuni libere» (Zgomot enorm în băncile din dreapta şi stânga).

Deputatul Odón Barta: Uite cum li s-a dezlegat limba.

Al. Vaida. Voievod: Democraţia nu este cu putinţă atâta timp cât chestiunea de naţionalităţi nu este dezlegată. În cursul cuvântării sale. Contele Tisza, răspunzând Unei întreruperi a deputatului Hock, care spusese că pacea fără votul universal nu este cu putinţă, a spus că: «vom vota când situaţiunea ne va sili, dar nu-l vom da de bunăvoie niciodată».

Ferdinand funga (slovac): Acest moment inevitabil a sosit.

Dr. AI. Vaida-Voevod: *Ori* de câte ori Contele Tisza a rostit o cuvântare în

Cameră, de la 1910 încoace, după scurgerea unui timp de 48 de

ore, el ne-a ameninţat că ne va zdrobi în bucăţele. D-l ministru Wekerle este un adversar politic agreabil, dar contele Tisza este şi mai convenabil. Totdeauna am fost complet lămuriţi asupra intenţiunilor sale. Domnia sa a spus că «am pregătit străinătatea cu un mare aparat în interesul cauzei noastrep. Într-adevăr, trebuie să recunoaştem că domnia sa a făcut cauzei noastre cele mai bune servicii. În baza politicii lui Banffy şi Appony el şi-a pus ca scop suprem *zdrobirea naţionalităţilor*.

Nu se poate închipui un serviciu mai mare făcut cauzei noastre decât cel pe care ni l-a făcut contele Tisza şi dorim ca domnia sa să fie ministru de Externe şi ca domnia sa să reprezinte Ungaria la congresul de pace. Cuvântarea sa de ieri ne-a făcut mai multe servicii decât am făcut noi prin acţiune de zece ani.

Întreruperi din rândurile partidului Károly (independişti) către partidul guvernamental: «Aţi auzit?»

Temniţele gem de femei române

Dr. AI. Vaida-Voevod: Primul ministru Wekerle amăgeşte Parlamentul, Ţara şi toată străinătatea prin o politică plină de cinism. Domnia sa trebuie să ştie că în vreme ce nemaghiarii au luptat pe front, părinţi şi fii alături, «temniţele gemeau de femei române, mamele luptătorilor».

La aceste cuvinte se ridică un zgomot enorm. Miniştrii Szterenyi (Comerţ) şi

Aladar Zichy (Instrucţie Publică) se întorc pe fotoliile lor ministeriale şi strigă spre Vaida:

Baron Szterenyi: Minţi!

Contele Aladar Zicliy. Spui minciuni!

Deputatul Ştefan C. Pop (*român*): Nu minte.

Contele Aladar Zicliy, ministru: Afirm încă o dată că minte.

Dr. Al. l'aida I oevodse adresează preşedintelui Camerei: Mi s-a spus aici că am spus minciuni.

Bârâitulăzterenyi: Repet şi acum că minţi, minţi.

Dr. Al l'aida l'oevod: Voi cita fapte.

Deputatul Ştefan Cicio Pop: *A* fost arestat un mare număr de persoane în vârstă de 16 ani.

Dr. Al. l'aida l'oevod: *Soţia* lui Dr. Valeriu Branişte a fost arestată

timp de 8

luni. Odată cu dânsa au mai fost arestate alte patru doamne din societatea românească.

Telefonaţi, vă rog. Tribunalului din Cluj şi veţi primi confirmarea oficială.

Dr. Ştefan C. Pop: Vă rog să deschideţi o anchetă: în Transilvania sunt opt tribunale ocupate, de doi ani de zile, cu judecata românilor acuzaţi.

Dr. Al. l'aida l'oevod: Se închiid şcolile cu sutele.

Ferdinand Urmanezy: Pentru că învăţătorii au fugit din ţară. Ce este cu şcolile ungureşti din Moldova?

Dr. Al. l'aida l'oevod: *Jrma**i* o politică imposibilă în chestiunea agrară şi în chestiunea parcelărilor. Se refuză pământul pentru invalizi de război.

Ştefan C. Pop. Pentru că Transilvania este exploatată de boierii şi latifundiarii din această provincie (Mare zgomot).

Chestiunea românească este o chestiune internaţională

DrAl. I aida f *oevod*: Atrag atenţiunea Camerei că, formulându-şi cunoscutele sale puncte, Wilson nu a avut în vedere numai naţiunile nemaghiare, ci şi naţiunea maghiară.

Priviţi împrejur şi număraţi câţi suntem aici? Patru români şi doi slovaci.

Organizaţia naţională a naţiunii române din Transilvania şi Ungaria «nu recunoaşte acestui Parlament şi Guvernului său îndreptăţirea de a se considera pe sine ca reprezentanţă a naţiunii române şi nu recunoaşte nici altor factori străini să ia acel drept, de a reprezenta la conferinţele generale de pace interesele naţiunii române din Ungaria şi Transilvania, pentru că apărarea acestor interese o poate încredinţa numai factorilor care vor fi designaţi prin adunarea sa naţională» (zgomot mare).

Preşedintele Camerei. Nu vreau să intru în polemică cu domnul deputat, dar un deputat nu are voie să se pună în contrazicere cu Constituţia existentă…

Dr. Al. l'aida l'oevodln mijlocul întreruperilor continuă: Afară de Adunarea

Naţională sau de organele ce vor fi trimise din sânul ei şi afară de organul executiv actual al Partidului Naţional Român «nimeni nu poate fi îndreptăţit să discute şi să hotărască asupra chestiunilor

privitoare la situaţia politică a acestei naţiuni, şi toate hotărârile şi toate acordurile care s-ar aduce tară aprobarea acestora le dec iarăm nule şi neavenite pentru naţiunea română» (zgomot uriaş).

Iosif Szterenyi, ministru de Comerţ, izbeşte cu pumnul în masă.

Szilaghi La/os, strigă: Acum să vorbiţi!

DrAl l'aida I *oevod*: După suferinţe şi lupte seculare, naţiunea română din monarhia Austro-ungară e aşteaptă şi pretinde afirmarea dreptului său neînstrăinat şi imprescriptibil la viaţa naţională deplină».

Tisza a adus numai foloase Românilor

Note

445

.'1/. I *aida I oevod Nu* vrea să intre în polemică, dar ţine să răspundă cu unele".

reflexiuni. Wekerle a spus că prin punctele lui Wilson nu ajungem în contrazicere eu punctul de vedere tradiţional (unguresc).

Ferdinand lurica (slovac): Hahaha!

AIA aida l'oevod: Şi Tisza a spus că raporturile de aici sunt apropiate de punctele lui Wilson şi realizarea acestora nu insolvă schimbarea radicală a raporturilor noastre. Faţă de acestea, el (Vaida) citează punctele 10 şi 4 ale lui Wilson.

Ştefan CJ op: Supremaţie, eghemonie! Trebuie să renunţaţi la ele.

AIA aida l'oewd: între punctele lui Wilson şi această concepţie care a răsunat ieri aici este o prăpastie adâncă.

Ladislau F'enves: Aceasta e domnie de clasă.

AIA aida l'oevod: Daţi-mi voie – zice – să nu caracterizez ce este aceasta, deoarece ar trebui să folosesc expresiuni neparlamentare. Se arată semne că se fac din nou încercări, ca şi când nu ei ar fi reprezentanţii naţiunii române şi ai celor ce aparţin popoarelor nemaghiare, şi se încearcă prin solgăbirăi şi fişpani (subprefeeţii şi prefecţii)

să se smulgă, eventual şi de la ei nepărtinitori (sic) naţiunii maghiare *declaraţii politice*.

În faţa acestora, face atentă Camera că numai prin deplina sinceritate şi părere de rău, *întemeiaţi pe principiile, adevărat creştine şi wilxoniene putem da mâna, ca naţiune liberă cu naţiune liberă* dar între asupritori şi asupriţi nu e cu putinţă raport sincer şi apropiat.

Lorand Fraier: Pentru ce aţi ales deputaţi de-ai Partidului

Muncii?

Al. I aida l'oevod: Monarhia aceasta totdeauna a întârziat, acum nu mai au loc discuţii lungi, ci trebuie să se acorde naţiunilor nemaghiare dreptul de organizare.

Aceasta e deja o *afacere internaţională*. O afacere de onoare a umanităţii întregi.

ştefim (7, *Pop*: Slavă Domnului!

Aurel For. rter: Ai început să te răţoieşti.

AIA aida l'oevod: Fiţi siguri că naţiunea română întreagă vorbeşte prin rostul

(sie) meu şi eu am dat expresie acelor dorinţe şi gânduri de care sunt străbătute toate inimile româneşti.

Ferdinand Jungă (în româneşte): Să trăiască!

53 Revoluţia ungară s-a declanşat, ia Budapesta, la 30 – 31 octombrie 1918, în timp ce în Austria începuse la 30 octombrie (stil nou).

54 Slovacii şi-au declarat independenţa, faţă de Ungaria, pe 28 octombrie

1918, prin Comitetul Naţional Slovac, şi. la 30 octombrie, acesta a proclamat unirea într-un singur stat a Slovaciei şi Cehiei.

54 bis Această „Păsărică „este Maria Leonescu (vezi *Supra*, p. IV-V).

55 Trăiau Stârcea. maiordin 1915; ataşat militar la Petersburg (1914 – 1916);

şeful Biroului Decoraţii din Casa Militară Regală (1916 – 1917).

56 István Tisza (1861 – 31 oet.1918), om politic ungar; prim-ministru (1903 – 1905; 19I3 – 1917): a promovat politica de maghiarizare forţată a românilor şi slovacilor, unul din cei mai înverşunaţi promotori ai şovinismului maghiar. Carol dă ziua decesului lui Tisza pe calendarul vechi, iulian, deoarece acela gregorian încă nu se introdusese în România.

57 Iancu F! ondor (1865-1924). om politic din Bucovina). a n. iilitat pentru Unirea

Bucovinei cu Romăiiia, preşedinte al Consiliului Naţional şi şef al Guvernului provizoriu din Bucovina (1918-1919); ministru secretar de Stat (18 dec, 1918-15 apr. 1919).

58 Constantin Coandă (1857 – 1932), general de Brigadă în 1902, de Divizie.

Carol II. Înseninări zilnice în 1908, şi de Corp de Armată. În 1917; secretar general al Ministerului de Război (1901

— L904), inspector general al Artileriei (1904 – 1910, 1912 * 1916); comandant al Cetăţii

Bucureşti (1911); subinspector general de Armată (1916); reprezentant al Arriiatei

Române pe lângă Marele Cartier General rus (1916 – 1917); prim-ministru şi ministru secretar de Stat la Externe (24 oct. – 28 nov.1918); preşedinte al Senatului (1920

1921); ministru secretar de Stat (10 aug – 14 nov.1926); ministru al Industriei şi

Comerţului (30 mart. – l.3 iul. 1926)...

59 Ioan M. Mitilineu (1868 – 1946), avocat şi om politic: licenţa în Drept la

Paris (1888), magistrat până în 1895; prefect al Poliţiei Capitalei (1910 – 1913); ministru de Justiţie (4 iun. – 23 oct. 1918) şi de Externe (30 mart. 1926 3 iun. 1927).

60 Ivona, Ioana (Zizi) Lambrino.

61 Mitropolit al Ungrovlahiei era Miron Cristea (1868, Topliţa Română.

Mureş – 6 mart. 1939, Cannes. Îngropat la Bucureşti, în pronaosul catedralei patriarhale

), fiul lui Gh. Cristea şi al Domniţei; numele de botez, Ilie; urmează liceul şi Teologia la Sibiu. Filcă” ofia şi Filologia modernă la Universitatea din Budapesta, aici obţinând şi doctoratul; din 1897 începe să urce treptele monahale până în 21 nov. / 4 dec. 1909, când a devenit episcop de Caransebeş; la 20 apr. 1910, arhiereu; participă la Adunarea de la Alba-Iulia (ldec. 1918): în febr.1920 este ales mitropolit primat, iar în 1925 devine primul patriarh al României; membru al Regenţei (lui. 1927 – 8 iun. 1930); prim-ministru

(10 febr.1938 – 6 mart. 1939); consilier de Coroană (30 mart. 1938). A urmat în scaunul mitropolitan lui Canon Arămescu-Donici, care s-a retras din funcţie la 1 ianuarie 1919.

61 bis Este Lulu Lambrino.

62 Cocsme, Cocsmes (Co & mes), castel aflat la 180 km. de Paris, în Belleme.

Întreaga proprietate a fost cumpărată de Elena Lupescu, în

1927, de la vioontesa de

Dompierre.

63 Regenţa a fost constituită prin actul de la 4 ianuarie 1926 şi era formată din prinţul Nicolae, fratele lui Carol, patriarhul Miron Cristea şi prim-preşedintele Curţii de Casaţie, Gh. Buzdugan.

64 Duduia, numele dat de Carol II Elenei Lupescu (1899 – 7 lui.1977.

Portugalia), fiica lui Nicolae, un negustor de vechituri, evreu, şi a Luizei Wolf, evreică din Viena, trecută la catolicism, care şi-au schimbat numele în Lupescu; a avut un frate

(Constantin); s-a căsătorit cu un maior Tâmpeanu, de care a divorţat. „Versată în a face dragoste”, după cum o aprecia C. Argetoianu, a devenit amanta regelui Carol II… În noiembrie 1925, cu prilejul funeraliilor reginei Alexandra a Angliei, Carol o întâlneşte la Paris, de unde îi trimite regelui Ferdinand – la 12 decembrie 1925 – o scrisoare prin care renunţa irevocabil la Tron, rămânând la Paris; revenit pe Tron în 1930, Carol face din

Elena Lupescu „regina neîncoronată a României”; a părăsit ţara, împreună cu acesta şi

Ernest Urdăreanu, la 7 septembrie 1940, şi, după o scurtă şedere în Elveţia, s-au stabilit cu toţii în Portugalia. S-a căsătorit cu Carol la 7 iulie 1947, devenind „prinţesa Elena”.

După moartea lui Carol (3 aprilie 1953), va fi implicata într-un lung proces de moştenire cu Mircea Grigore Lambrino, primul fiu al lui, din căsătoria cu Zizi Lambrino, acesta fiind recunoscut ca moştenitor regal

65 Eugen Buchnâan, directorul secretariatului particular al lui Carol.

66 Arhitectul A.H. Lorenz, a jucat rol important în aducerea lui Carol în ţară, ceea ce l-a determinat pe rege să-i confere o decoraţie, pentru care acesta îi mulţumeşte

Note

447

la 23 iul. 1.930.

67 Barbu Ionescu, are ca soţie pe o Ivona.

68 Este vorbă despre cartea de scandal a lui Şt. Florescu, cu acest titlu, tipărită în 1928. patronată, se pare. de Barbu Ştirbey. Şt. Florescu urmărea tipărirea altei cărţi, mai vaste, intitulată: *Carol* II, *le*

demolisseur des trones, 171 p., manuscris dactilografiat, numită aşa după o reflecţie a regelui George al Angliei; cartea se ocupa de perioada 3 iun.1930, începutul realizării Restauraţiei – 20 apr. 1932. Şt. Florescu s-a născut la Urecrveşti, la 16 iun. 1897. Şi în anii 1930 era corespondent al ziarului „La

Nation Roumaine".

69 Este. desigur. Nicolae Lupescu. tatăl Elenei Lupescu; această identificare se poate presupune şi după modul în care i se adresează Carol, cu „*domnul* „\ ceea ce nu obişnuieşte în niciun alt caz.

70 Carol scrie: *Anghelescu*, dar corect este Angelescu. Constantin Angelescu, dr. (10 iun. 1869. Craiova-14 sept.1948. Bucureşti), studii primare şi secundare în ţară.

Facultatea de Medicină la Paris (luându-şi doctoratul în 1897); lucrează în calitate de chirurg la spitalele Brâncovenesc şi Filantropia: profesor şi director al clinicii chirurgicale a Facultăţii de Medicină din Bucureşti (1903); membru al P.N.L., deputat

(din 1901) şi senator; ministru al Lucrărilor Publice (4 ian. 1914 – 11 dec.1916);

ministru plenipotenţiar la Washington (ian. -dec.1918); ministru al Instrucţiunii şi

Cultelor (12 dec. 1918 – 27 sept. 1919); ministrul Instrucţiunii Publice (19 ian. 1922 – 27

mart. 1926) şi ad-interim la Ministerul Comunicaţiilor (19 – 24 ian. 1922); ministru al

Instrucţiunii Publice (22 iun.27 – 3 nov. 1928): ministru al Instrucţiunii Publice, Cultelor şi Artelor (14 nov. 1933 – 3 ian. 1934); prim-ministru (29 dec. 1933 – 3 ian. 1934):

ministru al Instrucţiunii Publice. Cultelor şi Artelor (5 ian. 1934 – 18 noy.1937);

ministrul Educaţiei Naţionale (18 nov. – 28 dec.1937); ministru secretar de stat (10

febr. – 30 mart. 1938); consilier regal (30 mart. 1938 – 4 sept. 1940); membru de onoare al Academiei Române (24 mai 1934); preşedinte al „Ligii Culturale" (194 l-I947).

71 Constantin (Puiu) Dumitrescu (Dimitrescu), fiul colonelului Constantin

Dumitrescu, şeful Cercului de Recrutare din Constanţa; a urmat Facultatea de Drept din

Paris; descurcăreţ şi bine informat, a câştigat încrederea lui Carol, oare l-a angajat ca secretar particular încă înainte, de 1930; implicat în conspiraţia aducerii lui Carol pe

Tron, a căzut în dizgraţie, apoi a părăsit ţara şi a trăit în Franţa până la moarte.

72 Ion Mihalache (3 mart. 1882, Topoloveni, Argeş – 5 febr. 1963, în închisoarea de la Rm. Sărat), ora politic; a urmat Şcoala Normală din Câmpulung

(Muscel), ajungând învăţător la numai 18 ani; conduce reviste şi publicaţii pedagogice;

În 1914 intră în politică şi din 1916 este deputat în toate legislaturile; a fondat Partidul

Ţărănesc (1918). care la alegerile generale din 1919 a întrunit majoritatea voturilor;

ministru la Agricultură şi Domenii (16 dec. 1919 – 13 mart. 1920; 16 nov. 1928-10 oct.

1930); orator foarte popular; în 1926, partidul său a fuzionat cu Partidul Naţional din

Ardeal (al lui Iuliu Maniu) şi îi format Partidul Naţional Ţărănesc; ministru de Interne

(10 oct. 1930 – 18 apr. 1931: 11 aug. 1932 – 14 ian. 1933); preşedinte al P.N.Ţ. (1933 – 1937): a făcut călătorii de studii în Franţa. Elveţia, Iugoslavia, Anglia şi Italia; în 1937.

Carol II i-a încredinţat mandatul de a forma guvernul, cu condiţia de a colabora cu Vaida

Voievod şi de a numi la Interne pe Gabriel Marinescu, ceea ce el nu a acceptat. Eşuând tentativa de a readuce P.N.Ţ. la putere, la 23 nov. 1937 el a demisionat din funcţia de preşedinte al partidului; la 17 apr. 1940. a acceptat totuşi calitatea de consilier regal şi

448

Care! ti, însemnări zilnice a îmbrăcat uniformii Frontului Renaşterii Naţionale până la 26 iun. 1940. când a demisionat la Consiliul de Coroană diii 29 / 30 aug. 1940 s-a pronunţat contra dictatului de la Viena. Solicitat de Ion Antonescu să fie vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri.

a refuzat, dar la 23 iun. 1941, maiorul O.) 1 Milialache a cerut să fie mobilizat, iar la 4

aug. 1941 a cerut să ţie demobilizat; după 23 aug. 1944 a

devenit ţinta atacurilor P.C.R., totuşi Petru Groza. la 3 mart. 1945, i-a solicitat colaborarea la guvern, dar el a refuzat.

La 16 sept. 1946, Ministerul de Interne i-a ridicat drepturile politice; a fost arestat la 14

lui.1947 la Tămădău, într-o înscenare, iar la 29 iul. P.N.Ţ. a fost dizolvat; I. Mihalaehe.

la 11 nov. 1947. este condamnat la temniţă grea pe viaţă; mosie în închisoare

73 Ştefan Cristescu (1864-1929). inginer, fost militar activ, la Paris a obţinut titlul de inginer în construcţii navale; în 1894 a demisionat din armată cu gradul de căpitan; în armată s-a distins ca o capacitate tehnică; a fost organizatorul marinei

Comerciale româncâa desfăşurat o bogată activitate ştiinţifică, stabilind, în 1911. teoria eteronică; s-a manifestat ca adversar al teoriei lui Einstein; a întâinţat.la Bucureşti o

Academie Eterona. despre care se vorbeşte şi în memoriile lui Carol; a fost autorul unor memorii privind renunţarea la tron a lui Carol: *Mémoires du Capitali le Ştefan*

Christesco, Unepogv de mă via consacree à la juste cause de S.A.R. Le l rin-e (Vito/

de Roummiie, 1927.

74 Elena (a Greciei), regina Mamă (2 o apr. 1896 Atenn 1982), fiica regelui

Constantin al Greciei (1913 – 1917) şi a Sofiei de Prusia; sora lui George II. rege al

Greciei, fost soţ al prinţesei Elizabeta; căsătorită, la 10 mart. 1921, eu principele Carol al României, având un singur copil, pe regele Mihai; căsătoria a fost anulată la 21 iun.

1928. Între intimi era numită Sitta.

75 Manolescu Alexaudru. colonel. adjutant al principelui Nicolae; a fost director al Institutului de Educaţie Fizică;

75 bis C. Miottu. ministru, al Palatului.

75 ter Nicolae Păiş (născut la 11 iul. 1886), contraamiral; a urmat Şcoala

Superioară de Artilerie din Italia şi Şcoala Superioară de Război navală din Paris; între

1926-1931 a fost adjutant regal al regelui Ferdinand şi apoi pe lângă Regenţă; în 1936

şi-a dat deriiisia din Armată.

76 La Nissă. Carol avea un castel – castelul Fabron – dăruit de mama sa.

Administratoarea castelului era contesa Gauthier Vignal.

77 Kichard Evelyn Byrd (Winchester, Virginia. 25.X.1888-Doston.

11.111.1957). amiral. aviator şi explorator american, primul om care a survolat Polul

Nord, la 9 mai 1926; expediţie contestată de uiii specialişti; a survolat şi Polul Sud, la

29 nov. 1929; a făcut mai multe expediţii în Antarctica.

77 bisvezii M/A<. nola221.

77 ter Vezi *htjra*. nota 294.

78 Vezi *infra*\ nota 185.

78 bis Vezi *Infra*. nota 108.

78 tei (ban Th. Florescu (2 dec. 1871. Rm. Vâlcea?), om politiclicenţiat în Drept la Bucureşti şi Paris; viee-proşedinte al Camerei (1916-1917); membru în Comitetul Naţional de Propagandă de la Pans O 918); ministru de Justiţie (19 ian. 1922 – 30 oct. 1923); a înfiinţat revista „La Roumanie uouvelle”, în Bucureşti (1925). la care colaborează oameni politici din

Europa; membru al Academiei diplomatice internaţionale din Pans; ministru plenipotenţiar

la Madrid (din 1935): preşedinte al Partidului Liberal Democrat.

79 Este vorba despre Rofnulus P. Voinesou, directorul Siguranţei Generale.

80 losehi (Prânz Iosef), fratele geamăn al lui Friedel Hohenzollern, era căsătorit cu Lalli; văr cu Carol II.

81 Vezi *Supra*, nota 7 ă:

82 Elvira Popescu (1896. Bucureşti – 1993), actriţă; elevă a Luciei Sturdza

Bulandra; debutează la Teatrul Naţional din Bucureşti (1910): conduce Teatrul Mic

(1922 – 1923): în 1923 s-a stabilit la Paris, unde a condus Théâtre de Paris şi Théâtre

Marigny; obţine succese în piesele lui Louis Verneuil (cu care şi

căsătorit). Roussin.

Cocteau. precum şi în filme: *Ţigăncuşa de la iatac*: *Noapte la Veneţia*.

83 După renunţarea la drepturile de moştenitor, el s-a numit Carol Caraiman.

„84 ESte Victoria-Melita Ducky. mătuşa lui Carol, sora reginei Maria, soţia marelui duce rus Eifţi;

85 Aluzie la procedeul grecilor, de a introduce în cetate Calul Trpian.

86 Aurel Leucuţia (26 apr. 1895. În Timiş Calacea?). avocat: a urmat liceul la Budapesta, dr. În Drept la Cluj: fost preşedinte al Asociaţiei de Fotbal: fost secretar al

Consiliului Naţional Român din Transilvania: deputat (1928-1930; 1932-193.3).

87 Ziarul „Cuvântul" desfăşura o adevărată campanie în favoarea lui Carol, reproducând unele documente şi materiale privitoare la criza dinastică, într-o formă trunchiată şi tendenţioasă. Încercând să demonstreze că fostul principe n-ar fi renunţat de bunăvoie la Tron. ei silit, datorită manevrelor şi presiunilor lui Ion I.C. Brătianu

(Scurtu. *Contribuţii*... 284).

88 Constantin Cesianu (dec. 1887, Bucureşti-1983). diplomat; a urmat

Dreptul şi ştiinţele politice la Paris; trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar la Paris

(1930 – 1938).

89 George G. Mironescu (28 ian. 1874, Vaslui – 1949), fost profesor de Drept la

Univ. Bucureşti; licenţiat în Litere la Bucureşti (1894) şi doctor în Drept la Paris (1899), decan al Facultăţii de Drept; în 1917-1918 a pledat la Paris, ca reprezentant al ţării, pentru recunoaştera integrităţii noastre teritoriale; în 1918 a luat parte la Conferinţa naţionalităţilor oprimate din fosta Monarhie austro-ungară; fost deputat în toate legislaturile; vicepreşedinte al Senatului şi ministru la Instrucţia Publică (17 dec.1921-19 ian.1922) şi de Externe (16

nov.1928-18 apr. 1931). În care calitate a reprezentat ţara la Liga Naţiunilor (1929; 1930) şi la Conferinţa reparaţiilor de la Haga (aug. 1929; ian. 1930); la 7 iun. 1930 este însărcinat să formeze

Guvernul şi astfel prezidează actul Restauraţiei (8 iun. 1930), după care se retrage, la 13 iunie; prim-ministru (10 oct. 1930-18 apr. 1931); ministru de Finanţe (6 iun. – 20

oct. 1932); vicepreşedinte tară portofoliu al Consiliului de Miniştri (20 oct. 1932 – 14

Ian.1933), când este numit vicepreşedinte şi ministru de Interne (până la 14 nov.1933);

ministru de Sfat (10 febr. – 30 mart. 1938); consilier de Coroană (30 mart. 1938); membru de onoare al Academiei Române (1939).

90 Sevei Bocu (1874 – 1954), om politic şi publicist; absolvent al Academiei

Comerciale şi al cursurilor de la „École des Hautes Études" din Paris; prim redactor al ziarului „Tribuna" din Arad, fiind închis (pentru setrisul său; în 1914 trece în România;

În timpul războiului şi după armistiţiu face propagandă la Paris pentru ca Banatul să rămână României: membru marcant al P.N. L, apoi al P.N.Ţ…

91 Virgil N. Madgearu (14 dec.1887 – 27 nov. 1940, asasiiiat în pădurea Snagov, de lângă Bucureşti), dr. În ştiinţe economice şi financiare la Ixipzig; profesor de Economie

 naţională la Academia Comercială Bucureşti, din 1 febr. 1916; deputat (1919 – 1938, cu excepţia anilor 1931 – 1 932); secretar general la Ministeruundustriei (1918); secretar general al Partidului Ţărănesc şi apoi Naţional Ţărănesc; ministru de Comerţ şi Industrie (16

nov.1928-14 nov.1929; 13 iun-lO oct.1930; 11 aug. – 20 oct. 1932); ministru de Finanţe (14

nov.1929 – 7 iun. 1930; 20 oct.1932-16 nov.1933); ministru la Agricultură şi Domenii (10

oct. 1930-18 apr. 1931). Are o vastă operă de specialitate.

91 bis Vezi *Infra*, nota nr. 107.

92 Carol scrie: *Lugojanu*, dar numele corect este Ion Lugoşianu (1890 – 1957), om politic; licenţiat al Facultăţii de Drept şi al Şcolii de Ştiinţe Politice din Paris, membru al P.N.Ţ.; consilier tehnic al Delegaţiei române la Conferinţa de pace de la Paris

(1919 – 1921); subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (10 nov.1928 – 6

Ian. 1930; 17 iun. – 9 octl930); ministru la Culte şi Instrucţiunea Publică (7-12 iun.

1930; 6 – 8 iun.1932), al Industriei şi Comerţului (6 iun-lO aug. 1932; 20 oct.1932-13

Ian. 1933; 14 ian-13 iun. 1933); delegat lac Liga Naţiunilor de la Geneva; ministru plenipotenţiar la Vatican (iun. 1933 – nov. 1937); co-director la ziarul „Universul";

arestat în 1949, moare în închisoare după 8 ani de detenţie.

93 Petre Ciolan, consulul României la Paris.

94 Eugen Bianu (născut în 1888), doctor în Drept; avocat; a redactat revista studnţească din Cluj „Noi"; subdirector general al Siguranţei Statului.

95 Jean Paul Boncour, avocatul lui Carol în procesul de divorţ cu Zizi; pentru el vezi *Infra*, nota 231.

96 Buster (Joseph Francis) Keaton (4.X. 1895-l.11.1966), actor şi regizor american; fiu al unor artişti de circ, debutează de copil în arenă, în film din 1917, iar din

1919 este propriul regizor; a fost poreclit Malec, anagrama francezului „calme".

97 Grigore Filipescu (1 oct. 1386, Bucureşti – 25 aug. 1938, Geneva), avocat, fiul lui Nicolae Filipescu; a urmat Şcoala Politehnică din Zürich şi Facultatea de Drept din Paris; ajunge preşedinte al Partidului Conservator, deputat şi senator; prefect de Ilfov

(1931); director al ziarului „Epoca"; preşedinte al Societăţii de Telefoane Bucureşti şi al Societăţii pentru distribuirea tutunului; a fost fondatorul Ligii „Vlad Ţepeş"; autorul unor lucrări ca: *Tragedia vieţii noastre politice*, Bucureşti, 1930; *Politica bunului*

OTMfBucureşti, 1932.

98 Ştefan Cicio-Pop (1 apr. 1865-16 febr. 1934), om politic; a urmat studiile universitare la Budapesta şi Viena; avocat în Arad; trimis la Conferinţa interparlamentară de la Haga, pentru a apăra cauza românească; avocat în procesul

Memorandului; între 1905-1918 a fost deputat în Parlamentul Ungariei; în casa lui din

Arad s-a pregătit adunarea de la Alba Iulia, pe care el a deschis-o. şi a fost ales vicepreşedinte al ei; a fost deputat şi preşedintele Camerei.

99 Pimen Georgescu (24 oct.1853, Proviţa de Sus,

Prahova-11/12 nov. 1934, mormântul în Proviţa), mitropolit al Moldovei de la 5 febr. 1909; membru onorific al

Academiei Române.

100 Gheorghe Buzdugan (10 febr. 1867, Focşani-7 oct.1929), licenţiat în Drept, a ocupat diferite funcţii în magistratură, ajungând, în 1924, prim preşedinte al înaltei Curţi, post din care a demisionat când a fost numit regent, în urma renunţării lui Carol la Tron.

101 Oscar N. Niculescu (8 oct. 1860 – 23 iul. 1939), înalt magistratstudiile juridice în ţară, doctoratul în Drept la Paris (1888), a ocupat funcţii în magistratură.

Note

451

ajungând preşedintele înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie (1927); senator de drept;

membru onorific al Academiei Române; profesor la Şcoala Superioară de Război.

102 Constantin D. Sărăţeanu (1862 – 23 mai 1935), timp de 42 de ani a funcţionat în magistratură, ajungând procuror general (1911), preşedinte al Secţiei IV;

a Curţii de Apel din Bucureşti şi consilier al Curţii de Casaţie; ministru de Interne (29

Ian. – 5 mart. 1918); Adunarea Naţională l-a ales regent la 9 oct.1929.

103 Minai Popovici (21 oct. 1879, Braşov?), om politic; doctor în Drept la

Viena, participant la activitatea P.N.R. din Transilvania; în 1916 a intrat în armata română şi în 1918 a organizat corpul voluntarilor români în Moldova; participant la

Adunarea Naţională de la Alba-Iulia; ministru al Lucrărilor Publice (5 dec. 1919-12 mart.

1920); ministru la Finanţe (6 – 22 iun.1927; 16 nov.1928-15 oct.1929), când a stabilizat leul; la Interne (7-13 iun.1930), din nou la Finanţe (13 iun. 1930-18 apr. 1931) şi Justiţie

(11 aug. 1932-14 nov. 1933).

104 Marioara Ventura (născută în 1888, în Bucureşti?), mare artistă; a urmat Conservatorul la Paris; la 16 ani a jucat alături de Sarah Bernhardt; a jucat la cele mai mari teatre franceze, a făcut un turneu în America; primul război în & ndial a prins-o în ţara şi a

condus la Iaşi un spital francez, după care s-a întors la Paris…

105 Gh. D. Mugur (născut prin 1878?), publicist; a călătorit mult prin străinătate; a avut activitate didactică, apoi a intrat la Casa Şcolilor; inspector general al Cultelor şi Artelor; director general al Fundaţiei Principele Carol.

106 Barbu Alexandru Ştirbey (1872 – 1946), om politic; cumnat cu Ionel

Brătianu, prin sora sa Eliza; prim-ministru, ministru de Interne şi Externe (4 – 21 iun.

1927); membru de onoare al Academiei Române (1929); a avut o mare influenţă asupra reginei Maria; în 1943-1944 a fost trimis la Cairo pentru a trata cu Aliaţii ieşirea

României din război; a făcut parte din delegaţia care, la 12 sept. 1944, a semnat la

Moscova Convenţia de Armistiţiu cu Naţiunile Unite

107 Iuliu Maniu (8 ian.1873, Şimleul Silvanei – 5 mart.1953, în închisoarea

Sighet), fiu de magistrat şi nepot, după mamă, al lui Simion Bărnuţiu; urmează Dreptul la

Cluj, Viena şi Budapestei, doctor. În Drept (1896); ca student, a înfiinţat Societatea studenţilor români, sârbi şi slovaci din Budapesta, al cărei preşedinte a fost; în 1896 e ales membru în

Comitetul Naţional al Partidului Naţional din Transilvania; se stabileşte în Blaj, fiind avocat al Mitropoliei Unite până în 1915, când e înrolat în armată, ca soldat; la 15-16 nov. 1918 ia parte la tratativele cu ungurii, în Arad, şi, împreună cu toţi delegaţii români, se pronunţă pentru dezlipirea totală de Ungaria; participă la Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia (1

dec. 1918), fiind ales preşedinte al Consiliului Diligent al Transilvaniei şi şef de resort la

Interne; după moartea lui George Pop de Băseşti este ales preşedinte al Partidului Naţional din Transilvania. Dorind ca acest partid să cuprindă toată ţara, a fuzionat cu Partidul

Democrat al lui Take Ionescu (febr. 1923), cu Partidul Naţionalist al lui N. Iorga (ian. 1925)

şi cu Partidul Ţărănesc al lui Ion Mihalache (1926), formând P.N.Ţ., al cărui preşedinte a fost (1926-1933; 1937-1947). A fost prim-ministru (16 nov.1928 – 6 iun.1830; 20 oct.1932

14 ian.1933; ministru fără portofoliu în Guvernul C. Sănătescu (23 aug. – 2 dec. 1944). La 29

lui. 1947, printr-o hotărâre a Consiliului de Miniştri, PNŢ a fost desfiinţat, liderii lui au fost arestaţi la Tămădâu, în urma unei înscenări, fiind judecaţi între 29 oct4 nov. 1947.1.

Maniu a fost condamnat la închisoare pe viaţă.

108 Constantin Stere (1865, Cerăpcău, jud. Soroca – 1936), scriitor, profesor

— Universitar; a urmat Facultatea de Drept la Iaşi; ajutor de primar la Iaşi (1898 – 1899);

452

Carol II. Însemnări zilnice deputat (1901); interaeietoi al revistei „Viaţa Românească” şi al curentului social-politic poporanist; rector al Universităţii din Iaşi; autor al unor lucrări de analiză a politicii interne şi externe româneşti, al mai multor romane, dintre care se detaşează ciclul autobiografic *în preajma revolţi* (*ici*.

109 Henri Cihoski (4 aug, 1871. Tecuci – 1950, în închisoarea din Sighet), studii la Şcoala militară de Geniu. Artilerie şi Marină şi la Şcoala Superioară de Război;

urca treptele ierarhiei militare, în 1917 ajungând general de Brigadă, iar în 1927

Inspector general al Armatei; ministru de Război (16 nov.1928 – 5 apr. 1930); general de Corp” de Armată (1932); senator de drept; implicat, ca ministru de Război. În afacerea

Škoda, a fost achitat; s-a distins în bătăliile la care a participat în primul război mondial.

110 Nicolae Tătăranu. ataşat militar al României la Paris.

111 Nicky este diminutivul principelui Nicolae de Hohenzollern (5/18 aug.

1903, Sinaia – lui 1977), al doilea fiu al regelui Ferdinand şi al reginei Maria; după studii în ţară. a urmat Colegiul Etoh şi a absolvit (1926) Şcoala navală din Wembley

(Anglia); actul de renunţare la Tron a lui Carol îl găseşte pe Nicolae ca locotenent în

Reg. 1 Vânători; prin actul de la 4 ian. 1926 este inclus în Regenţă, împreună cu patriarhul Miron Cristea şi prim-preşedintele Curţii de Casaţie, Oh. Buzdugan; de la moartea regelui Ferdinand (20 iul. 1927), a fost regent până la 8 iun. 1930, când Carol

Il a revenit pe Tron. Principele Nicolae a avut gradele de general de Corp de Armată, vice-amiral şi inspector general al Armatei; de lui 9 sept. 1938, Carol II l-a silit să renunţe la drepturile şi prerogativele princiare, luându-şi numele Nicolae Brana, deoarece contractase o căsătorie neprinciară, în 1931, cu o româncă. Ioana (Dumitrescii)

Dolete, fostă Săveanu; în 1967 s-a căsătorit cu Thereza Figueira de Mello.

111 bis. Se referă, la actul de la 4 ian. 1926, prin care i s-a retras calitatea de moştenitor al Tronului.

112 Aluzie la locul de naştere al Ioanei (Jeanei) Dolete. Ioana Dolete

(Doletti; 1907-1963), născută Dumitrescii, era fiica unor boiernaşi din Tohani (Buzău);

s-a căsătorit prima dată cu avocatul Radu Săveanu (fiul, fruntaşului liberal

N.N. Săveanu); după ce a divorţat de acesta şi-a luat numele de Dolete (Doletti), trăind în concubinaj şi apoi căsătorindu-se, în 1931, cu principele Nicolae, fratele regelui Carol

II. În decembrie 1931. Tribunalul Ilfov a anulat căsătoria, principele fiind obligat să plece din ţară; a plecat la Paris.

113 Constantin (Dinu) Fliotu (Pliott; născut în 1896), licenţiat în Drept; ataşat de Legaţie la Praga (1921); ministru al Palatului, a adus de la Milano actul de renunţare la Tron a principelui Carol (28 dec.1925, Milano); secretar de Legaţie la Londra (1928);

consilier de Legaţie la Varşovia (1934) şi. Budapesta (1937); însărcinat cu afaceri la

Bralistava (1939); delegat supleant în Comisia română pentru negocieri cu delegaţia ungara (17 aug. 1940); ministru plenipotenţiar la Vichy (oct.1940).

114 Nae Ionescu (4 iun. 1890, Brăila – 15 mart. 1940, Bucureşti), profesor universitar şi ziarist; după studii primare şi elementare la Brăila, îşi ia licenţa la Bucureşti şi doctoratul în Filosofie la München (1919); fost director al liceului militar de la M-rea

Dealul, subdirector al Casei Şcolilor, conferenţiar şi apoi profesor de Logică şi

Metafizică la Univ. din Bucureşti (începând din 1922); a scos revista „Loghos” şi ziarul

„Cuvântul”; în mai 1938 a fost arestat şi internat în lagărul de la Miercurea Ciuc, unde ţinea conferinţe legionarilor închişi. Conferinţele au fost rezumate de către preotul Şt.

Note 453

Palaghiţă şi publicate sub îngrijirea lui Constantin Papanace; recent, broşura a fost republicată: Nac Ionescu. *Fenomenul legionar*, Bucureşti, Antet XX Press, 1993, 61 p.

f 15 (irigare N. Iunian (30 sept. 1882, Tg. Jiu – 1940), om politic; licenţiat în Drept la Bucureşti (1904), profesează în Baroul de Gorj până în 1920, când trece în

Baroul de Ilfov, membru în Consiliul General al Uniunii Avocaţilor (1928) şi în Comisia permanentă a Uniunii avocaţilor (1928); ministru de Justiţie (30 nov. 1928 – 7 iun. 1930);

În 1917 a demisionat din Partidul I, iberal. la Iaşi, şi, împreună eu alţii, a înfiinţat Partidul

Muncii; în 1920 se înscrie în Partidul Ţărănesc, din care se retrage în 1932 şi înfiinţează

Partidul Radical Ţărănesc; ministru al Muncii şi Ocrotirilor Sociale (6 iun. – 22 iun.

1927); al Justiţiei (16 nov. 1928 – 7 iun. 1930, 13 iun-l 9 no v. 1930); senator de drept.

116 Regina Maria.

li7 ftarb.il Ştirbey.

118 Incidentul de la Operă a avut loc astfel; La 27 martie, cu ocazia unui festival organizat la Opera Româna, pentru comemorarea Unirii Basarabiei cu România, a avut loc – nu fără ştirea lui (uliii Maniu – un incident cu lentă politică: trei generali (Gh.

Mărdăreşeu, N. Petala şi V. Rudeanu) au părăsit, în mod ostentativ, sala în momentul în care oratorul a pronunţat numele lui C. Stere. Incidentul – în fond minor – a căpătat o amploare foarte mare; H. Cihosky s-a solidarizat cu generalii protestatari, prezentându-şi demisia din funcţia de ministru de Război. Înţelegând că este supus la un şantaj, C.

Stere, la 4 apr. 1930. a demisionat din P.N.Ţ. (Scurtu, *Contribupi*, *p*. 292).

119 Şut/o (Şuţu) Dimitrie, prinţ, partizan al reîntoarcerii lui Carol în

România, după 1928.

120 Maria (Alexandra Victoria), regina României (347 oct. 1875, la Eastwell

Park – 18 iul. 1938, Sinaia. Înhumată la Curtea de Argeş), principesă de Marea Britanie şi Irlanda, fiica lui Alfred. duce de Edinburgh (fiul reginei Victoria) şi a ducesei Maria

(fiica ţarului Alexandru II al Rusiei), de religie luterană; la 29 dec. 1892 s-a căsătorit cu principele Ferdinand. moştenitorul Tronului României, şi au avut şase copii; Carol II

(1893-1953), Elizabeta (1894-1956), Maria (Mignon; 1900-1961), Nicolae (Nicky;

1903-1977), Ileana (1908-1991) şi Mircea (1913-1916). În timpul primului răz. boi balcanic (1913) şi al primului război mondial vizitează lagărele de holerici şi spitalele cu soldaţi bolnavi de tifos exantematic; a desfăşurat, în ţară şi străinătate, o vie activitate pentru realizarea' Marii Uniri; a scris memorii (*Povestea vieţii mele*, 3 volume); un jurnal, poveşti, romane ele.

121 Este vorba despre lucrarea; *Notiţe zilnice din război*. Bucureşti, 1937.

122 Ion G. Nanu-Museel (3 o nov.1862, Câmpulung-23 ian. 1938, Bucureşti), doctor în medicină la Bucureşti, mai mulţi ani a studiat la Paris; a întreprins mai multe călătorii; din 1906 a fost profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti; senator de

Muscel (1905-1907, 191 f), descoperitor al unor pilule ce-i poartă numele; are, o valoroasă operă de specialitate, tradusă în mai multe limbi. Este fratele poetului Dumitru

G. Nanu (26 oet.1873, Câmpulung-1943) şi al dr. -lui C.G. Nanu (2 o mart. 1860-1952).

123 Ioan Manta, medie, profesor titular (1937) de chirurgie biologică la

Facultatea de Medicină din Cluj; a scris – *Ghid pentru analiza medicamentelor chimice anorganice şi orghniee*, Cluj, 1934.

124 Nicolae Hortolomei (14 nov. 1885, Huşi 1961, înmormântat labelu), chirurg, profesor universitar la Iaşi, transferat, la 1 mai 1930, la catedra de boli ale căilor urinare din Univ. Bucureşti; specializat la Paris; ministru al Sănătăţii şi Ocrotirilor

Sociale (24 nov. 1939 – 4 iul. 1940), academician (1948). a avut

contribuţii în chirurgia hipertiroidiilor, a tuberculozei, a cancerului de sân şi a bolilor cardiace.

125 Gheorghe Tătărescu, om politic, publicist (1886, Cfaiova – 1957), doctor în Drept la Paris (1912); subsecretar de stat la Interne (30 oct. 1923 – 3 o mart. 1926.

22 iun. 1927 – 16 nov. 1928); secretar general al P.N.L. (1931); ministru la Industrie.

şi Comerţ (14 nov.1933 – 3 ian.1934), prim-ministru (5 ian.1934 – 28 dec.1937), deţinând şi portofoliile la: Industrie şi Comerţ (5 – 30 ian.1934), ad-interim la Război (31 mai – 27

Iun. 1934), al Armamentului (27 iun. 1934-febr. 1937), ad-interim la Externe (2

oct.1934 – aug.1936) şi al Internelor (23 febr. – 28 dec. 1937), ministru de Stat şi adinterim la Externe (10 febr. – 3 o mart.1938); consilier de Coroană (3 o mart. 1938)

ambasador la Paris; ad-interim la Interne (24 – 3 o nov. 1939); prim-ministru (24 nov.

1939 – 4 lui 1940); membru de onoare al Academiei Române (22 iun.1937); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru de Externe în Guvernul Petru Groza (6

mart. 1945 – 6 nov. 1947), a fost nevoit să demisioneze.

125 bis Este Gabriel Marinescu. Despre acesta vezi *Infra*, nota 352.

126 Traian Bratu (25 oct. /7 nov. 1875, Răşinari-21 lui.1940, Bucureşti, înhumat la cimitirul Bellu); liceul maghiar de stat din Sibiu, licenţiat în Litere şi Filosofie

(1898) al Univ. Bucureşti, doctor în Filosofie (germanistică) în 1907, la Berlin; conf.

univ.la Iaşi (1907), rector al Univ. Iaşi (25 nov.192 ldec.1922 şi 1 dec. 1932-l dec.1937); decan (1 nov. 1920 – 25 nov.1921) al Facultăţii de Litere a Univ. Iaşi; senator naţional-ţărănist de Baia (1932); profesor secundar la Rm. Vâlcea (1900 – 1907). La 1

martie 1937, în urma unui atentat, 3 legionari îi taie urechea stângă şi îi provoacă diferite răni. La 1 dec. 1937 a fost reconfirmat ca rector, a demisionat la 1 iun. 1938;

127 Gheorghe (Gică) Athanasescu.

128 „Chestiunea Nicolae”. Carol E a refuzat să recunoască legalitatea căsătoriei contractate, în 1931, de principele Nicolae cu

Ioana Doletti. Faţă de refuzul repetat al acestuia de a pleca în străinătate, regele a forţat lucrurile, hotărând convocarea

Consiliului de Coroană. La 9 aprilie 1937, principele a transmis actul de renunţare la toate drepturile sale şi demisia din toate funcţiile pe care le deţinea. La ora 20, aceeaşi zi, a fost convocat Consiliul de Coroană, care i-a aplicat lui Nicolae art. 13 din Statutul

Casei Regale, folosit în 1925 şi împotriva lui Carol, hotărând să-l înlăture din rândul membrilor familiei domnitoare. În „Monitorul Oficial”, din 11 aprilie 1937, a fost publicat un decret în care se spunea: *„Alteţa Sa Regală, Principele Nicolae, încetează de a mai face parte din familia regală şi pierde toate drepturile şi prerogativele legate de această calitate”*. La 15 aprilie, Nicolae a adresat o scrisoare Preşedintelui Consiliului de Miniştri, prin care se angaja să părăsească ţara, să nu desfăşoare niciun fel de activitate politică, să nu se întoarcă în ţară decât cu consimţământul regelui; accepta să primească, din partea Guvernului român, câte 500.000 de lei pe lună, începând cu 1

aprilie 1937 (Muşat, Ardeleanu-omă «/a, p.702 – 706; Scurtu, *Contribuţii*, p. 409 – 411).

Despre principele Nicolae vezi: Prinţul Nicolae de Hohenzollern, *în umbra Coroanei*

României, amintiri şi comentarii, editate de Gh. Buzatu, Stelea Cheptea şi Sorin Pârvu.

Iaşi, Editura Moldova, 1991.

129 Alexandru Lapedatu (14 sept. 1876, Cenatul Săcelelor, Braşov – 195 o, în închisoarea Sighet); funcţionar la Academia Română; secretar al Comisiei

Monumentelor Istorice (1904 – 1919); membru corespondent (1910), titular (1918) şi

preşedinte al Academiei Române (1935-1937); fondator, alături de I. Lupaş (1920), şi director al Institutului de Istorie Naţională din Cluj (1920-1938); consilierul delegaţiei române la Conferinţa de Pace de la Paris (1918-1920) şi Geneva (1922); decan, proecan şi profesor la Facultatea de Litere şi Filosofie din C! uj (1921-1938); deputat libeâal (1922-1926, 1931-1932), zbnator (1919-1920, 1927-1933), ministru al Cultelor şi Artelor (1923-1928, 1934), ministru de stat (1933-1934, 1936-1937).

130 Ion I. Nistor, istoric (4/16 aug. 1876, în Vicovul de Sus, Rădăuţi – 11

nov. 1962, înhumat la Cimitirul Bellu din Bucureşti); urmează liceul din Rădăuţi şi Univ.

din Cernăuţi; îşi ia doctoratul în Filosofie la Univ. din Viena, la 22 mart. 1909, audiază cursuri şi la Univ. din München, Berlin şi Bucureşti; la început a fost profesor la Liceul din Suceava şi la Şcoala superioară ortodoxă din Cernăuţi, în 1911, docent la Univ. din

Viena pentru istoria Europei Sud-Estice, apoi prof.la Univ. din Cernăuţi, unde îşi va ţine cursurile în limba germană; în timpul războiului trece în Regat, unde face propagandă pentru intrarea României în război alături de Antanta; membru al Academiei Române

(1915). membru honoris causa al Academiei Cehe; ministru al Bucovinei (18 dec. 1918

2 mai 1920, 20 ian. 1922 – 30 mart. 1926), al Basarabiei (14 febr. – 27 sept. 1919), al

Lucrărilor Publice (22 iun. 1927 – 16 nov. 1928), ministru de Stat (14 nov. 1933 – 9

Iun. 1934), al Muncii (9 iun. – 23 sept. 1935), al Muncii şi Sănătăţii (23 sept. 1935 – aug. 1936), din nou ministru al Muncii (aug. 1936 – 28 dec. 1937) şi al Cultelor şi

Artelor (24 nov. 1939 – 4 iul. 1940); deputat şi senator de la 1918 la 1938; directorul revistelor „Junimea Literară” şi „Codrul Cosminâilui”; are o vastă operă istorică. La 23

mai 1945 a fos numit conservator al Bibliotecii şi Colecţiilor Academiei Române, până la 10 iun. 1938, când academicianul I. Nistor a fost exelus dintre membrii Academiei

Române; la 5 mai 1950 a fost arestat şi închis la Sighet, unde a stat până la 8 iul. 1955, fără să fi fost judecat sau condamnat; trăieşte în condiţii mizere până la moarte.

131 Iont. Inculeţ (5 apr. 1884, Rezeni, Lăpuşna – 1940, Bucureşti, înhumat, împreună cu soţia sa, Roxana, la cimitirul Bellu), după absolvirea Seminarului Teologic din Chişinău, devine docent la Univ. din Petrograd, la Astronomie şi Matematică; în

1917 se întoarce în Basarabia, unde este ales ajutor de comisar gubernial; la 21 nov.

19 l7 este ales preşedinte al Sfatului Ţi-ai din Basarabia; deputat (1918-1938); ministru al Basarabiei (9 apr.1918 – 14 febr. 191$; 27,

sept-12 dec. 1918; 13 mart. – 2 mai 1920;

19 ian. 1922 – 30 mart. 1926); ministru al Sănătăţii (6 iun. 1926 – 16 nov. 1928), de

Interne (14 nov. 1933 – aug. 1936); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru de Stat (aug. 1936 – nov. 1937) şi ministru la Comunicaţii (nov. – 28 dec. 1937).

131 bis în cadrul Simpozionului Ştiinţific organizat la 8-10 oct. 1993, cu prilejul comemorării a 110 ani de la inaugurarea Castelului Peleş, istoricul dr. Radu

Bogdan a prezentat o comunicare dedicată personajului *Haiduc*, pe baza unei corespondenţe descoperite de Domnia sa la Peleş, în 1948. Conform celor stabilite cu certitudine, pseudonimul *Haiduc* aparţine principesei Lucia Caragea, căsătorită Alioth, corespondentă a regelui Carol II şi confidentă intimă a reginei Maria.

Tot Radu Bogdan este cel ce a descoperit, în 1948, la Castelul Peleş, agenda jurnal din 1929 a lui Carol II, din care a publicat unele extrase în *Voievodul culturii româneşti*, apărut în „Dilema", nr. 106, din 20 – 26 ian. 1995.

132 Numele corect: Cary Grant (Archibald Alexander Leach), actor american (1904, Bristol, Marea Britanie), debutează pe Broadway în operetă, în 1924, şi, lansat la Hollywood de Mae West, toarnă primul său film în 1932: *This is the night*;

B

456 Carol II, însemnări zilnice apoi s-a consacrat cinematografului, jucând în numeroase filme. În general umoristice; I

133 Mihai 1 de Mohenzollern-Sigmaringen (25 oct. 1921. Sinaia), unicul fiu ăj regelui Carol II şi al Elenei du Grecia (Regina Mamă), Mare voievod de Alba Iulia;

proclamat, în ziua de 4 ian. 1926, în urma renunţării la Tron a tatălui său. moştenitor al tronului, dar, tiiuci minor, sub o Regenţă compusă din patriarhul Miron Cristea, principele Nicolae şi Gh. Buzdugan. La 8 iun. 1930. principele Carol revenind în ţară şi fiind proclamat rege. Mihai a fost redeclarat principe moştenitor.cu titlul de Mare:

Voievod de Alba Iulia; prin abdicarea regelui Carol II (6 sept.1940), Minai a fost;

reinstalat pe Tron, până la 30 dec. 1947. când a abdicat şi a plecat în exil. La 10 iunie

1948, s-a căsătorit, la Atena, cu Anna de Bombon Parma (născută în 1923), din această căsătorie rezultând cinci copii: Margareta (născută în 1948), Elena (1950), Irina (1953).

Sofia (1957). Maria (1964).

134 Mircea C. Cancicov (1887, Bacău – 1959). căsătorit cu Georgeta; fruntaş al P*N.L... mare industriaş, membru de onoare al Academiei Române (22 iun. 1937);

subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (2 ol t.1934-ai.tg. 1936).

ministru la Finanţe (aug. 1936 – 28 dec. 1937; 10 febr.1938 – l febr. 1939); ministru adinterim la Justiţie (10 febr. – 30 mart. 1938).

135 Este vorba despre Ioana Dolete.

136 Alfred Cortot (1877, Nyon, Elveţia – 1962, Lausanne), pliantet şi dirijor francez; întemeiază Concertele Cortot şi întreprinde numeroase turnee internaţionale, în care se afirmă ca unul din marii virtuozi francezi ai pianului; în 1905. împreună eu

Thibaud şi Casals, întemeiază un trio care cunoaşte un renume mondial; întemeiază

Şcoala Normală de Muzică; a fost titularul al unei clase de pian la Consevator între anii

1907 – 1920; a scris o serie de lucrări în domeniul muzical.

137 Ion I Moţa. (22 iun. 1902, Orăştie – 13 ian.1937, Madrid), fiu al preotului

Ion Moţa, face trei clase de liceu la Sibiu, până în 1914, când se refi pază la

Bucureşti, unde urmează liceul „Lazăr”, baealaureatul la „Sf. Sava” (1920); pleacă la Paris pentru a urma Dreptul. dar, din cauza lipsurilor, se înapoiază's\ se înscrie la Univ. din

Cluj, în anul 11; a fost arestat, la 8 oct. 1923, împreună cu CV... Codreanu, Tudose

Portescu, Corneliu Georgescu, Ilie Gârneaţă. Radu Mironovici şi Vernichescu, şi acuzat că a complotat contra Guvernului; în preziua procesului (mart. 1923), răneşte cu focuri de revolver pe Vernichescu pe motiv că îi trădase; este. achitat în ambele procese; a fost implicat şi, achitat şi în procesele pentru asasinarea lui Maneiu şi I.G. Duca; a fost eliminat din toate universităţile; îşi trece doctoratul la Grenoble. după care a tăcut avocatură la Deva şi Orăştie; a fost membru fondator al „Gărzii de Fier”, vicepreşedinte al partidului „Totul pentru Ţară”; a

scris: *Liga Naţiunilor*, Bucureşti, 1930; *La securite juridique dans la Société des Nalions*, teză de doctorat, 1932.

138 Vaşile Marinţ 16/29 ian. 1904. Bucureşti – 13 ian, 1937, în Spania).

şcoala primară în comuna Griviţa (Bucureşti), liceul la „Sf. Sava" şi „Gh. Şincai" în

Bucureşti; licenţiat în Drept la Bucureşti (1927), fiind secretarul lui Lugoşianu, fostul ministru român la Roma; în 1928 a fost numit şef de cabinet la Preşedinţia Consiliului de Miniştri; în 1931 este avocat la Ministerul de Industrie şi Comerţ; doctor în Drept

(1932) la Bucureşti; se înscrie în „Garda de Fier", devenind conducătorul organizaţiei

Bucureşti şi Ilfov a. partidului „Totul pentru Ţară"; a plecat să lupte în Spania, uncie a şi murit. A scris: *Fascismul* teză de doctorat, Bucureşti, 1932; *Crez de generaţie*, 1937.

Note

457

139 Jari Scba (26 dec. 1866. În I, edeci, Cehoslovaeia-25 iul. 1953), a urmat

Şcoala Politehnică din Praga. a participat la primul război mondial, iar în 1918 este şeful

Misiunii militare cehoslovace la Roma. apoi consul general la Triest şi Hamburg, ministru plenipotenţiar la Belgrad (1922 – 1929). deputat: secretar general al Partidului

Naţional Socialist Ceh (1929-1932), din nov. 1923 a fost trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al Cehoslovaciei la Bucureşti. A scris: *România şi Cehoslovacia de-a lungul istoriei*. Bucureşti. 1934.

140 Seupiewski era ministrul (ambasadorul) polonez la Bucureşti.

141 c'afol foloseşte diminutivul *Mosky*. Numele preşedintelui Poloniei se scrie corect: *Moscicki*. Ignacy Moscicki, fizician şi om politic polonez (1867, Mierzanow.

Ptock – 1946, Versoix. Elveţia): emigrat în Anglia (! 892), apoi profesor la Univ. din f reiburg. a creat condensatorul electric care-i poartă numele: titular al catedrei de electrochimie de la LwMv (1913): a fost ales preşedinte al Poloniei în 1926 şi reales în

1933. După ocuparea Poloniei de către germani. În 1939, s-a refugiat în România şi apoi în Elveţia, La 22 iunie 1937 a fost ales

preşedinte de onoare al Academiei Române: a părăsit România în decembrie 1939.

142 Mignon este diminutivul principesei Marioara (Maria), fiica regelui

Ferdinand şi a reginei Maria (27 dec. 1899 8 ian. 1900, Gotha19 61), s-a căsătorit, la

8 iun. 1922, cu regele Alexandru al Iugoslaviei, asasinat de teroriştii croaţi la Marsilia, în9 oct. 1934: au avut trei copii: Petru (1923-197 ()), care a fost rege între 1934-1945.

la început sub regenta lui Paul Karagheorgheviei; în urma invadării Iugoslaviei de către germani. s-a refugiat la I.ondra: Tomislav. alintat cu numele Tommy (născut în 1928)

şi Andrei (născut în 1929).

143 Claudelle Colbert (Claudette Cauehian), actriţă americană (născută la 13

sept. 1935, Paris). din 1910 a trecut în S.U.A., unde a făcut teatru începând din 1923, iar din I927. filni. a fost vedeta comediilor americane ale anilor '30: a interpretat şi roluri dramatice: a primit premiul „Oscar „în 1934, pentru rolul din filmul: „S-a întâmplat într-o noapte". Dintre filmele în care a jucat menţionăm: *Din dragoste pentru Mike*

(1927): *Locotenentul surâzător* (1931); *Semnul crucii* (1932): *Sub două drapele*; *A*

8-a nevastă a lui Barbă Albastră" (-193Ş); şi altele. Filmul vizionat de Carol este:

Fecioara din Salem.

144 Danielle Darrieux (născută la 1 mail917, la Bordeaux), actriţă franceză;

a debutat în film la 14 ani. În „Balul" Dintre filmele turnate în perioada înseninărilor lui

Carol, menţionăm; *Kfayerling* (1936): *Katict* (1938); *Prima întâlnire* (1941) etc. A

turnat filme la Hollywood şi Paris a jucat şi teatru.

145 Richard Frânassovici (8 sept.1883. Turnu Severin-1958), avocat:

licenţiat în Drept la Univ. din Bucureşti (1904); avocat al Primăriei din Turnu Severin

(1906). apoi al Statului pentru judeţul Mehedinţi; a fost, pe rând,

conservator, conservator democrat, liberal; deputat liberal de Mehedinţi (1919 – 1937): subsecretar de Stat la Interne (3 nov. 1923 – 30 mart. 1926: 22 iun. 1927 – 16 nov. 1928): după 1933

a făcut parte din gruparea „tinerilor liberali”: ministru la Comunicaţii şi Lucrări Publice

(14 nov. 1933-17 nov. 1937); ministru de Interne (17 nov. – 28 dec. 1937); fost director al ziarului „L'Independenee Roumaine”; ambasador la Varşovia şi apoi la Paris (mai

1938-un 1940).

146 Paul Atingelescu (în text apare: *Înghelescu*), general de Corp de Armată

(10 oct 1872 – 1949): profesor la Şcoala de Ră/. boi. adjutant regal şi şef al Casei Militare

Regale, comandant al Diviziei 8 (1916 – cu grad de colonel) şi al Diviziei 15 (Divizia de Oţel) între 1917-1920, cu aceasta participă la bătălia de la Mărăşeşti; general de

Divizie (1919), general de Corp de Armată (1932); ministru de Război (4 iun.1927-16

nov. 1928); ministru secretar de Stat (14 nov. 1933 – 27 iun. 1934) şi iar ministru de

Război (27 iun.934-aug.1937); din aug. 1937, preşedinte al Consiliului de Administraţie al societăţii „Astra – Vagoane”; senator de drept.

147” Nicolaeuică (2 febr. 1877, în Vlaşca-21 iul. 1940), generale Divizie;

a urmat cursurile Şcolii Militare de Infanterie şi pe acelea ale Şcolii de Război, devenind sublocotenent în 1899; în timpul primului război mondial a fost şef de Stat Major şi şeful Inspectoratului Armatei; a fost profesor la Şcoala Militară de Infanterie; ministru de Război (14 nov.19.33 – 31 mai 1934); are şi lucrări de teorie militară.

148 Florian I. Ţenescu (1 apr. 1884, Turnu Măgurele – 1941), general de

Corp de Armată şi adjutant regal; absolvent al Şcolii fiilor de ofiţeri din Graiova şi al

Şcolii Militare din Dan zig; a urmat Academia Tehnică din Berlin-Charloltenburg;

locotenent (1906); urmează Şcoala Superioară de Război din Bucureşti (1909-1911);

ataşat militar la Sofia (1 aug. 1914-15 aug. 1916); adjutant al regelui Ferdinand. (1 sept.

1917-l apr. 1924), în grad de lt. colonel; urcă treptele ierarhiei militare. ajungând general de Brigadă (10 mai 1930); şef al Marelui Stat Major (1 oct.1931-15 lui.1933);

comandant al unor unităţi militare şi, la 1 apr. 1940, devine general de Corp de Armată;

a fost şi profesor la şcoli militare şi apoi şi la Şcoala Superioară de Război (1919 – 1931); a colaborat la reviste militare.

149 Petre Dumitrescu (1881 – 1950). general; participant la primul război mondial; ataşat al României, eu grad de general de Brigadă, la Paris şi, concomitent, la Bruxelles (1931-1932). În timpul celui de al doilea război mondial este comandantul

Armatei a 3-a (22 iun. 1941 – 23 aug. 1944). ajungând la gradul de general de Armată; a condus trupele în campania pentru eliberarea Bucovinei de Nord şi Basarabiei (lui.

1941), apoi la Stalingrad şi în ofensiva Iaşi-Chişinău (20 aug. i 944). După război va fi arestat şi va muri în închisoarea de la Jilava.

150 Gheorghe Argeşeanu (28 febr. 1883, Caracal-26/27 nov. 1940, Bucureşti).

general; s-a distins în timpul primului război; a fost ataşat militar în Japonia, apoi comandant al Reg. 2 Călăraşi, al Diviziei I Cavalerie Arad. Diviziei III Cavalerie. Diviziei

11 Infanterie, Diviziei de Gardă şi, în fine, al Corpului II Armată; a îndeplinit funcţiile de ministru al Apărării Naţionale (30 mart. – 12 oct. 1938). preşedinte ad-interim şi apoi preşedinte al Consiului de Miniştri (21-18 sept. 1939); a fost asasinat la închisoarea

Jilava şi a fost înhumat la cimitirul Ghencea Militar.

151 Traian Grigorescu (1887-1969). general, fiul generalului erou de la

Mărăşeşti. Eremia Grigorescu; a urmat cursurile Şcolii Fiilor de Militari din laşi şi apoi

Şcoala de Război; a participat la Războiul de întregire; după armistiţiu a participat, în

1919, la campania de eliberare a Ungariei de sub dictatura comunistă a lui Bela Kuti

(1886-1939); aghiotant regal (1930 – 1936). fund organizatorul Şcolii Marelui Voievod

Mihai; a demisionat din funcţia de aghiotant regal în momentul în care Kinest Urdăreanu a fost numit niareş ol al Palatului; a fost cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul" şi al

Legiunii de Onoare.»

152 Andrea Cassulo (născut la 3 o nov. 1869. Castelletto d'Orice. Italia). după ce şi-a luat doctoratul în Ştiinţe sacre. În 1893 este hirotonisit preot. iar în 1904, canonic

Note 459

În Capitol florentin; vicar general (19 11-1914), după ce a fost consacrat episcop, a fost numit delegat apostolic în Egipt şi Arabia (mart. 1921); în 1927 *a* fost transferat în

Canada şi Terra-Nova, cu reşedinţa în Otawa; în 1936 a fost numit nunţiu apostolic la

Bucureşti, unde ajunge la 15 oct; aici a învăţat limba română.

153 Carol scrie *Comnme*. Nicolae Petrescu-Comnen (24 aug.

1881, Bucureşti – 1958). doctor în Drept la Paris (1905); a activat ca avocat de Ilfov, judecător în Bucureşti; conferenţiar de Economie şi Legislaţie industrială la Facultatea de Drept; delegat la Societatea Naţiunilor (1923-1929), la Conferinţa de Dezarmare, la

Conferinţa de Muncă; ministru plenipotenţiar la Berna (1923-1928), Berlin (1928-1931;

1933-1938), Vatican (1931-1933); subsecretar la Externe (febr.1938); ministru de

Externe (30 mart. 1938-ian. 1939); a scris articole în presa engleză, franceză, română şi germană.

154 Vaier (Valeriu) Pop (26 aug.1892, Buduş, Someş – 1958), avocat;

doctor în Drept la Cluj; ofiţer în Legiunea română din Italia (1918-1919); deputat (1926

1927, 1931-1932, 1933-1938); vicepreşedinte al Camerei (1931); ministru de Stat al

Ardealului (14 iul. 1931 – 9 ian. 1932), de Justiţie (9 ian. – 6 iun. 1932); din nou ministru de Stat (2 oct. 1934 – aug. 1936) şi de Industrie şi Comerţ (aug. 1936 – nov. 1937);

ministru secretar de Stat (17 nov. – 28 dec.1937); preşedinte al Comisiei Internaţionale pentru relaţiile cu Ungaria (1942).

155 Brătianu Constantin I.C. (Dinu; 1 1 febr. 1866, Florica-1950, închisoarea

Sighet), om politic; al doilea fiu al lui Ion C. Brătianu, frate cu Ionel şi Vintilă; a urmat studii de inginerie la Paris; deputat (nov. 1895), ministru de Finanţe (14 nov.1933 – 5 ian.

1934); preşedinte al P.N.L. (1931-1947); ministru fără potofoliu în Guvernul

C. Sănătescu (23 aug. 1944 – 2 dec. 1944); a militat pentru un regim democratic, s-a opus regimului de autoritate monarhică (1938-1940), a protestat împotriva amputărilor teritoriale din vara anului 1940; şi-a dat asentimentul la instaurarea regimului lui Ion

AntOnescu, dar nu l-a susţinut; unul din fondatorii Blocului Naţional Democratic (iun.

1944); în 1947. P.N.L. şi-a încetat activitatea, iar liderul său a fost arestat.

156 Victor Antonescu (3 sept.1871, Antoneşti, jud. Teleorman – 22 aug. 1947.

Bucureşti); după studii secundare şi universitare la Bucureşti, urmează Facultatea de

Drept din Paris şi îşi ia doctoratul în 1895, paralel obţine diploma înaltei Şcoli de Ştiinţe

Politice; revenit în ţară, după un stagiu în magistratură şi în barou, devine avocat al

Creditului Funciar Rural, apoi profesor al Şcoala de Finanţe şi la Şcoala Superioară de

Ştiinţe de Stat. prof. suplinitor de Drept Civil şi de Drept Constituţional la Univ.

Bucureşti; a fost deputat liberal (din 1901), director la Banca Naţională Română;

ministru al Justiţiei (4 ian.1914-11 dec.1916), al Finanţelor (11 dec.1916 – 10 iul.

1917); în anii ce au urmat face parte din cabinetele liberale şi îndeplineşte misiuni diplomatice importante: ministru plenipotenţiar la Paris (10 oct. 1917 – 20 dec. 1919), în anul 1919 fiind membru al delegaţiei României la Conferinţa de Pace de la Paris;

ministru plenipotenţiar pentru Spania şi Portugalia (de la 1 apr. 1922), apoi la Geneva, întors în ţară, este: ministru al Justiţiei (14 nov. 1933 – 3 ian. 1934.5 ian. 1934-l febr.

1935); al Finanţelor (1 febr. 19.35 – 30 aug. 1936); Afacerilor Străine (30 aug. 1936 – 20

dec. 1937); consilier regal (din 18 apr. 1940).

157 Nicolae Samsonovici (7 aug. 1877-1950, în închisoarea Sighet), inspector general de armată; a urmat Şcoala Militară şi de Război, devenind locotenent (1895), după care urcă treptele ierarhiei militare, ajungând maior în 1913; s-a distins în luptele

460

Carol II, însemnări zilnice de la Mărăşeşli, fiind pe vremea aceea colonel şi apoi şef de Stat Major sub generalul

Eremia Grigorescu; până în 1926 ocupă diferite funcţii militare, iar între 1926-1927

studiază în Franţa organizarea şcolilor de război: şeful Marelui Stat Major (1928);

ministru de Război (11 aug.1932-14 nov.1933); ministru la Industrie şi Comerţ (14

Ian. – 14 iun. 1933).

158 Gheorghe Gh, Manu (1877 – 1953), general.

159 Constantin llasievici (născut la 7 mart. 1880), general; ofiţer de cavaleric.cu studii la Şcoala superioară de Război; după primul război, a fost şef al

Marelui Stat Major la Inspectoratul Cavaleriei; în 1928 devine general de Brigadă şi este numit comandant al Şcolii Militare de Cavalerie; Mareşal al Palatului (8 iun. 1930 – 1936). când a fost trecut la comanda Corpului II Armată; ministru al Apărării Naţionale

(aug. – 28 dec. 1937): şef al Casei Militare a Regelui (1 febr. 1939).

160 Kinest P. Urdăreanu (6 mai 1897 – 1962), colonel; sublocotenent de cavalerie (1915), a demisionat ca It. colonel (1935); la 1 nov. 1933 a fost numit ofiţer de ordonanţă, iar la 8 mai 1933, adjutant regal (în grad de maior. Înaintat It colonel în aceeaşi zi); prefect al Palatului (1 ian. 1935), apoi vice-mareşal (15 mart. 1936) şi mareşal al Palatului (3 mart. 1937); la 25 oct. 1937, Mare Şambelan, apoi ministru al Casei

Regale (27 niart. 1 938 – 4 sept. 1940); şef de Stat Major al Partidului Naţiunii şi ministru de Stat (22 iun. 1940). la 28 iun. demisionează din funcţia de ministru, iar la 3 iul. 1940

şi din aceea de şef de Stat Major al Partidului; la 4 sept. 1940 a

demisionat şi din postul de ministru al Casei Regale; l-a însoţit pe Carol în exil, la 7 sept. 1940, în Portugalia.

unde a şi murit.

161 Max Auşnit (14 febr. 1888. Galaţi – 1 959). a urmat Academia de înalte

Studii Comerciale şi de Export din Viena; a fost preşedinte al Asociaţiunii Generale de

Industrie din Banat şi vicepreşedinte al Uniunii Generale a Industriaşilor din România

(UGIR); vicepreşedinte al Companiei Europene a Participanţilor Industriali (CEPI) din

Monaco; vicepreşedinte al Companiei St. E.G. din Viena. al Societăţii de Telefoane

Române, al Băncii Chrissoveloni. secretar al Camerei de Comerţ şi Industrie din Galaţi

(1929.1932, 1933). În 1940 a fost acuzat de-fraudă fiscală şi arestat, după condamnare, a fost închis; după abdicarea lui Carol H şi venirea la putere a lui I. Antonescu, a fost lăsat să meargă într-un sanatoriu; în vara lui 1.944, ajutat de Matei Ghica. a plecat în

Egipt, a revenit după 23 august 1944. dar pleacă definitiv în 1946: a locuit în Franţa.

SUA şi, pentru puţin timp, în Anglia. Numele lui se scrie şi: Auschnitt, germanizat;

Carol îl serie şi: Auschnidt.

162 Nicolae Malaxa (născut la 10/22 dec. 1884 în Fluşi), dintr-o familie greacă emigrată în Moldova în 1818, era fiul căpitanului Costache Malaxa şi al Elenei

Ruxandra. fiica pitarului Bădărău; între 1910-1912 a studiat la Karlsruhe şi a obţinut, cu distincţie, diploma de inginer chimist: în 1919 a venit la Bucureşti, unde a constituit asociaţia „Atelierele unite": din 1921 a preluat activitatea fostei asociaţii Baint-Stoianoviei, numind-o „Prima societate pentru Construcţia de Maşini", care, din 1927, fabrică locomotive şi vagoane. Nu cunoaştem numele soţiei lui. *În* care a avut doi copii;

fiica, Irinel, şi pe Constantin, coleg de şcoală cu prinţul Mihai

163 Dan Brătianu, al treilea fiu al lui Constantin I.C. (Dinu) Brătianu.

164 Aunt Bec, Mătuşa Bee, este infanta Beatrice, sora reginei

Maria, mătuşa lui Carol...

Note

401

165 Radu Irimescu (născut în Galaţi), inginer; director la Uzinele Reşiţa;

senator (1933-1934); subsecretar de stat al Aerului (19 itil.1932 – 27 apr. 1935); ministru al Aerului şi Marinei (17 nov. – 27 dec. 1937; 28 dec. 1937 – 9 febr.1938); ministru la

Washington (1 apr. 1938 – 1940).

166 Mustal a Kemal Ătaturk (19 mai 1881, Salonic – 10 nov. 1938, Istanbul);

a urmat Şcoala de Cadeţi din Salonic (1898), Şcoala de Ofiţeri de la Monastir (1899) şi

Şcoala Superioara de Război din Istanbul (1905); sublocotenent de Cavalerie, maior, general (1913). mareşal (1921); ataşat militar la Sofia, Bucureşti şi Belgrad (1914), comandant al Diviziei 19 din Galipoli (1915). al Armatei 2 din Siria (1917), al Armatei

7 din Palestina (1918), preşedinte al Marii Adunări Naţionale, primul preşedinte al

Turciei (29 oct. 1923 – 10 nov. 1938).

167 Tevfik Rustu-Aras (Carol scrie: *Atras*), cunoscut şi sub numele de

Tevfik Rustu-Bey (1883 – 1972), diplomat şi om politic turc; ministru de Externe al

Turciei (1925-1938); din 19.38, ambasador al Turciei la Londra; a promovat, alături de

N. Titulescu, o politică de cooperare între ţările din Balcani, sub deviza „Balcanii ai balcanicilor”, luând parte activă la crearea înţelegerii Balcanice (1934 – 1940).

168 Elize Sutzo (Şuţu), soţia lui Dimitrie Sutzo.

169 Constantin Gane (14/27 mart. 1885). Botoşani-12 aprT962), istoric, scriitor; doctor în Drept în Germania (1910); avocat de Botoşani şi Ilfov, timp de 15 ani;

a colaborat la „Epoca”, „Curentur, „Cuvânmr”. Libertatea”; a înfiinţat revista „Sânziana”.

Toarte cunoscute îi sunt lucrările de istorie: *Trecute vieţi de doamne şi domniţe*!

voi., 1932, 1935; *Amărâte şi vesele vieţi de jupănese şi cocoane*,

1942, şi altele.

170 Miklós Horthy.de Nagybánya (1868, Kenderes – 1957, Estoril.

Portugalia), om politic, ungar; provenind dintr-o familie nobilă, îşi face studiile la

Academia Navalii din Fiume; mai mulţi ani a fost aghiotant al împăratului Franz Joseph, apoi a comandat o escadră de crucişătoare şi a fost rănit într-o bătălie, în 1917; în 1918

este promovat contra-airvral şi comandant şef al flotei austro-ungare; după război s-a retras la moşia sa, dar este chemat la Ministerul de Război, în Guvernul de la Szeged, opus regimului comunist al lui Béla Kun (1919), este ales regent (1920); se opune celor două tentative de restaurare a lui Carol IVdeHabsburg (1921). La începutul celui dea), doilea război mondial puterile regentului sporesc foarte mult; în 1942, fiul său, István, este ales viceregent, dar moare, peste puţin timp, pe frontul rusesc. Ostil naţional-socialismului, încercând în 1944 să trateze cu sovieticii o pace separată, după ocuparea

Ungariei de către Germania (mart. 1944), el este obligat să demisioneze, în octombrie, acelaşi an. Arestat. la 16 oct. 1944, de către faimosul maior Otto Skorzeny; este închis în Germania, până la 29 apr. 1945, când este arestat de americani; eliberat la 17 sept.

1945, se refugiază în Portugalia (1949).

171 Galleazzo Ciano, conte de Cortelazzo (1903-1944, Verona), fiul unui înalt demnitar fascist, participă el însuşi la „Marşul asupra Romei"; la început a fost redactor la diferite jurnale fascisie; licenţiat în Drept la Roma (1925); în 1925 intră în diplomaţie, fiind, succesiv, ataşat la ambasadele Italiei din Rio de Janeiro, Buenos Aires, consul general la Shanghai; în 1930 s-a căsătorit cu Edda, fiica lui Mussolini; în 1933

este şef al Biroului de Presă al lui Mussolini, apoi subsecretar de Stat la Presă şi

Propagandă, membru al Marelui Consiliu Fascist; ministru de Externe (9 iun. 1936 – 5

febr 1943), de la 5 febr.1943 este ambasador pe lângă Sf. Scaun; la 26 iul. 1943 se retrage în Germania (ceruse demisia lui Mussolini), dar e predat de către Ribbentrop

Carol II, însemnări zilnice autorităţilor republicane din Italia de Nord (Republica de la Salo); este judecat şi, cu toate insistenţele soţiei pe lângă Mussolini, este condamnat la moarte şi executat, la 11

Ian. 1944, la Verona.

172 Ioaii E. Costinescu (născut în 1871); studii universitare la Bucureşti şi

Paris; doctor în medicină la Paris; membru al P.N.L.; primar al Bucureştiului (1922 – 1928); ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (26 febr. – 2 oct.1934), al

Sănătăţii (2 oct. 1934 – 23 sept. 1935), al Industriei şi Comerţului (23 sept. 1935-aug.

1936); al Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (aug. 1936 – 28 dec. 1937) şi din nou al Muncii.

Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (10 febr. – 30 mart. 1938).

173 Emmanuel de Martonnc (1873 – 1955), mare geograf francez; elev al

Şcolii Normale Superioare, licenţiat în Istorie şi Geografie (1895); profesor universitar de Geografie la Sorbonna; face descoperiri în Carpaţii Meridionali (1896); în 1907

devine doctor în ştiinţe; filoromân, a cunoscut foarte bine România şi a scris despre ea în lucrările sale; în timpul Conferinţei de Pace de la Paris a susţinut cauza românilor; a ţinut cursuri la Univ. din Cluj; în 1938 a fost ales preşedinte al Uniunii geografice internaţionale; membru al Academiei de Ştiinţe.

174 Grigore Antipa (27 nov. /lOdec. 1867 Botoşani-1944), ilustru zoolog".

profesor universitar, după studii la Iaşi şi Jena; elev favorit al lui Haeckel, doctor în

Ştiinţe Naturale (1891); director al Muzeului de Istorie Naturală din Bucureşti, pe care îl fondează şi care îi va purta numele; membru al Academiei Române, al Societăţii

Zootehnice din Londra, al Institutului Oceanografie din Paris; membru de onoare al

Societăţii Geografice din Viena şi al aceleia din Berlin; academician (1910); a pus bazele şcolii române de hidrobiologie, ihtiobiologie şi oceanologie; iniţiatorul dioramelor şi unul din creatorii muzeologiei moderne; are o vastă operă de specialitate.

175 în text este: *Racovitză*. Emil G. Racoviţă (15 nov. 1868,

Iaşi19 47), mare savant, de reputaţie mondială; licenţiat în Drept (1889) şi în Ştiinţe Naturale (1891) la

Sorbonna; doctor în Ştiinţe la Paris (1896); în 1897-1899 participă la expediţia de explorare ştiinţifică de la Polul Sud, împreună cu celebrul explorator norvegian

R. Amundsen; subdirector al Laboratorului „Arago” de la Banyuls-sur-Mer, ca şi la

Laboratorul de Anatomie comparată de la Sorbonna; în 1920 este chemat ca profesor la Univ. din Cluj. În 1905 crează întreprinderea ştiinţifică” Biospeologia”, punând bazele ştiinţei naturale a domeniului subteran; în 1920 a întemeiat Institutul de Speologie la

Univ. din Cluj, pe care îl conduce; a contribuit la crearea unei noi ştiinţe: Speologia.

176 Ludovic (Louis) Mrazec (15 iun. 1867, Craiova 1944), reputat geolog;

studii universitare la Bucureşti, Geneva şi Paris; doctor în Ştiinţe Naturale la Geneva

(1892); profesor universitar, de la 1 dec. 1894; director al Laboratotului de Mineralogie şi Petrografie al Univ. Bucureşti; director al Institutului Geologic al României; membru

(1905) şi preşedinte al Academiei Române; ministru la Industrie şi Comerţ (6 iun.

1927-16 nov. 1928); senator de drept; a avut mari contribuţii ştiinţifice; a emis o teorie originală asupra formării petrolului, foarte apreciată în străinătate etc.

177 Dimitrie Voinov (6 febr.1867, Iaşi – 1951), prof. univ; fiul avocatului şi omului politic Nicolae Voinov; licenţiat în Franţa, în Ştiinţe Naturale; profesor la

Facultatea de Ştiinţe din Bucureşti (1893); membru al Academiei Române (1927).

178 Nicolae Bănescu (16 dec. 1878, Călăraşi – 11 sept. 1971), studii secundâre. şi universitare la Bucureşti, specializare în limba greacă şi literatură bizantină-Note

463

la Mtinchen (1910-1912), unde îşi trece şi doctoratul; profesor (din 1899), revizor şcolar de Argeş (1907), director al gimnaziului „Cantemir” din Bucureşti (1907-1910), profesor de franceză la liceul

„Sf. Sava”. prof. univ. de bizantinologie la Univ. din Cluj

(1919-1938), la Univ. de Bucureşti (1938-1947), profesor emerit (1964), membru corespondent (1920). titular (1938) şi vicepreşedinte (\938-1947) al Academiei

Române; vicepreşedinte de onoare al Asociaţiei Internaţionale de studii bizantine (196!

1971); fost director al Operei şi Teatrului Naţional din Cluj.

179 Milan Stoiadinovic (Stoiadinoviei; 1888 – 1961, Buenos Aires), diplomat şi om de Stat sârb; ministru de Finanţe (1922-1926, 1934); a întemeiat Partidul Uniunii

Radicale; prim-ministru şi ministru de Externe (lui.1935 – 5 febr.1939); delegat la sesiunile Adunării Societăţii Naţiunilor (1935 – 1937); semnează pacte de prietenie cu

Bulgaria (1937) şi llalia (mart. 1937) şi un acdtrd general eu Germania (1938); datorită independenţei sale, a fost răsturnat de către regent (1938), exclus şi din partidul său, în acelaşi an, pleacă în exil.

180 Iii cehă numele se *scrie* – *Beneš*. Edvard Bencă (1884, Kozlany-Boemia de Sud – 1948), om de stat cehoslovacia studiat la Facultatea de Litere a Univ. din Praga, unde a fost influenţat de Masaryk, apoi urmează cursuri la Paris, Dijon, devenind doctor în Drept, în 1908; ocupă posturi de profesor la Academia Comercială şi la Univ. din

Praga; la începutul primului război mondial devine colaboratorul cel mai apropiat al lui

Masaryk în organizarea rezistenţei naţionale cehoslovace; în 1915 a plecat la Paris, devenind secretarul general al Consiliului Naţional cehoslovac, recunoscut în 1918 de aliaţi ca Guvern provizoriu; el deţinând portofoliul Afacerilor Externe, conduce delegaţia cehoslovacă la Conferinţa de Pace; în 1923 e ales membru al consiliului Societăţii

Naţiunilor, e reales în 1927; în 1935 devine preşedinte al Societăţii Naţiunilor; principal creator al Micii înţelegeri, el ia parte activă la elaborarea protocolului de la Geneva şi reprezintă ţara sa la diferite conferinţe diplomatice. Când preşedintele Masaryk se retrage, în 1935, Beneš îi urmează ca preşedinte al Republicii Cehoslovace;

demisionează în 1938, după acordul de la München. Profesor de filosofie la Univ. din

Chicago, vine la Paris după începerea războiului, apoi se retrage

la Londra, în 1940, unde devine preşedinte al Guvernului cehoslovac în exil. În 1945 se întoarce la Praga, după eliberarea ţăii sale, formează un Guvern de coaliţie şi e ales preşedinte al

Republicii. În februarie 1948 cedează presiunii comunistejegălizând „lovitura de la

Praga”, care permite preluarea puterii de către comunişti. În dezacord cu noua

Constituţie, el se retrage din viaţa politică puţin după această lovitură. A scris numeroase lucrări şi, în special, memorii.

181 în cehă, numele se *scrie*. *Hodza*, Milan Hodza (1878, Slovacia – 1944.

Florida, S.U.A.), om politic cehoslovac; deputat de Slovacia în Parlamentul ungar

(1905); redactor la Budapesta al cotidianului cehoslovac „Slovensky Dennik”; unul din principalii promotori ai unirii slovacilor cu cehii; deputat în Adunarea Naţională de la

Praga (1919); ministru al Agriculturii (1925-1926), al Instrucţiunii Publice (1926

1929); preşedinte al Cofisiliului>de Miniştri (1935-1938) şi ministru de Externe (1935

1936); demisionează din cauza cedării teritoriului sudeţilor Germaniei şi se autoexilează mă. U.A.

182 Mica înţelegere a fost o organizaţie antirevizionistă, constituită prin alianţe bilaterale, încheiate între Cehoslovacia şi Regatul sârbilor, croaţilor şi slovenilor

(14 august 1920) şi între România şi Regatul sârbilor, croaţilor şi slovenilor (7 iunie

1921). Cele trei ţări se angajau să acţioneze în comun în vederea respectării Tratatelor I

de la Trianon şi Neuilly. Alianţa s-a consolidat prin Actul de conciliere, arbitraj şi I

reglementare jildiciară. semnat la 21 mai 1929. La 16 febr.1933, la Geneva, Mica I

Înţelegere adoptă un nou pact de organizare. Acordurile de la MOnehen, prin care s-a hotărât dezmembrarea Cehoslovaciei, au marcat începutul destrămării şi dispariţiei Micii

Înţelegeri.

183 Neculai Costăchescu (1876 – 14 iul. 1939, Iaşi), lieenţiat în ştiinţe fizico-chimice (1901) la Iaşi; prof. univ. (1912); director al Laboratorului de chimie minerală al Facultăţii de Ştiinţe din Iaşi; ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice (16 nov. 1928 – j

7 iun. 1930; 13 iun. 1930 – (8 apr, 1931); membru de onoare al Academiei Române I

(1936) şi a numeroase societăţi străine.

184 Gheorghe 1. Brătianu (30 ian.1898, Ruginoasa. Iaşi – 4 aprilie 1953,!

asasinat în închisoarea de la Sighet), fiul lui Ionel Brătianu; lieenţiat în Drept la Iaşi

(1919) şi în Litere la Paris (1921), doctor în Filosofie (1923), la Cernăuţi; doctor în I

Litere la Paris (1929); prof. de Istoria universală la Iaşi (1924-1940); membru i corespondent (1928) şi titular (1942) al Academiei Române; membru al Società Ligure

di Storia Patria (1925) şi al Institutului „Kondanov” (Praga), în 1935; a bifurcat, în

1930, Partidul Liberal, creând dizidenta liberal-georgistă; deputat (1927, 1928, 1931.

1932 şi de la 1933); vastă operă istoriogratică.

185 Stelian Popescu (19 febr. 1874, Balta Doamnei, Prahova 1954), ziarist, fost magistrat, avocat; licenţiat în Drept (1896), activează în prăsă din 1903; director al ziarului LUniversul” (1903 – 1904); deputat de Prahova de mai multe ori; ministru de

Justiţie (17 dec. 1921 – 19 mai 1922; 4 iun. 1927 – 16 nov. 1928); preşedinte al Ligii

Antirevizioniste Române; în 1945 a plecat în Elveţia; judecat în contumacie, în iunie

1945, a fost condamnat; moare în străinătate.

7 186 Victor lamandi (15/28 febr. 1891, Iaşi – 26 / 27 nov. 1940, asasinat în închisoarea Jilava); studiază Dreptul şi Literele la Iaşi (1913-1914), intră în presă din

1912, fiind redactor şi corespondent la mai multe ziare; şef al organizaţiei liberale din!

Iaşi; subsecretar de Stat la Interne (14 nov. 1933 – 9 iun. 1934); ministru de Stat (2 oct.

1934); ministru al Cultelor (aug. 1936 – 28 dec. 1937); ministru al Educaţiei Naţionale şi ad-interim la Culte şi Arte (10 febr. – 30 mart. 1938); minisffu de Justiţie (30 mart.

1938 – 23 nov. 1939); consilier regal (1938).

187 Sabin Mânuilă (1894 – 1964), om politic şi cunoscut statistician; a condus mai mulţi ani Direcţia de Statistică din Bucureşti; după război a emigrat în

S.U.A.; a desfăşurat o foarte bogată activitate ştiinţifică.

188 Sărit la numerotare.

189 Shiricy Temple (născută la Santa Monica, în California, la 23 apr. 1928), actriţă americană; unul dintre cei mai îndrăgiţi „copii minune" ai Hollywoodului din anii

'30; în 1932 debutează, sub îndrumarea lui Charles Lamont. Într-o serie de scurt metraje interpretate de copii: *Baby Burlesk*. Între 1935-1936 este cea mai apreciată dintre vedetele hollywoodiene; în anii adolescenţei a jucat în câteva filme neînsemnate şi în]

emisiuni de televiziune; ulterior se consacră carierei diplomatice. Filme: *Singură pe* I

lume şi *Un îngeraş de fată* (1934); *Heidi*, *fetiţa* munţilor şi *India în flăcări* (1937);

Visuţ unei prinţese (1939); *Pasărea albastră* (1940) şi altele.

190 Ion Sichitiu (19 ian. 1878, Schela, Gorj – 1961), general de Divizie;

termină Şcoala Militară în 1899 şi urcă treptele ierarhiei militare ajungând căpitan în

1909; urmează cursuri la şcoli militare din Germania (1904 – 1905). la Şcoala de Război

(1907 – 1909); comandant al unor unitari militare; în timpul primului război mondial a tăcut parte din Marele Stat Major; şei" al acestuia în 1937; ministru al Agriculturii şi

Domeniilor (14 ian. 1941 – 19 mart. 1942); judecat – ca membru al guvernului I.

Antonescu –, la 1 5 dec. 1947, a fost condamnat la 10 ani temniţă grea…

191 Mihail Ghelmegeami (25 iul. 1896, Craiova – 1983); a Urmat Dreptul şi Literele la Bucureşti; şi-a luat doctoratul în Ştiinţe Juridice la

Paris; deputat de Ismail

(1928 – 1931); subsecretar de Stat la Agricultură şi Domenii (7, iun. 1932-14 iun. 1933)

şi la Finanţe (14 iun-14 nov. 1933); ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (30

mart. 1938 – 23 nov. 1939) şi apoi ministru de Interne (3 o nov. 1939 – 3 iul. 1940).

192 Armand M. Călinescu (22 mai 1893, Piteşti – 21 sept. 1939, asasinat, înhumat, la Argeş); licenţiat în Filosofie, doctor tiv Drept la Bucureşti, în Economie la

Paris (1921), magistrat la Tribunalul Argeş; membru al P.N.Ţ. (1919); prefect de Argeş

(1928); secretar general la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (1929); subsecretar de

Stat la Interne (16 nov. 1930-18 apr. 1931: 6 iun-11 aug. 1932), la Preşedinţie (11

aug. – 21 oct. 1932) şi iar la Interne (21 oct. 1932-14 nov. 1933); ministru de Interne

(28 dec. 1937), ad-interim la Muncă, Sănătate şi Ocrotiri Sociale (30 mart. – 4 apr. 1938)

şi la Educaţia Naţională (iun. – dec. 1938); preşedinte al Consil. putut de Miniştri (7 mart.

21 sept. 1939); deputat în mai multe rânduri.

193 Virgil Potârcă (16 iul. 1888 – 1954), avocat; a urmat cursurile Facultăţii de Litere de la Paris (1914); a tăcut studii serioase de agricultură; preşedintele Uniunii

Camerelor Agricole din România; naţional – ţărănist; subsecretar de Stat la Ministerul

Agriculturii (15 nov, 1928 – 18 apr. 1931); ministru de Justiţie (6 iun. – 11 aug. 1932), de Comunicaţii (28 dec. 1937 – 10 febr. 1938) şi ad-interim la Agricultură şi Domenii

(28 dec. 1937 – ian. 1938); deputat şi senator (1920 – 1938).

194 Alexandru Vaida-Voevod (27 febr. 1872, Olpreţ, jud. Someş – 1950.

Sibiu). om politic; a studiat la Liceul Săsesc din Bistriţa şi la cel românesc din Braşov;

apoi Medicina la Viena, unde ia parte la toate mişcările naţionale; membru în Comitetul

Partidului Naţional (1896); deputat în Camera Ungară (1906), de unde este scos în

1907, pentru că a citit nişte versuri insultătoare la adresa ungurilor şi s-a pronunţat împotriva legilor şcolare ale lui Apponyi; din nou deputat în Camera Ungar? (1910 – 1918), dar urât de unguri, trăieşte mai mult la Viena şi în Elveţia; la 18 oct. 1918, el citeşte, în Parlamentul ungar, declaraţia de liberă dispunere de soarta sa a poporului român din Ardeal şi Ungaria; la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, de la 1

decembrie 1918, a fost ales în Consiliul Diligent, la Externe, şi delegat în comisia care a prezentat regelui-Ferdinand actul Unirii; ministru al Transilvaniei (17 dec.1918 – I

dec. 1919); prim-ministru şi ministru.de Fixterne (l dec. 1919-13 mart. 1920; participă la Conferinţa de Pace de la Paris (1919 – 1920); deputat (1919 – 1938); preşedinte al

Camerei Deputaţilor (1919); ministru de Interne (16 nov. 1928 – 7 iun. 1930; 13 iiiri

10 oct. 1930); prim-ministru (6 iun. – 20 oct. 1932; 14 ian-14 nov. 1933), deţinând şi portofoliile de: Interne şi ad-interim la Externe (6 iun. – 11 aug. 1932), ad-interim la

Muncă, Sănătate şi Ocrotiri Sociale (7 – 9 iun. 1932), Externe (11 aug. – 20 oct. 1932) şi

Industrie şi Comerţ (14 iun. – 14 nov. 1933). Rupându-se de P.N.Ţ., la 12 mai 1933

creează organizaţia politică „Frontul Românesc"; ministru de Stat (10 febr. – 30 mart.

1938); consilier de Coroană (30 mart. 1938); ministru de Stat (22 iun. – 4 iul. 1940).

466 Carol II, însemnări zilnice

195 Ileana, principesă a României (23 dee.1908 / 5 ian.1909, Bucureşti – 1991X penultimul copil al regelui Ferdinand şi al reginei Maria; fostă preşedintă a

„Asociaţiei creştine a femeilor române"; căsătorită întâi cu principele Anton de

Habsburg, la 26 iulie 1931, la Sinaia; arhiducesă de Habsburg, a avut reşedinţa lângă

Viena. Cu Anton de Mabsburg a avut şase copii: Ştefan (născut 1932), Maria Ileana

(1933), Alexandra (1935), Dominic (1937), Maria Magdalena (1939) şi Elizabeta

(1942). Apoi s-a căsătorit cu dr. Ştefan Issărescu; în 1948 a părăsit România şi a trăit în

S.U.A., unde s-a călugărit sub numele de Maica Alexandra şi a întemeiat o mănăstire ortodoxă; după 1989 a revenit odată în ţară.

s 196 Viorel Virgil Tilea (6 apr. 1896, Sibiu-sept.1972), avocat; studii universitare la Bratislava, Viena, Cluj şi Londra; doctor în drept; secretar al Consiliului

Naţional Român de la Viena (1.918); secretar particular al lui I. Maniu (1919); secretar în delegaţia română la Conferinţa de la Londra (1919-1922); iniţiatorul organizaţiei politice naţional-ţărăniste „Chemarea"; deputat; subsecretar de Stat la Preşedinţia

Consiliului de Miniştri (10 oct. 1930-18 apr. 1931; 6 iun. – 20 oct. 1932); din 1933 a fost preşedintele Federaţiei de Fotbal; director al ziarului „Chemarea", redactor la „Patria"; şef al organizaţiei „Frontul Românesc" de la Sibiu; ministru al României la Londra (ian.

1939-iul. 1940).

197 Nicolae M. Condiescu (2 oct.1880, Craidva-15 iun. 1938), general, adjutant regal, scriitor; fiul căpitanului Matei Condiescu şi al Mariei (născută Panu);

urmează Şcoala militară de la Craiova şi Şcoala de ofiţeri din Bucureşti; ca scriitor a debutat în 1895 într-un ziar din Craiova, a publicat versuri şi proză, uneori cu pseudonimul Nicolae Corbu; secretar general al Fundaţiilor Culturale Regale; preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români; membru al Societăţii Regale de Geografie; membru de onoare al Academiei Române (1938); preşedinte al Consiliului de Conducere al

Societăţii de Radio (1937).

198 Carol scrie acest nume sub forma: *Theodorescu*. Paul (Pavel)

Teodorescu (6 iun. 1887-1981), general, ofiţer de Stat Major; a absolvit şi Şcoala

Superioară de Război din Franţa; sublocotenent, în 1909, în 1934 ajunge şef de Stat

Major al Armatei; ataşat militar la Paris (1932); comandant al Şclii Superioare de

Război (1936 – 1937); subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale (aug. 1937 – 3 omart. 1938); ministru al Aerului şi Marinei

(30 mart. 1938-10 mai 1940); membru corespondent al Academiei Române (27 mai 1938); a fost decorat cu ordinul „Mihai

Viteazul"; a fost autorul unor lucrări de teorie militară.

199 Duiliu Marcu (1887, Craiova – 1966), arhitect, profesor la Academia de

Arhitectură Bucureşti; a studiat la Şcoala de Arte Frumoase din Paris (1911); director general la Ministerul Lucrărilor Publice (1922-1925); membru în Consiliul Tehnic

Superior (1913 – 1933); vicepreşedinte al Societăţii Arhitecţilor Români. A construit:

Hotelul Athénée Palace; Biblioteca Academiei; Teatrul şi Politehnica din Timişoara.

200 Mitiţă Constantinescu (20 oct.1890, Bucureşti – 1946), doctor în Drept la Paris; deputat (1926-1928; 1933-1934); şef de cabinet la Ministerul de Industrie şi

Comerţ (1919); secretar general la Ministerul de Agricultură (Comitetul Agrar, 1922

1926); subsecretar de Stat la Finanţe (1933-1935); din 1935, cu întreruperi, guvernator al Băncii Naţionale; ministru de Industrie şi Comerţ (3 o mart. 1938 – 1 febr. 1939);

ministru de Finanţe (1 febr. 1939); preşedinte al F.N. Popular (1946); vicepreşedinte

Note 4 67

alA.R.L.U.S.

201 Vasile P. Sassu (Sasu; 10 aug. 1878, Satul Lung, Braşov 1976), om politic; licenţele în Drept (1903) şi în Filosofie la Bucureşti; din 1905, ca avocat, intră în magistratură; a făcut parte din Constituanta de la Iaşi şi din Comitetul Camerei pentru reforma agrară; ministru la Industrie şi Comerţ (19 ian. 1922 i 30 oct. 1923; 3 o ian. – 26 febr. 1934); ministru la Agricultură şi Domenii (2 oct. 1934 – febr. 1937), la

Justiţie şi ad-interim la Agricultură şi Domenii (febr. – 28 dec. 1937); deputat în toate legislaturile.

202 Ştefan Şoimescu, doctor în Filosofie; asistent la Facultatea de Litere din

Bucureşti; prof. la Şcoala pregătitoare de ofiţeri de cavalerie; inspector general şcolar;

membru în Consiliul de Direcţie al „Străjii Ţării"; administrator

al „Casei Şcolilor”; a scris câteva lucrări, între ele este aceea intitulată *Definiţia iubirii*, *1934* (în colaborare cu C. Manolache).

203 N. Iorga (5 iun. 1871, Botoşani-27 nov. 1940, asasinat în pădurea

Strejnic, Prahova), ilustru istoric, scriitor, gazetar şi om politic; la 13 ani scria articole de politică externă în ziarul „Românul”; îşi trece examenele universitare într-un singur an, licenţiat în Litere la 19 ani (1888); în 1890 pleacă în străinătate: la Paris devine diplomat la École des Hautes Études, la Leipzig îşi ia doctoratul în Filosofie (1893); intră apoi în activitatea didactică, începând cu aceea de profesor de latină la Ploieşti, în 1895 fiind deja profesor la Univ. Bucureşti; a fost membru al Academiei Române (1910) şi al altor academii: Academia Sârbă, Academia de Inscripţii din Paris, academiile Cehă, Suedeză.

Poloneză; doctor honoris causa al universităţilor din: Strassbourg (1919), Cernăuţi

(1920), Lyon (1923), Geneva (1926), Vilnius (1929), Oxford (1930), Paris

(193 l). Bratislava (1932), Roma (1933), Alger (1939); membru corespondent al unor

Institute savante; viee-preşedinte al Comitetului Internaţional de Ştiinţe Istorice (1938);

fondator al unor institute: Institutul de Studii Sud-Est” Europene (1913), Institutul de

Studii Bizantine şi al Institutului de Istorie Universală (1937), al „Universităţii Populare”.

de la Văleni de Munte (1908) etc. A editat şi condus numeroase ziare şi reviste: „Floarea

Darurilor”, „Neamul Românesc”, „Revista istorică” şi multe altele; a fost organizatorul primului congres de bizantinologie (1924). A depus şi o bogată activitate politică:

Împreună cu A.C. Cuza a fondat Partidul Naţionalist Democrat (1910); a fost deputat, senator de drept, prim-ministru şi ministru al Instrucţiunii Publice şi Cultelor (18

apr.1931 – 6 iun. 1932), ministru de Stat (10 febr. – 30 mart. 1938), consilier regal (30

mart. 1938).

204 Octavian Goga (1 apr. 1881, Răşinari, Sibiu – 7 mai 1938, Ciucea), poet şi om politic; a urmat Univ. la Budapesta şi Berlin; a fost

şi închis la Seghedin; ministru ai Instrucţiei Publice şi Cultelor (5-16 dec.1919), de Stat (18 mart-13 iun.1920), de

Culte şi Arte (13 iun. 1920-17 dec. 1921), de Interne (3 o mart-14 lui 1926); întemeiază

Partidul Naţional Agrar, care se contopeşte cu Liga Apărării Naţional Creştine a lui

A.C. Cuza, ajungând preşedinte al Partidului Naţional Creştin; fost preşedinte al

Societăţii Scriitorilor Români; membru al Academiei Române; laureat al premiului naţional de poezie din 1924: conduce revista „Ţara Noastră"; prim – ministru şi ministru de Stat (28 dec. 1937 – 10 febr-1938).

205 Constantin Prezan, vezi *Supra*, nota 51.

206 Constantin Argetoianu (3/15 mart. 1871, Craiova – 1955, Sighet), ora politic; fiul generalului Ion Argetoianu; dr. În fizică şi licenţiat în Drept şi Litere la Paris.

468

Carol n. Însemnări zilnice intră în diplomaţie. În 1898. ea ataşat de legaţie, ajunge consilier de legaţie la Viena (mai

1913); senator conservator (ian. I914). deputat şi senator de mai multe ori; ministru de

Justiţie (29 ian. – 4 mart, 1918), de Finanţe" (13, mart – l.3 iun. 1920), de Interne (13 iun.

1920 – 17 dec. 1921), al Agriculturii şi ad-interim la Interne (4 – 22 iun. 1927). la

Agricultură şi Domenii (22 iun, 1927 – 16 nov. 1928). de Finanţe (18 apr. 1 931 – 16 iun.

1932), fiind şi ad-interim în Externe (18 – 27 apr. 1931) şi Interne (27 mai 1931 – 6 iun.

1932): ministru la Industrie şi Comerţ (10 t'chr. – 30 mart. 1938): consilier regal (30 mart.

1938); prim-ministru (28 sept. – 27 nov, 1939); a Fost preşedinte al Partidului Agrar.

207 P'sle vorba despre revenirea lui Carol în ţară, în 19.30.

207 bis Despre acesta *ve/lhifra*, nota 214.

208 Alexandru Stârcea (4 apr. 1885, '1 g. Neamţ?). magistrat: îşi ia licenţa în Drept în Bucureşti (1909). după aceea activează ca magistrat slagiar. ajutor.de judecător, judecător la Ocolul Rural

Botoşani, după care trece, pe rând. la tribunalele

Dorohoi, Dolj, Ilfov: în 1925 este numit consilier la Curtea de Apel din Bucureşti şi delegat ea procuror general până la 12 aprilie 1926; prim preşedinte al Tribunalului

Ilfov (1927): preşedinte şi prim preşedinte al Curţii de Apel din Bucureşti (1930-1933):

secretar general la Ministerul de Justiţie (1932): consilier la secţia III-a a înaltei Curţi de

Casaţie.

209 Carol scrie: *Moczouw*, corect este: Mocsony: Anton de Moeso. nyi (născut în 1882. În Tiba). mare maestru de vânătoare al regelui Carol îi licenţiat în Drept la

Budapesta: fost ministru.

210 Ion Coandă (născut în 1862). amiral: a terminat şcoala de ofiţeri în

1882; ca locotenent, e trimis, în 1885. la Şcoala de torpile de la Toulon (Franţa) şi în

1886 s-a îmbarcat pe cuirasatul indomptable": în 1888. Întors în ţară. căpitan, e îmbarcat pe vasele „Mircea", „Griviţa", „Llisabeta": în 189.3 este maior şi căpitan al portului Brăila: organizator al Serviciului Maritim Român (1897): în 1898

demisionează din Marină, dar reintră în 1901: în timpul primului război mondial este prefect al jud Prahova, apoi comisar general al Guvernului în „sudul Basarabiei şi Delta

Dunării: în 1933 a fost trecut la pensie…

211 Aurel Negulescu (născut la 25 mart. 1880. În Bâseoveni. Vlaşca).

comandor şi scriitor: urmează Şcoala de Artilerie, Geniu şi Marină, devenind oliţei de marină (1899): în 1923 era comandor, ca scriitor debutează sub pseudonimul B.B.

Delamare, colaborând la diverse reviste: în calitate de comandor a cutreierat, pe nave româneşti, mările şi oceanele: din Marca Roşie, prin Mediterana. Marea Nordului, până pe Mississippi: secretar general al Figii Navale Române: conduce revista „Ziarul

Ştiinţelor şi al Călătoriilor".

212 Mihail M, Românieeanu (născut la 17 nov. 1891. În Bucureşti), avocat:

licenţiat în Drept la Bucureşti (1915): membru în Comitetul

Executiv al Partidului

Liberal (1932): senator de Hunedoara (1933): fost raportor al Legii conversiunii datoriilor: ministru fără portofoliu în Guvernul dr. Petru Ciroza. Între 8 ian. –.29 oct.

1946, când a fost înlăturat.

213 Alexandru Alexandrini (născut la 2 mai 1902. În Botoşani), avocat, doctor în Drept, fost şef de cabinet şi secretar al prim-ministrului FG. Duca: în 1933.

deputat de Severin.

214 Dirnilrie. Gusli (13 tebr, 18S0, laşi – 1950). prof. univ.: a urmat studiile

Note. 469

universitare la Paris şi Berlin: licenţa şi doctoratul le ia la Leipzig; profesor de Sociologie şi Etică la Iaşi: decan al facultăţii de Litere şi Filosofie (1918); la 1 nov. 1920 trece la

Univ. din Bucureşti; la Iaşi a fondat,.; în 1918, Societatea pentru studiul sociologiei, pe care a transformat-o, m (921, în Institutul Social Român; director al Casei pentru

Cultura Poporului (1922); decan al Facultăţii de Litere şi Filosofie din Bucureşti (1928);

preşedinte al Consiliului Suprem al Cooperaţiei; director al Fundaţiei Culturale Regale

„Principele Carol"; membru al unor societăţi şi institute internaţionale de specialitate

ministru al Instrucţiei Publice. Cultelor şi Artelor (9 iun. 1932 – 14 nov. 1933); senator de Ilfov (1932); membru al Academiei Române; a întreprins primele anchete sociologice în satele româneşti.

215 Alexandru Theodor Cisar (născut la 21 oct. 1880, Bucureşti), a urmat

Seminarul la Bucureşti şi Teologia la Roma. unde s-a şi preoţit (1903); preot la biserica

Bărăţiei din Bucureşti, profesor la Craiova, episcop la Iaşi (1920); în 1924 trece ca arhiepiscop catolic la Bucureşti; senator de Drept (1927); este primul arhiepiscop catolic cetăţean român şi piedică numai în româneşte la biserica Sf. Iosif din Bucureşti.

216 Garda de Fier a fost înfiinţată în apr. 1930, ca secţie politică a Legiunii

Arhanghelul Mihail, Dizolvată în ian. 1931. şi-a continuat

activitatea sub numele de

Gruparea Corneliu Zelea Codreanu, candidând în alegerile parlamentare din 1931. când a obţinut 1, 05 „o din totalul voturilor. Dizolvată din nou. la 9 dec. 1933, printr-un jurnal al Consiliului de Miniştri semnat del. G. Duca. La 10 dec. 1934, generalul Zizi Cantacuzino înfiinţează Partidul „Totul pentru Ţară”, iar la 20 mart. 1935, Ministerul de Justiţie a aprobat înfiinţarea noului partid. Ca organ de presă. Garda de Fier a folosit periodicul

„Pământ Strămoşesc”, iar din 1932, „Axa”. În dec. 1930 s-a constituit „Senatul legionar”, ca „organ de îndrumare” al Gărzii de Fier (Muşat, Ardeleanu, *România*, p.222.

322 – 355; vezi. pe larg. Francisco Verga. *Istoria Gărzii de Fier (1919-1941)*. *Mistica ultranaţionalismulw*. Bucureşti, Editura Humanitas, 1993, 383 p.).

217 Gheorghe (Zizi) Cantacuzino-Grănicerul (25 dec. 1869, Paris – 9 dec.

1937), fiul lui I.G. Cantacuzino; până la 1881 a urmat Liceul „Fontenay-aux-Roses”, în

1883 intră în Şcoala Militară din Craiova, iar de la 1892, la şcoală de Infanterie din

Bucureşti; în 1910 ajunge maior şi şef de cabinet al ministrului de Război, Nicolae

Filipescu; face campania din 1913, locotenent – colonel (1914); la începutul primului război mondial este rănit de un obuz: înaintat colonel (1916) şi decorat cu ordinul

„Mihai Viteazul”: în 1917 comanda brigada de grăniceri de la Târgu Ocna; după pacea de la Bucureşti, demisionează, iar în dec. 1918 este avansat ca general în rezervă; a fost administrator al Spitalelor Civile, deputat averescan de Vâlcea (1920) şi conservator de.

Tulcea (1922.1926); şef al Partidului „Totul pentru Ţară” (1935-1937).

218 Constantin A. Garoflid (1872, Buzău – 1942), a urmat Facultatea de

Medicină din Paris; preşedintele Sindicatelor de Agricultură şi Viticultură; fondatorul

(1929) şi preşedintele Ligii Agrare; secretar general în Guvernul Marghiloman (18

mart. – bnov. 1918); ministru la Agricultură şi Domenii (8 – 19

febr. 1918; 4 iun. – 24

oct. 1918; 22 iul-17 dec, 1921; 3 omart. 1926 – 4 iun., 1927); ministru de Stat (3 apr. 1920

— 22 iul. 1921); senator al Camerelor profesionale (1928); deputat al Ligii Agrare (1930).

219 Wilhelm Fabricius (1882 – 1964), diplomat german, ministrul Germaniei în România (19 apr. 1936 – 24 ian. 1941); despre activitatea să vezi: Nicolae. Turcă.

Tiberiu Coliban, fi» i *deutscher Diplomat* über die *Gebietsabtretungen Rumănians*, în

„Forschungen). 1986, 29.nr. 2, p.44 – 54

470

Carol II, însemnări zilnice

I

I

220 Jozef Beek (1894, Varşovia – iun. 1944, comuna Stăneşti, România, înhumat la Belu, iar rămăşiţele sale pământeşti au fost transmise Guvernului polonez la

16 mart. 1991); a luptat în primul război mondial în legiunea lui Piłsudski; şef al cabinetului lui Pil sud schi (1926-1930); ministru tară portofoliu, apoi subsecretar de Stat

(1930-1932), ministru al Afacerilor Străine (1932-1939), a semnat cu Germania un pact de neagresiune pe 10 ani (1934); cu sprijinul lui Hitler a obţinut, în sept. 1938, cedarea de către Cehoslovacia a districtului carbonifer Teschen. dar în 1939 a refuzat să cedeze

Germaniei Danzigul, trupele, germane invadând Polonia. Beck s-a refugiat în România.

221 Benito Amileare Andrea Mussolini (1883 – 28 apr. 1945); în 1919 a creat primele „fascii de luptă", iar în 1921 a organizat Partidul Fascist; în oct. 1922, regele Victor Ernanuel III i-a încredinţat funcţia de prim-ministru, în urma „marşului asupra Romei"; în calitate de şef (Duce) a instaurat o dictatură ce a durat până la 25 iulie

1943, când a fost răsttimat de la putere. În 1935-1936 a condus războiul contra Etiopiei, iar între 1936 – 1939 l-a ajutat pe Franco în Spania. În exil, sub ocrotirea lui Hitler, a format un Guvern; „Republica de la Salo", în Nordul Italiei (1943 – 1945); cu două săptămâni înainte de încheierea războiului, încercând să revină în Italia, a fost arestat de

partizanii italieni şi executat, împreună cu amanta sa şi alţi acoliţi.

222 Nicolae M. Popescu (născut la 10 febr. 1881, în Tiiu. Dâmboviţa), preot;

a urmat Facultatea de Teologie din Bucureşti (1906); profesor de Istoria Bisericii

Române la Facultatea de Teologie din Bucureşti (de la 1 iun. 1922); subsecratar de Stat la Ministerul Cultelor şi Artelor (30 mart. 1938 – 28 sept. 1939); membru în Comitetul de direcţie al Societăţii de Radio; membru al Academiei Române (1924).

223 Elizabeta (Carlotte – Iosefina Victoria Alexandra), principesă română, fiica regelui Ferdinand şi a reginei Maria, născută la 29 sept. / 11 oct. 1894, la Sinaia, s-a căsătorit, la 27 februarie 1921. cu regele George II al Greciei, de care a divorţat în 1934.

După divorţ s-a stabilit în România, la Banloc (Timiş – Torontal); a decedat în 1956.

, 224 Nicolae Titulescu (16 mart. 1882, Craiova-17 mart. 1941, Cannes, înhumat în cimitirul Bisericii ruse „Sf. Mihail” din Cannes, readus în ţară şi înhumat la

Braşov, la 14 mart. 1992), fiul magistratului Ion Titulescu, preşedintele Curţii de Apel din Craiova; urmează cursurile Facultăţii de Drept din Paris (1900-1904), în 1903 a fost laureat al facultăţii, licenţa şi-o trece întâiul pe facultate; doctoratul şi-i trece cu unanimitate de bile albe (1905); în 1905 a fost numit profesor suplinitor la Facultatea de Drept din Iaşi; aderă la Partidul Conservator al lui Take Ionescu (1908); în 1910 este transferat la Univ”. Bucureşti; în 1913 este numit în Comisia pentru delimitarea frontierei în Sudul Dobrogei; ministru de Finanţe (1917); prim delegat la Conferinţa de

Pace de la Paris (1920), la 4 iun. 1920 semnează, cu 1. Cantacuzino, tratatul de la

Trianon.; ministru de Finanţe (13 iun.1920-16 dec. 1921); ministru plenipotenţiar al

României la Londra (16 dec. 1921-6 iul. 1927); delegat al României la Societatea

Naţiunilor (27 aug, 1920), la 1 apr. 1924 fiind numit delegat permanent la acest organism internaţional; conduce delegaţia română la Conferinţa Internaţională în domeniul reparaţiilor de război de la Londra; vicepreşedinte al Academiei Diplomatice

Internaţionale de la Paris; ministru de Externe (6 iul. 1927-l

aug. 1928), apoi este numit ministru plenipotenţiar la Londra; la 21 mai 1929 este ales preşedinte al Societăţii

Internaţionale de Filologie, Ştiinţe şi Arte frumoase din Londra; a 6 – 31 aug. 1929 şi 3

20 ian 1930 reprezintă România la Conferinţa Internaţională în problemele reparaţiilor

Note

471

de război de la Haga; la 17 febr. – 24 mart. 1930 participă la Conferinţa Economică

Internaţională de la Geneva; la 13 mai este ales membru al Comisiei de Cooperare

Intelectuală de la Geneva; la 31 mai 1930 a fost ales membru de onoare al Academiei

Române; la 10 sept, 1930. preşedinte alcelei de a XI-a sesiuni ordinare a Adunării

Societăţii Naţiunilor; la 16 oct. 1930 este numit membru al Curţii Permanente de

Arbitraj de la Haga; conduce diferite delegaţii ale României la organisme internaţionale;

din nou ministru al Afacerilor Străine (20 oct.1932 – 29 aug.1936); la 10 febr. 1933

semnează la Geneva Pactul de Organizare a Micii înţelegeri; la 22 aug. 1934 este numit şef al delegaţiei României la a – XV-a sesiune ordinară a Adunării Societăţii Naţiunilor; la

2 nov. 1934 semnează statutul înţelegerii Balcanice; în dec. 1934 este numit preşedinte al Academiei Diplomatice Internaţionale de la Paris; membru activ al Academiei

Române (28 mai 1935); după înlăturarea din Guvern (29 august 1936) ţine conferinţe în diferite ţări europene, pledând pentru cauza României.

225 La 29 august 1936, în urma unei remanieri guvernamentale a cabinetului

Gh. Tătărescu, N. Titulescu a fost eliberat din funcţia de ministru al Afacerilor Străine, fiind înlocuit cu Victor Antonescu (Despre reacţiile la această destituire, vezi la: Muşat.

Ardeleanu, *România*, p. 1402-1408; Titulescu, *Politica*, p.33 – 65, şi în: *Titulescu şi strategia păcii*, coordonator Gh. Buzaţii, Iaşi, Editura

Junimea 1982, cap. XI, intitulat

Un eşec al păcii globale: *Demiterea lui N. Titulescu*, p. 275 – 326).

226 Henry Catargi (1860-1944), după studii de Drept făcute în Franţa, urmează cariera juridică; este preşedinte de tribunal la Bucureşti, cenzor şi director al

Băncii Naţionale; mareşal al Palatului (1916-1919); ambasador la Bruxelles (1919

1930); este tatăl pictorului H.H. Catargi.

227 în continuare se află descrierea vizitei lui N. Titulescu la Paris:

Le 29 a vrii 1937. *L'arrivee de Titulescu a Paris*

Cette arrivee a été preparee par le journaliste connu, PERTINAX, agissant au horn de Titulescu au >pres de Quai d'Orsay. Titulescu avait prbpar6 d-puis longtemps son voyage a Paris qu'il desirait voir bruyant et donnant des repercussions imme diates dans la presse française et mondiale. Mais îi était oblige de retardei son arrivee, d'abord a cause de să santé et après a căuşe de la situation intérieure en Roumanie qui ne paraissait pas assez claire pour les dirigeants de la politique française.

Un fait. cutieux est a noter: la bienveillance extraordinaire et même exiessive mont Tee envers Titulescu par le chef de section extérieure a „l'Humanité", communiste

Gabriel Pery, ce dernier avait annoce l'arrivee de Titulescu a cor (sic) et a cri aussi que

Ic chef de la section de la politique extérieure a „Populaire" socialiste et la meme section a „l'Oeuvre". De cette faeon tous les trais principaux journaux du Front Populaire

François etaient uuanimes pour reprezenter Titulescu comme le seule (sic) homme polivant „fjauver l'alliance francoroumaine" et les elements anti-fascistes en Roumanie.

En ce qui concerne, Pertinax, îi écrit, comme cela est connu a „l'Echo de

Paris", organe de droite, mais îi est connu personnellement comme acceptant des subsides de la part de l'ambassade de 1TJRSS a Paris.

On avais resoiu defitivenwnt d'arran ger la visite de Titulescu des que les rezultats du sejour du colonel Beck a Bucarest ont ete signales au Quai d'Orsay par la legation de France en Roumanie et par

le Ministere des Afaires Étrangeres de la

République de Tehecoslovaquie. Les deux sourtes d'information ont ete unanimes a proclamer que la visite du colonel Beck a donne des rezultats fort negatifs à la solidite

472 Carol II, înseninări zilnice de l'alliance franco-roumainc et à la solidite de la Petite Ententę. Prague avait formule cette these tres crudement et Osusky paria ouvertement a Delbos d'une „rupture definitive de la Petite Enlente" preparee par Beck pendant son sejour au mais de Mai a

Rome.

Dans ces circonstanees. le gouvernement frâncais était bien oblige de reagir et surtant de a informer au pres une source tellement au oourant des affaires roumaines, comme Mr. Titulescu.

Le descrier a été recu avec une pompe peu habituelle pour les anciens ministres. Les diners, Ies dejcuners. la reception chez le president de la République, tant cela supposait que l'arriveăe de Titulescu a Paris premie une envergure beaucoup plus grandequ'unesimple visited uneancien ministre des Affairesetrangeres d'un paysani.

En eftet le premiers pas de Titulescu ont donne l'impression qu'il se montre tout preţ de donner a sa visite une signification politique d'actualite reelle.

Traducere: 27 aprilie 1937. *Sosirea lui Titulescu la Paris*

Această sosire a fost pregătită de cunoscutul ziarist Pertinax, care a făcut demersurile necesare, în numele lui Titulescu, pe lângă Preşedinţia Franţei. *Titulescu îşi pregătise de mult călătoria la Paris, care-şi dorea să fie răsunătoare şi-s Şaibă un ecou imediat în presa franceză şi internaţională*. *A fost însă nevoit să-şi amâne sosirea, în primul rând din pricina sănătăţii şi apoi din cauza situaţiei interne din*

România, care nupărea prea limpede conducătorilor statului francez.

Trebuie menţionai un fapt neobişnuit: *extraordinara bunăvoinţă, aproape excesivă, pe care a avut-o faţade Titulescu şeful secţiei de politică externă a ziarului comunist „L'Himianite"*, *Gahriel Perv*; *acesta anunţase cu surle şi trâmbiţe sosirea lui Titulescu, la fel şi şeful secţiei de politică externă a ziarului socialist „Populaire"*.

şi al aceleiaşi secţii a ziarului „l'Oeuvre". *Astfel încât, principalele trei ziare ale*

Frontului Popular Francez erau unanime în a-l prezenta pe Titulescu ca fiind singurul în stare „săsalveze alianţa franco-română” şi elementele anti-fasciste din România.

În ceea ce îl priveşte pe Pertinax, el scrie, fapt cunoscut, la „Echo de Paris”, organ de presă ai dreptei, dar primeşte, după cum bine se ştie, subvenţii de la

Ambasada U.R.S.S. din Paris.

S-a hotărât, în cele din urmă ca vizita lui Titulescu să aibă loc imediat după ce Legaţia F'ran (ei din România şi Ministerul Afacerilor Străine al Cehoslovaciei vor face cunoscute Preşedinţiei Franţei rezultatele vizitei colonelului Beck la Bucureşti.

Ambele surse de informare au fost unanime în a aprecia că vizita colonelului Beck a avut rezultate profund negative în privinţa temeiniciei alianţei franco-române şi Micii

Antante.

Praga a formulat foarte clar această teză, iar Osusky i-a vorbit deschis lui

Delbos de o „ruptură definitivă” a Micii Antante, pregătită de Beck în timpul vizitei sale din luna mai la Roma.

În aceste împrejurări! Guvernul francez era obligat să acţioneze şi, mai ales, să se informeze, folosindu-l ca sursă pe dl. Titulescu, care cunoaşte, ca nimeni altul.

problemele interne ale României.

Acesta a fost primit cu un fast puţin obişnuit pentru foştii miniştri. Dineurile, dejunurile, recepţie dată de pşedinţele Republicii, toate acestea dădeau de înţeles că sosirea lui Titulescu la Paris este mult mai importantă decât simpla vizită a unui

Note

473

fost ministru al Afacerilor Străine dintr-o (ară prietenă. Într-adevăr, acţiunile lui

Titulescu au demonstrat, încă de la început, că el este dispus să dea vizitei sale semnificaţia politică reala de strictă actualitate.

228 Grigore Gheorghe Niculescu-Buzeşti (14 aug.1908, Buzău-1949), diplomat; licenţiat în Drept; ataşat de Legaţie (1930); secretar la Consiliul Juridic din

Ministerul de Externe; secretar la Legaţia română de la Societatea Naţiunilor (1933), la

Legaţia din Stockholm (1937); însărcinat cu afaceri la Riga (1939-1940); director al

Cabinetului Ministerului Afacerilor Străine şi al Cifrului (20 mai 1941-23 aug. 1944);

ministru de Externe (23 aug. 1944 – 28 febr. 1945); a părăsit ţara şi s-a stabilit în

Occident.

229 Léon Blum (1872, Paris – 1950), scriitor şi om politic francez, s-a făcut remarcat prin articolele sale de critică literară şi teatrală; în 1902 aderă la Partidul

Socialist Francez al lui Jaurès şi, din 1904, colaborează la „PHumanité"; şef de cabinet

(1914), deputat de Sena (1919), unul din artizanii „cartelului stângii" (1924); prezidează primul Guvern al Frontului Popular (iun. 1936 – iun. 1937), care a instituit săptămâna de lucru de 40 de ore; căderea sa este provocată de politka de neintervenţie în

Spania. Revenit în fruntea Guvernului (1938), în 1940 a fost arestat din ordinul

Guvernului de la Vichy şi închis; fiind predat autorităţilor germane (1943), a fost deportat

În Germania, fiind eliberat de trupele aliate, în 1945; este prim-ministru între 16

dec.1946-16 ian. 1947.

230 Yvon Delbos (1885-1956), om politic francez; absolvent al Universităţii;

aderă la Partidul Radical Socialist; se orientează spre ziaristică; deputat în 1924, ministru al Instrucţiunii Publice în 1925; vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor (1932);

Între 1932 – 1938 a fost ministru al Justiţiei, al Afacerilor Străine, apoi ministru al

Economiei Naţionale (1939 – 1940); se arată ostil politicii expansioniste germane, din această cauză fiind deportat în 1943; din 1945 a fost ales în mod constant deputat de

Dordogne.

231 Joseph Paul-Boncour (1873 – 1971), ora politic; avocat al sindicaliştilor, întemeietor al Consiliului Juridic al Burselor de muncă, deputat (1909-1914; 1919

1931); ministru al Muncii (1911); membru al delegaţiei Franţei

la Societatea Naţiunilor

(1924 – 1926); a întemeiat Uniunea Socialistă Republicană (1931); senator (1931 – 1940); ministru de Război (1932), a reprezentat Franţa la Conferinţa Dezarmării; între

1932 şi 1936 a fost delegat permanent la Societatea Naţiunilor; prim-ministru (18 dec.

1932 – 28 ian. 1933); ministru al Afacerilor Străine (1933 şi 1938); de Război (1934);

ministru de Stat delegat la Viena (1936). Membru al Adunării Consultative (1944), a fost delegat la Conferinţa de la San Francisco şi a semnat Carta Naţiunilor Unite (1946).

232 Anthony Robert Eden (lord Avon), om politic britanic (1897-1977), studiile universitare la Christ Church Collège; a absolvit cu „foarte bine" cursurile de limbi orientale; membru al Parlamentului din partea Partidului Conservator (1923 – 1957); secretar particular parlamentar al ministrului de Externe, Austin Chamberlain

(1926 – 1929); subsecretar de Stat parlamentar la Foreign Office (1931-1933); lord al

Sigiliului Privat (1934-1935); ministru pentru problemele Ligii (Societăţii) Naţiunilor

(1935); ministru de Externe, (1935-1938), post din care a demisionat în 1938; la izbucnirea războiului a revenit în Guvern ca ministru pentru Dominioane (1939-1940);

ministru de Război (1940); ministru de Externe (1940 – 1945); prim-ministru (1955 – 1957); în 1961 a primit titlul de lord Avon.

474 Carol U, însemnări zilnice

233 Carol scrie:! *ansitart* corect este: Vansittart. Robert Gilbert. lord

Vansittart of Denham (1881-1957), diplomat britanic; a urmat cursurile la Eton; în 1902

a intrat în diplomaţie, fiind trimis, succesiv, la Paris, Teheran, Cairo. Stockholm; secretar al lui Curzon (1920-1924): subsecretar adjunct pentru problemele externe şi prim-secretar particular al primului ministru (1928 – 1930); subsecretar de Stat permanent la

Foreign Office (1930 – 1938); prim-consilier diplomatic pe lângă Ministerul de Externe

(1938-1941), post lipsit de importanţă; în 1941 a fost ridicat la rangul de pair; în acelaşi an a demisionat, consacrându-se redactării

memoriilor sale.

234 S.D.N.; Societatea Naţiunilor, organizaţie internaţională creată prin hotărârea Conferinţei de Pace de la Paris, din 1919. Intrarea în vigoare a Pactului

Societăţii Naţiunilor, la 10 ianuarie 1920, a consemnat şi începutul activităţii organizaţiei, Societatea a avut ca membri fondatori un număr de 26 de state, 4

dominioane şi India, în calitate de ţâri ce au luptat împotriva Germaniei, şi 13 state neutre, care au obţinut dreptul de a adera la Societate în decurs de două luni. Organele sale principale erau: Adunarea, Consiliul şi Secretariatul. Scopul organizaţiei, definit în Pact, era „dezvoltarea cooperării între naţiuni pentru garantarea păcii şi securităţii”.

Societatea Naţiunilor şi-a încheiat oficial activitatea la 10 aprilie 1946.

235 Georges Louis Mandel (1885-1944), om politic francez; ministru al

Poştelor şi Telecomunicaţiilor (1934-1936), al Coloniilor (1938-1940): de Interne, cu câteva zile înainte de capitularea Franţei (iun. 1940); având vederi antifasciste a fost arestat de Guvernul de la Vichy şi asasinat de o bandă de fascişti francezi.

236 Nicolae Grigorescu (15 mai 1838, Pitarii, Dâmboviţa – 21 iul. 1907), cel mai mare pictor român: după ce pictează pereţii mrii Agapia, fiind sprijinit de

Kogălniceanu, pleacă la Paris pentru studii, dar se retrage la Barbizon, în pădurea de la

Fontainebleau; în 1867. la o expoziţie. împăratul Napoleon IU îi cumpără două pânze; la

1877 e chemat în ţară de către Ion C. Brătianu, pentru a merge pe câmpul de luptă şi a picta scene de bătălie: membru de onoare al Academiei Române (8 apr. 1899).

237 Pia Alimăneşteanu (1872-1962), fiica lui I.C. Brătianu şi a Caliopiei (Pia

— Născută Pleşoianu), soră cu Ionel, Dinu şi Vintilă Brătianu; s-a căsătorit cu Alexandru

Alimăneşteanu (născut la 1 aug. 1874 în Alimâneşti, jud. Olt, economist, om politic, deputat, senator).

238 Este vorba despre încoronarea lui George al VI-lea, al doilea

fiu al regelui George al V-lea; George al VI-lea a urcat pe Tron în anul 1936, ca urmare a abdicării fratelui său, Eduard VIII, care s-a căsătorit cu d-na Simpson, renunţând la Tron.

239 Regele Ferdinand şi regina Maria.

240 Eduard VII (1841, Londra – 1910, Londra), fiul Prinţului Albert şi al reginei Victoria; urcă pe Tron la moartea acesteia (1901), fiind rege al Marii Britanii şi

Irlandei; face numeroase călătorii, care îi dau o solidă experienţă în problemele internaţionale; a avut interes sporit faţa de politica externă, fiind, printre altele, iniţiatorul

Antantei Cordinale (1904).

241 George V (1865 – 1936), rege al Angliei (1910 – 1936); rege al Irlandei de Nord şi împărat al Indiei (1910 – 1936); al doilea fiu al lui Eduard VH; era din dinastia

Saxa Coburg Gotha şi el schimbă numele dinastiei în Windsor. Fratele său mai mare, ducele de Clarence, murind în 1892, el devine moştenitorul Tronului. Domnia lui a fost parcursă de numeroase dificultăţi; spirit conservator şi având gustul concilierii şi o „mare

Note 475

simplicitate, toate acestea au făcut din el un adevărat monarh naţional.

242 Maksim Maksimovici Litvinov (1876 – 1951), membru al P.C.U.S. din

1898, participant la revoluţia din 1905 – 1907; până la revoluţia din 1917 a trăit în exil în Anglia şi Elveţia: în 1918 a fost trimis ca reprezentant al R.S.F.S.R. în Marea

Britanie, care nu i-a acordat însă acreditarea; membru al Colegiului Comisariatului

Poporului pentru Afacerile Externe (1918-1921); ambasador în Estonia (1920. – 1921);

adjunct al comisarului poporului pentru Afacerile Externe al R.S.F.S.R. (din 1923:

U.R.S.S) în 1921-1930 şi 1941-1946; ţomisar al poporului pentru Afacerile Externe

(1930 – 1939); reprezentant al U.R.S.S. la Societatea Naţiunilor (1934-1938);

ambasador în S.U? (1941-1943), în Cuba (1942-1943); participant la diferite congrese internaţionale.

243 în realitate. Întrevederea a avut loc la Talloires, la 29 mai 1937. Aici

Titulescu a avut convorbiri cu M.M. Litvinov, comisarul pentru Afaceri Externe al

U.R.S.S., abordând perspectivele relaţiilor româno-sovietice, evoluţiile politice generale în Europa Centrală şi de Răsărit, securitatea colectivă, viitorul Societăţii Naţiunilor.

Talloires este un orăşel în apropiere de graniţa franco-elveţiană. O relatare, pe larg, a acestei întâlniri se află în Raportul asupra relaţiilor româno-sovietice adresat de

N. Titulescu regelui Carol II, la 9 mart. 1940 (Titulescu, *Politica*, p. 138-139, 367 – 368).

244 Constantin Antoniade (16 aug.1880. Bucureşti – 1954), diplomat, scriitor, lilozol" istoric al culturii; şi-a luat licenţa în Drept şi doctoratul în Litere (1907), a ocupat posturi de judecător, consilier al Comitetului de Apel din Bucureşti (1925-1928), membru al Consiliului Superior Legislativ; a fost secretarul român la Conferinţa de Pace de la Paris (1919-1921), arbitru al Tribunalului Mixt (1922-1927), ministru plenipotenţiar la Geneva şi reprezentant al României la Societatea Naţiunilor (1 ian.

1928 – 1929). ministru plenipotenţiar la Berna (15 nov. 1936 – 1938).

245 Tratatul de asistenţă semnat.de Titulescu cu Litvinov este Tratatul de asistenţă mutuală româno-sovietic, semnat de cei doi miniştri la 21 lui.1936 la

Montreux. Proiectul tratatului urma să reglementeze, pe baza respectării reciproce a integrităţiiteritoriale, independenţei şi suveranităţii, asistenţa mutuală între cele două state în cazul agresiunii împotriva unuia din ele. În sept., ca urmare a demiterii lui

Titulescu din funcţia de ministru de Externe, Litvinov a comunicat acestuia că nu mai consideră valabil proiectul de tratat, interpretând demiterea lui drept „p schimbare a politicii externe româneşti".

246 Anton (Antoine) Bibescu (15 iul. 1878, Paris – 1951), diplomat; fiul lui

Alexandru Bibescu (fiu al lui Gh. Bibescu vodă); deci Anton este nepot lui Gh. Bibescu şi văr primar cu George Valentin Bibescu; s-a căsătorit cu Elizabeth Asquith, fiica lordului Herbert Henry Asquith,

fost premier englez (1908-1916). Primele studii le-a urmat la iezuiţii din Canterbury (comitatul Kent, în Anglia), la liceele Stanislas şi

Condorcet din Paris; studiile superioare, Literele şi Dreptul, la Paris. Intră în diplomaţie prin 1900, făcându-şi stagiul la Ministerul de Externe al României, apoi este ataşat şi secretar al Legaţiei României la Paris, însărcinat cu afaceri şi secretar de Legaţie la

Londra, ministru plenipotenţiar la Washington şi Madrid; a scris în „Le Figaro"; piesele sale de teatru au fost bine primite de critica franceză.

247 Teofil Sidorovici, şeful Străjeriei.

248 „Restauraţia" reprezintă revenirea pe Tron a lui Carol, la 8 iunie 1930, după ce anterior renunţase! de trei ori la drepturile sale de moştenitor, plecând în

476

Carol II, însemnări zilnice străinătate. La 8 iunie 1930", Adunarea Deputaţilor şi Senatul, constituite în

Reprezentaţiunea Naţională, au adoptat articolul unic, prin care Carol era proclamat rege. Rezultatul votului, cu bile, a fost: 485 bile albe şi 1 neagră (Scurtu, *Contribiţii*, p.297 – 321).

249 Miroslav Arciszewski (născut la 19 ian. 1892), ministru al Poloniei la

Bucureşti (1933-1928); dr. În Drept, fost ofiţer în armata rusă în timpul primului război, intră în diplomaţie (1918), în 1929 ajunge ministru plenipotenţiar la Riga.

250 Alexandru Glatz (1882-1953, Sighet), general de divizie; secretar general la Ministerul Apărării Naţionale şi subsecretar de Stat la acelaşi minister (febr.

1937-12 oct. 1938).

251 August III (1696, Dresda – 1763, Dresda), prinţ de Saxonia; fiul electorului de Saxa, August II (1670-1733, care a fost ales, în două rânduri, rege al

Poloniei, întâi în 1696, fiind detronat de Carol XII, a doua oară în 1709), a fost elector de Saxa, ales rege al Poloniei, în 1733, în defavoarea lui Stanislas Leczińskі; domneşte până în 1763; fiica sa. Maria-Jozefa, a fost mama lui Ludovic XVI, regele Franţei.

252 Edward Rydz – Śmigły (Śmigły; 1886, Lwów-1941, Varşovia), mareşal polonez; discipol al lui Piłsudski, a comandat în timpul primului război mondial un regiment al legiunii poloneze şi, din

1918 până în 1920, ia parte la operaţiunile contra ucrainenilor, apoi împotriva sovieticilor; inspector general al armatei (1935), mareşal

(1936), personaj principal în Stat după preşedintele Republicii; animator al Partidului

Coloneilor, a fost comandantul trupelor poloneze în 1939. După înfrângere, s-a refugiat în România, împreună cu alţi demnitari polonezi, de unde a fugit, în decembrie 1940, cu sprijinul discret al autorităţilor române, pentru a recâştiga Varşovia. Deşi germanii au fost „intoxicaţi" cu zvonul fugii mareşalului în Vest, acesta a trecut clandestin în

Ungaria şi de aci în Polonia, în tentativa de a lua legătura cu mişcarea de rezistenţă. A şi murit în Varşovia în decembrie 1941.

253 Carol scrie: *Pildszuski*. J6 zef Piłsudski (1867, în Lituania – 1935.

Varşovia), mareşal şi şef.de Stat polonez; a studiat Medicina la Harkov; a fost trimis pentru cinci ani în Siberia, la întoarcere (1892) a militat în rândurile Partidului Socialist

Polonez; a fost arestat la Łódź (1899), transportat la Sankt Petersburg, de unde a evadat şi s-a refugiat în Cracovia. A creat fracţiunea revoluţionară a Partidului Socialist care avea ca scop independenţa Poloniei prin toate mijloacele. Şef de departament militar în statul satelit polonez creat de germani în 1916, e internat de aceştia la Magdeburg

(1917). Reîntors la Varşovia în 1918, este investit de Consiliul de Regenţă cu puteri dictatoriale; mareşal în 1920, a părăsit scena politică în 1922, dar a reluat puterea în

1926, ca urmare a loviturii de stat militare din Varşovia; a fost până la moarte adevăratul stăpân al Poloniei.

254 în text este: *Tuhachewshi*. Mihail Nicolaevioi Tuhacevski (1893 – 11

Iun. 1937), mareşal sovietic; a urmat cursurile Şcolii Milita-e Aleksandrov (1914);

mareşal (1935); comisar pentru apărarea Moscovei (1918); comandant al unor unităţi şi regiuni militare; a luptat în primul război mondial; luat prizonier de germani (1915), a evadat (1917); s-a înrolat în Armata Roşie şi a participat la Războiul Civil; a luptat în războiul soviete-polonez (1919 – 1920); şef al Marelui Stat Major (1925-1928); locţiitor al preşedintelui Consiliului Militar Revoluţionar (1931);

locţiitor al comisarului pentru apărare (1934) şi şef al Direcţiei pregătirii de luptă (1936); ofiţer în Garda Imperială.

Note

477

Acuzat degradare în 1937, i s-a înscenat un proces; a fost condamnat la moarte şi executat; a fost reabilitat postmortem.

255 Felician Slawoj Skladkowski, prim-ministru al Poloniei (15 mai 1936 – 17 sept. 1939).

256 Adam Sapieha (1867-1951), prelat polonez; arhiepiscop de Cracovia

(1925), cardinal (1946), a fost şeful spiritual al polonezilor în lupta lor împotriva germanilor în cel de al doilea război mondial.

257 Jsn III Sobieski (1624, în Galiţia – 1696), rege al Poloniei (1673-1696), i-a învins pe turci la Hotin (1673) şi la Viena, asediată de Kara Mustafa, în 1683; a invadat Moldova, impunând ca domn pe Petriceicu Vodă; la curtea lui a stat şi Miron

Costin.

258 Este vorba despre asasinarea regelui Alexandru I al Iugoslaviei şi a ministrului de Externe francez, Jean-Louis Barthou, de cătrj ustaşii croaţi, la 9 oct.

1934, la Marsilia.

259 Sidi Mohamed Ibn Youssef (Mohamed V), sultan al Marocului (1927 – 1961).

260 Albert Lebrun (1871 – 1950, Paris), om politic şi de stat francez; de trei

ori ministru al Coloniilor (1911 – 1914); ministru al Blocusului şi al Regiunilor Eliberate

(nov. 1917-ian. 1920); senator, preşedinte al Senatului (1931); preşedinte al Republicii

(1932), reales în 1939. După dezastrul din iun. 1940 şi votul Adunării Naţionale, care încredinţa conducerea statului mareşalului Pétain la Vichy, el se retrage la Vizitle (13

lui.); arestat de germani, e deportat, câteva luni, în Bavaria, apoi se retrage din politică.

261 Édouard Daladier (1884-1970), om politic francez; licenţiat în istorie;

deputat radical socialist (1919-1940, 1946-1958); după 1924 este de mai multe ori ministru (al Coloniilor; al Lucrărilor Publice; de

Război) şi apoi de trei ori preşedinte al

Consiliului; participă în Guvernul lui Léon Blum ca ministru al Apărării (1936

1937). Când tensiunea internaţională creşte, datorită Anschlussului, el îşi asumă conducerea Guvernului (10 apr.1938 – 21 mart.1940); are o atitudine hotărât ostilă expansiunii hitleriste, ceea ce îl determină să declare război Germaniei (3 sept. 1939);

cedează conducerea Guvernului lui Paul Reynaud, care-i încredinţează Ministerul de

Război (mart. 1940), apoi al Afacerilor Străine (mai 1940). După înfrângerea din 1940, el este arestat, la ordinul Guvernului de la Vichy (sept.), după eşecul procesului care i-a fost intentat, a fost deportat în Germania (1943-1945); după război a fost deputat (1946

— L958); preşedinte al grupului parlamentar radical din Adunarea Naţională (1956), el devine apoi preşedinte al partidului său (Radical), în 1957, dar pronunţându-se împotriva Constituţiei din 1958, trebuie să cedeze funcţiile pe care le avea şi nu a mai fost reales.

262 Édouard Herriot (1872-1957); om politic francez; urmează cursurile

Facultăţii de Istorie şi Filologie din Paris şi Şcoala Normală Supei thără, pe care o termină în 1893; din 1905, pentru aproape jumătate de veac, devine primar al Lyonului; senator

(1912); ministru la Lucrări Publice, Transporturi şi Aprovizionare (1916); prim-ministru şi ministru de Externe (mai 1924-apr. 1925); ministru al Lucrărilor Publice (22 iul.

1926 – nov. 1928); prim-ministru (mai-oct. 1932), apoi deţine diferite portofolii; în 1944

a fost internat de Guvernul de la Vichy şi a fost predat germanilor, va fi eliberat în 1945;

preşedinte al Adunării Naţionale Franceze (1947); lider al Partiduluf Radical Socialist

(1919-jl957).

263 Henri Philippe Omer Benoît Joseph Pétain (24 apr. 1856 – 23 iul. 1951), mareşal; a urmat cursurile Şcolii Militare Saint Cyr (1878) şi Şcolii Superioare de Război din Paris (1890), apoi a urcat treptele ierarhiei militare până la gradul de mareşal (1918), fiind apoi

profesor la şcoli militare şi comandant al unor unităţi militare; şef al Marelui

Cartier General şi comandant al Armatei franceze (1917918). În primul război a luptat la Marna, Artois, Verdun, Amiens şi în alte bătălii. Apoi a fost vicepreşedinte al

Consiliului Superior de Război (1920), inspector generalei Armatei (1922); comandant al trupelor franceze în Maroc (1925-1926); ministru de Război (1934); ambasador la

Madrid (1939); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (16 iun. 1940); şef al Statului

(Regimul de la Vichy, lui, 1940 – aug. 1944). În aug. 1944 s-a retras în Elveţia, iar în

1945 s-a prezentat singur în faţa Curţii Marţiale de la Paris, a fo-Jt condamnat la moarte, dar pedeapsa i-a fost comutată în închisoare pe viaţă, ţinându-se seama de faptele lui pe câmpul de luptă în primul război mondial.

264 Maurice-Gustave Gamelin (20 sept. 1872 – 18 apr. 1958). general francez; absolvent al Şcolii St. Cyr (1893). general de Brigadă (1916); şeful cabinetului militar al mareşalului Joffre (1914); comandant şef al forţelor franceze din Levant (1925

— 1927); şeful Statului Major General (1931-1938); comandant şef al armatei terestre

(sept.1939-19 mai 1940); comandant al forţelor aliate din Vestul Europei (1939 – 1 940), demisionează în împrejurările prăbuşirii Franţei sub loviturile mareşalului german Gerd von Rundstedt; judecat la Curtea Marţială din Riom (1942). a fost condamnat la 2 ani de închisoare, pe care îi execută în Franţa, apoi a fost internai la Buchenwald (1943 – 1945). Adept al compromisului, a fost numit ironic „generalul d’Aceord”. El a intrat în istoria militară ca un mare învins.

264 bis Charles Auguste Paul Noguès (1876-1971, Paris), general francez

absolvent al Politehnicii; din 1912 îşi desfăşoară activitatea în Africa de Tno, *i*, unde se reîntoarce după terminarea războiului. În anul 1924, şi devine director al afacerilor indigene la Rabat (1927), comandant în Alger (1933), rezident general al Marocului

(1936); comandant şef al operaţiilor din Africa de Nord (1939). Raliindu-se lui Darlan şi Giraud, care îl menţin în funcţie la Rabâţt, el

trebuie să-şi părăsească postul la sosirea lui de Gaulle în Alger. În 1943 a demisionat şi s-a retras în Portugalia; a fost condamnat în contumacie la 20 de ani de muncă silnică, în 1947; s-a întors în Franţa în 1954 şi a fost arestat, şi, fiind în libertate provizorie, se întoarce în Portugalia. A fost judecat la

Paris şi condamnat pentru nedemnitate naţională, dar i-a fost ridicată şi această pedeapsă.

265 Alexandre Étienne Millerand (1859-1943), om politic francez; avocat la

Paris (1881); colaborator al lui Clemenceau; deputat radical (1885), reales în 1889 şi

1893, ca socialist independent; ministru al Comerţului şi Industriei (1899-1902);

ministru al Lucrărilor Publice (1909-1910), la Război (1912 1913; 26 aug.1914 – 29

oct. 1915); comisar general în Alsacia – Lorena (mart. – sept. 1919); prim-ministru (20

Ian. – 23, sept, 1920); preşedinte al Franţei (23 sept. 1920-11 iun. 1924, când demisionează datorită manifestaţiilor de neîncredere ale majorităţii parlamentare rezultate din alegerile din 11 mai); senator (1925-1940); membru al Academiei de Ştiinţe Morale (1918).

266 Elena Văcărescu (1866, Bucureşti – 1947, Paris), scriitoare; fiica lui Ion

Văcărescu (născut în 1839, fiul lui Iancu Văcărescu), fost ministru plenipotenţiar al

României în Belgia şi Italia, şi a Eufrosinei, născută Fălcoianu; a primit educaţie franceză, la Paris; numită, în 1888, doamnă de onoare a reginei Elizabeta, s-a înfiripat

Între ea şi principele Ferdinand o puternică pasiune care ar fi dus la căsătorie, dar oamenii politici s-au împotrivit în 1893 a părăsit ţara, trăind mai mult la Paris; a reprezentat interesele României la Liga Naţiunilor (a fost secretara delegaţiei române la

Ligă, în 1924, iar în anii următori a lucrat la Institutul Internaţional pentru cooperare intelectuală, fiind adesea alături de N. Titulescu) şi la Paris (în 1946 a făcut parte din delegaţia României la Conferinţa de Pace din capitala Franţei): a avut şi o bogată activitate

literară, elogiată de oameni de cultură francezi (Anatole France, Sully

Prudhomme etc); a şi fost premiată de Academia Franceză (la propunerea lui Lecomte de Lisle); a fost membră de onoare a Academiei Române (11 hm. 1925).

267 Carol scrie şi: (*tfigorcea*; corect este: Grigorcea. Vasile Grigorcea (9 iun.

1883. Storojineţ. Bucovina – 1949), diplomat; licenţiat în Drept; deputat în 1928;

ministru plenipotenţiar, la Budapesta (7 nov.1928 – sept.1936), Londra (nov.1936

1938); secretar general la Ministerul de Externe (sept. -nov.1936); ministru plenipotenţiar la Roma şi Vatican (1941 – 1943).

268 Reginald Hervey Hoare (1882-1954), diplomat britanic; fiu de bancheri; în 1906 intră în serviciul diplomatic servind la Constantinopol, Roma (1909).

Pekin (1914). Petrograd (1917); secretar de Legaţie la Varşovia (1921), consilier de ambasadă la Islanbul (1924), Cairo (1928): ministru plenipotenţiar la Teheran (1931)

şi la Bucureşti (febi. 1935-febr. 1941).

269 Bertie este diminutivul regelui George VI al Angliei, peorge VI (1895

6 febr.1952), rege al Angliei (1936-1952), era al doilea fiu al lui George V, în familie i se spunea Bertie. de la numele său, Albert. duce de York; a fost căsătorit cu Elizabeth.

A luptat în primul război mondial în marea bătălie navală anglo – germană de la Vest de peninsula lutlanda Abdicarea fratelui său. Eduard VII, din cauza căsătoriei cu d-na

Wallis Simpson. l-a adus brusc la Tron. Vizitele în Franţa (1938) şi S.U.A. (1939) au servit diplomaţiei ţării sale. În timpul celui de al doilea război mondial a rămas la Londra, în perioada „bătăliei Angliei”, soldată cu bombardarea capitalei.

270 Elizabeth era soţia regelui Angliei George VI (Etertie).

271 Arthur Neville Chamberlain (1869-1940), om politic englez; a studiat metalurgia şi desenul tehnic la Birmingham; a cultivat sisal în Bahamas, pe domeniul tatălui său (1890-1897); reîntors la Birmingham. a activat în administraţia locală, ea preşedinte al Coiisiului Municipal şi al unor comisii locale; la propunerea lui Lloyd

George, este numit director al Oficiului pentru recrutarea

braţelor de muncă pe timpul războiului; între 1922-1937 a fost, de mai multe ori, ministru al Sănătăţii, Finanţelor etc., iar între 1937-1940 a fost prim-ministru; preşedinte al Partidului Unionist.

272 Lady Margol Asquith-Oxford. soţia lordului Herbert Henry Oxford and

Asquith, fruntaş liberal şi prim-ministru al Angliei (1908-1916), r, iama Elizabethei (soţia lui Anton Bibescu), soacra lui Anton Bibescu.

273 Alfred Duff-Cooper (viconte Norwich), istoric şi om politic englez

(1890-1954); urmează studiile universitare la New Collège Oxford; membru al

Parlamentului din partea unioniştilor (1924-1929) şi apoi din partea Partidului

Conservator (1931-1945); între 1928-1935 a ocupat posturi de mai mică importanţă la

Ministerele de Război şi de Finanţe; apoi: ministru de Război (1935-1937); ministru al

Marinei, (1937-1938): după Mâinehen şi-a dat demisia, criticând politica de conciliere;

ministru al Informaţiilor (1940-1941). funcţie ce l-a făcut impopular; ambasador în

Franţa (1944 – 1947); în 1954 a primit titlul de viconte.

Carol n, însemnări zilnice

274 Winston Leonard Spencer Churchill (30 nov. 1874 – 1965); în 1895

Intră în armată, în Africa de Sud este luat prizonier, dar reuşeşte să evadeze (1899); în

1900 este ales deputat conservator, dar va trece la laburişti până în 1924, când va reveni la conservatori; subsecretar de Stat la Colonii (1906 – 908); ministru al Comerţului (1908

1910); ministru de Interne (1910-1911); prim lord al Amiralităţii (ministru al

Marinei, 19 11-1915); ministru al Armamentului (1917); ministru de Război şi al

Aerului (1919-1921); ministru de Finanţe (1924-1929); prim lord al Amiralităţii (1939

1940); prim-ministru (10 mai 1940-1945; 1951-1955); laureat al premiului Nobel pentru literatură (1953).

275 Adolf Hitler (Schicklgruber; 20 apr. 1889, în Austria – 30 apr. 1945), şeful Partidului Naţional Socialist Muncitoresc German (N.S.D.A.P.) din 1921; cancelar

(30 ian.1933) şi conducător (Führer) al statului german (2 aug. 1934); a instaurat în

Germania un regim de dictatură, care a durat până în 1945; s-a sinucis când înfrângerea

Germaniei devenise evidentă.

276 Victorial (1819-1901), regină a Marii Britanii şi Irlandei (1837-1901);

s-a apropiat de Franţa; a luat parte la războiul Crimeii; pacifică India cuprinsă de revoltă şi se proclamă împărăteasă a acesteia (1876-1901); în epoca ei. Marea Britanie a cunoscut apogeul dezvoltării sale, fiind şi numită „epoca victoriană".

277 Număr sărit la numerotare.

278 Leopold HI (1901-1983), fiul lui Albert I, rege al Belgiei (1934-1944;

1950-1951); în 1926 s-a căsătorit cu Astrid, prinţesa Suediei; la 6 dec. 1941 se căsătoreşte morganatic cu Liliane Baels; în timpul celui de al doilea război mondial a condus personal operaţiunile militare ale trupelor belgiene împotriva celor garmane

(1940); după capitularea Belgiei a rămas în ţară, refuzând însă orice colaborare cu germanii; între mai 1940 – sept. 1944, Belgia fiind ocupată de germani, regele s-a aflat în „prizonierat" pe teritoriul propriei ţări; între 1944-1950 ţara a fost condusă de fratele său, Charles, conte de Flandra, ca regent; la 12 mart. 1950 are loc un referendum pentru revenirea sa pe Tron, în urina căruia revine în ţară la 22 iulie 1950; a abdicat în 1951 în favoarea fiului său, Baudouin

279 Charles de Belgique, conte de Flandra (născut în 1903, Bruxelles), al doilea fiu al regelui Albert I; Parlamentul belgian i-a încredinţat regenţa regatului (2 o sept. 1944), după eliberarea Belgiei şi plecarea fratelui său, regele Leopold HI, în Elveţia;

a renunţat la putere după revenirea lui Leopold IU pe Tron, în 1951.

280 Ludovic II de Wittelsbach (1845-1886), fiul mai mare al regelui

Maximilian II (rege între 1848-1864), rege al Bavariei (1864-1886); i-a lăsat pe miniştri să guverneze şi a intervenit puţin în

viaţa politică. Mizantropia amplificându-se, regele s-a retras în castelele sale; s-a consacrat construcţiilor grandioase; l-a sprijinit un timp pe

Wagner. Când a dat ordin să fie închişi miniştri săi, a fost internat în castelul Berg; s-a înecat, a doua zi, în lacul Stamberg.

281 Baudouin L rege al Belgiei (1930 – 1993), fiul regelui Leopold m şi al reginei Astrid, prinţesa Suediei; prizonier la germani în 1944, prinţ regal cu puteri regale la 1 aug. 1950, el a devenit rege la 17 iul. 1951, ca urmare a abdicării tatălui său. La 15

dec. 1960 s-a căsătorit cu Fabiola de Mora y Aragón.

282 La 10 – 24 august 1914, germanii i-au înfrânt pe belgieni la Dinant.

Namur. Charleroi. Sambre şi Ardeni. Au fost unele excese, dar nu atrocităţi (Popa.

Primul p. 183).

283 Sir Joshua Reynolds (1723-1792), pictor englez; întemeietorul şcolii engleze de pictură a secolului al XVIII-lea; influenţat de Tiziano, Rembrandt şi Van

Dyk, face portrete unor reprezentanţi din lumea aristocratică („Lord Heatfield"; „Nelly

O'Brien").

284 Paul van Zeeland (1893 – 1973), om politic belgian; director la Banca

Naţională (1926), profesor la Louvain (1928); membru al Partidului Catolic; viceguvernator al Băncii Naţionale (1934), a format un Guvern de Uniune Naţională, pentru a depăşi criza economică (1935); ministru de Externe şi al lor. ierţului Exterior (1935

1936); prim-ministru (1935-1937), este răsturnat din cauza unui, scandal financiar (1

oct. 1937); trecut în Anglia în timpul invaziei (1940), devine comisar al repatriaţilor

(1944); ministru al Afacerilor Străine (1949 – 1954).

285 Paul Henri Charles Spaak (1899-1972), om politic belgian; deputat socialist; ministru al Lucrărilor Publice (1935); ministru de Externe (1936); prim-ministru (mai 1938-febr. 1939); ministru de Externe (sept. 1939-oct. 1940-sept. 1944);

prim-ministru (1946, 1947-1949); ministru de Externe (1946-1949); a prezidat prima sesiune a Adunării O.N.U. (1946); semnează alianța cu Franța și Anglia; prezidează

Adunarea Consultativă a Consiliului Europei (1949-1951); revine la Afacerile Externe

(1954, 1961); a jucat un rol important în formarea Europei postbelice; membru al

Academiei Regale de limbă și literatură franceză (1945).

286 Albert I, rege al Belgiei (8 apr. 1875-17 febr. 1934, într-un accident alpin), rege al Belgiei (1909-1934), i-a urmat la tron unchiului său, Leopold II;

comandant suprem al armatei în primul război mondial și al Grupului Interaliat de armate din Flandra (1918), repurtând unele succese notabile în bătăliile de pe râul Gete, la An vers. Marna; în ultimul an de război a condus „Bătălia pentru eliberarea

Flandrei X28 sept. 1918-18 oct. 1918), încheiată cu izgonirea germanilor din orașul

Bruges. A intrat în istorie eu titlul de „regele-cavaler"; a fost căsătorit cu Elizabeta

(născută în Bavaria, în 1876), care s-a distins prin devotamentul său în timpul primului război mondial; a fost tatăl lui Leopold DI.

287 Astrid, regina Belgiei (Astrid Bernadotte, prințesă de Suedia, născută în

1905, decedată în 1935, în accident); fiica prințului Carol de Suedia; s-a căsătorit, în

1926, cu viitorul rege Leopold IO al Belgiei și a devenit repede foarte iubită pentru grația și bunătatea sa; moartea sa i-a afectat pe toți belgienii.

288 Radu Djuvara, ministru al României la Bruxelles, la Berlin (1938), Atena

(mai 1939-nov. 1940).

289 Elizabeta (Paula-Ottilia-Elisa; 17 129 dec. 1843 – l febr.1916, fiind înhumată la biserica Curtea de Argeș, lângă regele Carol I), principesă de Wied, regină a României (1881-1916); la 3 / 15 nov. 1869 s-a căsătorit cu domnitorul Carol I al

României... Din acest mariaj a rezultat un singur copil, Maria, moartă la o vârsta fragedă

(27 sept. 1870 – 28 apr. 1874), Regina ținea la Peleș o șezătoare

literar-muzieală, frecventată de marii scriitori, poeţi, muzicieni; a făcut numeroase traduceri din limba română în germană şi din germană în română; a scris sub pseudonimul Carmen Şylva.

290 Mihail Manoilescu (9 dec, 1891, Tecuci-30 dec.1950, în închisoarea

Sighet), între 1910-1915 urmează Şcoala de Poduri şi Şosele din Bucureşti, pe care o absolvă ca şef de promoţie; mobilizat la Direcţia Muniţiilor, proiectează şi construieşte obuzierul de 210 mm., model Iaşi; director în Ministerul Industriei şi Comerţului (1919

482 Carol II, însemnări zilnice

— L921); demisionează şi intră în Partidul Poporului; subsecretar de Stat la Ministerul de

Finanţe (30 mart.1926 – 4 iun. 1927); la 13 iunie începe acţiunea pentru aducerea prinţului Carol pe Tronul României; este arestat, închis la Jilava, judecat de Curtea

Marţială şi apoi achitat; ministru de Comunicaţii şi Lucrări Publice (13. iun-10 oct.

1930), la Industrie şi Comerţ (1Q oct. 1930-12 mai 1931); guvernator al Băncii

Naţionale (mai 1931); preşedinte al Secţiei române a Camerei Internaţionale de Comerţ;

ministru al Afacerilor Străine (4 iul. – 4 sept. 1940). A fost arestat în 1944 şi eliberat în

1945, a fost arestat din nou în dec. 1948 şi a murit în închisoare, fără a fi judecat sau condamnat.

291 Richard Wagner (1813 – 1883), compozitor, dramaturg, dirijor, scriitor şi eseist german; creator al „dramei muzicale”, sinteză a muzicii cu poezia.

292 Friedel (Friedrich Victor) Hohenzollern (căsătorit cu Ethe), frate geamăn cu loschi (Franz loset), văr cu Carol II; era fiul lui Wilhelni (fratele lui Ferdinand), având ca marnă, dar vitregă, pe Aldegunde.

293 Acesta este al doilea Friedel, adică Gotfried de Hohenlohe Longenburg, care trăia la Paris.

294 Sandro este diminutivul lui Alexandru I Karagheorghevic (1888, Cetinje – 1934, Marsilia)! rege al Iugoslaviei; fiul lui Petru I al Serbiei, desemnat ca regent de către acesta; la 8 iun. 1922 s-a căsătorit cu principesa română Marioara (Mignon); s-a distins în timpul

războiului şi în 1921 a devenit rege al sârbilor, croaţilor şi slovenilor; s-a confruntat cu greutăţi rezultate din reunirea celor trei populaţii; conflictul dintre sârbii centralizatori (unionişti) şi croaţii federalişti, disputele dintre partidele politice, uciderea, în plină Cameră, a unui deputat croat l-au determinat să suspende Constituţia şi să-şi asume depline puteri. Din 1929, regatul a primit numele de Iugoslavia, dar ţara a rămas tot divizată şi regele s-a văzut nevoit să treacă la represiuni. A dat o nouă Constituţie, în 1931. dar, la 9 oct. 1934, a fost asasinat, la Marsilia, în acelaşi timp cu ministrul de

Externe al Franţei, Jean Louis Barthou. A fost asasinat de către Vlada Gheorghiev

(alias Kaleinen), membru al organizaţiei Ustaşa. Coroana a trecut fiului său, Petru II.

295 Andy este diminutivul prinţului Andrei, fratele lui Tommy (Tomislav), fiul Marioarei (Mignon) şi al lui Alexandru I al Iugoslaviei.

296 Paul Karagheorghevic (Karagheorghevici; 1893, Sankt Petersburg

1976), prinţ iugoslav, fiul lui Arsenie (fratele lui Petru I); desemnat prin testament, de

Alexandru I, ca regent al lui Petru n, cu alţi doi coregenţi, el ia puterea în oct. 1934.

Încheie un pact de amiciţie cu Bulgaria (ian. 1937) şi Italia (mait. 1937). În faţa mişcării autonomiste croate, el se hotărăşte pentru crearea Croaţiei Mari, înglobsând o parte din

Bosnia, Herţegovina şi Dubrovnic. Deşi a hotărât neutralitatea, el să vă supune cererilor lui Hitler şi va adera la alianţa germană, Iugoslavia primind în schimb o parte din

Macedonia, cu Tesalonicul (27 mart. 1941). Acest tratat a provocat o mişcare populară condusă de generalul Simovic. Paul abandonează conducerea lui Petru H şi se retrage în Kenya.

296 bis Corect: *Cetinje*.

297 Este vorba despre Nicolae (Nicola; Nikita) I Petrovic Njegos (1841 – 1921, Antibes), prinţ (1860-1910), apoi rege al Muntenegrului (1910 – 1918); atfost succesorul unchiului său, Danilo I, în 1860. În 1862, turcii au invadat şi jefuit ţara; şi-a creat aliaţi măritându-şi fiicele cu prinţi europeni; visa la unirea slavilor de Sud sub

sceptrul său; s-a proclamat rege (1910); în 1912 a atacat Turcia, cu Liga Balcanică; în

1915, în primul război mondial, Muntenegru este invadat, iar regele se exilează; în 1918

este înlăturat şi Muntenegrul este integrat Iugoslaviei.

298 Auguste Frederic Louis Viesse de Marmont, duce de Ragusa (2 o lui.

1774 – 2 mart. 1852), mareşal francez; a urmat Şcoala de Artilerie din CHilons, apoi a urcat treptele ierarhiei militare şi în 1809 a ajuns mareşal; aghiotant al lui Napoleon în

Italia (1793), inspector general al Artileriei (1802); comandant al armatelor din Olanda

(1804), Dalmaţia (1806), Portugalia (1811); guvernator general al Illyiiei (1809);

ministru de Stat (1.817). A participat alături de Napoleon şi la campaniile din Egipt (1798

— 1799), a condus artileria la Marengo (14 iun. 1800), a izgonit pe englezi din Olanda

(1805), a înfrânt pe ruşi la Castelnuovo (30 oct. 1806) etc.

299 Maximilian (Ferdinand Iosif Maximilian de Habsburg, arhiduce de

Austria; 1832-1867), împărat al Mexicului (1864-1867); căsătorit cu Charlotta de

Belgia; a fost numit împărat al Mexicului în urma invadării acestei ţări de către francezi

(1864); impopular şi abandonat în 1867 de către Napoleon III, a fost prins şi împuşcat împreună cu partizanii săi.

300 Hadrian (Publius Aelius Hadrianus), împărat roman (născut la Roma, în 76 în Hristos, decedat în 138 e.n.); de origine spaniolă, a fost adoptat de Traian şi a urmat la tron după acesta (117-138 e.n.).

301 Ivan Mestrovic (1883-1962, S.U.A.), sculptor, pictor şi gravor iugoslav;

autor, între altele, al statuilor lui Carol I şi Ion I.C. Brătianu; fiu al unui ţăran, a urmat cursurile Academiei din Viena.!

302 Carol 1 (8/20 apr. 1839 – 27 sept. 1914, Sinaia), al doilea fiu al principelui

Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringeh; a urmat Şcoala de cadeţi de la Munster

(1856); Şcoala de Artilerie şi Geniu din Berlin (1857); sublocotenent (1857), căpitan

(1866); a participat ca voluntar la războiul dintre Prusia şi Danemarca; domnitor de la

Io mai 1866, rege al României de la 14 mart. 1881, a contribuit la modernizarea

Statului Român; are un rol deosebit în Războiul de Independenţă.

302 bis Numele se scrie corect: Ivan Subasic (1892 – 1955, Zagreb), om politic iugoslav; avocat, a fost ales în Parlamentul iugoslav în 1935 şi 1938; numit plimban al Croaţiei în 1939, a părăsit ţara în 1941 şi s-a refugiat în S.U.A.; a fost desemnat prim-ministru al guvernului iugoslav de la Londra, din 1944, a încheiat un acord cu mareşalul Tito, acceptat şi de Petru H Devine ministru al Afacerilor Străine al guvernului astfel constituit, dar, puţin după aceea îşi încetează activitatea politică.

303 înţelegerea Balcanică reprezintă alianţa antirevizionistă între Turcia.

Grecia, România şi Iugoslavia, încheiată la Atena, prin semnarea, la 9 februarie 1934, a Pactului înţelegerii Balcanice. Alianţa urmărea apărarea frontierelor statelor semnatare.

304 Boris El (1894 – 28 aug. 1943), rege al Bulgariei (1918-1943); fiul

Mariei Luiza de Boiirbon Parma şi al lui Ferdinand I (ţar între 1908-1918, care a abdicat în favoarea fiului său); catolic după mama sa, a fost confirmat în rit ortodox, pentru a satisface opinia publică bulgară şi a facilita raporturile cu Rusia; a jucat un rol şters la începutul domniei sale (dictatura lui Stambolijski, 1913-1923), dar a dat dovadă de sânge rece în timpul terorismului din 1923 şi 1925; a suspendat Constituţia (1934)

Impunând un regim autoritar care se va menţine şi după restabilirea acesteia în 1938. S-a apropiat de Germania, prin semnarea acordului de la Berchtesgaden (1941), care a făcut din Bulgaria o bază militară germană, îndreptată împotriva Iugoslaviei şi Greciei, dar a

 refuzat sprijinul absolut reuşind să păstreze independenţa bugară. A murit asasinat de nazişti la întoarcerea dintr-o vizită tăcută lui Hitler.

305 Nicolae Ciupercă (20 apr. 1882, Rm. Sărat – 1948, Jilava), în 1900 a absolvit Şcoala fiilor de militari din Iaşi; în 1907 este ataşat la Serviciul Geografic al

Armatei; la 6 oct. 1907 e trimis la Regimentul 7 austro-ungar, neutru stagiu; ataşat la

Şcoala militară de Infanterie; apoi la Marele Stat Major; la 1 iul. 1922, şef de cabinet la

Ministerul de Război; la 1 nov. 1930 ajunge general de Brigadă; ministru al Apărării

Naţionale (14 oct. 1938-l febr. 1939); inspector de Armată (1 febr. 1939).

306 Gută este Gheorghe Tătărescu.

307 în paginile lipsă din manuscris, Carol a vorbit desigur despre relaţiile

României cu vecinii ei. În cadrul relaţiilor cu Ungaria trebuie să reţinem următoarele: La

23 aug. 1939, la cererea Germaniei, în Ungaria au loc concentrări de trupe la graniţa cu

România (250.000 soldaţi). La.24 aug... Guvernul ungar adresează o notă Guvernului român, în care încearcă să justifice măsurile de concentrare a forţelor militare la graniţa cu România prin pretinse măsuri similare luate anterior de Guvernul român. Gafencu respinge aceste acuzaţii şi propune Ungariei încheierea unui tratat de neagresiune cu

România. La 26 aug., Guvernul ungar respinge propunerea Guvernului român, din 24

aug., privind încheierea unui Tratat de neagresiune. La 27 aug... Guvernul ungar propune

Guvernului român încheierea unui Tratat bilateral privind minorităţile, cu scopul de a menţine o atmosferă încordată, ştiind dinainte că Guvernul român nu putea primi o astfel de propunere, şi de a putea ridica revendicări teritoriale împotriva României la o eventuală Conferinţă de Pace. Cu acest prilej, ministrul de Externe al Ungariei, Istvâri

Csâky, scria: „M-ar bucura în mod deosebit dacă Guvernul român ar respinge proiectul

de convenţie, ceea ce ar corespunde extraordinar de bine planurilor noastre de viitor. De altfel, sunt convins că nu-l pot accepta”

(Titulescu, Fo//V Ce”, p. 230).

308 Marthe (Marta) Bibescu (28 ian. 1888, Bucureşti – 29 nov. 1973), fiica lui Ioan N. Lahovary (1848-1915. fost preşedinte al Senatului, ministru al României la

Paris şi ministru de Externe, 1899-1900) şi a Smarandei Emma Mavrocordat

(strănepoată lui Constantin Mavrocordat vodă, 17 11-1769), trăieşte la Paris, unde, la

20 de ani, publică prima carte: *Les huits paradis*, premiată de Academia Franceză. În

1905 s-a căsătorit cu George Valentin Bibescu, cu care a avut o fiică: Valentina, căsătorită Ghica-Comăneşti. Are o bogată şi variată operă (romane, impresii de călătorie, memorii, eseuri istorice), din care s-au tradus în limba română doar: *Cele opt raiuri*;

Izvor, *ţara* să *culor*. *Destinul lordului Thompson*; *La bal cu Marcel Proust*, şi *Jurnalul politic*, binecunoscut.

309 Dino Grandi (1895-1988), ia parte la „marşul asupra Romei” (1922);

membru al Marelui Consiliu Fascist; ministru al Afacerilor Străine (1929-1932);

ambasador la Londra (1932-1939); ministru de Justiţie şi preşedinte al Camerei fasciilor şi corporaţiilor (1939-1943); în 1937 este înnobilat cu titlul de conte; este unul din promotorii loviturii de stat din 25 iul. 1943, cu scopul înlăturării Ducelui de la conducere, a fost condamnat la moarte în contumacie, în 1943, de un tribunal fascist;

după 1947 a trăit în Portugalia, Spania şi Brazilia.

310 Kamil Krofta (1876-1945), istoric, diplomat şi om politic cehoslovac;

ministru pe lângă Sf. Scaun (1920), la Viena (1921), Berlin (1925); delegat al

Cehoslovaciei la Societatea Naţiunilor (1936-1937), ministru de Externe.

311 Pierre de Coubertin, baron (1863, Paris – 1937, Geneva) – pedagog şi istoric francez, iniţiator al Jocurilor Olimpice moderne; preşedinte al Comitetului

International Olimpic (1896-1925). În 1894 el reuneşte 14 naţiuni la un „Congres pentru restabilirea Jocurilor Olimpice”, la Sorbonna, precizând că primele jocuri moderne vor avea loc la Atena, pentru a reînnoda simbolic tradiţia. Cu sprijinul unui grec bogat. Georgios Averof, se reconstruieşte stadionul lui Peiicle, în 1895, unde vor avea loc, în 1896. primele Jocuri Olimpice moderne.

312 Neagu Boierescu (născut înl889, Bucureşti); a studiat la Univ. din

Oxford; inspector general la Educaţia Fizică, consilier tehnic permanent la Oficiul de educaţie a tinerilor; preşedinte al Federaţiei sporturilor de iarnă; membru în clubul Auto

Regal Român; preşedinte al Asociaţiei Sportului Balcanic; ocupând şi alte funcţii în domeniul sportului.

313 Generalul Pârâianu este Barbu Pârâianu, predecesorul lui Bengliu la comanda Jandarmeriei.

314 Francisco Franco Bahamonde (1892 – 20 nov. 1975), general şi om de stat spaniol; a absolvit Şcoala de Infanterie din Toledo (1910); activează aproape permanent în Maroc (1912-1927), unde comandă Legiunea Străină împotriva lui Abd el Kerim (1923-1927) şi este avansat general (1925). Revenit în Spania, este numit în fruntea Şcolii Militare de la Saragosa (1927-1931), apoi este trimis în Baleare (1933).

Rechemat în ţară în acelaşi an, prin victoria dreptei, devine şef de Stat Major al armatei şi reprimă greva minerilor din Asturia (1934). În urma loviturii de stat din lui. 1936 şi a războiului civil (1936-1939) va deveni stăpânul Spaniei. Numit de Junta din Burgos generalissim (29 sept. 1936) şi şef al Guvernului (30 sept.), devine (la 30 ian.) şeful statului, al Guvernului şi al Armatei de apă şi de uscat; se instalează la Madrid, în oct. 1939, şi ia titlul de „Caudillo” (conducător). În apr. 1939 semnează Pactul

Antikomintern; la izbucnirea războiului, proclamă neutralitatea (1939) şi apoi nebeligeranţa Spanitii (1941); dar în 1940 ocupă Tangerul şi în 1942 trimite „Divizia albastră” pentru a lupta în U.R.S.S. Apoi Franco se alătură aliaţilor; înfrângerea germanilor în 1945 îl obligă să evacueze Tangerul. În 1947 se votează legea de succesiune, care restabileşte monarhia, al cărui protector pe viaţă este numit Franco. În

1953, Franco încheie cu S.U.A. acorduri economice şi militare,

care facilitează intrarea
Spaniei în O.N.U.
315 între 10-14 septembrie 1937, la Noyon (Elveţia), a avut loc Conferinţa consacrată libertăţii navigaţiei în Mediterana; tratatul a fost semnat de Marea Britanie.
Franţa, Bulgaria, Egipt, Grecia, Iugoslavia, România, Turcia şi U.R.S.S. (Textul tratatului, în Vianu şi colab. *Relaţii* p.263 – 264).
315 bis Numele se scrie corect: Eugene Tisserant (1884-1972), prelat francez; în 1907 se specializează în studiul limbilor orientale şi devine conservator al manuscriselor orientale de la Biblioteca Vaticanului (1908) şi profesor de asiriană la
Univ. lui Apollinaire (1908-1913). După numeroase misiuni de studiu în Europa
Orientală şi Orientul Mijlociu (1919-1926), este numit proprefect al Vaticanului
(1930), cardinal (1936), episcop (1937); devine secretar al congregaţiei pentru Biserica
Orientală (1936-1959), apoi bibliotecar şi arhivist al Bisericii Romane (1959); decan al
Sf. Colegiu (1951); membru al Academiei de Inscripţii (1938) şi al Academiei Franceze
(1961).
31*6 Ioan Bălan (10 febr. 1880, Teiuş – 4 aug. 1959, Bucureşti, înmormântat
486 Carol II. Înseninări zilnice la Belii); studii la Blaj, Budapesta şi Viena, hirotonisit la 24 iun, 1903, episcop greco-catolic de Lugoj; a tradus din Vechiul şi Noul Testament; arestat la 29 oct. 1948, a faste
Închis la Dragoslavele. Căldăruşani şi Sighet (mai 1950 – ian. 1955); apoi prestat la
domiciliu la Curtea de Argeş şi Ciorogârla.
317 Carol scrie: *Russu*, corect este: *Rusu*. Alexandru Rusu (22 dec. 1884.
Şcribia, Mureş – 9 mai 1963, în închisoarea de la Gherla), episcop greco-catolic al
Episcopiei de Baia Mare; a urmat cursurile Seminarului Central din Budapesta, unde îşi ia şi doctoratul; în 1910 este numit profesor de Dogmatică la Blaj, în 1921, canonic de
Blaj, iar în 1925, rector al Seminarului Teologic şi al Academiei

Teologice; a înfiinţat revista „Cultura creştină” (1911), iar din 1922 este directorul ziarului „Unirea”; fost deputat şi secretar general la resortul Cultelor în Consiliul Dirigent; episcop al diecezei

Baia Mare (1930 – oct. 1948); în mai 1957 este condamnat la 25 de ani de muncă silnică, pentru „trădare şi instigare”; a fost închis la Gherla, Dej şi din nou la Gherla, unde şi moare, fiind înhumat în cimitirul deţinuţilor

318 Carol scrie: *Massarik* sau *Massaryk*; corect este: *Masaryk.16 msă*

Garrigue Masaryk (7 mart. 1850 – 14 sept. 1937), filosof şi om de stat cehoslovac; fiul unui slovac şi al unei cehe; urmează Filosofia la Viena; în 1890 este deputat, dar se retrage din politică şi publică mai multe lucrări de istorie; din 1914 părăseşte Austria şi duce o vie propagandă pentru independenţa cehilor; la Paris formează un Consiliu

Naţional Ceh (1916). apoi trece în Rusia. Publică o declaraţie de independenţă a

Cehoslovaciei, Comitetul revoluţionar ceh se transformă în Guvern provizoriu (cu

Masaryk preşedinte şi Ed. Bene§ la Externe) şi la 14 nov. 1918 este proclamat preşedinte al Republicii Cehoslovace. Revenit în ţară, la 21 dec. 1919, a fost primit ca eliberator.

A fost reales ca preşedinte în 1927 şi 1934, dar în 1935 s-a retras în favoarea lui

Edbencă. ta25 oct. 1918 el a prezentat Guvernului american o declaraţie, în care cerea eliberarea românilor din Transilvania, Banat şi Bucovina şi unirea lor cu România, ceea ce Guvernul american recunoaşte la 5 nov. 1918. Pentru aceasta Masaryk a fost ales membru onorific al Academiei Române (28 mai 1934).

319 Onisifor Ghibu (31 mai 1883, Sălişte, Sibiu-31 oct. 1972, Sibiu), a studiat Teologia în Sibiu (1902-1905), Filozofia şi Pedagogia la Universităţile din

Bucureşti, Budapesta, Strassbourg şi lena (1909); profesor la Seminarul „Andreian”.

(19 11-1912); secretar general la Instrucţie în Consiliul Dirigent din Ardeal (1918 – 1920); membru corespondent al Academiei Române; decan al Facultăţii de Litere

(1929); inspector general al şcolilor ortodoxe din Transilvania

(1910-1914); fondatorul ziarului basarabean „România Nouă”; membru al Partidului Naţional Creştin; deputat în Consiliul Naţional al Transilvaniei (1919); senator al Consiliului Comunal de Orhei

(1926 – 1927); în 1945 a fost epurat din învăţământul superior.

320 Mihail Negură (născut în 1890, în Dumbrăveni, Dorohoi), om politic;

licenţiat în Drept la Iaşi (1912); liberal, fost deputat de Vaslui în 6 legislaturi consecutive, începând din 1920; fost prefect de Vaslui; subsecretar de Stat la Agricultură şi Domenii (14 nov, 1933 – aug. 1.936); ministru de Stat însărcinat cu Cooperaţia (aug.

1936 – 28 dec. 1937).

321 George Sescioreanu (născut la 4 iul. 1892, la Craiova?), jurist şi publicist; licenţiat în Drept la Paris, unde, în 1916, împreună cu alţii, scoate revista „La

Tribune Roumaine”; doctor în Drept la Paris (1920); fondator şi apoi, redactor al

revistei „Pandectele Române”; din 1928 este avocat în Bucureşti.

322 Horea (Ursu Nicola; născut pe la 1730, în Albac – 28 febr. 1785), conducătorul răscoalei ţăranilor români din Transilvania, din 1784; iobag al Statului;

după ce a mers în audienţă la împărat, în primăvara lui 1784, în tors în ţară, a început să ridice pe ţărani la răscoală; după înfrângerea răscoalei, este prins, condamnat la moarte şi tras pe roată.

323 Cloşca (Ion Oargă; 1755, Cărpeniş – 28 febr. 1785), căpitan al lui Horea;

după înfrângerea răscoalei, a fost prins, împreună cu Horea, condamnat la moarte şi executat prin tragere pe roată.

324 Crişan (Marcu Giurgiu, 1733, în Vaca, jud. Zarand – 1785), iobag al

Statului în Cărpeniş; căpitan în răscoala lui Horea; după înfrângerea răscoalei, a fost prins, judecat şi condamnat la moarte; a preferat să se sinucidă şi s-a spânzurat; cu toate acestea sentinţa s-a aplicat şi cadavrului, fiind tras pe roată.

325 Probabil Maria Tănase.

326 în sensul de a se umili în public, de a face primul pas spre

împăcare.

Expresia își are originea în lupta pentru investitură din Occident, când, pentru a se împăca cu papa Grigore VII Hilebrand (1073-1085), împăratul german Henric IV a trebuit să meargă la Canossa și să facă penitență.

327 Nicolae Colan (1896-1967), fost profesor și rector al Academiei

Teologice din Sibiu, redactor al „Revistei Teologice” și la „Viața ilustrată”; de la 30 apr.

1936 a fost episcop al Clujului; membru de onoare al Academiei Române (1938);

ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor (3 b mart. – iun. 1938).

328 Gustav VI Adolf (1882-1973), rege al Suediei (1950-1973); fiul lui

Gustav V, rege al Suediei (1907-1950), și al Sofiei Maria Victoria de Baden. S-a căsătorit, în 1905, cu Margareta de Saxa Coburg Gotha (decedată în 1920), cu care a avut un fiu, pe Gustav Adolf, duce de Vesterbatten (decedat în 1947). Apoi s-a căsătorit

(1923) cu d-na Mountbatten (Luiza de Battenberg); pasionat de arheologie, a fost ales membru asociat al Academiei de Inscripții.

329 Joseph Georges (1875-1951), general francez; a absolvit cursurile

Școlii de la St. Cyr (1897), a activat mult timp în Africa de Nord; grav rănit în primul război mondial, este mutat la Statul Major al armatei din Orient și apoi ca șef al biroului de operații al mareșalului Foch (1918); șef al Serviciilor economice ale Ruhrului (1923

), șef de Stat Major al lui Pétain (1925-1926), intră în Consiliul Superior de Război în

1932. Rănit în atentatul de la Marsilia din 1934, în 1935 este numit adjunct al lui

Gamelin, generalissim; comandă operațiile din Nord Est (1939*1945).

330 Leopold I, ordin militar instituit în Belgia, în 1832, de regele Leopold

1 (1831-1865).

331 Veniamin Pocitan (născut la 5 dec. 1870, în Ciumași, Bacău), urmează

Seminarul la Roman şi Bucureşti (1893); licenţiat în Teologie (1897) şi în Drept (1898), la Bucureşti a frecventat şi Facultatea de Litere; doctor în Teologie (1924-1926); între

1914-1916 a fost preot la Capela română de la Paris şi, cu acest priliej, a studiat Literele la Sorbonna, a studiat şi la „Collège de France” şi „École pratique des Hautes

Études” (secţia religioasă); a luat licenţa de echivalenţă în Teologie la Paris (1915); în

’1888 – 1889 a activat la Episcopia de Roman şi la Sfinţii Voievozi din Bucureşti; a fost preot de armată la Marele Cartier General şi la Marele Stat Major (1916-1922); a fost profesor la Târgovişte, la Liceele „Matei Basarab” şi u Sf. Sava” din Bucureşti, la Huşi

488

Garol II, însemnări zilnice şi la Seminarul Pedagogic universitar din Bucureşti (1900-1934); arhiereu vicar al eparhiei Huşilor, având titlul „Bârlădeanu” (1929 – 1 932); locţiitor *a*\ episcopului Huşilor

(1932-1934); arhiereu vicar al Patriarhiei, cu titlul „Ploeştear. u „(de la 1 apr. 1935).

332 Wolfgang-Amadeus Mozart (1756, Salzburg – 1791, Viena), compozitor austriac, a compus în toate genurile – opere: *Răpirea din Serai*, *Nunta lui Figaro*, *Don*

Juan etc; 52 de simfonii, concerte, lucrări vocal-simfonice, muzică de cameră etc.

333 Franz Schubert (1797 – 1828), compozitor austriac, elev al lui Salieri; a compus peste boo de lieduri (*Frumoasa morăriţă*, *Călătorie de iarnă etc*); muzică de scenă, opt simfonii, lucrări pentru formaţii de cameră, piese pentru pian etc.

334 Carol scrie: *Heinlein*, corect *este*. *Henlein*. Konrad Henlein (1898-1945), om politic german; fondator al Frontului Patriotic al Sudeţilor (1933), obţine un mare succes în alegerile din 1935 şi ia parte la alipirea germanilor sudeţi din Boemia la Reich, devenind, în timpul celui de al doilea război, comisar civil în Boemia. Capturat de aliaţi, se sinucide.

335 Corneliu Zelea-Codreanu (13 sept. 1899, Iaşi – 30 nov. 1938), avocat.

„Căpitanul” legionarilor; primul fiu al profesorului Ion Zelea-Codreanu; urmează cursurile Liceului Militar de la M-rea Dealu

(1912-1916), întrerupte, deoarece pleacă voluntar pe front, şi pe care le continuă la Botoşani şi Huşi; în 1919 se înscrie la

Facultatea de Drept din Iaşi şi, în acelaşi an, intră în organizaţia „Garda conştiinţei naţionale”; în 1922 înfiinţează „Asociaţia Studenţilor Creştini”; în 1922 obţine licenţa în Drept la Iaşi şi pleacă la Berlin, lena şi Grenoble, obţinând doctoratul în Economie

Politică; ia parte la fondarea „Ligii Apărării Naţional Creştine” (1923), a profesorului

AC. Cuza; la 29 mart. 1923 este arestat la Iaşi, fiind închis 7 luni (1923-1924); din nou închis (25 oct.1924 – 25 mai 1925) la Galâta, Focşani şi Severin; este achitat în

„Procesul Manciu”; la 24 iunie 1927 înfiinţează Legiunea „Arhanghelul Mihail”, la Iaşi, iar în 1930, „Garda de Fier”, care, în primele alegeri (1932), obţine 5 mandate; în 1931

cele două organizaţii sunt dizolvate pentru prima dată şi din nou în 1933; formează partidul „Totul pentru ţară”; a mai stat închis: 2 zile în 1926, la Focşani; 17 zile, în apr.

1928, la Galata; între 26 iul. – 3 O aug. 1930, la Văcăreşti; 12 ian. – 1 sept. 1931. La 16 apr.

1938 a fost arestat pentru că trimisese o scrisoare injurioasă lui N. Ibrga; în urma orocesului este condamnat la 6 luni închisoare; la 30 nov. 1938, el şi alţi 13 fruntaşi legionari au fost asasinaţi în timpul transferării lor de la închisoarea din Rm. Sărat la

Bucureşti.

336 Alegerile de la 20 dec. 1937 s-au încheiat cu următoarele rezultate, conform datelor publicate de Comisia Electorală Centrală:

Alegeri pentru Camera Deputaţilor

1.	Partidul Naţional Liberal	1.103.353	sau 35,92%
2.	Partidul Naţional Ţărănesc	626.612	sau 20,40%
3.	Partidul „Totul pentru Ţară”.	478.378	sau 15,58%”.
4.	Partidul Naţional Creştin	281.167	sau 9,15%
5.	Partidul Maghiar	136.139	sau 4,43%

— Note 489
l

6.	Partidul Naţional Liberal (Gh. Brătianu)	119.361	sau 3,89%
7.	Partidul Ţărănist Radical	69.198	sau 2,25%
8.	Partidul Agrar.	52.101	sau 1,70%
9.	Partidul Evreiesc	43.681	sau 1,42%
10.	Partidul Poporului German	43.612	sau 1,42%.
11.	Partidul Social Democrat	28.840	sau, 0,94%
12.	Partidul Poporului	25.567	sau, 0,83%
13.	Partidul Frontului Muncii	6.986	sau 0,23%
14.	Alte 53 grupări şi liste independente	11.145	sau 0,36%

Total 3.026.140 sau 98, 52%

Buletine anulate 45.555 sau 1, 48%

Totalul votanţilor 3.071.695, sau 100%

Repartizarea mandatelor în Parlamentul ales la 20 decembrie era următoarea:

1. Partidul Naţional Liberal 152 mandate
2. Partidul Naţional Ţărănesc 86 mandate
3. Partidul „Totul pentru Ţară” 66 mandate
4. Partidul Naţional Creştin 39 mandate
5. Partidul Maghiar 19 mandate
6. Partidul Naţional Liberal (Gh. Brătianu) 16 mandate
7. Partidul Radical Ţărănesc 9 mandate

(Muşat, Ardeleanu, *România*, *p.736*)

337 înţelegerea de „control electoral” este de fapt cartelul electoral sau Pactul de neagresiune electorală, semnat la 25 nov. 1937,

la Athénée Palace, de către I. Maniu.

C.Z. Codreanu şi Gh. Brătianu, prin care cele trei partide – Naţional Ţărănesc, Naţional

Liberal şi „Totul pentru Ţară” se angajau să apere libertatea şi să asigure corectitudinea alegerilor, să ocolească actele şi limbajul de violenţă şi de denigrare, tară însă a împiedica afirmarea ideologiei proprii şi discuţia de bună credinţă; erau chemate şi celelalte partide să se alăture acestei înţelegeri (Muşat, Ardeleanu, *România*, p.725 – 728;

Scurtu, *Contribuţii*, p.416).

338 A.C. Cuza (8 nov. 1857, Iaşi – 1947); studii secundare la Dresda (1871 – 1877). Îşi ia bacalaureatul la Sorbonna (1878-1881); între 1882-1886 urmează

Facultatea de Drept la Paris, Berlin şi Bruxelles; doctor în Drept şi Economie;

colaborează la „Junimea”, „Convorbiri literare”, devenind şi membru al „Junimii”.

(1890-1891); deputat de Iaşi (1892-1895); în 1901 devine prof. univ. şi, din 1906, începe să colaboreze la „Neamul Românesc” al lui N. Iorga. împreună cu N. Iorga a pus bazele, în 1910. Partidului Naţionalist Democrat, al cărui ziar este „Unirea”, înfiinţat

la Iaşi de A.C. Cuza (1912). După ce se desparte de N. Iorga, creează, împreună cu

N. Paulescu. Uniunea Naţional Creştină (1922), care, la 4 mart. 1923, se transformă în

Liga Apărării Naţional Creştine (LANC). La 14 iul. 1935, LANC se contopeşte cu

490

Carol n. Însenināri zilnice

Partidul Naţional Agrar al lui O. Goga, rezultând Partidul Naţional Creştin; a fost decan al Facultăţii de Drept (1919). ministru.de Stat (28 dec. 1937 – 10 febr. 1938).

338 bis Ion Antonescu (2 iun 1882, Piteşti – l iun. 1946, Jilava-Bucureşti), a urmat cursurile Şcolii de Cavalerie, Şcolii de Ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie din

Bucureşti (1904), Şcolii Speciale de Cavalerie de la Târgovişte (1906). Şcolii

Superioare de Război (1911): sublocotenent (l lui. 1904),

locotenent (10 mai 1908).

căpitan (1 apr. 1913). locotenent colonel (1917), colonel (1920). general de Brigadă

(1931), general de Corp de Armată (1 iun, 1940), mareşal (21 aug. 1941). A fost, în

Marele Stat Major (1913), şef al Biroului Operaţii al Statului Major al Armatei de

Nord” (aug. 1916) şi al „Grupului de armate general Prezan” (nov. 1916), şef al

Biroului Operaţii al Marelui Cartier (dec. 1916-1920). ataşat militar la Paris (1922).

Londra şi Bruxelles (1923), comandant al Centrului de Instrucţie al Cavaleriei din Sibiu

(1926-1927), comandant al Şcolii Superioare de Război din Bucureşti (1927-1929.

1931-1933), comandant al Brigăzilor 5, 6 şi 8 Roşiori (1929-1931), şef al Marelui Stat

Major (1933-1934), comandant al Diviziei 3 Infanterie (1935-1937), comandant al

Corpului 3 Armată (nov. 1938), ministru al Apărării Naţionale (1937-19.38, 1940), al

Aerului şi Marinei (1938). preşedinte al Consiliului de Miniştri (4 sept. 1940 – 23, aug.

1944), conducător al Statului (5 sept. 1940 – 23 aug. 1944), ministru al Afacerilor Străine

(ian. -iun.1941). Arestat la 23 aug. 1944, a fost dus în URSS (sept. 1944). unde a stat închis până în aprilie 1946, când a fost readus în ţară pentru a fi judecat de un „Tribunal al Poporului”. Judecat (6-17 mai 1946) şi condamnat la moarte, a fost executat la Jilava, la 1 iun. 1946, împreună cu M. Antonescu, Gh. Alexianu şi C.Z. Vasiliu.

339 Istrate N. Micescu (22 mai 1881, Ploieşti – 16 aug. 1951, în închisoarea

Aiud), prof. univ. şi om politic: urmează Dreptul la Paris (1903), unde îşi ia şi doctoratul

(1906); activează ca avocat la început, apoi se consacră profesiei de dascăl, ajungând prof. de Drept civil comparat la Univ. Bucureşti (1932); decan al Baroului de Ilfov

(1923-1925; 1925-1928; 1936); deputat de Romanaţi, de

Muscel şi de Soroea;

vicepreşedinte al Camerei; ministru al Afacerilor Străine (28 dec. 1937-10 febr. 1938) şi al Justiţiei (24 nov. – 29 nov. 1939); membru al Consiliului Superior al Frontului

Renaşterii Naţionale; senator de drept numit de rege (1939-1940); a fost arestat în 1948

şi închis la Aiud.

340 Este vorba despre patriarhul Miron Cristea; despre acesta vezi *Supra*, note

61.

341 Procesul lui Corneliu /xiea Codreanu. împotriva lui C.Z. Codreanu au fost organizate – după un plan al lui A. Călinescu – două procese. Motivul primului proces l-a constituit scrisoarea adresată de el, la 26 mart. 1938. lui N. Iorga. prin care acesta era acuzat de „necinste sufletească”. În urma sesizării lui N. Iorga, la 16 apr. 1938

Codreanu a fost arestat şi întemniţat la Jilava. În urma sentinţei pronunţate Sa 19 apr.

Codreanu a fost condamnai la 6 luni de închisoare, pentru ultrgiu adus unui ministru în funcţiune (Scurtu. *Contribuţii*, p.458; Muşat. Ardeleanii. *RbMnia*, p. 815 – 816; 823

827). La 20 apr. 1938, printr-un jurnal al Consiliului de Miniştri, Partidul „Totul pentru

Ţară” a fost din nou dizolvat. Decretul a fost reluat la 30 apr. (Muşat, Ardeleanu.

Ibidem.*p*. 824 – 825: 830 – 831). În timp ce se desfăşura procesul lui Codreanu, au fost tăcute descinderi la locuinţele unor cadre legionare şi, în noaptea de 18/19 apr., au fost arestaţi numeroşi legionari. Pe baza documentelor găsite în Casa Verde, lui Codreanu

Note 491

I s-a intentat un nou proces.

La 17 mai 1938, organele Parchetului militar au deschis un nou proces lui

Codreanu. care a avut lre între 23 – 25 mai, şeful legionar fiind condamnat, „pentru crimă de trădare şi îndemn la răzvrătire”, la 10 ani muncă silnică, 6 ani degradare civică, 5.000

de lei amendă şi 2000 de lei cheltuieli de judecată. La proces au depus ca martori ai apărării. În favoarea lui Codreanu următorii: I. Maniu, general I. Antonescu, prof. univ.

Eug. Chimoagă, Tr. Brăilcanu, M. Manoilescu, N. Crainic, prof. univ. Em. Antonescu, general M. Racoviţă, prof. Sextil Puşcariu, dr. I. Cantacuzino. C. Codreanu a avut ca avocaţi pe Lizeta Gheorghiu şi pe Horia Cosmovici. Procesul s-a desfăşurat între 23 – 25

mai, iar sentinţa s-a dat pe 27 mai 1938 şi, ca urmare a acesteia, Codreanu a fost închis la Rm. Sărat La 29/30 noiembrie 1938, acesta a fost asasinat, împreună cu alţi 13

legionari (nicadorii şi decemvirii), în timp ce era transportat spre închisoarea Jilava din

Bucureşti, pretextându-se că ar fi încercat să fugă de sub escortă (Pentru acestea, vezi:

Muşat, Ardeleanu. /A (dem, p.827 – 835, 876 – 880; Treptow, Buzatu, *„Procesul”*, 254 p.

Din luptele, p.332 – 356; 361 – 399).

342 Haile Selassie (1892 – 1975), pe numele adevărat Tafari Makonnen, cunoscut şi cu numele de Ras Tafari, negus (în etiopiana însemnând împărat) al Etiopiei

(1930-1974); este numit regent în 1917 şi exercită puterea în numele mătuşii sale; elev al misionarilor francezi, determină intrarea Etiopiei în Societatea Naţiunilor, aboleşte sclavia (1924), aderă la pactul Briand-Kellogg (1928), promulgă o constituţie de tip occidental. Datorită invaziei italiene în Etiopja (1935), el se va refugia în Anglia până în

1940, recucerindu-şi puterea în anul 1941. În sept. 1974 este înlăturat de la Tron, iar în mart. 1975 monarhia este abolită şi se proclamă republica.

343 Edward Halifax (Edward Lindley Wood, baron Irwin, viconte Halifax;

1881-1959); între 1910-1924, membru al Parlamentului din partea unioniştilor; ministru al învăţământului (1922-1924); al Agriculturii (1924-1925); vicerege al Indiei (1926

1931); ministru al învăţământului (1935); de Război (1935); lord al Sigiliului Privat

(1935-1937); ministru de Externe (1938-1940); ambasador la Washington (1941 – 1946); rector al Univ. Oxford (1933 – 1959).

344 Carol se referă la mai multe arestări în rândul legionarilor, în urma cărora au avut loc procese şi condamnări: la 7 – 8 mai a fost arestat prof. Nae Ionescu şi internat la Miercurea Ciuc; la 13 mai 1838

s-a judecat la Craiova procesul a 49 de studenţi legionari, dintre care mulţi sunt internaţi în lagăre; la 23 – 25 mai a avut loc procesul lui C.Z. Codreanu. În lunile iun. -lui., procesele împotriva legionarilor au continuat, astfel între 25 iun. – 4 iul., la tribunalul Militar al Corpului U Armată din

București, au fost judecaţi fruntaşii mişcării legionare: Al. Cantacuzino, V. Cristescu (9

ani închisoare). Gh. Clime, Al. Cristescu-Tell, Gh. Istrate, M. Polihroniade, dr. Paul

Craja, Tr. Cotiga, Bănică Dobre, Gh. Furdui, dr. Şerban Milcoveanu, R. Budişteanu (7

ani de detenţie) şi alţii (Palaghiţă, *Istoria*, p.30 – 31).

345 Constantin cel Mare (Flavius Valerius Constantinus; 17 febr. 273, la

Naissus, acum Niş – 22 mai 337, lângă Nicomedia), împărat roman (306 – 337), fiu al cezarului Constantin I Chlorus; proclamat împărat de către armată, a refăcut unitatea statului şi a desăvârşit reformele iniţiate de Diocleţian; a stabilit creştinismul ca religie oficială a Imperiului, prin edictul de la Milano, din 313; a mutat capitala la

Constantinopol; convertindu-se şi el la noua religie, a fost sanctificat de către biserică, împreună cu mama sa.

492 Carol II, însemnări zilnice

346 Carol scrie: *Maxentiu*; corect este: *Maxentiu*; Maxentiu (Aurelius

Valerius Maxentiuş Augustus; 280 – 312), fiul împăratului roman Maximian (286 – 305), împărat între 306 – 312; învins de către Constantin cel Mare, în 312, s-a înecat în

Tibru în timpul retragerii.

347, Nevile Meyrick Henderson (1882-1942), diplomat britanic; în 1905 a intrat în serviciul Foreign Office-ului, lucrând la Petersburg (1905-1912), Tokio (1909).

Roma şi Niş (1914), Paris (1916), apoi la ambasada de la Constantinopol (1920), la

Cairo (1924-1928); ministru plenipotenţiar la Belgrad (1929-1935), devenind foarte bun prieten cu regele Alexandru, a fost recunoscut drept „regele neîncoronat” al Iugoslaviei;

În 1935 a fost numit la Buenos Aires, iar din 1939, ambasador la

Berlin; la izbucnirea războiului a revenit în Anglia, propunerea sa de a fi numit ambasador la Belgrad a fost refuzată.

348 Ministerul de Externe German.

349 Carol scrie: *Riebentropp*. Joachim von Ribbentrop (1893-15/16 oct.

1946, Nürnberg), om politic şi diplomat german; fiu de ofiţer, devine el însuşi ofiţer şi participă la primul război mondial, luptând şi pe frontul din România; după părăsirea armatei, a lucrat într-o firmă de vinuri; în 1933 s-a alăturat Partidului Naţional Socialist şi a condus o secţie de politică externă; ambasador al Germaniei la Londra (1936 – 1938); ministru de Externe (1, 938-1945); judecat la Nürnberg drept criminal de război, a fost condamnat la moarte şi spânzurat.

349 bis Numele corect este: *Cebotari*. Maria Coborâri (10 febr. 1910.

Chişinău – 9 iun. 1949, Viena), cântăreaţă şi actriţă de film; absolventă a

Conservatorului din Chişinău, urmează cursuri la Berlin; cântă pe scena din Dresda şi pe alte scene europene; în 1936 debutează în cinema, impunându-se în domeniul comediei muzicale. Filme" Troika" (1931); „Cântecul mamei" (1934); „Giusepe Verdi".

(1938); „Odesa în flăcări" (1941) şi altele, toate făcute în străinătate. Numele filmului vizionat de Carol este: *Pantofiond ţarinei*.

350 „Această nenorocită alianţă ceho-sovietică" are în vedere Tratatul de ajutor mutual semnat de Cehoslovacia cu U.R.S.S. la 16 mai 1935. Până la acest tratat, relaţiile celor două ţări erau reglementate de acordul temporar din 5 iun. 1922; prin schimbul de note, din 9 iun. 1934, între U.R.S.S. şi Cehoslovacia se stabileau relaţii diplomatice normale. Pe baza tratatului mutual din 1935, U.R.S.S. a dat ajutor diplomatic Cehoslovaciei împotrivă pretenţiilor teritoriale ale Poloniei, avertizând-o pe aceasta că dacă trupele ei vor trece graniţa Cehoslovaciei, ea va denunţa tratatul sovietopolon de neagresiune din 1932. Textul tratatului mutual şi al protocolului, la: Vianu şi *coteb*., *Relaţii*, *p*. 214 – 216.

351 Jean Pangăl, ziarist şi publicist; director al ziarului „La Roumanie";

ministru subsecretar de Stat al Presei şi Informaţiunilor (27 iun. 1931-6 iun. 1932), post pe care el l-a creat; ministru plenipotenţiar în Portugalia (1939 – 1944).

351 bis Vezi *Supra*, nota nr. 341.

352 Gabriel Marinescu, general (7 nov, 1886, în jud. Argeş); a studiat la

Şcoala Militară din Iaşi şi la Bucureşti; în 1930, având gradul de colonel, a fost numit prefect al Poliţiei Capitalei, la 23 febr. 1937, subsecretar de Stat la Interne; ministru de

Interne (21-18 sept.1939); ministru al Ordinii Publice (28 sept. 1939 – 24 nov.1939), demisionat de la Prefectura Poliţiei Capitalei (24 nov. 1939); a fost asasinat de legionari

Note

493

la Jilava, în noaptea de 26/27 nov. 1940, în celula cu nr. 4.

353 Mihail D. Ralea (17 / 3 o apr. 1896, Bucureşti – 1960, înhumat la Belu), ministru şi profesor de Estetică şi Psihologie la Univ. din Iaşi; a urmat Literele la

Bucureşti (1914-1916) şi Iaşi (1917); doctor în Drept la Paris şi în Litere la Sorbonna

(1923); asistent, conferenţiar, prof. la Univ". Iaşi (1926); naţional – ţărănist; deputat de

Fălciu (1928; 1932) *, vicepreşedinte al Camerei; colaborator la reviste („însemnări literare", Iaşi; „Viaţa Românească"), director al ziarului „Dreptatea"; ministru al Muncii şi Ocrotirilor Sociale (30 mart. 1938 – l febr. 1939); al Muncii (1 febr.1939 – 3 iul. 1940).

354 Nichifor Crainic, pseudonimul lui Ion Dobre (22 dec. 1889.

Bulbucata, Vlaşca – 1972X fiu de ţărani, urmează Teologia la Bucureşti şi Viena; a fost remarcat de Vlahuţă şi mai ales de N. Iorga; ca ziarist, a condus reviste („Ramuri".

„Gândirea") şi a făcut parte din redacţiile unor ziare („Dacia", „Neamul Românesc" şi

„Cuvântul"); membru marcant al „Ligii Apărării Naţional Creştine" şi al Partidului

Naţional Creştin; prof. la Facultatea de Teologie din Chişinău (1926), transferat apoi la facultatea similară din Bucureşti; deputat (1929); laureat al premiului naţional de poezie (1930); ministru al Propagandei (4 iul. – 4 sept. 1940); arestat în 1947, a fost închis la închisoarea Văcăreşti, fiind eliberat în 1962.

355 Liviu Rebreanu (27 nov. 1885 – 1 sept. 1944), romancier; a studiat la

Năsăud, Bistriţa, Oedenburg, Budapesta şi Viena; se face ofiţer, dar demisionează după puţin timp; în 1910 tece în România, unde este secretar de reda; ţie la „Falanga” şi apoi la „Convorbiri critice”; după război devine director general al Teatrelor (1941-1944), director la Educaţia Poporului; preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români; laureat al premiului naţional de probă; împreună cu M. Sorbul a editat revista „Scena” şi, singur, revista „Mişcarea literară”; membru al Academiei Române (1939).

356 Carol scrie: *Stanwik* (*Stanwick*), dar corect este: *Stanwyck*. Barbara

Stanwyck, pe numele real Ruby Stevens (născută în 1907, la New York), actriţă americană; mai întâi dansatoare, debutează în cinema în 1929, jucând în mai mult de 50

de-filme, dintre care menţionăm: *Stetta Dallas* (*\931*); *Pacific Expres* (1939).

357 Sabin Drăgoi (născut la 6 iun. 1894, Silişte, Arad), compozitor;

urmează Pedagogia la Arad, Conservatorul din Iaşi şi apoi pe cel din Cluj, pe care îl absolvă în 1922; a fost director al Conservatorului din Timişoara, director al Operei din

Cluj; pasionat folclorist.

358 George Calboreanu (1896, Turnişor, Sibiu – 1986), actor de teatru şi de cinema; în vara lui 1914 a fost şi cântăreţ în corul unei biserici; a urmat Conservatorul din Iaşi (16 febr. 1917-un 1919); interpret memorabil al personajelor istorice: Vlaicu

Vodă din piesa lui Al. Davila, cu acelaşi titlu, şi Ştefan cel Mare, din „Apus de Soare”, de

B. Ştefănescu Delavrancea.

359 Raoul V. Bossy (31 oct. 1894, Bucureşti – 31 aug. 1975), diplomat român; a urmat Dreptul la Paris şi Şcoala de Diplomaţie; intră în diplomaţie în 1918;

şef de cabinet în Ministerul de Externe; secretar de Legaţie la Roma (1921-1923, 1926

1927); secretar al Delegaţiei române la Conferinţa de la Geneva (1922); delegatul

României la Institutul Internaţional de Agricultură (1921-1923); director politic la

Preşedinţia Consiliului de Miniştri (1923-1926); secretar

general al Regenţei României

(1927-1930); expert tehnic în Delegaţia română de la Societatea Naţiunilor). consilier de

Legaţie şi însărcinat cu afaceri la Viena (1931 – 1 933); ministru plenipotenţiar la Helsinki

(9 apr. 1934-l nov.1936); ministru al României la Budapesta (1 nov. 1936-sept. 1939).

494

Carol II, însemnări zilnice la Roma (25 sept. 1939 – 23 sept. 1940), la Berna (19 oct. 1940-ian. 1941), la Berlin (ian.

1941-15 iun. 1943); simultan a girat şi Legaţia Română din Copenhaga (ian.1941-15

Iun. 1943), după care s-a retras oficial din viaţa diplomatică.

360 Comisia Europeană a Dunării (prescurtat CED) a fost un organism creat prin Tratatul de la Paris, din 30 mart. 1856, şi din ea făceau parte: Austria, Franţa. Marea

Britanie, Rusia, Prusia „Sardinia şi Turcia. Durata de funcţionare urma să fie de doi ani;

sediul, iniţial, fusese stabilit la Galaţi, Tratatul de la Versailles (21 iul. 1919) şi

Convenţia adoptată la Conferinţa Internaţională a Dunării (23 iul. 1921) au fixat noile atribuţii şi componenţa CED (Franţa, Italia, Marea Britanie şi România). Din nov. 1930

a fost admisă şi Germania. La Conferinţa de la Sinaia (18 aug. 1938), s-a hotărât transmiterea, în cea mai mare parte, a prerogativelor sale României. Germania şi Italia, care se retrăseseră din CED în 1936, au reintrat în comisie la 1 nov. 1939 (*Dicf.*

Diplomatic, p.218).

361 Alexandru Hodoş (20 iun. 1893, în Bucureşti?), ziarist, director al Soc.

de Radio-Difuziune; a urmat Facultatea de Drept; în 1919 a condus ziarul transilvănean

„Renaşterea română”; a redactat, la Cluj, revista „Ţara Noastră” şi a condus o serie de ziare; fost director al Teatrului Naţional din Bucureşti; subsecretar de Stat la Preşedinţie

(28 dec. 1937-10 febr. 1938).

362 István Bethlen (1874-1947, în URSS), conte, om politic ungar; în timpul regimului lui Béla Kun devine şef al Partidului de

rezistenţă contra bolşevismului, iar după căderea lui Beâa Kun, el revine la Budapesta şi, acceptând situaţia creată de

Tratatul de la Trianon, s-a străduit să câştige încrederea marilor puteri şi să stabilească relaţii normale eu statele vecine; prim-ministru al Ungariei (14 apr. 1921-19 augl931).

În apr. 1927 a conceput la Roma un pact de prietenie cu Italia; a fost prim-ministru din

1920, demisionând în 1931, în timpul crizei economice. Opus tendinţelor hitleriste, în timpul ocupaţiei germane s-a ascuns, dar, în 1945, a fost deportat în URSS.

363 Ion Alexandru Brătescu-Voineşti (1 ian.1868, Târgovişte19 46), scriitor, descendent dintr-o veche familie boierească, urmează Dreptul la Bucureşti;

magistrat la Bucureşti, Piteşti, Ploieşti, Craiova şi Târgovişte; apoi deputat şi director al

Cancelariei Parlamentului; membru al Academiei Române şi laureat al marelui premiu naţional de literatură; a fondat, cu Al. Vlahuţă, ziarul „Dacia", a condus revista

„Ramuri", poet, prozator; academician (1918).

364 Ion Bengliu (1881, Tg. Jiu – 26/27 nov.1940, Jilava), general, fost inspector general al Jandarmeriei; a fost succesorul generalului Barbu Pârâianu la comanda Reg. 4 Argeş de Jandarmi, a condus şi Şcoala Pregătitoare de ofiţeri din Piteşti

(1938-1940), în iun. 1940 a fost înaintat la gradul de general de Corp de Armată; a fost asasinat la Jilava.

365 Harry Baur (12 apr. 1880 – 20 apr. 1943); actor francez de teatru şi cinema; după ce a jucat la Grand-Guignol în 1906, a debutat pe ecran în 1913; a interpretat rolul lui Jean Valjean din *Mizerabilii* (1934), rolul comisarului din *Crimă şi pedeapsă* (1936); apoi a jucat în *Tarrasbulba* (1936), după opera lui Gogol, şi în alte roluri.

366 Traian Săvulescu (1889-1963), biolog; profesor de Sistematică şi

Patologie vegetală la Academia Agronomică din Bucureşti; membru corespondent

(1932) şi titular (1936) al Academiei Române; fondator al Şcolii de Fitopatojogie; a

condus colectivul care a elaborat lucrarea monumentală: *Flora României*.

367 Ion Simionescu (10 iul. 1873, FÂV itânele, Bacău – 7 ian.1944); fiul agricultorului Teodor Gheorghiu, rămâne orfan la vârsta de 3 ani, de ambii părinţi; fiind adoptat de bunica sa. va urma şcoala cu numele de familie al acesteia; a frecventat cursurile universitare la Iaşi, Viena şi Grenoble; doctor în Geologie la Viena (1898);

profesor la Iaşi (1901), iar din 1929, la Bucureşti, la catedra de Paleontologie de la

Facultatea de Ştiinţe a Univ. Până în 1942); membru al Academiei Române, corespondent (1907). titular (1911); secretar general al Min. de Industrie (1913-1918);

preşedinte al Societăţii de Ştiinţe; deputat, senator; preşedinte al Academiei Române (31

mai 1941 – 7 ian. 1944); are o vastă operă, însumând 1681 de titluri.

368 Lilian Harvey. pe numele adevărat Lilian Muriel Hellen Harvey (19 ian.

1906, Londra – 1968. Antibes), dansatoare şi actriţă germană de film, de origine engleză;

debutează în cinema în 1923, afirmându-se în comedia muzicală. A jucat în filme ca:

Trei haieţi şi o fericire (1930); *Valsul dragostei* (1930)*; Congresul se amuză* (1931);

trece apoi în S.U.A., unde se dedică scenei lirice.

369 Godin Ştefănescu (născut la 22 nov. 1891, în Bucureşti), magistrat; a urmat Dreptul la Bucureşti (1914), profesează ca avocat, apoi ca procuror, judecător

(până în 1932); consilier, procuror general la Curtea de Apel din Bucureşti (1932-1938).

370 Andrei Rădulescu (28 nov. 1880, Chiojdeanca, Prahova, azi jud. Buzău

— 30 sept. 1959). mare jurist; fiu de ţărani; licenţiat în Drept şi Litere la Univ. Bucureşti

(1905); doctor în Drept al Univ. din Liège; a îndeplinit diferite funcţii la Tribunalul Ilfov;

prof. de Istoria dreptului român, la Facultatea de Drept din Bucureşti (1916-1920); prof.

de Drept Civil la Academia de înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti;

preşedinte al Secţiei a II-a a înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi prim preşedinte al înaltei

Curţi de Casaţie; membru al Societăţii de Legislaţie Comparată; al Institutului Social

Român; al Institutului International „de Philosophie du Droit et de Sociologie juridique” (1933); membru corespondent (1919) şi titular al Academiei Române; a colaborat la diverse legi şi regulamente; preşedinte al Academiei Române (1946 – 1948); reprezentant al Academiei Române la Uniunea academică internaţională.

371 Carol scrie: *Racynski* sau *Raciński*, corect este *Raezinsky*. Roger

Raczinsky, diplomat polonez; ambasador în Anglia şi, între 1938-1940, ambasador la

Bucureşti.

372 Nicolae Popoviei a fost ales episcop de Oradea la 28 apr. 1936, investit la 2 iun., înscăunat la 28 iun. 1936, iar la 5 oct. 1950 s-a pensionat; a decedat la 20 oct.

1960, fiind înmormântat la cimitirul Biertan din Sibiu (Păcurariu, *Listele*, p.352).

373 Hermann Gfjring (1893, în Bavaria – 1946, nürnberg), mareşal german; sublocotenent de infanterie în 1914, trece în aviaţie în 1915, ajungând comandantul faimoasei escadre de vânătoare a lui Richthofen. După-ce părăseşte armata, în 1920, aderă, în 1922, la Partidul nazist şi devine unul din primii colaboratori ai lui

Hitler. Rănit la München, în 1923, când era şef al trupelor de asalt (S.A.), călătoreşte prin Italia şi Suedia. Ales deputat naţional-socialist, în 1929, el este omul de încredere al lui Hitler la Berlin. Preşedinte al Reichstagului în 1932, în 1933 devine ministru al

Aerului, ministru preşedinte al Presei şi general de Corp de Armată, apoi joacă un rol important în distrugerea SA. şi eliminarea lui Râhm (1934). În 1935 este numit comandant şef al Luftwaffe; feldmareşal în 1938, mareşal după campania din Franţa

(1940); şef suprem al economiei de război; succesor desemnat al Führerului din 1939

Carol H, însemnări zilnice

1945. Refugiat în Bavaria în apr.1945, caută în zadar să preia puterea, dar e dezavuat de Hitler. Arestat de americani, e judecat la Nürnberg şi condamnat la moarte, dar se sinucide, prin otrăvire, în închisoare, la 15 oct.

374 Gh. C. Ionescu-Siseşti (16 oct. 1885, Siseşti, Mehedinţi 1967), diplomat al înaltei Şcoli de Agronomie din Hohenleim (1908), dr. În Agronomie al Univ. din lena

(1911); agronom în Direcţia generală a îmbunătăţirilor funciare (19 11-1912); director al Şcolii Superioare de Agricultură Herăstrău (1913), director al mai multor instituţii din domeniul agricol; prof. la Academia Agronomică din Bucureşti (1921-1924); ministru al Agriculturii şi Domeniilor (18 apr.1931-6 iun.1932; nov.1937 – 28 dec.1937); membru al Academiei Române (1936); membru corespondent al Academiei Cehe de

Agricultură; a avut şi alte funcţii în diverse societăţi; din nou ministru al Agriculturii şi

Domeniilor (10 febr. 1938 – l febr. 1939; 24 nov. 1939 – 3 iul. 1940).

375 Blondei Joan (născută la 30 aug. 1909), actriţă americană de teatru şi film, joacă în câteva dintre cele mai faimoase filme muzicale ale epocii; *Inamicul public* (*\93 l*); *Năstruşnica blonda* (1931)*;* *Parada aurului* etc. A mai jucat în:

Sărbătoarea păcătosului (1930); *Doamnă pentru o noapte* şi în alte filme de succes…

376 Victor-Bmmanuel HI (1869, Napoli – 1947, Alexandria, Egipt), rege al

Italiei (1900 – 1946), îi succede tatălui său, Humbert I, în momentul în care popularitatea dinastiei era compromisă. Când Mussolini a anunţat marşul fasciştilor asupra Romei, el refuză să semneze decretul de stare de asediu, care ar fi permis Guvernului să lupte contra cămăşilor negre (1922), şi regele încredinţează puterea lui Mussolini (29 oct.

1922). Regimul fascist retrage suveranului orice rol politic, dar îl proclama împărat al

Etiopiei (1936) şi rege al Albaniei (1939). Pe 25 lui.1943 Mussolini este arestat, regele fuge la Roma, în faţa intervenţiei germane, şi se instalează la Brindisi. Atacat de partjdele politice,

abdică în favoarea fiului său, prinţul de Piemont, Umberto II (9 mai 1946), după care se exilează.

37.7 George Valentin Bibescu (23 apr. 1880, Bucureşti – 2 iul. 1941.

Mogoşoaia), fiu al principelui George (Gheorghe) Bibescu (1834-1902, acesta fiind fiul lui Gh. Bibescu vodă) şi al Mariei Henrietta Valentina de Riquet, contesă de Caraman-Chimay (1839-1914); în 1905 s-a căsătorit cu Martha1 (născută Lahovary); senator

(1931-1933); studiile le-a făcut la Geneva, întors în ţară, fondează, împreună cu

GhAsan, Automobil Clubul Român şi devine, la 23 de ani, preşedintele acestuia;

organizează în România primele curse de automobile şi face o călătorie cu automobilul de la Geneva la Bucureşti; prieten cu celebrul aviator francez, Louis Bleriot, se înscrie la şcoala acestuia şi obţine brevetul de pilot cu nr. 20; crează Liga aeriană, care formează primii piloţi români; este un erou al războaielor balcanice şi al primului război mondial, când a condus o escadrilă. După război devine vicepreşedinte şi preşedinte al

Federaţiei Aeronautice Internaţionale (1932), care cuprinde cluburi din 43 de ţări. În

1932 a întreprins un raid aviatic cu destinaţia Saigon, dar în India aparatul a luat foc, fiind atacat de un vultur, arsurile de mare gravitate îl vor chinui până la moarte.

378 Vasile Alecsandri (14 iun.1819 – 22 aug. 1890, înhumat la Mirceşti. În mausoleul familiei), a urmat Medicina şi Dreptul la Paris fără a obţine vreo diplomă; în

1840 e numit, împreumă cu M. Kogălniceanu şi C. Negruzzi, director al Teatrului din

Iaşi, ia parte la revoluţia din 1848; se autoexilează, pleacă la Paris, unde, împreună tu

Alecu Russo şi N. Bălcescu, scoate revista „România viitoare"; deputat unionist, dupi-Note 497

Unire este ministru de Externe. Din 1865 este membru al „Junimii". În 1878 a câştigat premiul gintei latine de la Montpellier. Ministru de mai multe ori sub Carol I.

379 Ludwig van Beethoven, (1770 – 26 mart. 1827), cel mai

mare compozitor german, autor a numeroase opere de o profunzime şi de o putere de expresie incomparabile, a avut o existenţă dificilă şi la sfârşitul vieţii a surzit; opera sa cuprinde

9 simfonii, 5 concerte pentru pian, 32 sonate pentru pian, 10 sonate pentru vioară, lieduri, cantate, oratorii etc.

380 Henri Stahl (1877-1942), din mamă franceză şi tată alsacian; profesor, specialist în stenografie; director al Serviciului stenogramelor Camerei Deputaţilor;

scriitor; are o bogată operă în domeniul stenografiei şi al grafologiei române.

381 Victor Ion Popa (11 aug. 1895, Bârlad – 1946), scriitor; a fost director de scenă al Teatrului Popular, al Teatrului Naţional din Cernăuţi şi al Teatrului „Maria

Ventura"; director al Teatrului „Muncă şi voie taină".

382 Jean, duce de Guise (1874 – 940), şef al Casei Franţei (1920); căsătorit, în 1899, cu Isabelle (decedată în 1961), fiica lui Ludovic Filip, conte de Paris (fratele tatălui lui Jean, duce de Guise, Robert d'Orléans, duce de Chartres, 1 840-1910), verişoară primară cu el, cu care a avut patru copii; este strănepot al regelui Ludovic Filip I.

383 Henri, conte de Paris (născut în 1908 – trăieş. e încă la Paris), fiul lui

Jean, duce de Guise; a trăit în exil (1926-1950), unde a fondat revista „Curierul regal" (1934) şi buletinul periodic „între francezi" (1947). Abrogarea legii exilului din

1886, în 1950, îi permite să se întoarcă în Franţa. În 1931 se căsătorise cu Isabelle d'Orléans Braganza, care i-a dăruit 11 copii.

384 în text este: *Lotte*. Pierre Loti, pe numele adevărat Julien Viaud, (1850 – 1923), ofiţer de Marină, romancier, impresionist; membru al Academiei Franceze (1891).

A scris: *Căsătoria lui toţi*; *Turcia agonizând*, dar şi *Carmen*. Sy/vaJParis, 1893, şi multe altele.

385 Claude Farrere, pe numele real Frederik Charles Bargone (1876, Lyon

1957, Paris), ofiţer de marină şi scriitor francez; face carieră în marina de război şi îşi încheie serviciul militar în 1919; publică numeroase opere: romanul *Civilizapi* (1905)

Îl relevă marelui public; *Bătaia* (1905) etc; membru al Academiei Franceze, din 1935.

386 Constantin Brâncoveanu (1654 – 5 aug. 1714, Constantinopol), fiu al lui

Papa şi al Stancăi din Brâncoveni; domn al Ţării Româneşti (9 nov.1688 – 4 apr. 1714), la 23 mart.1714 este dus la Constantinopol, închis şi torturat la închisoarea Ediculé, decapitat împreună cu cei patru fii ai săi. Trupul săui, aruncat în apele Bosforului, a fost adus, în 1720, de soţia sa, Maria, şi îngropat la biserica Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti.

Biserica Ortodoxă Română l-a sanctificat.

387 Dimitrie Cihodaru (născut la 6 sept, 1875, Vaslui), licenţiat la Iaşi

(1897), ocupă diferite funcţii în magistratură; la 11 dec. 1923 este numit consilier la Înalta Curte de Casaţie, Secţia a 2-a.

388 Alexandru D. Liciu (30 dec. 1884, Iaşi – executat la 8 febr. 1952 la

Jilava), licenţiat în Drept la Bucureşti; a fost ajutor de judecător la Ocolul Fălciu (1906), judecător la tribunalele Brăila, Dolj, Ilfov; preşedinte al Secţiei a 2-a Civilă Corecţională a Tribunalului Ilfov (1919); consilier la Curtea de Apel din Bucureşti.

389 Pavel Dimitrievici Kisseleff (Kiselev; 1788, Moscova – 26 nov. 1872.

Paris), conte, general şi diplomat rus; în 1812, aghiotant al prinţului Bagration, apoi al ţarului Alexandru I; conduce operaţiunile în războiul cu turcii, din 1828, când devine

498 Carol 11, însemnări zilnice locotenent general; guvernator al Moldovei şi Munteniei şi-i reşedintele Divanurilor celor două ţări române în timpul ocupaţiei ruseşti (nov. 1829 – apr. 1834); iubitor de progres, a iniţiat Regulamentele Organice; general de Infanterie şi membru în Consiliul de Stat

(1834); ambasador la Paris (1856-1862), unde a rămas până moarte.

389 bis Numele corect este Fritsch Willy (27 ian. 1901, Kattowieze, Polonia – 13 iul. 1973. Hamburg), actor german. Acesta a abandonat studiile de inginerie pentru a se dedica teatrului; a tăcut filme începând din 1923, devenind popular interpret de filme muzicale; marele său succes l-a constituit: *Congresul dansează* (1931). Din perioada însemnărilor regelui Carol, menţionăm filmele: *Boccacio*, 1936; *Pe firul de* mata.sc. 1938.

390 Nicola e Marinescu, general-doctor; ministru al Muncii, Sănătăţii şi

Ocrotirilor Sociale (4 apr.1938 – 6 mart.1939; 7 mart.1939 – 21 sept.1939; 21-27 sept.

1939; 28 sept – 23 nov. 1939).

391 Eugen Titeanu (născut la 24 iul. 1900, în Bucureşti), ziarist; licenţiat în

Drept la Bucureşti, doctor în Drept la Paris; ziarist independent şi naţionalist, cu tendinţe de dreapta; a colaborat la „Cuvântul"; în 1925 intră la liberali şi ajunge (la 2 oct. 1934)

subsecretar de Stat la Interne (secţia Presei, Propagandei, Poliţiei şi Ordinii publice), până la 28 sept. 1939 este subsecretar de Stat al Propagandei. A scris o serie de lucrări, dintre care menţionăm; *Rechizitoriul unui regim nefast*, 1932; *Demascarea demagogiei naţional* – [*arăiisteA* 933; etc.

392 Nicolae Dianu (născut la 14 apr. 1889), doctor în Drept la Paris, intră în diplomaţie în 1911, ocupând posturi la legaţiile de la Paris, Praga, Atena, Roma.

Stockholm şi Santiago de Chile; director al Presei şi Propagandei în Ministerul de

Externe; director general la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (1927); fost ambasador la Moscova.

393 Ferdinand Veverka (născut la 29 ian. 1887, în Boemia), ministru plenipotenţiar al Cehoslovaciei la Bucureşti; urmează Univ. Carolină la Praga, unde îşi ia şi doctoratul în Drept; apoi urmează studii la Paris, devenind avocat; intră în cariera diplomatică; deşi. era ceh, a funcţionat mai întâi la consulatul austro-ungar din Smirna

(mart. 1914 – oct. 1915) şi apoi la Frankfurt pe Main; după proclamarea independenţei

Cehoslovace, a fost funcţionar la Ministerul de Externe nou creat; consilier de Legaţie la Londra (1919); ministru prezident şi ministru plenipotenţiar (1920); chemat la centrala din Praga. va lucra ca şef al secţiunii de politică externă; ministru plenipotenţiar şi trimis extraordinar la Bucureşti (1920-1924), apoi la Berna şi, concomitent, era şi reprezentant al Cehoslovaciei la Societatea Naţiunilor; ministru la Washington (1 nov.

1928 – 1936), aici obţine titlul de doctor „Honoris causa" al Universităţii of South

California; ministru la Viena (1, sept. 1936, pentru 10 luni); de la 1 iul. 1937 a fost ministrul Cehoslovaciei la Bucureşti.

394 Comitagiu, luptător bulgar sau macedonean împotriva dominaţiei otomane; în perioada interbelică termenul îi desemna pe teroriştii ce acţionau în diferite ţări europene, de obicei în slujba cercurilor politice bulgare care urmăreau revizuirea tratatelor internaţionale.

395 Alexandru Cantacuzino (1905-1939), principe; diplomat de carieră, consilier al lui C.Z. Codreanu, comandant legionar, asasinat în închisoarea de la Rm.

Sărat, în noaptea de 21 / 22 sept. 1939; autor al unor lucrări care explică ideologia

legionară, apărute în cursul vieţii, şi postum. În ţară şi, mai ales, în străinătatein/re *lumea legionară şi lumea comunistă*, Bucureşti, 1940; *Românul de mâine*. Bucureşti, 1935

1937-1940. München, 1969. În 1936, Alecu Cantacuzino a avut un rol important în desfăşurarea congresului de la Târgul Mureş, iar în 1936-1937 a lupat în Spania, fiind desemnat comandantul corpului de elită „Moţa-Marin”. Arestat şi închis, a reuşit să evadeze (1938). Este autorul manifestului legionar din 13 oct. 1938, prin care cerea revizuirea procesului lui C.Z. Codreanu şi stoparea acţiunilor antilegionare ale regelui

Carol II şi ale lui A. Căliuescu. împreună cu Vasile Cristescu a scris *lucrarea Adevărul în Procesul lui Codreanu Z. Corneliu, mai 1938*.

396 Vasile Cristescu (1902-1939), profesor de istorie antică, colaborator apropiat al lui C.Z. Codreanu, fruntaş al Mişcării Legionare şi, pentru o scurtă perioadă, chiar comandant al acesteia. După o evadare spectaculoasă, a fost depistat şi împuşcat de poliţie, la 26 ian. 1939. În locuinţa sa din Bucureşti. Este autorul unor studii privind istoria Daciei Romane: *Viaţa economică a Daciei Romane*, Piteşti, 1929; *Istoria*

Militară a Daciei Romane, Bucureşti, 1937, mult apreciate de N. Iorga. împreună cu

Al. Cantacuzino a scris lucrarea: *Adevărul în Procesul lui Codreanu Z. Corneliu, mai*

1938.

397 La 18 iunie 1938, Al. Cantacuzino şi prof. V. C'istescu, în timp ce erau transportaţi sub escortă militară, de la lagărul din Miercurea Cine la închisoarea Jilava, în vederea judecării lor. evadează şi se ascund la Braşov şi Râşnov. La 26 ian. 1939, V.

Cristescu. care conducea Mişcarea Legionară, a fost asasinat de poliţie, în locuinţa sa;

a fost împuşcat de Otto Reiner. asasinat, la rândul lui, la Jilava, în noaptea de 26/27 nov.

1940 (Palaghiţă, *Istoria*, p.32).

398 Alexandru cel Mare (oct. 356 în Hristos, la Pella – 13 iun. 323 în

Hristos. Babilon), fiul lui Filip n. rege al Macedoniei; elevul lui Aristotel; rege al

Macedoniei (336 – 32.3); după ce supune Grecia, învinge pe regele persan Darius (334

333), cucereşte oraşte Tyr, Sydon, apoi Egiptul; întemeiază Alexandria; trece Tigrul şi

Eufratul, îi învinge definitiv pe perşi la Arbella (331); cucereşte Babilonul, Susa, arde

Persepolis, ajunge până la Indus şi îl învinge pe Porus; se întoarce la Babilon, unde moare; după moartea sa. imperiul este împărţit între generalii săi.

399 Eleutherios Venizelos (1864 – 1936). om de stat grec; a fost prim-ministru (1910-1915; 1917-1920; 1924; 1928-1932; 1933); a avut un rol important în angajarea Greciei în al doilea război balcanic şi în intrarea ei în primul război mondial alături de aliaţi; a participat la Conferinţa de Pace de la Paris; fiind în conflict cu familia regală, datorită vederilor sale republicane, a fost nevoit să se exileze (1935).

400 loannis Metaxas (1871 – 29 ian. 1941), general şi om politic grec; ofiţer de Geniu; susţine jx) litiea de neutralitate a regelui Constantin, pe care îl urmează în exil

(1917). Revenit în Grecia (1920). Întemeiază Partidul Monarhist Liberal şi încearcă să dea o lovitură de stat care îi aduce exilul. După restauraţie, este ministru de Interne

(1932), de Război (1936); Preşedinte al Consiliului (apr. 1936); ministru de Externe, de Război şi al. Instrucţiunii (aug. 1936 – 29 ian. 1941); aboleşte Constituţia şi instaurează dictatura; a dus o politică de apropiere de Germania, dar, după ocuparea

Albaniei de către Italia (1939). s-a aliat cu Anglia şi a opus rezistenţă trupelor italiene.

401 Mahomed (Mehmed) II Fatih (30 mart. 1432. Adrianopol – 3 mai 1481), fiul sultanului Murad O (1421 – 1444; 1446 – 1451), sultan otoman (1444 – 1446; 1451

— L481); abdicând tatăl său – deprimat de pierderea prinţului moştenitor –, a fost înălţa!

500 Carol II, înseninări zilnice pe Tron pentru doi ani, în 1446 Murad reluând cârma statului; definitiv a luat puterea în 18 tebr. 1451; la început a încheiat tratate cu Ungaria (1451), Veneţia, Rhodos; la 6

apr. 1453 a asediat Constantinopolul şi l-a cucerit la 29 mai, acelaşi an.; a cucerit o serie de cetăţi, dar nu a putut să pătrundă în Belgradul apărat de Iancu de Hunedoara (13 iun.

— 22 iul. 1456); a avut lupte cu Vlad Ţepeş. a fost înfrânt de Ştefan cel Mare la Vaslui

(10 iau. 1475), împotriva căruia a organizat campania din 1476 –, cu un sfârşit defavorabil pentru sultan, deşi îl înfrânsese pe Ştefan la Războieni (26 iul. 1476).

402 Abdul – Aziz (Abdul Aziz, în arabă Abd al-Aziz (1830 – 1876), al 32-lea sultan otoman, i-a succedat, în 1861. fratelui său, Abdul Mecit (1823-1861, sultan între

1839-1861); din 1839 a urmat politica reformelor liberale, zisă a Tanzimatului; a fost ajutat de doi miniştri excelenţi – Fuat Paşa şi Ali Paşa; a reorganizat, după model francez, administraţia provincială şi Instrucţia Publică, dar au izbucnit dezordini în

Imperiu: în 1862 Muntenegru s-a răsculat, dar a trebuit să se supună; România a impus recunoaşterea unităţii sale (1861 – 1862); sârbii s-au răsculat şi turcii au evacuat Belgradul şi alte fortăreţe (1867); cretanii au cerut alipirea la Grecia, Egiptul s-a separat de Turcia

Rusia creează dezordini în Bosnia şi I terţegovina (1875) şi Bulgaria (1876). Situaţia s-a agravat şi o conspiraţie l-a adus la putere pe Midhat Paşa, partizan al reformelor, care

I-a obligat pe sultan să abdice, la 3 o mart. 1876, în favoarea nepotului său. Murat.

Câteva zile după aceea, Abdul Aziz a fost asasinat.

403 Pierre Laval (1883 – 1945), om politic francez; avocat, deputat socialist

(1914-1919). pimar; abandonează Partidul Socialist, intră ca socialist independent în

Cameră (1924-1927); ministru al Lucrărilor Publice (1925), Justiţiei (1926); senator;

Iar ministru la Lucrările Publice (1930), prim-ministru şi ministru de Interne (193!

1932); ministru de Externe (ian. -febr.1932). al Muncii (febr. – mai 1932); de Externe

(oct. 1934); prim-ministru (iun. 1935 – 22 ian. 1936), semnează cu Musşolini tratatul de la Roma (ian. 1935) cedând Italiei 114.000 km. pătraţi din Ciad; încheie cu Moscova şi Praga un pact de asistenţă mutuală (mai 1935); ministru de Stat al mareşalului Pétain

(23 iun. 1940); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (12 iul. 1940). preconizează o colaborare eu Germania şi are o întâlnire cu Hiller (22 oct. 1940). Arestat de Pétain (13

dec. 1940), este eliberat şi continuă contactele cu Germania; este rănit într-un atentat, la 27 aug. 1941. Germania cere întoarcerea sa în fruntea Guvernului. În locul lui Darlan

(18 apr. 1942). Americanii îl prind la Insbruck şi îl predau francezilor (1 aug. 1945);

este executat la 15 oct. 1945.

404 Se referă la regele Franţei. Ludovic al XVI-lea (1774-1793. ian. 21), care a fost condamnat de către Convenţie şi executat. Între cei care au votat moartea regelui s-a aflat şi vărul lui. Louis Philipe Joseph d'Orléans, cunoscut sub numele de

Philippe Egalite (1747-1793), mort el însuşi pe eşafod.

405 Ton Manu. actor de comedie, societar la Teatrul Naţional din Iaşi; a urinat

Conservatorul şi a debutat. În 1910, la Teatrul Modern, în piesa: *Din dragoste*., a ucat întreg repertoriul shakespeareian; a deţinut ora veselă la Radio; colaborator la paginile vesele ale ziarelor şi revistelor.

406 Constantin Tănase (5 iul. 1880, Vaslui – 1945), artist de revistă; la început a fost învăţător în comune din jud. Vaslui; după trei ani a părăsit învăţământul şi a urmat Conservatorul la clasa lui C. Nottara; pentru a putea fiâi a lucrat şi în afinară, fiind, în acelaşi timp, pompier şi elev la canto, iar seara era figurant la Teatrul Naţional;

a jucat comedii în reviste, timp de trei ani, iar în 1918 a înfiinţat Teatrul „Cărăbuş”; a jucat în comedii în Turcia, la Alexandria. la Paris etc; a jucat în filme; a fondat trei şcoli şi o biserică; preşedinte al Societăţii Artiştilor „Scena”; a compus muzică pentru reviste, cuplete; unul dintre primii actori români de cinema.

407 Adrian Maniu (1891... Bucureşti – 1 968), poet şi ziarist; licenţiat în Drept la Bucureşti; membru corespondent al Academiei Române (1933); fost redactor la

„Adevărul” şi „Dimineaţa” şi colaborator la numeroase ziare şi reviste.

408 Numele se scrie corect: *Solia*. Ugo Solia (născut în 1888), diplomat italian; trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al Italiei la Tirana (1927 – 1930) şi la Bucureşti (1933 – 1939).

409 Iosif Vissarionovici Stalin (Djugaşvili; 22 dec. 1879 – 5 mart. 1953), conducător de partid şi de stat sovietic; membru al P.C.U.S. din 1898, a participat la revoluţia din.1905 – 1907 (în Transcaucazia) şi la aceea din octombrie 1917; comisar al poporului pentru problemele naţionalităţilor (1917-1922); membru al Biroului

P.M.S.D.R. (1912-1913). al CC. al P.C. (B.), din 1917, 1919-1952; membru al

Prezidiului Comitetului Central al P.C.U.S. (1952-1953); membru al Comitetului

Executiv al Internaţionalei Comuniste (1925-1943); preşedinte al Consiliului

Comisarilor Poporului (Consiliul de Miniştri) din 1941. În timpul celui de al doilea război mondial a ocupat funcţii importante: preşedinte al Comitetului de Stat al Apărării

(1941-1945); comisar al poporului pentru apărare (1941 – 1947); comandant suprem al armatei; unul dintre organizatorii coaliţiei antihitleriste; mareşal al Uniunii Sovietice

(1943); generalissim al U.S. (1945); erou al U.S. (1945); a primit ordine şi decoraţii, printre care şi ordinul „Victoria”; a participat la conferinţele la nivel înalt de la Teheran

(1943). Ialta (1945), Polsdam (1945); conducând un regim de dictatură, s-a făcut vinovat de grave represiuni, iară precedent în istorie, împotriva unor oameni politici, militari etc; a dus o politică anexionistă pe seama Poloniei, Cehoslovaciei, României.

Statelor baltice. Japoniei etc; a impus regimuri comuniste în

ţările din Est şi, după exemplul său, s-a generalizat şi cultul personalităţii, cu toate efectele lui în toate planurile.

410 N. Leon poate fi Oh. N. Leon, profesor de Finanţe şi Statistică la Facultatea de Drept din Bucureşti 1

411 Valeriu Măgureanu (născut la 27 aug. 1903, Trestieni, Ilfov), publicist;

licenţiat în Litere şi Teologie; diplomat al Conservatorului de Muzică şi Artă Dramatică, a făcut studii de specialitate la Univ. Strassbourg; inspector la Fundaţia Regală

„Principele Carol"; colaborator la: „România"; „Curentul"; „Albina" şi altele.

412 László Bardossy (1890-1946), ministru ăl Ungariei la Bucureşti; a urmat

Univ. Ia Budapesta, Berlin şi Paris; doctor în Drept; din 1922 intră în serviciul diplomatic: secretar la Legaţia ungară de la Paris (1923), şeful departamentului Presei din Ministerul de Externe ungar (1924-1929), prim consilier la Legaţia ungară din londra (1930-1940); preşedinte al Consiliului de Miniştri (1941-1942); după război a fost condamnat la moarte şi executat.

413 Alexandru (Alecu) Băicoiaiiu (născut în 1893; Bucureşti), avocat, doctor în Drept. Bucureşti (1922), avocat de Ilfov (1922); consilier la Creditul Urban din

Bucureşti, din 1929; a scris: *Tratat de Drept Civil Român*, I, Bucureşti, *92%*; *Acpttnea româna*, 1930.

414 Alexandru Slătineanu (5 ian. 1873, Bucureşti – 26 nov. 1939, Iaşt), a

 urmat cursurile Institutului „Pasteuf din Paris; doctor în medicină la Paris (1901): prof. titular de bacteriologic la Univ. din laşi (1 febr; 1912); rector (1923 – 1926); membru al

Academici de Medicină din Bucureşti (1903): medic şef al Sanatoriului Filaret (1907):

a ocupat funcţii în domeniul inspecţiei sanitare; secretar general al Ministerului Sănătăţii

Publice (1931 – 1932).

415 Carol îi scrie numele: *Thkiy*. corect este: *Thieriy*. *Adtim* Thierry (1885

— L961). diplomat francez: fiu de diplomat; şi-a început cariera în 1910. când a intrat la

Ministerul Afacerilor Externe de la Paris, după studii de Drept şi Ştiinţe politice; în 1911

este ataşat de ambasadă la Londra, unde. Înaintat secretar, a funcţionat 6 ani; în 1917

trece la Madrid, pentru scurt timp, după care revine la Londra, pentru 9 ani; în nov.

1927 a fost înaintat consilier de ambasadă şi trecut la Madrid: ministru plenipotenţiar

(1929-1933) şi apoi a fost numit ministru plenipotenţiar la Atena; ministru plenipotenţiar

Ia Bucureşti (31 mai 1936). iar din apr. 1939, ambasador, până în mart. 1941. când a fost mutat la Buenos Aires.

416: Maureen O'Sullivan (născută la 17 mai 1911). actriţă americană de film, de origine irlandeză: debutează pe ecran în filmul *Cântecul inimii mele* (1930);

consacrarea internaţională şi-o datoreşte rolului Jane din filmul serial *Tartan*, dar şi din alte. apariţii pe ecran: a încetat să joace la sfârşitul anilor '50; s-... i căsătorit cu regizorul

John Farrow. fiind mama Miei Farrow.

417 Ronald Colman (9 febr.1891. Anglia – 19 mai 1958. SUA). actor american de teatru şi de film. de origine engleză; străluceşte în filmele de capă şi spadă, gen *Barbara Worth, fiica deşertului* (1926): *Noapte de dragoste*; a fost remarcabil în

O via (*adublai* Oscar. 1947).

418 Oscar Wilde (1856 – 1900). scriitor englez; autor de comedii şi de poeme, piese de inspiraţie biblică. (*Salomeea*); comedii de moravuri (*O femeie fără importanţă*); romane (*Portretul lui Dorian Qray*) etc.

419 Alexandru Toma Ghenea (născut la 12 aug. 1897), inginer mecanic, inspector şefia Reşiţa: fiul generalului Toma Ghenea (25 oct. 1862-1921. inventatorul aparatului de ochire cu lunetă panoramică al tunului), a fost ingincr-diplomat al Univ.

Tehnice din Zürich şi locotenent de artilerie (r.) al Şcolii Superioare de Artilerie din

Fontainebleu; între 1923-1925 a lucrat la firma Schneider – Creusot din Franţa. În 1926

la Vickers din Crayford. iar din 1927 a venit la Reşiţa. În 1938 fiind directorul uzinei de tunuri „Astra Reşiţa”.

419 bis Suzannel, englen (1899-l 938, Paris), campioana frânează de tenis, campioană a lumii de la vârsta de 15 ani; a dominat tenisul feminin mondial mai mulţi ani.

420 Oscar Kaufmann (15 febr.1872, Viena – 1942) 1 a studiat la Academia

Comercială din Viena: vicepreşedinte şi administrator delegat la Banca de Credit

Rorrtân.

421 în text este: /irf/i. SirFrederik Willianileith-Ross (născut 1887). studii universitare la Oxford: secretar particular al lui Asquith (1911 – 1913); reprezentantul britanic în Comitetul financiar al Comisiei de Reparaţii (1920 – 1925): lucrător în

Ministerul de Finanţe (1925 – 1932); consilier economic principal al Guvernului englez

(1932 – 1946): expert financiar principal al Angliei la Conferinţele de la Praga, din 1929

şi 1930; preşedinte al Comitetului International interguvernamental pentru datorii: a

Note

503, condus delegaţia britanică la Conferinţa economică mondială din 1933: preşedintele

Comitetului economic al Ligii Naţiunilor.1936 – 1937); director general în Ministerul pentru Războiul Economic (1939 – 1942; 1946 – 1951. guvernator al Băncii Egiptului.

422 Marciâs înilius Cicero (106 în IIristos-43 în liristos). consul, supranumit

„Părintele Patriei”; iniţial parţi/an al lui Pompei, apoi trece de partea lui Cezar, după asasinarea căruia. îl atacă pe Antonius şi îl sprijină pe Octavian, dar este asasinat de oamenii lui Antonius. Între celebrele sale discursuri se remarcă *Filipicele*, rostite împotriva soţiei lui Antoniu. Fulvia.

423 Publius Ovidius „Nasc (43 m de Hristos-16 c.n.), poet clasic latin;

studiază la Roma. Atena: călătoreşte în Asia şi Greeja; ocupă, treptat, funcţiile de triumvir, centumvir şi decemvir la Roma şi apoi se retrage dedicându-se poeziei; scrie

Metamorfozele şi *Ars Amondi*. pentru care a fost exilat la Tomis (Constanţa). În anul

9 e.n.; aici a sens *Tristele* şi *Ponticele*. care conţin informaţii şi despre geţi. În mijlocul cărora a trăit.

424 Elize (Eliza) Brătianu era sora lui Barbu Ştirbey şi soţia lui Ion.

I.C. Brătianu„Văduva marelui meu duşman „o numeşte Carol!? în continuare. La 12

dec. 1925. Carpi a adresat regelui Ferdinand o scrisoare, de la Veneţia – unde se afla cu

Elena Lupescu – prin care – pentru a treia oară în decurs de 7 ani – renunţa la obligaţiunile cei reveneau în calitate de principe moştenitor. Ca urmare, regele

Ferdinand a convocat Consiliul de Coroană la Sinaia. Consiliul de Coroană – la care a participat şi premierul Ion l. C. Brătianu – a hotărât decăderea principelui Carol din calitatea de moştenitor al Coroanei. Decizia luată de rege – cu care au fost de acord şi l.l. CBrâtianu şi Al. Averescu – trebuia confirmată de Corpurile Legiuitoare – Reprezentanţa Naţională, care a fost convocată pentru 4 ian 1926. La 3 ian. 1926, într-un consiliu restrâns, la Sinaia, regele Ferdinand, a anunţat componenţa Regenţei:

principele Nicolae. patriarhul Miron Cristea şi Gh. Buzdugan. La 4 ian… în şedinţa

Adunării Deputaţior. premierul I.I.C. Brătianu a citit mesajul regal, prin care suveranul cerea „să recunoaşteţi că succesiunea Tronului României revine de drept A.S.R.

principele Minai”. În această şedinţă s-au adoptat trei legi: pentru acceptarea renunţării lui Carol şi proclamarea lui Mihai ca moştenitor, pentru modificarea Statutului Casei

Regale şi pentru primirea Regenţei: Acesta este ceea ce s-a numit „actul de la 4 ianuarie

1926”. Cât timp a mai fost prim-ministru (22 iun. – 24 nov. 1927) 1 Ionel Brătianu a rămas ferm pe poziţia sa de a se respecta întru totul „cele legal statornicite” la 4 ian.

1926. Deoarece. Încă din dec. 1926, Carol contesta valabilitatea actului de la 4 ian.

Ferdinand l-a trimis la Paris pe generalul E. Baliff pentru a-l convinge pe prinţ să înceteze agitaţiile „şi să respecte. În mod loial şi

fără reticenţe, consecinţele inexorabile ale renunţării sale la Tron", după cum se preciza în scrisoarea lui Ferdinand, pe care Baliff i-a înmânat-o lui Carol cu acest prilej (4 iul. 1927). Pe de altă parte. Ionel Brătianu – îngrijorat de perspectiva revenirii fostului principe în ţară – i-a1 cerut lui C. Diamandi să

„Organizaţi, prin Siguranţa franceză, un serviciu plătit pentru înlesnirea supravegherii lui". Tot la sugestia lui Brătianu, FG. Duca a elaborat, la 20 aug. 1927. documentul intitulat „Instrucţiuni permanente în vederea unei eventuale reîntoarceri clandestine în ţară a fostului principe Carol". Documentul preciza că, în cazul în care Carol vine în ţară. trebuie arestat şi expulzat, iar dacă opune rezistenţă „se va face uz de armă". Din acest motiv Brătianu era socotii de Carol drept cel mai mare duşman al său. În oct.

1927. tot din ordinul lui I. Brătianu a fost arestat şi judecat (în nov. 1927) M.

Manoilescu, pentru că a primit însărcinarea din partea lui Carol de a prezenta cinci scrisori unor oameni politici: N. Iorga, I.l. C. Brătianu, I. Maniu, A.C. Cuza şi Al. Averescu.

La 14 nov.1927, Manoilescu a fost achitat, ceea ce pentru Brătianu a fost un eşec. La

24 riov.1927, Brătianu a murit subit, Carol scăpând astfel de un redutabil adversar

(Scurtu, *Contribuia*, p. 187 – 205; 226 – 256).

425 Ioan Lascăr (născut la 3 o oct. 1883), dr. -colonel; absolvent al Univ.

Bucureşti; face campania din Bulgaria, apoi primul război mondial; în 1919 este medicul detaşamentului sportiv trimis în Franţa la concursurile interaliate; medic şi profesor la

Institutul de Educaţie Fizică (A.N.E.F.); în 1921 este trimis la Olimpiada de la Paris, unde urmează cursuri de antropometrie şi fiziologie aplicată în studiul mişcării, pe care le introduce şi la A.N.E.F.

426 Horia Constantin Olteanu (născut la 13 iulie 1899, în Reghin), maior de

Stat Major şi publicist; a urmat cursurile Şcolii de Artilerie din Iaşi, Şcolii de Război din

Bucureşti şi şi-aluat şi licenţa în Drept (1923); folosind

pseudonimul Horia

Constantin, a colaborat la „România Militară” şi la alte reviste.

427 Grămadă, nepotul lui Ion Grămadă, coleg de şcoală cu prinţul Mihai.

428 Valeriu Branişte (10/22 ian. 1860, Cincu Mare – l ian. 1928, Lugoj), liceul la Sibiu, doctoratul la Budapesta, prof. la Gimnaziul român din Braşov (1891);

director al „Tribunei” (1893); înfiinţează ziarul „Dreptatea”, la Timişoara, al cărui redactor şefa fost; condamnat pentru agitaţii, este închis în mart. 1895 şi amnistiat în iun. 1896; în 1897 a înfiinţat ziarul „Patria”, la Cernăuţi; revenit în Ardeal, în 1900 i se încredinţează conducerea/iarului „Drapelul” pe care îl conduce timp de 18 ani; în febr.

1918 este întemniţat la Seghedin, fiind acuzat de înaltă trădare şi de spionaj în favoarea armatei române prin articolele scrise în „Drapelul”. După Adunarea Naţională de la

Alba Iulia, Marele Sfat Naţional îl alege, la 2 dec. 1918 membru în primul Guvern românesc ardelean şi în mart. 1918 primeşte resortul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, în această calitate înfiinţând şcoli româneşti, în toate oraşele ardelene, şi Universitstea din Cluj; Academia Română l-a ales membru onorific.

429 Iuliu Hossu (30 ian. 1885 – 28 mai 1970, la Spitalul Colentina din

Bucureşti, înhumat la Belu), episcop român unit de Cluj; a studiat la Blaj şi apoi la

Roma, la Colegiul de Propaganda Fide; a fost numit episcop în locul unchiului său.

Vasile Hossu, la 3 mart. 1917; în 1918 a făcut parte din delegaţia care a prezentat regelui Ferdinand actul Unirii Transilvaniei cu România; senator, timp de 22 de ani, din oficiu; arestat, a fost închis la Sighet (1948-1970); papa Paul VI, la 28 apr. 1969, l-a înălţat la rangul de cardinal.

430 Straja Ţării a fost înfiinţată la 7 oct. 1937, printr-un decret-lege, în care se specifica: „Pentru studiul, îndrumarea şi aplicarea educaţiei tineretului, precum şi pentru dirijarea, coordonarea şi controlul activităţii tuturor instituţiunilor de Stat sau particulare, cu personalitate juridică, care au de scop educaţia tineretului (...) Se înfiinţează «Straja Ţării»”. „Marele străjer” era însuşi

regele Carol, iar din Consiliul

Suprem de îndrumare făceau parte; patriarhul, primul-ministru, alţi miniştri, comandantul Străjii, alte personalităţi ale vieţii culturale (Muşat, Ardeleanu, *România*, p.684). La 15 dec. 1938, tot printr-un decret-lege, Straja Ţării a fost reorganizată: toţi băieţii între 7 şi 18 ani şi toate fetele între 7 şi 21 de ani erau, îamod obligatoriu, încadraţi în Strajă; comandantul suprem – ” Marele străjer” – era regele, căruia toţi străjerii

Note

505

Îi jurau credinţă; lozinca ei era „Credinţă şi muncă pentru ţară şi rege. (Scurtu.

Contribuţii, p.438; Muşat, Ardeleanu, *Ibidem*, p.888 – 890). Straja a fost desfiinţată la 7

sept. 1940 (Simion „Regira «/, p. 49).

431 Teofil Săveanu-sauciuc (2 loct. 1884, Boancea, Suceava 1971), a urmat

Filosofia la Viena şi Cernăuţi (1902 – 1906); doctor în Litere şi în Filosofie (1909); face studii şi în Grecia şi Italia; din 1906 intră în activitatea didactică, în 1919 ajungând profesor titular; director ministerial al Cernăuţilor (1930 – 1931); ministru de Stat. (16

nov. 1928-1929; 20 oct.1932-14 nov. 1933); preşedintele organizaţiei naţional-ţărăniste din Bucovina; deputat, senator; membru corespondent al Institutului Austriac de

Arheologie şi membru al Institutului de Arheologie din Germania.

432 Scarlat Calimachi (20 sept.1896, Bucureşti-2 iun.1975, Bucureşti), istoric şi om politic; studii de Drept la Paris; director al Muzeului Româno-Rus (1948

1963); a publicat studii, în diferite reviste, despre răscoala lui Gh. Doja, despre Ioan Vodă cel Cumplit şi despre alte teme.

433 Eug. Zwiedeneck, fost ofiţer de ordonanţă, adjutant al reginei Maria.

434 Hans Christian Andersen (1805-1875), poet şi romancierdanez, autor al unor povestiri remarcabile.

435 Mary Franasovici, soţia lui Richard Franasovici.

436 Hélène Perticari, doamnă de onoare la Curtea Regală.

437 Georgy Kent este George, duce de Kent, rudă cu regele

George VI al
Angliei.
438 Anton de Habsburg (1901-1988), fiul Blankăi şi al lui Leopold Salvator, arhiduce al Austriei, prinţ de Toscana, căsătorit la 26 iul. 1931, la Sinaia cu Ileana, principesa României, cu care a avut 6 copii; au divorţat, Ileana recăsătorindu-se cu dr.
Ştefan Issărescu.
439 Nicolae Bălan (27 apr. 1882, Blasfalăul Superior-1955), născut în familie de preoţi, studii secundare la Năsăud (1900), teologice la Cernăuţi şi filosofice la Breslau (1904-1905); prof. de dogmatică, morală, apologetică şi catihetică la Seminarul
„Andreian" din Sibiu (1905-1920), mitropolit ortodox al românilor din Transilvania (ales
1920); a întemeiat „Revista teologică" (1907) şi un nou Seminar pentru preoţi (1926), iar pe cel vechi l-a ridicat la rangul de Academie Teologică; a redactat". Biblioteca bunului păstor"; membru de onoare al Academiei Române (10 iun. 1920).
440 Ion Grămadă (3 ian. 1886, Zahareşti, jud. Suceava-27 aug. 1917), sciilor;
urmează Istoria şi Geografia la Univ. din Cernăuţi, până în 1910, apoi la Viena, unde îşi ia doctoratul în Litere (1913); participă la primul război mondial, deşi era scutit de serviciul militar; cade în luptă la Cireşoaia, la 27 aug. 1917.
441 Atacul Cireşoaiei: la 12 aug. 1917, la cucerirea punctului Cireşoaia au participat trupe din Div. 2 rusă, Reg. 27 român, Bat. Vânătorilor de Munte şi un batalion din Reg. 15 român. La 9-11 sept. 1917, încercare de ofensivă româno-rusă asupra vârfului (cota 772) din masivul ce domină Valea Trotuşului, la Vest de Târgul
Ocna. Poziţia, foarte puternic organizată, este inexpugnabilă, cu toate jertfele făcute.
Neavând ajutorul ruşilor, care au refuzat să coopereze, ofensiva se opreşte, întărindu-se frontul ocupat. Este cea din urmă operaţiune care încheie campania din anul 1917 pe frontul român (Kiriţescu, *Istoria războiului*, p. 146-148).
442 Rezidenţii regali erau un fel de guvernatori aflaţi în fruntea ţinuturilor înfiinţate la 13 aug. 1938. Tot la 13 aug. au fost numiţi următorii rezidenţi regali:

Gli. Alexianu (Bueegi), Dinu Simian (Olt). N. Ottescu (Mării). C.C. Giurescu (Dunării).

Gr. Cazacliu (Nistru), dr. Coriolan Tătaru (Someş), general Dănilă Papp (Mureş), George

Flondor (Suceava), prof. Tr. Ionaşcu (Prut). Alex. Marta (Ttriiiţ). Despre aceştia vezi:

Muşat, Ardeleanu. *Româniţi* „p. 850.

443 Victor O. Cădere (22 iul. 1891. Buhalniţa. Neamţ – 1980). după obţinerea doctoratului în Drept la Iaşi, urmează Ştiinţele politice la Paris; apoi este avocat, prof.

de Procedură Civilă la Facultatea de Drept din Oradea (1926) şi la Cluj; ministru plenipotenţiar la Varşovia (1931-1935), deputat (1929); miniştrii plenipotenţiar la

Belgrad (nov. 1936-1038); rezident regal al ţinutului Dunării (13 aug.1938 – l febr.

1939); ambasador la Belgrad (de la 1 febr. 1939); membru în Societatea de Legislaţie de la Paris, ai Societăţii Geografice din New York; delegai la Conferinţa Păcii din Paris

(1919); fost director general al Siguranţei Statului; colaborator la „Mcrcure de France”.

şi altele.

444 Alfred Gersteuberg, colonel, ataşat militar german la Bucureşti.

445 La 13 aug. 1938 a fost decretată Reforma administrativă, prin care s-a realizat o nouă împărţire administrativ teritorială a ţării şi s-au fixat atribuţiile organelor administraţiei locale. Ca unităţi teritoriale ale administraţiei locale s-au stabilit: comuna, plasa, judeţul, ţinutul. Klementul nou era ţinutul, care grupa un număr oarecare de judeţe. S-au înfiinţat 10 ţinuturi. În fruntea cărora se aflau rezidenţii regali. Ţinuturile şi reşedinţele lor erau: Olt t Craiova; Bucegi – Bucureşti; Mării – Constanţa; Dunării-Galaţi: Nistru – Chişinău; Prut – Iaşi; Suceava – Cernăuţi; Mureş – Alba Iulia; Someş – Cluj; Timiş – Timişoara. Conform noii legi. primarii nu mai erau aleşi, ci numiţi pe o perioadă de 6 ani (Muşat; Ardeleanu. /rWifm, p.850 – 85 k Scurtu, *Contribuţii*, p.4.36

437: Al. Gh. Savu. *Dicuiturap*. *VSS*).

446 Petre. P. Carp (29 iun. 1837, laşi – 1918). studii la Berlin şi Bonn; în timpul lui Al. I. Cuza devine secretar la Agenţia diplomatică

din Paris; ministru de

Externe (20 apr. rlă dec.1870); agent diplomatic la Viena, Berlin şi Petersburg (1871);

miniştrii la Instrucţiunea Publică şi Culte (30 ian. – 4 apr. 1876); ministru la Viena

(1882), a mai fost ministru la Domenii, senator, prim-ministru; unul din fondatorii

„Funimei”; din 1907. şeful Partidului Conservator.

447 Dănilă Papp (20 mai 1868. Aciuva, Arad – 1942), general, urmează cursurile la Academia Militară din Wiener Neustadt (Austria); prof. de cădeţi la Sibiu (1

sept. 1894); inginer de Geniu de la Viena (1899 – lui. 1901); căpitan la Sibiu (1902), maior la Tricst (1912); prof. la Şcoala Militară din Wiener Neustadt (1914); în timpul primului război mondial a înaintat până la gradul de colonel: în 1919 a intrat în armata română ca general de Brigadă; a luat parte la luptele de la Tisa (1919), contra bolşevicilor; a fost comandantul unor unităţi militare; consilier tehnic al fortificaţiilor din

Vest; rezident regal al ţinutului Mureştdin 14. aug. 1938).

448 Carol scrie: „*Kiokse Ivanof*. Numele corect este: Ghiorghi Kiosseivanov.

Acesta a fost prim-ministru al Bulgariei (23 nov. 1935-15 febr. 1940); ia 24 ian. 1937.

În calitate de prim-ministru şi ministru de Externe al Bulgariei, la Belgrad, a semnat, cu

„Milan Stojadinovic. prim-ministru şi ministru de Externe al Iugoslaviei. Tratatul de prietenie iugoslavo-bulgar; Ia 14 şi 17 sept. 1937 a semnat, în calitate de ministru de

Externe –, Aranjamentul de la Noyon şi Acordul adiţional al acestuia; la 31 iul. 1938 a semnat, la Salonic, în calitate de prim-ministru şi ministru de Externe, cu Metaxas.

Note

507

Acordul dintre Bulgaria şi înţelegerea Balcanică; în 1939, prim-ministru, are discuţii cu

V.P. Poiemkin.

449 Heinrieh Sehliemann (1822 – 1890), arheolog şi elenist german; celebru prin descoperirea-minelor anticelor cetăţi Troia şi

Mycene; comerciant în tinereţe şi-l fără vreo pregătire specială în domeniul istoriei. Învaţă singur mai multe limbi clasice şi orientale; călătoreşte în Grecia şi. mergând pe urmele poemelor homerice, începe săpături la Hissarlâk, pe locul presupus al cetăţii Troia. apoi la Mycene-şi în insula

Ithaca; a scris: *Ilcica*, *l'cloponez şi Troia*. *Mycene* ete.

450 Wilhelm Dörpfeld (1853-1940). arhitect şi arheolog german; după ce a studiat la Academia de Arhitectură, a mers în Olvmpia la săpături arheologice. Între

1877-1881; a colaborat la campania de săpături a lui Sehliemann şi în 1893 a reluat săpăturile la Troia; a participat la explorări arheologice, pe unele Le-a condus, în Pergam.

Atena, Atica, Etolia. Theba, Corfu.

451 Marcus Antomus (82 în Hristos-l aug. 30 în Hristos). general roman, iniţiat în Grecia în arta războiului, a fost; questor. augur, tribun, consul, guvernator al

Macedoniei, triumvir; nepot de soră al lui Caesar, a fost alături de acesta în timpul războiului civil purtat împotriva lui C. Pompeius (49 – 48 în Hristos). După asasinarea lui

Caesar. s-a apropiat de Octavian Augustus şi de Lepidus, creând un nou triumvirat, apoi a guvernat provinciile orientale ale Imperiului provocând nemulţumiri, care s-au amplificat datorită prelungitei legături cu regina Cleopatra a Egiptului; în urma acuzărilor care i s-au adus s-a refugiat în Egipt, unde s-a sinucis.

452 Cleopatra VII. regină a Egiptului (5 l49 şi 48 – 30 în Hristos), înlăturată de la domnie de fratele ei, Ptolemeu XII, a fost readusă pe tron de Cezar, pe care l-a urmat apoi la Roma (46 – 44 în Hristos). După bătălia de la Philippi (42 în

Hristos) s-a apropiat de Marc Antoniu, a cărui soţie a devenit. După înfrângerea de la

Actium (31 în Hristos) şi cucerirea Egiptului (30 în Hristos) de către Octavian. s-a sinucis.

453 Numele se scrie corect: *Zarah Leander*. Z. Leander (născută la 15 mart.

1900, în Suedia), actriţă germană de operetă; se consacră filmului muzical; a jucat în filme ca; *La Habamim* (1937) *iMagdă* (1938); *Cânteculde.yrtului* (*\939*) şi altele.

454 Dr. Hialiriar Schacht (1877 – 3 iun. 1970), om de finanţe

german; își petrece o parte din tinerețe în S.U.A.; în 1903 intră în serviciu la Banca din Dresda; în timpul primului război mondial este guvernatorul general al Bruxelles-ului: președinte al Băncii Imperiale (1924-1929); ministru al Economiei (1934 – 1937); intră în conflict cu Göring și Hitler, pentru că a redus inflația; arestat de Gestapo în 1944. În legătură cu atentatul de la 2 o lui. împotjiva lui Hitler. este închis în diferite lagăre, de unde va fi preluat de americani; în procesul de la Nilrnberg, după lungi dezbateri, a fost achitat.

După ce pleacă la Ștuttgart, este arestat de poliția germană. Camera de Arbitraj îl aciază din nou. În apr. 1947. și-l condamnă la 8 ani de lagăr; în sept. 1948 este eliberat; apoi este consultant financiar în Brazilia, Abisinia, Egipt. Iran, Siria; e coproprietar al casei bancare „Schacht & Co; din Düsseldorf; membru al Partidului Liber Democrat și al

Societății germano-ehineze.

455 Erich Maria Remarque (1898 – 1970), scriitor german; persecutat de naziști, s-a refugiat în Elveția și apoi în S.U.A.; a scris romane care evocă dramele provocate de război (*Pe frontul de Vest nimic nou*; *Iubește pe aproapele tău* etc.):

456 C. Paraschivescu (născut la 10 aug. 1885, în Frăsinet, Ilfov), ministru

 plenipotențiar; doctor în Drept la Paris; în serviciul Ministerului de Externe de la 1909;

a ocupat posturi în diplomație la Constantinopol, Belgrad, Varșovia, Budapesta (1911 – 1928).

457 Loretta Young (născută la 6 ian. 1914), actriță americană de o frumusețe deosebjtă, una din vedetele anilor 1930 – 1940; în 1953 abandonează ecranul în favoarea Televiziunii; obține premiul „Oscar” în 1947, cu rolul din *Fiica fermierului*.

458 Kurt Heinrich Himmler (7 oct. 1900 – 21 mai 1945), fiul unui fost perceptor la curtea Bavariei; la 17 ani s-a înrolat în armată; după primul război mondial duce o existență mizeră, trăind de pe urma prostituării prietenei sale, Frida Wagner, care va fi găsită asasinată, în 1920; arestat și deferit justiției, a fost achitat din lipsa de probe;

În 1923 intră în organizația Reichsfiagge (Drapelul Imperiului), iar în 1925 în

N.S.D.A.P. (Partidul Naţional Socialist) al lui Hitler; la 6 ian. 1929 preia conducerea

S.S.-ului (Schutz Staffel = trupe de protecţie, devenind Reichsführer S.S. – Comandant al S.S.). În mart. 1933 este numit prefect de poliţie la München, apoi, peste o lună, prefect al întregii poliţii politice din Bavaria, iar la 20 apr. 1934 Göring îl numeşte şef al Gestapoului (Geheime Staats Polizei Poliţia Secretă de Stat), pentru ca la 1.7 iun.

1936 să devină şef suprem al întregii poliţii germane. În 1945, la 21 mai, s-a sinucis, în mijlocul unui grup de ofiţeri englezi, după ce încercase, în zadar, să-l vadă pe mareşalul

Montgomery: şi-a spart capsula cu cianură, pe care o ţinea în gură, într-un dinte fals.

459 Rudolf Hess (1894-1987, Spandau), om politic, general locotenent;

locţiitor al lui Adolf Hitler; înscris în Partidul Nazist în 1920, ia parte la puciul de la

München, este arestat şi încarcerat, câteva luni, împreună cu Hitler; secretar particular al acestuia (1925), devine oficial adjunctul său în 1933 şi al doilea succesor al acestuia

(după Göring); în 1941, în mod misterios, a ajuns în Anglia; a fost judecat de Tribunalul de la Nürnberg, în 1946, dar a fost declarat iresponsabil, datorită stării sale mintale, şi condamnat la închisoare pe viaţă.

460. Grigore Gafencu (30 ian 1892 – 30 ian. 1957); a studiat Dreptul la

Geneva şi a trecut doctoratul în Ştiinţe politice la Paris (1914); în primul război mondial a fost aviator într-o escadrilă franceză, a fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul”;

fondator şi director al publicaţiei „Revista1 Vremii”, apoi director al marilor cotidiene

„Argus” şi „Timpul”; fondatorul agenţiei de presă „Orient-Radio” (Rador); membru al

P.N.Ţ.; Secretar general la Min. de Externe (1928); subsecretar de Stat la Lucrări Publice şi Comunicaţii (14 nov. 1929 – 17 iun. 1930), la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (17

Iun. – l oct. 1930), la Externe (19 iun. – 21 oct. 1932), la Industrie şi Comerţ (14 iun. – 14

nov. 1933); ministru de Externe (22 dec. 1938 – 3 o mai 1940) şi ad-interim la Min.

Propagandei Naţionale (24 – 30 nov. 1939); ministru plenipotenţiar la Moscova (10 aug.

1940 – 22 iun.1941). A ţinut un interesant *Jurnal* (1941-1956).

461 Jean Gabin, pe numele real Jean Alexis Moncorg (17 mai 1904, Paris

— L5 nov. 1976), actor de cinema francez; a debutat la Folies Bergères şi la Moulin

Rouge, iar din 1930 se îndreaptă spre film, lucrând cu regizori de renume – Duvivier.

Renoir, Came. În vreme ce regele Carol îşi făcea însemnările, Gabin a jucat în filme ca:

Les Bas-Fonds; *Pepele Moko*; *La Grande Illusion* (1937); *Quai des Brumes*; *La Bête humaine* (1938) şi altele. În timpul războiului, instalat în S.U.A., a interpretat roluri mărunte. În 1943 s-a angajat în forţele Navale ale Franţei Libere. După întoarcerea în

Franţa, a dat măsura talentului său în numeroase roluri de film.

462 Aluzie la numele lunii martie, de la acela al zeului Marte, zeul războiului.

463 Carol scrie: *Tisso*. Jozef Tiso (1887-1947, Bratislava), prelat şi om politic slovac; ministru al Sănătăţii (1927-1929), susţine revendicările slovace contra cehilor; preşedinte al Guvernului autonom slovac (sept.1938), convocat la Berlin (13

mart. 1939) de Hitler, care a determinat proclamarea de către Dietă a independenţei

Republicii Slovace sub protecţia Germaniei, cedându-i exploatarea minelor; a solicitat ajutorul Germaniei contra Poloniei şi a devenit preşedinte al Consiliului (26 oct. 1939 – 4

apr. 1945); colaborarea sa ou Hitler i-a adus condamnarea la moarte de către un tribunal din Bratislava.

464 Nicodim Munteanu (1864, Pipirig, Neamţ-1948, înhumat la Patriarhie), patriarh al României; fiu de ţărani; urmează cursurile Academiei Teologice din Kiev, obţinând licenţa (] 890-1895); se călugăreşte în M-rea Neamţ, iar în 1895 este hirotonisit arhiereu al Mitropoliei Moldovei; în 1899, mare eclesiarh şi vicar al Mitropoliei; în

1902, arhimandrit de scaun al Eparhiei Dunării de Jos; ales episcop de Huşi (18 febr.

1912), iar după Unire a fost arhipăstor al Basarabiei, după doi ani se retrage la Huşi, apoi la Neamţ, unde este stareţ timp de nouă ani; la 23 ian. 1934 este ales mitropolit al

Moldovei, iar la 30 iun. 1939, patriarh al României.

465 în legătură cu afirmaţia regelui că „de la întrevederea din Galaţi s-a schimbat situaţia", se impun unele precizări:

Existau anumite tensiuni cu Polonia, din oct. 1938, deoarece, cu prilejul vizitei ministrului de Externe polonez, Beck, la 19 oct., la Galaţi, regele Carol şi

Comnen au refuzat să participe la planurile polono-ungare privitoare la împărţirea

Ucrainei Subcarpatice. Motivele invocate de Comnen faţă de Beck – menţinerea unei legături pe o cale ferată „liberă" cu Praga – i s-au părut ciudate ministrului polon.

Petrescu Comnen era convins că, acceptând planurile lui Beck, Guvernul român s-ar fi abătut de la alianţele tradiţionale ale ţării (Muşat, Ardeleanu, *România*, p.952).

466 Arbitrajul de la München a fost semnat, la 29 – 30 sept. 1938, de Adolf

Hitler, Benito Mussolini, Neville Chamberlain şi Édouard Daladier şi prevedea desprinderea regiunii su. dete de Cehoslovacia, în favoarea Germaniei. Într-un acord suplimentar, Anglia şi Franţa garantau noile frontiere ale Cehoslovaciei şi satisfacerea, în termen de 3 luni, a pretenţiilor teritoriale ale Poloniei asupra regiunii Teschen şi ale

Ungariei asupra unor teritorii din Slovacia de Est (Muşat, Ardeleanu, *România*, p. 1458

1467; Vianu şi alţii, *Relaţiile*, p.299 – 300). Pentru acordul de la München vezi, pe larg, contextul politic şi textul acordului la: Simion, *Agresiunile*, p. 77-190.

467 Gheorghe Mihail (13 mart. 1887, Brăila – 31 ian. 1982, Sinaia), general;

a urmat Şcoala fiilor de militari din laşi (1902 – 1905), Şcoală de ofiţeri de Infanterie din

Bucureşti (1907), un curs de perfecţionare în Austro-Ungaria (19 11-1913), Şcoala

Superioară de Război din Bucureşti (1921); a participat la primul război mondial, fiind rănit în bătălia de la Mărăşeşti; urcă gradele militare până la acela de general de Divizie adjutant (1939); îndeplineşte funcţii de comandant şi de şef de Stat Major al unor unităţi militare; şef de Stat Major al Inspectoratului General al Armatei (1936-1937), şef al Marelui Stat Major (aug. -sept.1940; aug. -sept. 1944); inspector general al

Infanteriei (1944-1945) şi de Armată (1945-1947); ministru subsecretar de Stat (1939);

vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (lui. – aug. 1940); după 23 aug. 1944, a fost numit şef al Marelui Stat Major; a lucrat la planul de operaţii pentru eliberarea

Transilvaniei de Nord.

468 lirnil llâclia (Hacha: 1872 – 1945), om politic ceh; preşedinte al

Tribunalului suprem administrativ cehoslovac, este ales preşedinte al Republicii

Cehoslovace la 30 nov. 1938. deţinând această funcţie până la 14 mart. 1939. când se proclamă independenţa Slovaciei, care, după tratatul încheiat cu Hitler la 15 mart., devine proteeloral german, iar el devine preşedinte al Protectoratului German al

1 ioemiei şi Moniviei (19V) – 1945). După înfrângerea (Germaniei a fost arestat şi a murit în închisoare.

469 Carol serie: *Bit/oi*; numele real este: *Bujoiu*. Ion Bujoiu. inginer: ministru al Industriei şi Comerţului (17 nov. 1937 – 28 dec. 1937). ministru al Economiei Naţionale

(1 febr. – 6 mari. 1939: 7 mart21 sept. 1939; 21-27 sept. 1939; 28 sept. – 23 nov.

1939): a semnat., din partea României, tratatul economie cu Germania (23 mart. 1939).

470 în zorii zilei de 15 mart, 1939. trupele germane (cea... 200.000 de oameni) au trecut frontiera Cehoslovaciei, pe o veritabilă furtună de zăpadă, şi s-au îndreptat spre Fraga. La ora 9. primele motorizate ale Wehrmachtului au ajuns în periferiile oraşului, iar în cursul după-amiezii. Hitler a intrat în palatul Bradului. A doua zi. el a dat un decret prin care cehii deveneau „cetăţeni protejaţi”, aflaţi în

„spaţiul vital”.

al Germaniei (*Simiou. Agresiunile*, p 175-.226).

471 Jdseph K. Essel. (1898, Argentina – 1979). aviator şi scriitor francez;

membru al Academiei Franceze (1962). autor a peste 35 de romane; o lucrare a sa.

Mermoz. a fost tradusă şi în româneşte.

472 Paul Muni. pe numele real Muni Weisentreund sau Friederich Meyer

Weisentreund (1895, Lemberg (Lvov) – 1967, California), actor american de cinema;

dintr-o familie de actori, emigrat de copil în S.U.A.; debutează în teatru, apoi în cinema, în anii ’30 fiind unul din cei mai însemnaţi interpreţi ai rolurilor de gangsteri. Dintre filmele sale amintim: *Doctor Socrate* (1935); *Povestea lui Lpnis Pasteur* (1936), pentru care a luat premiul „Oscar” şi Cupa „Volpi”, la Veneţia, în 1936: *Via* (*a lui Emile*

Zola (1937); *Juârez* (1939) ele.

473 Myriam Ilopkins (18 oet, 1902 r Georgia-8 oct.1972. New York), dansatoare, actriţă de teatru şi film. debutează în cinema în 1930. Dintre filmele în care a jucat în perioada în care Carol II îşi scria memoriile menţionăm câteva: *Bărbaţii nu sunt zei* şi *Eclipsa de soare* (1937); *Fata bârănă* (*\939*) etc.

474 între 15— 7 mart. 1939, pe când Germania încheia invadarea

Cehoslovaciei. Ungaria ocupa întreaga Ucraina Subcarpatică, după ce. la 14 mart. 1939, provocase grave incidente de frontieră la Munkacevo şi Uzhorod (Muşat, Ardeleanu.

România.*p*. 1482).

475 Dr. Augustin Voloşin, monsenior; a doua zi după ocuparea

Cehoslovaciei (15 mart. 1939), la 16 mart. 1939, s-a refugiat în România şi a cerut

Guvernului român să anexeze Rusia Subcarpatică, propunere respinsă de români. La 19

mart., membrii fostului Guvern al Ucrainei Subcarpatice, în frunte cu monseniorul

Voloşin, au părăsit Clujul. Îndreptându-se spre Timişoara. La plecare, monseniorul

Voloşin a declarat: „Nu voi putea să uit niciodată atenţia dv. faţă

de nişte bieţi refugiaţi ca noi. Oricâte mulţumiri v-am aduce, cuvintele nu sunt în stare să le exprime”.

476 Carol a convocat Consiliul de Coroană din 17 mart. 1939 pentru a-şi expune părerea asupra situaţiei României în contextul politic internaţional creat prin

Note

511

ocuparea Cehoslovaciei şi Ucrainei Subcarpatice. Au participat A. Călinescu şi miniştrii; V. ţamandi, V. Slăvescu. M. (ihelmegcanu. M. Constuntinescii. I. Bujoiu. M.

Ralea. P. Andrei. S. Dragomir. N. Zigre. N. CornăţeanU. Ţi. Pop, N. Marinescu;

generalii: 1. Teodorescu. (1. Mihail. FI. Ţenescu: consilierii regali: A. Văitoianu, Al.

Vaida-Voevod. GG. Mironesou. N. Iorga. C. Angelescu, H. Baliff: generalii: D. Moţaş.

Oh. I. l’Iorescu. Oh. Atanasescu. După dezbateri aprofundate. Consiliul a adoptat următorul comunicat. *„Consiliul de Coroană a curentai acţiunea politică externă a*

Cniwnmhii în situaţia politică de azi. După discuţii amâninţite, Couşiliul de (oroană, în unanimităţi, a aprobat acţiunea diplomatică normală şi măsurile militare luate şi a hotărât desăvârşirea lor pentru apărarea intereselor naţionale”. Ca urmare a hotărârilor luate de Consiliul de Coroană – se arăta într-un comunicat al Guvernului – s-a dispus concentrarea câtorva contingente de rezervişti pentru completarea efectivelor unei părţi din trupele de acoperire. Comunicatul preciza: *„Dat fiind că România urmăreşte o politică de pace. trupele concentrate vor rămâne mult înapoia frontierelor, măi-ginindu-se la exerciţii de instrucţie”* (Muşal. Ardeleanu. *România*, p.930 – 932:

România”, din 19 mart. 1939).

477 Alexandru Nicolescu (născut la 6 iul. 1882. Tulgheş. Ciuc). mitropolit român-unit al Blajului: dintr-o familie modestă: urmează studiile superioare la Institutul

„Propaganda l-ide” din Roma. unde îşi ia doctoratul în Filosofie (1900) şi în Teologie

(1904): hirotonisit preot la Roma (1903): prof. de Morală şi Pastorală la Academia din

Blaj (1905): în 1008-1909. preot misionar în S.I.J.A: „la Cleveland (Ohio), unde a întemeiat trei parohii; a scris la diferite ziare şi a ţinut conferinţe despre români: din nou prof. de Teologic la Blaj (1909 – 1912): canonic mitropolitan (1915): episcop de Lugoj

(1922).

478 „Iniţiativele nepermise „ale lui. Tilea. La 18 mart. 1939. ministrul român la Londra. V. V Tilea. a alertat Ministerul de Kxterne englez în legătură cu un

ultimatum pe care şeful delegaţiei economice germane. Helmuth Wohlthat. l-ar fi înmânat României în timpul tratativelor. Acest lucru a complica; atât relaţiile cu Franţa şi. Anglia, cât şi tratativele economice cu Germania. Comportarea lui Tilea solicita

Ouvernului român să-şi precizeze poziţia, dacă ambasadorul a acţionat în virtutea unui mandat sau a fost un act personal. Prin comunicatul agenţiei „Rador”. din 18 marţ.

1939. Şi prin lămuririle date ulterior. Guvernul s-a desolidarizat de acţiunea lui Tilea.

aparenţele salvându-se prin rechemarea acestuia, pentru o perioadă, la Bucureşti (Muşat.

Ardeleanu. *România*, p. 1484-1488: nu/ătu. *Dosâi e*. cap. *l*. *llu/Mu*, *Istoria secretă*, cap. 1).

479 Dita Parlo. pe numele adevărat Grethe Gerda Komstadt (1906-1971).

actriţă de cinema: a jucat în *Clip durerii*, în regia lui André Hugon. cu Albert Prejean.

şi în *Iluzia cea mare* (1937). În regia lui Pricii von Stroheim. cu Jean Gabin.

480 Ilelmulh Wohlthat. preşedinte al Camerei de Comerţ Germano-Române: a semnat, din partea Germaniei, împreună cu Wilhelm Pabricius. „Tratatul asupra promovării raporturilor economice între Regatul Român şi Reichul German”:

Încheiat la 23 mart. 1939. la Bucureşti: din partea română au semnat Origore Gafeneu.

ministrul de îAteme. şi Ion Bujoiu.

481 [van Mihailovici Maiski (1884-1975). diplomat sovietic, istoric, publicist; în 1902. pentru participarea la activitatea revoluţionară, a fost arestat, expulzat din Petefsburg şi exilat la Omsk: a participat la revoluţia din 1 – 905-1907, fiind arestat şi

512

Carol II, însemnări zilnice expulzat în Tobolsk; în 1908 a emigrat în Elveţia, apoi în Germania, unde a absolvit

Univ. din München (1912); a plecat apoi în Anglia; după Revoluţia din Octombrie s-a întors în Rusia şi a intrat în activitatea diplomatică; reprezentant alU.R.S.S. în Finlanda

(1929-1932); ambasador în Anglia (1932-1943); a reprezentat U.R.S.S.-ul în comitetul de neintervanţie în treburile spaniole (1936-1939); adjunct al comisarului pentru

Afacerile Străine (1943-1946); a luat parte la conferinţele de la Yalta (1945) şi Potsdam

(1945). A scris o serie de lucrări, dintre care amintim pe aceea intitulată: *Amintirile unui ambasador sovietic* (1965).

482 La-19 mart. 1939, lordul Halifax, ministrul de Externe britanic, a declarat în Camera Lorzilor: *„În ce priveşte zvonurile care au circulat cu privire la România, sunt fericit să animi că însuşi Guvernul român a dezminţit informaţia după care ar fi fost un ultimatum german. Dar chiar dacă România nu este ameninţată astăzi, nu este surprinzător că Guvernul din Bucureşti, la fel cu alte guverne, consideră cu cea mai mare neîncredere evenimentele din ultimele zile. Orice* ţară *care este vecină cu*

Germania trebuie să se ocupe azi de ziua de mâine”. (Muşat, Ardeleanu, *România*, p.933).

483 Victor Slăvescu (5 iun. 1891, Rucăr, Argeş – 24 sept. 1977, Bucureşti), a urmat studiile universitare la Göttingen, München şi Halle; doctor în Ştiinţe social-economice şi în Filosofie (1914); parcurge toate gradele universitare până la acela de profesor; membru corespondent (1936) şi titular (1939) al Academiei Române; mare ofiţer al Legiunii de Onoare (1934); iniţiază seria de monografii consacrate unor economişti de seamă din secolul trecut; are o bogată operă de specialitate; subsecretar de Stat (14 nov. 1933 – 5 ian. 1934); ministru de Finanţe (5 ian. 1934 – l febr. 1935);

ministru la Departamentul înzestrării Armatei (1 febr. 1939 – 3 iul. 1940).

484 La 23 mart. 1939, ora 17, 30, la Bucureşti, este semnat „Tratatul asupra promovării raporturilor economice între România şi Germania”. Tratatul prevede elaborarea unui plan economic pe mai mulţi ani, având la bază principiul echilibrării schimburilor economice

şi care „va ţine socoteală de cerinţele de import german” şi „de posibilităţile de dezvoltare ale producţiunii române, de necesităţile române şi de nevoile schimbului economic al României cu alte ţări”. Planul economic are în vedere:

dezvoltarea şi orientarea producţiei agricole române şi dezvoltarea industriilor agricole;

dezvoltarea silviculturii şi a industriei lemnului; formarea de societăţi mixte în exploatarea calcopiritei, cromului, manganului şi bauxitei; crearea de zone libere în care se vor instala întreprinderi industriale şi comerciale pentru România; dezvoltarea căilor de comunicaţie şi a mijloacelor de transport; conlucrarea între băncile din ambele ţări

(art. l). Articolele 2 – 5 prevăd organismele însărcinate cu aducerea la îndeplinire a

Tratatului, modul de efectuare a plăţilor etc. Tratatul a fost semnat, din partea română?

de Gr. Gafencu şi Ion Buloiu, ministrul Economiei Naţionale, iar din partea Germaniei, de Wilhelm Fabricius, ministru la Bucureşti, şi Helmuth Wohlthat, director ministerial.

Aplicarea tratatului s-a făcut cu întârziere, la 23 mart. 1939 intrând în vigoare provizoriu, iar definitiv la 20 ian. 1940 (*Politica externă a Rom.*, p: 226; Gheorghe, *Tratatele*, p.531-532; Muşat, Ardeleanu, *Rbmânia*, p.924 – 954).

485 Genevieve Tabouis, născută Lequesne (în 1892, la Paris), ziaristă franceză, remarcată începând din 1930 prin cronicile ei de politică externă din

„L’Oeuvre”: creatoare a primului ziar francez din America în timpul celui de al doilea

război mondial a preluat apoi conducerea serviciilor de politică externă ale ziarului

„L’Information”.

486 Constantin (Bebe) Brătianu (1887, Bucureşti – 1955), fiu al lui Dinu

Brătianu; în primăvara anului 1938, Gh. îătărescu este înlăturat din funcţia de secretar general al PNLJ – ocul lui fiind luat de Bebe Brătianu, rămânând în această funcţie până în 1948; arestat în 1948, a

murit curând după ieşirea din închisoare.

487 Ann Sheridan, pe numele real Clara Lou Sheridân (născută la 21 febr.

1915, Texas), actriţă americană de teatru şi film; se lansează în 1933 şi se afirmă prin

Oraşul cucerit (1940); *Fele cu bani* (1944) etc.

488 Maurice Barrès (1862-1923), romancier, eseist şi om politic francez; are scrieri cu implicaţii naţionaliste, dominate de cultul eului, al morţilor şi al pământului.

489 „Tratativele cu ungurii": ca urmare a acestora, la 25 mart. 1939, în urma destinderii intervenite în relaţiile româno-germane, ca şi a intervenţiilor guvernelor britanic, francez, polonez şi iugoslav, la Budapesta, Guvernul ungar trimite o notă la

Bucureşti; prin care se angajează să respecte „noua linie de frontieră (rezultată din ocuparea Ucrainei Subcarpatice de cătra Ungaria – n. îi.) cu aceeaşi scrupulozitate cu care a respectat-o în trecut pe cea veche". A doua zi, trupele de la frontiera cu România sunt retrase spre Vest.

490 Theodor D. Costescu (30 mart. 1864, Rovinari, Gorj – 25 mart. 1939), prof. şi publicist; licenţiat în Ştiinţe, intră în învăţământ în 1887 la Craiova, apoi la

Gimnaziul din Turnu Severin, pe care l-a organizat; a înzestrat judeţul Mehedinţi cu clădiri şcolare; deputat conservator-democrat (1912); prefect şi senator de Mehedinţi;

membru de onoare al Academiei Române (1934); secretar general al Ministerului de

Industrie.

490 bis Despre acesta vezi *Infra*, nota 505".

491 Aron Márton (născut la 1896, în Sf. Dominic, Ciuc), episcop romano-catolic de Alba Iulia; a studiat la Academia Teologică din Alba Iulia; a fost prof. de religie la Tg. Mureş; arhivar episcopal în Alba Iulia; editorul revistei pedagogice „Erdély

Iskola".

492 Carol scrie; *Londonnery*. Numele corect este: Charles Stewart Henry

Vanne-Tempest-Stuart Londonderry (1878-1949), marchiz; membru al Parlamentului din partea Partidului Conservator (1906 – 1915); în urma decesului tatălui său, a devenit pair (1915);

preşedintele Senatului Irlandei de Nord (1921); ministru al Educaţiei (1921

— L926); secretar de Stat pentru Aviaţie (1931-1935); în 1932-1933 a participat la

Conferinţa pentru dezarmare de la Geneva; englezii l-au atacat violent pentru că s-a opus desfiinţării aviaţiei de bombardament; fiica sa, Maureen, s-a căsătorit cu Oliver

Stanley; a murit din cauza urmărilor unui accident din 1947, cu planorul.

493 Oliver Frederik George Stanley (1896-1950), fiul mai mic al lordului

Derby (1865-1948); căsătorit cu fiica lordului Londonderry; a luptat urprimul război mondial, fiind decorat cu Crucea militară engleză şi Crucea de război franceză; în 1919

a intrat în Barou; secretar al Ministerului învăţământului (1924 – 1929); subsecretar de

Stat la Ministerul de Interne (1931-1933); ministru al Transporturilor (1933 – 1934), când a elaborat legea cu privire ta circulaţia pe şosele (1934); ministru al Muncii (1934.

1935); al învăţământului (1936 – 1937); al Comerţului (1937-1940); de Război (ian. – mai 1940); al Coloniilor (1942 – 1945).

j, 494 Victor Vâlcovici (21 sept. 1885, Galaţi?), prof. univ; urmează

514

Care) Îl însemnări zilnice cursurile universitare la Bucureşti, luându-şi doctoratul în Mecanică şi Matematici la

Göttingen (1913): prof. la Univ. din Iaşi (1918); a fost însărcinat cu organizarea şi conducerea Şcolii Politehnice din Timişoara (1921). fiind şi profesor aici; s-a transferat la Bucureşti (1930) – secretar general la Ministerul Instrucţiunii, preşedinte al Consiliului de Cadastre: – ministru la Lucrări Publice şi Comunicaţii (18 apr. 1931 – 6 iun. 1932). adinlerim la Justiţie (7 ian. – 6 iun.1932); deputat; membru corespondent al Academiei

Române (1936).

495 La 31 mari. 1939. la Paris, s-a semnat un Acord referitor la plăţile comerciale dintre România şi Franţa, în virtutea căruia plăţile comerciale între cele două părţi se efectuează în devize libere. Protocolul comercial pe anul 1939 prevede dublarea exportului de

produse petroliere în Franţa (490.000 t.). În schimbul cărora.

România importă motoare, automobile, instalaţii industriale, fier. oţel etc, iar pentru

200.000 t. din această cantitate obţine devize (90% franci. 10% dolari).

În aceeaşi zi. la Bucureşti s-a semnat Acordul pentru dezvoltarea relaţiilor intelectuale între Franţa şi România. Conform art. 3, această colaborare se exercita; a)

În domeniul educaţiei şi relaţiilor universitare; b) în domeniul relaţiilor literare, ştiinţifice şi artistice. Potrivit art. 4. relaţiile universitare constau din o documentare ştiinţifică în

Franţa şi România, schimburi de studenţi şi profesori. Cele două guverne au convenit să recurgă la: a) instituirea de burse atribuite de către comisii numite de fiecare dintre ele; b) acordarea de devize pentru cheltuielile de studiu; c) stabilirea titlurilor ştiinţifice ce se puteau obţine prin aceste studii… Prin art. 8 s-a hotărât ca organele competente, anual, să stabileacă în fiecare din cele două ţări o listă a personalităţilor din lumea literelor, ştiiiâţelor şi artelor, care erau desemnate, în mod oficial, să viziteze cealaltă ţară.

Acordul a intrat în vigoare la 31 mart. 1939 şi a fost aprobat prin jurnalul Consiliului de Miniştri nr. 1575. din 2 iun. 1939. publicat în „Mon. Of”, nr. 127, din 5 iun.

1939. (*Politica externă a Rom*., *p*. 227; Gheorghe, *Tratatele*, p. 533 – 534).

496 Cartea a scris-o şi a intitulat-o: *România sub regele, Carol.* Eyre et

Nicholson, Londra. 1939.

497 Louise Rainer (născută la 12 ian. 1910, în Viena), actriţă; a debutat în anul 1928 la teatrul „Dumont” din Dttsseldorf, iar în film, în anul 1930; după 1935 s-a stabilit în S.U.A.; a fost distinsă cu două premii „Oscar”, pentru rolurile din filmele:

Regele femeilor (1936) şi *Ogorul* (1937); a jucat şi în *Valsul nemuritor* (1938) şi în

Iluzii (1939) etc.

498 Carol scrie: *Godar'd*. Goddard Paulette (născută la 3 iun. 1911), aefriţă americană de teatru la început, apoi de operetă. Joacă, după 1935, în câteva filme alături de Charles Chaplin. făcându-se remarcată. După 1945, toarnă filme în Europa. Dintre filmele în care a

jucat în anii la care se referă însemnările regelui Carol menţionăm:

Timpuri noi (1935); *Pisica ţi canarul* (1940); *Dictatorul* (1940) şi altele.

499 Nicolae D. Cornăţeanu (născut la 22 febr.1899. Călăraşi), prof. de contabilitate agricolă la Academia de înalte Studii Agronomice Bucureşti; doctor în

Ştiinţe agricole la Viena: a tăcut studii de specialitate la Zürich; fost secretar al „Ligii

Agrare"; deputat (1931); preşedinte al „Societăţii Inginerilor Agronomi"; ministru la

Agricultură şi Domenii (1 tebr. 1939).

500 Corneliu Dragalina (1887-1949), fiul generalului Ioan Dragalina, a urmat Şcoala de Artilerie şi Geniu (1905-1907); a făcut stagii la Şcoala militară de

Note 515

Artilerie şi Geniu şi la Ministerul de Război (1918), a fost şi prefect la Timişoara, apoi a urcat treptele carierei militare ajungând, la 6 iun. 1940, general de Divizie; la 2 o mart.

1943 a fost numit guvernator al Bucovinei, iar la 18 iul. 1943 a fost avansat general de

Corp de Armată la Armata ffl-a; la 24 aug. 1944 era la Secretariatul Ministerului

Apărării Naţionale. A fost decorat cu f' Mihai Viteazul"; „Coroana României"; „Steaua

României"; „Legiunea de onoare" (franceză); „Crucea de Război" (franceză);

„Vladimir" şi „Sf. Ana". ruseşti.

501 Carol scrie: *Creţeatm*. Numele se scrie corect Cretzianu. Alexandru G.

Cretzianu (1895-1979), fiul ministrului plenipotenţiar Gh. Cretzianu, licenţiat în Drept la Bucureşti (1918): ataşat de Legaţie (1918), ataşat la delegaţia română la Conferinţa de Pace de la Paris (1919); ataşat şi secretar al 3-lea la Londra (1919-1922). al 2-lea secretar la Roma (1923-1926). secretar la Berna (1926-1929); membru în delegaţia română, ca asistent, la Societatea Naţiunilor (1930, 1931, 1932): membru în delegaţia română la Conferinţa de dezarmare (1932); secretar general al Ministerului Afacerilor

Străine (mai lui.1940); în 1943 este numit ministrul României la

Ankara, mijlocind contactele opoziţiei şi ale Guvernului Antonescu cu Aliaţii.

502 Carol serie: *Săracioglu*. Sarageoglu (Saradioglu; Săracoglu) Sukrii

(1887-1953). om politic turc; s-a aliat cu Mustafa Kemal, din 1919, şi s-a distins în

Anatolia împotriva grecilor (1920 – 1921); ministru al Instrucţiunii Publice (1925), de

Finanţe (1927-1930); a întemeiat Banca Centrală de Stat şi a stabilizat moneda; ministru al Justiţiei (1933). a reformat Codul turc după model occidental; ea ministru de Externe

(nov.1938-iul.1942), a semnat alianţa cu Franţa şi Anglia (1939), dar a păstrat neutralitatea în conflictul mondial şi a încheiat un pact de neagresiune cu U.R.S.S.

(mart. 1941) şi un tratat de prietenie cu Germania (iun. 1941); preşedinte al Consiliului de Miniştri (1942-1946). după o înţelegere cu Churchill. la Adana (1943), a rupt relaţiile cu Germania (aug.) şi cu Japonia (ian.1945), preambul la o declaraţie de război, neurmată de acţiune militară. Preşedinte al Adunării (1948), s-a retras după eşecul electoral al Partidului Republican al poporului (1950).

503 James Eric Drummond Perth, al 16-lea conte de Perth (1876-1951).

diplomat britanic: a intrat la Foreign Office în 1900. servind ca secretar particular al lui

Asquith, Grev şi Balfour; a fost primul secretar general al Societăţii Naţiunilor (1919 – 1933), apoi, ambasador la Roma (1933 – 1939). >.

504 Zogu 1. pe numele complet Ahmed bey Zogu (1895-1961). rege al

Albaniei: colonel în armata austriacă în primul război mondial; ministru de Interne

(1921); prim-ministru (1922): după ce scapă dintr-un atentat, se refugiază în Iugoslavia;

revenit în ţară. este ales preşedinte al Republicii Albania, pe 7 ani (dec. 1924); se proclamă rege în 1928; după invadarea Albaniei de către italieni. În 1939. el fuge în

Grecia şi Franţa; este detronat în 1945. de către Adunarea Constituţională, după eliberarea Albaniei. În 1938 se căsătorise cu o

unguroaică, contesa Geraldina Apponyi, cu care a avut un fiu, Leka.

505 La 15 dec. 1938 a fost publicată *Legea pentru înfiinţarea organizaţiei politice*: *Frontul Renaşterii Naţionale*. Conform acesteia, FIN avea drept scop:

„Mobilizarea conştiinţei naţionale în vederea întreprinderii unei acţiuni solidare şi unitare româneşti de apărare şi propăşire a patriei şi de consolidare a statului”; era

„Unica organizaţie politică în stat”, orice activitate politică decât aceea a FIN fiind socotită clandestină; numai acesta depunea candidaturi în alegerile parlamentare.

516 Carol H, însemnări zilnice administrative şi profesionale. Şeful suprem al FIN era regele, care îndruma activitatea

Consiliului Superior Naţional (format din 150 membri), Directoratului (din 30 membri)

şi a celor trei secretari generali. La ceremonii şi activităţi oficiale, membrii FIN purtau uniforme albastre (Scurtu. *Contribuţii*, *p.439*: Muşat, Ardeleanu, *România*, p.894 – 900;

Savu, *Dictatura*, p.192-194).

505 bis Despre garanţiile anglo-franceze, vezi *Infra*, nota 514.

506 Franklin Delano Roosevelt (3 o ian.1882-12 apr.1945), om politic american; unicul fiu al lui James şi al Sarei Delano Roosevelt; între 1900-1904, urmează cursurile Univ. Harvard; în 1905 se căsătoreşte cu Eleanor Roosevelt (11 oct.

1884 – 7 nov. 1962), nepoata preşedintelui Theodore Roosevelt; membru al Partidului

Democrat; senator (1910-1913); guvernator al New York-uliii (1929-1933); a fost unicul preşedinte ales de trei ori consecutiv, între 1933-1945; în timpul crizei economice mondiale, a iniţiat planul cunoscut sub numele „New Deal”, scoţând ţara din criză; a participat la conferinţele la nivel înalt de la Teheran (1943) şi Ialta (1945), ea şi la acelea de la Québec (1943, 1944) şi Cairo (1943); a participat la elaborarea Chartei Atlanticului

(1941); promotor al ideii creării Organizaţiei Naţiunilor Unite.

507 Elizabeth Bergner (22 aug. 1897 – 1986), acrită austriacă de teatru; în regia soţului ei. Paul Czinner, realizează câteva roluri marcante şi în cinematografie.

507 bis A. Avacumovici (născut în 1896), diplomat iugoslav; după terminarea studiilor, în Franţa, a fost însărcinat să ţină cursuri la

Univ. din Belgrad; în

1920 a intrat în cariera diplomatică; a ocupat diferite funcţii în Ministerul de Externe din

Belgrad şi în diferite capitale ale Europei: Budapesta, Sofia, Roma, Bucureşti (din iun.

1940). În capitala României a venit, pentru prima dată, în 1936, în calitate de consilier de Legaţie, şi a rămas până în 1939, când a fost transferat la Madrid, în calitate de însărcinat cu afaceri, fiind apoi înaintat, pe loc, ministru plenipotenţiar şi trimis extraordinar. Este autorul mai multor lucrări juridice şi a numeroase articole din domeniul politic şi social.

508 Iovan Ducici, poet şi ambasador sârb, originar din Herţegovina, de la

Trebinye; a urmat şcoala secundară în Bosnia, Dreptul la Geneva şi Paris; a intrat în diplomaţie, desfăşurându-şi activitatea la ambasadele din Sofia, Atena, Madrid, Cairo.

Budapesta, Roma şi Bucureşti; membru al Academiei din Belgrad şi al Cercului literar din Londra; membru de onoare al Societăţii Scriitorilor Români (1939); unul din cei mai mari poeţi iugoslavi, tradus şi în limba română.

509 Carol scrie; *Koroschetz*. Numele corect este Anton Koroăec (1872 – 1940), pictor şi om politic iugoslav de origine slovenă; deputat al Partidului Popular sloven (1907), a fost promotorul declaraţiei din mai 1917, cerând unirea tuturor teritoriilor slovene, croate şi sârbe din Imperiul Austro-ungar într-un stat federal.

Preşedinte al Consiliului Naţional al acestor popare, reunit la Zagreb, în 1918, a încheiat cu Pašić un acord în vederea unei dualităţi a puterii provizorie. După 1930 a strâns în jurul lui opoziţia şi a fost arestat la domiciliu. Eliberat ca urmare a morţii regelui

Alexandru I (1934), câştigând încrederea prinţului regent Paul, a fost membru al

Cabinetului care a realizat acordul cu Partidul Ţărănesc croat (1939).

510 Nicolae D. Banu (născut la 24 mai 1900, Alexandria), medic; doctor în

Medicină la Bucureşti (1920-1927), medic radiolog la Spitalul Brâncovenesc, la

Ministerul Sănătăţii; profesor de agenţi fizici şi fizioterapie la

Şcoala de îngrijitoare de

— Note 517

bolnavi a Aşezămintelor Brâncoveneşti; medic balneolog, a făcut studii de specializare la Strasbourg şi Paris (1928-1931), apoi în cancer (Strasbourg) şi în radiologia tubului digestiv (Paris); are lucrări şi comunicări în reviste de specialitate române şi străine.

511 Wilhelm Keitel (1882-16 oct. 1946, spânzurat la Nürnberg), feldmareşal german (1940); participant la primul război mondial; în 1934 este numit şef al

Wehrmaent Amt (Serviciul Apărării Naţionale, însărcinat cu coordonarea forţelor armate); în 1938 este însărcinat cu conducerea Marelui Stat Major al

Comandamentului Suprem al Wehrmachtului (QKW), având prerogativele unui ministru de Război, subordonat direct lui Hitler; la 8 mai 1945 a semnat capitularea celui de al III-lea Reich: judecat la Nürnberg, a fost condamnat la moarte.

512 Françoise Rosay, pe numele real Françoise de Naleche (19 apr. 1891-28

mart. 1974), actriţă franceză; în 1917 s-a căsătorit cu regizorul Jaques Feyder, cu care va lucra toată viaţa în cinema; a făcut filme şi în Germania, Elveţia şi Anglia; filme: *La kemtesse héroïque* (1935); *Drâle de drame* (1937); *Un carnet de bal* (1937); *Les*

Geris du voyage (1939) şi altele.

513 La 21 – 22 apr. 1939 a avut loc, la Bruxelles, întrevederea lui Gr. Gafencu cu regele Leopold HI. Mnistrul român a discutat posibilitatea unei mai intense colaborări economice între ţările miei şi mijlocii din Europa: Olanda, Belgia, Elveţia, ţările scandinavebaltice şi balcanice (*Politica externă a Rom*., p. 228; Gafencu, *Ultimele* z//e, p, 92-101).

514 Göring vorbind despre garanţia anglo-franceză se referă la declaraţiile pe care le-au făcut, la 13 apr. 1939, la Londra şi Paris, miniştrii A.N. Chamberlain şi

E. Daladier. În declaraţiile lor, identice, se arată: „*Guvernul englez şi Guvernul francez atribuie cea mai mare importanţă prevenirii oricărei modificări impuse prin forţă sau prin ameninţarea cu forţa statuqo-ului în Mediterana şi în Peninsula Balcanică*.

Având în vedere circumstanţele speciale puse în evidenţă de evenimentele din ultimele săptămâni, cele două guverne au dat, în

consecinţă, României şi Greciei asigurarea că dacă va fi întreprinsă o acţiune punând în pericol independenţa lor în aşa fel încât cele două ţări vor considera că este în interesul lor vital să reziste prin forţă, Guvernul englez şi Guvernul francez se angajează să le dea, de îndată, toată asistenp care le stă în putere". De o valoare practică redusă, garanţiile au constituit totuşi un sprijin pentru întărirea poziţiei internaţionale a României (*Politica externă a Rom*., p.227; Savu.

Dictatura, p.314; Moisuc, *Diplomaţia*, p. 167 – 223).

515 Petre Andrei (29 iun. 1891, Brăila – s-a sinucis la 4 oct. 1940, în timpul unei percheziţii legionare la domiciliul său din Iaşi), licenţa în Filosofie la Iaşi, în 1913, doctor în Filosofie (1918), prof. la Iaşi (1915) şi la Liceul Militar (1919-1922); conf. la

Univ. din Iaşi (1920) şi prof. titular (1 dec. 1922); deputat naţional-ţărănist (1926, 1932.

1933); vicepreşedinte al Camerei (1929); subsecretar de Stat la Agricultură şi Domenii a

(17 iun-lO oct. 1930) şi la Instrucţiune Publică şi Culte (12 aug 1932-14 nov. 1933);

decan al Facultăţii de Litere şi Filosofie din Iaşi (1932); membru al Societăţii de

Sociologie din Germania, al Societăţii de Filosofie şi Sociologie din Paris; din dec. 1938, ministru al Educaţiei Naţionale.

515 bis Charles Vanei, pe numele real Marie-Charles Vanei (născut la 21

aug. 1892), actor francez de teatru şi film; a debutat în film în 1912 şi a turnat peste 200

de filme, căpătând o popularitate deosebită în cinematograful francez. Dintre filmele sale menţionăm câteva din anii în care şi-a scris Carol însemnările: *Arlesiana* (1930);

Mizerabilii (1936): *Marele joc* (1934): *Diamantul negru* (1940) şi altele.

516 Vladimir Petrovici Potemkin (1878 – 1946), diplomat şi istoric sovietic;

ambasador la Roma (1932 – 1934) şi la Paris (1934 – 1937); loctiitor al comisarului pentru Afacerile Străine (apr. 1937 – sept. 1940); comisar al poporului pentru Educaţia

Naţională (1940 – 1946): autor al unor lucrări de istoria relaţiilor internaţionale, colaborator la *Istoria diplomaţiei* (1941 – 1945), a publicat lucrări şi cu alte subiecte.

517 La 8 mai 1939, Vladimir Petrovici Potemkin, adjunctul comisarului poporului pentru Afacerile Străine al U.R.S.S., în drum spre Solia şi Ankara, s-a oprit

Bucureşti. Într-o convorbire pe care a avut-o cu acesta, cu acel prilej, Gr. Gafencu declara: *„România este mulţumită de raporturile de bună vecinătate pe care. le are cu*

Rusia şi doreşte săpăitreze mai departe aceste raporturi, pe care să poată sprijini cu toată încrederea politica de pace pe care o urmăreşte în „bazinul dunărean „(Politica externă a Rom., p. 228 – 229: Gafencu, *Ultimele zile*, p.187-192).

518 Vizita lui Gafencu la Londra a avut loc între 23 – 25 apr. 1939. În timpul discuţiilor, el s-a pronunţat pentru realizarea unei colaborări între Anglia, Franţa şi

Uniunea Sovietică, declarând că, în caz de război, România se va integra sistemului de securitate anglo-franeo-sovietic; el cerea o mai mare participare a Angliei la înarmarea şi la comerţul exterior al României. Lordul Halifax i-a răspuns că, datorită propriilor sale necesităţi. Anglia nu poate participa la satisfacerea nevoilor de armament ale României, în aceste condiţii. România va fi nevoită să cumpere arme de la Germania (Gafencu.

Ultimele zile ale Europei, p. 102-138).

519 Vasile Stoica (1889, Avrig, Sibiu – 1974), scriitor şi diplomat; a urmat cursurile secundare şi universitare la Sibiu, Braşov, Budapesta şi Paris; licenţiat în litere; în anii 1917-1918 a desfăşurat activitate în S.U.A. în favoarea cauzei româneşti;

din iniţiativa sa, la 5 iul. 1918. a luat fiinţă la Washington „Liga Socială Română", colaborând cu Masaryk şi Paderevsky; membru în delegaţia română la Liga Naţiunilor;

ministru plenipotenţiar la Tirana (1930), Sofia (1932), Riga şi Kaunas (15 nov. 1936 – 1 febr. 1939) şi la Ankara (1 febr. 1939 – mart. 1940); subsecretar de Stat la Ministerul

Propagandei Naţionale (4 mart. 1940).

520 Robert Taylor. pe numele real Spangler Arlington Brough (19 11-1969), actor american: a urmat cursuri de violoncel, apoi cursuri de medicină; debutează pe ecran în 1934, câştigându-şi o mare

popularitate, mai ales în roluri de june-prim. Filme:

Andy comodul (1934); *O crimă pe bord* (1935); *Dama cu camelii* (1936); *Trei camarazi* (1938): *Delir* (193 9) etc.

520 bis Despre acesta *vezi Infra*, nota 573.

521 Carol scrie: *Cruţescu*; corect se scrie *Crutzescu*. Radu Crutzescu (1892.

Bucureşti – 1957), licenţiat în Drept la Paris, (1913); ataşat de Legaţie (1918); secretar

al 3-lea de Legaţie la Varşovia, Bruxelles (1921-1924), Praga (1924-1930); secretar ajutor la direcţia politică din Ministerul de Externe; ministru la Praga (mai 1938-ian.

1939). ministru plenipotenţiar la Berlin (1 mart. 1939-un 1940) şi la Budapesta (lui.

1940).

521 bis Despre acesta vezi *Infra*, nota 558.

522 Raimu, pe numele real Jules. Muraire (1883-1946), actor francez; a debutat în musichall, apoi a făcut teatru, cinema; a cunoscut marele succes cu filmul

Marius (1931). căruia i se adaugă: *Cesar* (1936); *Misteriosul domn Victor* (1938):

Note ...519

Sofia brutarului (1939); *Pălricia* (1940) etc...

523 Vizita lui Gr. Gafencu la Paris a avut loc între 27 – 29 apr. 1939. cu care prilej a reînnoit, declaraţiile lacute la Londra şi s-a pronunţat în favoarea unui ajutor militar sovietic pentru România. În caz de război, adăugând că „România nu uită că

Rusia, de fapt. a luptat întotdeauna de partea ei XGafencu, *Ultimele*, p. 139-161), Apoi.

În continuare. Între 30 apr. – 3 mai 1939, a făcut o vizită la Roma. Cu acest prilej a avut convorbiri cu B. Mussolini şi contele Ciano, ministrul de lixterne al Italiei, pentru a sonda poziţia acesteia în problemele Sud-Estului european şi. În acelaşi timp, din însărcinarea ministrului de lixterne al Franţei, Georges Bonnet, a intervenit pe lângă

Ciano pentru o apropiere franco-italiană (Despre această vizită, pe larg, vezi la

Gr. Galencu, *Ultimele zile ale Europei*, p. 162-180)”.

524 Maxime Weygand (1867, Bruxelles – 1965, Paris), general francez; a urmat cursurile Şcolii militare de la Saint Cyr (1887), în

1918 ajungând general de

Divizie. După război a fost reprezentantul permanent al Franţei la Comitetul de la

Versailles; înalt comisar în Siria şi Liban (1923-1924); a condus Centrul de înalte Studii

Militare şi a tăcut parte din Consiliul Superior de Război; şef al Statului Major al

Alinatei (1930); în 1931 a devenit. generalisim; în 1935 s-a retras din activitate, dar în

1939 a fost rechemat; a comandat teatrul de operaţiuni din Mediterana Orientală; în

1940 a fost numit comandant şef al tuturor teatrelor de operaţii; ministru al Apărăfii

Naţionale (iun – sept., 1940); delegat al Guvernului în Africa franceză; la 26 febr. 1941

a încheiat acordul cu americanii (acordul Weygand – Murphy), pentru revitalizarea

Africii; Hitler a cerut. În nov. 1941, rechemarea sa din acest post. Arestat de Gestapo, în nov. 1942, a fost prizonier până în 1945; eliberat de Aliaţi, a fost adus în faţa înaltei

Curţi de Justiţie; dar a fost graţiat în 1948; membru al Academiei Franceze.

525 Ferdinand Foch (2 oct; 185 l20 mart. 1929), mareşal; a urmat studiile la colegiile iezuite din Saint Étienne şi Metz (1872), Şcoala Politehnică (1872). Şcoala

Superioară de Război din Paris (1887), după care a urcat treptele militare până la gradul de mareşal (1918); a fost şi prof. la Şcoala Superioară de Război din Paris (1895) şi comandant al acesteia (1907). dar şi comandant al mai multor divizii, Corpuri, armate şi al „Grupului de Armate Nord" (1914-1916); şef al Biroului de studii pentru probleme de conducere interaliată (1916); reprezentant francez în Consiliul Suprem Interaliat de

Război; comandant al trupelor de rezervă ale Antantei pe Frontul de Vest (1917-1918);

a participat la bătălia de la Marna (5 – 12 sept. 1914); a rezistat atacurilor germane pe

Yser şi la Ypres (nov. 1914) şi a câştigat câteva bătălii.

525 bis Albert Prejean (născut în 1898, la Paris), actor francez

de cinema, a debutat ca figurant în scenele acrobatice, devenind unul din favoriţii lui René Clair.

Dintre filmele în care a jucat menţionăm: *Jenny* (1936); *Pista Sudului* (1938); *Nord*

Atlantic (1939) etc.

526 Sacha Guitry (1885, Sankt Petersburg – 1957, Paris), actor şi autor dramatic; fiul actorului Lucien Guitry (1860-1925); foarte precoce, la 16 ani i se joacă prima piesă şi debutează ca actor de teatru la 17 ani; opera sa cinematografică este, de asemeni, importantă. Din 1912, a filmat pe Rodin, Renoir, Monet, Anatole France, familiari ai tatălui său; opera sa de căpetenie rămâne *Romanul unui trişor* (1935);

membru al Academiei Goncourt (1939 – 1948).

527 „Congresul Breslelor". La 1 mai 1939, Guvernul a aprobat desfăşurarea unor manifestaţii specifice şi, la propunerea ministrului M. Ralea, A. Călinescu a aprobat

520

Carol II, însemnări zilnice ţinerea de întruniri în 84 de localităţi din ţară, în cadrul şi sub garanţia Uniunilor de breaslă. În Capitală, a fost convocat, cu acest prilej, primul congres al breslelor. În sala

„Aro", lucrările congresului au fost deschise sub preşedinţia ministrului Muncii, M.

Ralea, participând şi alţi membri ai Consiliului de Miniştri, inclusiv preşedintele, A.

Călinescu. Congresul a adoptat, în unanimitate, o moţiune prin care se făcea apel ca

„Toţi membrii breslelor, ai căror reprezentanţi participă la acest Congres, să contribuie cu întreg câştigul lor pe o zi, pentru mărirea fondurilor de înzestrare a armatei şi de apărare a integrităţii ţării" (Muşat, Ardeleanu, *România*, p. 954 – 956).

527 bis Gaston Henry Billotte.

528 Baldur von Schirach (1907-1974), om politic german; a intrat în

Partidul Nazist în 1925; şef al Tineretului German (1933); comisar al apărării Reichului al Vienei (1941); arestat la 5 iun. 1945, va fi condamnat de Tribunalul de la Nürnberg la 20 de ani de închisoare, pe care îi face la Spandau.

529 Spencer Tracy (1900-1967), actor american; a jucat mai întâi în scurt metraje, a devenit foarte popular după 1932; menţionăm

câteva filme în care a jucat în perioada din care provin înseninările din acest volum; *Furie* (1936); *Căpitan curajos*

(1937); *Stanley şi Livingstone*, (1939).

529 bis Despre acesta vezi /w/W», nota 575.

530 Carol scrie: *Anabella*. Numele corect este Annabella (Suzanne

Charpentier), actriţa franceză (născută la 14 iul. 1909); în 1927 a debutat în

„Napoleon", a interpretat roluri de ingenuă; în 1938-1947 a filmat în S.U.A., reîntoarsă în Europa, a filmat în Spania şi Franţa. S-a retras în 1950. Filme: *Romanp necunoscută*

(1930); *Prima dragoste* (1932); *Armele veghează* sau *Puterea dragostei* (1935); *Hotel du Nord* (*sm Amanţii* – 1938); *Don Juan* (1950).

531 Noua lege electorală a fost întocmită de A. Călinescu şi V. Iamandi. În expunerea de motive se specifica dreptul de vot al cetăţenilor români de ambe sexe, exercitarea dreptului de vot fiind condiţionată şi de ştiinţa de carte. În Consiliul F.R.N. – unde A. Călinescu a prezentat şi explicat legea –, cel care a susţinut-o, în calitate de consilier regal, a fost N. Iorgă.

Legea electorală din 9 mai 1939 instituia sufragiul universal, secret şi obligatoriu pentru toţi românii, bărbaţi şi femei, în vârstă de peste 30 de ani, care practicau profesiile reprezentate în Parlament. Camera era aleasă pe 6 ani şi cuprindea

258 locuri. Circumscripţiile electorale nu mai erau judeţele, ci cele 10 ţinuturi create prin decretul din august 1938. Noul Senat cuprindea senatorii de drept; principii din familia regală; reprezentanţi ai cultelor recunoscute; parlamentari cu o vechime de 10

legislaturi. Senatul era alcătuit din 88 senatori aleşi, 88 senatori numiţi de rege şi un număr variabil de senatori de drept. Putea fi ales senator cel care a împlinit vârsta de 40

de ani. Candidaturile trebuiau aprobate de Frontul Renaşterii Naţionale. Nu exista campanie electorală, candidatul trebuia să depună o garanţie de 15. ooo de lei (Muşat.

Ardeleanu, *România*, p.959 – 961).

531 bis Despre vizitele lui Gafencu la Londra şi Paris, vezi *Supra*, notele

518, 523...

532 André François-Poncet (1887?), diplomat francez, om politic şi scriitor, licenţiat în limba germană, a fost ales deputat de Paris (1924, 1928); între 1928-1930

a fost de mai multe ori subsecretar de Stat; delegat adjunct la Societatea Naţiunilor

Note

521

(1930 – 1931); ambasador la Berlin (1931), Roma (1938), Din aug, 1943 şi până în mai

1944 a fost internat în Germania, devenind apoi consilier diplomatic al guvernului pentru probleme germane (1948), înalt comisar al Franţei în Germania (1949

1953), ambasador (1953-1955), în 1955 a devenit Preşedinte al Crucii Roşii Franceze.

A scris mai multe lucrări, dintre care menţionăm: *Amintirile unui ambasador la*

Berlin, 1946; *De la Versailles la Potsdam*, 1948 etc.

533 Iont. Brătianu (1821, Piteşti—1891), fratele lui Dumitru; participant la revoluţiile de la Paris şi Bucureşti la 1848, fiind secretar al Guvernului Provizoriu de la

Bucureşti; iniţial a susţinut pe Al. LCuza, pentru ca apoi, din 1861, să se alăture adversarilor domnitorului; partizan al aducerii pe Tronul ţării a unui principe. străin, a propus coroana ţării lui Carol de Hohenzollern (1866); de mai multe ori ministru şi prim-ministru (1876-1888, cu o întrerupere între apr. -iun. 1881), unul dintre fondatorii PNL

(1875) şi preşedinte al partidului până în 1891; Guvernul condus de el a iniţiat măsuri pentru consolidarea monarhiei, prin adoptarea legii succesiunii la Tron (1880) şi proclamarea Regatului (1881); a condus delegaţia română la Congresul de la Berlin

(iun. 1878); a semnat, la Viena (1883), Tratatul secret cu Austro-Ungaria; membru de onoare al Academiei Române (1885).

534 Ion Marin Sadoveanu, pseudonimul lui Iancu Leonte Marinescu (1893.

Bucureşti – 1964), scriitor român, scrie versuri, teatru, romane (*Sfârşit de veac în*

Bucureşti), cronici dramatice şi studii despre teatru, antologii, face traduceri.

535 Petrulcel Mare (1672, Moscova-1725, Petersburg), ţar (1682-1721)

şi împărat (1721 – 1725) „al tuturor Rusiilor"; fiul ţarului Alexei Mihailovici (1645 – 1676); în primii ani a domnit sub tutela ţarinei Natalia Narîşkina şi a prinţesei Sofia

(1682 – 1689); a introdus o serie de reforme care urmăreau modernizarea ţării; a cucerit

Azovul; a încheiat o alianţă secretă anti suedeză cu Polonia şi Danemarca; s-a angajat în

Războiul Nordic, purtat de Danemarca, Polonia şi Brandenburg împotriva Suediei, pentru supremaţie în Marea Baltică; la început a fost înfrânt de Carol XII, regele

Suediei, dar, în final, la Poltava, în 1709, l-a învins pe suedez. După intrarea Turciei înluptă alături de Suedia, Petru şi Dimitrie Cantemir sunt învinşi de turci la Stănileşti

(1711); în urma păcii care s-a încheiat în 1721, la Nystad, Rusiei i se recunosc alte teritorii; în 1722-1723 a atacat Persia.

536 Victor Boucher (1879-1942), actor francez; la început artist amator, a debutat în 1904 şi a jucat apoi pe principalele scene pariziene, excelând în: *Frumoasa aventură*; *Noii domni*; *Sexul slab*.

537 Ribbentrop şi Ciano s-au întâlnit la 6 şi 7 mai 1939 la Milano.

Manifestaţii populare călduroase – bine organizate – salută pe cei doi miniştri când apar împreună. După schimburile de vederi, la un dineu, la hotelul „Continental", la porunca lui Mussolini, Ciano i-a cerut lui Ribbentrop să semneze o alianţă italo-germană. Aşa a luat naştere Pactul de Oţel, textul lui fiind redactat de germani, italienii semnându-l doar. La 13 mai, în trenul ce-l ducea spre Florenţa, Ciano nota: „N-am citit niciodată un pact asemănător, este o adevărată dinamită". Articolul 3 al Pactului precizează că cele două puteri „se angajează să se susţină, fără pace separată sau armistiţiu, în caz de complicaţii de război cu una sau mai multe puteri, şi acest lucru imediat, cu toate forţele militare". Ratificarea are loc la Berlin, la 22 mai 1939, cu mare pompă, în faţa lui Hitler.

Göring şi Rader. Deci data oficială a încheierii Pactului de Oţel este 22 mai 1939.

Berlin (Gallo, *Italia*, p.378 – 379).

522 Carol îl însemnări zilnice

537 bis Despre acesta vezi *Infra*. nota 567.

538 Nicolae Zigre (născut 20 iul. 1882. În Oradea), avocat, doctor în Drept;

ministru al Cultelor şi Artelor, în Guvernul Miron Cristea (1 febr. – 6 mart. 1939). În

Guvernul A. Călinescu (7 mart. – 21 sept, 1939). În Guvernul Gh. Argeşanu (21-27 sept.

1939) şi în Guvernul C. Argetoianu (28 sept. – 23 nov. 1939).

539 Walther l'iuik (1890-1960). economist şi financiar german; specialist în probleme financiare, devine consilier al Partidului Naţional Socialist: tehnician al Presei, este desemnat de 1 litler, în 1933. ea secretar de Stat la Propagandă, sub conducerea Dr.

lui Goebbels: îi succede lui Schacht. În dezacord cu Ilitler. În fruntea Ministerului

Fxonorhiei Reichului (nov. 1937). Între ian. 1939-1940. devine preşedinte al

Reiehsbatik. Arestat de americani la Berlin, la 11 mai 1945, este judecat de Tribunalul de la Nürnberg (1946). sub acuzaţia de a îi susţinut, politica de agresiune a Germaniei, şi. fiind condamnat la închisoaie pe viaţă, a fost închis la Spandau. A fost eliberat după

11 ani de detenţie, la 16 mart. 1957.

540 Carole 1, ombard, pe numele real. Tune Alice Peters (6 oct. 1908 – 16 ian.

1948). actriţă americană: debutează în filmul western în 1925; în plină ascensiune în cinematograful hollywoodian. moare într-un accident aerian. Menţionăm câteva din filmele în care a jucat: *Afâna care subjugă* (1935); *Valetul domnişoarei Godfrey*

(1936): *Spovedania* şi *h femeia care primeşte palme* (1937); S-*au cunoscut şi s-au iubit* (1939) şi altele.

541 La 20 mai A. Călinescu a prezentat listele electorale. În care au fost înscrişi 2.025.123 cetăţeni, care aveau de ales 258 de deputaţi din 462 de candidaţi: o treime din totalul candidaţilor era formată din foşti parlaiivnlari. iar două treimi candidau pentru prima dată. Pe listele de candidaţi la funcţia de deputaţi şi senatori au fost înscrise persoane care inspirau încredere, recrutate îndeosebi din rândul grupărilor conduse de A. Călinescu. Gh latârescu. Al. Vaida-Voevod. A.C. Cuza. N. Iorga. GIk

Brătianu. precum şi reprezentanţi ai minorităţilor naţionale

(Muşat. Ardeleanu.

România, p.963; Scurtu... *Contribuţii*, p. 441).

542 Kiki. fiul lui Nicu Gatoski şi al lui Jeni.

542 bis Lila Manu. născută Comşa. fostă metresă a lui Strige Chrissovelonf şi văduvă legitimă a lui Henri Manu (fiul lui Costică). Puiu Dumitrescu a întâlnit-o la

Sinaia. În vara anului 1933 şi a fost gata. N-a mai avut decât un gând, să divorţeze]...]

şi să se căsătorească cu Lila, Duduia atacul ce a putut ca să împiedice divorţul lui Puiu şi recăsătorirea lui cu Lila. Titulescu a convins pe Duduia că e ameninţată să-şi piardă locul şi că arc decât o soluţie: îndepărtarea lui Puiu. cu Lila lui eu tot. Şi aşa a dispărut

Puiu şi a trăit apoi la Paris". Acestea le notează, pentru „cei de mâine", C. Argetoianu referitor la Lila Manu.

543 Alexandar Cinkar (T/intzar) Mareovici. om politic iugoslav; ministru de Externe (1939-1941).

544 Constantin Rădulescu-Molru (1868 – 1957). licenţiat în Drept (1888):

doctor în Filosofie la Leipzig (1893); intră pentru puţin timp în magistratură, abilitat docent în Psihologie. Lsletică şi Istoria filosofiei (1900); profesor din 1904; deputat şi senator: naţional – ţărănist: academician (1923): preşedinte al Academiei Române (1938

— 1940): a condus diverse periodice: „Revista de Filosofie"; „Analele de psihologie" ete.

545 Carol se referă la alegerile parlamentare din 1 – 2 iun. 1939: la 1 iun...

Note

523

pentru Adunarea Deputaţilor, iar la 2 iun. pentru Senat. Alegerile s-au soldat cu victoria

Frontului Renaşterii Naţionale, singura organizaţie care a depus liste electorale (Muşat.

Ardeleanu. *România*, p. 963: Savu, *Dictatura*, p. 307 – 308: Scurtu, *Contribuţii*, p.441).

546 Pavlo este Paul l (1901. Atena – 1964. În Palatul Tatoi), fiu al regelui

Constantin al Oreciei şi al reginei Sofia: părăseşte ţara înainte de proclamarea republicii

(1923) şi revine ca prinţ de coroană după restaurare (1935): se căsătoreşte cu Frederica de 1 îninswick (1938): ia parte la operaţiile din Albania (1940-1941) şi la întoarcerea în

Grecia (1946) va urca pe Tron la moartea fratelui său, George II (apr. 1947). domnind până la moarte; i-a urmat ca rege Constantin II.

547 Dorothy Lamour, pe numele real Dorothy Slaton Kaumeyer (născută la 10 dec. 1914, în New Orleans), actriţă şi cântăreaţă; din 1936 apare în producţiile hollywoodiene, mai ales în filme muzicale. renţărcându-se alături de Bob Hope şi Bing

Crosby. Dintre primele filme menţionăm: *Regina junglei* (1936); *Uraganul* (1937) şi altele.

548 Stan Vidrighin (1876. Răşinari – 1957), inginer; a urmat cursurile Şcolii

Politehnice din Viena şi din Budapesta: director al Şcolii Politehnice din Timişoara

(1926-1929); director general al P.T.T. şi C.F.R. (1929-1931): naţional-ţărănist; primar de Timişoara (1919 – 1923): senator de Timiş-Torontal (1932-1933); director general al

Societăţii „Astra" de vagoane.

549 Printr-un decret dat după alegeri, la 5 iun., s-a publicat lista senatorilor numiţi de rege. pentru o perioadă de 9 ani. Printre aceştia se aflau consilerii regali G G.

Mironescu şi E. Baliff; membri fondatori ai F.R.N. – D Guşti, I. Pelivan, CC. Brăescu şi alţii; generalii; Manu, Samsonovici, Sichitiu. Şteianescu-Amza etc.; membri în Consiliul

Superior al F.R.N.: L. Blaga, M. Caneicov, Gr. Duca, Iuliu Ha leganu, Flans Hedrich.

Istrate Micescu. D. Mociorniţa. Helmuth Wolf, Anibal Teodorescu; reprezentanţi ai

Industriei şi Comerţului: ai Cultelor; ai Aviaţiei şi Marinei; ai sportului; ai.

Intelectualilor: Gr. Antipa. I. Agârbieeanu, I. Brătescurvoineşti, H. Hulubei, Dim. Pompei.

M. Sadoveanu, Tiberiu Bredieeanu, G. Enescu, I. Jalea şi alţii (Muşat. Ardeleanu.

România, p. 963 – 964).

550 Ion Luca Caragiale (29 ian. 1852, Haimanale, azi I.L. Caragiale, jud. Prahova – 9 iun. 1912, Berlin), cel mai mare dramaturg

român.

551 În legătură cu definitivarea situaţiei de la Senat, prin alegerea lui

Argetoianu. precizăm că la 9 iun., s-au ales birourile celor două Camere şi preşedinţii lor. Preşedinte al Senatului a fost ales N. Iorga, iar al Adunării Deputaţilor, Al. Vaida

Voievod. La 13 iun., C. Argetoianu l-a înlocuit pe N. Iorga în funcţia de preşedinte al

Senatului (Muşat. Ardeleanu. *România*, p.966).

552 MihaiLEminescu (15 ian. 1850, Botoşani-15 iun. 1889, în casa de sănătate a dr-lui Şuţu. Înhumat în cimitirul Bellu din Bucureşti), poetul naţional al românilor.

553 Dumitru Caracostea (1879. Slatina – 1965), critic şi istoric literar, prof.

la Univ. din Bucureşti, academician (1938); a utilizat metoda comparativă, formulând teoria expresivităţii limbii şi conceptul creativităţii (*Creativitatea lui Eminescu*;

Expresivitatea limbii române); este întemeietorul şcolii istorico-geografice în folcloristica românească.

554 Lil (Martha, Maria, Lilitts) Dagover (născută la 30 sept. 1897), actriţă germană, debutează la Berlin, în 1919; turnează în Elveţia, Franţa, la Flollywood.

555 Carol scrie: (*lâbbets*. Joseph Paul Goebbels (1897-1945). om politic

524.

Carol II, însemnări zilnice german; suferind de o infirmitate congenitală, se îndreaptă spre studiile literare şi ziaristică, dovedind talent de polemist; în 1922 trece la naţional-socialism, devenind secretarul lui Gregor Strasser; ajunge şef de partid la Berlin (1926), şef al propagandei de partid (1928); ministru al Propagandei şi al Informaţiilor (1933-1945); în 1938, după asasinarea consilierului von Ratli, dirijează incendiul sinagogilor şi jefuirea caselor evreilor; reuşeşte să facă din propagandă o adevărată artă; în aug. 1944 e însărcinat cu direcţia războiului total. La 1 mai 1945, s-a sinucis, împreună cu întreaga familie.

556 Mitropolia Olteniei a fost înfiinţată la 7 noiembrie 1939.

557 Robert Ley (1890 – 1945, Nürnberg), om politic german; face parte din

Partidul Nazist din 1925; ca preşedinte al Consiliului de Stat, în mai 1933 suprimă sindicatele şi le înlocuieşte cu Fronturile de muncă (Deutsche Arbeites Front = D.A.F.);

a întemeiat: „Forţa prin bucurie”; şef al Serviciului de muncă obligatorie, a dirijat, în timpul războiului, deportarea în Germania a muncitorilor străini. Arestat de Aliaţi, s-a sinucis în timpul procesului de la Ntlrnberg.

558 N.G. Caranfil, inginer, subsecretar de Stat la Departamentul Aviaţiei (27

apr. 1935), apoi ministru plin la acelaşi departament, până la 17 nov. 1937. Planurile despre care este vorba aici se află acum la Arhivele Statului din Bucureşti, în fondul personal Caranfil.

559 Carol Davila (1832-1884, Parma), medic român de origine franceză, a organizat serviciul sanitar militar şi ocrotirea sănătăţii publice; împreună cu

N. Kretzulescu, a pus bazele învăţământului medical; a fdst animator al unor societăţi şi reviste ştiinţifice, printre care: „Societatea Medicală” (1857); „Societatea de Cruce

Roşie” (1876); „Gazeta medicală” (1865); opera principală: *Profilaxia sifilisului*.

560 Vizita lui Gr. Gafencu la Ankara a avut loc între 11-14 iun. 1939.

Ministrul român obţine asentimentul Turciei ca în textul definitiv al acordului anglo-franco-turc să nu mai fie menţionată regiunea balcanică (*Politica externă a României*, p.229). Referitor la această vizită, Gafencu scrie: „*Am fost conduşi la Yalova, o frumoasă staţiune balneară pe ţărmurile asiatice ale Mării Marmora, unde ne aştepta preşedintele Republicii*, domnul *Ismet Inönü*, (...) *Preşedintele spera că pacea va putea fi salvată* (...) *Gazda mea nu credea decât într-o singură agresiune posibilia, cea a Axei*.

Împotriva ei trebuia să ne apărăm, organizând rezistenţa generală (...) *Evaluând şansele de reuşită ale celor două tabere, preşedintele a declarat că era sigur de victoria Aliaţilor*” (Gafencu, *Ultimele*, p. 193-199).

561 Călătoria lui Gr. Gafencu la Atena a avut loc între 15-19 iun. 1939 şi a ilustrat similitudinea poziţiilor celor două ţări în problema menţinerii unităţii înţelegerii

Balcanice. Referitor la această vizită, Gr. Gafencu scrie: „*Primirea*

pe care ne-a făcut-*o*

Guvernul grec a fost deosebit de caduroasă. *În politica externă*, *între mine şi preşedintele Metaxas nu exista nicio opoziţie posibilă*: *am fost de acord asupra*

tuturor punctelor acţiunii noastre comune „(Gafencu, *Ultimele*, p. 199 – 200).

$62 Este vorba despre fratele lui Carol, Nicolae.

563 Carol scrie: *Shirleey*. Numele corect este Anne Shirley, actriţă americană, care a jucat în *Sora de noapte* (1940), cu Carole Lombard.

564 La 24 – 26 iun. 1939, Abd-a) Fattah Jahya Ibrahim-paşa, ministrul

Afacerilor Străine al Egiptului, efectuează o vizită în România.

565 Faruk (1920, Cairo – 1965, Roma), fiu şi succesor al lui Fuad I; rege al.

Note

525 x

Egiptului (1936-1952), şi al Sudanului (1951-1952); a încercat să înlăture definitiv partidul politic principal, Waft, pentru a guverna efectiv, dar în 1942 Anglia l-a impus pe Nahhas Paşa, cu scopul de a contra manevrele Axei. După război Faruk a vrut să-şi ia revanşa: în ian. 1952 îl înlătură pe Nahhas Paşa, dar, în iulie, o lovitură de Stat militară îl obligă să abdice. Privat de naţionalitatea egipteană (1958), se naturalizează monegaş (1959).

566 Albrecht DOrer (1471-1528), pictor şi gravor german, reprezentant al

Renaşterii; a fost şi teoreticfyn, contribuind la dezvoltarea teoriei despre arta

567 G.J. Georgescu (născut la 14 oct. 1882, în Bătrâni, Prahova), avocat, fost senator liberal de Prahova.

568 Virgil I. Bădulescu (născut la 6 oct. 1882, în Călăraşi?), general, prof.

şi director general al Academiei Naţionale de Educaţie Fizică (A.N.E.F.); a urmat liceul militar la Iaşi, Şcoala militară din Germania (1900-1903) şi Institutul Regal de gimnastică din Stockholm (1910-1913); după 1913 a organizat educaţia fizică în liceele militare; în 1916 a participat la campania din Dobrogea, apoi a fost comandantul

Batalionului Alpin, care a luptat eroic la Tg. Ocna; în 1922 a organizat A.N.E.F.; a publicat articole, memorii despre educaţia fizică în revista „Izvor de Energie”.

569 Carol scrie: *Davidovici*. Ljubomir Davidovic (1863-1940), om politic iugoslav; intrat în Parlament în 1901, a creat Partidul Radical Independent; ministru

Instrucţiei Publice (1904; 1917): preşedinte al Skupsinei în 1909; prim-ministru în

1920, se pune în fruntea unei coaliţii democrate şi socialiste şi apoi se alătură Partidului

Ţărănesc croat, pentru a orienta alegerile într-un sens antiguvernamental în 1935 şi

1938.

570 Italobalbo (1896-1940), mareşal italian al Aerului; a fost, alături de

Duce, unul din artizanii marşului asupra Romei (1922); ministru al Aerului şi comandant şef al forţelor aeriene, din 1926 până în 1935, dând aviaţiei italiene un considerabil avânt. Animator al raidurilor în Mediterana şi în Brazilia (1928-1933), i-a făcut el însuşi o croazieră de la Roma la New York (1935). Dar Mussolini, neliniştit de popularitatea sa, l-a numit, în 1939, guvernator al Libiei. Balbo a fost doborât, cu avionul, deasupra Tobruk-ului.

571 în text *este*. *Claudius*. Karl Clodius (1897-1946), diplomat german;

ministru plenipotenţiar pentru problemele de politică economică ale celui de al DI-lea

Reich (1940): director adjunct al Departamentului ppliticii economice din Ministerul de

Externe Auswărtiges Amt (1937-1943); a condus delegaţia germană la tratativele economice de la Bucureşti, din 1938-1939, ca şi alte delegaţii în anii următori.

572 Partidul Naţional Socialist al Muncitorilor (Partidul Nazist) din

Germania.

573 Arthur Konradi, conducătorul secţiunii Partidului Nazist din România

(N.S.D.A.P.), acoperit cu funcţia de ataşat comercial al Legaţiei germane şi secretar general al Camerei de comerţ româno-germane;

avea propria sa reţea de spioni şi îl

ţinea şi pe Fabricius în frâu. Era cel mai formidabil conducător al Voiksdeutsch, alături de Konrad Henlein, în Siidostraum. Carol vedea în el pe intermediarul între Partidul

Nazist şi Garda de Fier. Era paralizat şi conducea totul din pat.

574 Carol scrie: *Trahoer*. Numele corect este Hamdullah Suphi Tanrââver.

Tanrâover (născut la 1886, în Istanbul), istoric turc; fost prof. la o şcoală secundară şi alta normală (1921), prof. de Istorie şi Arte la Univ., de Literatură şi Pedagogie la Şcoala

526

Carol II, însemnări zilnice de Marina: de trei ori ministru al Instrucţiunii Publice şi de 20 de ori preşedintele presei turceşti. 14 ani a fost deputat de Ankara şi Istanbul; ministru plenipotenţiar al Turciei la

Bucureşti (apr. 1931-16 iun, 1939, când regele Carol şi-a dat asentimentul ca ei să fie ambasador al Turciei la Bucureşti, funcţie pe care o va avea până în oct. 1944) – a publicat numeroase cărţi; printre ele şi memoriile din timpul activităţii din România

(vezi: Mehniet Ali likrem, %/ «p / / «*româno-turce între cele două războaie mondiale*.

Bucureşti. Editura Ştiinţifică, 1993. p. 95).

575 Numele se scrie corect Mickey Rooney; acesta este pseudonimul lui

Joe Yul jr. (născut la 23 nov. 1922). actor, copilul teribil” al cinematografului american dintre cele două războaie; are filme de mare succes, cum ar fi serialul *Hardy*;

colaborează intens cu televiziunea; dintre filmele în care a jucat în timpul la care se referă înseninările lui Carol amintim. *Căpitanii curajoşi* şi *Familia judecătorului Vardy*

(1937); *Oameni de mâine*.: *Dezmoşteniţii sorţii* (ambele în 1938); *Aventurile lui*

Huckleberry Finn (1939) şi multe altele.

576 Raymond Recouly (1876-1950), scriitor francez; licenţiat al universităţii.

a fost corespondent al lui „Le Temps „în Manciuria, în timpul războiului ruso – japonez; a avut misiuni în Maroc. Rusia. Balcani, Asia Mică. Dintre operele sale amintim: *La Balaille de Focii* (1920); *La*

Troixième République (1927) etc.

577 Jean Chiappe (1878-1940). om politic francez; prefect de poliţie (1927

1934) devine foarte popular; la 3 febr. 1934 e mutat la Rezidenţa generală din Maroc, dar refuză acest post; în 1935 este ales consilier municipal al Parisului, apoi deputat de

Sena (1936); în 1940. Guvernul de la Vichy îl numeşte înalt comisar în Siria; avionul care-l transporta a fost doborât deasupra Mediteranei de către F.A.F. (Royal Air Foree).

578 Este vorba de membrii Partidului German din România.

579 Louis Jouvet (1887-1951. Paris), actor şi regizor francez; în 1922

devine regizor la Comedia de pe Champs Élysées. iar în 1927, director; a jucat în:

Războiul l roiei nu va mai avea loc (1935); *Electra* (1937) etc. În 1934 a fost numit director al Ateneului, unde va activa până la moarte, cu excepţia anilor de război, când va face un lung turneu în America de Sud; a fost profesor la Conservator. În cinematografie a avut. de asemenea, o activitate importantă: *La kermesse héroïque*

(1935); *Hotel du Nord* (1938. În traducere românească: *Amanţii*) şi altele.

580 Constantin (Bâzu) C. Cantacuzino (1905. Bucureşti – 1959), pilot şi automobilist: între 1935-1937 a efectuat numeroase raiduri aeriene, europene şi intercontinentale de performanţă; campion naţional de acrobaţie aeriană (1939); pilot de vânătoare în cel de al doilea război mondial.

580 bis Wallace Beery () apr. 1889 – l apr. 1949). actor american de circ şi music hall, în 1912 a debutat pe ecran eu roluri comice, între 1925-l.940 a interpretat numeroase roluri de compoziţie în filme western şi de aventuri; a primit premiul

„Oscaf (1932), pentru rolul din filmul *Piciul*, şi medalia de aur, la Veneţia, 1934. pentru rolul din *Viva Villa*! A jucat în filme ca: *Cei patru cavaleri ai apocalipsului* (1921);

Atât de mare (1925): *Dezmoşteniţii sorţii* (regizor S. Wood, 1938); *Razia* (1941>şi multe altele.

581 Han. s Hedrich. În 1939 a fost senator din partea comunităţii germane din

România, fiind unul din şefii acesteia.

582 Leslie Howard, pe numele adevărat Leslie Steiner (3 apr. 1893 – l iun. *”.

Note

527

1943). actor şi regizor american de film. de origine engleză: debutează pe ecran. În

Legături aparente (1928): dintre creaţiile sale mai amintim rolurile din filmele: *Sclavia umană* (1934): *Pygnialion* (Cupa Volpi, 1938): *Pe aripile vântului* (1939) etc.

583 Merle Oberon. pe numele adevărat Estelle Meric O'brien Thompson

(născută la 19 nov. 1911). dansatoare şi actriţă de teatru şi film: debutează în film în

1931: solicitată la Hollywood, aici va realiza o suită de creaţii excepţionale.

Impunându-se în la *răscruce de vânturi* (1939).

584 Iustinian sau Justinian I (în latină: Flavius Petru» Sabbatilis

Justinianus: 482. Skopje – 565. Constantinopol). împărat bizantin (527 – 565), a purtat numeroase războaie împotriva vandalilor, ostrogoţilor. francilor, perşilor, ocupând

Nordul Africii. Peninsula Italică, Sud-Estul Peninsulei Iberice: a construit celebrele biserici; Saint Apolinaire în Classe. Sau Vitale din Ravena. Sf. Sofia din

Constantinopol: a alcătuit celebrul *Corpus iuris civilis*.

585 Hipocrat. numit în greacă Hippokrates (460 – 377 sau 375 m de

Hristos), „părintele medicinii”: a pus bazele medicinii raţionale, a evidenţiat rolul naturii în vindecarea bolilor, semnalând rolul mediului fizic şi social în apariţia acestora;

terapeutica lui se bazează pe regim alimentar („Corpusul hipocratic.).

586 Esculap. În latină Aesculapius, zeul roman al Medicinei, identificat cu zeul grec Asclepios (în mitologia greacă, zeul tămăduirii).

587 Arthur John Evans (1851-1941), fiul arheologului John Evans;

Întreprinde cercetări arheologice în Finlanda, Laponia, în Dalmaţia şi în Balcani; la

Oxford devine director al Muzeului Ashmolean (1884) şi face

descoperiri importante în Sicilia. Grecia şi în insula Creta, aici descoperind palatul din Cnossos şi alte mărturii ale civilizaţiei cretane; publică o serie de lucrări care îi aduc un renume mondial.

588 EI Greep, pe numele real Domenikos Theotokopulos (1541-1614).

pictor spaniol de (jţiyne greacă; a studiat în Italia şi, în 1577, s-a stabilit în Spania.

589.1 ules-fterry (Jules Paufichet), artist francez (9 febr. 1889 – 20 apr. 1951), cu o strălucită carieră în teatru; în cinema s-a specializat în roluri de aventurier monden.

Creaţia sa din filmul lui Marcel Carne, *Les Visiteurs du soir* (*Trubadurii diavolului* – 1942). a avut un mare succes. A mai jucat în: *Crima domnului Lange* (1935) „*Arsene*

Lupin detectiv (1937) şi altele.

590 în discursul său de la 15 aug. 1939. Carol arăta: „*Această – apărare a graniţelor, care trebuie, să fie în sufletul fiecărui român, nu numai al acelora care poartă uniformămilitară, o credinţă de o* (*el, trebuie săformeze o stâncă de neclintit a tuturor sufletelor româneşti, ciceea ce este românesc nu se poate da, că ceea ce este strămoşesc se va apă a şi, mai mult decât aceasta, dacă cineva este iubitor de pace, el trebuie să ştie că graniţele odată brăzdate nu se pot schimba fără o primejdie de cataclism*; «oWi a/”. (Muşat, Ardeleanu. *România*, p.984; „România”, din 17 aug.

1939).

591 Oeorges Bonnet (1889-1972), om politic francez; deputat radical socialist (1924). de mai multe ori ministru; ministru de Externe în guvernul Daladier

(1938-1939), după ce semnează acordul de la München (1938), încearcă, în zadar, să obţină o intervenţie a lui Mussolini pentru a împiedica războiul; exclus din Partidul

Radical, în 1955 a luat conducerea unei grupări a radicalilor dizidenţi; a fost reales deputat în 1956 şi 1958.

592 Este vorba despre „Tratatul de neagresiune dintre Germania şi Uniunea *i*

Republicilor Socialiste Sovietice”, în 7 articole, semnat la Moscova, la 23 aug. 1939, de

Joachim von Ribbentrop şi Mqlotov. Tratatul avea şi un

„Protocol adiţional secret”, semnat în aceeaşi zi, în care – privitor la România – se specifica: *„din partea sovietică este subliniat interesul pentru Basarabia. Partea germană declară totalul dezinteres pentru aceste regiuni”* (Constantiniu, *tiitler şi-Stalin*, p.108-110).

593 Carol scrie: *Staltzer*. Gerhard Stelzer (1896-1965); diplomat german;

doctor în Drept al Univ. din Leipzig (1925); după o scurtă perioadă de lucru la

Ministerul de Externe din Berlin, e numit consul la Reval (Talinn), capitala Estoniei

(1929), apoi, în acelaşi an, consul general la Leningrad, unde învaţă limba rusă; secretar de ambasadă la Moscova (1930-1935), după care se reîntoarce la Ministerul de Externe din Berlin; prim consilier al Legaţiei Germane din Bucureşti (1938 – 4 sept. 1944), după această dată fiind deportat în U.R.S.S., împreună cu soţia şi ceilalţi membri ai ambasadei.

După 12 iani de detenţie la Lubianka, la 16 ian. 1956 a fost eliberat şi repatriat în

Germania de Vest şi, deoarece nu a fost membru al Partidului Naţional Socialist, a fost reintegrat personalului Ministerului de Externe de la Bonn; în 1958 lucrează în arhivele ministerului şi îşi redactează memoriile; în 1960 a fost numit consul general la Anvers.

Fragmente din memoriile sale s-au publicat în suplimentul „Arhiva” al revistei

„Cotidianul”, pe anii 1992 – 1993.

594 Franklin Mott-Gunther (1880-1941), diplomat american; ministru

S.U.A. la Bucureşti (1937-1941).

595 Prin „Tratatul nostru cu ei”,<polonezii>, se referă la „Convenţia de alianţă defensivă”, încheiată la 3 mart. 1921, prin care cele două părţi se obligau să-şi acorde ajutor reciproc, inclusiv armat, în cazul în care una dintre ele ar fi atacată, fără provocare din partea ei, la frontierele orientale (art. 1); modalităţile concrete de acordarea ajutorului militar urmând a fi fixate printr-o Convenţie militară (art.3); cele două guverne se vor consulta asupra chestiunilor de politică externă (art.2), se obligă a nu încheia alianţe cu o a treia putere fără consultare prealabilă între ele. Convenţia se încheia pe 5 ani şi intra în vigoare la 25 iulie 1921. Din partea română, a fost semnată de Take

Ionescu, iar din partea Poloniei, de prinţul Eustachy Sapieha, ministrul Afacerilor Străine.

În aceeaşi zi a fost semnată la Bucureşti Convenţia militară-între România şi Polonia, care prevedea acordarea de sprijin militar reciproc (cu cel puţin 14 divizii de Infanterie şi Cavalerie), în cazul în care una dintre ele ar fi atacată pe frontiera de Răsărit. Din partea României, Convenţia a fost semnată de general Constantin Cristescu, şeful Marelui Stat Major, iar din partea Poloniei, de general Tadeusz Rozwadowski, şeful Statului Major General. A intrat în vigoare la 25 ¡ul; a fost prelungită la 3 mart. 1926, pentru o lună, fiind apoi înlocuită printr-un tratat de garanţie (*Politica externă a Rom*., p.177; Gheorghe, *Tratatele*, p.7 – 8).

596 Hélène van der Hoven, baroană, a scris o carte despre Carol n, intitulată *Regele Carol al României*, Londra, Editura Hatchinson, 1940.

597 Ioan Gigurtu (Gigârtu) (24 iun. 1886, Turnu Severin – 1959, în închisoare), după absolvirea liceului la Craiova, a urmat cursurile Academiei de Mine din Freiberg şi Berlin-Cherlottenburg; deputat în 1926, ministru al Industriei şi Comerţului (28 dec. 1937-10 febr. 1938), al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (24 nov. 1939 – 4 iul. 1940); prim-ministru (4 iul. 1940 – 4 sept. 1940).

598 Jozef Lipski (1894 – 1958), diplomat polonez; trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar la Berlin (1933 – 1934); ambasador la Berlin (1934 – 1939), ca urmare a transformării legaţiei în ambasadă; a participat la conferinţele de la Locarno (1925), Haga (1929 – 1930), Lausane (1932); a semnat tratatul de neagresiune dintre Polonia şi Germania, la Berlin, la 26 ian. 1934.

599 Oraşul Katowice este ocupat în seara de 1 sept. de către Armata 14 (general List), care acţiona în Silezia Superioară (*Loghin*, *Al doilea război*,

plO).

600 Rodolfo Graziani, marchiz de Neghelli (1882-1955), mareşal italian;

după ce a luptat în Libia, în 1913, apoi pe frontul italian în timpul primului război mondial, s-a remarcat în Cirenaica, al Cărei viceguvernator a devenit în 1930.

Comandând frontul din Somalia, în timpul campaniei din Etiopia (1936), a avansat mareşal şi i-a urmat lui Badoglio ca vicerege al Etiopiei (1936-1937). Aflat în fruntea taipelor din Libia, în 1940, în final a fost înfrânt de englezi; în 1943 a devenit ministru de război în guvernul republican al lui Mussolini (Republica de la Salo). Condamnat, în 1945, de un tribunal italian la 20 de ani de închisoare, el va fi eliberat în 1950 şi va milita în mişcarea italiană de inspiraţie neofascistă.

600 bis La 1 sept. 1939, ora 21, 30, guvernele Angliei şi Franţei adresează

Germaniei un ultimatum pentru încetarea ostilităţilor şi retragerea armatelor din

Polonia, rămas fără rezultat (Loghin, *Al doilea război mondial*, p. 10).

601 Vasul englezesc torpilat de germani în timp ce se îndrepta spre Canada a fost pachebotul „Athenia", de 13.500 tone, care mergea, de fapt, spre New York. A

fost scufundat de submarinul german V-3 o, comandat de locotenentul Lempp, la 3

sept; au fost 112 victime (Loghin, *Ăldoilea război*, p. 1 1).

602 Erich von Stroheim, pe numele complet Erich Hans Stroheim von

Nordenwall (1885-1957), autor, regizor şi actor austriac, naturalizat american; una din cele mai puternice personalităţi ale cinematografului american; ofiţer în armata imperială, emigrează în S.U.A. în 1909 şi joacă în *Căpitanul* Mac*Lean* (1909), ca figurant, devenind asistentul şi consilierul regizorului Griffith pentru alte două filme;

realizează primul său film în 1919. Toarnă filme şi în Franţa: *Marthe Richard* (1937);

Iluzia cea mare (1937); *Dispăruţi din Saint Agil* (*1939*) şi altele. Între 1940 – 1945 a jucat în mai multe filme la Hollywood; scrie mai

multe romane.

603 La Conferinţa de la Haga, din 1907, s-a adoptat Convenţia referitoare la drepturile şi obligaţiile puterilor şi persoanelor neutre în caz de război terestru. Au fost adoptate cu acel prilej 14 convenţii privind diferite aspecte ale relaţiilor internaţionale.

604 La 6 sept. 1939, Corpul 20 din Armata 4 franceză (general Requin)

forţează două cursuri de apă şi pătrunde pe teritoriul Germaniei; Divizia 42 din Armata

3 franceză ocupă pădurea Warndt, iar Divizia 15 din Armata 5 atacă în zona Blamont

(*Loghin*, *Al doilea război*, *p*. *2*).

605 David Lloyd-George, conte de Dwyfor (1863 – 1 945), om politic britanic;

lider al Partidului Liberal; prim-ministru (1916-1922); a avut rol important la

Conferinţa de Pace de la Paris (1919) şi în crearea sistemului de tratate de la Versâilleş

(1919-1920).

606 Bertrand de Jouvenal, reprezentantul Franţei la Societatea Naţiunilor.

607 Fedor von Bock (1880-1945), mareşal german, descendent al mai multor generaţii de militari, prototipul ofiţerului de Stat Major prusian; monarhist convins, se raliază totuşi lui Hitler, care, în 1938, îl numeşte în fruntea armatelor ce

530

Carol II. Însemnări zilnice trebuiau să invadeze Austria: comandant al unui grup de armate în Polonia (1939) şi în

Franţa (1940). unde e avansat mareşal; în 1941 comandă în URSS grupul de armate

Centru, dar. eşuând în Faţa Moscovei, e îndepărtat de Hitler. Rechemat, comandă ofensiva din Caucaz. În vara lui 1942. În dezacord cu Hitler asupra situaţiei trupelor la

Stalingrad. În nov. 1942 este definitiv înlăturat din armata şi va fi ucis în cursul unui bombardament aerian.

608 Carol serie: *Rtindstiitum*. Oerd von Rundstedt (1875-1953, Hanovra).

mareşal german: moştenitor al unei îndelungi tradiţii militare,

la 13 ani intră în Şcoala de cadeţi din Oninienburg. de unde iese. trei ani mai târziu, cu gradul de sublocotenent de infanterie; apoi frecventează cursurile Academiei de Război din Berlin; după absolvirea cursurilor va activa la Marele Cartier General până în 1945. General din 1927. von Papen îl va desemna. În 1932, drept comandant militar al Berlinului, iar el va sprijini lovitura de Stat contra guvernului socialist al Prusiei. În 1936 a fost numit comandant al grupului de regiuni militare, dar neavând simpatie faţă de regimul nazist, se va retrage, în 1938. Chemat de Hitler.

În 1939. va comanda un grup de armate în Polonia şi în Franţa, în Ardeni. După începerea războiului în t J.R.S.S… el comandă grupul de armate Sud şi cucereşte Ucraina, de la Kiev la liarkov. dar îşi dă demisia, fiind ostil ofensivei din iania. În 1942. Hitler îi dă comanda

Frontului din Vest. În Franţa, dar eşecul pe care îl suferă în Normandia. duce la înlocuirea sa eu von Kluge. A fost membru al tribunalului care i-a judecat pe puciştii din 20 iulie 1944.

Folosindu-se de marele prestigiu al lui Rundstedt, Hitler îi dă comanda ultimei ofensive a

Wehrmaentului în Ardeni; este arestat de englezi în momentul capitulării. Internat la

Nilrnberg, apoi la Londra şi Hamburg. a fost eliberat în 1949, din cauza sănătăţii, şi se va retrage la Hanovra.

609 Ix>vită frontal şi supusă unor largi manevre de învăluire, pe la Nord. Est şi Sud. Varşovia este complet încercuită şi izolată la 14 sept. Fa 28 sept., din ordinul

Comandamentului Armatei „Varşovia”, apărătorii capitalei poloneze încetează rezistenţa. Este semnat actul de capitulare, de către generalul Kutnzeba. din partea polonă, şi generalul Blaskowitz, din partea germană (Loghin, *Al doilea război*, p. 16.18).

610 Joan Crawford. pe numele real Billie Cassin (23 mart. 1908 – 10 mai

1977). dansatoare şi actriţă americană de film; între 1932-1936 a fost rivala primei dive a vremii. Grefă Garbo; rolul din *Mildred Pierce* i-a adus „Osearul X 1945); a jucat în numeroase filme, dintre care amintim: *Drăguţe doamne* (1925); *Vis de dragoste*

(1928); *Nu vă hâcredeţi în bărbaţi* (1935); *Manechinul* etc: în CV *s-a întâmplat cu*

Bahy Jan (1962). actriţa oferă celebrei Bette Davis o magistrală

replică profesională.

611 La 9 sept. 1939, Guvernul polonez a luat hotărârea transportării tezaurului Băncii Polone peste graniţă. În acest scop, la 10 sept. Ministerul Afacerilor

Externe polonez a transmis ambasadei polone din Bucureşti indicaţii telegrafice pentru a cere Guvernului român consimţământul pentru tranzitarea aurului. În aceeaşi zi şi eu acelaşi scop a plecat spre Bucureşti vice-premierul şi ministru al Tezaurului. Michel

Kwatkowski. Autorităţile române, respectând consimţământul verbal dat Guvernului polonez, la 11 sept. au înlesnit tranzitul prin România a celei, mai mari părţi, a tezaurului, fără nicio pretenţie deosebită, doar cu cererea ca totul să fie organizat în cel mai mare secret şi cât mai rapid, punând la dispoziţie polonezilor două locomotive pentru traetarea trenului, precum şi paza pentru escorta garniturii. La Constanţa. În dimineaţa zilei de 15

sept., aurul a fost încărcat pe un tanc petrolier britanic, pe nume „Eocele.", cu care a

ajuns la Istanbul (Muşat. Ardeleanu. *România*.*p*. 1007).

611 bis Pellogrino Ghigi. ambasadorul Italiei la Bucureşti.

612 Robert Montgomery (născut la 21 mai 1904), actor şi regizor american;

ador pe Broadway. angajat la Hollywood în 1929: în perioada 1930-1940 joacă alături de Kosalind Russc! Grota Garbo. Norma Shearer şi Joan Crawford; în 1946 debutează şi ca regizor; ulterior se consacră carierei diplomatice. Dintre multele filme în care a jucat, menţionăm: *Piccadilylim* (1936) – " *Trăieşte, iubeşte şi învaţă* ([*931*). *Luna de pliere a boşimanului* (1940) etc.

613 Edward G. Robinson, pe numele real Emanuel Goldenberg (12 dec.

1893. Bucureşti. – 26 ian. 1973). actor american de teatru şi film. de origine română;

după un început în teatru, la Teatrul Guild din New York. unde joacă în *Fraţii*

Karamazov, *Crimă şi pedeapsă*, în 1929 debutează în cinema. Personajul pe care îl interpretează în *Linie Caesar* (*Micul Caesar*), în 1931, îl face celebru, dar îl dedică unor roluri de gangster brutal sau de

poliţist incoruptibil. Creaţiile sale cele mai remarcabile sunt în: *Tot oraşul vorbeşte* (1935). film de John Ford; *Ultimul Gaiigsteri.1937*);

Şantaj (1939) şi altele.

614 La 17 sept. 1939. Molotov face cunoscut ambasadorului Poloniei în

U.R.S.S. că Guvernul sovietic a dat dispoziţii Comandamentului Suprem al Armatei

Roşii să ordone trupelor să treacă frontiera în Polonia şi să ia sub protecţie populaţia din

Ucraina de Vest şi Bielorusia de Vest. În aceeaşi zi. ruşii pătrund în partea orientală a

Poloniei, iar la ora 4 trece şi mareşalul Voroşilov cu trupele sale: după câteva lupte de frontieră, trupele sovietice se îndreaptă spre Vilna, unde intră la 18 sept., şi spre Lvov, unde se retrăseseră armatele mareşalului Śmigły-Rydz. Învinse, trupele poloneze se retrag spre graniţa cu Ungaria şi România. La 28 sept., Ribbentrop a mers la Moscova, unde a discutat eu Stalin şi apoi a semnat cu Molotov un tratat de prietenie, în urma căruia Polonia a fost împărţită în două.

615 La 16 sept. 1939. fără a fi dat publicităţii, se perfecta Acordul polonoromân. prin care Guvernul de la Bucureşti oferea preşedintelui şi Guvernului polonez ospitalitatea sau dreptul de a trece prin România. În caz de forţă majoră. În noaptea de

17/18 sept. şi în zilele ce au urmat, exodul refugiaţilor polonezi spre graniţele româneşti a luat aspecte dramatice: zeci de mii de refugiaţi civili şi militari, diplomaţi ai altor state acreditaţi în Polonia, personalităţi ale vieţii publice se îndreptau spre localităţi din

Moldova, Printre ei. preşedintele Republicii, şeful Guvernului şi întreg Consiliul de

Miniştri, mareşalul Śmigły-Rydz. Jozef Beek. ofiţeri superiori. Demnitarii au fost cazaţi, iniţial, la Palatul Mitropolitan şi la reşedinţa guvernatorului din Cernăuţi (Muşat.

Ardeleanu. *România*. p. 1008-1009).

616 Iniţial, preşedintele Ignacy Mosoicki a fost cazat în Palatul regal de la

Bicaz. de unde a fost mutat la Craiova. De aici. la 25 dec. 1939. cu trenul pus la dispoziţie de autorităţile române, a părăsit România, stabilindu-se în Elveţia. Lui Rydz-Śmigły i s-a permis plecarea de la Craiova la Dragoslavele. de unde. la 15 dec. 1940. eu ajutorul

autorităţilor române, a ajuns. În secret, în Ungaria. În 1941. el s-a întors la Varşovia şi, după încercarea nereuşită de a lua legătura cu mişcarea de rezistenţă poloneză, a murit subit la 7 dec. 1941.

Fostul premier Slawoj Skladkowski a fost cazat la Băile Herculane şi apoi la Bucureşti, de unde. la 22 iun. 1940. a plecat în Turcia. Ministrul de Externe. J. Beck, a fost mutat de la

Şlănie Moldova la Braşov şi ulterior în comuna Singureni, jud. Giurgiu, unde a murit în 1944

(Muşat. Ardeleanu. *România*, p. 1012).

CUPRINS

Păsărică (Ella Fâlitti)

Sitta (Elena a Greciei)

Zizi (Ioana Lambrino)

Duduia (Elena Lupescu)

Lei 8.800

ISBN 973 – 97037 – 3 – 9